

MARIO PUZO

OBITELJ

Dovršila CAROL GINO

uživajte u svijetu knjiga

Neka sam proklet, neka sam nečastan i podao, ali dajte da i ja ljubim skute ruha u koje je odjeven Bog moj; pa iako istovremeno slijedim vruga, ja sam ipak i Tvoj sin, Gospodine, i ja Te volim i osjećam radost, bez koje ne bi svijeta bilo.

Fjodor Dostojevski: Braća Karamazovi

Za Berta Fieldsa

Koji je zgrabio pobjedu iz ralja poraza i koji bi mogao biti Najveći consigliere od sviju
S divljenjem, Mario Puzo

Dok je crna smrt harala Europom, pokosivši polovicu stanovništva, mnogi građani su u očaju odvratili pogled s neba na Zemlju. U nastojanju da ovladaju tvarnim svijetom, oni filozofski nastrojeni pokušavali su razotkriti tajne postojanja i odgonetnuti velike misterije Života, dok su se siromašni samo nadali nekako svladati svoje patnje.

I tako je Bog pao na Zemlju kao Čovjek, a kruta vjerska doktrina srednjega vijeka izgubila svoju moć, otvorivši put proučavanju velikih antičkih civilizacija Rima, Grčke i Egipta. Kako je jenjavala žeđ za križarskim pohodima, tako su se preporodili junaci Olimpa i nanovo vodile olimpijske bitke. Čovjek je suprotstavio svoj um srcu, koje je pripadalo Bogu i Razum je prevladao.

Bilo je to vrijeme velikih postignuća na poljima filozofije, umjetnosti, medicine, glazbe. Kultura je sijevala s velikom pompom i ceremonijom, ali i to je imalo svoju cijenu. Stari zakoni su prestali važiti, prije no što su stvoreni novi. Prijelaz sa stroge vjere u riječ Božju i vječno spasenje, na veličanje Čovjeka i vjeru u nagradu u materijalnome svijetu, zvan humanizam, bio je zapravo vrlo teška tranzicija.

Tada Rim nije bio Sveti grad, već mjesto u kojemu je vladalo bezakonje. Na ulicama su pljačkani građani, provaljivano im je u kuće, prostitucija je bilo vrlo raširena, a svaki je tjedan bilo ubijeno na stotine ljudi.

Osim toga, Italija, kakvom je danas znamo, još nije postojala. Na tom području bilo je pet velikih sila: Venecija, Milano, Firenca, Napulj i Rim. U granicama "čizme" bilo je i mnogo nezavisnih gradova-država kojima su vladale stare obitelji predvođene lokalnim velmožama, vojvodama ili biskupima. U unutrašnjosti zemlje susjedi su međusobno ratovali oko teritorija. Ali pobjednici nisu nikad mirovali - jer novi osvajači vječno su prijetili.

Izvana je uvijek postojala prijetnja invazije stranih sila koje su željele proširiti vlastita carstva. Vladari Francuske i Španjolske natjecali su se tko će više osvojiti, a "barbari", nekrsti Turci, bili su prijetnja Papinskoj Državi¹.

¹ Papinsku Državu utemeljio je Pipin Mali u 8. st., a obuhvaćala je teritorij središnje Italije pod upravom pape.

Crkva i država borile su se oko vrhovne vlasti. Nakon sramotnog Velikog raskola², za vrijeme kojega su u dva grada vladali dvojica papa, te dijelili vlast i imali smanjene prihode, odlučeno je da papinska prijestolnica bude u Rimu te da bude samo jedan papa, što je prinčevima Crkve, kardinalima, dalo novu nadu. Postavši još jači nego prije, duhovni vođe Crkve jedino su se morali boriti protiv svjetovne moći kraljeva, kraljica i vojvoda malih gradova i lena³.

Svetu rimsku Katoličku crkvu potresala su previranja, jer bezakonje nije bilo svojstveno samo građanima. Kardinali su na ulice slali svoje sluge naoružane kamenjem i samostrijelima da se bore s rimskim mladićima; crkveni velikodostojnici, kojima je bilo zabranjeno da se žene, posjećivali su kurtizane i imali mnoštvo ljubavnica; davali su i primali mito. Kler na najvišim funkcijama spremno je prihvaćao novac te u zamjenu dijelio dispense⁴ i izdavao svete bule kojima su se opraštali i najstravičniji zločini.

Mnogi razočarani građani govorili su da je u Rimu sve i svatko na prodaju. Odgovarajućom količinom novca mogle su se kupiti crkve, svećenici, pomilovanja, pa čak i Božji oprost.

1

Zlatne zrake ljetnoga sunca grijale su kamenom popločane ulice Rima dok je kardinal Rodrigo Borgia hitao iz Vatikana prema trokatnici urešenoj štukaturom na Piazzia de Merlo kako bi preuzeo troje od svoje najmlađe djece, krv svoje krvi: sinove Cesarea i Juana i kćer Lucreziju. Upravo se toga dana papin prorektor, drugi najznačajniji čovjek svete rimske Katoličke crkve osjećao posebno blagoslovljenim.

Veselo je zviždukao u kući njihove majke Vannozze Cattanei. Kao sinu Crkve bilo mu je zabranjeno ženiti se, ali kako je bio Božji čovjek vjerovao je da je upućen u pravi naum dobrog Gospodina. Pa zar nije Nebeski Otac čak i u raju stvorio Evu da upotpuni Adama? Zar se nije stoga dalo zaključiti da je u tom nesigurnom zemaljskom životu, ispunjenom nesrećom, čovjeku još više bila potrebna utjeha žene? Kao mladi biskup već je bio dobio troje djece, ali ova posljednja, Vannozzina i njegova djeca, zauzimala su posebno mjesto u njegovu srcu. Kao da su u njemu budila iste snažne osjećaje kao i njihova majka. Čak i sada, dok su još tako mali, zamišljao ih je kako mu stoje na ramenima i tvore diva, pomažući mu da ujedini sve papinske teritorije i proširi svetu rimsku Katoličku crkvu svuda po svijetu.

Tijekom proteklih godina, kad god bi došao u posjet, djeca su ga uvijek zvala tata, ne vidjevši nikakvog proturječja u njegovoj odanosti prema njima i odanosti Svetoj Stolici. Nije im se činilo čudnim što je on u isto vrijeme i kardinal i njihov otac. Ta zar se nisu sin i kći pape Inocenta⁵ uz pompu pokazivali po Kimu dok su sudjelovali u svečanostima? Uz nezatne

² Veliki raskol u Zapadnoj crkvi. Nakon smrti Grgura XI. 1378. pod prijetnjom pučkog ustanka, u Rimu je za papu izabran Urban VI., dok se u dvorcu Fondi okupilo 13 kardinala koji su smatrali da je papa izabran pod pritiskom talijanskog pučanstva te su izabrali kardinala Roberta iz Ženeve za papu Klementa VII. Početak velikog zapadnog raskola koji se završio jednoglasnim izborom Odon Kolonne (Martina V.) za papu 1417.

³ Leno, zemljišni posjed dobiven od vladara na uživanje uz određene uvjete.

⁴ Dispensa, lat. (dispensare - podijeliti, razrješavati), crkveno oslobađanje pojedinca ili određene skupine od obveze crkv. zakona u pojedinačnim slučajevima.

⁵ Inocent VIII., papa od 29. kolovoza 1484. do 25. srpnja 1492. Do položaja je došao otvorenim potkupljivanjem kardinala. Premda je pred smrt preko španjolskog dvora podržao pothvat Kristofora Kolumba, bio je slab i nesposoban papa i kuriju je ostavio u kaotičnom stanju.

iznimke, zaredivali su se uglavnom drugorođeni sinovi, od rođenja pripremani za taj poziv. Svećenički poziv ih nije istinski zanimao, ali Crkva je još uvijek imala moć da proglašava kraljeve te dijeli velike blagoslove na Zemlji, pa je svaka talijanska plemićka obitelj nudila darove i mito samo da bi im sinovi postali članovi kolegija kardinala. Bila je to renesansa, vrijeme kardinala Rodriga Borgie i njegove obitelji.

Kardinal Rodrigo Borgia bio je u vezi sa svojom ljubavnicom Vannozzom više od deset godina. Nasmiješio bi se svaki put kada bi se sjetio da ga je malo žena uzbuđivalo na taj način i tako dugo. Vannozza, naravno, nije bila jedina žena u njegovu životu, jer on je bio čovjek velikih apetita za sva zemaljska zadovoljstva, ali ona je bila najvažnija. Bila je pametna, njemu prekrasna, i s njom je mogao raspravljati i o svjetovnim i o božanskim temama. Često mu je davala mudre savjete, a zauzvrat, on je bio širokogrudan ljubavnik i obožavao je svoju djecu.

Vannozza je stajala na vratima svoje kuće i hrabro se smješkala dok je mahala svojoj djeci. Napunivši četrdesetu, jedna od njezinih najvećih vrlina bila je ta da je shvaćala čovjeka koji je nosio kardinalsko ruho. Znala je da u njemu gori ambicija, i da tu vatru ništa ne može ugasiti. Razradio je vojnu strategiju za svetu Katoličku crkvu kojom je želio proširiti njezin utjecaj, sklopio je političke saveze koji će je ojačati te imao obećanja paktova koji će učvrstiti njegov položaj i moć. O svemu tome je s njom razgovarao. Ideje su mu stalno nadirale, kao što će njegove vojske neumorno nadirati novim teritorijima. Njegova sudbina je bila da postane jednim od najvećih predvodnika ljudi, a njegov uspon donosio je uspon i njezinoj djeci. Vannozza se pokušala utješiti saznanjem da će jednoga dana njezina djeca, kao legitimni kardinalovi nasljednici, imati bogatstvo, moć i priliku za uspjeh. Zato ih je pustila da odu.

Ostao joj je još samo mali sin Jofre, koji je bio premlad da i njega uzme, još joj je bio na prsima, no i on će uskoro morati otići. Njezine tamne oči blistale su od suza dok je gledala kako joj djeca odlaze. Samo se Lucrezia jedanput okrenula, dječaci nisu.

Vannozza je vidjela kada se naočita, impozantna figura kardinala nagnula i pružila ruke mlađemu sinu Juanu i trogodišnjoj Lucreziji. Najstariji sin, Cesare, koji je bio izostavljen, već se počeo mrštiti. Bit će nevolje, pomislila je, no uskoro će ih Rodrigo upoznati onako kako ih je ona poznavala. Oklijevajući, zatvorila je teška drvena ulazna vrata.

Prošli su tek nekoliko koraka kada je Cesare, sada već ljut, tako snažno gurnuo svojega brata, da je Juan, ispustivši očevu ruku, posrnuo i gotovo pao na zemlju. Kardinal ga je uspio uhvatiti, zatim se okrenuo i rekao: "Cesare, sine moj, zar nisi mogao reći što želiš, namjesto što si gurnuo svojega brata?"

Juan, svega godinu dana mlađi, ali puno slabiji od sedmogodišnjega Cesarea, ponosno se smijuljio zbog očeve obrane. No prije nego što je mogao zbog toga uživati, Cesare mu je prišao i svom snagom mu nagazio na nogu. Juan je bolno uzviknuo.

Kardinal je jednom od svojih velikih ruku zgrabio Cesarea za ovratnik košulje, uzdigao ga s popločane ceste i tako ga snažno protresao da su mu kestenjasti uvojci pali na lice. Zatim ga je ponovno postavio na noge. Kleknuvši pred dječaka, pogled njegovih smeđih očiju se smekšao. "Što je, Cesare? Zbog čega si loše volje?" pitao ga je.

Dječakove oči, tamne i prodorne, gorjele su poput žeravice dok je netremice gledao oca. "Mrzim ga, tata", rekao je strastveno. "Uvijek njega izabereš..."

"No, no, Cesare", rekao je kardinal kojega je ovo zabavljalo. "Snaga obitelji, kao i snaga vojske leži u odanosti jednih prema drugima. Osim toga, smrtni je grijeh mrziti vlastitoga brata te nema razloga ugrožavati svoju besmrtnu dušu takvim osjećajima." Uspravio se nad njima, zatim se nasmijao tapkajući svoj omašni trbuh. "Ima me dovoljno za sve vas... zar ne?"

Rodrigo Borgia bio je golem čovjek, dovoljno visok da lagano nosi svoju težinu. Iako nije bio aristokratski zgodan, bio je vrlo markantan. Njegove smeđe oči često su sjale kada ga je nešto zabavljalo; njegov nos, iako velik, nije mu nagrđivao lice; pune, senzualne usne, obično nasmijane, davale su mu velikodušan izgled. No zbog šarma i neopisive energije kojom je zračio svi su se slagali da je on jedan od najprivlačnijih muškaraca svojega doba.

"Cesare, prepuštam ti svoje mjesto", rekla je njegova kći Cesareu, tako jasnim glasom da se kardinal zadivljen okrenuo prema njoj. Lucrezia je stajala prekrivenih ruku, plava kosa joj je u uvojcima padala niz ramena, a na anđeoskome licu imala je izraz čvrste odlučnosti.

"Zar ti ne želiš tatu držati za ruku?" pitao je kardinal hineći nezadovoljstvo.

"Neću plakati ako te ne budem držala za ruku", rekla je, "i sigurno se neću zbog toga ljutiti."

"Crezia, ne budi magare," nježno je rekao Cesare, "Juan se ponaša poput bebe, a već je dovoljno velik da se sam izbori za ono što želi." S negodovanjem je gledao u brata koji je žurno brisao suze mekom svilom rukava svoje košulje.

Kardinal je raskuštrao Juanovu tamnu kosu tješeći ga. "Prestani plakati. Smiješ me primiti za ruku." Okrenuo se prema Cesareu i rekao: "Ti, moj mali ratniče, možeš me primiti za drugu." Zatim je pogledao Lucreziju i od srca joj se nasmijao. "A ti, moje slatko dijete? Što da tata radi s tobom?"

Kada joj je izraz lica ostao nepromijenjen, ne pokazujući osjećaje, kardinal je bio očaran. S poštovanjem se osmjehnuo. "Ti si doista prava kći svojega oca i kao nagradu za tvoju velikodušnost i hrabrost dopustit ću ti da sjedneš na jedino počasno mjesto."

Rodrigo Borgia se nagnuo i u trenu podigao djevojčicu visoko u zrak pa je stavio sebi na ramena. Nasmijao se ispunjen osjećajem čiste sreće. Dok je hodao, a skuti njegova elegantnog ruha dostojanstveno lepršali oko njega, njegova je kći izgledala poput još jedne nove i prelijepje krune na kardinalovoj glavi.

Istoga dana Rodrigo Borgia smjestio je svoju djecu u palaču Orsini nasuprot vlastitom domu u Vatikanu. Skrb o djeci prepustio je svojoj rođakinji, udovici Adriani Orsini, koja im je bila guvernanta i brinula se o njihovoj naobrazbi. Kada se Adrianin mladi sin u dobi od trinaest godina zaručio, u palaču se doselila i njegova petnaestogodišnja zaručnica Giulia Farnese da pomogne Adriani oko djece.

Iako se kardinal svakodnevno brinuo o djeci, redovito su posjećivala majku koja se udala za Carla Canalea. Bio je to njezin treći brak. Rodrigo Borgia je izabrao i prethodna dva Vannozzina muža pa joj je pronašao i trećega, Canalea, znajući da udovica mora imati muža koji će joj pružiti zaštitu, a njezinu domu ugled. Kardinal je bio velikodušan prema njoj, a ono što nije dobila od njega naslijedila je od dva prethodna muža. Za razliku od prelijepih, ali praznoglavih kurtizana nekih aristokrata, Vannozza je bila praktična žena koju je Rodrigo veoma cijenio. Posjedovala je nekoliko dobro održavanih svratišta i seosko imanje od kojih je imala značajan prihod. Kako je bila pobožna, dala je izgraditi kapelu u čast Gospe u kojoj se svakodnevno molila.

Ipak, nakon deset godina njihova strast se ohladila i oni su postali dobri prijatelji. Nekoliko tjedana kasnije Vannozza je bila primorana poslati i dječe, Jofrea, da živi s braćom i sestrom, jer je bez njih bio neutješan. Tako su sva djeca Rodriga Borgie došla pod skrb njegove rođakinje.

Kao što je i dolikovalo djeci kardinala, idućih nekoliko godina najtalentiraniji učitelji Rima podučavali su ih humanističkim znanostima, astronomiji i astrologiji, drevnoj povijesti i jezicima, uključujući španjolski, francuski, engleski i, naravno, jezik Crkve, latinski. Naročito se isticao Cesare zbog svoje inteligencije i takmičarskoga duha, ali najviše je, ipak, obećavala Lucrezia, jer je iznad svega imala jaku osobnost i istinsku krepost.

Iako su mnoge djevojčice toga doba radi naobrazbe slali u samostane, gdje bi postale predane svecima, Lucrezia se, uz kardinalovo odobrenje, a na Adrianin savjet, posvetila muzama i dobivala poduku od istih talentiranih učitelja kao i njezina braća. Iznimno je voljela umjetnost pa je naučila svirati lutnju, plesati i crtati. Posebno je lijepo vezla na zlatnim i srebrnim tkaninama.

Kao što joj je i bila dužnost, Lucrezia je razvila one vrline i talente koji su od nje stvorili dobru partiju za buduće bračne saveze, korisne obitelji Borgia. Jedna od najdražih zabava bilo joj je pisanje poezije, pa je provodila duge sate sastavljajući stihove o ljubavi i ushitu prema Bogu, no znala je pisati i o romantičnoj ljubavi. Posebno nadahnuće bili su joj sveci, koji bi preplavili njezino srce emocijama.

Giuliju Farnese ugađala je Lucreziji, ponašajući se prema njoj kao prema mlađoj sestri, a Adriana i kardinal su je obasipali pažnjom, tako da je izrasla u sretno dijete ugodne naravi.

Bila je radoznala, ljubazna, nije voljela nesklad i činila je sve da u obitelji vlada mir.

Jedne prekrasne nedjelje, nakon što je služio svečanu misu u bazilici Svetoga Petra, kardinal Borgia pozvao je svoju djecu u Vatikan. Bio je to nesvakidašnji i hrabar čin, jer su do vremena pape Inocenta sva djeca klera proglašavana njihovim nećacima i nećakinjama. Otvoreno priznanje očinstva moglo je ugroziti važno imenovanje na visoku crkvenu dužnost. Naravno, svi su znali da kardinali, pa čak i pape, imaju djecu, bilo je općepoznato da su i oni griješili, no sve dok su se ta djeca nazivala "rođacima", a istina rodbinskih veza bila zabilježena samo u tajnim ispravama, ugled položaja nije bio okaljan. Svi su mogli misliti što im drago, ali kardinal nije trpio licemjerje. Naravno da je bilo trenutaka kada je i on sam bio prisiljen promijeniti ili ukrasiti istinu, no to je bilo razumljivo. Na koncu konca, bio je diplomat.

Za tu posebnu prigodu Adriana je odjenula djecu u najljepšu odjeću: Cesarea u crni saten, Juana u bijelu svilu, a dvogodišnjega Jofrea u plavu, bogato izvezenu, baršunastu tuniku. Giulia je Lucreziji odjenula dugu čipkastu opravu boje breskve, a na gotovo bijele djevojčičine uvojke zatakнула je malu dijademu ukrašenu draguljima.

Kardinal je upravo bio završio s čitanjem službenog dokumenta koji mu je iz Firence donio njegov viši savjetnik Duarte Brandao. Dokument se ticao izvjesnog dominikanskog redovnika po imenu Savonarola⁶. Kolale su glasine da je on prorok nadahnut Svetim Duhom.

⁶ Girolamo Savonarola, 1452.-1498. , talijanski dominikanac, prior samostana Sveti Marko u Firenci, propovjednik, reformator, protivnik Aleksandra VI. i korupcije klera. Nakon zbacivanja Medicija 1494. vladar Firence u kojoj je uspostavio kratkotrajnu demokratsku republiku. Do danas ga neki smatraju mračnim

Predstavljao je opasnost za kardinala, jer su mnogi građani Firence hrlili slušati njegove propovijedi i sa žarom se na njih odazivali. Savonarola je bio priznati vizionar i rječit propovjednik, čiji su govori često bili upereni protiv putenih i financijskih neumjerenosti papinstva u Rimu.

"Moramo budno pratiti što taj redovnik radi", rekao je Rodrigo Borgia. "Znalo se dogoditi da velike dinastije padnu zbog običnih ljudi koji su vjerovali da propovijedaju svetu istinu."

Brandao je bio visok, vitak čovjek, duge crne kose i profinjenih crta lica. Ostavljao je dojam blagog i prijaznog čovjeka, ali u Rimu je njegov gnjev prema izdajicama i drznicima bio legendaran. Svi su se slagali da nitko pri zdravoj pameti ne bi želio njega imati za neprijatelja. Duarte je kažiprstom gladio brkove dok je razmišljao o značaju onoga što mu je Rodrigo Borgia upravo rekao.

"Priča se da redovnik s propovjedaonice napada i obitelj Medici, uz sveopće odobravanje građana Firence."

Razgovor je prekinut kada su djeca ušla u privatne odaje Rodriga Borgie. Brandao ih je pozdravio osmijehom i povukao se u stranu.

Lucrezia je uzbuđeno poletjela kardinalu u zagrljaj, dok su dječaci zastali s rukama na leđima. "Dođite, sinovi moji", reče Rodrigo i dalje držeći kćer u naručju. "Dođite poljubiti papu." Rukom im je pokazao da priđu dok mu je na usnama titrao topao osmijeh dobrodošlice.

Prvi je ocu pristupio Cesare. Rodrigo Borgia je spustio Lucreziju na malu zlatnu stolicu podno svojih nogu i zagrlio sina. Bio je to snažan dječak, visok i mišićav. Ocu je bilo drago što je takav, to mu je otklanjalo sve sumnje glede vlastite budućnosti. Rodrigo je pustio dječaka iz zagrljaja držeći ga ispred sebe da bi ga bolje pogledao. "Cesare," reče nježno, "svaki dan se molim presvjetloj Bogorodici i zahvaljujem joj, jer mi se srce raduje kad god te vidim."

Cesare se nasmijao, zadovoljan očevim riječima.

Tada se Cesare pomaknuo da propusti Juana. Možda zato što je dječakovo srce tako silno tuklo, ili zato što je ubrzano disanje odavalo koliko je nervozan i Rodrigovo srce je zakucalo jače, a nešto u njemu je odgovorilo na Juanovu krhkost. Kada je kardinal zagrlio svojega sina stisak nije bio jak, ali ga je duže držao u naručju.

Obično kada je kardinal blagovao sam u svojim odajama na stolu je bila skromna hrana: samo kruh, voće i sir. No toga je dana naložio služinčadi da stol treba biti prepun raznih jela od tjestenine, peradi i govedine, svakojakih slatkiša i gomile ušećerenog kestenja.

Dok je gledao svoju djecu, Adrianu, njezina sina Orsa i prelijepu Giuliju Farnese kako sjede za stolom i smiju se, te slušao njihovo razdragano brbljanje, Rodrigo Borgia se osjećao poput sretnog čovjeka. U okruženju obitelji i prijatelja zemaljski život bio je doista dobar. Tiho je izgovorio molitvu zahvale. Kada mu je sluga u srebrni pehar natočio vino crveno poput krvi, ispunio ga je osjećaj zadovoljstva. Ponesen tim osjećajem prvi gutljaj vina ponudio je sinu Juanu koji je sjedio kraj njega.

Juan je kušao vino i napravio grimasu. "Previše je gorko, tata", rekao je. "Ne sviđa mi se." Rodrigo Borgia, koji je uvijek bio na oprezu, namah se ukočio od straha. Ta, to je bilo slatko vino, ne bi smjelo imati gorčinu...

fanatikom, neki pretečom reformacije, a neki mučenikom i svecem.

Dijete se gotovo odmah počelo tužiti da mu je slabo, te se presavilo zbog bolova u truhu. Otac i Adriana su ga pokušali umiriti, no u sljedećem trenutku Juan je počeo jako povraćati. Kardinal je podigao dječaka sa stolice, odnio ga u predsoblje i položio na brokatni ležaj. Odmah su pozvali vatikanskog liječnika, ali prije nego što je ovaj stigao Juan je izgubio svijest.

"Otrov", konstatirao je liječnik nakon što je pregledao dijete.

Juan je bio smrtno blijed i u groznici, dok mu je iz usta curio tanak mlaz crne žuči. Djelovao je vrlo sitno i bespomoćno.

U tom trenutku Rodrigo Borgia je izgubio svoju svetačku prisebnost. Pobjesnio je. "Otrov namijenjen meni..." reče.

Duarte Brandao koji je stajao po strani isukao je mač, budno motreći ne bi li primijetio daljnje pokušaje da se naudi kardinalu ili njegovoj obitelji.

Kardinal se okrenuo prema njemu. "Neprijatelj je u ovoj palači. Neka svi dođu u glavnu odaju. Natoči svakome pehar vina i zahtijevaj da ga ispiju. Dovedi mi onoga koji odbije."

"Dragi rođače, Svetosti, shvaćam vašu bol, ali tako ćete ostati bez najodanijih slugu, jer će im pozliti i mnogi će umrijeti..." zabrinuto je šapnula Adriana.

Rodrigo se okrenuo prema njoj. "Neću im dati da piju vino koje je kušao moj jadni, nedužni sin. Ponudit ću im čisto vino. Samo će grešnik odbiti piti, jer će ga strah paralizirati prije nego prinese pehar usnama."

Duarte je smjesta krenuo izvršiti kardinalovu zapovijed.

Juan je nepomično ležao, smrtno blijed. Adriana, Giulia i Lucrezia sjedile su pokraj njega i moćile mu čelo vlažnim oblozima i ljekovitim mastima.

Kardinal Rodrigo Borgia podigao je malu, mlitavu ruku svojega sina i poljubio je, zatim je otišao u svoju kapelicu i kleknuo pred Gospu da se pomoli. Otvorio joj je dušu, jer je znao da ona shvaća gubitak sina i patnju koju on izaziva. Svečano se zakleo: "Učinit ću sve što je u mojoj moći kao običnog smrtnika da priklonim besmrtno duše tisuća ljudi jedinoj pravoj Crkvi. Tvojim Crkvi, Sveta Majko. Pobrinut ću se da štujem tvojega sina, samo, molim te, ti poštedi mojega..."

Mladi Cesare stajao je na vratima kapelice i kada se kardinal okrenuo vidio je suze u njegovim očima.

"Dođi, Cesare. Priđi, sine moj. Pomoli se za svojega brata", rekao je kardinal. Cesare je prišao i kleknuo kraj oca.

U kardinalovim odajama svi su mirno sjedili sve dok se nije pojavio Duarte i rekao: "Pronađen je krivac. To je tek dječarac, pomoćnik u kuhinji, koji je nekada radio na dvoru u Riminiju."

Rimini je bila mala, feudalna pokrajina na istočnoj obali Italije, a njezin vladar, mjesni vojvoda Gaspare Malatesta, ogorčeni neprijatelj Rima i papinstva. Bio je to krupan čovjek, ogroman poput dvojice ljudi. Njegovo široko lice bilo je kozičavo i grubih crta, a zbog kovrčave, neukrotive crvene kose zvali su ga Lav.

Kardinal Borgia odmaknuo se od uzglavlja bolesnoga sina i šapnuo Duarteu: "Pitaj kuhinjskoga pomoćnika zašto prezire Njegovu Svetost. Zatim mu daj da ispije bocu vina s našega stola. Uvjeri se da ju je iskapio do dna."

Duarte je kimnuo. "Što da radimo s njim kada vino počne djelovati?" upita.

Zažarenih očiju, crven u licu kardinal odgovori: "Stavite ga na magarca, čvrsto ga privežite i pošaljite ga s porukom Lavu iz Riminija. Napiši mu da počne moliti za oprost i neka se izmiri s Bogom."

Juan je nekoliko tjedana ležao bez svijesti, kao u dubokom snu, i kardinal je inzistirao da ostane u njegovim odajama u Vatikanu kako bi ga mogao liječiti njegov osobni liječnik. Dok je Adriana sjedila kraj Juanova uzglavlja, a nekoliko sluškinja se brinulo o njemu, Rodrigo Borgia je provodio sate i sate u kapelici moleći se Gospi. "Pokazat ću put jedinoj pravoj Crkvi dušama tisuća ljudi", gorljivo je obećavao, "samo kada bi se ti založila kod Krista da poštedi život mojemu sina."

Kada su njegove molitve bile uslišane i Juan se oporavio, kardinal je postao još predaniji svetoj Katoličkoj crkvi i svojoj obitelji.

Ali, Rodrigo Borgia je shvatio da ne može zaštititi svoju obitelj samo uz nebesku pomoć. Morao je poduzeti još nešto. Kardinal je znao da iz Španjolske mora pozvati Miguela Corella, zvanog Don Michelotto.

Nezakoniti nećak kardinala Rodriga Borgie shvatio je svoju sudbinu vrlo rano. Kao dijete, dok je odrastao u Valenciji, nije bio ni zao, ni sadist. Mnogo puta znao se naći u situaciji da brani one duše čija ih je dobrota činila ranjivima pred nasilnicima, jer se dobrota često krivo shvaćala kao slabost.

Miguel je još u djetinjstvu prihvatio svoju sudbinu: bio je pozvan braniti one koji nose luč Gospodnju i onu svete Rimske crkve u svijet.

Miguel je bio jak mladić, nepokolebljiv u svojoj odanosti i djelima. U mladosti ga je, iako je bio vrlo snažan, napao najokrutniji bandit u selu kada je pokušao obraniti kuću svoje majke, kardinalove sestre.

Miguelu je tada bilo svega šesnaest godina. Vođa razbojnika i nekoliko njegovih ljudi provalili su u Miguelovu kuću i pokušali maknuti mladića od drvene škrinje u kojoj je njegova majka skrivala dragocjene svete relikvije i skupocjene tkanine. Kada je, obično šutljivi, Miguel progovorio i prokleo razbojnike te se odbio maknuti, vođa mu je rasjekao lice bodežom, napravivši duboku ranu preko usana i obraza. Kada mu je krv počela liptati s lica na grudi njegova je majka vrisnula, a sestra počela plakati glasno jecajući. No Miguel se nije ni pomaknuo.

Kada su se na ulici konačno okupili susjedi i stali vikati, razbojnik i njegova skupina, uplašivši se da bi mogli biti zarobljeni, pobjegoše iz sela u brda.

Nekoliko dana kasnije, kada su ti isti razbojnici pokušali ponovo ući u selo, dočekao ih je otpor mještana. Većina je uspjela pobjeći, no Miguel je zarobio vođu. Ujutro su mještani vidjeli zlosretnog razbojnika kako, s debelim konopcem oko vrata, visi s velikoga stabla na trgu.

Od toga se dana po cijeloj kneževini Valenciji proširio glas o žestini Miguela Corella i nije bilo čovjeka koji bi se, zbog straha od osvete, usudio nanijeti zlo njemu, njegovim prijateljima ili članovima obitelji. Rana na licu je zarasla, ali je ostao ožiljak zbog kojega su mu usta imala vječnu grimasu; drugih posljedica nije bilo. Na bilo kojem drugom čovjeku taj podrugljivi

smiješak izgledao bi zastrašujuće, no Miguel je bio poznat i po svojoj pravednosti i milosrđu koji su isijavali iz njegovih zlatno smeđih očiju i svatko tko bi ga sreo prepoznao bi njegovu dobru dušu. Tada su ga seljani od milja počeli zvati Don Michelotto te je postao poznat kao čovjek kojega treba poštovati.

Kardinal Rodrigo Borgia smatrao je da u svakoj obitelji treba biti ljudi koji će se isticati i propovijedati riječ Gospodnju, a iza njih u sjeni trebaju biti oni koji će se brinuti za njihovu sigurnost i omogućiti im uspjeh u njihovim svetim nastojanjima. Oni koji su sjedili na crkvenom tronu nisu se od zloće mogli braniti bez ljudske pomoći, jer takav je bio svijet u kojemu su živjeli.

To što je upravo Don Michelotto bio pozvan preuzeti ulogu egzekutora nije iznenadilo ni njega ni kardinala, jer je mladić bio izuzetan čovjek. Njegova ljubav prema nebeskomu Ocu i Svetoj Stolicu nije bila upitna, bez obzira na sve manjkavosti njegova karaktera o kojima su šapotali neprijatelji. Rodrigo Borgia ni na trenutak nije sumnjao da će se Don Michelotto povinuti Nebeskome Ocu i spremno služiti Majci Crkvi.

Onako kako je kardinal vjerovao da njegovim djelima rukovodi božansko nadahnuće, tako je i Don Michelotto vjerovao da njegovim rukama upravlja ista nebeska sila, dakle nije moglo biti riječi o grijehu. Pa zar nije svaki put, kada bi kardinalovu neprijatelju ili neprijateljcu Crkve oduzimao posljednji dah, vraćao tu dušu kući na sud Nebeskome Ocu?

Ubrzo nakon Juanova oporavka Rodrigo Borgia, koji je odrastao u Valenciji i dobro znao kakva krv teče Španjolčevim srcem, pozvao je svojega nećaka u Rim. Svjestan opasnosti u stranoj zemlji povjerio je dvadeset jednogodišnjem Don Michelottu svoju obitelj. I dok su kardinalova djeca rasla rijetko bi se osvrnula, a da nisu vidjela sjenu Don Michelotta iza sebe.

I uvijek kada bi kardinal bio u Rimu, a njegove dužnosti vicekancelara ga ne bi sprečavale u tome, svakodnevno je posjećivao svoju djecu i igrao se s njima, dok bi Don Michelotto često bio u blizini. Čim bi mu se ukazala prilika, kardinal bi pobjegao iz smrdljive, zagušljive ljetne vrućine Rima, s njegovih tijesnih ulica prepunih ljudi, i odveo svoju djecu na prekrasno ladanjsko imanje prepuno zelenila.

Skriven u podnožju Apenina, dan jahanja od Rima, prostirao se golem komad zemlje s veličanstvenom cedrovom i borovom šumom koja je okruživala maleno, čisto jezero. Rodrigo Borgia dobio je taj posjed na dar od svojega strica, pape Kalista III.⁷, i u posljednjih nekoliko godina napravio raskošan ljetnikovac za sebe i svoju obitelj.

Srebrno jezero bilo je čarobno mjesto ispunjeno zvucima prirode i bojama postanka svijeta, a za njega samoga to je bio raj na zemlji. U svitanje, i opet u sumrak, kada bi plavetnilo iščezlo s nebeskoga svoda, površina jezera postajala je srebrnasto siva. Kada je prvi put vidio to mjesto kardinal je bio očaran. Nadao se da će on i njegova djeca tu provesti svoje najsretnije trenutke.

Tijekom vrućih, blještavo žutih ljetnih dana, djeca su nalazila osvježenje plivajući u jezeru, nakon čega bi raspojasano trčala poljima raskošno zelene boje, dok bi kardinal, sa zlatnom krunicom u ruci, šetao mirisnim nasadima limuna i naranči. Tijekom tih mirnih trenutaka divio se ljepoti života, posebno svojega. Bez sumnje, naporno je radio, marljivo obavljao

⁷ Kalist III. (Alfonso Borgia, nadbiskup Valencije), papa od 8. travnja 1455. do 6. kolovoza 1458., stric Rodriga Borgia.

svaki posao još iz vremena dok je bio mladi biskup, ali koliko je to doista utjecalo na čovjekovu sreću? Koliko je samo jadnih duša naporno radilo, no nebo ih u zemaljskom životu nije nagradilo. Srce mu je preplavila zahvalnost pa je kardinal pogledao u vedro plavo nebo da se pomoli i zamoli blagoslov. Nakon tolikih godina Božje milosti negdje duboko u njemu pritajio se strah da će za život koji je vodio morati platiti visoku cijenu. Prema njemu je Gospodin, bez sumnje, bio velikodušan, no da bi čovjek bio dostojan obraćati duše svetoj Crkvi, njegova iskrenost mora biti kad-tad stavljena na kušnju. Kako bi inače Nebeski Otac znao je li čovjek dostojan? Kardinal se nadao da će uspješno prevladati tu kušnju.

Jedne večeri, nakon što je s djecom pojeo raskošan obrok kraj jezera, priredio im je čudesan vatromet. Rodrigo je držao majušnoga Jofrea u naručju, dok mu se Juan čvrsto primio za skute.

Srebrne zvijezde obasjavale su nebo u golemim blještavim lukovima i svjetlucavim vodopadima živih boja. Cesare je držao sestru za ruku, ćuteći kako drhti; čuo je svaki njezin uzvik kada bi eksplodirao barut, a svjetlo se rasprsnulo na sve strane i obasjalo nebo nad njima. Kada je kardinal primijetio kćerin strah dao je djetesce Cesareu i sagnuo se da uzme Lucreziju u naručje. "Tata će te držati", rekao je. "Tata će te štititi."

Cesare, s malim Jofreom u naručju, stajao je pokraj kardinala i slušao ga kako gestikulirajući znalački priča o konstelaciji zvijezda. Očev mu je glas pružao takvu utjehu, da je već i tada bio svjestan da će se te večeri na Srebrnom jezeru s ljubavlju sjećati dok je živ, jer je tada bio najsretnije dijete na svijetu. Iznenada je osjetio da je sve moguće.

Kardinal Rodrigo Borgia uživao je u svemu što je radio. Bio je jedan od rijetkih ljudi čiji je entuzijazam obuzimao sve ljude oko njega. Kako su djeca postajala starija, a njihova znanja veća, počeo je s njima u detalje raspravljati o vjeri, politici i filozofiji. Mnoge sate je s Cesareom i Juanom raspredao o diplomatskoj vještini i značaju vjerske i političke strategije. Iako je Cesare uživao, Juan se često dosađivao. Nemio događaj s Juanom toliko je prestrašio kardinala da je dječaku, na njegovu štetu, previše udovoljavao pa je izrastao u mrzovoljnu i razmaženu osobu. Najveće nade polagao je u sina Cesarea i najviše od njega očekivao.

Rodrigo je uživao u posjetima palači Orsini, jer su ga i rođakinja Adriana i mlada Giulia veoma cijenile i posvećivale mu mnogo pažnje. Giulia je iz dana u dan postajala sve ljepša, kosa zlatnija od Lucrezijine dopirala joj je skoro do poda. Imala je krupne plave oči i pune usne, stoga su je s pravom diljem Rima zvali La Bella⁸. Kardinal je počeo osjećati izvjesnu naklonost prema njoj.

Kada se zaručila za nekoliko godina mlađeg Orsinija, Giulia Farnese, koja je potjecala iz nižega plemstva, donijela je priličan miraz od tristo florina. Rodrigova djeca su, naravno, uvijek bila sretna što vide svoga oca, ali i mlada Giulia se počela radovati njegovim posjetima. Kada bi se pojavio, njoj bi se zažarili obrazi, no takvo djelovanje je imao i na većinu žena koje je u životu susretao. Često bi, nakon što bi pomogla Lucreziji da opere kosu i odjene najbolju opravu u čast oca, i Giulia posvetila posebnu pažnju svome izgledu. Bez obzira na veliku razliku u godinama, Rodrigo Borgia bio je očaran tom mladom ženom.

Kada je došlo vrijeme da se obavi građansko vjenčanje između njegova nećaka Orsa i Giulije Farnese, poštovanje prema rođakinji Adriani i naklonost prema mladoj nevjesti ponukale su kardinala da sam predvodi ceremoniju sklapanja braka u Zvezdanoj odaji vlastite palače.

⁸ La Bella (tal.), ljepotica.

Toga mu se dana učinilo da se mlada Giulia, odjevena u bijelu satensku vjenčanicu, s velom protkanim sitnim biserjem spuštenim preko slatkoga lica, iz djevojčice pretvorila u najljepšu ženu koju je ikada vidio. Djelovala je tako svježe, tako puna života, daje kardinal morao sputavati svoju strast.

Uskoro su mladog Orsa, zajedno sa savjetnicima, poslali na vojnu obuku na kardinalovo seosko imanje u Bassanellu. Mlada Giulia Farnese spremno se našla prvo u kardinalovu naručju, a zatim i u njegovoj postelji.

Kada su Cesare, a zatim i Juan postali momčići, došlo je vrijeme da odu od kuće radi ispunjenja onih ciljeva koje im je sudbina namijenila. Juanu učenje baš nije polazilo za rukom pa je kardinal držao da život svećenika ili učenjaka nije za njega. Bit će vojnik. Cesarea su poslali u školu u Perugiu. Nakon dvije godine, kada je svladao raznovrsne predmete za koje je bio nadaren, Cesarea su poslali na Univerzitet u Pisi da nastavi s proučavanjem teologije i crkvenoga prava. Kardinal se nadao da će Cesare krenuti njegovim stopama i da će se uzdići do visokog položaja u Crkvi.

Dakako da je Rodrigo Borgia ispunio obveze prema troje starije djece koje je imao s kurtizanima, no sve nade za budućnost polagao je u djecu koju mu je rodila Vannozza - Cesarea, Juana, Lucreziju. S najmlađim sinom, Jofreom, nikako nije mogao uspostaviti čvrstu vezu. Nastojao je logikom opravdati nedostatak očinske ljubavi. Negdje duboko u sebi pitao se je li najmlađi Vannozzin sin doista njegov, jer tko može uistinu znati tajne skrivene u ženinu srcu.

Kardinal Borgia obavljao je dužnost vicekancelara ili papinskog odvjetnika nekolicini papa. Već je osam godina bio u službi vladajućeg pape Inocenta i za to vrijeme učinio je sve što je mogao da uveća moć i legitimitet papinstva. Kada se jadni papa Inocent smrtno razbolio, ni svježe majčino mlijeko, ni transfuzije krvi⁹ koje je primio od trojice dječaka nisu mu mogli spasiti život. Dječaci su dobili po dukat svaki, ali kada je medicinski eksperiment propao i doveo do tragedije, priređeni su im prekrasni ukopi, a njihove obitelji su dobile po četrdeset dukata.

Nažalost, papa Inocent je ostavio papinsku riznicu praznom i Crkva je bila izložena uvredama katoličkoga kralja Španjolske i nadasve kršćanskoga kralja Francuske. Papine su financije bile u takvom stanju da je morao založiti čak i svoju mitru, svetu biskupsku kapu, kako bi mogao kupiti palmine grančice i dijeliti ih na Cvjetnicu. Usprkos savjetima koje mu je davao Rodrigo Borgia, papa je dozvolio vladarima Milana, Napulja, Venecije, Firence i drugih državnica i lena da odgode plaćanje doprinosa Crkvi, a sam je protratio čitavo bogatstvo spremajući križarske pohode u koje se nitko nije želio upuštati.

Samo bi genijalan strateg i čovjek vješt u financijama bio u stanju vratiti Katoličkoj crkvi njezinu negdašnju slavu. Tko bi to mogao biti? Svi su se pitali. No samo je sveli kolegij kardinala, predvođen Svetim Duhom i nadahnut Bogom, mogao donijeti takvu odluku. Papa nije mogao biti običan čovjek, već čovjek poslan s nebesa.

6. kolovoza 1492. godine, u velikoj dvorani Sikstinske kapele, okružen Švicarskom gardom, rimskim plemićima i stranim veleposlanicima, koji ga je trebao štititi od vanjskih utjecaja, kolegij kardinala započeo je proces odabira novoga pape.

⁹ 1492. prvi opisani slučaj primjene transfuzije krvi, osuđen na propast jer se još ništa nije znalo o krvnim grupama i RH faktoru.

Nakon smrti pape Inocenta prema tradiciji su se okupili svi prinčevi crkve, dvadeset tri člana svetoga kolegija, kako bi izabrali Božjeg čovjeka koji će biti čuvar ključeva, nasljednik svetog Petra, sveti Kristov namjesnik na Zemlji. Njegova dužnost bila je da bude ne samo duhovni vođa svete rimske Katoličke crkve, već i zemaljski vladar Papinske Države. Kao takav morao je posjedovati veliku inteligenciju, sposobnost da predvodi ljude i vojske te imati talent da u svoju korist pregovara s vladarima lokalnih pokrajina, kao i s inozemnim kraljevima i prinčevima.

Sveta papinska kruna donosila je sa sobom obećanje golemih bogatstava, no istovremeno odgovornost za ujedinjenje ili pak daljnju podjelu mnoštva feudalnih gradova-država i pokrajina koje su činile središnji dio talijanskog poluotoka. Tako su se, čak i prije no što je papa Inocent umro, počeli sklapati sporazumi, dijeliti posjedi, obećavati titule i ugovarati podaničke odanosti kako bi se osigurao izbor određenog kardinala.

U odabranoj grupi kardinala koji su se natjecali za mjesto pape samo je nekolicina bila dostojna toga položaja: kardinal Ascanio Sforza iz Milana, kardinal Cibo iz Venecije, napuljski kardinal della Rovere i kardinal Borgia iz Valencije. No kardinal Borgia bio je stranac, Španjolac, stoga su mu šanse bile male. Najveći nedostatak bio je taj, što su ga smatrali Kataloncem. Iako je promijenio prezime iz španjolskoga Borja u talijansko Borgia, to mu nije donijelo prihvaćanje starih i uglednih rimskih obitelji.

Ipak, računali su i s njim, jer je više od trideset pet godina izvanredno služio Crkvi. Kao papinski odvjetnik uspio je riješiti nekoliko vrlo teških diplomatskih sporova u korist prethodnih papa, iako je sa svakom pobjedom koju je izvojevao za Vatikan uvećao bogatstvo i položaj vlastite obitelji. Mnoge rođake postavio je na utjecajna mjesta i dao im posjede za koje su stare talijanske obitelji smatrale da im po pravu ne pripadaju. Španjolski papa. Glupost. Sjedište Svete Stolice bilo je u Rimu i zdrav je razum govorio da papa mora biti iz neke od talijanskih pokrajina.

Obavijena velom tajni konklava¹⁰ je započela Božji posao. Kardinali su bili izolirani u odvojenim ćelijama koje su se nalazile u golemoj, hladnoj kapeli. Nisu smjeli stupati u dodir s ostalim kardinalima, ni s vanjskim svijetom. Njihova odluka morala je biti rezultat molitve i božanske providnosti, a do nje su trebali doći klečeći pred malim oltarima ukrašenim samo raspelom i svijećama. U tim mračnim vlažnim prostorijama nalazio se ležaj za one koji su tražili okrepu u snu, komoda u koju su mogli obaviti nuždu, kao i posuda za mokrenje. Dobili bi i zdjelu ušećerenih badema, marcipan, slatke kolačiće, šećer od šećerne trske, vrč vode i sol. Kako nije bilo zajedničke prostorije za pripremu hrane, jela su pripremana u njihovim palačama, donošena u drvenim posudama i gurnuta kroz otvor na vratima ćelije. Dok su boravili u ćelijama svaki je kardinal preispitivao svoju savjest kako bi lakše mogao doći do odluke koji bi između njih najbolje služio njegovoj obitelji, njegovoj pokrajini i svetoj Majci Crkvi. Ako čovjek nije bio dovoljno oprezan mogao je spasiti svoja zemaljska blaga, ali izgubiti besmrtnu dušu.

Nije se smjelo oklijevati, jer su im nakon tjedan dana smanjivali obroke; dobivali su samo kruh, vino i vodu. Nakon papine smrti zavladao je kaos. Bez vođe, na rimskim ulicama vladao je strahovit nered. Trgovine su pljačkane, provaljivano je u palače, stotine građana je ubijeno. I to nije bilo sve. Dok god nije bilo glave na kojoj bi počivala sveta papinska kruna sam Rim je bio u opasnosti da bude osvojen.

¹⁰ Konklava (lat. conelave, zatvorena soba, soba koja se može zaključati), odaje u koje se skupe kardinali da biraju novoga papu; kardinali sudionici biranja pape.

Kada je glasovanje počelo tisuće građana okupilo se na trgu ispred Sikstinske kapele. Glasno su se molili, pjevali crkvene pjesme i nadali se da će novi papa moliti nebo da zaustavi pakao na njihovim ulicama. Mahali su zastavama, nosili barjake i čekali da izaslanik izađe na balkon i objavi njihovo spasenje.

Prvi krug glasovanja trajao je tri dana, ali ni jedan kardinal nije dobio potrebnu dvotrećinsku većinu. Glasovi su bili podjednako podijeljeni između kardinala Ascania Slorze iz Milana i kardinala della Roverea iz Napulja. Svaki je dobio po osam glasova. Rodrigo Borgia je dobio sedam glasova i bio drugi na popisu favorita većine članova kolegija. Kada je završeno prebrojavanje glasova i bilo jasno da nema pobjednika, glasački listići su ceremonijalno spaljeni.

Toga je jutra svjetina na trgu s iščekivanjem gledala dok se dim¹¹ dizao iz dimnjaka i kao da je tvorio tamnosivi upitnik na jasnome, plavom nebu iznad Sikstinske kapele. Shvatili su to kao predznak, pomolili se i prekrižili te digli prema nebu rukom izrađene drvene križeve. Kada nije bilo daljnje objave iz Vatikana građani su se počeli još usrdnije moliti i glasnije pjevati. Kardinali su se vratili u ćelije da preispitaju svoju odluku.

Dva dana kasnije, kada su drugi put prebrojili glasove, rezultat je bio sličan prvome, nije došlo do značajnijih pomaka. Taj put, kada se crni dim uzdigao iz dimnjaka, molitve su postale slabije, a pjevanje tiše. U mraku je trg izgledao sablasno, osvjetljen s nekoliko fenjera i žmirkavih uličnih svjetiljki.

Rimom su se počele širiti nevjerovatne glasine. Građani su se kleli da su se u zoru idućega jutra na nebu pojavila tri jednaka sunca, koja su zaprepaštenoj masi bila znak da će novi papa uskladiti tri vlasti papinstva: svjetovnu, duhovnu i nebesku. Smatrali su to dobrim predznakom.

Također se pričalo da su se te večeri visoko u tornju palače kardinala Giuliana della Roverea, tamo gdje nitko nije imao pristup, same od sebe zapalile šesnaest baklji i dok je ustreptala, a zatim i ustrašena svjetina gledala, ugasile su se sve osim jedne. Loš predznak! Koja će od papinskih vlasti prevladati? Sablasna tišina nadvila se nad trgom.

Unutra, u kapeli, konklava je potpuno zapela s glasovanjem. Ćelije su postajale sve vlažnije i hladnije. Mnogi stariji kardinali počeli su osjećati umor. Uskoro će postati neizdrživo; kako je bilo tko mogao normalno razmišljati s probavnim smetnjama i bolnim koljenima?

Te su se noći neki kardinali, jedan po jedan, iskrali iz svojih ćelija i tajno posjetili druge. Nanovo su počeli pregovori, cjenkanje oko crkvenih dobara i položaja. Dana su mnoga obećanja. Privlačna obećanja bogatstva, položaja, mogućnosti napredovanja mogla su se zamijeniti za jedan glas. Sklopljeni su novi savezi. No umovi i srca ljudi su prevrtljivi, moglo je doći do neprilika, jer ako je čovjek bio u stanju prodati dušu jednome vragu, zar je nije mogao prodati i drugome?

Na trgu se svjetina prorijedila. Mnogi građani, umorni i obeshrabreni, zabrinuti za vlastitu sigurnost i sigurnost svojih domova, napustili su trg i vratili se svojim obiteljima. Kada je u šest ujutro iz dimnjaka napokon počeo izlaziti bijeli dim i kada su se zbog objave rezultata

¹¹ Nakon svakoga glasačkog kruga listići se spaljuju te po boji dima vjernici skupljeni na Trgu sv. Petra mogu saznati je li izabran novi papa ili nije. Bijeli dim iz dimnjaka nad Sikstinskom kapelom znači da je papa izabran.

počeli otvarati vatikanski prozori rušeći kamenje kojima su bili izvana zatvoreni, preostalo je svega nekoliko ljudi da to čuje.

Križ blagoslova podignut je visoko iznad njihovih glava, a jedva prepoznatljiv lik, odjeven u svečano ruho uzviknuo je: "S velikom radošću vam objavljujem da imamo novoga papu."

Oni koji su znali za zastoj u glasovanju pitali su se koji je od dvojice vodećih kardinala pobijedio, kardinal Ascanio Sforza ili kardinal della Rovere? Tada se na prozoru pojavio još jedan čovjek, puno krupniji i impozantniji te iz ruku poput konfeta ispustio komadiće papira na kojima je pisalo: "Imamo papu, kardinala Rodriga Borgiu iz Valencije, papu Aleksandra VI. Spašeni smo!"

Kada je kardinal Rodrigo Borgia postao papa Aleksandar VI. znao je da mu je prvi zadatak uvesti red na rimske ulice. U vremenu između smrti pape Inocenta i njegova ustoličenja u gradu se dogodilo preko dvjesto ubojstava. Kao njihov Sveti Otac morao je zaustaviti to bezakonje i kazniti grešnike za opomenu drugima, jer kako bi inače dobre gradske duše mogle mirno nastaviti s molitvama?

Prvi ubojica je uhićen i po kratkom postupku obješen. Ne samo to, obješen je i njegov brat. A na kraju, što je bilo najveće poniženje za rimskoga građanina, kuća mu je spaljena i srušena sa zemljom, a ukućani ostavljeni bez krova nad glavom.

U roku od nekoliko tjedana red se vratio na rimske ulice i građani su bili sretni što je pod svetom papinskom tijarom tako snažna i mudra glava. Puk je odobrio izbor kardinala. Ali, Aleksandar je morao riješiti i druga pitanja, od kojih dva najvažnija nisu imala nikakve veze s duhovnim životom. Ponajprije, morao je stvoriti vojsku kako bi Katolička crkva postala svjetovna sila, te ponovno uvesti svoju vlast na cijelom teritoriju Papinske Države u Italiji. Drugo, trebao je osigurati budućnost svojoj djeci.

Dok je sjedio na svojem prijestolju u Dvorani vjere u Vatikanu, duboko se zamislio nad putovima Gospodnjim, ustrojem svijeta, nacija i obitelji. Pa zar nije upravo on bio nepogrešivi namjesnik Boga na Zemlji? Zar nije stoga bilo na njemu da se bavi problemima cijeloga svijeta, svih naroda i njihovih kraljeva, te nezavisnih talijanskih država, republika i oligarhija? Da, naravno, i novootkrivene Zapadne Indije¹². Zar nije bila njegova dužnost dati svima najbolji mogući savjet? Jesu li oni predstavljali moguću opasnost Božjoj vladavini?

A što je s njegovom obitelji, Borgiama, s mnogobrojnim rođacima o kojima se morao brinuti, vlastitim kćerima i sinovima, s kojima ga je povezivala zajednička krv, ali koje nije mogao kontrolirati jer je svatko od njih imao svoje neukrotive strasti, što s njima? Što je bila njegova glavna zadaća i je li mogao ostvariti svoja dva glavna cilja, a da jedan od njih ne žrtvuje?

Aleksandrova obveza prema Bogu bila je jasna. Morao je ojačati Crkvu. Sjećanje na veliki raskol koji se dogodio prije sedamdeset pet godina, kada su postojala dvojica papa i dvije Kurije, obje slabe, učinilo ga je još odlučnijim. U tom su trenutku talijanskim gradovima koji su pripadali Crkvi vladali tirani koji su više mislili o tome kako da povećaju bogatstvo svojih obitelji, nego o plaćanju rente svetoj Crkvi koja je blagoslovila njihovu vladavinu. Kraljevi su se služili Crkvom radi učvršćenja vlastitih položaja. Zaboravilo se na spasenje besmrtnih

¹² Zapadna Indija, Karibi. 1492. Kristofor Kolumbo, talijanski pomorac i istraživač, prvi Europljanin koji je preplovio Atlantik, otkrio je američki kontinent premda je u prvi mah vjerovao da je zapadnim smjerom došao do Indije.

ljudskih duša. Čak ni imućni kraljevi Francuske i Španjolske nisu plaćali doprinose Crkvi kada su bili nezadovoljni papom. Kakva oholost! Što bi se dogodilo kada bi Crkva povukla blagoslov kojim im je omogućila da vladaju? Ljudi su se podvinuli volji kraljeva jer su vjerovali da su dobili blagoslov od samoga Boga, a jedino je papa, kao predstavnik Crkve i Kristov namjesnik, mogao potvrditi taj blagoslov. Aleksandar je znao da mora nastaviti održavati ravnotežu moći između kraljeva Francuske i Španjolske. Veliki koncil, kojega su se svi bojali, a koji su sazivali kraljevi, nije se smio ponoviti. Crkva i papa moraju imati svjetovne moći kako bi mogli provoditi Božju volju. Ukratko, Crkvi je trebala velika i snažna vojska. Zbog toga je Aleksandar pažljivo razmislio o svojim papinskim ovlastima i smislio plan. Odmah nakon krunidbe proglasio je sina Cesarea kardinalom. Još kao dijete Cesare je dobio biskupsku titulu i crkveno leno s godišnjim prihodom od više tisuća dukata. Sa sedamnaest godina Cesare je imao sve tjelesne strasti i poroke mladosti, no duhom i tijelom već je bio odrastao muškarac. Na sveučilištima u Perugi i Pisi stekao je titule prava i teologije, a njegovu disertaciju smatrali su jednim od najblistavijih studentskih radova ikada napisanih. No, njegova velika strast bila je proučavanje vojne povijesti i strategije. On je zapravo već sudjelovao u nekoliko manjih bitaka, te se u jednoj od njih istaknuo. Bio je dobro obučen u vještini ratovanja.

Aleksandar je imao sreću. Bog je blagoslovio toga njegova sina britkim umom, čvrstim ciljem i prirođenom žestinom, prijeko potrebnom za preživljavanje u tom opakom svijetu.

Vijest da je imenovan kardinalom svete rimske Katoličke crkve zatekla je Cesarea Borgiu dok je još bio student kanonskog prava na sveučilištu u Pisi. To što je određen na tu dužnost nije bilo iznenađenje jer, on je ipak bio sin novoga pape. Ali Cesare Borgia nije bio sretan zbog toga. Istina, bit će bogatiji, no on je u duši bio vojnik; želio je voditi postrojbe u boj, jurišati na dvorce i zauzimati utvrde. Želio se oženiti i imati djecu koja ne bi bila kopilad poput njega. Njegova dva najbolja prijatelja i kolege, studenti Gio Medici i Tila Baglioni, čestitali su mu i odmah počeli pripremati večernju zabavu, jer je Cesare sljedeći tjedan trebao otići u Rim radi investiture¹³.

Gio je već u dobi od trinaest godina bio imenovan kardinalom zbog moći svojega oca, vladara Firence, znamenitog Lorenza Veličanstvenog. Tila Baglioni bio je jedini od te trojice koji nije imao crkvenu titulu, ali je zato bio jedan od nasljednika kneževine Perugia. Na sveučilištu u Pisi njih su trojica bili tek živahni studenti, pa iako su imali sluge i tjelohranitelje, bili su sposobni sami se braniti. Cesare je vješto rukovao mačem, sjekirom i lovačkim kopljem, ali još uvijek nije imao puni ratni oklop. Imao je golemu fizičku snagu i bio viši od većine muškaraca. Bio je izvanredan student, ponos svojih mentora. No sve se to moglo i očekivati od papina sina.

Gio je bio dobar student, ali se tjelesno nije isticao. Bio je duhovit, ali se svojom duhovitošću nije razmetao u druženju sa svoja dva prijatelja. Cesareova odlučnost, premda je imao tek sedamnaest godina, izazivala je divljenje njegovih prijatelja. Tila Baglioni je pak bio previše nasilan i imao svirepe ispade bijesa kada bi ga uvrijedili.

Te su noći trojica prijatelja slavili u vili obitelji Medici nedaleko od Pise. Iz obzira prema Cesareovu imenovanju za kardinala bila je to diskretna svečanost na koju su pozvali svega šest kurtizana. Večerali su janjetinu, pili vino, zasladili se kolačima, te vodili zabavan i neobavezan razgovor.

¹³ Investitura (lat.), uvođenje u crkvenu službu i crkveni posjed.

Na počinak su pošli rano jer su odlučili sljedećega dana, prije nego što se Gio Medici vrati u Firencu, a Cesare Borgia u Rim, s Tilom Baglionijem svratiti u Perugiu na veliku svečanost. Ženio se Tilin rođak, a njegova tetka, kneginja Atalanta Baglioni, usrdno ga je molila da prisustvuje. Osjetivši izvjesnu napetost u tom pozivu, Tila je pristao doći.

Idućega jutra njih su trojica krenuli u Perugu. Cesare je jahao svojega najboljeg konja, dar Alfonsa, vojvode od Ferrare. Gio je jahao bijelu mazgu, jer nije bio vješt jahač. Tila, što je i dolikovalo njegovoj nagloj naravi, jahao je bojnoga konja podrezanih ušiju, što mu je davalo opak izgled. Zajedno su konj i konjanik izgledali impozantno. Ni jedan od mladića nije nosio oklop, ali su bili naoružani mačevima i bodežima. Pratilo ih je trideset naoružanih ljudi u laganim oklopima u Cesareovoj službi, odjeveni u njegove boje, žutu i grimiznu.

Perugia se nalazila na putu iz Pise u Rim, malo uvučena u kopno. Obitelj Baglioni i sama Perugia strastveno su držali do svoje neovisnosti, usprkos činjenici što ih je papinstvo smatralo dijelom Papinske Države. Iako je Cesare bio uvjeren u svoju lukavost i snagu, nikad se ne bi usudio posjetiti taj grad bez Tiline zaštite. Veoma se veselio svadbenoj svečanosti prije preuzimanja svojih dužnosti u Rimu.

Pogled na prekrasnu Perugiu ulijevao je strahopoštovanje. Na golemom brdu nalazila se gotovo neosvojiva tvrđava. Kada su trojica mladića ujahali u grad vidjeli su crkve i palače urešene za svadbu i kipove omotane zlatnim tkaninama. Cesare je veselo brbljao, čak se i šalio s prijateljima, ali je istovremeno pomno proučavao obrambene utvrde i zabavljao se mišlju kako osvojiti taj grad.

Perugiom je vladala udovica, kneginja Atalanta Baglioni. Ta još uvijek lijepa žena, bila je poznata po žestini s kojom je upravljala, postavivši sina Netta za zapovjednika vojske. Najveća joj je želja bila da se njezin nećak Torino oženi Lavinom, jednom od njezinih najdražih dvorskih dama. Znala je da će Torino podržavati vladavinu obitelji Baglioni.

U perivoju oko dvorca okupili su se mnogobrojni članovi obitelji Baglioni. Na toj velikoj zabavi parovi su plesali uz pratnju glazbenika. Održavala su se razna viteška nadmetanja i natjecanja u hrvanju. Cesare, ponosan na svoju fizičku snagu, borio se protiv svih izazivača te pobijedio u svakom nadmetanju. Kada je pao mrak obitelj Baglioni se povukla u utvrdu, a Gio, Cesare i Tila otišli su u Tiline odaje nastaviti pijanku.

Bližila se ponoć. Bili su opijeni vinom kada su začuli krikove i viku kako se razliježu dvorcem. Tila je u hipu skočio i s mačem u ruci htio pohitati iz odaja, ali ga je Cesare zadržao. "Dopusti da ja idem vidjeti što se događa. Možda si u opasnosti. Odmah se vraćam." Čim je čuo krike, Cesare je instinktivno osjetio da je došlo do velike izdaje. Dok je izlazio iz Tilinih odaja držao je mač spušten uz tijelo. Iako je bilo poznato da klan Baglioni ne preže od ubojstava, znao je da se ne bi usudili ubiti papina sina. Cesare je mirno išao hodnicima dvorca prema mjestu odakle su se i dalje čuli krici. Uskoro se našao pred odajama u kojima su bili mladenci. Krvi je bilo posvuda. Kipovi Djevice Marije, portret maloga Isusa, bijele plahte i jastučnice bračne postelje, pa čak i baldahin, bili su natopljeni krvlju. Tijela mladenaca, Lavine i Torina, ležala su na podu. Spavačice su im bile umrljane krvlju, poderane na mjestima gdje su ih izboli mačevima, nanijevši im smrtonosne rane u srce i glavu.

Nad njima je stajao Netto i četvorica naoružanih ljudi s mačevima grimiznim od krvi. Nettova majka, kneginja Atalanta vrišteći je proklinjala sina. Dok ju je Netto nastojao umiriti, Cesare je stajao i slušao što sin objašnjava majci.

"Mama, Torino je bio previše moćan. Njegova obitelj je kovala zavjeru da te zbace s vlasti. Ubio sam sve članove njegova klana."

Zatim ju je pokušao utješiti da će, nakon što je on skinu s položaja i preuzme vlast, ona imati počasni položaj u njegovoj vladi. Ošamarila ga je. "Izdaja i to od vlastita sina!" vrištala je. "Osvijesti se, mama. Nije samo Torino, već je i rođak Tila kovao zavjeru protiv tebe", uvjeravao ju je Netto.

Cesare je dovoljno čuo. Brzo se vratio u Tiline odaje.

Kada je saznao što se dogodilo, Tila je bio izvan sebe od bijesa. "Sve su to spletke, puke spletke!" vikao je. "To kopile, moj rođak, Netto, pokušava ukrasti krunu vlastitoj majci. Planira ubiti i mene."

Cesare, Tila i Gio zabarikadirali su vrata, izašli kroz prozor, te se popeli na krov po grubo isklesanim zidinama palače. Cesare i Tila skočili su u mrak stražnjega dvorišta, zatim pomogli Giju koji nije bio osobito snažan. Kada su se spustili na tlo Cesare je morao držati Tilu da se ne vrati u dvorac i bori s Nettom. Zatim ih je poveo na polja gdje se utaborila njihova pratnja, jer je znao da će biti na sigurnome pod zaštitom tridesetoro naoružanih ljudi. Jedini problem bio mu je Tila. Da li da ostane i pomogne prijatelju da se spasi ili da ga povede sa sobom u Rim na sigurno?

Cesare je predložio Tili te dvije mogućnosti da izabere, ali je ovaj odbio otići iz grada. Jedino je zamolio Cesarea da mu pomogne doći do Gradske vijećnice u centru Perugie gdje je kanio okupiti svoje pristaše kako bi mogao obraniti svoju čast i vratiti tetki dvorac.

Cesare je pristao, ali je prije toga naložio deseterici naoružanih ljudi da otprate Gija Medicija natrag u Firencu. Zatim je s preostalim ljudima odveo Tilu Baglionija u Gradsku vijećnicu. Tamo su ih čekala četvorica naoružanih ljudi, odani Tilini pristaše. Tila ih je odmah kao glasnike poslao po pomoć i do zore je pod njegovim vodstvom bilo više od stotinu vojnika. U trenutku kada je izašlo sunce ugledali su grupu naoružanih konjanika kako pod Nettovim vodstvom jašu trgov. Cesare je upozorio svoje ljude da ne sudjeluju u borbama. Zatim su promatrali kako Tilini ljudi okružuju trg, a sam Tila na konju kreće prema Nettu da se s njim obračuna.

Okršaj je kratko trajao. Tila je jurnuo ravno na Netta, zgrabio ga za ruku u kojoj je držao mač i zabio mu bodež u bedro. Netto je pao s konja. Tila je sjahao i prije nego što se Netto stigao uspraviti, Tila ga je nabio na svoj mač. Nettove postrojbe pokušale su pobjeći, no bile su zarobljene. Tila je zatim uzjahao svoga bojnog konja potkresanih ušiju i naredio da se zarobljeni neprijatelji dovedu pred njega.

Preostalo ih je svega petnaest. Većina je bila ranjena i jedva su se držali na nogama.

Cesare je promatrao kako Tila izdaje zapovijed da se Nettovim ljudima odrube glave i nabodu na bedeme katedrale. Bio je zapanjen Tilom, tim grubim neotesancem, studentom koji se u jednom danu pretvorio u nemilosrdnog krvnika. Sa samo sedamnaest godina Tila Baglioni postao je Tiraninom Perugie.

Kada je Cesare stigao u Rim i sastao se s ocem, ispričao mu je što se dogodilo i upitao: "Ako u Perugi od svih svetaca najviše štiju Djevicu Mariju, zašto su tako nemilosrdni?"

Papa Aleksandar se nasmijao. Priča koju je upravo čuo kao da ga je više zabavila nego zgrozila. "Baglionijevi su istinski vjernici", rekao je. "Oni vjeruju u raj. To je veliki dar. Kako

bi se inače smrtnik nosio sa životom? Nažalost, takva vjera također daje zlim ljudima hrabrost da čine stravične zločine u ime dobra i Boga."

Papa Aleksandar nije volio raskoš radi same raskoši. Njegova palača, Vatikan, trebala je dočaravati svekolike užitke nebesa. Shvaćao je da su čak i oni duhovno uzvišeni bili zadivljeni raskošnim, zemaljskim obličjem Boga, kako ga je prikazivala sveta Katolička crkva. *Obični ljudi prihvaćali su papu i štovali ga kao nepogrešivog Kristova namjesnika na zemlji, dok su kraljevi i prinčevi nešto slabije u to vjerovali.* Ljude plemenite krvi trebalo je dodatno uvjeriti zlatom i dragim kamenjem, svilom i finim brokatnim tkaninama, velikom mitrom koju je papa nosio na glavi i bogatim vezom na papinskoj odjeći, zlatom i svilom kojom su bila protkana stoljećima stara, s ljubavlju čuvana crkvena ruha i plaštevci neprocjenjive vrijednosti.

Jedna od najimpozantnijih odaja u Vatikanu bila je golema Dvorana papa - tisuće kvadratnih metara bogato urešenih zidova i prekrasno oslikanih svodova koji su dočaravali kakav zagrobni život čeka istinski kreposne ljude. Upravo je u toj dvorani papa primao hodočasnike iz cijele Europe, koji su s dukatima u rukama dolazili moliti indulgenciju¹⁴. U toj dvorani visjele su slike koje su prikazivale znamenite pape kako krune velike kraljeve, kao što je bio Karlo Veliki¹⁵, kao i pape kako predvode križarske ratove i mole se Djevici Mariji da se zauzme za čovječanstvo. Iz tih slika dalo se zaključiti da su svi ti veliki kraljevi dugovali svoju moć papi koji ih je pomazao. On je bio njihov spasitelj na Zemlji. Kraljevi su, pognutih glava, klečali pred papom, čije su oči bile uperene u nebo.

Aleksandar je pozvao sina Juana u svoje privatne odaje u predvorju Velike dvorane. Nastupio je čas da mu objasni da mu je sudbina da postane članom španjolskoga plemstva. Juan Borgia bio je gotovo iste visine kao i Cesare, ali nešto vitkiji. Poput svojega oca i brata bio je naočit muškarac, no ipak se od njih malo razlikovao. Od španjolskih predaka naslijedio je visoke jagodice i blago kose oči. Put mu je bila brončana od mnogih sati provedenih na konju i u lovu, dok je pogled njegovih široko razmaknutih, tamnih očiju često izražavao sumnjičavost. Najveći nedostatak mu je zasigurno bio što nije posjedovao Cesareov i Aleksandrov šarm. Njegove tamne usne često su bile iskrivljene u ciničan osmijeh, no ne i u tom trenutku dok je klečao pred ocem.

"Kako ti mogu biti na usluzi, tata?" upitao je.

Aleksandar se nježno osmjehnuo sinu. Upravo je tom mladom čovjeku, kao svim izgubljenim i smetenim dušama, najviše trebala njegova pomoć da zadobije spasenje. "Nastupio je čas da preuzmeš obveze koje su prešle na tebe kada je umro tvoj polubrat Pedro Luis. Kao što si već obaviješten, oporučno ti je ostavio svoje vojvodstvo i titulu vojvode od Gandije. Kada je umro bio je zaručen s Marijom Enriquez, rođakinjom španjolskoga kralja Ferdinanda, a ja, kao tvoj otac, i kao Sveti Otac, odlučio sam ispuniti tu obvezu kako bih osigurao naš savez s tek ujedinjenom Španjolskom i uvjerio vladarsku kuću Aragon da imaju naše prijateljstvo. Dakle, u skorijoj budućnosti trebaš krenuti u Španjolsku po svoju kraljevsku nevjestu. Jesi li razumio?"

"Da, tata", odgovorio je Juan mrgodeći se.

¹⁴ Indulgencija, lat., indulgere - biti blag, popustljiv. Povelja o oprostjenju grijeha (počinjenih i budućih) koji je za novac izdavala Katolička crkva u ime rimskog pape. Zabrana indulgencije bila je jedan od glavnih zahtjeva reformacije.

¹⁵ Karlo Veliki (768. -814.), vladar Franačke. Vrhunac Karlove vladavine bilo je njegovo krunjenje za cara 800. godine u crkvi Sv. Petra u Rimu. Pod franačku vlast tada su došle i hrvatske države.

"Moja odluka ti nije po volji?" upitao je papa. "Ona je dobra i za nas i za tebe. Ta obitelj posjeduje bogatstva i uživa visok položaj, imat ćemo veliku političku korist od toga saveza. U Gandiji te čeka veliki dvorac i pripast će ti mnogo bogatih teritorija."

"Hoću li i ja sa sobom ponijeti bogatstvo tako da uvide da me moraju poštovati?" upitao je Juan. Aleksandar se namrštitio. "Ukoliko želiš da te poštuju moraš biti pobožan i bogobožan. Moraš odano služiti kralju, poštovati suprugu, izbjegavati kocku i igre na sreću."

"Je li to sve, oče?" zajedljivo je upitao Juan.

"Kada budem trebao još nešto pozvat ću te", kratko je odgovorio papa Aleksandar. Rijetko se ljutio na toga sina, no u tom trenutku bio je vrlo uzrujan. Sam sebe je podsjetio da je Juan mlad i da nema osjećaj za diplomaciju. Kada je ponovno progovorio glas mu je bio usiljeno topao. "U međuvremenu, uživaj u životu, sine moj. Bit će to velika avantura ako joj pristupiš na pravi način."

Onoga dana kada se Cesare Borgia trebao zaređiti i postati kardinal svete rimske Katoličke crkve, golema kapela bazilike Sv. Petra bila je prepuna otmjeno odjevenog plemstva. Sve velike talijanske plemićke obitelji bile su nazočne. Iz Milana je stigao crnomanjasti Ludovico Sforza, 77 Moro, kao i njegov brat, Ascanio. Aleksandrov vicekancelar Ascanio Sforza, bio je odjeven u skupocjeno svećeničko ruho boje slonove kosti i crveni kardinalski šešir. Kada su ga ugledali, prepunom bazilikom razlegao se žamor.

Iz Ferrare je stigla obitelj d'Este, jedna od najplemenitijih i najkonzervativnijih u Italiji. Njihova odjeća bila je jednostavna, crna i siva, zbog čega se još više isticao zasljepljujući nakit koji su nosili oko vratova. Na taj naporni put krenuli su ne samo da iskažu svoje poštovanje, već da ostave dojam na papu i novog kardinala, jer će im biti potrebne njegove usluge.

Međutim, niko nije izazvao takvu pažnju kao mladi čovjek koji je išao za njima. Iz znamenite Firence stigao je Piero Medici, dostojanstvena, autokratska izgleda, u smaragdno zelenom haljetku-prsluku protkanom fantastičnim tokama izrađenim od dvadeset dva karatnog zlata, koje su bacale plameći sjaj oko njegova lica, dajući mu gotovo svetački izgled. Kroz glavnu crkvenu lađu predvodio je sedmoricu svojih ponositih rođaka, uključujući i svojega brata, Cesareova dobrog prijatelja, Gija Medicija. Piero je sada vladao Firencem, ali pričalo se da je istinska kontrola nad gradom obitelji Medici prestala smrću njegova oca Lorenza Veličanstvenog. Kolale su glasine da će mladi kraljević uskoro biti svrgnut s vlasti, što će označiti kraj vladavine obitelji Medici.

Iz grada Rima stigle su obitelji Orsini i Collona ogorčeni neprijatelji tijekom mnogih desetljeća. Među dvjema obiteljima trenutačno je vladao mir. Svejedno su bile dovoljno oprezne i sjele na suprotne krajeve bazilike. Imali su za to dobar razlog: među njima je već ranije izbila krvava svađa koja je prekinula krunidbu jednog kardinala.

U prednjem redu nalazio se Guido Feltra, moćni vojvoda od Urbina, koji je tiho razgovarao s papinim najlukavijim protivnikom, kardinalom Giulianom della Rovereom, nećakom pokojnoga pape Siksta IV.¹⁶, trenutno papinskim poslanikom u Francuskoj.

¹⁶ Siksto IV., Francesco della Rovere papa od 1471. do 1484., premda franjevac, bio je vrlo rastrošan (njegova krunidbena tijara stajala je 100.000 dukata, više od trećine njegova godišnjeg prihoda), ali i veliki pokrovitelj umjetnosti, uredio Vatikansku biblioteku i arhiv.

Feltra se nagnuo bliže kardinalu. "Čini mi se daje naš Cesare više vojnik, nego učenjak", prošaputao je. "Taj mladić bi jednoga dana mogao postati veliki general da mu sudbina nije postati papom..."

Della Rovere je planuo. "Poput oca i njega više zanimaju zemaljska zadovoljstva, prilično je raskalašen. Bori se s bikovima i hrve sa seljacima na sajmovima. Vrlo nedolično ponašanje..."

Feltra je potvrdno kimnuo. "Čuo sam da je njegov konj osvojio turnir Palio¹⁷ u Sieni."

Vidjelo se da je kardinal della Rovere ljut. "Ta pobjeda nije bila časna, postignuta je prijevarom. Dao je naputke jahaču da skoči s konja prije cilja, zbog čega je konj bio lakši i brži. Uložen je prosvjed, naravno, no pobjedu mu nitko nije oduzeo."

Feltra se nasmijao. "Nevjerojatno..."

Della Rovere se namrštio i rekao: "Zapamtite što vam govorim, Guido Feltra. Sav je vražji taj sin Crkve."

Giuliano della Rovere postao je zakleti neprijatelj obitelji Borgia. Osim što je izgubio na izboru za papu, još više ga je razljutio broj vrlo odanih kardinala koje je papa Aleksandar imenovao. No, ne prisustvovati ovoj ceremoniji bilo je nezamislivo i della Rovereov pogled bio je usmjeren na vlastitu budućnost.

Papa Aleksandar VI. stajao je pred oltarom, visok, širokih pleća, plijeneći poglede sviju. Dramatičnost njegova bijelog ruha bila je naglašena grimiznom i zlatnom stolom opus anglicanum¹⁸ zbog koje je izgledao impozantno. U tom trenutku oči su mu iskriale pune ponosa i uvjerenja; vladao je, sam i nepogrešiv iz te goleme Božje kuće izgrađene prije mnogo stoljeća na Petrovu grobu.

Dok se iz golemih orgulja razlijevala melodija Te Deum¹⁹, hvalospjev Gospodinu, Aleksandar je zakoračio naprijed, objema rukama visoko uzdigao crveni kardinalski šešir i zvonkim glasom blagoslova, pjevajući na latinskom, svečano ga položio na glavu svojega sina koji je klečao pred njim.

Oborenih očiju Cesare Borgia primio je sveti blagoslov. Zatim se uspravio, dostojanstven i veličanstven, dok su mu dvojica starijih kardinala preko širokih pleća odijevala grimizno kardinalsko ruho. Kada su završili, on je zakoračio naprijed i pridružio se papi. Dvojica svetih ljudi okrenula su se prema okupljenim vjernicima.

Cesare, taman, naočit i snažne građe bio je viši čak i od svojega golemog oca. Imao je četvrtasto lice i izražene jagodice. Dugačak, orlovski nos bio je kao isklesan u mramoru, a tamnosmeđe oči zračile su inteligencijom. Nastao je tajac.

U sjenovitom zadnjem dijelu bazilike, sam u redu, sjedio je vrlo debeo čovjek, raskošno odjeven u srebrno i bijelo: Gaspare Malatesta, Lav iz Riminija. Malatesta je imao neriješene račune s tim španjolskim papom zbog dječarca koji je stigao na vrata njegova posjeda ubijen, zavezan za magarca. Lav nije mario za papu i njegove prijetnje. Ni najmanje. Nije ga bilo briga za ovoga Boga. Nimalo. On u sve to nije vjerovao. Aleksandar je bio samo čovjek, a ljudi mogu umrijeti. Lav je pustio mašti na volju i razmišljao o tome ne bi li opet ulio tintu u svetu vodu, što je već jednom učinio u doba korizme, kako bi kardinali i njihovi gosti uprljali

¹⁷ Turnir koji se od 12. st. održava u čast Djevice Marije, zaštitnice Siene.

¹⁸ Opus anglicanum, posebna tehnika vezenja koja potječe iz Engleske (kasni srednji vijek), osobito se koristila za ukrašavanje mitri i svećeničkih ruha.

¹⁹ Te Deum laudamus, Tebe Boga hvalimo, stara kršćanska zavjetna himna.

svoju finu odjeću i spustili se malo na zemlju. Ta pomisao mu se svidjela, ali trenutno je imao važnijeg posla. Naslonio se leđima na naslon smiješeći se.

Iza njega, skriven u sjeni, stajao je Don Michelotto. Kada su zadnje veličanstvene note Te Deuma prerasle u zaglušan krešendo, taj niski, snažni čovjek, odjeven u crno, neprimjetno se prikrao do uskog, neosvijetljenog mjesta iza Gasparea Malateste. Nečujno je namaknuo omču oko Gaspareove glave i jednim savršenim pokretom čvrsto zategnuo smrtonosnu omču oko vrata debeloga čovjeka.

Lav iz Riminija hvatao je zrak, no dah je stao u njegovu grlu na mjestu stisnutom uzetom. Pokušao se oprijeti, no njegovi mišići, gladni kisika i krvi, samo su se bespomoćno trzali. Zadnje riječi koje je čuo, prije nego je tama izbrisala sve misli iz njegova mozga, bile su šapatom izrečene u njegovo uho: "Poruka od Svetoga Oca." Davitelj se u sljedećem trenutku stopio sa svjetinom, istom onom brzinom kojom se i pojavio.

Cesare Borgia krenuo je za svojim ocem, papom, prema izlazu iz bazilike. Slijedili su ih Cesareova majka Vannozza, njegova sestra Lucrezia i braća Juan i Jofre. Iza njih je bila ostala slavljenička rodbina. Svi su bez riječi prošli pokraj sjedala u zadnjem redu bazilike ne zamijetivši ništa neobično. Brada Gasparea Malateste počivala je na njegovu golemom trbuhu, kao da spava.

Napokon je nekoliko žena zastalo i počelo prstom pokazivati na taj komični prizor, a Gaspareova šurjakinja, zgrožena, misleći da se radi o još jednoj od njegovih neslanih šala, nagnula se da ga probudi. Vrisnula je kada se Gaspareovo golemo tijelo srušilo u prolaz, dok su mu izbuljene oči beživotno gledale u prekrasan svod bazilike.

V

Čežnja za osvetom kardinala Giuliana della Roverea prerastala je u opsesiju. Često se znao buditi noću, drhteći od hladnoće, jer mu je Aleksandar prodro u snove. Dok se svakoga jutra molio, čak i kada je klečao pod budnim okom golemih mramornih kipova milostivih svetaca i portretima svetih mučenika naslikanim živim bojama, smišljao je kako uništiti papu.

Te se misli nisu pojavile samo zbog poraza na izborima za papu, iako je i taj događaj igrao veliku ulogu. On je vjerovao da je Aleksandar doista nemoralan čovjek.

Zbog papina ležernog šarma i karizme ljudi oko njega kao da više nisu marili za spas duše, bili su bespomoćni oprijeti se dok je on imenovao svoju djecu na visoke crkvene položaje. Mnogi kardinali i većina kraljeva, kao i građani Rima, opraštali su mu neumjerenost; očigledno su i sami uživali u velikim procesijama, balovima, gozbama, spektaklima i bogatim svečanostima koje su gutale novac koji se mogao upotrijebiti za obranu Papinske Države i pohode crkvene vojske na nove teritorije.

U suprotnosti s ljubaznim papom Aleksandrom, della Rovere je bio nestrpljiv čovjek žestoke naravi, koji kao da nikada nije bio sretan, osim kada je bio u lovu ili ratu. Radio je bez prestanka i nije trpio zabavu ni u kojem obliku. Zbog tog nedostatka svojega karaktera smatrao je sebe kreposnim čovjekom. Nije mu bilo stalo ni do koga, ni do čega, iako je imao tri kćeri. U cijelom svom životu iskreno je volio samo jedanput.

Držanje kardinala della Roverea bilo je dostojanstveno i ulijevalo bi pouzdanje da nije bilo fanatičnog svjetlucanja u njegovim krupnim, tamnim očima. Ukočeno je držao svoju veliku

glavu jakih jagodica, s licem punim oštih linija i kutova. Rijetko se smijao da pokaže ljepotu svojih malih, pravilnih zuba i jedino je jamica na bradi smekšavala njegov izgled. Bilo je to pravo lice srednjega vijeka, živući portret Sudnjega dana. Čak je i krupnoća njegova čvrstog tijela ostavljala više dojam nepokolebljive volje, nego snage. Nitko nije sumnjao da posjeduje hrabrost i inteligenciju, ali ga nisu voljeli zbog osornog i neuljudnog ophođenja, što je bilo u potpunosti suprotnosti s papinim nenametljivim šarmom. Ipak, bio je opasan protivnik.

U mnogim pismima francuskome kralju Karlu, napuljskome kralju Ferranteu i drugima, stalno je optuživao Aleksandra za simoniju,²⁰ drugim riječima da je kupio položaj pape; da je varalica, da daje i prima mito; optužio ga je za nepotizam, gramzivost, neumjerenost i sve vrste putenih grijeha. Činjenica da je i sam počinio mnoge od tih grijeha za koje je optuživao Aleksandra nije puno utjecala na njegovo mišljenje.

Neke od njegovih optužbi bile su istinite. Nakon izbora za papu, Aleksandar je dao bogate dvorce kao i visoke funkcije u Vatikanu kardinalima koji su ga podržali. Ascanio Sforza dobio je mjesto vice kancelara jer je pomogao učvrstiti papin položaj prilikom zadnjeg glasovanja. Također je dobio dvorac, crkve i pet lena. Ljudi su govorili da su u mračnoj noći prije glasovanja vidjeli dva magarca kako tegle teške vreće pune srebra iz palače kardinala Rodriga Borgie u palaču kardinala Ascanija Sforze. Glas kardinala Antonija Orsinija osigurao mu je dva grada vrijedna tisuće dukata, a ostali su kardinali dobili crkvene položaje, prihode i lena. Giuliano della Rovere bio je osiguran položaj papinskog poslanika u Avignonu, velika utvrda Ostia i jadranska luka Senigallia, dvorac i druga zvanja, kao i mjesto kanonika u Firenci.

Praksa davanja prihoda i teritorija nije bila novost. Bio je običaj da pape daruju svoja dobra nakon izbora, jer bi njihove dvorce i drugu imovinu u suprotnom opljačkali građani Rima. Zar nije onda bilo logično nagraditi upravo one koji su glasovali za njega? To što je della Rovere dobio tolika dobra bio je samo dokaz Aleksandrove velikodušnosti, jer je bilo svima jasno da je della Rovere glasovao za samoga sebe.

Ali optužba za simoniju bila je skandalozna, jer je kardinal della Rovere potjecao iz puno bogatije obitelji i imao mnogo utjecajnije veze od Rodriga Borgie. Da se položaj pape mogao kupiti, a obilni darovi mogli osigurati izbore, della Rovere je s lakoćom mogao potrošiti više od Aleksandra i promijeniti ishod glasovanja.

Giuliano della Rovere je u trenutku ogorčenosti odbacio razboritost i osjećaj za politiku te je s ostalim kardinalima disidentima kanio usrdno zamoliti francuskoga kralja Karla da sazove opći koncil.²¹ Prije puno godina opći koncil na kojem bi se okupili kardinali, biskupi i svjetovni vođe mogao je naređivati papi ili ga čak svrgnuti, te služio da održava ravnotežu moći i ograniči papinsku vlast. Tu moć mu je prije trideset godina ukinuo papa Pio II.²²

Prizor kako novi papa proglašava sina Cesarea kardinalom toliko je razbjesnio della Roverea da su on i njegovi saveznici odlučili udahnuti novi život u koncept općega koncila, pomoću kojega bi uništili Aleksandra.

²⁰ Simonija, trgovina duhovnim dobrima, nazvana tako po Šimunu čarobnjaku koji je od apostola htio za novac kupiti darove Duha Svetoga.

²¹ Koncil (lat. concilium sastanak), sabor, zborovanje biskupa iz cijele Crkve.

²² Pio II., Enea Silvio Piccolomini, papa od 1458. do 1464., jedan od najčuvenijih talijanskih humanista, stručnjak, povjesničar i autor erotičnih drama i priča. Glavni cilj njegova ponti-fikata bio je vraćanje Carigrada u okrilje Crkve.

Želeći se udaljiti od toga, della Rovere je napustio Rim ubrzo nakon Cesareove inauguracije, povukavši se u svoju službenu biskupiju u Ostiji da bi mogao započeti s napadom na Aleksandra. Jednom, kada svi savezi budu utvrđeni i planovi doručeni, otputovat će u Francusku i staviti se pod zaštitu kralja Karla.

Pobrinuvši se da se sudbina koju je namijenio sinovima počne ostvarivati, papa Aleksandar VI. je znao da je stigao trenutak kada se mora pobrinuti i o utvrđivanju položaja svoje kćeri u velikom planu koji je imao. Pažljivo je razmislio što mora učiniti. Lucrezia još nije stasala u ženu, bilo joj je trinaest godina, ali on više nije mogao čekati. Morao se obvezati da će je zaručiti s Giovannijem Sforzom, vojvodom od Pesara. Dok je još bio kardinal bio ju je obećao dvojici mladih Španjolaca. Sada kad se, postavši papom, njegov politički položaj promijenio, morao je pažljivo planirati kako bi osigurao savez s Milanom. Prethodna obećanja mladim Španjalcima morala su biti povučena što je opreznije moguće.

Što se ticalo bračnih saveza, Lucrezia mu je bila najjači adut. Dvadesetšestogodišnji Giovanni nedavno je obudovio, kada mu je pri porodu umrla žena, pa je on bio najlogičniji izbor. Aleksandar je morao brzo djelovati, jer je Giovannijev stric, Il Moro, bio najmoćniji čovjek u Milanu. Morao se s njim sprijateljiti prije nego što se ovaj prikloni nekom od stranih kraljeva, bilo Francuske, bilo Španjolske.

Aleksandar je znao da će ih, ako ne bude u stanju ujediniti mnoge feudalne gradove-države u jednu Italiju kojom bi vladala Sveta Stolica, turski barbari, nevjernici pokoriti. Kada bi im se pružila prilika, Turci bi krenuli na rimske teritorije. Koliko bi samo duša bilo izgubljeno, bez koliko bi samo prihoda ostala jedina prava Crkva. Najvažnije od svega bilo je da, ukoliko on ne bi bio u stanju zadržati lojalnost naroda, zaštititi Rim od strane invazije i upotrijebiti svoj položaj da poveća moć svete Majke Crkve, drugi bi kardinal, bez sumnje Giuliano della Rovere, preuzeo njegov položaj i cijela njegova obitelj našla bi se u velikoj opasnosti. Zsigurno bi ih optužili za herezu,²³ mučili i tako ih se riješili. Bogatstvo za koje je naporno radio tolike godine bilo bi razgrabljeno i ne bi im preostalo ništa. To je bila puno strasnija sudbina od one koja je čekala njegovu prekrasnu kćer.

Nakon besane noći koju je proveo hodajući amo-tamo svojim odajama, klečeći pred oltarom, moleći se za božanski savjet i razmatrajući svoj plan sa svih strana pozvao je svoje troje djece, Cesarea, Juana i Lucreziju. Jofre je još bio premlad i ne osobito pametan sin. Ta strategija bi ga samo zbunila. Kada su bili u društvu stranaca, Lucrezia bi se poklonila ocu, poljubila njegov prsten i kleknula pred njega da pokaže poštovanje, ali kada su bili sami potrčala bi mu u zagrljaj i nježno ga poljubila. To drago dijete ga je doista diralo u srce. Toga dana, umjesto da joj uzvrati zagrljaj, papa Aleksandar ju je odmaknuo od sebe i držao za ruke sve dok nije stajala uspravno ispred njega.

"Što se dogodilo, tata?" upitala je dok joj se iznenađenje ocrtavalo na licu. Rastužila bi se svaki put kada bi pomislila da je otac njome nezadovoljan. S trinaest godina bila je vrlo visoka za djevojčicu, prava ljepotica, blijede porculanske puti i tako profinjjenih crta lica kao da ih je naslikao Rafael.²⁴ Svijetle oči blistale su joj inteligencijom, a kretnje joj bile skladne i ljupke. Lucrezia je bila svjetlost očeva života i u njezinoj nazočnosti mu je bilo puno teže razmišljati o Svetom pismu i strategiji.

"Tata," ponovila je Lucrezia nestrpljivo, "što se dogodilo? Što sam učinila da te ozlovoljim?"

²³ Hereza, grč. krivovjerje, izvrnuće vjerskog nauka.

²⁴ Rafael, Raffaello Santi (1483. - 1520.), talijanski visokorenesansni slikar i graditelj.

"Uskoro ćeš se morati udati", jednostavno joj je odgovorio. "O, tata", reče Lucrezia padajući na koljena. "Ne mogu te još napustiti. Ne bih to preživjela."

Aleksandar je ustao, podigao uplakanu kćer s koljena, čvrsto je zagrlio i pokušao utješiti. "Tiho, tiho", šaptao je. "Lucrezia, moram sklopiti taj savez, ali to ne znači da moraš odmah otići. Obriši suze i dopusti papi da ti sve objasni."

Sjela je na zlatan jastuk do njegovih nogu i slušala što joj govori. "Obitelj Sforza iz Milana je vrlo moćna, a nećak II Mora, mladi Giovanni, upravo je ostao bez supruge koja je umrla pri porodu. Pristao je na taj bračni savez. Dobro znaš da tata želi samo najbolje za sve nas. Već si dovoljno odrasla da shvatiš da bez saveza sa znamenitim i moćnim obiteljima neću dugo ostati na mjestu pape. Tada bismo svi bili u opasnosti, a ja to ne mogu dopustiti."

Lucrezia je pognula glavu i kimnula da je shvatila. Doimala se vrlo mlado.

Kada je Aleksandar završio, ustao je i stao hodati po velikoj sobi, pitajući se kako da što delikatnije objasni svoj najnoviji prijedlog.

Konačno se okrenuo prema kćeri i pitao: "Jesi li ikad spavala s muškarcem? Da li ti je netko objasnio kako se to radi?"

"Ne, tata", rekla je i prvi put mu se prepredeno nasmijala, onako kako je vidjela da rade kurtizane...

Aleksandar je odmahivao glavom, čudeći se svome djetetu. Mila je tako puna osjećaja, kao i njena majka i vrlo pametna i nestašna za svoju dob. Dao je znak sinovima, Cesareu i Juanu, da priđu. Poslušali su, te obojica kleknuli pred njega i s poštovanjem pognuli glave. "Ustanite, sinovi moji", rekao je. "Moramo razgovarati. Moramo donijeti važne odluke, jer naša sudbina ovisi o ovome o čemu ćemo danas govoriti."

Cesare je bio vrlo zamišljen i zatvoren, ne tako neposredan i ugodan poput sestre. Od najranijeg djetinjstva imao je izrazito natjecateljski duh, pa je nastojao biti prvi u svemu, ne birajući sredstva. Juan je, s druge strane, bio je vrlo osjetljiv na uvrede nanesene njemu, no bezosjećajan kada se radilo o drugima. Imao je u sebi neku okrutnost i gotovo uvijek ciničan izraz lica. Nije bio prijazan poput Lucrezije, niti je posjedovao karizmu starijega brata. Ipak, Aleksandar ga je veoma volio, osjećajući da je ranjiviji od Cesarea i Lucrezije.

"Tata, zašto si nas pozvao?" upitao je Cesare gledajući kroz prozor. Bio je pun energije, dan je bio prekrasan i želio je biti vani, u gradu. "Danas u podne će na trgu biti sjajan karneval na koji bismo trebali poći..."

Aleksandar je otišao do svoje najdraže stolice u kutu velike prostorije. "Sjednite, djeco moja, sjednite kraj mene", blago im je naredio. Sve troje su sjeli na velike, svilene jastuke do njegovih nogu.

Nasmijao se dok je rukom mahnuo iznad njih. "Ovo je najveća obitelj u cijelome kršćanskom svijetu", rekao je. "Uzdići ćemo se čineći dobra djela za Rimsku Katoličku crkvu. Spasit ćemo mnoge duše, a sami ćemo dobro živjeti dok obavljamo Božji posao. Ali, kao što svi znamo, potrebne su i žrtve. Kao što smo naučili iz života mnogih naših svetaca... velika djela iziskuju velike žrtve." Napravio je znak križa.

Pogledao je Lucreziju koja je sjedila na sagu do njegovih nogu naslonjena na rame svojega brata Cesarea. Pokraj njega, ali nekako odsutan, sjedio je Juan i laštio bodež koji je nedavno dobio. "Cesare, Juane? Pretpostavljam da ste već bili sa ženom?"

Juan se namrštiio. "Naravno, tata. Zašto pitaš?"

"Čovjek mora dosta toga znati prije nego što donese važnu odluku", odgovorio je. Zatim se okrenuo starijem sinu. "Cesare, a ti? Jesi li spavao sa ženom?" pitao je.

"S mnogima", jednostavno je odgovorio Cesare.

"Jesu li bile zadovoljene?" upitao je oba sina.

Juan se nestrpljivo namrštiio. "Otkud znam?" rekao je smijući se. "Jesam li trebao pitati?"

Papa je pognuo glavu i rekao: "Cesare, da li su žene s kojima si spavao bile zadovoljene?"

Cesare je uz mali osmijeh iskreno odgovorio: "Pretpostavljam da jesu, oče, jer je svaka od njih molila da se ponovno vidimo."

Papa Aleksandar pogledao je kćer koja ga je gledala radozno i s iščekivanjem. Zatim je odvratio pogled na sinove. "Koji od vas dvojice pristaje spavati sa svojom sestrom?"

Juan je izgledao kao da se dosađuje. "Tata," rekao je, "radije bih otišao u samostan."

Aleksandar se nasmijao, no ipak rekao: "Ti si jedan vrlo lakouman mladi čovjek."

Sada je bio Lucrezijin red da se namršti. "Zašto prvo pitaš moju braću, a da nisi pitao mene?" kazala je. "Ako ću leći s jednim od njih u postelju, zar ne bih ja trebala biti ta koja će izabrati s kime?" dodala je.

Cesare ju je potapšao po ruci da je ohrabri i rekao: "Tata, zašto to činiš? Zašto to tražiš od nas? Zar te ne brine da će naše duše biti osuđene na pakao zbog takvih djela?"

Papa Aleksandar ustao je iz stolice i otišao do luka bogato ukrašenih vrata kroz koja se prolazilo iz jedne raskošne prostorije u drugu. Pokazao je na pet ploha velikoga svoda i upitao: "Zar niste za vrijeme školovanja ništa naučili o velikim egipatskim dinastijama, u kojima su se braća i sestre ženili da bi sačuvali čistu lozu? Zar niste čuli za mladu Izidu, koja se udala za brata, kralja Ozirisa, starijega sina Neba i Zemlje? Izida i Oziris imali su dijete, Horusa, i zajedno su postali veliko Trojstvo, preteča kršćanskog Trojstva Oca, Sina i Duha Svetoga. Pomagali su ljudima da uteknu lukavštinama nečastivoga, te se brinuli da se dobre duše preporode za vječnost. Jedina razlika između njih i našega Svetoga Trojstva je što je jedno od njih bila žena." Nasmijao se Lucreziji. "Egipat je imao jednu od najrazvijenijih civilizacija u povijesti, a mi bismo mogli slijediti njihov primjer."

"To ne može biti jedini razlog, oče", rekao je Cesare. "Oni su bili pogani, imali su poganske bogove. Nisi nam sve rekao."

Aleksandar je prišao Lucreziji, pomilovao je po dugoj, plavoj kosi i osjetio grižnju savjesti. Nije im mogao reći pravi razlog. On je shvaćao žensko srce. Znao je da će onaj muškarac kojemu se Lucrezia prvome poda imati njezino srce i odanost. Jer, jednom kad se preda muškarcu, ponudit će mu i ključeve svojega srca i duše. Aleksandar je morao pronaći način da mu ne ponudi i ključeve kraljevstva. Nije htio dopustiti da stranac polaže pravo na njegov najbolji teritorij, pa je došlo vrijeme da ga on zatraži.

"Mi smo obitelj", objasnio je djeci. "Odanost obitelji mora biti na prvome mjestu, prije svega i svakoga. Moramo učiti jedni od drugih, štiti jedni druge i biti vezani prvenstveno jedni za druge. Ukoliko se toga budemo držali, nikada nećemo biti pobijeđeni, no ukoliko ne budemo podržavali tu odanost, svi ćemo propasti." Papa se okrenuo prema Lucreziji. "U pravu si, dijete moje. U ovome slučaju ti si ta koju se pita. Ne smiješ izabrati zaručnika, ali smiješ izabrati s kim ćeš prvi put leći u postelju."

Lucrezija je pogledala Juana i čedno nakrivila glavu. "Radije bih da me pošalju u samostan, nego spavala s Juanom". Zatim se okrenula prema Cesareu. "Moraš obećati da ćeš biti nježan, jer to u što se upuštamo je vođenje ljubavi, a ne rata, dragi moj brate."

Cesare se nasmijao i šaljivo se naklonio. "Obećavam ti. A ti, sestro moja, možeš me naučiti više o ljubavi i odanosti, nego što sam znao do sada, što će mi itekako koristiti."

"Tata?" upitala je Lucrezia oca široko otvorenih očiju. "Hoćeš li i ti biti prisutan da se uvjeriš da sve protječe kako treba? Neću biti dovoljno hrabra ako te ne bude. Čula sam razne priče od Giulie i od dvorskih dama."

Aleksandar ju je pogledao. "Bit ću prisutan", rekao je, "kao što ću biti prisutan i one noći kad se udaš, jer ugovor nije valjan ukoliko nema svjedoka..."

"Hvala, tata", rekla je. Skočila je da ga poljubi i upitala: "Mogu li dobiti finu, novu opravu i prsten s rubinom kao dar za ovu proslavu?"

"Naravno", rekao je. "Možeš dobiti i dva..."

Sljedećeg tjedna Aleksandar je sjedio na svojem prijestolju u prekrasnom ruhu od bijeloga satena, oslobođen težine teške tijare. Na glavi je nosio samo malu satensku kapu. Nasuprot postelji, ispred prekrasne draperije bio je, visoko nad podom, izrađen podij u jednoj od najljepše uređenih prostorija netom renoviranih odaja Borgia. Cesare i Lucrezia bili su pozvani da dođu, a sluge su dobile nalog da se povuku, sve dok ih sam Aleksandar ne pozove. Papa je promatrao sina i kćer dok su se svlačili. Lucrezia se počela hihotati kada je Cesare konačno skinuo sve sa sebe.

On ju je pogledao i nasmijao se. Aleksandar je pomislio kako je to čudno i dirljivo; na sinovu licu vidio je pravu nježnost jedino kada je bio sa sestrom. U svakoj drugoj prilici Cesare je bio agresor, a s njom, čak i u toj prilici, kao da je bio pod njezinom vlašću.

Lucrezia je bila pravo blago, ne samo zbog svoje ljepote, premda nije bilo tako fine svile koja bi se mogla usporediti sa zlatnim uvojcima koji su joj uokvirivali lice. Oči su joj uvijek blistale takvom snagom kao da su čuvale neku tajnu. Papa se i u tom trenutku čudio zbog čega se tako sjaje. Bila je prekrasno građena, iako još uvijek pomalo mršava, grudi su joj nedavno počele pupati, bila je savršen san za svakog čovjeka koji će je imati.

A njegov sin Cesare? Ni jedan antički bog nije imao savršeniju građu. Visok i mišićav bio je slika i prilika snage mladoga muškarca. Kada bi samo imao i druge vrline koje bi mu bile od veće koristi nego njegova ambicija. No u tom trenutku, dok je gledao sestru koja mu je stajala nasuprot, Cesareovo lice se smekšalo.

"Jesam li doista lijepa?" upitala je Lucrezia brata. Kada je on potvrdno kimnuo, okrenula je glavu prema ocu. "Jesam li, tata? Jesam li lijepa poput drugih mladih žena koje si vidio do sada?"

Papa je kimnuo i blago se nasmiješio. "Prelijepa si, dijete moje. Bez sumnje, jedno od najljepših bića koje je Bog stvorio." Polako je podigao ruku i napravio znak križa davši im svoj blagoslov. Tada im je rekao neka počnu.

Aleksandrovo srce preplavile su sreća i zahvalnost za tu djecu koju je tako silno volio. Pretpostavljao je daje Bog Otac sigurno osjećao isto dok je promatrao Adama i Evu u vrtu. Nakon nekoliko trenutaka ta misao ga je zaokupila. Nije li to bio neumjereni ponos zbog kojega je mnoge poganske junake stizala Božja kazna, pitao se, te se brzo još jednom

prekrižio i zamolio za oprost. Ali njegova djeca su izgledala tako nevina, tako čista od grijeha, njihova mlada lica puna radoznalosti i užitka, jer zasigurno u takvom raju više nikada neće biti. Zar to nije bio smisao postojanja muškarca i žene? Da osjete Božju radost? Zar nije vjera prouzročila već dovoljno patnji? Zar to nije bio jedini način da se oda počast Stvoritelju? Svijet ljudi bio je tako pun izdaja i samo će se tu, u očevoj palači, u Svetoj Kristovoj Stolici njegova djeca moći osjećati sigurno i zaštićeno. Njegova je dužnost bila da se pobrine da tako i bude. To vrijeme velikog užitka pomoći će im da prijeđu preko iskušenja i muka koje im predstoje.

Velika postelja bila je prekrivena perinama, svilenim plahtama i finim tkaninama, pa je Lucrezia uskliknula od zadovoljstva kada je pala na nju. Cesareova muškost već je bila uzbuđena, te je brzo skočio na sestru prestrašivši je. "Tata?" viknula je. "Tata, Cesare mi pričinja bol..."

Papa Aleksandar je ustao. "Cesare, je li to način kako si naučio voditi ljubav sa ženom? Kakva šteta. Izgleda da sam te iznevjerio, jer sam ja trebao biti taj koji će ti pokazati kako stvoriti raj na zemlji."

Cesare je ustao i stao kraj kreveta zažarenih očiju. Osjećao se odbijenim od sestre, a i otac ga je ukorio, no bio je mlad i njegov žar nije splasnuo.

Aleksandar je prišao postelji, a Cesare se pomaknuo u stranu. "Dođi ovamo, sine moj", rekao je mladiću. "Dođi. Crezia, primakni se bliže rubu." Ona se polako pomaknula prema njemu kako joj je pokazivao. Tada je, položivši svoju ruku na sinovu, polagano i nježno počeo milovati tijelo svoje kćeri. Prvo lice, zatim vrat, pa male, čvrste grudi, a Cesareu je objašnjavao: "Nemoj se tako žuriti, sine. Polako uživaj u ljepoti. Na ovome svijetu nema ničega tako profinjenog kao što je tijelo žene, miris žene kada se predaje... dragovoljno. Ali, ukoliko si prebrz, propustit ćeš samu bit vođenja ljubavi i prestrašit ćeš jedno stvorenje..."

Lucrezia je sada tiho ležala, poluzatvorenih očiju, disanje joj se ubrzalo od zadovoljstva koje joj je pričinjavalo bratovo milovanje. Kada je rukom došao do njezina trbuha i krenuo naniže, oči su joj se naglo otvorile, pokušala je uzviknuti, no glas joj je zastao u grlu zbog trzaja njezina tijela, dok joj je zadovoljstvo u valovima obuzimalo dušu. "Tata?" prošaptala je. "Tata? Zar nije grešno osjećati takvo zadovoljstvo? Valjda neću zbog toga dospjeti u pakao?" "Zar bi tata ugrozio tvoju besmrtnu dušu?" upitao je.

Papa Aleksandar, koji je još uvijek vodio Cesareovu ruku bio je dovoljno blizu Lucreziji da osjeti njezin topli dah na svojem licu, a snaga kojom je uzvratio na njezine osjećaje prestrašila ga je. Iznenada je ispustio Cesareovu ruku i promuklim glasom rekao sinu: "Sada je uzmi, ali učini to polako. Nježno. Budi ljubavnik, budi muškarac, poštuj je... no uzmi je."

Potresen, brzo se okrenuo i prešao na drugi kraj sobe te sjeo na svoje prijestolje. Kada je čuo mnogobrojne uzdahe zadovoljstva svoje kćeri odjednom se prestrašio za sebe. Srce mu je snažno, prebrzo tuklo, zavrtjelo mu se u glavi. Nikada prije nije osjetio tako jake emocije, takvo uzbuđenje promatrajući tjelesni čin i odmah je znao. U potpunosti je shvatio. Iako Cesare možda izdrži, možda bude spašen usprkos ovome, on sam, Kristov namjesnik na zemlji upravo je ugledao zmiju u Rajskome vrtu. Doveden je u napast. U glavi je osjetio bolno kucanje od spoznaje da će, ako ikada opet dirne to dijete biti proklet za sva vremena. Jer, zadovoljstvo koje je osjetio nije bilo zemaljsko i zbog njega bi, bez sumnje, izgubio Božju milost.

Toga dana molio se Ocu, Sinu i Duhu Svetomu da ga više nikad ne dovedu u napast. "Izbavi me od zla", iskreno je šaptao, a kada je digao pogled vidio je svoje dvoje djece kako leže na krevetu goli i iscrpljeni.

"Djeco," rekao je slabašnim glasom, "odjenite se i dođite ovamo..."

Kada su kleknuli pred njega Lucrezia ga je pogledala očima punim suza. "Hvala ti, oče. Ne mogu zamisliti da se nekome drugome predam na ovaj način, a da ovo nisam doživjela. Bila bih tako prestrašena, a sada sam ipak osjećala veliko zadovoljstvo." Zatim se okrenula bratu. "Cesare, brate moj. Hvala i tebi. Ne mogu vjerovati da ću ikada voljeti nekoga ovoliko, koliko tebe volim sada."

Cesare se nasmijao, ali nije ništa rekao.

Kada je papa Aleksandar pogledao svoju djecu, u Cesareovim očima vidio je nešto što gaje zabrinulo. Nije se sjetio upozoriti sina o jedinoj zamci koju krije ljubav: prava ljubav daje ženi snagu, ali muškarca čini slabim. Tek tada je shvatio da je taj dan možda bio blagoslov za njegovu kćer i osnažio dinastiju Borgia, no jednoga dana mogao bi biti prokletstvo za njegova sina.

Onoga dana kada je Lucrezijin budući muž, Giovanni Sforza, vojvoda od Pesara trebao stići u Rim, papa Aleksandar dao je organizirati veliku procesiju u njegovu čast. Znao je da će Giovannijev stric, II Moro, smatrati to znakom poštovanja; dokazom Aleksandrove iskrene želje za savez s Milanom.

Međutim, Aleksandar je imao na umu i druge razloge. Kao Sveti Otac shvaćao je srca i duše svojega puka. Znao je da vole svečanosti. To ih je nanovo uvjeralo u njegovu dobrotivost, kao i u dobrotivost Nebeskoga Oca i pomagalo olakšati učmalost njihovih jednoličnih, turobnih života. Svaki povod za slavlje donosio je gradu novu nadu, a često je znao i zaustaviti najočajnije građane da ne ubiju jedni druge zbog manjih nesuglasica.

Životi njegovih manje sretnih građana bili su do te mjere lišeni zadovoljstva da je osjećao obvezu učiniti im neko malo veselje koje bi im nahranilo dušu. Kako bi drukčije mogao osigurati da podrže njegovu vladavinu. Ukoliko se sjeme ljubomore stalno sije u srca ljudi koji su primorani gledati kako oni manje dostojni, ali sretniji, uživaju, kako je vladar mogao tražiti njihovu odanost? Užici su se morali dijeliti, jer se jedino tako mogao ublažiti očaj siromašnih.

Toga toplog ali ugodnog dana, dok se miris ruža širio na sve strane Cesare, Juan i Jofre Borgia odjahali su do visokih kamenih vrata Rima zaželjeti dobrodošlicu vojvodi od Pesara. U njihovoj pratnji bio je cijeli rimski senat i svečano odjeveni ambasadori Firence, Napulja, Venecije i Milana, kao i predstavnici Francuske i Španjolske.

Procesija je trebala otpratiti visokoga gosta do palače njegova strica, Ascanija Sforze, papina vicekancelara, gdje je mladi vojvoda trebao odsjesti do svoje prve bračne noći, zatim nastaviti gradskim ulicama do Vatikana. Aleksandar je dao upute sinovima da prođu pokraj Lucrezijine palače, kako bi ona mogla vidjeti budućega muža. Iako je njezin otac pokušao odagnati sve njezine strahove, obećavši joj da nakon vjenčanja može ostati u vlastitoj palači Santa Maria in Portico s Giuliom i Adrianom i da ne mora otići u Pesaro još godinu dana, Lucrezia se svejedno doimala uzrujanom. Aleksandar nije bio miran kada mu je kći bila nesretna.

Pripreme za procesiju trajale su mnogo tjedana i konačno je sve bilo spremno. Bilo je lakrdijaša odjevenih u zelene i blještavo žute baršunaste kostime, žonglera koji su u zrak bacali šarene palice i živo obojene lopte od papirmašea, dok su skupine frulaša i trubača svojim neodoljivo vedrim melodijama razgaljivale duše Rimljana koji su se okupili da vide vojvodu od Pesara koji se trebao oženiti papinom mladom kćeri...

Ali ranije toga jutra, Cesare se probudio loše volje i s glavoboljom zbog koje mu je u glavi nemilosrdno kuckalo. Pokušao se ispričati od mrske mu obveze da dočeka budućega šurjaka, ali njegov otac za to nije htio ni čuti. "Budući da si predstavnik Svetoga Oca možeš biti oslobođen svoje dužnosti jedino ako umireš od kuge ili malarije", rekao je odlučno papa. Nakon toga je bijesno izjurio iz prostorije.

Cesare bi nastavio s prepirkom da mu u sobu nije došla sestra da ga zamoli za uslugu. Dotrčala je tunelom iz vlastite palače čim je čula daje bolestan. Sjela je na njegovu postelju, nježno mu trljala glavu i pitala: "Ces, tko mi osim tebe može reći istinu o čovjeku za kojega se uskoro trebam udati? Kome još mogu vjerovati?"

"Crezia, kako moje mišljenje može utjecati na bilo što?" upitao je. "Već su te obećali njemu, i ja tu ništa ne mogu."

Lucrezia se nasmijala bratu i prošla prstima kroz njegovu kosu. Nagnula se, nježno ga poljubila u usta i nasmiješila se. "Je li sve ovo i tebi tako teško pada koliko i meni?" pitala je. "Mrska mi je pomisao na drugoga muškarca u mojoj postelji. Plakat ću i prekriti oči, pa iako ga neću moći spriječiti da ispuni svoju obvezu, odbit ću ga poljubiti. Kunem ti se, brate, hoću."

Cesare je duboko uzdalinuo i pristao poslušati sestru. "Nadam se, zbog nas oboje, da taj čovjek nije zvijer", rekao je. "Inače ću ga morati ubiti prije nego što te uopće dotakne."

Lukrecija se stala hihotati. "Ti i ja ćemo započeti sveti rat" rekla je, zadovoljna Cesareovim odgovorom. "Tata će imati još više posla nego što ga ima sada. Jer ako ubiješ Giovannija morat će smiriti Milano. Nakon toga će doći iz Napulja moliti za savez. Možda te II Moro zarobi i odvede u milansku tamnicu da bi te mučio. Dok te tata pomoću papinske vojske pokušava spasiti, Venecija će sigurno smisliti način da pokori naše teritorije. U Firenci će najpoznatiji slikari naslikati naše ne baš laskave portrete, a njihovi proroci će nas prokleti za sva vremena!" Tako se jako smijala da je pala na krevet.

Cesare je volio slušati sestru dok se smije. Tada bi zaboravio da bilo tko drugi postoji, čak bi i bijes koji je osjećao prema ocu splasnuo. Kuckanje u glavi polako je prestajalo. Pristao je poći...

Čim je Lucrezia čula glazbu povorke koja se približavala, potrčala je stubama na drugi kat, u glavnu odaju palače čija se loggia, balkon protezao poput divovske ruke skvrčenih prstiju. Giulia Farnese, koja je sad već više od dvije godine bila papina ljubavnica, pomogla je Lucreziji izabrati opravu od tamnozelenoga satena sa žućkasto bijelim rukavima čiji je gornji dio bio optočen draguljima. Zatim joj je ukrasila kosu, podigla plave uvojke na vrh glave i pustila da tek nekoliko pramenova padne na čelo i vrat, naglasivši tako njezin profinjeni izgled.

Giulia je mjesecima pokušavala dočarati Lucreziji što da očekuje prve bračne noći, ali Lucrezia nije obraćala pažnju. Dok joj je Giulia u detalje objašnjavala kako da zadovolji muškarca, Lucrezijino srce i misli okrenule bi se Cesareu. Iako nikome nije rekla ni riječi, zbog ljubavi koju je osjećala za brata često joj je bio u mislima.

Kada je Lucrezia Borgia izašla na balkon iznenadila se vidjevši daje iščekuje okupljeno mnoštvo. Otac je osigurao stražu da je štiti, ali oni je nisu mogli zaštititi od mora latica koje su se osule po njoj i prekrile glavni balkon. Nasmiješila se i mahala građanima. Dok je Lucrezia gledala približavanje procesije, smijala se lakrdi-jašu koji je prošao ispred nje i veselo pljeskala trubačima i flautistima koji su svirali najveselije melodije. Tada ih je, u daljini, ugledala.

Prvo Inata Cesarea, naočitog, plemenita izgleda, uspravnog na bijelome konju, ozbiljna izraza lica. Podigao je glavu daje pogleda i nasmiješio joj se. Iza njega je jahao Juan, koji na nju nije obraćao pažnju, već se nagnuo u sedlu kako bi mogao pokupiti cvijeće uličnih dama koje su ga dozivale. Njezin najmlađi brat, Jofre, mahnuo joj je i priglupo, ali sretno, joj se nasmiješio. Iza njih je ugledala Giovannija Sforzu. Imao je dugačke, tamne uvojke, uredno podrezanu bradu, lijep nos. Bio je niži od sve njezine braće ali krupniji. Osjetila se smetenom kada ga je ugledala, ali kada je on, nadmoćno jašući na svojem konju, pogledao u smjeru balkona i pozdravio je, naklonila se onako kako su je naučili.

Za tri dana bit će udana, i dok je procesija prolazila pokraj nje prema kući njezina oca, nije mogla dočekati da čuje što će Adriana i Giulia reći o njezinu budućem mužu. Iako će je Adriana zasigurno tješiti i govoriti da će sve biti u redu, znala je da će joj Giulia reći istinu. Kada se povukla u palaču Lucrezia ih je upitala: "Kako vam se čini? Je li odbojan?" Giulia se nasmijala. "Poprilično je zgodan, iako dosta krupan muškarac... možda prekrupan za tebe", zadirivala ju je, a Lucrezia je odmah shvatila na što misli. Giulia ju je zagrlila. "Sve će biti u redu. Udaješ se samo zbog volje Svetoga Oca i Nebeskoga Oca. To nema veze s time kako ćeš provesti ostatak svojeg života."

Kada se Aleksandar službeno preselio u papinsku palaču, od niza davno izgrađenih, no praznih i napuštenih, prostorija dao je urediti čuvane odaje Borgia. Zidove njegove privatne sobe za prijatelje, Sale dei Misteri, prekrasno je oslikao njegov najdraži slikar, Pinturicchio.²⁵

Na jednom od zidova bio je naslikan sam Aleksandar u prizoru Uzašašća, kao jedan od nekolicine izabranih koji su bili nazočni Kristovu uzlasku na nebo. Zaogrnut veličanstvenim plaštem protkanim draguljima, položio je zlatnu tijaru na zemlju kraj sebe. Stajao je s očima uperenim nagore, dok mu je Spasitelj, koji se uspinjao na nebo, davao blagoslov. Na drugim zidovima također su bili naslikani likovi ostalih članova obitelji Borgia, prikazani kao davno umrli sveci, mučenici, i druge religiozne figure: zapanjujuće lijepa Lucrezia kao vitka, plavokosa sveta Katarina, Cesare kao car na zlatnome prijestolju, Juan kao istočnjački vladar, a Jofre kao nevini kerubin.²⁶ Na svim slikama bio je prisutan i bik u jurišu, simbol obitelji Borgia.

Na vratima druge odaje Borgia, Pinturicchio je naslikao portret Bogorodice, Djevice Marije, u svoj njezinoj spokojnoj ljepoti. Bogorodica je bila najdraži Aleksandrov sveti lik, pa je umjetnik koristio Giuliju Farnese kao model, zadovoljivši tako dvije Aleksandrove strasti jednom slikom.

Bila je tu i Dvorana vjere, četvrtasta prostorija veličine gotovo tisuću kvadratnih metara. Dvorana je imala zaobljene svodove, a lunete i medaljoni na stropu bili su oslikani freskama. Po jedna freska za svakog apostola. Svaki od njih čitao je s pergamenta gorljivim prorocima

²⁵ Pinturicchio, pravo ime Bernardino di Betto (1454. - 1513.), tal. slikar, oslikao odaje Borgia u Vatikanu i više rimskih crkvi.

²⁶ Kerubin, hebr., biće koje se nalazi uz boga; anđeo višeg reda.

koji su trebali proširiti svijetom istinu o božanstvu Kristovu. Proroci su imali lica Aleksandra, Cesarea, Juana i Jofrea.

Sve su sobe bile bogato urešene zlatom i finim tapiserijama. U Dvorani vjere nalazilo se papino prijestolje na kojem je Aleksandar sjedio kada je primao važne osobe. Pokraj prijestolja nalazilo se nekoliko kićenih klupica na koje bi plemenitaši kleknuli da mu poljube prsten i stopala. Bilo je tu i nekoliko divana na kojima su velikaši mogli sjediti za vrijeme dugih audijencija i praviti planove za buduće križarske ratove ili raspravljati o tome tko bi i kako trebao vladati talijanskim gradovima.

Vojvodu od Pesara, Giovannija Sforzu, uveli su u papinske odaje. Sagnuo se poljubiti sveto stopalo, a zatim i papin sveti prsten. Veoma ga se dojmila ljepota Vatikana i bogatstvo koje će mu uskoro pripasti. S mladom nevjestom dobivao je i miraz od trideset tisuća dukata, što je bilo dovoljno da poljepša dom u Pesaru, a njemu osigura svakojaki luksuz.

Dok mu je papa izražavao dobrodošlicu u obitelj, Giovanni je razmišljao o braći svoje buduće supruge. Od dvojice starijih više mu se svidio Juan, a Jofre je bio premlad da bi o njemu uopće razmišljao. Činilo mu se da ga Cesare baš i nije srdačno dočekao, no Juan mu je obećao dobar provod u gradu prije vjenčanja, tako da je počeo vjerovali da neće biti onako strašno kako je zamišljao. Kakve god bile okolnosti, on se, naravno, nije smio svađati sa svojim stricem II Morom, jer bi Milano uzeo Pesaro natrag i on bi izgubio svoje vojvodstvo istom onom brzinom kojom ga je i dobio.

Toga poslijepodneva, kada su se svi okupili u Vatikanu za početak svečanosti, Cesare je brzo nestao. Napustio je palaču i galopom odjahao u okolicu Rima. Sa Sforzom je proveo vrlo malo vremena, ali već je mrzio to kopile. Smatrao ga je neotesanim hvalisavcem i budalom. Tupljim od Jofrea, ukoliko je to bilo moguće, i arogantnijim od Juana. Što će njegova slatka sestra s takvim mužem? I što da joj kaže kada se ponovo sretnu?

Onoliko koliko se Cesareu nije sviđao njegov budući šurjak, toliko se sviđao Juanu. Juan je na dvoru imao malo prijatelja; jedini s kim se stalno družio bio je turski princ Ćem, kojega je papa držao u zatočeništvu na zahtjev Ćemova brata, turskog sultana.

Sultan Bajazid sklopio je dogovor s papom Inocentom kada se uplašio da ga križari kane zbaciti s prijestolja pod izlikom da se na vlast dovede njegov brat Ćem.²⁷ U zamjenu za to što je držao Ćema kao taoca u Vatikanu, papa je dobivao četrdeset tisuća dukata godišnje. Kada je papa Inocent umro, papa Aleksandar nije prekršio sporazum, te se nastavio vladati prema Ćemu kao prema počasnom gostu u palači. Zar je bilo boljega načina da se napuni riznica svete rimske Katoličke crkve nego uzimanjem novca od Turaka nevjernika?

Tamnoputi tridesetogodišnji Ćem, sa svojim turbanom i tamnim uvinutim brcima, izgledao je osorno građanima Rima. Inzistirao je na tome da i u Vatikanu nosi svoju orijentalnu odjeću. Uskoro se i Juan, osim u službenim prilikama, počeo odijevati kao on. Premda je Ćem bio skoro dvostruko stariji od Juana, počeli su svuda izlaziti zajedno, pa je kraljević imao golem

²⁷ Ćem, mlađi sin sultana Mehmeda II. 1482. zamolio je Vitezove svetog Ivana da mu pomognu svrgnuti brata Bajazida, međutim, oni su sklopili dogovor s Bajazidom, koji je velikodušno platio da mu zadrži brata pod ključem. 1486. Inocent VIII. otkupio je zatvorenika od Velikog meštra ivanovaca, a tri godine kasnije smjestio ga u Andeoskoj tvrđavi. Bajazid je poslao papi dar od 120.000 kruna (gotovo jednako koliko je iznosio cijeli godišnji prihod Papinske Države) i relikviju Svetog koplja kojim je Kristu proboden bok na Kalvariji. Za nj je izrađen poseban moćnik u Svatom Petru. (Sveci i grešnici)

utjecaj na razmaženog i zaštićenog papina sina. Aleksandar je to tolerirao, ne samo zbog dobitka koji je Đem donosio Vatikanu već i stoga što je prinčevo prijateljstvo izgleda veselilo Juana i na njegovo inače mrko lice donosilo osmijeh. Cesare, međutim, nije mogao trpjeti njihovo društvo.

Večer prije vjenčanja, Juan je pozvao Giovannija Sforzu da s njim i Đemom krene u Rim u mjesna svratišta posjetiti raskalašene prostitutke. Giovanni je odmah pristao. Đem i vojvoda od Pesara dobro su se slagali. Razmjenjivali su priče, ugodno ćaskali i mnogo jeli i pili. Građani Rima su ih se klonili i nisu ih pozivali u svoje dućane i domove.

Prostitutke su bile druga priča. Juan ih je dobro poznao i mnoge su se znale kladiti s kojom od njih će češće leći. Bilo je glasina da je on zapravo Đemov ljubavnik, ali kurtizanama, koje su zarađivale kruh svoj svagdanji spavajući s muškarcima iz visokoga društva to nije bilo važno, jer je za zadovoljstvo koje su mu pružale nesebično plaćao.

Jednoj od djevojaka, koju je Juan najčešće posjećivao, bilo je petnaest godina. Imala je dugačku tamnu kosu i uvijene trepavice. Zvala se Avalona. Bila je kći vlasnika svratišta i Juan joj se doista sviđao. No te večeri, kada su trojica mladića iz Vatikana stigla u grad, Juan je Avalonu ponudio prvo svojemu budućem šurjaku, a onda Đemu. Jedan za drugim odveli su je na kat i spavali s njom dok je Juan to ravnodušno promatrao, previše pijan da shvati kako se ona osjeća. Kada je konačno došao k njoj, očekujući uobičajenu toplinu i ljubav, ona se okrenula i odbila ga poljubiti. Lako uvredljivog Juana razljutila je pomisao da je više uživala s njegovim šurjakom nego s njime. Ošamario ju je zbog te uvrede, a ona je odbila razgovarati s njim. Juan se durio cijelim putem nazad u palaču. No Giovanni Sforza i Đem lijepo su proveli večer i nisu ni primijetili da je Juan uvrijeđen.

Dan svadbe brzo je stigao. Lucrezia je izgledala carski u opravi od crvenoga baršuna obrubljenoj krznom, svijetle kose upletene zlatom i ukrašene rubinima i briljantima. Giulia Farnese odjenula je jednostavnu ružičastu svilenu haljinu, koja je isticala njezinu prozračnu ljepotu. Adriana je za ovu prigodu izabrala tamnoplavu baršunastu opravu, bez ukrasa, kako se ne bi natjecala s Lucrezijinom haljinom ukrašenom rubinima. Samo su mladoženja, Giovanni Sforza, koji je oko vrata nosio debeli posuđeni zlatni ovratnik, Lucrezijin brat Juan i njegov prijatelj Đem bili odjeveni u bogatija ruha nego što je imala nevjesta. Sva su trojica nosili žućkastobijele satenske turbane i zlatne brokatne stole, dovoljno raskošne da zasjene ne samo mladenkinu opravu, već i papinu svečanu odjeću.

Aleksandar je odabrao njezina brata Juana da je doprati do oltara pa je znala da je Cesare ljut. Lucrezia je smatrala da je tako bolje, svjesna da je on nikad ne bi dostojanstveno predao. Pitala se hoće li se on uopće pojaviti, iako je znala da to ne ovisi o njemu već o očevim naredbama. Ako dođe do nesuglasica, Cesare će se opet baciti u sedlo i galopom odjuriti izvan grada. Molila se da se to ne dogodi, jer je željela da upravo on bude prisutan; njega je voljela najviše od svijetu.

Vjenčanje se održavalo u Velikoj dvorani u Vatikanu, usprkos protivljenju tradicionalnih crkvenih velikodostojnika i ostalih prinčeva Crkve koji su smatrali da su svete prostorije namijenjene samo ljudima koji su tu zbog službenoga crkvenog posla. No papa je želio da se Lucrezia vjenča u Vatikanu, pa je tako i bilo.

Na uzdignutom podiju u prednjem dijelu dvorane nalazilo se papinsko prijestolje, sa šest tamnocrvenih baršunastih stolica sa svake strane, za dvanaest novoizabranih kardinala.

Aleksandar je naložio da se u njegovu privatnu kapelu, manju i skromnije uređenu od glavne kapele Svetoga Petra postave mnogobrojni redovi visokih srebrnih i zlatnih baklji, da gore ispred golemih mramornih kipova svetaca koji su krasili strane oltara.

Biskup koji je vodio ceremoniju bio je odjeven u raskošnu svečanu reverendu, a na glavi je imao srebrnu mitru. Glasno je na latinskom pjevao molitve i blagoslivljao mladenku i mladoženju. Tamjan koji je gorio za vrijeme blagoslova imao je osobito oštar miris. Stigao je s Istoka nekoliko dana ranije, kao dar brata princa Đema, turskoga sultana Bajazida II. Gusti, bijeli dim škakljao je Lucrezijino grlo, zbog čega je morala skrivati kašalj čipkastim rupčićem. Prizor razapetoga Isusa na velikom drvenom križu činio se Lucreziji znakovitim, kao i veliki mač vjernosti koji je biskup držao nad njezinom glavom, dok je mladi par izgovarao bračne zavjete.

I konačno je nakratko ugledala brata Cesarea na ulazu u kapelu.

Mučilo ju je što je njegovo mjesto kraj oltara uz ostale kardinale upadljivo prazno.

Lucrezia je provela proteklu noć na koljenima, moleći Djevicu Mariju za oprost, nakon što se iskrala i tunelom otišla do bratove sobe i još jednom mu se podala. Pitala se zašto osjeća takvu sreću s njim, a tako se grozi pri pomisli na drugoga muškarca. Nije čak ni poznavala čovjeka za kojega se udavala. Vidjela gaje samo jednom, sa svojega balkona i još jednom prethodnoga dana, kada su bili zajedno u istoj prostoriji, ali joj se on nije obratio niti dao do znanja da je uopće svjestan njezine nazočnosti.

Sada, dok su klečali na zlatnim klupicama pred oltarom i kada je prvi put čula glas mladoženje kako izgovara "Uzimam ovu ženu za suprugu", taj glas joj se učinio prostim i neugodnim.

Kao u transu, Lucrezia je pristala poštovati toga čovjeka kao svojega supruga. No njezin pogled i njezino srce bili su okrenuti prema Cesareu, odjevenom u dostojanstvenu svećeničku crninu, koji je i sada stajao kraj njezina brata Juana. Ni jednom je nije pogledao.

Kasnije, u jednoj od velikih vatikanskih dvorana, Sali Reale, Lucrezia Borgia sjedila je za raskošnim stolom, posebno izdignutim za tu priliku. Kraj nje je bio mladoženja Giovanni, njezina guvernanta Adriana i Giulia Farnese koju je izabrala da joj bude kuma. Unuka pokojnog pape Inocenta, Battestina, također je sjedila za tim stolom, kao i ostale djeveruše, dok su Lucrezijino troje braće sjedili za stolom na suprotnoj strani dvorane. Mnogi gosti sjedili su na jastucima raspoređenim na podu. Kraj zidova, uzduž prostorije, bilo je nekoliko velikih stolova punih hrane i slatkiša, a kada su se gosti okrijepili, sredina dvorane je raščišćena kako bi mogli pogledati nastup kazališnih glumaca. Kasnije su ih trebali zabavljati plesači i pjevači.

Nekoliko je puta Lucrezia pogledala mladoženju, no on na nju nije obraćao pozornost, već je skoro cijelo vrijeme trpao u sebe hranu i nalijevao se vinom. Zgađena, odvrtila je pogled na drugu stranu. Toga dana, koji je trebao biti veoma svečan, Lucrezija je osjetila da joj veoma nedostaje majka, što se nije dešavalo često. Sada kad je Giulia bila papina ljubavnica, za Vannozzu nije bilo mjesta u palači.

Ponovo je pogledala novopečenoga supruga i upitala se da li će se ikada naviknuti na njegov odbojni izraz lica. Pomisao da će morati napustiti svoj dom u Rimu i živjeti u Pesaru ispunjala ju je očajem i bila je zahvalna ocu što joj je obećao da to neće morati učiniti još godinu dana.

Okružena veseljem i smijehom uzvanika, Lucrezia se osjećala beskrajno osamljenom. Nije bila gladna, ali je otpila nekoliko gutljaja izvrsnoga crvenog vina koje su joj natočili u srebrni pehar, pa je uskoro osjetila vrtoglavicu. Stala je čavrljati s djeverušama i napokon se počela zabavljati. Na kraju krajeva, to je ipak bila zabava, a njoj je bilo samo trinaest godina.

Kasnije je papa objavio da će večera biti poslužena u njegovim privatnim odajama, kamo uzvanici mogu donijeti darove za mladu i mladoženju. Prije nego što je otišao iz vatikanske dvorane u svoje odaje, papa je naložio slugama da preostale slatkiše bace s balkona mnoštvu koje se okupilo na trgu, kako bi i oni mogli učestvovati u svečanosti.

Bila je već davno prošla ponoć kada je Lucrezia konačno mogla porazgovarati s ocem. Sjedio je sam za svojim pisaćim stolom, jer je većina gostiju već otišla i samo su njezina braća i nekoliko kardinala čekali u predsoblju.

Lucrezia se, oklijevajući, obratila papi, jer ga nije željela uvrijediti, no to što mu je htjela reći nije moglo čekati. Kleknula je pred njega i, pognuvši glavu, čekala dopuštenje da govori. Papa Aleksandar se nasmijao i ohrabrio je da počne. "Hajde, dijete. Reci papi što te muči." Lukrecija ga je pogledala sjajnih očiju. Lice joj je bilo blijedo zbog događaja prethodnoga dana. "Tata", rekla je jedva čujnim glasom. "Tata, moram li upravo večeras ići u bračnu ložnicu s Giovannijem? Zar moraš tako brzo posvjedočiti ispunjenju bračnog ugovora?"

Papa je pogledao put nebesa. I on je razmišljao o njezinoj bračnoj ložnici, mnogo više nego što je želio priznati. "Ako ne sada, kada?" pitao je svoje dijete.

"Daj mi još malo vremena", odgovorila je.

"Najbolje je svršiti s neugodnim obvezama stoje moguće prije", rekao je on nježno se smiješeći svojoj kćeri. "Onda možeš nastaviti sa svojim životom, a da ti mač ne visi nad glavom."

Lukrecija je duboko uzdahnula. "Zar mora biti prisutan i moj brat Cesare?" pitala je.

Papa Aleksandar se namrštitio. "Kakve to ima veze?" htio je znati. "Važno je da je tvoj tata prisutan. Kako bi se ugovor smatrao valjanim dovoljna su bilo koja tri svjedoka."

Lukrecija je kimnula i odlučno rekla: "Bilo bi mi draže da on ne bude nazočan."

"Ako je to tvoja želja, tako će i biti", rekao je papa.

I Giovanni i Lucrezia nevoljko su se uputili prema bračnoj ložnici: on zato što mu je još uvijek nedostajala pokojna žena, a ona zato što joj je bilo neugodno da je promatraju stranci te joj je bilo mrsko dopustiti da je dira itko osim Cesarea. Poprilično joj se vrtjelo u glavi i kao da više ništa nije bilo važno. Tražila je brata, no t on je već bio otišao, pa je u tišini ispila još tri pehara vina prije nego što je skupila hrabrost da učini ono što je znala da mora.

U ložnici su se ona i Giovanni svukli uz pomoć svojih slugu, zatim legli pod bijele satenske plahte, pazeći da se ne dodirnu dok ne stignu svjedoci.

Papa je ušao i sjeo na baršunastu stolicu, okrenutu prema velikoj tapiseriji koja je prikazivala križarski pohod, na koju se mogao usredotočiti i moliti. U rukama je držao krunicu ukrašenu dragim kamenjem. Drugu stolicu zauzeo je kardinal Ascanio Sforza, a treću Giulijin brat, kardinal Farnese, kojega su, nakon što ga je Aleksandar promaknuo na tu dužnost ponizili nazvavši ga "kardinal od podsuknje".

Giovanni Sforza nije rekao ni riječ Lucreziji; samo se nagnuo prema njoj, lice mu je bilo preblizu njezinu, te ju je grubo zgrabio za rame da je privuče bliže k sebi. Pokušao ju je poljubiti, ali ona je okrenula glavu i sakrila je u njegov vrat. Smrdio je poput vola. Kada je počeo rukama prelaziti preko njezina tijela zadrhtala je od gađenja. Na trenutak se prestrašila da će joj pozliti i nadala se da se netko sjetio staviti noćnu posudu pokraj kreveta. Osjetila je kako je obuzima strahovita tuga, pa je mislila da će zaplakati. Kada se popeo na nju više nije osjećala ništa. Zatvorila je oči i snagom volje se udaljila odatle i u mašti prenijela na mjesto gdje je trčala kroz visoki šaš i kotrljala se livadom po mekoj, zelenoj travi... na Srebrno jezero, jedino mjesto gdje se osjećala slobodnom.

Idućega jutra kada je Lucrezia pohitala pozdraviti Cesarea dok je išao iz Vatikanske palače prema konjušnici, smjesta je uočila da je neraspoložen. Pokušala ga je odobrovoljiti, ali on je nije slušao. I tako je stajala tiha i mirna i gledala kako sedla konja i sprema se otići.

Prošla su dva dana prije no što se Cesare vratio. Rekao joj je da je proveo vrijeme na selu razmišljajući o svojoj budućnosti i o njoj. Oprostio joj je, objasnio je, no to ju je samo razljutilo. "Što mi to imaš oprostiti? Učinila sam ono što sam morala, kao što i ti činiš. Stalno se žališ što si kardinal," rekla je, "a ja bih radije bila kardinal, nego žena!"

"Oboje moramo biti ono što želi Sveti Otac, a ja bih radije bio vojnik nego kardinal! Ni jedno od nas nema ono što želi!" uzvratilo je Cesare.

Cesare je shvatio da je najvažnija bitka koja mu predstoji upravo ona da se izbori za vlastitu slobodnu volju. Jer ljubav je može ukrasti koristeći kao oružje sebe samu. A Cesare je doista volio svojega oca. Istina, već je dugo proučavao očeve strategije te je znao na što je sve Aleksandar spreman, ali je isto tako znao da sam nikada neće biti sposoban činiti takve stvari. Cesare je smatrao da je puno manji zločin lišiti čovjeka imovine, bogatstva, čak i života, nego slobodne volje. Jer bez nje čovjek je tek marioneta, tegleća životinja koja se povine čim netko pukne bičem. Zakleo se da on neće biti ta životinja.

Iako je shvaćao što je otac učinio tražeći od njega da spava s Lucrezom, smatrao je da je dorastao zadatku da je voli. Nakon što ju je prvi put uzeo, zavaravao je samoga sebe da je to bio njegov izbor, ali postojala je i skrivena karta. Lucrezijina je ljubav bila tako jaka da je mogla ukrotiti i najgoru divlju zvijer, i tako je, ni sama ne shvaćajući, postala bič kojim se koristio njezin otac.

Lucrezia je počela plakati i tada ju je Cesare zagrlio i pokušao utješiti. "Sve će hiti u redu, Crezia." Dugo je tako stajao, gladio joj plave uvojke i držao je u naručju. Napokon joj je obrisao suze s lica i rekao: "Nemoj se zamaratati s tom tronogom prepelicom Sforzom. Unatoč svemu, uvijek ćemo imati jedno drugo."

Ludovico Sforza, poznatiji pod nadimkom II Moro bio je vlast u velikom gradu-državi Milanu. Iako je bio regent, a ne vojvoda, upravo je on vladao umjesto slabog i bezvoljnog nećaka.

Iako je nadimak II Moro podrazumijevao crnomanjastu put, bio je to visok i elegantan muškarac, naočit poput svjetlokosih Talijana sa sjevera. Bio je inteligentan i puno je držao do uma i razuma. Moglo bi se reći da je više volio antičke mitove, nego vjeru. Samouvjeren kada je sve bilo u redu, manje samouvjeren u teškim vremenima. Uživao je poštovanje svojih građana; iako ponekad nemilosrdan i lukav političar, bio je milostiv vladar, čije je milosrđe nametnulo porez bogatijim građanima radi pomoći domovima i bolnicama za siromašne.

Građani Milana, grada za kojega se smatralo da je grad izuma, zdušno su prihvatili kulturu humanizma, pa su II Moro i njegova žena Beatrice d'Este učinili mnogo da poboljšaju uvjete života. Dali su obnoviti i ukrasiti palače, obojiti prljave gradske zgrade u svijetle boje nove umjetnosti, očistiti ulice kako bi nestalo smrada da plemići ne moraju stavljati pod nos rukavice natopljene limunom ili polutke naranči kako bi mogli disati. Štoviše, II Moro je platio najbolje učitelje da predaju na sveučilištima, jer je shvaćao važnost naobrazbe.

Upravo je žena II Mora, prelijepa i ambiciozna Beatrice d'Este, bila ta koja ga je ponukala da preuzme krunu od nećaka Giana. Beatrice se plašila da jednoga dana njezini potomci neće imati zakonsko pravo na svoje kraljevstvo.

Ludovico je već trinaest godina vladao kao regent bez protivljenja svojega nećaka vojvode, i Milano je postao grad umjetnosti i kulture. No tada se Gian oženio odlučnom mladom ženom vrućega temperamenta, Aviom Napuljskom, unukom strašnoga kralja Ferrantea. Kada je Avia rodila dva sina, zaklinjala se da su zbog II Mora primorani živjeti kao pučani pa se požalila svom mužu, vojvodi. Ovaj je bio vrlo zadovoljan što njegov stric vlada Milanom i nije se želio tomu protiviti. Aviji nije preostalo drugo nego da se požali djedu, kralju Ferranteu. Pisala je pismo za pismom i slala ih svakodnevno po glasniku u Napulj. Napokon se Ferrante razljutio, što zbog omalovažavanja njegove obitelji, što zbog razdražujućeg sadržaja pisama i njihove učestalosti. On je, na kraju krajeva, bio kralj, a kralj nije mogao tolerirati uvredu nanesenu njegovoj unuci. Odlučio se osvetiti Milanu i dovesti Aviju na mjesto koje joj pripada: na prijestolje.

II Moro, kojega su tajni savjetnici obavijestili o kraljevoj srdžbi, u strahu od Ferranteovih nemilosrdnih taktika, odlučio je preispitati svoj položaj. Vojna snaga Napulja bila je legendarna, vojska jaka i dobro obučena. Milano ne bi imao šanse da se obrani bez potpore sa strane.

I tada je, kao poslana dobrim silama s neba, II Moru stigla vijest da francuski kralj Karlo priprema vojsku za napad na Napulj kako bi preuzeo napuljsku krunu. Odlučivši se na drastičan potez, II Moro je, usprkos tradiciji, istoga časa poslao poziv kralju Karlu i ponudio njemu i njegovoj vojsci nesmetan prolaz kroz Milano kada krenu na jug pokoriti Napulj.

U Vatikanu je papa Aleksandar procjenjivao svoj politički položaj u svjetlu francuske invazije i II Morove kratkovidosti. Rano toga jutra pozvao je Cesarea da dođe, i upravo dok su raspravljali o novim strategijama u njegove je odaje stigao Duarte Brandao s vijestima o novoj opasnosti po papinstvo.

"Saznao sam da je napuljski kralj Ferrante poslao poruku svom rođaku, španjolskome kralju Ferdinandu, u kojoj izražava zabrinutost u vezi s vašom podrškom II Moru i stavu Vatikana prema Milanu u trenutku kada se Francuska sprema za rat", objasnio je.

Cesare je s razumijevanjem kimnuo. "Bez sumnje je saznao da se moja sestra udala za Giovannija Sforzu. Ojađen je zbog našeg saveza s Milanom."

Aleksandar je kimnuo. "Pa neka bude ojađen. I kako je dobar kralj Ferdinand odgovorio?"

"Za sada se odbio upletati u naše poslove", odgovorio je Duarte.

Papa Aleksandar se nasmijao. "On je častan čovjek. Dobro se sjeća da sam mu upravo ja dopustio da se vjenča sa svojom najbližom rođakinjom, Izabelom Kastiljskom. Upravo je zbog toga došlo do ujedinjenja Španjolske i Kastilje, čime se proširilo Aragonsko carstvo."

"Možda bi bilo mudro poslati poklisara u Napulj s nagodbom, predložio je Duarte. "Uvjeriti ga u našu odanost prema Španjolskoj i vladarskoj kući Aragon."

Aleksandar se složio. "Također ćemo ponuditi Ferranteu bračni savez. Zašto Napulj ne bi imao ono što ima Milano?"

"U ovom slučaju ti, nažalost, ne mogu pomoći, oče", rekao je Cesare s užitkom. "Jer ja sam ipak kardinal svete rimske Katoličke crkve."

Kasnije te večeri, kada je bio sam u svojim odajama, Aleksandar je netremice gledao u mračno nebo i razmišljao o ljudskoj prirodi. Kao Sveti Otac došao je do deprimirajućeg zaključka: strah navodi ljude da djeluju čak i protiv vlastitih interesa, razborite ljude pretvara u mekušce i budale, jer zašto bi inače II Moro sklopio savez s Francuzima, kada nema šanse da iz svega izađe kao pobjednik? Zar ne shvaća da će onoga časa kada vojska ude u grad svi biti u opasnosti? Žene, djeca, muškarci. Papa je uzdahnuo. Upravo u takvim trenucima saznanje o vlastitoj nepogrešivosti pružalo mu je golemu utjehu.

Čak i u vrijeme najvećih izdaja postoje ljudi koji su okrutniji od drugih. Njihovim žilama teče svirepost, koja ih je pokreće i budi sva osjetila. Dok muče svoju braću osjećaju isti ushit kao što većina osjeća kada vodi ljubav. Štuju nemilosrdnoga i moćnoga Boga, kojega su sami izmislili i s iskrivljenom vjerskom gorljivošću vide sebe u tom prividu. Napuljski kralj Ferrante bio je takav čovjek. Na nesreću svojih neprijatelja pronalazio je više zadovoljstva u psihičkoj, nego fizičkoj torturi.

Bio je to nizak, pozamašan čovjek, maslinaste kože, raščupanih oštih obrva, tako gustih da su mu skrivale oči, zbog čega je doista izgledao prijeteće. Cijelo mu je tijelo bilo prekriveno istim takvim ostrim dlakama, koje su, poput krzna primitivne zvijeri, znale provirivati preko ovratnika i rukava njegovih kraljevskih ruha. Kao mladić iščupao si je dva prednja zuba kada se zarazio opasnom infekcijom. Kasnije je, zbog taštine, naredio kraljevskom kovaču da mu izradi nove zube od zlata. Rijetko se smijao, ali kada je to činio izgledao je posebno zlokobno. Po cijeloj se Italiji pričalo da Ferrante nikad ne nosi oružje i da mu osobni čuvari nisu potrebni, jer je svojim zlatnim zubima mogao čupati meso s tijela protivnika.

Vladajući Napuljem, najmoćnijim teritorijem na talijanskom području, Ferrante je kod svih izazivao neopisiv strah. Zarobljene neprijatelje dao bi okovati i baciti u kavez, a zatim bi svakodnevno šetao podzemnim tamnicama svoje palače, zlurado uživajući u svom "zoološkom vrtu". Kada bi konačno izmučena i slomljena tijela njegovih zatočenika predala dušu raju, Ferrante ih je davao balzamirati i vratiti u kaveze da podsjeti one koji su još bili na životu da prestanak rada njihova srca neće umanjiti njegov užitak.

Čak i njegovi najodaniji sluge nisu izbjegli Ferranteovoj strasti prema okrutnosti. Uzimao je od njih sve što je mogao, usluge, novac, a zatim bi ih dao sasjeći na spavanju, pa tako nisu imali ni trenutka mira u životu.

Ali, bez obzira na sve to, bio je nadmoćan i uspješan državnik koji je uspijevao od Vatikana sačuvati sve svoje teritorije. Već dugi niz godina odbijao je plaćati desetinu Crkvi, jedino je u Rim slao uobičajeni dar: jednoga bijelog konja za papinsku vojsku.

Što se tiče mogućega saveza s papom, iz kralja Ferrantea progovorio je upravo državnik, a ne nemilosrdan ratnik. No da bi izbjegao moguća iznenađenja i osigurao pomoć za svoja osvajanja poslao je još jedno pismo svomemu rođaku, španjolskome kralju Ferdinandu. "Ako

papina ponuda ne bude zadovoljavajuća," objavio je, "odbije li nam pomoći, dobro ćemo pripremiti vojsku i na putu za Milano osvojiti ćemo i Rim."

Španjolski kralj Ferdinand, svjestan zategnutih odnosa između Rima, Milana i Napulja, znao je da mora intervenirati. Bila mu je potrebna pomoć sadašnjega pape kako bi očuvao mir, koji je za njega bio uvijek bolji od rata. Ako sve dobro prođe, obavijestit će Aleksandra o značajnoj prijeviri za koju je saznao od svojega rođaka Ferrantea.

Ferdinand je bio visok, dostojanstven čovjek, koji je svoj položaj vladara Španjolske shvaćao vrlo ozbiljno. Bio je kršćanski kralj koji nije ni najmanje sumnjao u svojega Boga, prihvaćajući papinu nepogrešivost bez pitanja. No njegova pobožnost nije dostizala evangelistički žar kao u njegove supruge, kraljice Izabele, pa nije imao potrebu progoniti one koji nisu vjerovali. On je u biti bio razuman čovjek i držao se vjerske doktrine onoliko koliko je ona služila Aragonskom carstvu. On i Aleksandar su se međusobno poštovali i vjerovali jedan drugome onoliko, koliko jedan smrtnik može vjerovati drugome.

Kralj Ferdinand, odjeven u jednostavan modri satenski plašt obrubljen krznom, izgledao je vrlo elegantno dok je sjedio nasuprot papi u golemom salonu i polako ispijao vino. "Kao znak dobre volje," rekao je, "kralj Ferrante me zamolio da vas obavijestim o događaju o kojemu je i on nedavno saznao, što bi vam moglo biti od koristi, Vaša Svetosti. On vjeruje daje Crkva saveznik ne samo Španjolskoj, već i Napulju."

Aleksandar se nasmiješio, ali su mu oči odavale oprez kada je rekao: "Nebo uvijek nagrađuje vjernike."

Ferdinand je tiho nastavio: "Ubrzo nakon konklave, Ferranteov vrhovni zapovjednik Virginio Orsini sastao se s kardinalom Cibom radi kupnje triju dvoraca koja je Cibo naslijedio od svojega oca, pape Inocenta."

Papa Aleksandar se namrštio, no šutio je još nekoliko trenutaka zatim napokon rekao: "Taj posao sklopljen je bez mogega znanja? Bez odobrenja Svete Stolice? Zar je princ svete Katoličke crkve bio u stanju napraviti takvu izdaju?"

Aleksandra je zapravo više začudila Orsinijeva izdaja, nego izdaja kardinala Ciba, jer je zapovjednik Orsini bio ne samo Adrianin šurjak, već ga je papa smatrao prijateljem. Čak i u najtežim vremenima ima ljudi kojima se može vjerovati. Jedan od njih bio je Virginio Orsini. Kasnije, za vrijeme večere, kralj Ferdinand je pojasnio. "Dogovor o prodaji dvoraca sklopljen je u Ostiji, u palači Giuliana della Rovere."

Tada je Aleksandar sve shvatio. Della Rovere je stajao iza tog bezbožnog čina! Tko god bude vlasnik tih dvoraca, tih neosvojivih tvrđava sjeverno od Rima, držat će u svojim rukama sigurnost toga grada.

"To je poteškoća kojoj moramo stati na kraj", rekao je Aleksandar.

Kralj Ferdinand se složio. "Otputovat ću u Napulj i u vaše ime razgovarati s Ferranteom, da vidimo što se dade učiniti."

Kralj je poljubio papin prsten prije odlaska, uvjeravajući Aleksandra da će upotrijebiti sav svoj utjecaj kako bi se riješio taj problem. Zatim je, kao da se tek naknadno sjetio, rekao: "Ima još jedan problem, Vaša Svetosti. Izbio je spor oko Novoga svijeta. I Portugal i Španjolska polažu pravo na nove teritorije. Kraljica i ja bismo vam bili vrlo zahvalni kada biste

posredovali u ovome slučaju, jer je više nego očito da je potrebna Božja providnost da se to riješi."

Španjolski kralj Ferdinand otputovao je u Napulj razgovarati sa svojim rođakom Ferranteom. Gotovo odmah nakon njegova dolaska zaredale su depeše između Rima i Napulja. Glasnici su jahali danonoćno. Konačno je kralj Ferrante ljubazno uvjerio papu da Virginio Orsini nije imao namjeru povrijediti Aleksandra, upravo obrnuto, ti dvorci su trebali očuvati sigurnost Rima. Nalazili su se malo izvan grada i mogli su poslužiti u obrambene svrhe u slučaju francuske invazije.

Dogovoreno je da Virginio Orsini zadrži dvorce, no zauzvrat će morati plaćati Vatikanu porez u iznosu od četrdeset tisuća dukata godišnje, kao dokaz iskrenosti i odanosti papi Aleksandru. Postavljalo se pitanje štoje papa spreman ponuditi u zamjenu za podršku koju je dobio od kralja Ferdinanda i kralja Ferrantea?

Kralj Ferrante želio je da se Cesare Borgia oženi njegovom šesnaestogodišnjom unukom Sanciom. Aleksandar je odbio, podsjetivši Ferrantea da njegov drugorođeni sin već obnaša crkvenu dužnost. Umjesto njega ponudio je najmlađega sina, Jofrea.

Ferrante je odbio. Ta, tko bi radije želio mlađega, a ne starijega sina?²⁸

Iako se većina prethodnih papa bojala odbiti Ferranteove zahtjeve, Aleksandar je ostao pri svome. Imao je velike planove za Cesarea i nije htio mijenjati zlato za običan metal.

Ferrante je puno čuo o Aleksandrovoj vještini i lukavosti prilikom pregovora pa je bio potpuno zbunjen takvim odgovorom. Znao je da će, ako propusti priliku za sklapanje saveza, Aleksandar brzo sklopiti savez s nekim drugim, što bi moglo ugroziti Napulj. Nakon dugog razmišljanja i malo nade u pobjedu na bilo koji drugi način, Ferrante je teška srca pristao. Jedino se nadao da će dvanaestogodišnji Jofre biti u stanju spavati sa šesnaestogodišnjom Sanciom i tako dati legitimitet bračnome ugovoru prije nego što Aleksandar nađe bolju ženidbenu priliku.

No pet mjeseci nakon vjenčanja preko opunomoćenika, kralj Ferrante, čovjek kojega su se svi u Napulju plašili, umre. Njegov sin Mašino, ni približno pametan ni okrutan poput oca, bio je prepušten milosti pape Aleksandra. Budući da je Napulj bio papinski teritorij, a papa vrhovni vladar ili feudalni gospodar, jedino je on mogao okruniti novoga kralja, pa ga nije valjalo ljutiti, jer bi u tom slučaju mogao postaviti novoga vladara.

Dogodilo se da je baš u to vrijeme i Aleksandar bio u nezgodnome položaju. Mladi francuski kralj Karlo VIII., koji je proglasio Napulj svojim teritorijem, također je želio napuljsku krunu. Poslao je izaslanstvo da upozori Aleksandra, prijeteći da će ga lišiti vlasti i proglasiti drugoga papu ukoliko se odluči za Ferranteova nasljednika Mašina. No papa je bio svjestan da bi francuska vlast nad Napuljem bila kobna po neovisnost papinskih teritorija.

Kako bi papin položaj bio još gori, rastao je nemir onih koji su mrzili Španjolce i uobičajenih neprijatelja papinstva, čija bi pobuna dovela do narušavanja krhkoga mira koji je postojao u cijeloj Italiji otkako je papa preuzeo svoju dužnost.

Tada jc stigla vijest koja mu je pomogla u odluci.

²⁸ Cesare Borgia bio je najstariji sin pape Aleksandra iz veze s Vannozzom Catanei, međutim iz prethodnih veza već je imao nekoliko djece.

Duarte Brandao došao je u papine odaje i priopćio: "Kolaju glasine o francuskoj invaziji. Kralj Karlo, pun žara i entuzijazma, odlučio je postati najvećim kršćanskim monarhom svojega vremena. Kani započeti još jedan križarski pohod na Jeruzalem."

Aleksandar je odmah shvatio. "Znači, mladi kralj mora prvo pokoriti Napulj zbog granica koje ovaj ima s nevjernicima, a da bi došao do Napulja mora proći kroz papinske teritorije." Duarte je potvrdno kimnuo. "Karlo je također obznanio da mu je želja reformirati papinstvo, a postoji samo jedan način da to učini, Svetosti..."

Papa je dobro razmislio o tome što je Duarte rekao. "Mora me skinuti s položaja da bi ostvario ono što želi..."

Sada je papa Aleksandar bio odlučan zadržati dobar odnos s Ferranteovim sinom Mašinom; bilo mu je prijeko potrebno da moćna napuljska vojska dođe sjeverno od Rima i obrani grad od napada kralja Karla.

Uskoro je Aleksandar počeo smišljati novi plan. Kako bi zaštitio svoj položaj u Vatikanu a Rim od strane invazije, uvidio je da mora ujediniti talijanske gradove-države. Tada mu je sinula ideja o Svetome savezu. Plan se sastojao u tome da ujedini i predvodi nekoliko većih gradova-država, koje bi zajedno bile jače.

No čim je iznio svoj plan vladarima tih gradova-država nastale su poteškoće. Venecija je, kao uvijek, ostala neutralna; Milano je već bio na strani Francuza; Firenca je imala slabu vojsku i proroka Savonarolu, koji je imao dovoljno snažan utjecaj da obeshrabri Medicije u pridruživanju Savezu.

Aleksandru, koji je naišao na dosta velik otpor, nije preostalo drugo, nego da što prije okruni Mašina, kako uskoro netko drugi ne bi nosio svetu tijaru.

Četiri dana nakon što je Mašino okrunjen za napuljskoga kralja, Jofre Borgia oženio se Masinovom kćeri Sanciom.

Dok je stajao pred oltarom kapele Castel Nuovo pokraj svoje šesnaestogodišnje mladenke, dvanaestogodišnji Jofre svojski se trudio djelovati starije nego stoje bio. Iako je bio viši od nje i prilično naočit, guste plave kose i svijetlih očiju, nisu ga krasili inteligencija i šarm. Sancia, lijepa i živahna djevojka ljutila se na oca zbog izbora mladoženje. Odbila je novu odjeću i dragulje za vjenčanje i tijekom ceremonije nestrpljivo je gledala u goste u prepunoj kapeli. Kada je biskup upitao Jofrea: "Uzimate li ovu ženu..." nije uspio dovršiti rečenicu jer ga je Jofre, prepun entuzijazma i gotovo bez daha prekinuo: "Uzimam..."

Gosti su se glasno nasmijali. Sancia se osjetila poniženom, pa je njezin odgovor bio jedva čujan. Što je ona tu radila s tim blesavim djetetom?

No za vrijeme prijama, kada je vidjela količinu zlatnika i dragulja koje joj je on donio na dar, Sancin se izraz lica smekšao. Kada je dopustio njezinim djeverušama da uzmu još zlatnika iz njegovih džepova, crnokosa Sancia mu se nasmiješila.

Te večeri, u bračnoj ložnici, uz nazočnost kralja Mašina i još dvojice svjedoka, Jofre Borgia popeo se na svoju mladenku i jahao je kao što bi jahao novoga ponija. Ona je tvrdoglavo ostala ležati, ukočena poput leša. Četiri puta uzastopce ju je zajahao, sve dok ga sam kralj nije zaustavio i proglasio ugovor valjanim.

Nedugo nakon vjenčanja Aleksandar je pozvao Cesárea i Juana da mu se pridruže u Dvorani vjere gdje se, u skladu s dogovorom koji je sklopio s kraljem Ferdinandom, a koji se ticao

Napulja, trebao naći s veleposlasticima Španjolske i Portugala da posreduje u sporu oko novih teritorija.

Kada su Cesare i Juan ušli u prostoriju vidjeli su oca, koji je izgledao poput kralja, zaogrnut bogato izvezenim crvenim i zlatnim plaštem s papinskom mitrom na glavi. Obratio se sinovima: "Ovo za vas može biti dobra lekcija iz diplomacije iz koje možete štošta naučiti, jer ćete zbog položaja koji imate u Crkvi obojica sudjelovati u mnogim pregovorima."

Nije im rekao da molba kralja Ferdinanda za papinim posredništvom nije bila prazna gesta, već je potvrđivala papin utjecaj u vjeri i politici u doba velikih zemljopisnih otkrića. Papi bi itekako odgovaralo da podrži Španjolsku, što bi mu dobro došlo u slučaju da francuski kralj Karlo odluči napasti talijanski teritorij.

Aleksandar je podigao pogled kada su veleposlanici ušli u dvoranu. Toplo ih je pozdravio i rekao: "Mislimo da poznajete naše sinove, kardinala Borgiu i vojvodu od Gandije?"

"Da, Sveti Oče, poznajemo", odgovorio je Španjolac, krupan kastiljanski velmoža, odjeven u crnu tuniku bogato izvezenu svilom i zlatom. Kimnuo je Cesareu, zatim Juanu, kao i postariji portugalski poslanik.

Aleksandar je raširio kartu na velikom stolu ukrašenom intarzijama. On i veleposlanici ukazivali su na nekoliko lokacija. "Sinovi moji, riješili smo problem koji je izazivao mnoge brige zemljama ovih dvaju časnih ljudi."

Dvojica muškaraca su ponovno kimnuli, a on je nastavio: "Obje velike nacije poslale su svoje hrabre istraživače u najudaljenije krajeve nepoznatih mora. Obje polažu pravo na bogatstva Novoga svijeta. Naša sveta Crkva, preko pape Kalista III.²⁹ donijela je dekret kojim portugalsko kraljevstvo ima pravo na sve nekatoličke zemlje na obali Atlantika. Uslijed toga, Portugal tvrdi da ima pravo na sve zemlje Novoga svijeta. Španjolska, s druge strane, inzistira na tome da je papa Kalist mislio samo na zemlje na istočnom dijelu velikog oceana, ne na nove zemlje otkrivene na zapadu.

Radi izbjegavanja konflikta između tih dvaju velikih naroda, kralj Ferdinand je zamolio da mi posredujemo u njihovu sporu. Obje nacije, nadajući se Božjoj providnosti, odlučile su poslušati našu odluku. Je li tako?"

Oba poslanika kimnula su potvrdno.

"Sukladno tome," nastavio je Aleksandar, "mi smo potanko razmotrili problem i proveli mnoge sate na koljenima u molitvi. Donijeli smo odluku. Novi svijet treba podijeliti po ovoj geografskoj dužini."

Pokazao je crtu na karti koja se nalazila 100 luga³⁰ zapadno od Azorskih i Zelenortskih otoka. "Sve nekršćanske zemlje istočno od ove crte, koje uključuju mnoge dragocjene otoke, pripadat će portugalskom kraljevstvu. Od sada ubuduće, ljudi će tamo govoriti portugalski. Sve zemlje zapadno od te crte pripadat će katoličkim Visoćanstvima Ferdinandu i Izabeli."

Aleksandar je pogledao veleposlanike. "Već smo izdali bulu, Inter Caetera, u kojoj iznosimo našu odluku glede ovoga slučaja. Vatikanski tajnik Plandini uručit će na odlasku svakome kopiju. Nadam se da je odluka zadovoljavajuća i da će kao rezultat ovog sporazuma puno više duša biti spašeno, nego žrtvovano." Karizmatički osmijeh bljesnuo je na njegovim usnama, te

²⁹ Kalist III., Alfonso Borgia, papa od 1455. do 1458., posebno mu zamjeraju nepotizam i usluge koje je činio sunarodnjacima. Ulagao je puno energije u zaustavljanje turske invazije.

³⁰ Liga - mjera za dužinu, koja iznosi 4,83 km (kopnena) ili 5,56 km (morska).

su obojica veleposlanika kleknuli i poljubili mu prsten dok im je on davao dopuštenje da se povuku.

Kada su otišli, Aleksandar se okrenuo prema Cesareu. "Što misliš o mojoj odluci?"

"Mislim, oče, da su Portugalci lošije prošli, jer su dobili puno manje teritorija."

Vučji osmijeh zasjao je na Aleksandrovu licu. "Pa, sine moj, upravo je španjolski kralj Ferdinand tražio da interveniramo, a mi smo u srcu ipak Španjolci. Moramo također uzeti u obzir i činjenicu da je u današnje doba Španjolska najmoćnija država na svijetu. Francuski kralj, na savjet našeg neprijatelja kardinala della Roverea, razmatra mogućnost pokretanja vojske preko Alpa, zbog čega nam možda zatreba pomoć Španjolske. S druge strane, Portugalci daju svijetu smione moreplovce, ali vojska im nije jaka."

Prije nego što su Cesare i Juan otišli, papa je položio ruku na Juanovo rame i rekao: "Sine moj, zbog našeg uspješnog posredovanja, odlučeno je da se ubrzano nastavi s pripremanjima za tvoje vjenčanje s Mariom Enriquez. Ponavljam ti, pazi što radiš. Nemoj uvrijediti našega prijatelja kralja Ferdinanda, jer je bilo potrebno puno diplomatske vještine da osiguramo svoje saveze. Svaki dan zahvaljujemo Bogu na sreći koju ima ova obitelj, za mogućnost koja nam se pruža da svijetom širimo riječ Kristovu radi učvršćenja papinstva za dobrobit tijela i duša vjernika."

Nekoliko dana kasnije, u pratnji karavana s velikim blagom, Juan je krenuo put Španjolske, u Barcelonu, na dogovoreni sastanak s obitelji Enriquez.

U Rimu je papa osjećao svu težinu svijeta na svojim plećima; kao tla su tamo počivali i nebo i zemlja. Ipak, jedno malo zadovoljstvo moglo gaje u potpunosti preporoditi...

Te večeri Aleksandar se spremao odjenuti najfinije svileno ruho za spavanje, jer je pozvao svoju mladu ljubavnicu, Giuliju Farnese, da provede noć u njegovoj postelji. Dok ga je sluga kupao i prao mu kosu parfimiranim sapunom, nasmiješio se pri pomisli na njezino slatko lice koje ga je gledalo s divljenjem i, nadao se, istinskom ljubavlju.

Iako se čudio kako tako lijepa, mlada i šarmantna žena može biti očarana čovjekom čije su najbolje godine bile iza njega, prihvatio je tu životnu zagonetku, kao što je prihvatio i mnoge druge u svojem životu. Naravno, bio je dovoljno mudar da shvati da njegove moć i zaštita mogu izazvati određenu vrstu odanosti. On je bio Sveti Otac i njezina veza s njim mogla je popraviti položaj i bogatstvo cijele njezine obitelji, kao i njezin vlastiti status. No nije samo zbog toga bila s njim, osjećao je to. Jer kada je s Giuliom vodio ljubav bio je to neprocjenjiv dar. Njezina nevinost ga je očaravala; njezina potreba da uči i zadovolji te radoznalost s kojom se upuštala u sve načine putenog istraživanja davali su joj posebnu draž.

Aleksandar je bio s mnogim lijepim, daleko iskusnijim kurtizanama, čija je vještina zadovoljavanja muškarca bila pravi zanat. No prirodnost kojom je Giulia, poput veselog djeteta, odgovarala na putena zadovoljstva, donosila mu je golemo zadovoljstvo, iako se ne bi moglo reći da je to bila najstrastvenija veza koju je dotad imao.

Giuliju, odjevenu u ljubičastu satensku opravu, uveli su u njegovu spavaonicu. Zlatna kosa slobodno joj je padala niz leđa, a oko vrata je imala jednostavnu ogrlicu od sitnih bisera koju joj je darovao kada su prvi put vodili ljubav.

Dok je sjedio na rubu velike postelje, Giulia je počela odvezivati vrpce na svojoj opravi. Jednostavno mu je okrenula leđa i upitala: "Moja draga Svetosti, možeš li mi, molim te, podići kosu?"

Aleksandar je ustao, približivši svoje golemo tijelo njezinu, pa kada je osjetio miris lavande u njezinoj kosi sva su mu čula zaigrala. Držao je njezine plave uvojke svojim velikim rukama, istim onim rukama u kojima je držao sudbine mnogih duša, dok je ona svlačila opravu pustivši je da padne na pod.

Kada se okrenula i podigla glavu da prihvati njegov poljubac, morao se sagnuti da dosegne njezine usne. Bila je niža i od Lucrezije i nježnije građe. Obavila je ruke oko njegova vrata i kada se uspravio odignuo ju je od poda.

"Slatka moja Giulia, tolike sam sate čekao tvoj dolazak. Dok te držim u naručju osjećam isto zadovoljstvo kao kada služim misu, iako bi bilo bogohulno da to glasno priznam bilo kome osim tebi, milo moje."

Giulia mu se nasmiješila i legla pokraj njega na satenske plahte. "Danas sam dobila poruku od Orsa", rekla je. "On se želi na neko vrijeme vratiti u Rim da bude sa mnom."

Aleksandar se trudio da ne pokaže svoje nezadovoljstvo, jer noć je bila previše lijepa. "Nažalost, vrlo je važno da tvoj suprug još neko vrijeme ostane u Bassanellu. Možda ću tražiti od njega da predvodi neke od mojih postrojbi."

Giulia je znala da je papa ljubomoran, jer su mu se svi osjećaji ogledali u očima. Da bi ga umirila, nagnula se, pritisnula svoje usne na njegove i strasno ga poljubila. Imala je slatke, svježije usne mlade i neiskusne osobe i on je pazio da bude nježan s njom, jer je nije želio prestrašiti. Već su nekoliko puta vodili ljubav, ali on je svoje zadovoljstvo stavljao u drugi plan kako bi bio siguran da je ona zadovoljena. Nije se želio odviše zanijeti i nošen strašću pregrubo u nju prodrijeti, jer bi se ona ukočila i nestalo bi zadovoljstva za oboje.

"Bi li ti se svidjelo da legnem na trbuh, a ti na mene?" pitala je.

"Bojim se da te ne povrijedim", objasnio je. "Radije bih legao na leđa, da me ti jašeš. Na taj način možeš kontrolirati vlastitu strast i dobiti onoliko zadovoljstva koliko možeš podnijeti."

Često je razmišljao o Giulijinoj djetinjoj nevinosti. Raspuštene kose izgledala je poput božica iz drevnih mitova i priča, zavodnica koje su bacale čini na kraljeviće kako bi ih protiv njihove volje zauvijek zadržale uza se.

Svaki put kada bi ležao na leđima i gledao njezino lice, njezine oči zatvorene od zadovoljstva, glave zabačene u ekstazi, vjerovao je da je puteni užitak koji osjeća bio dar predavanja Nebeskome Ocu. Jer tko bi drugi, osim dobrog Oca podario čovjeku toliko nebeske milosti na Zemlji.

Sljedećeg jutra, prije nego što je Giulia napustila njegove odaje, dao joj je filigranski zlatni križ koji je naručio kod jednog od najboljih zlatara u Firenci. Sjedila je gola na krevetu dok joj je on stavljao križ oko vrata. Sjedeći tako izgledala je kao utjelovljenje dražesti, a zbog ljepote njezina lica i tijela papa Aleksandar se opet uvjerio da postoji Nebeski Otac, jer nitko na zemlji ne bi mogao stvoriti takvo savršenstvo.

Papin liječnik dojurio je u Vatikan s hitnim izvješćem o izbijanju epidemije kuge u Rimu. Dok je sjedio na svome prijestolju u Dvorani vjere i slušao o dolasku crne smrti, Aleksandar se uzrujao. Odmah je pozvao kćer da dođe u njegove odaje.

"Vrijeme je da odeš u Pesaro, da nađeš utočište kod svojega supruga", jednostavno joj je priopćio.

"Ali, tata," uzviknula je kleknuvši ispred njega i obujmivši ga oko nogu, "kako da te napustim? Kako da napustim svoju braću, najdražu Adrianu, našu Giuliju? Kako ću moći živjeti u tom mjestu, tako daleko od grada koji volim?"

U normalnim okolnostima Aleksandar bi možda popustio molbama voljene kćeri, no u tom opasnom trenutku morao je ustrajati u tome da ona ode. "Tata će poslati gospu Adrianu i dragu Giuliju s tobom u Pesaro", rekao joj je. "Možemo se svakodnevno dopisivati pa se nećemo osjećati usamljeno, drago moje dijete."

Ali Lucrezia je bila neutješna. Ustala je, dok su joj inače blage oči plamtjele. "Radije bih umrla od crne smrti u Rimu nego živjela s Giovannijem Sforzom u Pesaru. On je nemoguć. Nikad me ne gleda, rijetko mi se obraća, a kada mi se i obrati priča samo o sebi ili mi naredi da radim nešto što mrzim."

Papa Aleksandar nježno ju je zagrlio i pokušao utješiti. "Zar nismo već ranije o tome pričali? Zar nismo spominjali žrtve koje tko od nas mora podnijeti za dobrobit naše obitelji i učvršćivanje Božje moći u svijetu? Naša draga Giulia mi je ispričala koliko se diviš svetoj Katarini. Zar bi se ona protivila, kao ti sada, pozivu Nebeskoga Oca? Zar tvoj tata nije njegov glas na Zemlji?"

Lucrezia se povukla unatrag i pogledala oca. Po donjoj usnici vidjelo se da se još uvijek duri. "Ali Katarina Sienska je svetica, a ja sam samo djevojka. Ne vjerujem daje potrebno da se djevojke ponašaju poput svetica. Iako sam papina kći ne moram biti mučenica." Oči pape Aleksandra bljesnuše. Rijedak je onaj koji bi uspio odoljeti strastvenom argumentu koji je iznijela njegova kći. Aleksandra je začaralo i zabavljalo što ga nije htjela napustiti. Primio je njezine nježne ručice. "Ali i tvoj tata se mora žrtvovati za Nebeskoga Oca, jer nikoga na svijetu ne volim kao tebe, dijete moje."

Lucrezia je čedno pogledala oca. "Čak ni Giuliju?"

Papa je načinio znak križa preko grudi. "Bog mi je svjedok, ponavljam, nema osobe koju volim više od tebe."

"O, tata", rekla je Lucrezia i obavila ruke oko njegova vrata, udišući miris tamjana s njegova zlatnog ruha. "Obećavaš li da ćeš mi bez prestanka slati poruku za porukom? Obećavaš li da ćeš poslati po mene kad uvidiš da više ne mogu podnijeti biti tamo? Jer inače ću usahnuti od očaja i više me nikada nećeš vidjeti."

"Obećavam", rekao je. "A sada pripremi svoje dvorske dame za put, a ja ću obavijestiti tvojega muža da odmah krećeš za Pesaro."

Lucrezia se prije odlaska nagnula i poljubila papin prsten, a kada je podigla glavu upitala je: "Hoću lija obavijestiti našu Giuliju ili ti?"

Papa se nasmijao. "Ti joj možeš reći", odgovorio je hineći ozbiljnost. "Idi sada..."

Zadnjega dana petodnevnog puta u Pesaro kiša je nemilosrdno lijevala pa su Lucrezia, Adriana, Giulia, kao i njihova služinčad i prtljaga bili potpuno mokri.

Lucrezia je bila razočarana jer je htjela izgledati najbolje moguće kad stigne; napokon ona je bila vojvotkinja toga kraja. Poput djeteta koje je pustilo mašti na volju osjećala je ponos i uzbuđenje te je željela uživati u divljenju i ljubavi koje će vidjeti na licima svojih podanika. Jahali su prelijepim predjelima u povorci, dok su konji po gruboj zemljanoj cesti vukli seljačka kola natovarena dragocjenostima. Iako ih je pratio Michelotto i nekolicina njegovih ljudi koji su ih štitili od napada bandita i opasnosti da budu opljačkani, bili su primorani stati

svaki put kada bi pao mrak. Na putu od Rima do Pesara bilo je malo svratišta, pa su se često morali utaboriti.

Nekoliko sati prije no što su stigli na cilj, Lucrezia je zatražila od svoje pratnje da naprave zaklon kako bi se ona i Giulia mogle dotjerati. Već je puno dana bila na putu i njezino svježe mlado lice i čista kosa stradali su zbog vremenskih neprilika, a cipele i odjeća bili su umrljani blatom. Naložila je dvorskim damama da joj raspuste kosu, osuše čistim pamučnim ubrusima i stave na uvojke balzam kako bi se istaknula njihova zlatna boja. No, kada se izvukla iz stare oprave da obuče novu odjednom je osjetila vrtoglavicu. "Hladno mi je", rekla je svojoj dvorskoj dami pa je uhvatila za rame da ne bi pala.

Adriana se zabrinula, jer su Lucrezijini obrazi bili rumeni od groznice. "Ne osjećaš se dobro?" upitala ju je.

Lucrezia se nasmijala, no oči su joj blistale jače nego inače. "Dobro sam", lagala je, ali Adriana je primijetila da su joj se ruke naježile. "Čim stignemo i popijem topli čaj uvjerenam sam da će mi biti bolje. Vrijeme je da nastavimo put, sigurna sam da su nam priredili svečanu dobrodošlicu pa ne želim da odani građani uzalud čekaju."

Nastavili su put Pesara, a kada su bili nekoliko kilometara od gradskih vrata ugledali su mnoštvo muškaraca, žena i djece koji su se okupili da je dočekaju. Neki su iznad glave držali daske ili krpe da se zaštite od nemilosrdne kiše. Bez obzira na nevrijeme pjevali su, pljeskali i uzvikivali joj vesele pozdrave. Bacali su cvijeće i dizali djecu da ih ona dotakne.

Ali kada su stigli do gradskih vrata Lucrezia osjeti vrtoglavicu. Kada ju je Giovanni pozdravio s osmijehom i rekao: "Dobro došla, vojvotkinjo moja", jedva ga je čula jer se od slabosti onesvijestila i skliznula s konja.

Jedan od slugu ju je uhvatio u naručje i odnio u palaču. Začuden koliko je lagana i zadivljen njezinom ljepotom nježno ju je položio na pernatu postelju u velikoj spavaonici te se vratio svima ispričati o vojvodinoj novoj nevjesti. Adriana i Giulia su se uzvrtjele oko nje, tražile čaj i juhu da je zgriju. Giovanni se vratio okupljenom mnoštvu i objavio da će ih vojvotkinja sutradan propisno pozdraviti čim se malo odmori i oporavi.

Te noći, u zamračenoj sobi nepoznatoga grada, Lucrezia je ležala u krevetu, pomolila se i pokušavala zaspati. Strahovito joj je nedostajao otac, ali još više joj je nedostajao brat Cesare. Onoga dana kad je napuštala Rim, Cesare joj je obećao da će je posjetiti u Pesaru, no ako iz bilo kojeg razloga to ne bude moguće, obećao je da će poslati Don Michelotta da je doprati do Srebrnog jezera koje je bilo na pola puta između Rima i Pesara da se tamo nađu. Tamo će moći provesti neko vrijeme nasamo. Moći će razgovarati da ih nitko ne sluša, moći će se igrati po poljima kao kad su bili djeca, daleko od radoznalih papinih očiju i onih koji su prisegnuli da će ih štititi.

Pomisao na Cesarea ju je utješila, pa kada je zatvorila oči i zamislila bratove usne na svojim, konačno je uspjela zaspati.

Kada se idućega jutra probudila još uvijek je osjećala da ima groznicu, ali je odbila ostati u postelji, jer nije željela da prođe još jedan dan a da ne vidi Pesaro i pozdravi njegove građane, znajući da je iščekuju. Prestala je padati kiša i sunce je sjalo u njezinu sobu, zbog čega je izgledala toplo i udobno. Neki su građani cijelu noć ostali na trgu ispred palače; kroz otvorene prozore čula je kako pjevaju.

Giovanni je obećao da će biti velikih balova i zabava. Morala se pripremiti. Uz pomoć Giulije, Adriane i dvorskih dama odabrala je ružičastu satensku opravu s gornjim dijelom od fine venecijanske čipke koja je bila istovremeno jednostavna i elegantna. Na glavi je imala ukras od bisera i zlata, a kosa joj je bila pričvršćena sa svake strane, dok je na potiljku bila raspuštena i slobodno padala na leđa. Kada se došla pokazati Giuliji veselo se zavrtjela. "Izgledam li poput vojvotkinje?"

Giulia, blistavih plavih očiju reče: "Meni više nalikuješ na kraljevnu."

Adriana se složila. "Pravi anđeo."

Lucrezia je izašla na balkon i mahala mnoštvu na trgu. Pljeskali su, klicali i bacali joj vijence od cvijeća. Sagnula se, podigla jedan s poda balkona i stavila ga na glavu. Odobravanje mnoštva postalo je još glasnije.

Grad je bio ispunjen glazbom, posvuda je, kao i u Rimu bilo lakrdijaša i žonglera koji su trčali ulicama, pa ju je ponovno preplavila sreća zbog pažnje koju su joj ukazivali. Uvijek se pitala zašto njezin otac i braća toliko uživaju u marševima kroz grad i u moći svojega položaja, no sada joj se učinilo da shvaća. Gledajući lica muškaraca, žena i djece koji su je došli vidjeti osjećala se manje osamljenom. Možda je i ona rođena za takve stvari.

Pesaro je bio prekrasan grad, a okolica prošarana maslinovim stablima, bujna i zelena. Grad su okruživali i štitali golemi, veličanstveni Apenini, držeći ga kao u kolijevci. Lucrezia je osjećala da bi tu mogla biti doista sretna, a njezinoj sreći ne bi bilo kraja kada bi pronašla način da podnese svojega muža Giovannija.

U cijeloj Francuskoj bilo je poznato da kralj Karlo ima veliku vjeru ne samo u svetu rimsku Katoličku crkvu, već i u položaj zvijezda na nebu. Stoga nije bilo čudno što mu je najvjerniji savjetnik bio liječnik i astrolog Simon iz Pavije. Kada se Karlo rodio Simon je pročitao njegovu zvjezdanu kartu i upravo je on predvidio da je sudbina mladoga kralja da predvodi križarski pohod protiv Turaka nevjernika. Još od djetinjstva Karlo se nije upuštao u važnije poslove sve dok se ne bi konzultirao sa svojim astrologom.

Zahvaljujući golemom umijeću, ali i velikoj sreći, Duarte Brandao saznao je ovu važnu obavijest i smislio briljantan plan. Bio je tako dobro raspoložen da je pohitao u papine odaje da razgovara s njim.

Papa Aleksandar sjedio je za svojim stolom i potpisivao hrpu papinskih bula. Kada je podigao pogled i ugledao Duartea prijazno se osmjehnuo i naložio prisutnima da ih napuste.

Aleksandar je ustao i otišao do svoje najdraže stolice. Kada se Duarte naklonio da mu poljubi prsten, papa je nestrpljivo povukao ruku. "Prijatelju moj, sačuvaj ceremonije za službene prilike ili kada smo u društvu, jer privatno priznajem da tebi vjerujem više nego bilo kome, uključujući i svoju djecu. Tvoja odgovornost nameće određenu jednakost, čak i Kristovu namjesniku, jer ja, Aleksandar čovjek, cijenim tvoju odanost i dragocjeno mije tvoje prijateljstvo."

Rukom je pokazao na stolicu nasuprot sebi, no Duarte nije mogao sjesti dok je pričao što je saznao.

Papa Aleksandar pažljivo ga je slušao. Tada je upitao: "Da li i ti vjeruješ da zvijezde upravljaju nama?"

Duarte je odmahnuo glavom. "Vaša Svetosti, ono što ja vjerujem nema značaja."

"Za mene ima", odgovori papa.

"Vjerujem da zvijezde utječu na čovjeka, ali samo on sam i Nebeski Otac mogu upravljati njegovim životom."

Papa je posegnuo za jantarnim amuletom koji mu je uvijek visio oko vrata i s ljubavlju ga protrljao. "Svi mi vjerujemo da ima nešto čarobno u našem životu, znači ni Karlo se u tome ne razlikuje." Nasmijao se Duarteu. "Vidim po tvojemu licu da imaš neki plan, hajde, reci." Duarteov se glas gotovo pretvorio u šapat. "Dopustite da odem tom čovjeku, Simonu od Pavije, prije nego što počne invazija i da mu odnesem plaću za njegove profesionalne usluge. Da mu pokažemo da mu vjerujemo."

"O kakvom se iznosu radi?" upitao je Aleksandar.

Duarte je trenutak oklijevao jer je znao koliko je papa štedljiv kada se radi o stvarima koje nemaju veze s državičkim ceremonijama i obitelji. "Ponudio bih dvadeset tisuća dukata..." Aleksandrove oči su se raširile, pa je pokušao ne pokazati koliko je iznenađen kada je progovorio. "Duarte? S tim bismo iznosom mogli opremiti čitavu vojsku. Dvadeset tisuća dukata nije plaća za usluge, već fantastično mito..."

Brandao se nasmijao. "Svetosti, ne smijemo oklijevati zbog nekoliko zlatnika. Moramo osigurati da liječnik pročita astrološke karte u našu korist, jer uživa povjerenje francuskoga kralja."

Papa je nekoliko minuta u tišini razmišljao, a onda se složio. "U pravu si kao i uvijek, Duarte. Plati dottoreu koliko si mislio. Astrologija poriče bogomdani dar slobodne volje. Zabranjena je crkvenim pravom. Znači, mi ne djelujemo protiv zakonitoga kršćanskog procesa. Naše upletanje u ovom slučaju neće okaljati naše besmrtno duše."

Duarte je te iste večeri, prurušen, odjahao na francuski teritorij. Jahao je nekoliko dana dok nije stigao do svojega cilja, male kolibe u šumi. Naišao je u pravi čas da zatekne Simona od Pavije kako se zabavlja u naručju prilično punašne kurve. Brandao, uvijek uglađena ponašanja, pristojno je uvjerio Simona da se ispriča svojoj dami i pridruži mu se u dnevnom boravku jer je za njega imao poruku od velike važnosti.

Duarteu je trebalo svega nekoliko minuta da objasni liječniku o kakvom se sporazumu radi i plati mu njegov honorar.

I dalje prurušen, uvjeren u uspjeh svoje misije, Brandao je uzjahao konja i krenuo natrag u Rim.

Ah, kada bi samo papa mogao imati srce i dušu sveca umjesto zemaljskih želja smrtnika. Ali bez obzira na to koliko Aleksandar bio upleten u političke intrige, pažnju su mu neprekidno odvrćali osobni problemi. Njegova mlada ljubavnica, Giulia Farnese, koja je otputovala u Pesaro s Lucrezom, morala je neplanirano ostanati nekoliko tjedana duže, jer se Lucrezia razboljela, pa se morala o njoj brinuti. Kada je Lucrezia konačno ozdravila i Giulia mogla mirne savjesti otići, odlučila je posjetiti supruga Orsa u dvorcu u Bassanellu iz razloga koji Aleksandar nije mogao shvatiti. No prvo je usrdno zamolila papu da joj dopusti da posjeti majku i bolesnoga brata u Capodimonteu.

Kada je Aleksandar pročitao Giulijinu molbu, odgovorio je niječno. Ustrajao je na tome da je njezin muž Orso vojnik i da je odsutan po službenoj papinskoj dužnosti. No mlada i vatrena Giulia pobunila se protiv papine naredbe da se smjesta vrati u Rim. Napisala je još jedno pismo u kojemu je molila Aleksandra da joj oprost neposluh no ustrajala je da se još uvijek

ne može vratiti. Da izdaja bude gora, povela je svoju svekrvu Adrianu sa sobom u Capodimonte.

Aleksandar je pobjesnio kada je dobio to pismo. Ako on nije mogao podnijeti biti bez svoje Giulije, kako je onda ona mogla podnijeti biti bez njega? Nevjerna djevojka! Papa se zbog toga ljutio na sve koji su bili u njegovoj službi. Noću je budan ležao, nije mu se spavalo, ne zbog neke političke prijetnje, već zbog čežnje za dodiranjem Giulijine ruke, mirisom njezine kose, utjehom njezina toplog tijela. Kada napokon nije više mogao izdržati, kleknuo je pred svoj oltar i molio da demon njegovih nezasićenih apetita iščezne iz njegova srca. Kada gaje kardinal Farnese pokušao uvjeriti da njegova sestra nije imala izbora jer je Orso poslao po nju, a on je na kraju krajeva bio njezin muž, papa gaje otjerao viknuvši: "Nezahvalnost!"

Danima je Aleksandar bjesnio. Hodao je uzduž i poprijeko svojim odajama i ponavljao duge popise grijeha svoje ljubavnice, njezina muža i svoje najdraže rođakinje. Ekskomunicirat će ih. Zasigurno će završiti u paklu zbog te izdaje.

No, upravo je mladi Orso pomogao da se umiri papina tjeskoba. Kada je čuo koliko je Aleksandar uzrujan prestrašio se za vlastiti položaj i zabranio svojoj supruzi da dođe u Bassanello. Naložio joj je da se odmah vrati u Rim, jer su ceste opasne zbog francuske invazije. On je bio njezin muž i morala ga je poslušati.

Kada je kralj Karlo poveo svoju moćnu vojsku preko Alpa na talijanski teritorij, ogorčeni i ljutiti kardinal della Rovere bio je uz njega, te ga neprekidno nagovarao da napadne papu Borgiu, jer je smatrao da je to važnije od rata protiv Turaka nevjernika.

Dok su francuske postrojbe nadirale na jug prema Napulju, nitko ih se nije potrudio zaustaviti ni Milano, ni Bologna, ni Firenca.

Čuvši za njihov dolazak, papa Aleksandar počeo je pripremati Rim i Vatikan za obranu. Uzdao se u glavnog komandanta kralja Ferrantea, Virginija Orsinija, glavu obitelji Orsini. Virginio je uvjerio papu u svoju naklonost plativši porez na svoje dvorce. Aleksandar je znao da Virginio u bilo kojem trenutku može pozvati više od dvadeset tisuća vazala, a zbog velike tvrđave, neosvojivog Bracciana, njegova vojska bila je gotovo nepobjediva.

No sjeme izdaje i pohlepe može se skrivati čak i u srcu najhrabrijega čovjeka, pa čak ni Sveti Otac nije mogao naslutiti da će to sjeme uroditi plodom.

Duarte Brandao dojurio je u odaje pape Aleksandra. "Svetosti, javili su mi da je naš bivši prijatelj Virginio Orsini prešao Francuzima.

Čuvši vijesti, papa Aleksandar reče: "Zacijelo je izgubio razum..."

Duarte, čija je prisrčnost bila legendama, sada je izgledao uznemireno.

"Što je, prijatelju?" upitao je papa. "Samo trebamo promijeniti strategiju. Umjesto da se borimo s kraljem Karlom, samo ga moramo nadmudriti."

Duarte je pognuo glavu i tiše rekao: "Ima još neugodnih vijesti, Svetosti. Francuzi su zarobili Giuliju Farnese i gospu Adrianu kada su se vraćale iz Capodimonte. U ovom času drže ih zarobljene u stožeru konjice."

Papa Aleksandar problijedio je od srdžbe. Dugo nije mogao progovoriti, u glavi mu se zatamnijelo od brige i straha. Konačno je progovorio. "Duarte, pad Rima bio bi tragedija, ali

ako ozlijede moju dragu Giuliju, bila bi to potpuna katastrofa. Poduzmi sve što je potrebno da je oslobode, jer će zacijelo tražiti otkupninu."

"Koji su vaši uvjeti?" upitao je Duarte.

"Plati koliko god je potrebno," odgovori Aleksandar, "jer Karlo sada ima u svojim rukama moje srce i moje oči."

Osim što su bili odlični vojnici, Francuzi su bili poznati i po svom viteštvu. Kada su zarobili Giuliju Farnese i Adrianu Orsini pustili su sve sluge iz njihove pratnje na slobodu. Zatim su pokušali šarmirati lijepe dame slasticama i zanimljivim pričama. Ali kada je Karlo saznao tko su zarobljenice naredio je da ih smjesta vrata papi.

"Koliku otkupninu treba tražiti?" pitao je zapovjednik konjice.

Karlo je odlučio biti velikodušan. "Tri tisuće dukata", odgovorio je.

Zapovjednik se usprotivio. "Papa Aleksandar platio bi i pedeset puta više."

"Mi smo krenuli osvojiti napuljsku krunu," podsjetio ga je Karlo, "a to vrijedi puno više."

U roku od tri dana Giulia Farnese i Adriana vratile su se neozlijeđene u Rim u pratnji četiristo francuskih vojnika. Na vratima grada veselo ih je čekao Aleksandar kojemu je pao kamen sa srca.

Kasnije, u svojim odajama, odjeven poput viteza, s mačem i bodežom zataknutim za pojas, u crnim sjajnim čizmama iz Valencije izvezenom plaštu protkanom zlatom, vodio je ljubav s Giulioni. Prvi put nakon što je otišla osjetio je mir.

Zbog nečuvene izdaje Virginija Orsinija, papa Aleksandar je znao da je otpor Francuzima beznadan. Bez utvrda koje bi branile Rim nije bilo načina da zaustavi Karla. Papi je trebalo vremena da razradi strategiju kojom bi nadmudrio mladoga kralja, umjesto da ga pokuša pobijediti na bojnopolju.

S uobičajenom dalekovidnošću Aleksandar se, čim je postao papa, počeo pripremati za slučaj strane invazije. Dao je izraditi tajni hodnik između vatikanskih odaja i utvrde Sant'Angelo koji, bi mu mogao poslužiti kao sklonište. Opskrbio ga je s dovoljno vode i hrane za najmanje jednu zimu, te je odlučio toliko izdržati ako bude potrebno.

Pod budnim okom Duarte Brandaoa i Don Michelotta, Aleksandar i Cesare zapovjedili su slugama da prikupe sve dragocjenosti: zlatne tijare, papinski nakit, relikvije, postelje, škrinje, tapiserije, kako bi ih mogli odnijeti u neosvojivu utvrdu Sant'Angelo. Sa sobom su povelili i obitelji, čak je i Vannoza napustila svoju palaču radi sigurnosti Sant'Angela. Kardinal Farnese je vrlo mudro i taktično otpravio svoju sestru Giuliju iz Rima, spriječivši tako da papa bude doveden u neugodan položaj. Sukob između bivše i sadašnje ljubavnice mogao bi izazvati Aleksandru veće probleme nego dolazak kralja Karla, jer iako je Vannoza prihvaćala Giuliju, nikad je ne shvativši ozbiljno, Giulia je bila veoma ljubomorna na majku papine djece.

Na Božić je papa naredio da sva napuljska vojska smjesta napusti Rim. Nije bila dovoljno jaka da pobijedi francusku vojsku, a Aleksandar se plašio da bi njihova nazočnost u Rimu bila protumačena kao neprijateljski čin. Karlo bi se tada možda odlučio napasti grad, opljačkati ga i odnijeti sve što je vrijedno, ili pak ne bi mogao spriječiti svoje vojnike u tome.

"Molim te, odnesi poruku Karlu", rekao je Duarteu. "Reci mu da mu Njegova Svetost, papa Aleksandar, želi izraziti dobrodošlicu dok prolazi kroz naš grad na putu za Napulj."

Duarte se namrštio, oči suzile: "Dok prolazi?"

"Da, na neki način", rekao je Aleksandar, no izgledao je zabrinuto kada je dodao: "Iako nisam siguran daje to ono što dobri kralj ima na umu."

U prosincu, okruženi sivilom zbog snijega koji je napadao, papa Aleksandar i njegov sin Cesare uznemireno su s prozora svoje tvrđave gledali kako francuska vojska disciplinirano maršira kroz vrata Rima.

Švicarski konjanici, naoružani opasnim trometarskim kopljima, Gaskonjci sa samostrijelima i malokalibarskim oružjem zvanim ar-kebuza,³¹ njemački plaćenici s bojnim sjekirama i kopljima i laka konjica sa zastrašujućim kopljima preplavili su grad. Za njima su išli vojnici u oklopima sa sabljama i željeznim buzdovanima, a u pozadini redovi i redovi francuskih artiljeraca koji su stupali kraj glomaznih brončanih topova.

U iščekivanju kraljeva dolaska, Aleksandar je za Karla pripremio raskošnu palaču Venezia. Na raspolaganju mu je bio najbolji kuhar kojega je papa mogao naći i stotine slugu koji su se trebali brinuti da francuski monarh bude okružen luksuzom. U zamjenu za papinu gostoljubivost, Karlo je svojim postrojbama izdao strogu zapovijed da u gradu ne smije biti pljačke i nasilja, pod prijetnjom smrću.

No dok je Karlo uživao u svome "posjetu" Rimu, duboko dojmjen poštovanjem koje mu je ukazao papa, kardinal della Rovere i kardinali koji su mu se priklonili, neprestano su šaptali kralju na uho, upozoravajući Karla koliko je papa lukav i uporno tražili da hitno sazove Generalni koncil.

Aleksandar je poslao jednog od svojih mnogih lojalnih kardinala, ujedno i najuvjerljivijega, da razgovara s kraljem i da ga obrani od optužbe kardinala della Roverea za simoniju. Činilo se da je Karlo više vjerovao argumentima Aleksandrova poslanika, nego dosadnim ispadima mahnitoga della Roverea.

Generalni koncil nije sazvan.

Umjesto toga, nakon nekoliko dana kralj Karlo poslao je papi zapečaćenu poruku. Dok je razmotavao pergament papa je duboko uzdahnuo. Pažljivo je proučio kraljevski dokument i pokušao iz njega dokučiti kakvo je raspoloženje autora poruke. Radilo se o molbi. Kralj Karlo tražio je audijenciju kod pape.

Papa je odahnuo. Postigao je ono čemu se nadao. Njegova strategija je djelovala. Činilo se da se ta gotovo nemoguća situacija može riješiti u njegovu korist. Iako je njegov teritorij bio zaposjednut Karlovim trupama, papa je znao da mora ostaviti dojam nadmoći pred tim neobuzdanim francuskim kraljem. Nije smio ostaviti dojam oholosti, ali također je shvaćao da ne smije pokazati ni koliko mu je laknulo.

Papa je dogovorio sastanak u vatikanskim vrtovima. Presudno je bilo odrediti pravi trenutak. Aleksandar je znao da ne smije stići prije kralja, da ne izgleda kao da ga čeka, ali jednako važno bilo je da kralj ne dođe prvi i čeka papu. Tu se pokazala sva veličina Aleksandrova istančanog genija.

Na mjesto sastanka u vrtu stigao je iz utvrde Sant'Angelo u nosiljci. Nosačima je naredio da ga sakriju iza velikoga grma kraj jedne od kamenih zgrada. Tamo je u tišini čekao dvadeset minuta. Čim je Aleksandar ugledao kralja Karla kako ulazi u vrt i kreće dugom stazom uzduž koje su rasle grimizne ruže, nosači su krenuli naprijed s Aleksandrovom nosiljkom.

³¹ Arkebuza, vrsta puške kremenjače.

Papa Aleksandar bio je odjeven u jedno od svojih najraskošnijih ruha, sa zlatnom trokrunom koja je znakovito svijetlila na njegovoj mitri, dok mu je ogromno raspelo optočeno draguljima visjelo oko vrata.

Karlo, moćni kralj Francuske, najjače vojne sile u cijelome kršćanskom svijetu, bio je sićušan, gotovo patuljast čovjek, koji je nosio cipele podebljanih donova i činilo se da svoju kržljivost želi prikriti glomaznom odjećom svih duginih boja. Papina pojava gaje tako očigledno ispunila strahopoštovanjem da mu je tanak mlaz sline procurio iz usta.

I tako je u tom vrtu, punom svetih ruža, papa započeo pregovore za spas Rima. Sljedećeg dana papa i kralj su se ponovno sreli radi konačnih dogovora oko sporazuma, ovoga puta u Dvorani papa. Aleksandar je znao da će zbog toga on biti u prednosti. Za Karla će to mjesto biti sveto, kao i sam događaj.

Aleksandar je odredio preambulu prema kojoj ga Karlo nikada ne bi mogao svrgnuti. "Naš Sveti Otac", pisalo je, "i dalje će biti dobri otac francuskome kralju, a francuski kralj će i dalje biti odani sin našem Svetome Ocu." Zatim je došlo na red rješavanje drugih problema.

Aleksandar će ne samo osigurati neometan prolaz već i opskrbiti zalihama hrane vojsku kroz sve papinske teritorije. Ukratko, ukoliko Karlo uspije osvojiti Napulj oružjem, Aleksandar će mu dati suglasnost Crkve. Kao potvrdu tome, papa će kralju Karlu dati svojega ljubljenog sina Cesarea kao taoca. Cesare Borgia dobit će i ovlast da okruni kralja Karla za napuljskoga kralja nakon što ovaj osvoji taj grad.

Kraljević Đem, kojega je papa još uvijek držao u zatočeništvu, također će biti predan Karlu, ali će papa moći zadržati četrdeset tisuća dukata, koje je turski sultan svake godine plaćao da se njegov brat drži u zatočeništvu. Karlo će postaviti Đema za jednog od predvodnika križarskog pohoda, kako bi umanjio čilost Turaka nevjernika.

Najveća Karlova želja bila je da ga papa formalno proglasi zapovjednikom križarskog pohoda. Aleksandar je pristao, ali je ustrajao da se Karlo prvo njemu zakune na poslušnost i prizna ga istinskim Kristovim namjesnikom.

Dogovor je postignut, s iznimkom, da će Karlo biti proglašen zapovjednikom križarskog pohoda tek kada pokori Napulj.

Karlo se, kao što je dolikovalo, poklonio nekoliko puta i poljubio Aleksandrov prsten. Tada je rekao: "Zaklinjem vam se na poslušnost i poštovanje, Vaša Svetosti kao što su do sada činili svi francuski kraljevi. Priznajem Vas, Sveti Oče papom svih kršćana i nasljednikom apostola Petra i Pavla. Sve što imam nudim Svetoj stolici."

Aleksandar je ustao, zagrlio Karla i rekao: "Imaš me pravo tražiti tri usluge", kakav je i bio običaj. Prije nego što bi se vazal zakleo na odanost novome gospodaru, imao je pravo tražiti tri usluge. Kako bi se na tako svečanom mjestu izbjeglo ponižavajuće cjenkanje, unaprijed je dogovoreno što će kralj tražiti.

Karlo je nastavio. "Želio bih da potvrdite moju obitelj u svim njezinim kraljevskim pravima, da proglasite da vladamo Božjom voljom. Drugo, da blagoslovite moj pohod na Napulj i, treće, da imenujete tri moja biskupa kardinalima i dopustite da se kardinal della Rovere nastani u Francuskoj."

Papa Aleksandar pristao je na te uvjete i tako je, s velikim veseljem, kralj Karlo pozvao iz svoje pratnje visokog, poput grančice mršavog čovjeka izduženog lica i tužnih očiju. "Vaša Svetosti, želim vam predstaviti svojega liječnika i astrologa Simona od Pavije. Njegovo tumačenje zvijezda najviše je utjecalo da donesem ovu odluku i ponukalo me da odbijem traženja kardinala della Roverea, te da se u potpunosti pouzdam u vas."

I tako je iz potpuno beznadne situacije Aleksandar uspio isposlovati vrlo prihvatljiv mir. Kasnije te večeri Aleksandar je pozvao Cesarea u svoje odaje da mu objasni detalje sporazuma koje je toga poslijepodneva sklopio s kraljem Karlom.

Dok je slušao, Cesare je osjetio kako ga obuzima bijes, no pognuo je glavu. Znao je da je logično što je on kao kardinal i papin sin izabran da bude talac. Njegov brat Juan, koji će uskoro postati vrhovni zapovjednik papinske vojske, nije mogao biti glavni talac. Cesare se nije toliko ljutio zbog opasnosti kojoj je izložen, već ga je ta transakcija podsjetila da je on samo pijun s kojim se mogu igrati kako ih volja.

Aleksandar je sjeo na predivno izrađenu škrinju u podnožju kreveta, na poklopac koji je znalački izrezbario Pinturicchio. U škrinji su bili pehari, noćna ruha, parfemi i esencije koji su bili potrebni kada bi papa Aleksandar dovodio ljubavnice u odaje Borgia. Volio je sjediti na toj škrinji više nego na bilo kojoj stolici u svojim odajama.

"Sine moj, dobro znaš da ne mogu poslati tvojega brata Juana kao taoca, jer on uskoro treba postati vrhovni zapovjednik papinske vojske. Zbog toga moraš ići ti", objasnio je Aleksandar sinu, primijetivši koliko je ovaj uzrujan. "Karlo je zahtijevao da mu kao taoca dadem i Đema, tako da ćeš imati društvo. Razvedri se! Napulj je grad u kojemu mladić poput tebe može itekako uživati." Aleksandar je na trenutak ušutio, dok su mu tamne oči vragolasto svjetlucale. Zatim je rekao Cesareu: "Ti baš i ne voliš svojega brata Juana."

Ali Cesare je bio naviknut na taj očev trik, na veselost kojom je skrivao ozbiljne namjere. "On je moj brat", odgovorio je s poštovanjem Cesare. "Volim ga jer mi je brat."

Cesare je imao puno gore tajne za sakrivanje nego što je činjenica da mrzi vlastitoga brata, tajne koje su mu mogle uništiti život, odnose s ocem, Crkvom i ljudima koji su ga okruživali. Zbog toga se nije previše trudio sakriti da ne voli Juana. Nasmijao se. "Naravno, kada mi ne bi bio brat, bio bi mi neprijatelj."

Aleksandar se srdito namrštio. Znao je da je nešto bitno ostalo nedorečeno. "Nemoj to nikada govoriti, pa čak ni u šali. Obitelj Borgia ima mnogo neprijatelja i možemo preživjeti jedino ako budemo odani jedni drugima." Ustao je sa škrinje, prišao Cesareu i zagrlio ga. "Znam da bi ti radije bio vojnik nego svećenik, ali vjeruj mi, ti si puno važniji u planovima koje imam za našu obitelj nego Juan, a znaš koliko ga volim. Kada ja umrem sve će se raspasti ako me ti ne naslijediš. Ti si jedini od moje djece koji može u tome uspjeti. Posjeduješ inteligenciju, smjelost, borbenost. Do sada je već bilo papa ratnika i ti ćeš zasigurno biti jedan od njih."

"Ja sam još premlad za to", rekao je Cesare nestrpljivo. "Ti bi morao živjeti još dvadeset godina..."

Aleksandar ga je lagano gurnuo rukom. "A zašto i ne bih?" nestašno mu se nacerio osmijehom koji se tako sviđao njegovoj djeci i ljubavnicama. Glasno je nastavio dubokim baritonom. "Tko uživa u banketima više od mene? Tko može više sati provesti u lovu? Tko više voli žene? Kada ne bi bilo strogo zabranjeno crkvenim pravom da papa ima djecu koliko bih još kopiladi imao? Ja ću živjeti još dvadeset godina, a ti ćeš biti papa. Sve sam već isplanirao."

"Ja bih radije ratovao, nego se molio", rekao je Cesare. "To mi je u prirodi."

"Da, to si već dokazao", uzdahnuo je Aleksandar. "Ali sve ti to govorim da ti dokažem koliko te volim. Ti si moj dragi sin i moja najveća nada. Jednog dana ćeš ti, a ne Karlo, ponovno osvojiti Jeruzalem." Na trenutak je ušutio ponesen emocijama.

Aleksandrovo najjače oružje bilo je da umije potaknuti osjećaj zadovoljstva u sugovornika, imao je sposobnost uvjeriti ga da mu je njegovo blagostanje od najveće važnosti, čime je zadobivao povjerenje, pa bi mu oni vjerovali više nego sebi samima. Stvarno ih je umio zavarati.

Tako se ponašao prema vladarima, svojoj djeci i podanicima, jer, dok god je bio papa, cijeli svijet trebao je biti pod njegovom kontrolom.

Na trenutak Aleksandrov šarm uspio je začarati Cesarea. Ali, spominjanje još jednog križarskog pohoda razbilo je čaroliju. Pape i kraljevi često su se služili obećanjem da će povesti križarski pohod ne bi li iznudili novac od vjernika. Bio je to samo još jedan izvor prihoda. Vrijeme križarskih pohoda je prošlo, jer je Islam bio prejak. Prijetio je i samoj Europi. Venecija je živjela u strahu da bi takav pohod prekinuo njihovu trgovinu sa cijelim svijetom i da bi Turci mogli napasti čak i njihov grad. Francuska i Španjolska su se neprestano borile oko Napulja, a papa je činio sve što je mogao da održi svjetovnu vlast u papinskim teritorijama Italije. Njegov otac je bio previše inteligentan da ne bi bio svjestan situacije. Cesare je također znao da je Juan na prvome mjestu u očevu srcu, i s pravom, pomislio je. Juan je posjedovao lukavost prevrtljive žene i srce dvoranina. Ponekad mu je uspijevalo da prevari i samog Cesarea, iako gaje Cesare prezirao jer ga je držao kukavicom. Glavni zapovjednik papinske vojske? Kakva šala!

"Kada ja povedem križarski rat dat ću si napraviti tonzuru", rekao je Cesare. Bila je to njihova šala. Cesare nije nikad nosio svećeničku tonzuru.

Aleksandar se nasmijao. "Nakon što okončaš križarski pohod možda bi mogao uvjeriti Crkvu da ukine celibat i tonzure za svećenike. Možda su to zdrave navike, ali su svejedno neprirodne." Aleksandar je neko vrijeme šutio izgubljen u mislima. "Dopusti mi samo da te podsjetim. Kada kreneš u Napulj s francuskom vojskom, moraš dobro čuvati život svojega suputnika Ćema. Ne zaboravi da mi turski sultan plaća četrdeset tisuća dukata godišnje da ga držim u zarobljeništvu. Ako umre, nema više novca, ako pobjegne, također. On nam donosi veće prihode od bilo kojeg kardinala."

"Čuvat ću i njega i sebe", rekao je Cesare. "Nadam se da ćeš uspjeti obuzdati ponašanje mojega brata Juana u Španjolskoj. Ne smije učiniti ništa što bi naljutilo kralja Ferdinanda i samim tim ugrozilo našu sigurnost kod francuskog kralja."

"Tvoj brat čini samo ono što mu ja naredim", rekao je Aleksandar. "A moje naredbe će uvijek biti usmjerene na to da te štite. Napokon, sine moj, u tvojim rukama je budućnost obitelji Borgia."

"Uvijek ću se truditi učiniti sve što mogu za tebe", rekao je Cesare, "... i za Crkvu."

Znajući da će ga tog poslijepodneva uzeti za taoca i primorati da napusti Rim, Cesare je prije zore odjahao iz Vatikana. Na umu mu je bio samo jedan cilj.

Nakon što je neko vrijeme jahao preko brda i kroz šumu, oživjelu od šuškanja životinja i hukanja sova, stigao je do kraja maloga sela upravo u trenutku kada je sunce tjeralo sjene noći. Konj je bio oznojen od galopa i napornoga puta.

Stigao je do male kamene kolibe i viknuo: "Noni, Noni", ali nije dobio odgovor. Koliko je mogao vidjeti, na poljima nije nikoga bilo. Odjahao je iza kuće.

Tamo je bila žena, gotovo posve pogrbljena od starosti i teško se oslanjala o glogov štap. Vukla je noge dok je hodala vrtom, a u ruci je držala pletenu košaru punu netom ubranih

ljekovitim travama i cvijećima. Na trenutak je zastala i sagnula glavu tako nisko da se gotovo prevrnula, zatim je hitro podigla glavu i pogledala u svim smjerovima. No nije ga mogla vidjeti kroz svoje zamagljene oči. Odložila je košaru na mokru zemlju, ubrala još jedan mali busen trava i pažljivo ga položila povrhu cvijeća. Pogledala je prema nebu i prekrížila se. Tada je, naoko zbunjena, krenula dalje, vukući sandale po blatu.

"Noni", zazvao je još jednom Cesare staricu i dojahao bliže. "Noni!"

Starica je stala kada ga je ugledala i podigla glogov štapi spremna ga udariti. No tada ga je škiljeći pogledala i prepoznala ga. "Sidi s konja, dječake", rekla je glasom drhtavim od starosti i uzbuđenja. "Dođi ovamo da te dotaknem."

Cesare je sjahao i nježno zagrljio staricu, iz straha da njezine krhke kosti ne puknu.

"Kako ti mogu biti od koristi, sine?" pitala je.

"Potrebna mi je tvoja pomoć", rekao je. "Trebam travu koja može na više sati uspavati krupnog čovjeka, ali da mu ne naškodi. Ne smije imati nikakav okus ni boju."

Starica se stala cerekati, podigla ruku i s ljubavlju dotakla Cesareov obraz. "Dobar dečko. Dobar si ti dečko", ponavljala je. "Ne trebaš otrov? Nisi poput oca..." promrsila je. Opet se zacerekala, a lice joj se smežuralo poput tankog lista smeđeg pergamenta.

Cesare je poznavao Noni cijeli svoj život. Po cijelom Rimu se pričalo da je ona u Španjolskoj bila dojilja njegova oca i da ju je Aleksandar toliko volio da ju je doveo u Rim, te joj dao tu malu kolibu na selu i vrt u kojem je mogla uzgajati svoje biljke.

Koliko se znalo oduvijek je živjela sama, ali joj nitko nije smetao, čak ni noćni banditi ili bande razuzdanih uličnih lopova koje su ponekad znale zalutati izvan Rima i pljačkati slabe i bespomoćne seljane. Bilo je pravo čudo što je tako dugo preživjela sama. No, ako je vjerovati glasinama, Noni je imala puno jaču zaštitu nego što je bila ona Svetoga Oca. Pričalo se da se često, u mrklom mraku noći, moglo čuti čudno zavijanje iz njezine kuće, i ne samo pri punom mjesecu. Jedno je Cesare točno znao: nije nikad morala loviti ili kupovati hranu. Mrtve ptice i male životinje kao da su se same pojavljivale na njezinu pragu ili u vrtu, svježije i spremne za lonac.

Cesare je rijetko čuo oca da je spominje, a kada bi to činio glas mu je bio ispunjen toplinom i nježnošću. Ali svake godine Aleksandar je ceremonijalno dolazio u njezinu kolibu daleko na selu da ga Noni okupa u malenome, bistrom ribnjaku iza kuće. Njegova pratnja stajala je na udaljenosti, ali su se svejedno zaklinjali da su čuli fijuk divljih vjetrova, lepršanje krila i vidjeli kovitlanje zvijezda.

Bilo je svakojakih drugih priča. Aleksandar je oko vrata nosio jantarni amulet koji mu je Noni dala još dok je bio mladi kardinal i kada se jedanput taj amulet zagubio, Aleksandar je bio izvan sebe. To isto poslijepodne, tijekom lova, pao je s konja, udario se u glavu i satima ležao bez svijesti. Svi su mislili da će umrijeti.

Toga dana sve su sluge u dvorcu, ali i mnogi kardinali tražili amulet i nakon puno obećanja i usrdne molitve amulet je pronađen. Aleksandar se oporavio i prvom prigodom naručio od vatikanskog zlatara da mu napravi debeli zlatni lanac s čvrstom kopčom na kojoj je nosio jantarni amulet. Kasnije je dao zalemiti kopču, tako da je ne bi nikada mogao skinuti. Zaklinjao se da ga amulet štiti od zla i nitko ga nije mogao uvjeriti u suprotno.

Noni je polako ušla u kolibu, a Cesare za njom. Na nekoliko malih šiljaka uzduž zidova mračne kolibe visjeli su trakama zavezani svežnjevi svih vrsta ljekovitih biljaka. Iz jednog je

svežnja starica oprezno iščupala nekoliko listova i svojim čvornatim, iskrivljenim prstima primila kameni tučak, položila lišće u posudicu i zgnječila ga u fini prah. Prah je sasula u vrećicu i dala je Cesareu. "Velika tajna ove biljke je," rekla je, "da može izazvati san bez snova. Za jednog čovjeka dovoljan je tek prstohvat, a ja sam ti dala za čitavu vojsku."

Cesare je zahvalio starici i ponovno je zagrlio. No dok je sjedao u sedlo ona je stavila svoju ruku na njegovu i upozorila ga: "Vidim smrt u tvojoj obitelji. Netko mlad. Zaštiti se, jer i tebi prijete opasnost."

Cesare je kimnuo i rekao: "Smrt je uvijek blizu, jer živimo u opasnom vremenu."

Jašući s francuskom konjicom Cesare je promatrao kako ta vrlo disciplinirana vojska poput goleme kose prelazi preko čitavih teritorija, zaustavljajući se samo da osvoji neprijateljske dvorce na svojem putu u Napulj.

Iako je Cesare bio talac, vojnici su se prema njemu odnosili s velikim poštovanjem, te je čak i noću bio pod laganom stražom. Tijekom dugih dana postalo je jasno koliko ga zanima vojevanje. Znao je motriti francuske zapovjednike kako planiraju vojnu taktiku i proučavati njihovu strategiju. Tu, na bojnome polju, on nije bio kardinal već ratnik. Prvi put u životu Cesareu se činilo da se nalazi na pravome mjestu.

Da se morao brinuti samo za svoju dobrobit, ne bi mu smetalo jahati s Francuzima sve dok ne osvoje Napulj, ali kao sin i princ Crkve morao je razmišljati i o drugim stvarima. Znao je da, bez obzira na sporazum koji su sklopili papa Aleksandar i kralj Karlo, njegov otac ne želi da Francuzi, ili bilo koja strana sila, kontroliraju čak i najmanje leno u Italiji. Bio je siguran, da u tom trenutku, dok on jaše poljima prema Napulju, njegov otac saziva ambasadore Španjolske, Venecije, Milana i Firence, nastojeći osnovati Svetu ligu gradova-država koja bi se oduprla stranoj agresiji nad Italijom.

Također je znao da u istom tom trenutku Španjolska priprema svoje brodove i vojsku da zaustavi Francuze. Ako kojim slučajem oni ipak uspiju doći do Napulja i Karlova vojska uspije odoljeti napadima surovih i krvožednih napuljskih trupa dovoljno dugo da osvoji Napulj izbaci kralja Mašina s prijestolja, papa Aleksandar, uz podršku španjolskoga kralja Ferdinanda i pomoć Venecije, može vratiti krunu i natjerati Francuze na povlačenje.

Ali trebalo je uzeti u obzir jednu otežavajuću okolnost. Sve je to bilo moguće ostvariti samo ako, i to vrlo upitno ako, Cesareovu životu ne prijete opasnost. Kako je bio talac osjećao je da bi otac zbog njega mogao oklijevati, možda čak i odbiti bilo što poduzeti protiv Francuza. Rješenje se nametalo samo. Mora pobjeći. Ali, što s Đemom? Hoće li ga moći povesti sa sobom? Hoće li ovaj pristati poći?

Tijekom nekoliko posljednjih dana činilo se da Đem uživa u ulozi francuskoga taoca. Štoviše, Cesare ga je čuo kada je prethodne noći razgovarao s vojnicima, pio s njima i uzbuđeno planirao kako da mu pomognu zbaciti vlastitoga brata sultana s prijestolja. Neće biti lako nagovoriti Đema da se s njime vrati u Rim, a previše je opasno povjeriti mu svoje planove.

Cesare je stao proučavati svoje opcije: ukoliko bi pobjegli obojica, udvostručila bi se opasnost, a on nije smio pretrpjeti neuspjeh. Đemu nije prijela opasnost od Francuza jer su njime mogli kompromitirati papu. Kada bi planovi Aleksandra i Španjolske propali, Đem bi svakako bio od pomoći Karlu u njegovu križarskom pohodu. Mrtav, naravno, ne bi imao nikakvu vrijednost. Cesare je konačno donio odluku.

Te je noći, malo prije ponoći, izašao iz šatora. Dvojica stražara, mladići koje je već dobro poznao, jer su proveli mnoge noći zajedno, sjedili su na tlu kraj male logorske vatre. Cesare ih je pozdravio. "Prekrasna noć. Svježa i vedra, zar ne?" Kada su se oni složili pravio se da proučava nebo. "Pun mjesec," rekao je, "pa ipak ne čujem nikakvo zavijanje..."

Nasmijao se kako bi oni shvatili da se samo šali.

Jedan od mladića pružio mu je čuturicu, ali Cesare je niječno odmahnuo glavom. "Imam ja nešto bolje", rekao je. Otišao je natrag u svoj šator, te se vratio s bocom finog crvenog vina i tri srebrna pehara.

Oči stražara svjetlucale su na mjesecini dok im je pružao pehare. Na kraju je natočio i sebi. U mraku ispred šatora nazdravili su jedni drugima, zatim zajedno gledali zvijezde. Uskoro su mladići počeli zijevati. Cesare im je poželio laku noć i vratio se u svoj šator, sakrio malu smeđu vrećicu što mu je Noni dala, sjeo i čekao.

Za dvadeset minuta pogledao je van i vidio da stražari spavaju.

Potpuno odjeven odšuljao se uz dugi niz šatora na mjesto gdje su bili privezani konji. Tamo je, leđima okrenut Cesareu, bio još jedan stražar i čuvao usnule vojnike. Cesare mu se tiho prikrao s leđa, jednu ruku stavio na stražareva usta da ovaj ne može ispustiti ni glasa, a podlakticom druge ruke stisnuo mu vrat i grlo. Uskoro je mladić izgubio svijest.

Cesare je pronašao svojega konja, brzog i snažnog crnog pastuha, i oprezno ga poveo do ruba logora, pokušavajući ne remetiti tišinu. Tada je zajahao pastuha, bez sedla, kako je mnogo puta činio na Srebrnom jezeru. Kada je stigao do ceste, nastavio je galopom kroz noć prema Rimu.

Sljedećeg dana, nakon što se okupao i presvukao Cesarea su odveli u očevu radnu sobu. Aleksandar je, očiju punih suza, ustao da ga pozdravi. Kada ga je papa zagrlio, zagrljaj je bio toliko snažan, da je iznenadio Cesarea.

U Aleksandrovu glasu čula se istinska ljubav. "Cesare, sine moj, ne možeš zamisliti koliko sam se mučio zadnjih nekoliko dana. Spasio si me od donošenja najteže odluke u mojem životu. Čim bih okupio članove Svete lige znao sam da bi Karlo to smatrao povredom našeg sporazuma, pa sam se bojao za tvoju sigurnost. To je jedan od rijetkih trenutaka u životu kada me mučila neodlučnost. Jesam li trebao obustaviti planove za stvaranje Lige i žrtvovati naše teritorije i papinstvo? Ili sam trebao nastaviti kako sam zamislio i dovesti u opasnost život svojega dragog sina?"

Cesare je rijetko viđao oca tako uzrujanog i to ga je počelo zabavljati. "I, što si odlučio?" upitao je veselo.

"To sad nije važno, sine moj", odgovorio je Aleksandar nježno se smiješeći. "Ti si na sigurnom i moja dilema je razriješena."

Reakcija kralja Karla na Cesareov bijeg bila je puno blaža nego što je papa očekivao. Kada je Aleksandar saznao kako se završio kraljev pohod na Napulj shvatio je i zašto.

Francuska vojska uspješno je okupirala Napulj; kralj Mašino se bez borbe odrekao prijestolja i pobjegao. Kralj Karlo je pobijedio. Premostio je prvu prepreku na putu za oslobađanje Jeruzalema od vlasti Nevjernika. Nije si želio kvariti raspoloženje razmišljajući o Cesareovu bijegu. U tom trenutku jedino je želio uživati u ljepoti Napulja, hrani, ženama i vinu.

Budući da je Cesare bio na slobodi, Aleksandar je ubrzano počeo ostvarivati planove glede Svete lige. Sada, kada je kralj Ferrante bio mrtav i nije bilo opasnosti da Napulj zaposjedne Milano, II Moro je opet bio voljan sklopiti savez s Rimom. Na sjeveru su se počele okupljati postrojbe iz Milana i Venecije. Plan je bio da se priključe Španjolcima, čiji su brodovi trebali pristati južno od Napulja i krenuti na sjever duž talijanskog poluotoka.

Aleksandar je, sjedeći na svojem tronu, pozvao Cesarea i Duartea Brandaoa u svoje odaje da zajedno preispitaju njegovu vojnu strategiju i planove za Svetu ligu.

"Oče, zar se ne brineš da će kralj Karlo smatrati golemom uvredom što si prekršio obećanje dano u vezi s Napuljem?" pitao je Cesare.

Aleksandar je na trenutak izgledao zbunjeno, zatim se namrštio. "Prekršio obećanje?" čudio se. "O čemu to govoriš, Cesare? Zakleo sam se da ga neću ometati u osvajanju Napulja, ali ni u jednom trenutku nisam mu obećao da ću dopustiti da ga zadrži."

Duarte se nasmijao. "Sumnjam da je mladi kralj u stanju shvatiti takve fineze."

Cesare je nastavio. "Znači tvoj plan je da snage Svete lige odrežu odstupnicu francuskoj vojsci pa će se naći pritisnuta između španjolskih postrojbi na jugu i vojske Venecije i Milana na sjeveru? Oče, to je kao biti zarobljen između čekića i nakovnja."

"A što ako se francuska vojska probije kroz španjolsku i napuljsku vojsku i krene na Rim?" upitao je Duarte.

Aleksandar se zamislio. "Ukoliko uspiju pobjeći našim snagama na jugu i dođu do Rima, pa čak makar na nekoliko dana, mogli bi napraviti veliku štetu. Zsigurno bi opljačkali grad..."

"Sumnjam da će ih kralj Karlo ovaj put zaustaviti u tome", rekao je Duarte.

Cesare je trenutak razmišljao, a onda predložio: "Karlo mora shvatiti da te, ako želi imati Napulj, mora nagovoriti da razvrgneš savez sa Svetom ligom. Ti si taj koji ga treba okruniti i dati mu blagoslov jer si vrhovni vladar."

Aleksandar je bio impresioniran sinovom analizom, ali je osjećao da Cesare ostavlja nešto nedorečeno. "I, sine moj, kakva bi bila tvoja strategija?"

Cesare se lukavo nasmijao: "Ukoliko bi te francuski kralj, dok se povlači, zatekao u Rimu možda bi iskoristio priliku i natjerao te na ustupke. No, ako si negdje drugdje..."

Kada je francuska prethodnica ušla u grad javila je Karlu da je papa otišao na sjever, u Orvieto. Kralj Karlo, krajnje odlučan u namjeri da uvjeri papu da ispuni ono što je obećao, naredio je vojsci da samo prođe kroz Rim i nastavi za Orvieto. No kada je Aleksandrova izvidnica spazila kako se Orvietu približava francuska prethodnica, Aleksandar je bio spreman. Uskoro su on i pratnja bili na cesti za Perugiu, gdje se papa trebao naći s Lucrezom. Aleksandar je već iz Orvieto bio poslao Don Michelotta da otprati njegovu kćer preko planina, jer je nije vidio već nekoliko mjeseci i morao se uvjeriti da je ona dobro te porazgovarati s njom o njezinu mužu. Papa je osjećao da će mu biti ugodno u njezinu društvu, a i vrijeme dok čeka ishod francuske invazije brže će mu proći.

Kralj Karlo stigao je u Orvieto žarko želeći da Aleksandar potpiše još jedan sporazum. Iznerviran viješću da je papa otišao u Perugiu, Karlo je ljutito naredio svojoj vojsci da krene iz Orvieto u Perugiu.

Iznenada je na cesti ispred sebe prepoznao vojnika iz svoje prethodnice. Vojnik je bez daha promućao da su se postrojbe Svete lige u velikom broju okupile na sjeveru. Karlo je morao

promijeniti svoje planove. Tada je dobio još jednu lošu vijest. Njegova novog saveznika, Virginija Orsinija, zarobile su španjolske snage koje su se prebacivale na jug, točno iza Karla. Karlo više nije mogao tritati vrijeme loveći neuhvatljivoga papu. Stupica koje se bojavao tek što nije postavljena i njegova je vojska mogla upasti u nju. Nije ni trenutka oklijevao, već je nemilosrdno, u nekoliko usiljenih marševa, potjerao svoju vojsku prema Alpama. Stigli su točno na vrijeme. Ali njegova vojska ipak se morala boriti s pješastvom Svete lige naoružanom kopljima, kako bi mogla prijeći granicu i naći se na sigurnom.

Kralj Karlo, vrlo potresen i poražen, vraćao se kući u Francusku.

Sada kad je u Rimu privremeno bilo mirno, papa je otputovao na vrlo mu potreban, kratak odmor na Srebrno jezero. Odmah je poslao po svoju djecu da mu se tamo pridruže na obiteljskoj proslavi.

Lucrezia je doputovala iz Pesara, Juan iz Španjolske bez svoje Marije, Jofre i Sancia su napustili Napulj da sudjeluju u svečanostima. Obitelj Borgia je opet bila na okupu. Giulia Farnese i Adriana su trebale stići kasnije toga tjedna, jer je Aleksandar želio provesti nekoliko dana nasamo i neometano sa svojom djecom.

Rodrigo Borgia je na Srebrnom jezeru dao sagraditi veličanstvenu kamenu vilu, lovačku kuću i konjušnice za svoje rasne konje i nekoliko manjih koliba za žene i djecu koji su mu često pravili društvo kada bi pobjegao iz zagušljive ljetne vrućine grada. Papa Aleksandar volio je biti okružen lijepo odjevenim, prekrasnim ženama i slušati njihov razdragani smijeh. Dok su njihovi muževi bili na nekim udaljenim mjestima, mnoge dvorske ljepotice pravile su mu društvo, čak su vodile i djecu sa sobom. Ozarena dječja lica, tako svježja i naivna ispunjavala su ga nadom.

Svita plemenitaša i njihovih supruga, dvorskih dama i gospode, slugu i dvorskih kuhara koji su pripremali fantastične gozbe, zajedno s članovima njegova dvora, brojili su više od stotinu ljudi. Bilo je tu glazbenika i glumaca, lakrdijaša i žonglera koji su izvodili predstave i komedije koje je papa veoma volio.

Papa Aleksandar proveo je mnoge dane sjedeći kraj jezera sa svojom djecom. Tijekom tih mirnih trenutaka počastio bi ih pričama o prekrasnim čudima koja su se dešavala kada su rimski grešnici dolazili na to jezero da speru svoje grešne želje.

Prije mnogo godina, kada im je prvi put pričao te priče, Cesare ga je upitao: "Jesi li se i ti okupao u jezeru, oče?"

Kardinal se nasmijao. "Nikada", odgovorio je. "Ta kakve sam ja grijeha počinio?"

Cesare se nasmijao. "Tada se ni ja, kao ni moj otac, ne želim okupati."

Lucrezia ih je pogledala i vragolasto rekla: "Pretpostavljam da ni jednom od vas dvojice nije potrebno čudo."

Rodrigo Borgia zabacio je glavu i od srca se stao smijati. "Upravo suprotno, dijete moje," rekao je, a zatim je s rukom na ustima prošaptao, "ali trenutno imam veliku potrebu za zemaljskim zadovoljstvima i živim u strahu da se prerano ne speru. Doći će i za to vrijeme, ali ne dok za njima osjećam toliku glad u svojoj nutrini, jer ona nadilazi glad moje duše za spasenjem..." Nakon toga se prekrizio, kao da se boji da je uvrijedio Boga.

Svaki dan započinjao je ranim jutarnjim lovom. Iako se papa, sukladno crkvenom pravu, nije smio baviti lovom, on se pozivao na liječnike koji su mu rekli da mora vježbati. Sam je sebe

tješio da ionako radi i druge zabranjene stvari u kojima uživa puno manje nego u lovu. Kada ga je komornik ukorio jer nosi čizme zbog kojih mu podanici ne mogu poljubiti stopala i time iskazati svoje poštovanje, papa se šalio da tako sprečava lovačke pse da mu ne odgrizu prste na nogama.

Oko lovačke kuće ograđeno je stotinu ari zemljišta ogradama načinjenim od drvenih stupova i debelog platna za jedra. U tom zatvorenom prostoru nesputano se okupljala divljač. Prije svakog lova, kraj širokih vrata lovišta ostavljali bi kilograme sirovog mesa, kao mamac životinjama da krenu ususret svojoj sudbini.

Čim je granulo sunce lovci su se okupili. Nakon što su popili pehar jakog vina Frascati da im zgusne krv i dade snagu, Aleksandar je spustio papinski barjak. Uz gromoglasan zvuk truba i bubnjeva otvorena su vrata lovišta. Desetak lovaca utrčalo je unutra da razbaca sirovo meso, a životinje su izjurile kroz vrata, u ono što su mislile daje sloboda. Jeleni, vukovi, divlje svinje, zečevi i dikobrazi izašli su u susret lovcima koji su ih čekali. Mašući kopljima i mačevima, a oni krvoločniji i ratnim sjekirama, lovci su krenuli za svojim plijenom.

Lucrezia, Sancia i njihove dvorske dame bile su na sigurnom, na visokoj platformi s koje su mogle gledati pokolj. Uloga žena u lovu bila je da bodre lovce i daju im nadahnuće, no Lucrezia je s gađenjem pokrivala oči i odvrćala pogled. Zgrozila se pri pomisli kolika je sličnost između sudbine tih jadnih zarobljenih životinja i njezine sudbine. Sancia pak nije vidjela dubljeg značenja u prizoru pa je uživala u spektaklu kako se od nje i očekivalo te čak dala svoj svileni rupčić svome šurjaku Juanu da ga umoči u krv ubijenoga vepra. Iako nije bio vješt s oružjem poput Cesarea, Juan je bio sklon okrutnosti i imao potrebu da zadivi druge, zbog čega je bio najpožrtvovniji lovac u obitelji. Razmetao se svojom hrabrošću tako što je mirno stajao dok je na njega jurišao golem vepar, kojega bi prvo probo kopljem, a zatim dotukao ratnom sjekirom.

Cesare je jahao lovištem sa svoja dva najdraža hrta. Iako se pretvarao da lovi, zapravo je uživao jašući uz pse, uostalom, toga dana je imao puno toga na pameti. Zavidio je Juanu. Njegov brat mogao je živjeti punim, normalnim životom, veseliti se vojničkoj karijeri, dok je Cesare bio obvezan služiti Crkvi. Bila je to karijera koju nije sam izabrao i koju nije želio. U grlu je osjetio navalu crne žuči i rastuću mržnju prema bratu. No istoga trena zbog tih je osjećaja ukorio samoga sebe. Dobar čovjek, pogotovo onaj koji nosi svećeničko ruho, ne može mrziti svojega brata. To ne samo da je bilo neprirodno, ne samo da bi ražalostilo njegova oca već je bilo i opasno. Juan, kao vrhovni zapovjednik papinske vojske imao je veću moć od bilo kojeg kardinala Katoličke crkve. Postojala je još jedna istina. Nakon tolikih godina i svih nastojanja da ugodi, da se dokaže, nije on, Cesare, bio najdraži očev sin već je to bio Juan.

Cesare, duboko zamišljen, brzo se vratio u stvarnost začuvši glasan, bolan lavež jednog od svojih hrtova. Dok je jahao prema mjestu odakle je dopiralo tužno skičanje ugledao je prekrasnu životinju pribodenu kopljem za zemlju. Kada je sjahao da pomogne ranjenome psu vidio je kako se naočito lice njegova brata Juana zgrčilo u svirepu grimasu. Odjednom je shvatio što se dogodilo. Juan je promašio jelena u bijegu i pogodio njegova hrta. Na trenutak Cesare je pomislio da je Juan to namjerno učinio, no tada je njegov brat dojahao do njega i ispričavajući se rekao: "Brate kupit ću ti dva hrta u zamjenu za ovoga." Cesare je, još uvijek držeći u ruci koplje koje je izvukao iz ubijenoga psa, na trenutak osjetio ubilački gnjev.

Tada je ugledao oca kako jaše prema vepu zapletenom u mreže, kojemu je trebao zadati smrtonosan udarac kopljem. Papa je projahao pokraj njih vičući: "Ova životinja je već svladana, moram pronaći drugu..." Snažno je podbo konja u slabine i pojurio za drugim velikim veprom. Ostali lovci, zabrinuti zbog opasnosti kojoj se papa izlaže i brzine kojom je jahao, krenuli su za njim da ga zaštite, ali papa, još uvijek snažan muškarac, uspio je probosti vepa zadavši mu smrtonosnu ranu prije nego što su ga sustigli. Još dva puta ga je ubo kopljem te umirućoj životinji probo srce. Kada se vepar prestao mahnito trzati ostali lovci bacili su se na njega i rasjekli ga na komade.

Dok je Cesare gledao kako se otac razmeće hrabrošću i divio se snazi koju je taj čovjek imao, osjetio se ponosnim na oca. Ako već on, Cesare, nije radio u životu ono što je želio, barem je radio ono što njegov otac želi i znao da to veseli Aleksandra. Dok je gledao ubijenu životinju razmišljao je koliko je sretan što je onakav muškarac kakav otac želi da bude.

U suton su Cesare i Lucrezia šetali kraj blistave vode jezera držeći se za ruke. Brat i sestra bili su veoma lijep par. On, visok, tamnopusit i naočit u oštrom kontrastu s njezinom plavom kosom i svijetlosmeđim očima, koje su često sjale inteligencijom i veseljem. No te je večeri Lucrezia bila neraspoločena.

"Bila je pogreška, Cesare, što me je tata natjerao da se udam za Giovannija. On nije dobar čovjek. Nikad ne razgovara sa mnom, a kada mi se i obrati, grub je i nepristojan. Ne znam čemu sam se nadala. Znala sam daje taj brak sklopljen radi političkih ciljeva, ali nisam znala da ću biti ovako nesretna", rekla je Lucrezia.

Cesare joj je pokušao nježno objasniti: "Crezia, dobro znaš daje Ludovico Sforza još uvijek najmoćniji čovjek u Milanu. Vjenčanje s Giovannijem pomoglo je da se u vrlo važnom trenutku naša veza s tom obitelji učvrsti."

Lucrezia je kinuila. "Da, shvaćam, ali ipak sam mislila da ću se drukčije osjećati. No čak i tada, dok smo klečali na onim smiješnim zlatnim klupicama za vrijeme besramno raskošnog vjenčanja i kada sam pogledala u muškarca koji će postati mojim mužem, osjećala sam da nešto nije u redu. Nisam znala da li da se smijem ili da plačem kada sam ugledala sve one kardinale u grimizu i mladoženju s pratnjom u turskim kostimima od srebrnog brokata. To je trebala biti proslava, a ja sam se osjećala posve jadno."

"Zar te ništa nije razveselilo?" upitao ju je smiješeći se.

"Da", odgovorila je. "Ti, odjeven u crno i venecijanske gondole izrađene od dvadeset tisuća ruža."

Cesare je zastao i okrenuo se prema sestri. "Bilo mi je nepodnošljivo, Crezia", rekao je. "Bila mi je nepodnošljiva pomisao da će te u naručju držati drugi muškarac, bez obzira iz kojih razloga. Da sam se mogao držati podalje i ne biti dijelom te blamaže, to bih i učinio, ali tata je inzistirao da budem nazočan. Toga dana moje srce je bilo crno poput moje odjeće..."

Lucrezia je nježno poljubila svojega brata u usta.

"Giovanni je umišljeni hvalisavac", rekla je, "i loš ljubavnik. Jedva uspijevam izbjeći njegovim pandžama neutješno plačući. Ne podnosim čak ni njegov miris."

Cesare je pokušao prikriti osmijeh. "Znači, leći s njim nije užitak kao leći sa mnom?" upitao je.

Lucrezia se nehotice stala hihotati. "Moja draga ljubavi, za mene je to razlika kao između raja i pakla."

Nastavili su šetati, prešli preko malog mosta i zašli u šumu. "Tvoj muž me podsjeća na našega brata Juana", rekao je Cesare.

Lucrezia je zakimala glavom. "Juan je mlad. Možda se još promijeni. Za njega nije takav blagoslov kao za mene imati brata kao što si ti."

Cesare je neko vrijeme šutio, ali kada je progovorio glas mu je bio vrlo ozbiljan, "Zapravo, čini mi se daje naš brat Jofre veće prokletstvo za ovu obitelj nego Juan. Pomirio sam se s činjenicom daje glup, ali njegov i Sancin način života je skandalozan. Preko stotinu slugu samo za njih dvoje? Zlatni tanjuri i pehari optočeni dragim kamenjem za dvjesto gostiju kad god im padne na pamet. To je ludost i ne služi na čast našoj obitelji. Štoje najvažnije, opasno je da papin sin živi tako ekstravagantnim životom."

Lucrezia se složila. "Znam, Ces. Tata je isto ljut zbog toga, iako to rijetko priznaje. No on Jofrea voli manje nego nas ostale, zna njegove mane zbog čega je popustljiviji prema njemu." Cesare se još jednom zaustavio da pogleda Lucreziju obasjanu mjesecinom. Njezina blijeda put izgledala je sjajnije no inače. Cesare joj je nježno podigao glavu da joj može pogledati u oči. U njima je ugledao toliku tugu da je morao skrenuti pogled. "Crezia," rekao je tada, "želiš li da razgovaram s papom o tvojoj rastavi od Giovannija? Otac te obožava. Možda pristane. Bi li i Giovanni pristao?"

Lucrezia se nasmijala bratu. "Nimalo ne sumnjam da bi moj muž mogao lako živjeti bez mene, nedostajao bi mu jedino moj miraz. Uvijek ga je više privlačilo zlato koje je dobio u ruku, nego zlato moje kose."

Cesare se nasmijao njezinoj iskrenosti. "Pričekat ću odgovarajući trenutak, pa ću razgovarati s papom o tom problemu."

Dok je mrak polako padao na Srebrno jezero Juan je pošao pokazati Jofreovoj ženi Sanci očevu staru lovačku kuću. Sada, kada je izgrađena nova i ljepša, stara se kuća rijetko koristila. Sancia je bila Juanova vršnjakinja iako nije izgledala tako zrelo kao on. Bila je lijepa na klasičan, aragonski način. Imala je tamno-zelene oči, tamne, duge trepavice i sjajnu, kao ugljen crnu kosu. Držanje joj je bilo neozbiljno i vragolasto, zbog čega su je svi smatrali bezbrižnom i duhovitom. Zapravo bilo je to isprazno pretvaranje, koje je često zlorabila ne bi li šarmirala naivne.

Juan je primio Sanciu za ruku dok ju je preko zarasle staze vodio na čistinu u šumi. Ugledala je kolibu od grubo otesane borovine s kamenim dimnjakom.

"Nije baš odgovarajuće mjesto za kraljevnu", rekao je Juan smiješeći se. Ta ona je ipak bila kći napuljskog kralja Mašina, znači prava kraljevna.

"Naprotiv, vrlo je dražesno", odgovorila je Sancia još uvijek držeći Juana za ruku.

Kada su ušli, Juan je otišao upaliti vatru u kaminu dok je Sancia obilazila prostoriju i proučavala trofeje, životinjske glave koje su visjele na zidovima. Stala je i prešla rukom preko komode izrađene od trešnjevine, uzglavlja kreveta prekrivenog perinama i preko ostalog finog seoskog namještaja čija je zlatna patina svjedočila o godinama brige i laštenja.

"Zašto tvoj otac ovdje drži namještaj kada se koliba više ne koristi?" upitala je.

Juan, koji je klečao ispred kamina, podigao je pogled i nasmijao se. "Otac je još uvijek povremeno koristi, kada ima gosta s kojim želi biti nasamo... kao ja sada." Juan je ustao i prešao na drugi kraj sobe k njoj. Brzo ju je privukao k sebi i zagrlio. Zatim ju je poljubio. Trenutak je šutjela, no tada se odmakla i rekla: "Ne, ne, ne mogu. Jofre će ..."

Juana je čežnja natjerala da privuče Sanciu još bliže i promuklo joj prošapće: "Jofre neće učiniti ništa. On nije sposoban bilo što učiniti!"

Juan možda nije volio svojega brata Cesarea, ali ga je poštovao zbog inteligencije i tjelesnih vještina. Lakoumnoga Jofrea jednostavno je prezirao.

Juan je opet privukao k sebi bratovu ženu. Zavukao je ruku pod njezinu široku bijelu suknju i milovao joj unutarnju stranu bedara, polako pomičući prste prema gore dok nije osjetio njezinu reakciju. Tada ju je povukao prema postelji.

U sljedećem trenutku ležali su zajedno. Osvijetljena samo odsjajem vatre, Sancia je, kose razasute po jastuku, izgledala prekrasno, a njezina visoko podignuta suknja još je više raspalila Juanovu želju. Brzo je na nju legao. Dok je prodirao u nju, a zatim se polako povlačio, čuo je njezino stenjanje. Ali nije mu se opirala, već ga je vatreno ljubila u usta, pijujući s njih kao da želi utažiti neutaživu žeđ. Juan je počeo jače prodirati, sve dublje i dublje, natjeravši je da zaboravi sve razloge protiv Jofrea i prepusti se zaboravu.

Te su večeri papa i njegova obitelj jeli kasnu večeru na otvorenom, na obali Srebrnog jezera. S drveća su visjeli šareni lampioni, a uzduž jezera gorjele baklje na visokim drvenim stupovima. Od divljači koju su ulovili pripremljena je fantastična gozba, dovoljna da nahrani više od stotinu ljudi koji su činili papinu svitu, a ostaci su bili dovoljni da nahrane sirotinju u obližnjim gradovima. Nakon što su ih žongleri i glazbenici zabavljali tijekom banketa, Juan i Sancia su ustali i otpjevali duet.

Cesare, koji je sjedio kraj Lucrezije, pitao se kada je to dvoje našlo vremena za vježbanje, jer su pjevali vrlo lijepo. No Sancin se muž doimao zadovoljnim i pljeskao je. Cesare se pitao je li Jofre doista toliko tup kakvim se čini.

Papa Aleksandar uživao je u dobrom razgovoru onoliko koliko i u lovu, hrani i lijepim ženama. Nakon banketa, kada su ih počeli zabavljati glumci i plesači, Aleksandar je razgovarao sa svojom djecom. Jedan od glumaca, u nastupu smjelosti svojstvenom ćudljivu puku, izveo je dijalog u kojem se siromašni plemenitaš pita kako milostivi Bog može nanositi nepravdu ljudima koji predano vjeruju. Kako može dopustiti poplave, požare, pošasti? Kako može dopustiti da nevina djeca trpe strahovita zlostavljanja? Kako dopušta da čovjek, koji je stvoren po njegovu liku čini takve nepravde drugim ljudima.

Aleksandar je prihvatio izazov. Budući daje bio među prijateljima odlučio je ne koristiti riječi iz Svetoga pisma kako bi potkrijepio svoju točku gledišta. Radije je odgovorio onako kako bi odgovorio grčki filozof ili firentinski trgovac.

"Što bi bilo kada bi se do od Boga obećanog raja dolazilo tako lako i bezbolno ovdje na Zemlji?" rekao je. "Raj se onda ne bi činio takvom nagradom. Zbog čega bi se provjeravala ljudska iskrenost i vjera? Bez čistilišta nema raja. Kakva bi tek sve zla ljudi smislili? Pronašli bi toliko načina da unište jedni druge, da više ni Zemlja ne bi postojala. *Ono do čega se dolazi bez patnje je bezvrijedno. Ono do čega se dolazi s lakoćom nema smisla.* Čovjek bi bio varalica i igrao igru života s namještenim kockicama i obilježenim kartama. Ne bi bio ništa bolji od životinja koje uzgajamo. Bez svih tih prepreka koje nazivamo nesrećama, kakav bi onda užitak bio raj? Ne, te nesreće su upravo dokaz da Bog postoji i da nas voli. Ne možemo Boga kriviti zbog zvjerstava što ljudi čine jedni drugima. Moramo kriviti sami sebe i odslužiti svoje vrijeme u čistilištu."

"Oče, ali što je onda zlo?" upitala je Lucrezia, jer su upravo nju od sve njegove djece najviše zanimala pitanja vjere i dobrote.

"*Moć je zlo*, dijete moje," odgovorio je, "i naša je dužnost da iz srca i umova ljudi izbrišemo čežnju za moći. Sveta Crkva to može, ali ne može izbrisati moć društva, moć u društvu. Znači, nikada nećemo moći ukloniti zlo iz civiliziranog društva. Ono će uvijek biti

nepravедno, uvijek će biti surovo prema običnome čovjeku. Možda za petsto godina ljudi neće varati i ubijati jedni druge, o, sretnog li dana!"

Tada je pogledao u svoje sinove Cesarea i Juana i nastavio. "U samoj prirodi društva je, kako bi se narodi držali zajedno za svojega Boga i zemlju, da kraljevi moraju vješati i spaljivati svoje podanike ne bi li ih mogli držati u pokornosti. Jer, čovječanstvo je neukrotivo poput prirode, a neki se demoni ne boje ni svete vode."

Aleksandar je podigao čašu i nazdravio: "Za svetu Majku Crkvu i za našu obitelj. Za naš procvat dok širimo riječ Gospodnju po cijelome svijetu."

Svi su podigli čaše i uzviknuli: "Za papu Aleksandra! Neka mu Bog podari zdravlje, sreću, mudrost Salamona³² i velikih filozofa."

Uskoro se većina gostiju povukla u svoje odaje u kućicama kraj jezera na kojima su se vijorili barjaci obitelji Borgia s crvenim bikom u jurišu. Vatre su gorjele da bi davale svjetlo, a mnoge baklje pričvršćene za drvene lukove svjetlucale su na obalama Srebrnoga jezera.

U svojim odajama Jofre je, naduren, hodao amo-tamo. Te se večeri Sancia nije vratila s njim. Kada joj je ranije, tijekom svečanosti pristupio s molbom da pođe s njim u njihovu kolibu, odbila ga je smijući se i mahnula da se makne. Dok je gledao lica ljudi oko njih osjetio je kako ga oblijeva rumenilo srama i peckanje u očima.

Taj je dan na Srebrnome jezeru bio ponižavajući za njega, iako su svi ostali pili, smijali se i izgledali kao da se sjajno zabavljaju, pa je sumnjao da su bilo što primijetili. I on je, naravno, pljeskao i smijao se, što je od njega i tražio kraljevski protokol, ali kada je ugledao svoju suprugu kako s njegovim arogantnim bratom Juanom pjeva čvrsto je stisnuo zube i sav užitak koji je mogao osjetiti u nježnome zvuku njezina glasa nestao je.

Jofre se u njihovu kolibu vratio sam. Nakon što je pokušao zaspati i shvatio da ne može, izašao je u šetnju da stiša svoj nemir. Zvuči noćnih stvorova u šumarku učinili su da se osjeća manje osamljeno. Sjeo je na zemlju osjećajući njezinu hladnoću i to ga je umirilo. Mislio je na svojega oca, papu, i na svoju braću i sestre...

Odmalena je bio svjestan da nije tako pametan kao brat mu Cesare i da se ne može mjeriti po snazi s Juanom. No u skrivenim kutcima svoje duše shvaćao je nešto što oni nisu. Njegovi grijesi, poglavito nezasitnost i neumjerenost, nisu bili tako mračni kao Juanova okrutnost i Cesareova ambicioznost.

Što se tiče britka uma pitao se koliko je to bilo važno u određivanju njegova životnog smjera. Njegova sestra, Lucrezia, bila je mnogo pametnija od njega pa svejedno nije mogla birati kako će živjeti, kao što ni on nije mogao. Razmišljajući o prilikama u svojoj obitelji Jofre je zaključio da je inteligencija manje važna od čistoga srca i dobre duše.

Od sve svoje braće i sestara Juan se uvijek prema njemu najlošije ponašao, nazivao gaje pogrđnim imenima još od kada je bio malo dijete, pristajući se igrati s njim samo one igre u kojima je znao da će lagano pobijediti. Cesare ga je, kao princ svete rimske Katoličke crkve, morao povremeno upozoriti zbog njegove neumjerenosti, ali činio je to s odlučnom nježnošću, a ne s okrutnošću poput Juana koji je često volio ponižavati druge. Najdraža od

³² Salamon, najmlađi sin kralja Davida, treći kralj Izraela (10. st. pr. Krista), kasniji pisci Biblije slavili su njegovu mudrost, pripisivali mu mudre izreke i knjige, koje su uglavnom napisane više stoljeća poslije njega.

svih bila mu je sestra Lucrezia, jer se prema njemu odnosila s nježnom ljubavlju i uvijek je uspijevala ostaviti dojam kao da joj je drago što ga vidi. Njegov otac, papa, kao da ga uopće nije primjećivao.

Ponovno ga je obuzeo nemir, pa je Jofre odlučio potražiti Sanciu. Nagovorit će je da se vrati s njim u njihovu kolibu. Ustao je i krenuo uskom stazom među drvećem, što ga je na trenutak umirilo. Ali malo dalje od logora, pod tamnim noćnim nebom, ugledao je dvije mračne sjene. Došao je u napast da ih zazove, pozdravi, ali ga je nešto zaustavilo.

Čuo je njezin smijeh prije nego što ju je jasno vidio. Tada je mjesečina obasjala njegova brata Juana i suprugu Sanciu kako rukom pod ruku šecu. Nečujno se okrenuo i pratio ih do kolibe. Vidio je kada su Juan i Sancia stali i zagrlili se. Jofre je osjetio kako mu se usne grče od prezira. Ukočeno je stajao i gledao brata kako strasno ljubi Sanciu na rastanku.

U tom trenutku Jofre je smatrao Juana prezira vrijednim, štoviše, vidio je u njemu nešto bezbožno. Vrlo odlučno ga je osudio u svojem srcu i zakleo se da će ga se odreći kao brata. Iznenada je sve vidio vrlo jasno, više nije bilo sumnje. Kao što je Sveti Duh posijao sjeme u utrobu Djevice Marije, tako je i zametak zla također mogao biti zasađen, nepoznat i neprepoznat, sve dok ne kucne čas i plod utrobe se razotkrije.

Juan je krenuo naprijed i u rijetkom naletu dobroga raspoloženja izvukao svoj bodež i kružno mahnulo njime. Tada se nasmijao i glasno se počeo hvalisati pred Sanciom. "Uskoro ću postati vrhovni zapovjednik papinske vojske i tada ćeš vidjeti što sve mogu!"

Jofre je odmahivao glavom pokušavajući obuzdati bijes. Nakon nekoliko trenutaka uspio se svladati. Tada je, neprirodno miran, pokušao trijezno razmišljati. Besmislene borbe za političku nadmoć nisu ga zanimale, nije u njima uživao, čak su mu pomalo bile dosadne. Upotrijebiti oružje i uzeti nečiji život, dovesti se u opasnost vječnog prokletstva radi vojnog cilja nije imalo smisla. Zbog takvog rizika nagrada je morala je biti puno vrijednija i veoma osobna.

Cesare je također bio uznemiren. Razgovor s Lucreziom teško mu je pritiskao srce pa nije mogao zaspati. Kada je pitao za oca saznao je da se već povukao u svoje odaje, no osjećao je da svejedno mora s njim razgovarati.

Papa je u svojim odajama sjedio za pisaćim stolom, čitao i potpisivao službene papire koje su mu donijela dvojica tajnika te ih pustio da odu čim se pojavio Cesare. Diveći se očevoj energiji Cesare je krenuo prema njemu da ga zagrlji. U velikom kaminu gorjela je vatra.

Papa je već bio odjeven za spavanje. Na sebi je imao dugačku vunenu spavaćicu, a preko nje bogato izvezen svileni ogrtač obrubljen krznom za koji je tvrdio da zadržava toplinu tijela i štiti od malaričnih rimskih vjetrova. Na glavi je imao mali biret boje rubina bez ukrasa. Aleksandar je često ponavljao da iako papa, zbog državnčkih razloga, mora uvijek u javnosti pokazivati bogatstvo Crkve, makar privatno može spavati odjeven jednostavno poput seljaka. "I što je moja kći povjerila svojem najdražem bratu?" pitao je papa. "Žali li se na muža?" Cesare je ulovio ironiju u očevu glasu, ipak, bio je iznenađen što papa zna kako se Lucrezia osjeća. "Nesretna je s njime", odgovorio je Cesare.

Aleksandar se na trenutak zamislio. "Priznajem da ni ja sam nisam više zadovoljan kćerinim brakom. Nema onu političku korist kojoj sam se nadao." Činilo se da mu je drago što ima

priliku o tome govoriti. "Uostalom, što će nam taj mali Sforza? Nikad mi se nije sviđao, a kao vojnik je bezvrijedan. Sada ni II Moro nije važan, jer je njegova odanost slaba i ne možemo mu uvijek vjerovati. Svakako, on je čovjek s kojim moramo računati jer nam je potreban u Svetoj ligi, ali može biti nepredvidiv. Svakako moramo uvažiti osjećaje tvoje sestre. Slažeš li se?"

Cesare je pomislio koliko će se Lucrezia razveseliti i bio je zadovoljan. Gledat će u njemu junaka. "Što nam je činiti?"

Aleksandar je nastavio. "Kralj Ferdinand me zamolio da se sprijateljimo s napuljskom kraljevskom obitelji. To što se Jofre oženio Sanciom svakako ga je učinilo članom njihova tabora, ali to nam puno ne koristi. Možda nam je čak i naudilo, jedino ako.. .papa se nasmijao prije nego što je nastavio, "uspijemo sve popraviti novim savezom."

Cesare se namršti. "Ne shvaćam, oče."

Aleksandrove oči su blistale, jer gaje najnovije nadahnuće izgleda zabavljalo. "Sancin brat Alfonso. On bi mogao biti puno bolja prilika za Lucreziju. Nezgodno je vrijeđati Sforze, ali ne treba odbaciti tu zamisao. Reci sestri da ću razmisliti kako da popravim njezin položaj."

Aleksandar je odgurnuo stolicu i otišao do kamina da potakne vatru jednim od čeličnih žarača koji je bio na kamenom podu pred njim.

Kada se ponovno okrenuo prema sinu rekao je: "Cesare, ti shvaćaš da moramo imati vlast nad svim papinskim teritorijima. Papinski namjesnici su poput gramzivih vojskovođa, stalno se bore jedni protiv drugih, pokušavaju osporiti nepogrešivost pape, iscrpljuju i ugnjetavaju narod. Moramo učiniti nešto da ih dovedemo u red."

"A ti imaš plan?" pitao je Cesare.

"Vladari Francuske i Španjolske ujedinjuju svoje teritorije pod centralnu upravu. I mi moramo učiniti isto. To je od prvorazrednog značaja za narod i papinstvo, ali to moramo učiniti i radi naše obitelji. Jer ako ne stvorimo ujedinjenu vlast na čelu koje će biti Borgie, koja će natjerati lokalne vladare da priznaju vlast Rima i pape, ti i ostatak naše obitelji bit ćete u velikoj opasnosti." Nakon toga je zašutio.

"Moramo imati dobro branjene utvrde", odlučno je rekao Cesare, "kako bismo bili spremni ugušiti lokalne ustanke i zaustaviti inozemne osvajače koji žele oteti naše teritorije u unutrašnjosti."

Aleksandar je, duboko zamišljen, šutio.

Cesare je pognuo glavu. "Na usluzi sam ti, oče. Ja sam kardinal Crkve."

Aleksandar se naslonio u svojoj omiljenoj kožnatoj stolici i vrlo ozbiljno rekao: "Ne moram ti objašnjavati u kojoj ćete se opasnosti svi naći ako ja umrem, a neprijateljski raspoložen papa poput della Rovere bude izabran. Ne želim niti pomisliti što bi se moglo dogoditi tvojoj sestri. Danteov pakao je ništa prema onome što nju čeka..."

"Zašto mi to govoriš, oče? Još nije došlo vrijeme za strah, jer ti još nisi ni započeo ostvarivati dobra djela za svetu Crkvu i stoga sam siguran da ćeš živjeti još mnogo godina", rekao je Cesare.

"Bez obzira na opasnost, na ovome dvoru postoje samo dvoje ljudi kojima možeš u potpunosti vjerovati. Jedan od njih je Don Michelotto..." rekao je Aleksandar tiho.

"To me ne čudi, oče, jer tvoja naklonost prema njemu nije tajna. Nije mi teško imati povjerenje u njega, jer mu od djetinjstva vjerujem." Na trenutak je ušutio. "Ipak, njegov život mi je tajna. Nisam te nikada pitao, oče, kako to da se jedan Valencijanac tako uvriježio u rimske prilike?"

Tada je Aleksandar ispričao svome sinu priču o Miguelu Corellu, bolje poznatom kao Don Michelotto.

"No poznat je i kao davitelj", primijetio je Cesare.

"Da, sine moj, zovu ga daviteljem, no on je puno više od toga. Odličan vojskovođa, nemilosrdan ratnik i, što je najvažnije, dao bi svoj život da zaštiti našu obitelj. Njegova lojalnost je neizmijerna, poput njegove žestine. Zato, nemoj pogrešno misliti da je on samo ubojica. Njemu možeš u potpunosti vjerovati."

"A tko je drugi čovjek?" upitao je Cesare.

"Duarte Brandao. O njegovoj prošlosti ti ne mogu puno reći. Prije mnogo godina bio je zarobljen i doveden k meni kada sam tražio tumača za engleski, jer moj nije bio na raspolaganju. Duartea su naši vojnici tako istukli pa se kleo da se ne sjeća svoje prošlosti."

"No svejedno si ga zadržao u službi?" pitao je Cesare.

Aleksandar se prisjećao. "Kada sam ga vidio prvi put bio je prljav i odrpan, kao svaki zatvorenik zatočen u tamnici, ali kada se okupao i dolično odjenuo ponovno su ga doveli pred mene. Toga dana nešto u njegovu držanju podsjetilo me na Edwarda Bramptona, pokrštenog Židova, koji je bio od velike koristi engleskome kralju Edwardu IV. Bramptona sam već jednom vidio, davno prije, no zapeo mi je za oko, jer je bio prvi Židov koji je dobio plemićku titulu. Pričalo se da je bio u službi kraljeva brata Rikarda III. kojeg su, kao što znaš, ubili po nalogu Henrika VIII., Tudora. Brampton je ratovao u velikim kopnenim i pomorskim bitkama za Edwarda IV. i doslovce spasio cijelu englesku flotu Rikarda III. Ubrzo nakon što je Brampton nestao iz Engleske, Duarte Brandao zarobljen je u Rimu. Tudori bi ga ubili da su ga zarobili, pa čak je i sada u opasnosti od njihovih agenata."

"Znači zbog toga je promijenio ime, oče?" pitao je Cesare. "Je li Brandao doista Židov?"

"Ako i jest, onda je prešao na katoličku vjeru, jer sam vidio da se pričešćuje. U prethodnih sedam godina služio je meni i svetoj Majci Crkvi predanije od bilo kojeg čovjeka kojega poznajem. On je najhrabriji i najpametniji čovjek kojega sam ikada sreo, odličan vojnik i, začudo, vrlo vješt moreplovac."

"Nemam ništa protiv toga što je Židov, oče", rekao je Cesare vedro. "Samo me zanima što bi ostali pomislili kada bi znali da je savjetnik poglavara svete rimske Katoličke crkve čovjek koji čak nije kršćanin."

Aleksandar se nasmijao. "Drago mi je što nemaš ništa protiv, sine", rekao je sarkastično Aleksandar. Zatim mu je glas postao ozbiljniji. "Ti dobro znaš moje mišljenje o položaju Židova, Cesare. Kada su Ferdinand i Izabela od Španjolske tražili da zatvaram i mučim Židove, koji su se usuđivali tajno ispovijedati svoju vjeru, odbio sam. Rekao sam kako vjerujem da je španjolska inkvizicija odvratna, kao i odnos prema Židovima u njihovoj zemlji. Na kraju krajeva, taj narod nam je dao zakone, dao nam je Isusa. Zar bih ih trebao pobiti zato što ne vjeruju da je Isus sin Božji? Neću! Ne mogu uvijek spriječiti naše građane, pa čak ni naše dužnosnike da ih napadaju ili maltretiraju, ali to svakako nije moja politika."

Cesare je znao da je, nakon izbora pape, dio ceremonijala bio da poglavar rimske židovske zajednice ponudi novome papi knjigu židovskih zakona. Svaki papa do Aleksandra uzimao je tu knjigu i s gnušanjem je bacao na pod. Samo njegov otac nije. Aleksandar VI. ju je također odbio, ali ju je pružio natrag s puno poštovanja.

"Kakav je tvoj stav prema njima, oče?" upitao je Cesare.

"Neću im nauditi", rekao je papa, "ali ću im nametnuti goleme poreze."

Papu Aleksandra je u trenutku kada je bio najranjiviji izdao jedan od njegovih najodanijih vojvoda, čovjek kojemu je vjerovao, pa je tu izdaju vrlo teško podnio. Vrag je uzeo još jednu dušu, razmišljao je papa, stoga vrag mora biti uništen. Činjenica da je Virginio zarobljen,

mučen i ubijen u jednoj od najozloglašnijih napuljskih tamnica nije oslobodila Aleksandra potrebe za osvetom.

Za papu je to postala vrlo osobna bitka između Kristova namjesnika na Zemlji i samoga Sotone. Kao vođa Papinske Države znao je da mora poduzeti nešto protiv lokalnih moćnika, tih pohlepnih regionalnih vladara koji su vječito ratovali jedni protiv drugih, a što je još gore, protivili su se zapovijedima svete Katoličke crkve. Ako se riječ Svetoga Oca ne bi poštovala i slušala, ako bi se dopustilo da zlo cvate, a časni ljudi ne bi radili ništa da to spriječe, autoritet Crkve bi oslabio. Tko bi onda u ime Boga spašavao duše dobrih ljudi?

Aleksandar je shvaćao da duhovna moć mora imati podršku svjetovne vlasti. Iako se francuska vojska povukla, a ono malo postrojbi što je ostalo zarobila vojska Svete lige, Aleksandar je znao da mora smisliti odgovarajuću kaznu kako bi spriječio sličnu izdaju u budućnosti.

Nakon dugog razmišljanja odlučio je da mora kazniti obitelj Orsini kako bi poslužili kao primjer drugima da zauvijek obeshrabri pobunu ostalih moćnika pod njegovim vodstvom. Kako bi u tome uspio morao se poslužiti najubojitijim duhovnim oružjem koje je posjedovao - ekskomunikacijom. Nažalost, nije imao drugog izbora. Morao je javno izopćiti cijelu obitelj Orsini iz okrilja svete rimske Katoličke crkve.

Ekskomunikacija je bila najekstremniji od svih proglašenja i najjače papino oružje, jer, bila je to kazna koja nije vrijedila samo u ovome, već i u sljedećem životu. Jednom kada je čovjek bio progнан iz Crkve više nije mogao dobiti milost svetih sakramenata. Nije mogao ispovjediti grijeha i tako očistiti dušu; crne mrlje morale su ostati bez oprost, mogućnost razrješenja grijeha se odbijala. Brak nije mogao dobiti blagoslov, dijete nije moglo biti kršteno, blagoslovljeno i zaštićeno od vruga svetom vodom. O, kakav tužan dan! Čovjek nije smio dobiti posljednju pomast koja bi mu donijela mir na kraju života jer nije smio biti pokopan na svetoj zemlji. Bila je to najgora mjera, jer je značila osudu koja je tjerala dušu u čistište, ili čak u pakao.

Nakon što je izгнаo obitelj Orsini s nebesa, Aleksandar se usredotočio na uništavanje njihove zemaljske moći. Pozvao je sina Juana da se vrati iz Španjolske te postane vrhovni zapovjednik papinske vojske, iako se Juanova supruga Maria Enriquez, koja je opet bila u drugom stanju tome jako protivila. Juanov sin i nasljednik Juan II. imao je tek godinu dana te je smatrala da mu je otac potreban.

Ali papa Aleksandar je zahtijevao da Juan odmah napusti Španjolsku i preuzme vodstvo nad papinskom vojskom, jer nakon Virginijeve izdaje nije vjerovao nijednom kondotjeru³³ plaćeniku. Njegov sin morao se smjesta vratiti i osvojiti sve gradove i dvorce Orsinijevih. U međuvremenu je papa poslao poruku svojem zetu Giovanniju Sforzi u Pesaro sa zahtjevom da dovede što je moguće više vojnika te mu ponudio godišnju plaću ako to učini dovoljno brzo.

Još otkako je njegov brat Juan poslan u Španjolsku, kardinal Cesare Borgia nadao se da će njegov otac razmotriti promjenu njegova položaja. Napokon, upravo je Cesare, rame uz rame s papom, rješavao državničke poslove. On je shvaćao Italiju. Juanovo mjesto bilo je u Španjolskoj. Bez obzira na to koliko otac inzistirao da je Cesarova uloga bila da služi svetoj Majci Crkvi, on se neprestano nadao ila će otac promijeniti mišljenje.

³³ Condottiere (tal.), kondotjer, u Italiji voda najamnih družina (vojske) u 14. i 15. stoljeću.

Dok su sjedili u očevim odajama, Aleksandar je priopćio Cesareu kakav plan ima za Juana. Juan je trebao osvojiti i zadržati Orsinijeve dvorce.

Cesare je pobjesnio. "Juan? Juan?" ponavljao je s nevjericom. "Ali, oče, on ne umije upravljati postrojbama. Ne zna ništa o strategiji. Njegova jedina briga je on sam. Njegova snaga leži u zavodjenju žena, traćenju našega obiteljskog imetka i vlastitoj taštini. Kao brat dugujem mu odanost, ali, oče, ja bih mogao zavezanih očiju predvoditi naše postrojbe i to s puno većim uspjehom."

Papa Aleksandar je stisnuvši oči pogledao sina. "Suglasan sam, Cesare. Istina je da ti posjeduješ veću inteligenciju i da se razumiješ u strategiju, ali ti si kardinal, princ Crkve, a ne ratnik na bojnome polju. Tko mi preostaje? Tvoj brat Jofre? Nažalost, on bi čak i svojega konja poveo natraške. Ne mogu ga niti zamisliti s oružjem u ruci. Tko mi preostaje? Ovom vojskom mora zapovijedati Borgia, u protivnome, kazna za izdaju obitelji Orsini neće imati nikakvog utjecaja na ostale papinske moćnike."

Prije nego što će odgovoriti Cesare je neko vrijeme mirno sjedio zadubljen u misli. "Zar ti stvarno očekuješ da će nam Juan osigurati pobjedu? Nakon njegova smiješnog ponašanja u Španjolskoj, unatoč našem upozorenju da ne kocka, ne spava s prostitutkama i da se s poštovanjem ponaša prema svojoj supruzi i obitelji Enriquez, prvim rođacima kralja Ferdinanda, ipak si izabrao njega?"

Aleksandrov duboki bariton bio je umirujuće mek. "Vojsku će zapravo voditi Guido Feltra. On je iskusan kondotjer, poznat po svojoj vještini i iskustvu."

Cesare je čuo priče o Feltri. Nije bilo sumnje da je bio dobar i odan čovjek, poznati pokrovitelj književnosti i umjetnosti, obožavani vojvoda od Urbina. Zapravo, ugled je stekao jer je bio sin pravoga kondotjera, profesionalnoga vojnika, koji je dobio titulu kao nagradu za svoju vojnu službu. Mladi Guido pak sudjelovao je u premalo bitaka, koje je dobio odveć lagano i nije bio dorastao sukobu s Orsinijevim vojnicima. Pogotovo ne kod njihove glavne utvrde u Bracciano. Ukoliko bi papinske postrojbe pokušale zauzeti Ostiju, dom kardinala della Rovere, postojala je stvarna opasnost po njegova oca i Kim. Ali Cesare ništa od toga nije rekao papi, jer je znao da kada se radilo o Juanu, njegov je otac odbijao slušati razum.

Kasnije te večeri, još uvijek srdit, poslao je poruku svojoj sestri. Zatim je dobio obećanje Don Michelotta da će je dopratiti iz Pesara, jer se želio sljedećeg tjedna opet s njom sastati na Srebrnom jezeru.

Kada je Lucrezia stigla u kolibu Cesare ju je tamo već čekao. Bila je odjevena u plavu satensku opravu koja je isticala njezine zlatne uvojke i plavetnilo njezinih očiju. Put je dugo trajao, dan i pol, stoga su joj obrazi bili rumeni od vrućine i uzbuđenja. Utrčala je u kolibu i ovila ruke bratu oko vrata. "Tako si mi nedostajao", rekla je, ali kada se odmaknula da ga pogleda vidjela je tjeskobu u njegovim očima. "Što se dogodilo, Ces? Sto te muči?"

Cesare je sjeo na jedan od velikih kožnih naslonjača i potapšao podnožnik ispred sebe. Lucrezia je sjela držeći ga za ruku, pokušavajući ga utješiti. "Crezia, to je čista ludost. Otac je naredio Juanu da se vrati kući i preuzme vodstvo nad papinskim postrojbama, a ja sam tako ljubomorana da bih ga mogao ubiti..."

Lucrezia je ustala, stala iza njega i počela mu masirati čelo da ga umiri. "Ces," rekla je, "moraš se pomiriti sa svojom sudbinom. Ne vjerujem da si samo zbog Juana tako tužan. Ima

tu i tvoje krivnje. Ponašaš se kao da ste još djeca koja se otimaju oko božičnog kolača mame Vannozze. Shvaćam kako se osjećaš, ali to ti može samo nauditi, jer će otac postupiti onako kako je uvijek postupao. Kako on želi."

"Ali ja sam bolji vojnik od Juana, bio bih bolji vojskovođa i osigurao bih pobjedu za svetu Crkvu i Rim. Zašto otac radije želi zapovjednika koji je umišljeni hvalisavac, budala, koji samo prividno predvodi vojsku?"

Lucrezia je kleknula pred Cesarea i zagledala se u njegove oči. "Ces, zašto tata također mora imati kćer koja je prividno sretno udana za glupavoga vojvodu od Pesara?"

Cesare se nasmijao. "Dođi", rekao je privlačeći je k sebi. "Potrebna si mi. Ti si jedino stvarno u mojem životu. Ja sam samo prividno Božji čovjek, zbog kardinalskog šešira i ljubavi mogega oca, ali kunem ti se Crezia, plašim se da sam prodao dušu vragu. Ja nisam onaj za koga se izdajem i to mi je nepodnošljivo."

Kada ju je poljubio pokušao je biti nježan, ali tako je dugo čekao da se nije mogao svladati. Dok ju je bez prestanka ljubio ona je zadrhtala, a zatim i zaplakala.

Cesare je prestao i podigao glavu da je pogleda. Vidio je suze u njezinim očima.

"Oprosti", rekao je. "Bio sam grub."

"Ne plaćem jer me bole tvoji poljupci", rekla je. "To su suze zbog moje čežnje za tobom. Dok sam u Pesaru maštam o slavi Rima, a ti si dio tih snova."

Nakon što su vodili ljubav dugo su ostali ležati u postelji. Cesare je izgledao opušteno, a i Lucrezia se opet mogla smijati. Naslonila je glavu na njegovo rame i pitala: "Vjeruješ li i ti, poput pape, da je Božja volja da njegova djeca moraju živjeti bez prave ljubavi?"

"Da li tata u to doista vjeruje?" pitao je Cesare sestru igrajući se njezinom kosom. "To se ne bi dalo zaključiti po njegovu ponašanju."

"Pa, ja sam udana za čovjeka kojega ne volim", rekla je. "A ni tvoj brat Juan nije se oženio iz ljubavi. Jofre je pun ljubavi i on je možda sretnik, kako god to čudno izgledalo. Samo te kardinalski šešir spasio od sudbine kakva je moja."

"Težak je to šešir", rekao je Cesare.

"Ali ima i svojih prednosti", podsjetila ga je Lucrezia.

Nakon što su se odjenuli sjeli su za maleni drveni stol blagovati. Cesare je sestri natočio odlično vino koje je donio sa sobom i dignuo pehar, te nazdravio smiješeći se: "Za tvoju sreću, draga moja sestro." U Lucrezijinu društvu uvijek se osjećao tako sigurno, tako voljeno i prihvaćeno. Nije mogao zamisliti život bez nje.

Iz Rima je donio dugački svježe ispečeni kruh hrskave, zlatne korice, baš onakav kakav je njegova sestra voljela. Pokraj kruha bili su naslagani koluti svježeg sira. Cesare joj je razlomio kruh i narezao sir pa rekao: "Nadam se da ću uspjeti svladati svoje osjećaje kada se Juan opet pojavi u Rimu. Potrebna mi je sva snaga volje da se prema njemu ponašam kao prema bratu."

"On možda ima ono što ti želiš, Ces, ali nema ono što ti imaš..." čedno se smiješeći reče Lucrezia.

"Znam to, zlato moje", rekao je ljubeći je u nos. "Znam, i to je ono što me spašava."

Juana Borgiu u Rimu su dočekali s velikim slavljem. Jahao je ulicama na riđoj kobili pokrivenoj zlatnom tkaninom, uspravan u sedlu. U rukama je držao uzde optočene dragim

kamenjem. Odjenuo je raskošno smeđe odijelo od baršuna i plašt posut smaragdima. Njegove tamne oči nadmoćno su blistale, dok mu je na usnama titrao drzak osmijeh junaka osvajača.

Kada je stigao u Vatikan papa ga je zagrlio i poželio toplu dobrodošlicu. "Sine moj, sine moj", ponavljao je Aleksandar dok su ulazili u Dvoranu papa, gdje je sazvaio sastanak da razrade strategiju za papinsku vojsku.

Tamo su Guido Feltra, Aleksandar, Juan, Cesare i Duarte Brandao proveli duge sate raspravljajući o vojnoj taktici.

Sastajali su se tri dana za redom. Cesare je primijetio tijekom sastanaka da se Duarte rijetko izravno obraća Juanu. Kada je imao prijedlog iznio bi ga papi, oslovljavajući Juana ne imenom već titulom: vrhovni zapovjednik. To je bilo prvi put da je Cesare osjetio Duarteovo nezadovoljstvo, ali ono je bilo tako suptilno pa je bio siguran da ga je samo on primijetio.

Ali te večeri, nakon završnog sastanka, dok je Aleksandar sjedio sam s Duarteom upitao ga je: "Misliš li da je greška što će moj sin Juan predvoditi napad naše vojske na Orsinije?"

Duarte je odgovorio lukavo, ali s puno poštovanja. "Vjerujem da je šteta što slučajnošću redoslijeda kojim su rođeni onaj kojemu je u prirodi da bude princ Crkve mora biti ratnik, a onaj koji je pravi ratnik mora biti kardinal."

"Ali prijatelju, zar ti ne vjeruješ u sudbinu?" upitao ga je Aleksandar. "Zar ne vjeruješ u planove našega Nebeskog Oca, nepogrešivost pape?"

"Tko može znati kakvi su planovi Nebeskoga Oca, i zar ih mi smrtnici ne možemo nekad krivo procijeniti? Čak i najčasniji i naj kreposniji od nas?" rekao je vedro Duarte.

"Duarte," rekao je Aleksandar, "Pedro Luis, Bog mu blagoslovio dušu, bio je moj prvorođeni sin, Cesare je drugorođeni. Običaj je da drugorođeni sin služi svetoj Crkvi. Tu ne može biti krivog tumačenja, jer je to jedini način da se kraljevske obitelji zadrže pod kontrolom ali im to daje i pravo da dobiju posebna dobra od našega Svetog Oca. Zar čovjekova sudbina nije uvijek i dar i breme? Jer tko se od nas ne mora boriti sa svojom slobodnom voljom dok moli Neka bude volja tvoja, Gospodine, ne moja.

Duarteov dobroćudni smijeh zaorio se velikom dvoranom. "Oprostite mi, Svetosti. S najvećim strahopoštovanjem i divljenjem želim objasniti svoje stajalište. Kako možemo biti sigurni da je vaš mladi ratnik, Cesare, doista vaš drugorođeni sin? Vaša privlačnost ženama je legendarna, kao i vaša krepkost junačkih razmjera. Teško mi je povjerovati da ne postoji još djece koje su njihove majke sakrile od vas..."

Kada je to čuo Aleksandar se stao smijati. "Ti si sjajan savjetnik, kao i diplomat", rekao je, "i ukoliko je sudbina mladoga kardinala da bude sveti ratnik, doći će vrijeme kada će tvoja tvrdnja biti od koristi. Ali zasad će Juan obavljati dužnost vrhovnog zapovjednika, on mora predvoditi naše postrojbe. U ovome trenutku jedino nam preostaje da kleknemo i molimo se za pobjedu."

Dvadesetjednogodišnji Cesare, koji je stajao pred Dvoranom papa odjeven u kardinalsko ruho, čuo je taj razgovor i prvi put otkad pamti osjetio nadu. Je li moguće da, bez obzira na svu podmuklost koja je vladala u svijetu, doista postoji raj i Otac koji je uslišao molitve? Vratio se u svoje odaje i na krilima mašte prvi put se usudio razmišljati o danu kada će biti pozvan da vodi rimske postrojbe.

Vrhovni zapovjednik Juan Borgia i kondotjer Guido Feltra povelili su papinsku vojsku sjeverno od Rima prema prvom od Orsinijevih dvoraca. Iako su Orsiniji bili žestoki ratnici, na tom prvom bastionu zapanjio ih je golem broj vojnika papinske vojske, tako da je prvi, a za njim i drugi, dvorac pao bez boja.

Kada je Duarte saznao novosti sastao se s Aleksandrom. "Bojim se da je plan Orsinija da prevare naše zapovjednike kako bi povjerovali u laku pobjedu. Tek tada će Orsiniji pokazati koliko su doista sposobni."

Aleksandar je potviđno kitnuo. "Znači, nemaš puno povjerenja u Feltru?"

"Vidio sam Orsinije u boju..." rekao je Duarte.

Aleksandar je pozvao Cesarea jer je znao da je vješt strateg.

"Možeš govoriti otvoreno. Što je po tebi najveća opasnost u ovoj situaciji?" pitao ga je papa.

Oprezno, kontrolirajući osjećaje, Cesare je rekao: "Bojim se da Feltra nema puno više iskustva u ratovanju od vrhovnog zapovjednika. Predviđam da će se zbog lagane pobjede obojica opustiti, zbog čega će doći do katastrofe kod Bracciana, jer će ih tamo čekati Orsiniji sa svojim najboljim ratnicima. Della Rovere će ih dodatno uvjeriti da se radi o svetom ratu, zbog čega će biti još jači."

Papa se divio sinovoj ocjeni situacije, ali nije bio svjestan koliko je Cesare doista u pravu. Prošlo je svega nekoliko dana kada se otpor Orsinija pojačao, a della Rovere, najopasniji papin neprijatelj, pozvao poznatog artiljerijskog zapovjednika Vita Vitellija da podigne vojsku i spasi Orsinije.

Vitellijeva vojska brzo je djelovala i obrušila se na papinsku vojsku kod Soriana. Tamo se pokazalo da su i Juan i Guido Feltra beznadno nesposobni, te je papinska vojska pretrpjela katastrofalan poraz. Guido Feltra zarobljen je i bačen u tamnicu jednog od dvoraca Orsinijevih. Juan je pobjegao, za dlaku izbjegavši ozbiljno ranjavanje te se izvukao samo s porezotinom na licu.

Kada je to čuo, uvjerivši se da mu sin nije teško ranjen, Aleksandar je opet pozvao Cesarea i Duartea u Dvoranu papa.

"Rat nije izgubljen", uvjeravao ga je Duarte, "jer imamo i drugih sredstava koja su nam na raspolaganju."

"Pa ako Sveti Otac ocijeni da smo u velikoj opasnosti, uvijek može iz Napulja pozvati iskusne španjolske postrojbe Gonsalva de Cordobe..." dodao je Cesare.

Na nakon što se sastao sa španjolskim, francuskim i venecijanskim veleposlanicima, koji su molili da se sklopi mir, Aleksandar, vječiti diplomat, nevoljko je pristao vratiti osvojene dvorce obitelji Orsini. Naravno, i oni su trebali platiti visoku cijenu za takav ishod. Nakon dugih pregovora papa je prihvatio pedeset tisuća dukata. Jer, napokon, takva kompenzacija bila je potrebna da se napuni riznica svete Katoličke crkve.

Naoko, bila je to papina pobjeda. No kada se Juan vratio, ogorčeno je prigovarao da su ga Aleksandrovi sporazumi osujetili u budućim osvajanjima i lišili posjeda koje je već zauzeo. Smatrao je da radi pretrpljenog poniženja njemu pripada pedeset tisuća dukata. Na Cesareovo zaprepaštenje Aleksandar se složio.

No Cesare je smatrao da postoji puno ozbiljniji problem. Kako bi popravio svoju reputaciju Juan je inzistirao da mu se povjeri zadatak osvajanja Ostije koju je držala francuska vojska koju je tamo ostavio kralj Karlo.

Cesare je požurio u očeve odaje zamoliti ga da to ne dopusti. "Oče, znam daje tamo ostalo malo francuskih postrojbi, ali Juan će već naći način da bude poražen, a s tim će porazom doći i prokletstvo za papinstvo i obitelj Borgia. Della Rovere sprema klopku i samo čeka takav lakomislen potez."

Aleksandar je uzdahnuo. "Cesare, već smo puno puta o tome raspravljali. Zar misliš da je tvoj otac takva budala da ne vidi ono što ti vidiš? Ovaj put ću osigurati pobjedu. Pozvat ću Gonsalva de Cordobu, jer na svijetu nema boljeg zapovjednika od njega."

Cesareov glas bio je pun frustracije: "To neće zaustaviti mojega brata. Već će nešto upropastiti. Sukobit će se s de Cordobom, znaš da hoće. Preklinjem te, Sveti Oče, da ponovno promisliš."

No Aleksandar je bio neumoljiv. "Nema govora o Juanovu neposluhu. Poslao sam vrlo jasne upute. On će odjahati iz Rima kao vođa papinske vojske, a kada bitka bude dobivena u našu korist, ujahat će u Rim kao pobjednik, a za njim će se vijoriti stijeg Borgia. Između ta dva sjajna nastupa on neće davati nikakve zapovijedi ni prijedloge."

Juan je poslušao oca. Odjahao je iz grada na živahnom, bojnom vrancu, mašući kapom građanima Rima koji su se okupili na ulicama da ga isprate. Kao što mu je i naređeno, nije igrao nikakvu ulogu u dobro vođenoj bici za Ostiju.

Ljudi Gonsalva de Cordobe brzo su porazili francuski garnizon i osvojili Ostiju bez ičijeg upletanja. Juan je ujahao u Rim, a ovaj put su ga dočekali razdragani rimski građani koji su slavili njegovu pobjedu.

Tri večeri kasnije, kardinal Aseanio Sforza organizirao je u bivšoj palači Borgia veliki bal na koji je pozvao mnoge važne goste, uključujući i Aleksandrovu djecu. U Rimu su se zatekla i braća Medici, Piero i Gio, Cesareovi prijatelji sa sveučilišta. Medicije su iz Firence otjerali Francuzi, kao i Savonaroline propovijedi.

Golema palača kardinala Sforze bila je dom obitelji Borgia dok je Rodrigo još bio kardinal, ali kada je ovaj postao papa darovao ju je Ascaniju. Svi su se slagali daje to najljepša palača u Rimu.

Te noći Cesare je došao u bivšu očevu kuću s prijateljima s kojima je prethodne noći u gradu jeo, kočkao se i pio. Na zidovima golemog predvorja visjele su prekrasno izrađene tapiserije na kojima su bogatim vezom bili dočarani mnogi važni povijesni trenuci. Iza tih zidova nalazile su se mnogobrojne prostorije, također ukrašene tapiserijama, a podovi prekriveni istočnjačkim sagovima neprocjenjive vrijednosti čije su boje bile usklađene s baršunastom i satenskom tkaninom za naslonjače, te isticale ljepotu umjetnički izrezbarenih drvenih ormarića, komoda i stolova.

Te večeri veliko predvorje pretvoreno je u plesnu dvoranu, gdje su otmjeni mladi parovi plesali uz pratnju malog orkestra smještenog u mezaninu.

Cesare, koji je bio u društvu prekrasne, popularne kurtizane, upravo je završio ples kada mu je prišao Gonsalvo de Cordoba. De Cordoba, snažan i uvijek ozbiljan čovjek, izgledao je vrlo

uznemireno te večeri. Poklonio se u znak pozdrava i upitao Cesarea bi li mogao s njime razgovarati nasamo.

Cesare se ispričao i poveo španjolskoga kapetana na jedan od otvorenih balkona na kojem se igrao kao dijete. S balkona se vidio privatan vrt. Ispod balkona šetalo je nekoliko gostiju; smijali su se i razgovarali dok su uživali u predjelima i gustim crvenim vinima koje su im na sjajnim srebrnim pladnjevima nudili sluge.

Ali te je večeri veselje bilo pokvareno de Cordobinim držanjem, čije je inače prijazno lice bilo iskrivljeno u srditu grimasu. "Cesare, ne možete ni zamisliti koliko sam ljut na vašega brata." Cesare je prijateljski stavio ruku na zapovjednikovo rame da ga smiri. "Što je moj brat opet skrivio?" upitao je.

Zapovjednikov glas bio je promukao od napetosti. "Shvaćate li da vaš brat nije sudjelovao u bici za Ostiju?"

Cesare se široko nasmijao. "Pretpostavljam sam da je tako, dragi moj zapovjedniče, ta pobijedili smo."

"Znate li i to da vaš brat svu zaslugu za tu pobjedu prisvaja sebi?" Cesare je sućutno gledao zapovjednika dok je ovaj i dalje bjesnio. "Kud god krenuo Juan svima govori da je on, a ne mi, natjerao Francuze u bijeg."

"On je praznoglavi hvalisavac", objasnio je Cesare, "i njegove tvrdnje su smiješne. Nema čovjeka u Rimu koji mu vjeruje. No hajdemo promisliti kako možemo ispraviti ovu strašnu nepravdu."

Gonsalvo, još uvijek bijesan nije se dao umiriti. "Da smo u Španjolskoj svakako bih ga izazvao na dvoboj, ali ovdje..." zaustavio se da bi došao do daha. "Znate li da je ta arogantna budala dala napraviti brončane medalje koje će se dijeliti u njegovu čast?"

Cesare se namrštitio. "Medalje?" ponovio je iznenađen. Nije čuo ništa o tome.

"Na njima će biti Juanov profil, a ispod njega će kićenim slovima pisati: Juan Borgia - Osvajač Ostije."

Cesare se zamalo nasmijao zbog bratove gluposti, no svladao se da još više ne naljuti Gonsalva. "Nema vojnika u papinskoj vojsci, kao ni u francuskim postrojbama, koji ne zna istinu. Samo ste vi Gonsalvo de Cordoba zaslužni za pobjedu nad Ostijom."

Ali španjolski zapovjednik bio je neutješan. Okrenuo se prema Cesareu s bijesnim izrazom lica. "Juan Borgia? Osvajač Ostije? To ćemo još vidjeti! Trebao bih ga ubiti. Možda to i učinim..." Okrenuo se i vratio u palaču.

Cesare je ostao na balkonu nakon što je de Cordoba otišao, gledao u mračno noćno nebo pitajući se kako to da su on i taj kojeg su nazivali njegovim bratom potekli iz iste utrobe. Bila je to igra sudbine, bio je uvjeren. Ali trenutak prije nego što se okrenuo da se vrati u dvoranu, nešto u vrtu privuklo mu je pažnju.

Dolje, kraj glavne fontane Cesare je ugledao svojega brata Jofrea kako tiho razgovara sa španjolskim zapovjednikom i mladim, visokim i vitkim čovjekom. Nije mogao čuti o čemu razgovaraju. De Cordoba je potpuno zaokupljen pozorno slušao, dok se mlađi muškarac osvrtao kao da nekoga traži po vrtu. Ali upravo je Jofre, obično tako prijazan i apatičan, najviše zapanjio Cesarea. Na licu mu se ocrtavala takva surovost kakvu Cesare nikad prije nije vidio.

Cesare im se htio javili, no tada je osjetio da ga je netko primio za ruku. Iza njega je, s prstom na usnama, stajao Don Michelotto. Povukao ga je s ruba balkona na mjesto gdje ih nitko nije mogao vidjeti. Nekoliko su trenutaka stajali skriveni u sjeni i vidjeli kada se zapovjednik de Cordoba nasmiješio i rukovao s mladim Jofreom. Kada je Jofre pružio ruku mlađem muškarcu, Michelotto je primijetio prsten s velikim plavim topazom nepravilna oblika koji je bljesnuo na mjesecini. Pokazao je na njega. "Obrati pažnju, Cesare. Taj čovjek je Vanni, Orsinijev nećak." Zatim je, onako brzo kako se pojavio, Michelotto nestao.

Kada se vratio u palaču Cesare je pokušao pronaći Jofrea, no činilo se da je ovaj nestao. Kimnuo je sestri Lucreziji, koja je plesala sa svojim glupim mužem Giovannijem. Kraj nje, nesvjestan kaosa koji je izazvao, Juan je plesao sa svojom šurjakinjom Sanciom. Oboje su se smijali i divno zabavljali. Cesarea je najviše brinuo de Cordoba, jer je odjednom djelovao vrlo zadovoljno kada je napuštao bal.

Za Uskrs je Lucrezia došla u Vatikan da s ocem i braćom sudjeluje u blagdanskim svečanostima. Bila je u svojim odajama u palači Santa Maria in Portico kada je stigao komornik Giovannija Sforze s hitnom porukom. Njezin muž zahtijevao je da ona s njime pođe natrag u Pesaro, objasnio je sobar, jer ga je boravak u Rimu deprimirao, te je želio pobjeći budnom oku pape.

Lucrezia je ljutito slušala, dok je Giulia počela pripremati stvari koje će sluškinja spakirati. Lucrezia je bila strahovito usamljena u Pesaru, a u Rimu se opet osjećala kao nekoć. "Što da radim?" glasno je upitala dok je hodala prostorijom. "U Pesaru, kao i u Rimu, vojvoda uopće ne obraća pažnju na mene. Kada me gleda, njegov pogled izražava sve samo ne ljubav, a sada želi da s njim odem iz Rima."

Giulia je prišla da je utješi.

Komornik se nakašljao da skupi hrabrost te zamolio za dozvolu da progovori. Kada ju je dobio, nastavio je. "Vojvoda od Pesara dao je do znanja da mu je kneginja vrlo draga. Čezne za njezinim društvom, ako ne zbog razgovora, onda barem da bude s njim u njihovu vojvodstvu, gdje on može vladati kako mu volja."

"E pa, dobri moj čovječe," rekla je Lucrezia, "to je njegova želja i razumljivo je da on traži daje se poštuje, ali, što će biti sa mnom ukoliko se vratim? Uvenut ću i umrijeti od samoće. U Pesaru me ništa ne veseli."

Giulia, koja više nije imala strpljenja slušati Luereziju, jer je znala koliku će to tjeskobu izazvati u Aleksandra, ispričala se i izašla iz sobe.

Iznenada se začulo kucanje na vratima i Lucrezia je čula glas svojega brata. "Crezia, ja sam, Ces. Smijem li ući?"

Brzo je naredila komorniku da se sakrije iza pregrade za presvlačenje. Upozorila gaje da se ne miče i da ne ispusti nijedan zvuk, jer bi ga to moglo stajati života. Njezin brat je strahovito mrzio vojvodu, pa nije željela još jednu scenu.

Čovječuljak je tiho stao iza pregrade i pokrio se jednim od Lucrezijinih ogrtača, te na glavu stavio još nekoliko komada odjeće da se dobro sakrije u slučaju da Cesare priđe previše blizu ili odluči pretražiti sestrinu sobu.

Cesare je ušao i odmah poljubio Luereziju. Izgledao je zadovoljno. "Otac je odlučio uslišiti tvoju molbu i dopustiti da se razvedeš. Potpuno je uvjeren da nemamo nikakve koristi od te

svinje Giovannija Sforze, pogotovo sada, kada se Milano ponovno udružio s Francuzima. Također, što je još važnije, otac je nezadovoljan što te muž nije usrećio."

Lucrezia je sjela na kauč i ponudila Cesareu da sjedne kraj nje. On je odbio i počeo šetati po sobi.

"Ali, što ćete reći Giovanniju?" pitala je. "Kako ću dobiti rastavu braka? On nije heretik i nije napravio nikakav prijestup, osim što sam s njim nesretna..."

Cesare se nasmijao. "Zar to nije dovoljno?" pitao je.

Lucrezijine oči veselo su zablistale. "Da, za mene je to najgori zločin, ali nisam sigurna da će se ostali složiti."

Cesare se uozbiljio. "Otac ne želi riskirati sa zakonitom rastavom. To bi izazvalo preveliki skandal. Naredio je da Giovanni jednostavno nestane."

Lucrezia je ustala i mršteći se pogledala brata. "Ces, ne smiješ to dopustiti. Giovanni je bez sumnje neotesan i dosadan, ali ja sam nesretna s njim jer on nije ti. Premda je i to zločin, ne zaslužuje kaznu kakvu ti predlažeš."

"Želiš li ti priopćiti Svetome Ocu da odbijaš poslušati njegova naređenja? Želiš li da se na tvoju glavu obruši pakleni bijes zbog Giovannija koji se ponaša poput svinje?" pitao je Cesare.

Lucrezia je proučavala brata. "Je li netko pitao vojvodu od Pesara želi li dragovoljno razvrgnuti ovaj brak prije nego što se dosjetio tako drastičnih mjera kao što su upotreba bodeža ili otrova?"

"Otac je pitao, Giovanni je odbio. Nema se više o čemu raspravljati", odgovorio je Cesare.

"Onda razgovaraj još jednom sa Svetim Ocem, koji je ujedno i tvoj otac, i reci mu da ne želim zbog vaših postupaka dovesti svoju besmrtnu dušu u opasnost. Pakao je vječan, i bez obzira na mnoge grijeha koje sam počinila vjerujem u milostivog Boga i vječnost u raj", odlučno je rekla Lucrezia.

Cesare je rezignirano spustio glavu i protrljao oči. "Crezia, moramo hitno učiniti nešto da okončamo tu farsu."

"Najviše na svijetu želim se riješiti vojvode", objasnila je Lucrezia, "i ti to dobro znaš, brate moj, ali brinem se za tvoju, očevu i svoju dušu. Ne želim radi koristoljublja sudjelovati u oduzimanju života drugog čovjeka."

Cesare je bio uvjeren da će Lucrezia biti sretna kada čuje vijest o papinoj odluci u vezi s njezinim brakom, pa ga je njezina reakcija razočarala. Namjera mu je bila da je oslobodi životinje koja ih je razdvajala i da postane njezin spasitelj. Sada je bio gnjevan. Prije nego što je izjurio iz sestrinih odaja viknuo je: "Naći se između tebe i našega oca, draga moja sestro, je kao biti zarobljen u željeznim okovima grijeha. Ne postoji izlaz. Zato te pitam, što želiš da učinim?"

"Nemoj izdati samoga sebe, dragi moj brate, izdajući drugog čovjeka" upozorila ga je Lucrezia.

Kada je bila sigurna da je Cesare otišao, Lucrezia je otišla iza pregrade spasiti Giovannijeva komornika, koji je tako jako drhtao da se to vidjelo ispod mnogih slojeva odjeće kojom se prekrio. Dok je otkrivala jadnog čovjeka prošaptala je: "Jeste li čuli o čemu smo razgovarali?" Njegove oči raširile su se od straha. "Ni jedne jedine riječi, vojvotkinjo. Ni slova", brzo je odgovorio.

"Zaboga, čovječe, zar ste tolika kukavica? Brzo, idite vojvodi i ispričajte mu sve što ste čuli. Recite mu neka se požuri. Ja ne želim njegovu krv na svojim rukama. Krenite..."

Rekavši to, odvela je komornika do sporednih vrata palače.

Kada je komornik bez daha dotrčao do odaja Borgia, gdje je Giovanni odsjeo i ispričao mu što je čuo, Giovanni Sforza odmah je pošao papi. Zamolio ga je da ga ispriča što neće biti nazočan na večernjoj molitvi, jer je osjetio potrebu da odjaše do crkve Svetoga Onofrija, izvan Rima i tamo se ispovjedi.

Aleksandar je pristao jer je bio Veliki tjedan, a bilo je poznato da u toj crkvi tijekom Velikog tjedna grešnik može dobiti poseban oprost kojim oslobađa dušu od svih grijeha. Cesare i papa, znajući što se Giovanniju sprema, osjećali su da im je dužnost da mu dopuste ispovijed u crkvi po njegovu izboru, te je dobio odobrenje da tamo ode.

Ali čim je Giovanni stigao do crkve, zajahao je rasnoga turskog konja, kojega je tamo ostavio zapovjednik njegovih postrojbi iz Pesara. Gonjen strahom, nemilosrdno je šibao konja i jahao bez predaha dvadeset četiri sata sve dok nije stigao u Pesaro. Kod gradskih vrata iscrpljeni konj s pjenom na gubici pao je na koljena i ubrzo uginuo.

Giovanni Sforza, koji je više volio životinje nego ljude, bio je neutješan. Glavnome konjušaru dao je napatke da se konj pokopa s najvećim počastima te danima nakon toga nije izlazio iz svojih odaja. Nije jeo niti je razgovarao s bilo kime. Građani Pesara nisu mogli odrediti zbog čega je više očajan, zbog gubitka supruge ili konja.

Lucrezia je bila ljuta na oca što joj nije osobno rekao kakvi su mu planovi te joj uskratilo mogućnost da izrazi svoje sumnje. Kada je otkrila da je papa poslao papinskog odvjetnika u Pesaro sa zahtjevom da se brak s Giovannijem poništi, zbog jedinog razloga koji komisija priznaje, a to je impotencija, Lucrezia je odlučila što mora učiniti. Iako nije voljela vojvodu bilo je logično očekivati da će se on, ako ga natjeraju da prizna slabost koja je bila i sramotna i neistinita, oprijeti iznoseći na vidjelo sumnju u njezinu vezu s vlastitim bratom. Posebno u tom trenutku nije željela da se to dogodi.

Upravo je ona, zbog Cesarca, nakon prve bračne noći odbijala spavati u muževoj postelji te rijetko ispunjavala svoju supružničku dužnost. Iako je priznanje impotencije bilo manje pogibeljno od bodeža ili otrova, svejedno je to bio smrtonosan udarac tako umišljenom čovjeku. On bi bio prisiljen nekako odgovoriti, što bi bilo opasno za papu i za cijelu obitelj Borgia.

Sljedećeg jutra probudila se u zoru te pozvala nekoliko dvorskih dama da s njom pođu u samostan San Sisto. Znala je daje samostan jedino mjesto gdje se može skloniti žena koja je odbila poslušati i svojega muža i svojega oca. Njezin izbor bio je jednostavan i čist.

Giulia i Adriana su je naravno pokušale odgovoriti od toga nauma.

"Sveti Otac neće imati trenutka mira dok te nema", rekla je Adriana. "Neće bez opiranja dopustiti da odeš."

"Neće me spriječiti u tome, jer ću već biti na putu kada sazna", odlučno je rekla Lucrezia.

Giulia ju je molila da se predomisli, jer je znala koliko će papa biti nesretan. "Draga sestro, daj papi priliku da te odgovori od tvoje nakane. Dopusti našem Ocu priliku da ti objasni svoje razloge. Dobro znaš koliko je nesretan svaki put kada odeš iz Vatikana..."

Lucrezia se ljutito okrenula prema njoj. "Ja svoj plan neću mijenjati. A ti, Giulia, ako želiš da Sveti Otac, koji je i moj otac, ne bude nesretan, predlažem ti da ga zabaviš onako kako on od tebe očekuje. Ja više nemam nikakve potrebe da mu ugodim, jer prilikom donošenja odluka ne uzima u obzir moje želje, niti one Nebeskoga Oca."

Adriana je pokušala još jednom. "Lucrezia, toliko si puta govorila da si nesretna, a sada kad otac koji te voli pokušava natjerati tvojega muža, kojega si i sama tako često klevetala, da ti dade rastavu ili pristane na poništenje braka, ti mu okrećeš leđa. Gdje je tu logika?"

Lucrezijine oči napunile su se suzama, ali nije smjela sumnjati u svoju odluku, jer bi tada sve ono što voli bilo izgubljeno zauvijek. Bez riječi je zagrlila Adrianu i Giuliju, a zatim rekla: "Nemojte pola dana ništa govoriti Svetome Ocu. Ako pita za mene recite mu da sam na koljenima u kapeli i da se molim te ne želim da mi itko smeta."

Zatim se okrenula jednoj od svojih najodanijih dvorskih dama i predala joj pismo koje je napisala prethodne večeri. "Molim te, odnesi ovo mojemu bratu kardinalu. Postaraj se da pismo predaš u njegove ruke i ničije više."

Papa Aleksandar je u svemu što se ticalo Crkve i države bio razuman čovjek, ali kada se radilo o ljubavi ili njegovu odnosu prema djeci bio je puno manje razuman. Kada su ga obavijestili o kćerinu odlasku iz palače i njezinoj namjeri da ostane u samostanu San Sisto bio je nesretan i strahovito ljut.

Kakav je značaj imalo što je on papa ako nije mogao zapovijedati čak ni vlastitoj kćeri? Kako se moglo dogoditi da to, nekoć drago dijete, može kleknuti pred Svetoga Oca i s istinskim poštovanjem poljubiti njegov prsten i sveto stopalo, a onda se tako bezočno oglušiti o njegove naredbe.

Pozvao je Cesarea i Duartea Brandaoa. Zatim je poslao po Michelotta.

Kada su se svi okupili u njegovim odajama upitao je: "Što sam to ja učinio svojem vlastitom djetetu koje toliko volim, da me napusti na ovakav način?"

Cesare je stajao pognute glave i šutio.

Duarte, u čijim se očima vidjela sućut reče: "Možda je osjetila poziv da služi Nebeskome Ocu, vaša Preuzvišenosti."

"Molim te, Duarte, nemoj me tješiti kao da sam nemoćna stara luda. Ima nešto što ja ne znam, nešto što mi je promaklo", rekao je papa.

Duarte je kimnuo. "Moja namjera nije bila da vas tješim, Sveti Oče, nemojte pogrešno shvatiti, već da vas odvratim od toga da krivite samoga sebe radi postupka vašega djeteta. Ako ćemo pravo, ona više i nije dijete. Ona u ovome trenutku ili hita prema nečem što joj daje nadu ili bježi od neke velike opasnosti."

"Što bi to moglo biti?" pitao je Aleksandar okrećući se prema Cesareu.

Njihovi pogledi su se sreli i u tom su se trenutku sukobile vatre u njihovim očima. Svih ovih godina nisu ni jednom spomenuli ljubav koja je Cesareu bila najvažnija, jer se Cesare bojao da bi ocu bila još važnija. Cesare je znao: kada bi se s Aleksandrom upustio u bitku koja ima veze s ljubavlju ili vlašću izgubio bi, jer je papa očekivao da odanost njegove djece prema njemu bude iznad svega na svijetu. Kada bi mu priznao kakvi su doista odnosi između njega i njegove sestre otvorila bi se vrata duševnog pakla.

Cesare nije nikome o tome govorio, nije to spominjao čak ni kada je bio pijan ili u krevetu s kurtizanima. Sluge u palači će bez sumnje šutjeti iz straha da ne ostanu bez glave. No je li njegov otac, Sveti Otac, rukovođen božanskom providnošću mogao vidjeti što se skriva u njegovoj duši, pitao se Cesare.

Iznenada se papin izraz lica smekšao i on se nasmijao. "Prijatelju moj, Don Michelotto, izaberi glasnika koji će svakodnevno putovati u samostan. Ne sumnjam da će moja kći ipak popustiti. Uvjeri se da to bude ugodan i pametan mladić. Mora biti naočit i dotjeran, kako bi moja draga Lucrezia htjela primiti moje poruke i na koncu pristati vratiti se kući."

Don Michelotto je učinio kako mu je naredeno. Izabrao je glasnika, mladića po imenu Perotto, jer je znao da ga Aleksandar voli. Taj mladi glazbenik i pjesnik bio je u papinoj službi kao glasnik u zamjenu za izdržavanje i spasenje svoje duše. Bio je obrazovaniji od mnogih na dvoru, a iz Španjolske je došao u Rim jer je puno čuo o ljepoti toga grada. Bio je pošten i duboko privržen Crkvi, pa mu je Aleksandar u potpunosti vjerovao.

Kada mu je Aleksandar dao u ruku prvu poruku za Lucreziju, učinio je to znajući da je Perotto neće predati samo ako ga ubiju u planinama na putu za samostan. Toliko mu je vjerovao.

Kada je Lucrezia u vrtu samostana prvi put vidjela Perotta pokušala je odbiti poruku koju joj je mladić donio od pape. "Ne želim imati razmirice sa Svetim Ocem," rekla je Perottu, "a najbolji način da to izbjegnem je da ih uopće ne započinem."

Perotto, duge plave kose skupljene u rep i sjajnih svijetlih očiju samo je veselo kimnuo. "Shvaćam, vojvotkinjo. Usudio sam se zasmetati vam jedino stoga što vjerujem da je poruka od velike važnosti."

Lucrezia ga je pogledala, niječno odmahнула glavom i okrenula se da ode. Sjela je na kamenu klupu u udaljenom dijelu vrta i razmišljala što da učini.

Umjesto da ode ili ostavi poruku gdje bi je ona mogla pronaći, Perotto je nestao na nekoliko trenutaka, pa se vratio s gitarom. Zamolio je Lucreziju za dopuštenje da sjedne na travu i svira.

Namrštila se, no on je imao vrlo slatko i ugodno lice, a život u samostanu bio je dosadan, pa je napokon pristala. "Svirajte ako želite", rekla mu je.

Lucrezia je bila iznenađena jer je Perottov glas bio ugodan poput njegove pjesme. Prošlo je dosta vremena otkako je bila u muškome društvu i uskoro se počela smiješiti.

Kada je otpjevao pjesmu ona se već bila oraspoložila pa je tražila da joj preda poruku. Perotto je to učinio smiješeći se.

Poruka je bila vrlo službena. Otac joj je pisao da se vode pregovori oko poništenja njezina braka i da je došlo do izvjesnog pomaka. Giovanni je razmatrao je li mu odšteta koju su mu nudili zadovoljavajuća. Aleksandar joj je poručio da svoje dvojbe napiše i pošalje po glasniku koji će joj donijeti odgovor idućega dana.

Pošla je u svoje odaje u samostanu, sjela za stol i napisala papi kratak i služben odgovor. Napisala je kako se nada da je on dobro i zahvalila mu na svemu što radi za nju. Potpisala se samo s Lucrezia Borgia, pa kada je on primio i pročitao pismo znao je da se ona još uvijek na njega ljuti.

Sljedećeg dana Aleksandar se probudio s čvrstom odlukom da što prije okonča problem Lucrezijine rastave. Papinski poslovi su dosta dobro napredovali i kada je završio s jutarnjom molitvom bio je slobodan da ostatak dana posveti obiteljskim poslovima.

Cesare se također probudio dobro raspoložen, pa je, kada se pridružio ocu, rekao: "Možda je vrijeme da organiziramo još jednu svečanost. Građani su postali nemirni i moraju nešto slaviti prije nego što počnu sami sebi stvarati nevolje."

"Da," složio se Aleksandar, "i meni bi godio karneval, jer sam zbog crkvenih poslova postao odveć ozbiljan."

U tom je trenutku papin glavni tajnik, Plandini, objavio dolazak Ludovica Sforze i njegova nećaka Giovannija.

Svi su sjeli oko malog mramornog stola gdje su im poslužili sir, voće i vino. Nakon kratkog, neobveznog razgovora Aleksandar se, ozbiljna izraza lica, okrenuo prema Sforzi. "Ludovico, ne mogu se više vrtjeti ukруг. Pozvao sam te danas da napravimo konačne planove za rastavu."

Ludovico, koji se ukočio dok je prinosio pehar s vinom usnama, izgledao je iznenađeno. Ali, trebalo mu je svega nekoliko trenutaka da se oporavi. "Vaša Svetosti, ukoliko mislite na Giovannija i na vašu slatku kćer Lucreziju, stvarno nema potrebe da se rastaju."

Giovanni je potvrdno kimnuo, ali nije ništa rekao.

Aleksandar je ustao od stola i počeo šetati po sobi. "Potreba postoji, Ludovico. Giovanni je napustio Rim i na nekoliko mjeseci otišao u Pesaro, a Lucreziju ostavio ovdje samu."

Ludovico je ustao i krenuo prema naslonjačima, a Giovanni za njim. "Ekscelencijo, moj nećak je napustio Rim zbog prijetnji vašega sina", objasnio je Ludovico opravdavajući se.

Cesare je i dalje sjedio za stolom ispijajući vino.

Aleksandar se okrenuo prema njemu. "Je li to istina, sine? Prijetio si mu?"

Cesare je vrlo smireno odgovorio. "Ja nikada ne prijetim. Ako me netko naljuti izazovem ga na dvoboj." Odmahnuo je glavom. "Ne sjećam se da sam te izazvao na dvoboj, Giovanni. Jesam li?" Pogledao je u šurjaka svojim tamnim, hladnim očima.

Njih dvojica se doista nisu voljeli. "Moraš priznati da baš i nisi bio dobar šurjak", arogantno je rekao Giovanni.

Ludovico, obuzet nervozom obratio se papi slatkim glasom. "Vaša Svetosti, Giovanni se ipak vratio u Rim. To dvoje mladih ljudi mogli bi sretno živjeti u Pesaru kao pravi bračni par. Ali Lucrezia je odbila. Ona želi živjeti u Rimu."

Sada su svi sjedili u papinoj radnoj sobi.

A

Aleksandar je izgubio strpljenje. "Ludovico, prijatelju, mogli bismo se svađati cijeli dan, ali i ti i ja imamo pametnijeg posla. Giovanni i Lucrezia se moraju rastati. Mi imamo razumijevanja za tvoje brige i osjećaje tvojega nećaka, ali za dobrobit Crkve, tako mora biti."

"Za dobrobit Crkve?" rekao je Ludovico zbunjeno.

Obojica su ustali i zajedno hodali prostorijom. "Sveti Oče", prošaptao je Ludovico, "siguran sam da bi Giovanni pristao na rastavu, kada bi kao razlog da brak nije bio valjan," nakašljao se, zatim dodao: "naveli to što je Lucrezia već bila zaručena sa Španjolcem."

Aleksandar se okrenuo i položio ruku na Ludovicovo rame: "Ludovico, Ludovico", rekao je. "Kada bi samo ova neugodnost mogla biti riješena tako lako. No sveta komisija koja o tome odlučuje se ne slaže."

"Možeš uvijek izdati bulu", rekao je Ludovico još tiše.

Aleksandar je potvrdno kimnuo. "U pravu si, prijatelju, mogao bih, kada bi ona bila nečija tuđa kćer." Tada se papa okrenuo prema Ludovicu i autoritativno rekao: "Jedini mogući

razlog za rastavu može biti impotencija. Priznanje da brak nikada nije konzumiran. To će shvatiti i građani i komisija. Imamo Lucrezijinu pismenu potvrdu da je tako."

Giovanni je skočio na noge obliven rumenilom. "Ona laže. Ja nisam impotentan i nikada neću priznati da jesam."

Ludovico se okrenuo prema njemu i strogo mu naredio da se smiri. "Sjedni, Giovanni. Moramo pronaći način da udovoljimo Svetome Ocu." II Moro je znao da mu je papa potreban, jer se plašio da bi francuska vojska mogla progutati Milano u bilo kojem trenutku, a tada bi mu podrška papinske vojske i Španjolske itekako dobro došla.

"Vjerujem da imam rješenje", odlučno je rekao Cesare. "Crezia tvrdi jedno, Giovanni drugo pa predlažem da napravimo pokus. Možemo okupiti članove obiju obitelji u velikoj dvorani za prijame. Donijet ćemo udobnu postelju i u nju smjestiti privlačnu, zdravu i živahnu kurtizanu. Giovanni će leći s njom i ovako ili onako dokazati svoju muškost."

Giovanni se zgrnuo. "Pred objema obiteljima? Neću. Nikada neću pristati na takvo što!"

Papa se obratio Ludovicu: "Eto, sve je riješeno. Giovanni je odbio priliku da se dokaže, pa smo primorani zaključiti, kao što bi svaki sud zaključio, da je Lucrezijina izjava točna. Mi ćemo, naravno, biti velikodušni prema Giovanniju, jer je kao suprug učimo sve što je mogao. Nismo tu da bismo ga krivili."

Giovanni je pokušao nešto reći, ali gaje stric zaustavio odvučavši ga u stranu. "Ako ne pristaneš, cijela obitelj će te se odreći. Ostat ćeš bez titule i bez svojih posjeda. U ovome trenutku, iako više nisi suprug, još uvijek si vojvoda, a to nije mala stvar."

Kasnije toga dana Cesare je sjedio za stolom u svojim odajama i nanovo čitao poruku koju mu je prethodnoga dana poslala sestra. Na njegovu naočitu licu ocrtavala se tuga koju je osjećao, jer kada je bio razdvojen od Lucrezije osjećao je bol i čežnju. Brinulo ga je još nešto. Ruka mu je drhtala dok je iznova čitao njezinu poruku.

Jedna se rečenica posebno isticala. "U ovome trenutku ne smijem raspravljati o onome što nam je najvažnije."

Upravo ta formalnost pisma, njezino inzistiranje da mu ne daje nikakve dodatne informacije privuklo je njegovu pažnju. Mučilo ga je ono što nije napisala. Dobro je poznao sestru i znao da ona čuva neku tajnu, zbog koje bi se svi mogli naći u velikoj opasnosti.

Gosti Vannoze Cattanei sjedili su za svečanim stolovima prepunim šarenila i gledali kako plamteće sunce zalazi preko crvenih kamenih ostataka rimskoga foruma. Pozvala je nekoliko prijatelja i svoju djecu na svoje seosko imanje na večeru u Cesareovu čast. On je idućega tjedna trebao otputovati u Napulj kao papinski delegat.

Vannozzin vinograd, kako su djeca od milja zvala to imanje, nalazio se na gotovo pustom brežuljku Eskvilinu nasuprot prekrasnoj crkvi San Pietro iz petoga stoljeća.

Juan, Jofre i Cesare konačno su jednom sjedili zajedno, smijali se i zabavljali. Odjednom je Cesare primijetio kako njegova majka na drugom kraju dvorišta razgovara s mladim švicarskim gardistom. Nasmijao se u sebi, jer je ona još uvijek bila vrlo lijepa. Iako visoka, bila je nježne građe, čiste maslinaste kože i guste kestenjaste kose u kojoj još nije bilo sjedina. Izgledala je prekrasno u dugoj crnoj svilenoj haljini, s niskom bisera iz južnih mora, posebnim Aleksandrovim darom.

Cesare je obožavao majku. Bio je ponosan na njezinu ljepotu, pamet i očigledan smisao za posao. Uspješno je upravljala svojim svratištima poput bilo kojeg muškarca u Rimu. Još jednom je pogledao mladoga gardista i od srca poželio majci svako dobro, jer ako je još uvijek aktivno mogla uživati u ljubavi i on je bio zadovoljan.

Vannozza je za tu prigodu iz svojih rimskih svratišta dovela dvojicu odličnih kuhara da pripreme mnoštvo slasnih jela. Bilo je pirjanih slasnih guščjih jetara s komadićima jabuka i grožđicama, kuhanih svježe ulovljenih jastoga u finom umaku od rajčica, bosiljka i vrhnja, te mekanih telećih odrezaka, prženih na tavi s tartufima i zrelim, zelenim maslinama, netom ubranih s obližnjih stabala.

Neki od mlađih kardinala, poput Gija Medicija ushićeno su uzvikivali svaki put kada bi bilo posluženo novo jelo. Kardinal Ascanio Sforza bio je vrlo tih, ali je pojeo više porcija od svakog jela, kao i Aleksandrov rođak, kardinal od Monreala.

Uz jelo se iz velikih porculanskih boca točilo vino napravljeno od krupnog zrnja burgundea iz Vannozzina vinograda. Juan je ispijao svaki pehar koji bi mu natočili te odmah prinosiso sljedeći usnama. Za vrijeme večere vrlo vitak mladić s crnom krinkom na licu sjeo je kraj njega i nešto mu šapnuo na uho.

Cesare je već nekoliko puta tijekom prošlog mjeseca vidio tog maskiranog čovjeka u Vatikanu, u Juanovu društvu, no kada se stao raspitivati tko je taj stranac, nitko mu nije znao odgovoriti. Kada je pitao Juana ovaj se samo cinično nasmijao i nastavio svojim putem. Cesare je pretpostavljao da je mladić ekscentrični umjetnik iz jednog od gradskih geta, kamo je Juan često odlazio posjećivati prostitutke i tratiti novac.

Raskopčane tunike i kose raščupane od znoja, Juan je nesigurno ustao da nazdravi. Bio je prilično pijan. Nespretno je ispred sebe podigao pehar i prolio malo vina. Jofre se nagnuo da mu pomogne ispraviti pehar, ali ga je Juan grubo odgurnuo. Okrenuo se prema Cesareu i teško izgovarajući riječi rekao: "Za bijeg mojega brata iz ruku Francuza. Za njegovu sposobnost da uvijek umakne opasnosti. Bilo nošenjem kardinalskog šešira ili bijegom od Francuza. Neki to zovu smionošću... ja to zovem kukavičlukom..." Zatim se stao glasno smijati.

Cesare je skočio na noge s rukom na sablji. Krenuo je na Juana, ali ga je stari prijatelj Gio Medici zgrabio i uz Jofreovu pomoć i Vannozzine molbe uspio zadržati.

"On ne zna što govori, Cesare. On to nije mislio ozbiljno", molećivo mu je govorila Vannozza.

"Zna on dobro, majko, i da nismo u tvojoj kući ubio bih bezobraznoga gada ovoga trenutka, bez obzira na to što je moj brat, a tvoj sin." odgovorio je Cesare kroz stisnute zube dok mu je iz očiju sijevalo.

Još uvijek potresen zbog bijesa koji je osjećao, Cesare je dopustio Giju da ga odvede natrag do njegova mjesta. Gosti, čije je dobro raspoloženje splasnulo zbog nesuglasice među braćom, sada su tiho razgovarali.

Tada je maskirani čovjek ustao i ponovno nešto šapnuo Juanu. Otriježnjen bratovom ljutnjom Juan je ustao, ovaj put nešto sigurnije, i rekao: "Molim vas da me ispričate, jer imam dogovoreni sastanak na koji neizostavno moram otići."

Nakon što mu je njegov paž pomogao da se ogrne plavim baršunastim plaštem, Juan je brzo napustio zabavu u pratnji jednog od svojih ljudi i visokog maskiranog čovjeka.

Uskoro su se i ostali počeli razilaziti, a Cesare je otišao s bratom Jofreom, Gijom i Ascaniom Sforzom. Dok su se jašući udaljavali, Cesare je mahnuo majci Vannozzi, kojoj je društvo ostao praviti mladi švicarski gardist.

Četvorica muškaraca ubrzo su dojahala do grada. Prošli su kroz vrata Rima, a zatim stajali neko vrijeme na raskrižju ispred palače Borgia i razgovarali o incidentu s Juanom. Cesare je izjavio da više ne može trpjeti Juanovo pijano hvalisanje i nedostatak odanosti prema obitelji. Čvrsto je odlučio još jednom razgovarati s njime i objasniti mu ozbiljnost ispada koji se zbio kod Vannozze. Prvo će mirno razgovarati s Juanom, ali bude li primoran, izazvat će ga na dvoboj i jednom za svagda riješiti sve probleme. Juan je znao da bi u dvoboju vještiji Cesare pobijedio pa bi se Juan morao pokajati za svoje glupo ponašanje, ne samo prema Cesareu, već i prema svima koje je povrijedio, bacivši ljagu na cjelokupnu obitelj Borgia.

Bez obzira na drsku optužbu, Cesare je znao da je Juan kukavica, a ne on. U svakoj bici, bilo riječima ili mačem, Cesare bi pobijedio.

Kardinal Ascanio Sforza se također požalio. Nekoliko večeri prije, Juan je, opet pijan, bez ikakva razloga ubio njegova glavnog slugu. Ascanio je još uvijek bio ljut zbog toga. Kleo se da bi osobno izravnao račune s Juanom, da ne nosi crveni kardinalski šešir i da se ne boji papine osvete.

Šesnaestogodišnji Jofre nije rekao ni riječi protiv Juana, ali je Cesare znao da je ljut na brata, jer je znao za Juanovu vezu sa Sanciom. Najmlađi brat bio je prava zagonetka. Na prvi pogled, zbog praznog izraza lica nije djelovao odveć pametno. Ali Cesare je vidio Jofreovu preobrazbu one noći u vrtu s de Cordobom, poslije čega je na njega gledao drugim očima.

Nakon što su Ascaniju poželjeli laku noć i Gio Medici odjahao u svoju palaču, Jofre je rekao Cesareu: "Mislim da ću otići u geto i provesti nekoliko sati sa ženom koja će odgovoriti na moje osjećaje."

Cesare mu se osmjehnuo i pljesnuo ga po ramenu da ga ohrabri. "Samo naprijed, mali brate", rekao je smijući se. "Želim ti ugodnu noć."

Cesare je gledao brata kako odlazi. U tom se trenutku dogodilo nešto što ga je zabrinulo. Kada je mladi Jofre okrenuo konja prema getu, između kamenih zgrada su se pojavila trojica jahača koji su ga naizgled pratili. Jedan od njih, onaj viši, jahao je bijelog pastuha.

Cesare je pričekao nekoliko trenutaka kako oni ne bi čuli galop njegova konja, pa odjahao na trg iznad geta. Ispred njega, nekoliko ulica dalje, vidio je izdužene sjene četvorice jahača među kojima je bio i njegov brat Jofre. Čuo ih je kako prijateljski i veselo razgovaraju. Uvjerivši se da mu brat nije u opasnosti, Cesare je okrenuo konja i vratio se u Vatikan.

Cesare je spavao već nekoliko sati kada ga je probudila grozna noćna mora. Je li to bio zvuk jahača? Pokušao se razbuditi, ali svjetiljka u njegovoj sobi već je dogorjela i u prostoriji je bilo mračno kao u pećini.

Počeo se znojiti, dok mu je srce ubrzano tuklo. Pokušao se smiriti, ali ništa nije moglo smanjiti paniku koju je osjećao. Ustao je i pokušao oživiti svjetiljku, ali ruke su mu se tresle, a mozak bio ispunjen iracionalnim strahovima. Prestrašen zazvao je svojega slugu, ali nitko nije došao.

Napokon, sama od sebe, svjetiljka je zatreperila i u prostoriji je opet bilo svjetla. U polusnu je sjeo natrag na postelju. Okružile su ga tamne sjene koje su ga sa zidova pokušavale dohvatiti.

Cesare je omotao plahtu oko sebe, jer mu je poslalo vrlo hladno i nije mogao zaustaviti drhtanje. Tada je, niotkuda, začuo Nonin glas: "Vidim smrt u tvojoj kući..."

Nastojao se osloboditi tog osjećaja, ne obraćati pažnju na glas, ali mu je um svejedno bio ispunjen stravom. Je li možda Crezia u opasnosti? Ne, uvjeravao je samoga sebe. Samostan je bio sigurno mjesto za nju, otac se za to pobrinuo poslavši Don Michelotta da postavi stražu oko samostana, ali tako da se Lucrezia ne prestraši i ne naljuti još više. Zatim je pomislio na Jofrea, no kada se sjetio zvuka njegova glasa dok je razgovarao sa svojim pratiocima, Cesare se umirio.

Juan? Bog zna da, ako na nebu ima pravde, kada bi Juan bio u opasnosti, Cesare ne bi zbog toga imao noćne more. Tada se sjetio oca i zabrinuo. Što bi bilo s njim kada bi se Juanu nešto dogodilo?

Cesare se brzo odjenuo i pošao do papinih odaja. Ispred sobe njegova oca, s obiju strana teških metalnih vrata budno su stajala dva stražara Svete garde.

"Odmara li se Sveti Otac?" pitao ih je Cesare, trudeći se da mu glas zvuči mirno.

"Kada sam pogledao prije nekoliko minuta mirno je spavao", odgovorio je iz predsoblja Jacamino, najdraži sluga njegova oca. "Sve je u redu."

Cesare se vratio u svoje odaje. Ali nemir nije jenjavao i nije mu preostalo drugo nego da odjaše u prirodu, što je činio kad god bi mu srce tako jako tuklo da se činilo kako će iskočiti iz grudi. Otrčao je do konjušnice i upravo htio zajahati svoga najdražeg pastuha, kada je vidio kako jedan od konjušara timari Jofreova konja. Primijetio je gusto, crveno riječno blato na konjskim kopitima.

"Znači moj brat Jofre se živ i zdrav vratio kući?" pitao je Cesare.

"Da, kardinale", odgovorio je dječak.

"A moj brat Juan? Je li se on vratio?"

"Ne, kardinale", odgovorio je dječak. "Još uvijek nije."

Mučen predosjećajem, Cesare je izjahao iz grada. Nije znao što traži, ali je jahao kao da ga gone demoni. Sve oko njega činilo se kao u snu. U tom izmijenjenom stanju svijesti jahao je poljem kraj rijeke i tražio brata Juana.

Noć je bila hladna i vlažna, a miris soli iz Tibera razbistrio mu je misli i smirio ga. Pretraživao je obalu ne bi li ugledao kakve tragove, ali nije ništa pronašao. Nakon nekoliko sati jahanja stigao je do obale pokrivena crvenom glinom. Preko puta jednog od velikih ribarskih dokova nalazila se palača grofa Mirandelle i bolnica, na čijim su prozorima gorjele svjetiljke. Sve se doimalo mirno.

Cesare je sjahao s konja, tražeći nekoga tko je možda vidio njegova brata, ali i dok i obala izgledali su napušteno. Jedini zvuk koji se čuo bilo je pljuskanje vode, jer su ribe iskakale iz svjetlucave, staklaste rijeke.

Cesare je otišao do kraja doka i zagledao se preko vode. Tamo se usidrilo nekoliko ribarskih brodica čije su posade bile ili u jednoj od lokalnih seoskih gostionica ili spavale dubokim snom u potpalublju. Pitao se kako bi bilo živjeti poput ribara, kada bi jedini posao bio bacati mrežu svaki dan i čekati da riba u nju zaluta. Nasmijao se osjećajući se bolje.

Upravo se htio okrenuti i otići, kada je spazio malenu brodicu usidrenu kraj naslagane hrpe klada u kojoj je neki čovjek spavao.

"Signor? Signor?"³⁴ zazvao je Cesare.

Dok je išao prema brodici čovjek se uspravio i zabrinuto ga pogledao. "Ja sam kardinal Borgia", rekao je Cesare. "Tražim svojega brata, vrhovnog zapovjednika papinske vojske. Jeste li primijetili nešto sumnjivo ranije ove noći?"

Dok je razgovarao s ribarom Cesare je vrtio zlatan dukat među prstima.

Ugledavši novac, čovjek koji se zvao Giorgio, bijaše ponukan otvoreno govoriti s Cesareom.

Nakon pola sata, malo prije odlaska, Cesare je zahvalio ribaru i dao mu zlatnik. "Nitko ne smije znati da smo razgovarali. Računam na vašu šutnju", rekao je Cesare.

"Već sam sve zaboravio, kardinale", obećao je Giorgio.

Cesare je odjahao natrag u Vatikan. Nikome nije rekao što je saznao.

Papa Aleksandar se probudio ranije nego obično s osjećajem nelagode. Sazvao je sastanak radi utvrđivanja vojne strategije za predstojeće bitke, pa je bio uvjeren da je osjećaj nelagode izazvan brigom za njihov ishod.

Nakon jutarnje molitve, kada je klečeći molio za Božansku providnost, stigao je na sastanak i iznenadio se vidjevši da je samo Duarte Brandao prisutan.

"Gdje su moji sinovi?" pitao je papa. "Vrijeme je da počnemo."

Duarte se plašio onoga što mora reći Aleksandru. Prije svitanja probudio ga je sluga vrhovnog zapovjednika i rekao mu da se njegov gospodar nije vratio s večere u vinogradu. Znakovito je bilo i to što se ni Juanov paž nije vratio.

Duarte je umirio slugu, poslao ga natrag u odaje vrhovnog zapovjednika i rekao mu da ga obavijesti čim se papin sin vrati. No Duarte je osjetio nešto čudno u zraku i nije mogao ponovno zaspati. Nakon što je dugo ležao budan, odlučio je ustati, te se brzo odjenuo. Prije nego što se zlatno svjetlo dana počelo probijati kroz mračno nebo, jahao je ulicama Rima te se raspitao po getu je li netko vidio Juana Borgiu. Nitko ga nije vidio.

Vrativši se u Vatikan smjesta je probudio Cesareu i pitao ga kada je Juan zadnji put viđen.

"Odjahao je sa zabave sa svojim pažem i maskiranim čovjekom", rekao je Cesare. "Trebao se vratiti u Vatikan. Njegov paž je dobio upute da se pobrine da tako bude, jer je Juan bio prilično pijan kada je odlazio sa zabave."

"Nisam mogao pronaći njegova paža", rekao je Duarte Cesareu, "pa sam osobno pretražio cijeli grad ne bih li pronašao Juana."

"Odmah ću se odjenuti", rekao je Cesare, "za slučaj da me otac zatreba."

Kada je Duarte odlazio iz Cesareovih odaja primijetio je da su Cesareove čizme još uvijek mokre i prekrivene svježim crvenim blatom.

Prošlo je nekoliko sati i Aleksandar se počeo sve više uzrujavati zbog Juanove odsutnosti. Nemirno je koračao svojim odajama sa zlatnom krunicom u ruci. "Taj mladić je nemoguć", rekao je Duarteu. "Moramo ga pronaći. Čut će on mene."

Duarte je pokušao umiriti papu: "On je mlad, Svetosti, a grad je pun lijepih žena. Možda leži bez svijesti u kakvoj sobi u Trastevere za koju još ne znamo."

Aleksandar je kimnuo, no tada je Cesare ušao s nemilim vijestima. "Oče, pronašli su Juanova paža. Smrtno je ranjen i čini se da su rane tako teške da nije u stanju govoriti."

"Ja ću otići do njega i upitati ga gdje je moj sin," rekao je papa, "jer ako bude u stanju govoriti, meni će reći."

³⁴ Signor (tal.), gospodin.

Cesare je pognute glave tiho rekao: "Bez jezika neće moći, oče."

Papa je osjetio slabost u koljenima.

"Zar je tako teško ranjen da ne može ni pisati?" pitao je papa.

"Ne može, oče, jer su mu odrezali prste", objasnio je Cesare.

"Gdje su ga pronašli?" pitao je papa sina.

"Na Piazza della Giudecca", odgovorio je Cesare. "Izgleda da je tamo ležao satima, naočigled stotina prolaznika, koji su se previše bojali prijaviti taj događaj."

"Znači, još nema nikakvih novosti o tvom bratu?" pitao je Aleksandar sjedajući.

"Ne, oče", rekao je Cesare. "Još ništa."

Nakon što su jašući pretražili cijeli Rim prikupljajući informacije od kapetana Svete garde, zapovjednika španjolskih snaga i Švicarske garde, kao i od debelih gradskih pozornika, Cesare i Duarte su se vratili u Vatikan.

Aleksandar je i dalje tiho sjedio grčevito stišćući zlatnu krunicu. Kada su ušli u papine odaje Cesare je pogledao Duartea Brandaoa. Činilo mu se da bi za oca bilo bolje da najnovije vijesti čuje od odanog prijatelja.

Duarte je prišao papi i čvrsto ga primio za rame da mu dade snage da se suoči s vijestima. "Svetosti, upravo su me obavijestili da je pronađen konj vrhovnog zapovjednika kako luta okolo, a uzde su mu, čini se, prerezane mačem."

Papa je osjetio kako ostaje bez daha, kao da ga je netko udario u trbuh. "A jahač?" tiho je pitao.

"Jahača nisu pronašli, oče", rekao je Cesare.

Papa Aleksandar je podigao glavu pa se zamagljenih očiju okrenuo prema Cesareu. "Skupi Svetu gardu pa neka pretraže ulice Rima i okolna mjesta. Reci im da se ne smiju vratiti dok ne pronađu mojega sina."

Cesare je, kao što mu je rečeno, otišao izdati naređenje gardistima. U veži palače prošao je kraj brata Jofrea. "Juan je nestao", rekao je Cesare. "Otac je očajan. Na tvom mjestu ja bih jako pazio što govorim. Nipošto mu nemoj reći gdje si bio prošle noći."

Jofre je kimnuo bratu i rekao: "Shvatio sam."

Ali ništa nije dodao.

Gradom su se počele širiti glasine da je papin sin Juan nestao, a da papa u svom očaju prijeti stravičnim kaznama ukoliko se otkrije da mu je netko našao.

Trgovci su pribijali daske na svoje izloge i zatvarali dućane, dok su španjolski vojnici trčali ulicama grada sa isukanim mačevima. Aleksandrovi neprijatelji, među kojima su bile obitelji Orsini i Colonna, iz straha da ih se ne optuži za Juanov nestanak, također su se naoružali. Poslali su glasnike da pretraže sve rimske uličice, a vojnici se, pod prijetnjom smrću, nisu smjeli vratiti dok ne pronađu Juana.

Rano sljedećega jutra, redarstvenici su probudili ribara kojega su pronašli kako spava na svojem brodu. Njegovo je ime bilo Giorgio Schiavi. Tvrdio je da je one noći, kada je bila zabava, vidio četiri jahača, od kojih je jedan bio maskiran. Gledao je sa svoje brodice kako za sobom vode petoga konja, preko čijeg je sedla bilo prebačeno tijelo, te ga odvođe na mjesto gdje se u Tiber baca gradski otpad. Tamo su podigli tijelo s konja i bacili ga u rijeku.

"Kako su izgledali ti ljudi? Što nam možeš reći?" pitali su ga redarstvenici.

"Bilo je vrlo mračno..." odgovorio je Giorgio.

Nakon daljnjeg ispitivanja, priznao je da je čuo glas jednoga jahača, očigledno vođe, kako naređuje drugima da bace nekoliko kamenova na truplo, čiji je plavi baršunasti plašt isplivao na površinu. Također je rekao da je jedan konj bio bijele boje.

Međutim, održao je obećanje koje je dao kardinalu i nije opisao čovjeka koji je davao naređenja. Kada su ga redarstvenici počeli agresivnije ispitivati, zahtijevajući da im kaže zašto nije prijavio taj događaj, Giorgio je razljućeno rekao: "U posljednjih nekoliko godina vidio sam kako bacaju stotine tijela u Tiber. Kada bih redarstvu prijavljivao svaki slučaj ne bih imao vremena loviti ribu, a kamoli jesti!"

Ronioci su do podneva pomoću mreža i velikih kuka pretražili dno rijeke od jedne do druge obale. No tek je oko tri sata poslije podne nešto čvrsto zapelo za kuku mjesnoga ribara. Naduto tijelo isplivalo je na površinu licem prema gore, dok se riječna struja poigravala njegovim plavim baršunastim plaštem.

Na nogama je još uvijek imao čizme i mamuze. Rukavice su mu bile zataknete za pojas, a u kesi je bilo trideset dukata; znači nije ubijen radi pljačke. Kada su ga izvukli iz vode i pregledali, pronašli su devet dubokih rana na njegovu tijelu i vidjeli da mu je grlo prerezano. Duarte Brandao došao je identificirati truplo. Nije bilo sumnje. Bio je to papin sin, Juan Borgia.

Juanovo je tijelo smjesta brodom prevezeno u utvrdu Sant'Angelo. Kada je vidio truplo svojega najdražeg sina Aleksandar je izbezumljen pao na koljena izvan sebe od boli. Ridao je i ridao, a njegovi krici upućeni vlastitome Bogu razlijevali su se Vatikanom.

Kada se Aleksandar malo pribrao, naredio je da ukop bude te iste večeri. Juanovo je tijelo položeno na svečani odar, odjeveno u skupocjenu brokatnu odoru vrhovnog zapovjednika svete rimske Katoličke crkve.

Te večeri u šest sati prenijeli su Juana, koji je izgledao vrlo naočito i kao da spava, na veličanstvena mrtvačka nosila, te su ga plemenitaši iz njegova kućanstva odnijeli preko mosta, dok je papa stajao sam u kuli Sant'Angela i gledao za njima.

Na čelu povorke stupalo je sto dvadeset nosača baklji i štitova, a za njima su išle stotine crkvenih komornika i svećenika koji su rastrojeni plakali.

U noći, praćena tišmama ožalošćenih s bakljama u rukama, povorka je prošla pokraj španjolskih konjanika s isukanim mačevima i stigla do crkve Santa Maria del Popolo, gdje je Juan položen na vječni počinak u kapelu koju je njegova majka Vannozza pripremila za sebe.

Aleksandra je još uvijek mučila velika tuga kada je, odmah nakon sprovoda, pozvao Cesarea da dođe u njegove odaje.

Želeći pomoći ocu Cesare je smjesta došao.

Kada je ušao u papinu privatnu radnu sobu, ugledao je Aleksandra kako sjedi za stolom, blijed u licu, očiju crvenih od plača. Cesare ga je samo jednom vidio takvog, dok je još bio dijete, kada je Juanov život bio u opasnosti. U tom se trenutku zapitao može li molitva doista promijeniti sudbinu ili samo odgađa neizbježne događaje.

Aleksandar, ugledavši sina u tami slabo osvijetljene prostorije, prišao mu je tako blizu daje njegovo golemo tijelo bilo svega nekoliko centimetara od Cesarea. Bio je izvan sebe od tuge i

bijesa. Oduvijek je znao da Cesare ne voli brata, jer je Juan imao onakav život kakav je Cesare htio. Čuo je da su se prije dvije večeri strahovito posvađali kod Vannozze, a te iste noći Juan je nestao. Želio je čuti istinu od Cesarea. "Zakuni mi se da nisi ubio brata. Zakuni se u svoju besmrtnu dušu. Znaj, ukoliko mi ne kažeš istinu gorjet ćeš u paklu zauvijek", rekao je papa grubim, zapovjedničkim tonom.

Cesare je skoro ostao bez daha, užasnut očevom optužbom. Istina, nije mu bilo žao što je njegov brat mrtav, ali također je bila istina da ga on nije ubio. Ipak, nije mogao kriviti oca što ga sumnjiči.

Cesare se primaknuo ocu još bliže, ukrstivši s njime pogled. Stavio je ruku na grudi i iskreno rekao Aleksandru: "Oče, nisam ubio svojega brata. Kunem ti se. Ukoliko ne govorim istinu neka vječno gorim u paklu." Na papinu licu vidio je zbuđenost, pa je ponovio: "Nisam ubio Juana."

Papa je prvi pogledao u stranu. Opet je sjeo, bolje rečeno srušio se u veliki kožnati naslonjač i rukom prekrio oči. Kada je progovorio glas mu je bio tih i nježan. "Hvala ti, hvala ti, sine", rekao je. "Vidiš i sam da sam očajan zbog gubitka mojega dječaka i strahovito mi je laknulo zbog ovoga što si rekao. Ali znaj, i to nisu prazne riječi tugujućeg oca, da si ti ubio svojega brata dao bih da ti iščupaju sve mlove s tijela. Ostavi me sada, jer moram se moliti i pokušati pronaći neku utjehu u svojoj boli."

Postoji trenutak u životu svakoga čovjeka kada odluka koju donese pomaže utrti put njegovoj sudbini. Upravo na tom raskrižju, kada čovjek ne zna što ga čeka, on donosi odluku koja će utjecati na sve buduće događaje. Tako je Cesare odlučio da ne kaže ocu o ribaru koji je pronašao prsten s plavim topazom, te da zna daje njegov brat Jofre ubio Juana. Jer, kakve bi od toga bilo koristi?

Juan je sam izazvao svoju sudbinu. To što je upravo Jofre poslužio kao oružje izvršenja pravde činilo se logičnom posljedicom Juanova patetičnog života. On nije ničim doprinio obitelji Borgia, već ju je naprotiv doveo u opasnost. Jofreovo ubojstvo vlastitoga brata činilo se odgovarajućom pokorom za mnoge grijeh obitelji Borgia.

Nije ga iznenadilo što otac sumnja u njega, već što Aleksandar sumnja u njegovu odanost i ljubav; i to ga je pogodilo više nego što je očekivao.

Ali ako je Aleksandar želio kriviti njega, neka tako bude, jer kada bi ocu i rekao istinu, ona bi ga ranila još više. Kao Sveti Otac, papa je morao biti nepogrešiv, jer mu je upravo ta nepogrešivost davala moć. U ovom slučaju, rezonirao je Cesare, istina bi poricala upravo onu vrednotu na kojoj se papinstvo zasnivalo.

Cesare je znao da njegov otac sumnja u njega, ali kakve bi koristi bilo od toga da papa sumnja u samoga sebe? Ne, to bi ga oslabilo. Ne samo njega, već cijelu obitelj Borgia. Cesare to nije smio dopustiti.

Tako je nakon Juanove smrti Cesare odlučio preuzeti ulogu skrbnika nad Rimom, kao i nad cijelom obitelji.

Lucrezia se upravo molila ispred velikoga mramornog kipa u kapeli samostana San Sisto kada ju je pozvala jedna od mlađih časnih sestara, nervozna mlada žena koja je potjecala iz jedne od kraljevskih obitelji Napulja. U samostanu je utočište pronašlo podjednako mnogo bogatih djevojaka iz europskih aristokratskih obitelji kao i siromašnih seljanki koje su doista osjetile

poziv da služe Bogu. I jedne i druge služile su Crkvi. Obitelji imućnih djevojaka plaćale su velike iznose Crkvi, a seljanke su se molile za spas duša bogatih.

Mlađa djevojka zamuckujući je objasnila Lucreziji daje netko čeka s važnom porukom. Luerezia, čije je srce s iščekivanjem odmah brže zakucalo, hodala je najbrže što je mogla, dok je lupkanje njezinih cipela po kamenom podu odzvanjalo praznim hodnicima.

Na sebi je imala jednostavnu sivu vunenu haljinu s visokim strukom, a preko nje običnu pamučnu vestu. Hvala Bogu, mislila je svako jutro dok se odijevala, što je odjeća tako široka i neugledna pa skriva njezin trbuh, koji je iz dana u dan bivao sve veći.

Tisuće misli prostrujale su joj glavom u tih nekoliko minuta koliko joj je trebalo da stigne do predvorja. Je li sve u redu s ocem? S Cesareom? Možda nije mogao podnijeti život bez nje sve ove mjesece, pa je otišao zauvijek? Ili je to samo još jedna poruka od Svetoga Oca, njezina oca, koji je moli da se vrati u Rim i zauzme svoje mjesto na dvoru.

Pročitala je samo jednu od očevih poruka koju joj je donio mladi Perotto. Bojala se da su sve ostale jednake, da otac zahtijeva njezinu poslušnost, a Luerezia ga nije mogla poslušati čak i da je htjela. Ne bi nikome koristilo da se pokaže u ovakvom stanju, pogotovo nakon što joj je Perotto rekao da papa inzistira da se njezin brak poništi zbog Giovannijeve impotencije. Nježno je tapšala svoj trbuh dok je hodala. "Kako bi te onda on svima objasnio?"

Predvorje je bilo prazno i hladno. Na mramornome podu nije bilo saga, a prozori su bili prekriveni tamnim zastorima. Nekoliko raspela visjelo je na golim zidovima. Kada je Luerezia ušla zastala je kao ukopana. Tamo je bio njezin brat Cesare. Stajao je sam, odjeven u svećeničko ruho i čekao je.

Bila je tako sretna što ga vidi da je potrčala prema njemu, bacila mu se u zagrljaj ne mareći vidi li ih netko. Ali Cesare ju je odmaknuo od sebe i, mršteći se, strogo je pogledao.

"Ces," rekla je gotovo plačući, "što se dogodilo?" Nije mogla vjerovati da je tako brzo primijetio, ni da je od bilo koga čuo u kakvom se stanju nalazila. Dok je stajala pred bratom, a tisuće misli joj se motalo glavom, on je pognuo glavu i rekao: "Juan je mrtav. Netko ga je ubio."

Koljena su je izdala pa je posrnula naprijed i gotovo pala na tvrdi, mramorni pod no Cesare ju je uspio prihvatiti. Klečeći pokraj nje primijetio je koliko je blijeda, a žilice na njezinim zatvorenim kopcima isticale su se jače nego obično. "Crezia, Crezia..." nježno ju je pozvao, ali ona se nije osvijestila. Skinuo je svoj baršunasti plašt i stavio ga na tlo ispod njezine glave. Lucrezijini kapci su zatreperili i počela je otvarati oči upravo u trenutku kada je Cesare prešao rukom preko njezina trbuha da je umiri i probudi. Kad joj se razbistrilo pred očima jedino što je vidjela bile su njegove oči.

"Je li ti sad bolje?" pitao je.

"To je strašna mora", rekla je. "Juan je mrtav? A otac? Kako on to podnosi?"

"Ne baš najbolje", rekao je Cesare. Tada je opet položio ruku na njezin trbuh i namrštio se.

"Ima nekih promjena kod tebe o kojima nisam znao."

"Da."

"Budući da otac traži poništenje braka ovo nije došlo baš u najzgodnije vrijeme. Sada nitko neće vjerovati da je ta svinja, Giovanni, impotentan i nećeš dobiti dozvolu da se tvoj brak poništi."

Lucrezia se brzo pridigla. Osjetila je po bratovu glasu da je ljut na nju. Još uvijek je bila potresena zbog vijesti o Juanovoj smrti i Cesareova ljutnja ju je zbunjivala. "Moje stanje nema nikakve veze s Giovannijem", hladno je rekla. "S njim sam legla u postelju samo jednom, i to prve bračne noći."

"Tko je nitkov kojega ću morati ubiti?" srdito je upitao Cesare.

Lucrezia je rukom dotakla njegov obraz. "Ovo dijete je tvoje, srećo moja," rekla je, "a može postati našom nesrećom."

Neko vrijeme ju je zamišljeno gledao.

"Moram se osloboditi kardinalskoga šešira. Ne želim da moje dijete bude kopile", rekao je napokon.

Lucrezia je prstom pokrila njegove usne. "Ali tvoje dijete ne smije biti i moje dijete."

"Moramo dobro razmisliti, sve dobro isplanirati", rekao je. "Zna li još netko?"

"Nitko živ", rekla je Lucrezia. "Onoga dana kada sam bila sigurna napustila sam Rim."

Nakon Juanve smrti papa se zatvorio u svoje odaje. Bez obzira na Duarteove, Don Miehelottove i Cesarove molbe, te molbe svih koji su ga voljeli, danima je odbijao jesti i razgovarati s bilo kime pa čak i s Giuliom. Iz njegove sobe čule su se molitve, kao i krici kajanja dok je molio oprost.

No prvo je šakom mahnuo prema Bogu. "Nebeski Oče, koja je korist od spašavanja duša tisuća ljudi kada gubitak ove jedne izaziva toliku bol?" ponavljao je bijesno Aleksandar. "Nepravedno me je kazniti zbog gubitka čestitosti uzimajući život mojemu sinu. Čovjek je podložan ljudskim slabostima, ali Bog bi trebao biti milostiv!" Zvučalo je kao da je pomahnitao.

Kardinali koji su uživali njegovu naklonost naizmjenice su kucali na vrata njegovih odaja i preklinjali ga da ihпусти unutra te da im dopusti da mu pomognu. On ih je stalno odbijao. Konačno se Vatikanom razlegao krik: "Da, da, Nebeski Oče, znam, i Tvoj je sin stradao kao mučenik..." Nakon toga je dva dana vladala tišina.

Kada je Aleksandar napokon otvorio vrata bio je mršav i blijed, no činilo se da je pronašao mir. Svima koji su se tu našli objavio je: "Dao sam zavjet Bogorodici da ću smjesta provesti reformu Crkve. Sazovite zasjedanje kardinalskog zbora, kako bih mu se mogao obratiti."

Papa je javno priznao ljubav prema sinu i prisutnim kardinalima objavio da bi dao sedam tjedana da ga vrati natrag. Ali kako to nije bilo moguće, rekao je, započet će reformu Crkve, jer mu je ubojstvo Juana otvorilo oči pa je uvidio vlastite grijehe.

Bilo je očito koliko pati dok je govorio o svojoj tuzi, dok je priznavao svoje propuste i propuste svoje obitelji te se zaklinjao da će ih ispraviti. Pred okupljenim kardinalima i veleposlasticima priznao je daje uvrijedio Providnost i zatražio da se osnuje komisija koja će predložiti promjene.

Sljedećeg dana papa je napisao pisma kršćanskim vladarima u kojima je opisao svoju tragediju i objasnio da shvaća nužnost reforme. Svi su bili uvjereni u iskrenost Aleksandrovih namjera pa su se po cijelome Rimu držali govori podrške. Čak su kardinal della Rovere i prorok Savonarola, papini najveći neprijatelji, poslali pisma sućuti.

Činilo se da započinje novo doba.

Aleksandar je još uvijek oplakivao sina Juana, pa se Duarte Brandao obratio Cesareu Borgii s prijedlogom da bi, nakon što okruni napuljskoga kralja, svakako trebao posjetiti Firencu u kojoj je nakon francuske invazije vladao priličan nered. Kako bi se učvrstili odnosi između najvećega gradskog zakonodavnog tijela, Signorije i pape, te pokušala ponovno uspostaviti vlast Medicija i procijenilo kakva opasnost prijeti od proroka Savonarole bilo je potrebno poslati osobu od povjerenja da utvrdi jesu li glasine koje su stizale čak do Rima istinite.

"Priča se da je u zadnjih nekoliko mjeseci dominikanski redovnik Savonarola postao još utjecajni i da sve žešće podjaruje građane Firence, te da će ih sasvim okrenuti protiv pape ukoliko ne dođe do drastičnih reformi", rekao je Duarte. Aleksandar je već ranije poslao u Firencu interdikt³⁵ kojim je zabranio redovniku da propovijeda ukoliko nastavi podrivati vjeru njezinih građana u papinstvo. Naredio je Savonaroli da ne smije propovijedati sve dok ne dođe u Rim na razgovor s papom. Čak je uveo sankcije firentinskim trgovcima kako bi ih spriječio da slušaju redovnikove govore. Ali kao da ništa nije moglo zaustaviti fanatičnog propovjednika.

Svojom arogancijom Piero Medici uspio je okrenuti protiv sebe građane Firence kao i članove vlastitoga dvora. S propovjedaonica i s gradskih trgova orili su se vatreni govori Girolama Savonarole zbog kojih je mnoštvo građana gorljivo zahtijevalo reforme. Sve je više rasla moć imućnih pučana ogorčenih na Medicije, koji su smatrali da im njihov novac daje pravo glasa u državnim poslovima Firence, stoje dodatno pogoršavalo situaciju i podrivalo papinu moć.

Cesare se nasmijao. "Možeš li mi garantirati, prijatelju, da me neće ubiti kada stignem u Firencu? Možda će htjeti od mene napraviti primjer. Čuo sam da prorok i građani Firence smatraju da sam gotovo jednako zao kao i Sveti Otac."

"Tamo imaš i prijatelja i neprijatelja", rekao je Duarte. "Možda čak i pokojega saveznika. Jedan od njih je i briljantni govornik Machiavelli.³⁶ U ovom trenutku slabosti papinstva, potrebno je znalačko oko da ocijeni pravu opasnost za obitelj Borgia."

"Cijenim tvoju brigu, Duarte", rekao je Cesare. "Budem li u prilici, imaš moju riječ, da ću otići tamo čim završim poslove u Napulju."

"Štitit će te kardinalski šešir", rekao je Duarte, "čak i od takvoga fanatika kao što je prorok. Bilo bi vrlo korisno kada bismo točno znali za što optužuje papu, kako bismo mogli na odgovarajući način opovrgnuti optužbe."

U strahu da će zbog gubitka vlasti obitelji Medici i izbora nove Signorije papa biti u velikoj opasnosti, Cesare je pristao poći u Firencu da procijeni kako preokrenuti situaciju u korist Rima.

"Što je prije moguće postupit ću po tvojoj želji", rekao je Cesare.

Niccolo Machiavelli upravo se vratio u Firencu iz Rima gdje je bio kao predstavnik Signorije radi istrage o ubojstvu Juana Borgie.

Machiavelli je stajao u golemoj dvorani Palače della Signoria okružen prekrasnim tapiserijama i slikama neprocjenjive vrijednosti. Giottova³⁷ i Botticellijeva³⁸ platna, kao i mnoga druga umjetnička djela, dar Lorenza Veličanstvenog, krasila su prostoriju.

³⁵ Interdikt, zabrana bogoslužja.

³⁶ Niccolo Machiavelli (1469. - 1527.), talijanski državnik, politički filozof i pisac, u glavnom djelu *Vladar* zastupa tezu da su interesi države nadređeni interesima pojedinaca.

³⁷ Giotto di Bondone (o. 1266. - 1337.), najznačajniji talijanski slikar 14. stoljeća.

³⁸ Sandro Botticelli (1445. - 1510.), talijanski slikar sakralnih, mitoloških i alegorijskih tema rane firentinske renesanse.

Meškoljeći se u velikoj crvenoj satenskoj stolici, okružen osmoricom članova Signorije postariji predsjednik napeto je čekao dok se Machiavelli spremio početi s izvješćem. Svi članovi Signorije strepjeli su od toga što će otkriti o Firenci i o sebi samima. Iako su često bili zadivljeni vještinom kojom je taj mladi čovjek obrazlagao svoja stajališta, morali su ulagati ogroman napor da ih shvate, pa nije bilo ni govora da makar na trenutak odmore oči.

Machiavelli je bio nježne građe te izgledao mlađe od svojih dvadeset i pet godina. Bio je efektno umotan u dugački crni plašt i koračao pred njima govoreći: "U Rimu svi vjeruju da je Cesare Borgia ubio svojega brata, ali ja u to ne vjerujem. Možda i sam papa tako misli, ali ja se ne slažem. Cesare Borgia je svakako imao motiv, a svi znamo da su odnosi među braćom bili, blago rečeno, zategnuti. Priča se da je iste večeri kada se dogodilo ubojstvo zamalo došlo do dvoboja. No ja i dalje odlučno tvrdim: ne."

Predsjednik je nestrpljivo mahnuo staračkom rukom. "Ni najmanje me ne zanima što govore u Rimu, mladiću. U Firenci razmišljamo svojom glavom. Poslali smo vas tamo da ocijenite situaciju, a ne da nam prepričavate priče s rimskih ulica."

Machiavellija nije zbunio predsjednikov napad. Nastavio je uz lukav osmijeh, "Ekscelencijo, ja ne vjerujem da je Cesare Borgia ubio svojega brata. Postoje mnogi drugi koji su imali jak motiv da to učine. Primjerice, obitelj Orsini. Još uvijek su vrlo ogorčeni zbog Virginijeve smrti i napada na njihove utvrde. Zatim, Giovanni Sforza zbog rastave s papinom kćeri Lucrezom."

"Požurite, mladiću," rekao je predsjednik, "jer ću umrijeti od starosti prije nego završite s izlaganjem."

Machiavelli se nije dao smesti. Nastavio je govoriti sa žarom bez obzira na upadice. "Tu je i vojvoda od Urbina, Guido Feltra, kojega su Orsinijevi bacili u tamnicu zahvaljujući nesposobnosti vrhovnog zapovjednika. Bio je primoran provesti tamo nekoliko mjeseci zbog škrtosti Juana Borgie koji nije htio platiti otkupninu. A ne zaboravimo ni španjolskoga zapovjednika de Cordobu kojemu je oteo i novac i slavu nakon što je ovaj osvojio Orsinijeve utvrde. Ali možda je najsumnjiviji grof Mirandella. Juan je zaveo i iskoristio njegovu četrnaestogodišnju kćer pa se odmah zatim hvalio svojim podvigom mnoštvu na trgu. Sramotu toga oca nije teško razumjeti. Upravo se njegova palača nalazi na Tiberu preko puta mjesta na kojem je Juan Borgia bačen u rijeku."

Predsjednik je zadrijemao, pa je Machiavelli, da mu skrene pozornost, stao glasnije govoriti. "No to nisu svi njegovi neprijatelji... možda je kriv kardinal Ascanio Sforza, čijega je dvornika Juan ubio tjedan dana ranije. Ne smijemo previdjeti ni čovjeka čiju je ženu zaveo..." Napravio je dobro tempiranu stanku, a onda nastavio tako tihim glasom da su se morali naprezati da ga čuju: "Njegova mlađega brata, Jofrea..."

"Dosta, dosta", rekao je razljućeni predsjednik. Zatim je s lucidnošću, zadivljujućom za njegove godine zaključio: "Nas zanima jedino kakvu opasnost za Firencu možemo očekivati od Rima. Ubijen je Juan Borgia, vrhovni zapovjednik papinske vojske. Ostaje otvoreno pitanje tko ga je ubio. Neki kažu da je njegov brat Cesare možda kriv. Ukoliko je on doista kriv Firenca je u opasnosti. Koliko čujem, on je domoljub ispunjen ambicijom, pa možemo očekivati da će jednoga dana pokušati osvojiti Firencu. Jednom riječju, mladiću, ono što nas zanima je odgovor na pitanje je li Cesare Borgia ubio svojega brata?"

Machiavelli je niječno odmahnuo glavom. Tada je strastveno i iskreno uzvratio: "Ne vjerujem da je kriv, Vaša Ekscelencijo. Reći ću vam i zbog čega tako mislim. Istraga je pokazala daje Juan Borgia uboden devet puta... u leđa. To nije stil Cesarea Borgie. On je ratnik, snažan ratnik, koji jednim udarcem ubija protivnika. Čovjek poput Cesarea Borgie pobjedom smatra samo onu koja je dobivena licem u lice. Ubojstva u ponoć u tamnim uličicama i bacanje trupla u Tiber nije u skladu s njegovom naravi. To me je više od svega uvjerilo u njegovu nevinost."

Mjesecima nakon Juanove smrti Aleksandar je povremeno upadao u duboke depresije. Kada bi ga obuzela tuga povlačio se u svoje odaje i odbijao primati bilo koga, zapostavljajući papinske poslove. Zatim bi se iznenada pojavio, oduševljen i pun energije, odlučan u namjeri da provede reformu Crkve.

Napokon je pozvao glavnoga tajnika, Plandinija, i naložio mu da sazove povjerenstvo kardinala na kojemu će mu oni moći iznijeti svoje prijedloge.

Aleksandar je pozvao Duartea i priznao mu da reforma ne smije zahvatiti samo Crkvu. On je sam bio spreman promijeniti svoj način života, kao i život Rima. Za to mu nije bilo potrebno ničije odobrenje, već samo božansko vodstvo.

Rimu su svakako bile potrebne reforme. Na svim područjima trgovine prijevara i pljačka bile su uobičajene pojave. Otimanje imovine, blud, homoseksualnost i pedofilija na svakome koraku, u svakome dućanu i uličici. Čak su i kardinali i biskupi, odjeveni u raskošnu istočnjačku odjeću, paradirali ulicama sa svojim najdražim dječacima priljeznicima.

Šest tisuća osamsto prostitutki šetalo je ulicama grada, ugrožavajući stanovništvo zdravstveno i moralno. Najčešća bolest bio je sifilis, koji se pojavio u Napulju, odakle su ga francuske postrojbe prenijele na sjever u Bolognu, pa zatim proširile preko Alpa. Imućniji Rimljani zaraženi "francuskim osipom" plaćali su goleme sume novca trgovcima maslinovim uljem kako bi im dopustili da se satima namaču u bačvama s uljem, da ublaže bolne rane. Kasnije se to isto ulje prodavalo u poznatim trgovinama kao "djevičanski čisto". Kakva parodija!

Aleksandar je znao da mora promijeniti način na koji Crkva funkcionira, a za to mu je trebalo povjerenstvo. Sveta rimska Katolička crkva bila je golema i bogata organizacija s velikim brojem računa. Godišnje je samo iz ureda kancelara izlazilo deset tisuća pisama. Kardinal koji je rukovodio financijskim odjelom, Apostolskom blagajnom, bio je odgovoran za plaćanje tisuća računa, kao i za prikupljanje uplata u dukatima, florinima i drugom novcu. Kuriya je imala golem broj plaćenog osoblja, čiji je broj iz godine u godinu rastao, a bilo je i drugih dobrih službi koje su se mogle prodati ili zamijeniti, bilo zakonitim ili nekim drugim putem.

Ali o puno toga trebalo je razmisliti. Tijekom godina papa i kardinali natjecali su se oko prevlasti. Uvođenjem reformi papina bi se moć smanjila, dok bi moć kolegija kardinala postala veća. To je stvaralo napetost između pape i kardinala već više od jednog stoljeća.

Moglo se očekivati da će jedno od spornih pitanja biti broj kardinala. Svaki papa mogao je povećati svoju moć tako što bi preplavio kolegij članovima svoje obitelji. Preko njih je, doslovce, mogao kontrolirati buduće izbore za papu, osigurati i zaštititi interese svoje obitelji i povećati njezino bogatstvo.

Kada bi se ograničio broj kardinala koji svaki papa može naznačiti, svaki bi postojeći kardinal imao veću moć, kao i veće prihode, jer su se dobra kardinalskoga kolegija dijelila na jednake dijelove.

Povjerenstvo koje je Aleksandar sazvao da ispita kakve su reforme potrebne sastalo se pet tjedana nakon što je počelo s radom u Velikoj dvorani u Vatikanu kako bi upoznao papu sa svojim prijedlozima.

Kardinal Grimani, nizak, plavokos Venecijanac, ustao je da govori u ime svih. Počeo je oprezno, dobro odmjeranim tonom. "Izučili smo prijedloge za reforme prethodnih papinskih povjerenstava, te razmotrili one za koje smatramo da su potrebne u ovome trenutku. Počeli bismo od reformi koje se tiču kardinala. Odlučili smo da moramo smanjiti naše zemaljske užitke, ograničiti broj obroka u kojima se služi meso. Bibliju treba čitati za vrijeme svakog obroka..."

Aleksandar je čekao. Još uvijek nije čuo ništa iznenađujuće.

Kardinal Grimani je nastavio predloživši da se zabrani simonija i darivanje crkvene imovine, kao i da se ograniče prihodi kardinala, naravno ne oni koji potječu iz osobnih ili obiteljskih izvora, samo od određenih crkvenih dobara. Budući da je većina kardinala bila imućna, to ne bi trebalo izazvati teškoće.

Ah, ali zatim su Grimanijevi prijedlozi postali agresivniji, kao što je Aleksandar i očekivao. "Papine ovlasti moraju se ograničiti", nastavio je Grimani tiho. "Kardinali će davati odobrenje na imenovanje biskupa. Papi se zabranjuje da prodaje ili razmjenjuje administrativne dužnosti bez odobrenja kolegija kardinala. Nakon smrti kardinala koji je trenutno u službi, neće se imenovati novi kardinal."

Čuvši to, Aleksandar se počeo mrštiti.

Grimani je stao tako tiho govoriti da se papa morao nagnuti i dobro se napregnuti da ga čuje. "Ni jedan princ Crkve ne smije imati više od osamdeset slugu i trideset konja, te ne smije držati zabavljače, žonglere i glazbenike. Ni jedan ne smije zaposliti dječake kao osobne slugu. Bez obzira na rang, sav kler mora prestati održavati veze s konkubinama ili će izgubiti sve povlastice."

Papa je prebiraio po krunici dok je još samo letimice slušao. Ti su prijedlozi bili bezvrijedni, jer nisu pridonosili boljitku duše i dobrobiti Crkve. Ipak, nastavio je šutjeti.

Kada je Grimani konačno završio uljudno je upitao: "Ima li Sveti Otac kakvih pitanja?"

Aleksandrova žarka želja za reformama jenjavala je tijekom proteklog mjeseca. Sada, nakon stoje čuo prijedloge povjerenstva, potpuno ga je napustila.

Papa je ustao sa svojega prijestolja i okrenuo se prema povjerenstvu. "Trenutno nemam primjedbi, Grimani. Želio bih vam, svakako, zahvaliti na revnosti. Pažljivo ću proučiti vaša izvješća, a moj glavni tajnik Plandini obavijestit će povjerenstvo kada budem spreman raspravljati o vašim prijedlozima."

Aleksandar je napravio znak križa, blagoslovio povjerenstvo te se brzo okrenuo i izašao iz dvorane.

Jedan od venecijanskih kardinala, Sangiorgio, pristupio je Grimaniju koji je još uvijek stajao za govornicom. "Pa, Grimani," prošaptao je, "sumnjam da se moramo žuriti s planiranjem ponovnog puta u Rim. Bojim se da će reforma, koju je sam papa predložio, uskoro dobiti posljednju pomast."

Kada se vratio u svoje odaje Aleksandar je pozvao Duartea Brandaoa. Upravo je iz pehara polako otpijao jako vino kada je Duarte ušao. Inzistirao je da Duarte sjedne kako bi mogli raspravljati o događajima tog poslijepodneva.

Duarte je prihvatio ponuđeno vino i poslušno sjeo.

"Nevjerojatno je kako ljudska priroda uvijek radi protiv sebe radi uzvišenih principa", rekao je Aleksandar.

"Znači niste čuli nikakav vrijedan prijedlog u izvješću povjerenstva?" pitao je Duarte.

Aleksandar je ustao i počeo koračati tamo-amo, dok mu se na licu vidjelo koliko ga sve to zabavlja. "Nečuveno, Duarte. Njihovi prijedlozi usmjereni su protiv svih zemaljskih zadovoljstava. Biti umjeren je jedno, ali zar čovjek mora biti asket? Kakvu radost može osjećati Bog, ako je mi ne osjećamo?"

"Koji vam se od njihovih prijedloga, Svetosti, najmanje svidio?"

Aleksandar je zastao i okrenuo se prema Duarteu. "Prijatelju moj, oni su protiv konkubina. Kao papa ne smijem se ženiti, znači moja draga Giulia ne bi smjela biti ni u mojem krevetu ni kraj mene. To nikada ne bih dopustio. Što je još gore, nema imetka za moju djecu, nema zabava za građane. To je besmisleno, Duarte, sasvim besmisleno. Zabrinjava me što su naši kardinali postali tako bezosjećajni prema potrebama našega naroda."

Duarte se nasmijao. "Znači, neću pogriješiti ako pretpostavim da ćete odbiti prijedloge povjerenstva?"

Aleksandar je opet sjeo, vidno mirniji. "Zacijelo sam bio lud od tuge, prijatelju moj. Takva reforma Crkve samo bi udaljila papu od njegove djece, njegove ljubavi i njegova naroda. Puno manje duša bilo bi spašeno. Pričekat ćemo mjesec dana, a onda sve priče o reformi moraju prestati."

Duarte je zamišljeno protrljao bradu. "Znači, izvješće vas je iznenadilo?"

Aleksandar je odmahnuo glavom. "Zgrozilo, dragi moj prijatelju, zgrozilo."

Okolicom Rima glasine su se širile poput korova. Pričalo se da je Juan stradao božanskom providnošću, jer su pokvarena braća Borgia, kao i sam papa spavali s Lucreziom.

Giovanni Sforza pristao je na rastavu, ali ne dostojanstveno, pa se počeo boriti s glasinama oko razloga rastave optužujući obitelj Borgia za incest. Ne samo daje spavala sa svojim bratom Cesareom, uporno je tvrdio, već i sa svojim ocem, papom. Te glasine su bile tako skandalozne da su ispunile živošću ulice Rima i uskoro se proširile i do Firence. Savonarola je počeo s novom gorljivošću propovijedati o "zlu koje će stići sljedbenike lažnoga pape".

Naoko nimalo zbunjen time što se pričalo, papa Aleksandar je razmatrao tko bi bio najbolji prosac za njegovu kćer. Od svih mu se najpoželjnijim učinio Alfonso od Aragona, sin napuljskoga kralja.

Alfonso je bio visok, naočit mladić, plave kose i ugodne, bezbrižne naravi. I on je poput sestre Saneie bio nezakonito dijete, ali otac ga je pristao imenovati vojvodom od Bisceglie, kako bi mu omogućio dobar položaj u društvu i povećao prihode. Što je bilo najvažnije, srodstvo Alfonsove obitelji s Ferdinandom omogućilo bi papi da uspostavi čvrstu vezu sa španjolskim kraljem, te bi Aleksandar imao taktičku prednost u sporovima s moćnicima i lokalnim vojskovođama južno od Rima.

Dok je Aleksandar kovao planove za Lucreziju, mladi Perotto joj je svakodnevno iz Vatikana u samostan San Sisto donosio poruke u vezi s rastavom i tekućim bračnim pregovorima.

Tijekom tog vremena Lucrezia i Perotto postali su dobri prijatelji. Svakoga su dana razmjenjivali priče i glazbu i šetali samostanskim vrtovima. On ju je poticao da istraži svoju slobodu, jer prvi put u životu nije bila pod očevom dominacijom i mogla je biti svoja.

Lucrezia, još tako mlada, i šarmantni Perotto držali su se za ruke i jedno drugome povjeravali svoje tajne. Često bi Perotto, nakon što bi ručali na travi, cijelo poslijepodne zapletao raznobojno cvijeće u Lucrezijinu dugu, plavu kosu. Ona se opet naučila smijati, živnula je i osjećala se mladom.

Onoga dana kada je Perotto donio poruku da se Lucrezia mora vratiti u Vatikan kako bi sudjelovala u ceremoniji poništenja njezina braka pred rimskom Rotom, najvišim crkvenim sudom, bila je izvan sebe od straha. Dok je drhtavim rukama držala pergament stala je plakati. Perotto, koji se u međuvremenu strastveno zaljubio u Lucreziju, iako joj to još nije priznao, zagrlio ju je da je utješi.

"Stoje, milo moje?" upitao je, ovaj put bez uobičajenih formalnosti. "Sto ti pričinja takvu bol?"

Privila se uz njega i spustila glavu na njegovo rame. Nikome osim Cesareu nije rekla za svoju trudnoću, no u tom trenutku tvrditi da je djeвица činilo se nemogućim pothvatom. Kada bi njezin otac ili bilo tko drugi otkrio da je u drugom stanju došao bi u pitanje njihov savez s kraljevićem Alfonsom iz obitelji Aragon iz Napulja. Sto je još gore, nju i njezina brata mogli bi ubiti neprijatelji jer su doveli papinstvo u opasnost.

Lucrezia je, nemajući kome drugome, priznala mladom Perottu u kakvom se neugodnom položaju nalazi. A on je, poput istinskoga viteza, predložio da umjesto da prizna vezu s vlastitim bratom kaže da je on, otac njezina djeteta. Bez dvojbe morat će snositi posljedice za svoja djela, ali ne tako ozbiljne kao što bi bile da je optuže za incest.

Lucreziju je dirnuo i prestrašio njegov prijedlog. "Ali otac će te dati mučiti, jer će zbog dovođenja u opasnost saveza koji planira oslabiti njegov položaj u Romagni. Naravno, to što se šire razne glasine je vrlo loše, ali nemaju za njih dokaza, no sada..." Uzdahnula je i potapšala trbuh.

"Spreman sam dati svoj život za tebe i za Crkvu", rekao je Perotto jednostavno. "Uopće ne sumnjam da će me zbog dobrote mojih postupaka Nebeski Otac nagraditi, bez obzira na osudu Svetoga Oca."

"Moram to reći svojemu bratu kardinalu", razmišljala je Lucrezia naglas.

"Reci mu ono što moraš, a ja ću snositi posljedice ma kakve one bile, kako to i radi svatko tko iskreno voli. Za dar blaženstva koji sam iskusio posljednjih nekoliko mjeseci spreman sam platiti bilo koju cijenu", predložio je dobroćudni Perotto.

Naklonio se i htio otići, no ona mu je prije toga dala pismo za Cesarea. "Postaraj se da samo on dobije to pismo i nitko drugi, jer znaš kakvoj se opasnosti izlažemo ako padne u tuđe ruke."

Perotto je stigao u Rim i smjesta otišao papi obavijestiti ga da je Lucrezia u šestom mjesecu trudnoće i da je on, Perotto, otac njezina djeteta. Preklinjao je papu da mu oprostí što je iznevjerio njegovo povjerenje i zakleo se da će učiniti sve što mu on naredi kako bi popravio učinjenu štetu.

Aleksandar je pažljivo slušao Perottovo izlaganje. Na trenutak je bio zbunjen i šutio je. Na veliko Perottovo iznenađenje nije izgledao ljutit. Jednostavno je naredio mladome Španjolcu što mu je dalje činiti. Rekao mu je da nikome o tome ne govori, baš nikome. Objasnio je da će Lucrezia ostati u samostanu, gdje će na svijet donijeti dijete u nazočnosti onih Kristovih nevjestica koje su se zaklele na odanost Crkvi i koje će čuvati tajnu.

No, što učiniti s djetetom? Alfonso i njegova obitelj ne smiju ni kada saznati istinu. Ne smije je znati nitko osim Aleksandra, Lucrezije i Cesarea, naravno. Čak bi Jofre i Sancia mogli biti u opasnosti ako se za ovo sazna. Podrazumijevalo se da čak ni na mukama Perotto ne bi odao što zna.

Dok se Perotto spremao otići papa ga je pitao: "Pretpostavljam da o ovome nikome nisi ništa rekao?"

"Baš nikome", priznao je Perotto. "Ljubav koju osjećam prema vašoj kćeri učinila me nijemim."

Aleksandar je zagrlio mladića i pustio ga da ode svojim putem. "Čuvaj se", viknuo je za Perottom. "Cijenim tvoju iskrenost i hrabrost."

Nakon sastanka s papom Perotto je otišao predati Lucrezijinu poruku kardinalu. Cesareu je krv nestala iz lica dok ju je čitao, zatim je iznenađeno pogledao Perotta. "Koji je smisao tvojega priznanja?" upitao je mladog Španjolca.

Perotto, kojemu je gitara bila obješena preko ramena, nasmijao se i rekao: "Ljubav je sama po sebi nagrada."

Cesareovo srce luđački je tuklo. "Jesi li rekao bilo kome?"

Perotto je kimnuo. "Samo Njegovoj Svetosti..."

Cesare je s teškom mukom sačuvao prisebnost. "Kakva je bila njegova reakcija?"

"Bio je vrlo milostiv", odgovorio je Perotto.

Cesare se zabrinuo. Znao je daje otac najmirniji kada je bijesan. "Brzo otiđi u geto u Trastevere i negdje se sakrij", rekao je Perottu. "Ako ti je život mio, nemoj spominjati nikome ovo što si mi ispričao. Razmisliću što nam je činiti pa ću ti se javiti čim se vratim iz Napulja."

Perotto se naklonio i izašao iz sobe, a Cesare je viknuo za njim: "Ti imaš plemenitu dušu, Perotto. Idi s mojim blagoslovom!"

U sedmom mjesecu trudnoće Lucrezia se pojavila u Rimu pred dvanaesticom sudaca. Iako je široka odjeća puno skrivala, promjene u njezinu izgledu bile su očite. Zato se potrudila vrpcom uredno zavezati zlatnu kosu i dobro umila svoje rumeno lice. Zbog mjeseci provedenih u samostanu, jednostavne hrane, čestih molitvi i puno sati sna izgledala je vrlo mlado i čedno.

Kada su je ugledali, trojica sudaca nagnuše se jedan prema drugome i počеше nešto šaputati. No vicekancelar, odeblji i otečeni kardinal Ascanio Sforza, mahnuo je rukom da ih ušutka. Zatražio je da se Lucrezia izjasni. Njezin govor na latinskom, koji je napisao Cesare, izrečen vješto i s velikom skromnošću tako ih se dojmio da su svi kardinali bili začarani ljupkom, mladom papinom kćeri.

Ostala je sjediti pred njima dok su vijećali pa je u jednom trenutku prinijela svoj laneni rupčić očima i stala gorko plakati. "Oprostite mi, Vaše Ekscelencije, ali moram vas još nešto

zamoliti." Pognula je glavu, a kada ju je nanovo podigla da pogleda kardinale, oči su joj još uvijek bile sjajne od suza. "Molim vas da prilikom donošenja odluke promislite kakav će biti moj život bez vlastite djece koju bih mogla voljeti. Zar ćete me osuditi da nikada ne upoznam strast muževe ljubavi? Zar biste mi nametnuli prokletstvo koje nije moje? Molim vas da svojom dobrotom i milošću spasite moj život i poništite ovaj nesretni brak, koji će uslijed svoje prirode vječno ostati bez ljubavi."

Nije bilo ni jednog prigovora kada se Ascanio okrenuo prema Lucreziji i glasno i odlučno ustvrdio: "Femina intacta!"³⁹ Djeвица. Te iste večeri krenula je natrag u samostan da čeka rođenje svojega djeteta.

Kada je Perotto stigao u San Sisto s viješću daje Lucrezijina rastava okončana i da su završeni pregovori glede njezina braka s Alfonsom, vojvodom od Bisceglie, Lucrezia je osjetila kako joj suze naviru na oči.

"Nakon poroda će mi oduzeti dijete", rekla je Lucrezia tužno Perottu dok su sjedili u vrtu samostana. "Više mi neće dopustiti da se viđam s tobom jer ću se uskoro opet udati. Zato je ovaj dan i tužan i sretan za mene. S jedne strane više nisam udana za čovjeka koji mi je mrzak, no s druge strane ostat ću i bez svojega djeteta i bez najdražega prijatelja."

Perotto ju je zagrlio da je utješi i ohrabri. "Sve do onoga dana kad stignem u raj, nosit ću te u svome srcu."

"I ja tebe u svome, dobri moj prijatelju", rekla je.

Dok se Cesare pripremao za odlazak u Napulj on i Aleksandar su se sastali u papinim odajama da rasprave situaciju oko Lucrezije i njezina djeteta.

Cesare je prvi progovorio. "Vjerujem, oče, da sam pronašao rješenje. Čim se dijete rodi mogu ga donijeti u svoje odaje da tamo živi, jer ne dolazi u obzir da bude kod tebe ili kod Lucrezije. Izdat ću proglas daje dijete moje, a da je majka udana kurtizana čije ime ne želim otkriti. Svi će u to povjerovati jer je u skladu s glasinama koje se o meni šire."

Aleksandar je s divljenjem pogledao sina i srdačno se nasmijao.

"Zašto se smiješ, oče? Zar je to toliko smiješno da ne bi mogli povjerovati da je istinito?" pitao je Cesare.

Papine oči su veselo sjale. "Doista je smiješno", rekao je, "i vrlo moguće. Smijem se jer je i moja reputacija takva da može biti od koristi u ovom slučaju. Danas sam potpisao bulu, koja još nije objavljena, u kojoj se to dijete imenuje *Infans Romanus*⁴⁰ u kojoj navodim sebe kao njegova oca. Majka također neimenovana."

Aleksandar i Cesare su se zagrlili smijući se.

Aleksandar se složio daje bolje rješenje proglasiti Cesarea ocem djeteta. Zatim je obećao da će onoga dana kada se dijete rodi izdati bulu u kojoj će pisati da je otac *Infans Romanusa* Cesare. Originalna bula u kojoj piše da je Aleksandar otac, bit će sakrivena u jednoj od vatikanskih ladica.

Istoga dana kada je Lucrezia rodila dijete, zdravoga dječaka, Aleksandar je naredio da ga smjesta odnesu iz San Sista u Cesareov dom, dok su nju ostavili u samostanu da se oporavi. Dogovorili su se da će ga Lucrezia kasnije proglasiti nećakom i odgajati kao da je njeno

³⁹ *Femina intacta*, lat., netaknuta djevojka, spolno nevina.

⁴⁰ *Infans Romanus*, tal. dijete Rima.

dijete. No postojalo je još jedno opasno neriješeno pitanje za Aleksandra, još jedan detalj koji se morao pažljivo riješiti.

Iako je pomalo osjećao žaljenje znao je što mora učiniti. Pozvao je Don Michelotta. Sat prije ponoći taj niski, snažno građeni čovjek širokih grudi stajao je na vratima njegove radne sobe. Papa je zagrlio Michelotta kao brata i ispričao mu o nevolji koja ih je snašla.

"Radi se o mladiću koji tvrdi da je on djetetov otac", rekao je papa. "Pošten, mladi Španjolac, čestit čovjek... pa ipak..."

Don Michelotto pogledao je Aleksandra i stavio prst na usne. "Ne trebate reći ni riječi više", rekao je. "Na usluzi sam Svetome Ocu. Ako je ta dobra duša doista tako čestita kakvom se čini, nema sumnje da će ga Nebeski Otac dočekati s velikom radošću."

"Razmišljao sam o tome da ga otjeram u progonstvo", rekao je Aleksandar, "jer mi je ipak odano služio, ali nikada neću biti siguran kakve ga životne kušnje mogu natjerati da progovori i izazove propast naše obitelji."

Po licu Don Michelotta vidjelo se da suosjeća s njim. "Vaša je dužnost da ga držite dalje od napasti, a moja da pomognem onako kako umijem."

"Hvala ti, prijatelju", rekao je Aleksandar. Tada je oklijevajući dodao: "Obavi to najbezbolnije što možeš, jer on je doista dobar mladić, i posve je razumljivo što se dao zavesti ženskom lukavštinom."

Don Michelotto se poklonio i poljubio papin prsten, uvjeravajući na odlasku papu da je zadatak praktički izvršen.

Michelotto se iskrao u noć i hitro jahao preko polja, strmih staza i brežuljaka, sve dok nije stigao do dina u Ostiji. Odande je vidio maleno imanje, prošarano neobičnim raslinjem, gredice korjenitog povrća, lijehe s čudnim ljekovitim biljem, visoko grmlje prepuno ljubičastih i crnih plodova i egzotično cvijeće.

Michelotto je odjahao u vrt iza male kolibe. Tamo je pronašao pogrbljenu staricu, koja se teško oslanjala o glogov štap. Ugledavši Michelotta podigla je štap škiljeći. "Noni", zazvao ju je nježno. "Došao sam po lijek."

"Odlazi", rekla je starica. "Ja te ne poznam."

"Noni", rekao je prilazeći. "Večeras su oblaci gusti. Šalje me Sveti Otac..."

Nasmijala se, a lice joj se pretvorilo u naboranu krinku. "Pa to si ti, Miguel. Nešto si mi ostario..."

"Tako je, Noni", odgovorio je smijući se. "Istina je. Došao sam te moliti da mi pomogneš da spasim još jednu dušu."

Stao je kraj nje, nadvisivši je, i posegnuo za njezinom pletenom košarom da je ponese, ali ona ju je privila bliže k sebi. "Želiš li poslati lošeg čovjeka u pakao, ili se radi o dobrom čovjeku koji stoji na putu Crkvi?"

Pogled Don Michelotta smekšao se kada je odgovorio: "To je čovjek koji će svakako vidjeti lice Boga."

Starica je kimnula i pokazala mu da je slijedi u kolibu. Tamo je proučavala nekoliko trava koje su visjele na zidovima i napokon pažljivo izabrala jednu zamotanu u najprozračniju svilu. "Od ovoga će utonuti u lagan san bez snova", rekla je. "Neće se mučiti." Prije nego što je predala zamotuljak Michelottu, poprskala ga je svetom vodom. "To je blagoslov", rekla je. Dok je starica gledala za njim kako odlazi, pognula je glavu i na grudima napravila znak križa.

U getu u Trastevere vlasnik prljave krčme nikako nije mogao probuditi pijanoga gosta u vrijeme zatvaranja. Plavokosa mladićeva glava već je sat vremena ležala na njegovim rukama licem prema stolu, još otkako je njegov pratilac napustio krčmu. Krčmar ga je još jedanput snažnije protresao ne bi li ga probudio, a mladićeva je glava pala s njegovih ruku. Vidjevši to, vlasnik krčme je prestravljen ustuknuo. Mladićevo lice bilo je natečeno i plavo, usne ljubičaste, a krvavocrvene oči izbuljene. Najstravičniji je bio natečeni jezik koji mu je virio iz usta, pa je mladićevo nekad lijepo lice izgledalo poput grotesknih kamenih likova na fasadama katedrala.

Milicija⁴¹ je ubrzo stigla. Krčmar se nije mogao sjetiti kako je izgledao mladićev pratilac, samo daje bio nizak i širokih grudi. Mogao je biti bilo tko od tisuća građana Rima.

Ali ne i mladić. Prepoznalo gaje nekoliko građana. Njegovo ime bilo je Pedro Calderon, a zvali su ga Perotto.

Onoga dana kada je Cesare Borgia okrunio napuljskoga kralja, dok je sam šetao dvorcem, dobio je po tajnome glasniku hitnu poruku od svoje sestre. Poručila mu je da se trebaju za nekoliko dana naći na Srebrnom jezeru, jer je morala razgovarati s njim prije nego što se oboje vrate u Rim.

Cesare je proveo večer na raskošnoj svečanosti upriličenoj u povodu krunidbe. Svi napuljski plemići došli su ga pozdraviti, uključujući i mnoge lijepe žene očarane njegovim izgledom i šarmom. Okupile su se oko njega usprkos njegovu kardinalskom ruhu.

Odsjeo je kod brata Jofrea i njegove supruge Sancie, pa je primijetio da je od Juanove smrti Jofre nekako samouvjereniji. Pitao se jesu li i drugi primijetili. Sancia se također promijenila. Još uvijek je bila koketna, ali spremnija ugoditi i ne tako živahna kao prije.

Upravo je Jofre tijekom večeri upoznao Cesarea s visokim, zgodnim mladićem koji je impresionirao Cesarea svojom inteligencijom i ugladenošću. "Brate moj, kardinale Borgia, ovo je vojvoda od Bisceglie, Alfonso od Aragona. Jeste li se već upoznali?"

Kada je Alfonso pružio Cesareu ruku, ovaj je s interesom promatrao njegov izgled. Bio je atletski građen, ali su mu crte lica bile tako profinjene, a osmijeh tako blistav da ga nije mogao prestati gledati, isto onako kako ne bi mogao prestati gledati neku lijepu sliku.

"Čast mi je što sam vas upoznao", rekao je Alfonso naklonivši se, a glas mu je bio ugodan kao i njegova vanjšina.

Cesare je kinirao uzvativši ljubaznost. Dvojica muškaraca su se ispričala društvu i provela sljedećih nekoliko sati u šetnji vrtovima ne bi li se bolje upoznali. Alfonsova inteligencija bila je ravna Cesareovoj, a njegov smisao za humor osvježavajući. Raspravljali su o teologiji, filozofiji i naravno, o politici. Kada je došlo vrijeme da se oproste Cesare je već osjećao izvjesnu naklonost prema mladiću, pa je rekao: "Vi ste svakako dostojni moje sestre i uvjeren sam da će s vama biti sretna."

Alfonsove plave oči su zablistale. "Učinit ću sve što je u mojoj moći da doista tako i bude." Cesare je s veseljem očekivao susret sa sestrom na Srebrnom jezeru. Prošlo je već nekoliko mjeseci od kada su on i Lucrezia bili nasamo. Sada kad se oporavila od poroda razmišljao je kako će s njom opet voditi ljubav. Dok je jahao što je brže mogao, pitao se što mu to tako

⁴¹ Milicija, organizirana vojska građana u talijanskim srednjovjekovnim gradovima u kojima nije bilo stalne ili prisutne vojske.

hitno ima reći. U posljednjih nekoliko tjedana nije čuo nikakvih vijesti od oca, ni od Duartea, pa je pretpostavljao da se radi o nečem osobnom, a ne političkom.

Stigavši na jezero prije nje zastao je na nekoliko trenutaka i gledao u vedro plavo nebo, uživajući u tišini prirode, prije nego što će ući u kolibu. Tamo je, nakon što se okupao i presvukao, sjedio, pijuckao vino i razmišljao o svom životu.

Toliko se toga dogodilo u posljednje vrijeme, a znao je da se još toliko toga sprema dogoditi u skorijoj budućnosti. Čvrsto je odlučio, da će, kada se vrati iz Firence u Rim, tražiti Svetoga Oca da ga razriješi kardinalske dužnosti. Više nije mogao izdržati licemjerstvo koje mu je nametao kardinalski šešir. Znao je da će biti gotovo nemoguće nagovoriti Svetoga Oca da pristane i da će to povećati napetost u njihovim već zategnutim odnosima. Od Juanove smrti, umjesto da mu se približi, njegov otac se sve više udaljavao od njega.

Cesare je bio ispunjen ambicijom i strašću; želio je živjeti punim životom ali je osjećao da je to nemoguće. Mučilo ga je što se njegova sestra mora ponovno udati. Alfonso je bio častan čovjek, sviđao mu se, pa iako je želio sve najbolje za Lucreziju, shvatio je da je ljubomoran. Njegova sestra će moći imati djecu i javno priznati da su njezina, te im davati svu svoju ljubav. On će se kao kardinal morati odricati svoje djece ili, što je još gore, bit će kopilad, kao što je i on sam. Pokušao se smiriti, odagnati te osjećaje, predbacujući samome sebi kratkovidnost. Podsjetio se da su Lucrezijine zaruke sa sinom napuljskoga kralja bile značajan savez za Crkvu i Rim. Ipak, polako je gubio strpljenje, nezadovoljan što mu je sudbinu određivala činjenica da je drugorođeni sin.

S druge strane, papa je uvijek uživao u svom životu. Istinski ga je ispunjavala misija koju je obavljao za Crkvu i spašavanje duša čovječanstva. Međutim, Cesare je preispitivao svoju vjeru i nije osjećao takvu strast. Noći koje je provodio s kurtizanama rijetko su mu donosile užitak. Osjetio je da želi nešto više. Jofre i Sancia doimali su se sretnima sa svojim materijalnim dobrima i predanošću dvorskome životu. Čak je i njegov brat Juan imao dobar život, uživao je u slobodi, bogatstvu, slavi, sve dok ga nije pokosila smrt kakvu je zaslužio.

Kada je Lucrezia stigla, Cesare je bio potišten. No, kada mu se bacila u zagrljaj, kada je osjetio miris njezine kose i njezino toplo tijelo uza svoje, njegovo nezadovoljstvo počelo je nestajati. Tek kada ju je malo odmaknuo od sebe da je pogleda, da joj vidi lice, primijetio je da je plakala.

"Što se dogodilo? Što je, ljubavi moja?" pitao ju je.

"Tata je ubio Perotta", rekla je. Nije ga zvala tata već godinama, još od kada je bila dijete.

"Perotto je mrtav?" upitao je Cesare preneražen viješću. "Rekao sam mu da se sakrije dok se ne vratim." Duboko je uzdahnuo i nježno pitao: "Gdje su ga pronašli?"

Lucrezia se čvrsto privila uz brata. "U getu. U nekoj krčmi. Tamo, gdje on nikada ne bi zašao."

Cesare je shvatio da je čak i onda kada je pokušavao pomoći Perottu, već bilo prekasno. Zatim su se prisjećali dobrote toga čovjeka, njegove spremnosti da se žrtvuje za ljubav. "On je doista bio pravi pjesnik", rekla je Lucrezia.

"Posramio me svojom dobrotom", rekao je Cesare. "Da sam ja bio na njegovu mjestu, nisam siguran kako bih postupio, iako te volim."

"Ne sumnjam da na nebu ima pravde i da će njegova hrabrost biti nagrađena", rekla je s Lucrezia s uvjerenjem.

Sati su proletjeli dok su šetali kraj jezera, zatim su još satima razgovarali u kolibi kraj rasplamsale vatre.

Kasnije su vodili ljubav. Bilo je bolje nego ikada. Dugo su ležali jedno pokraj drugoga ne želeći prekinuti tišinu koja ih je spajala. Lucrezia je progovorila prva. "Naše dijete je najljepši anđeo kojega sam ikada vidjela", rekla je sa smiješkom. "Posve slični na..."

Cesare se nalaktio i zagledao u sestrine bistre, plave oči. "Na koga slični?" pitao je.

Lucrezia se nasmijala: "Na nas dvoje!" rekla je opet se nasmijavši. "Mislim da ćemo biti sretni zajedno, iako je on tvoj sin i nikada neće biti moj."

"Najvažniji smo nas dvoje," tješio ju je Cesare, "a mi znamo istinu."

Lucrezia se pridigla u postelji, omotala se svilenim ogrtačem i ustala. "Cesare, misliš li daje Sveti Otac zao čovjek?" pitala je hladnim, nemilosrdnim glasom.

Cesare je osjetio kako mu je drhtaj prostrujao tijelom. "Ponekad nisam siguran da znam što je zlo", priznao je. "Znaš li ti uvijek?"

Lucrezia se okrenula i pogledala ga. "Znam, brate moj. Znam točno kako zlo izgleda i ono se ne može od mene sakriti..."

Idućega jutra Lucrezia je krenula natrag u Rim, ali Cesare još nije mogao. Bilo je prerano da se suoči sa svojim ocem, jer je bio ispunjen ljutnjom i osjećajem krivnje. Sada kad je mladi Perotto bio mrtav, nije imao razloga za žurbu.

Prerušen u jednostavnu seljačku odjeću Cesare je dojahao do vrata Firence. Činilo mu se daje prošlo mnogo vremena od kada je bio u tome gradu. Dok je jahao sam, ostavivši pratnju izvan zidina grada, prisjećao se svojega prvog posjeta Firenci. Bio je još školarac kada je stigao u taj grad sa svojim prijateljem Gijom Medicijem. Tada je sve bilo drukčije...

Nekada je Firenca bila ponosna republika, tako ponosna da nije dopuštala ljudima plave krvi da upravljaju njome. Ali obitelj Medici, koja je posjedovala čuvene banke i mnogo novca, zapravo je vladala Firencem preko utjecaja koje je imala na izabrane dužnosnike.

Činila je to bogateći one koje su građani izabrali u vladajuća tijela. Gijov otac, Lorenzo Veličanstveni, učvrstio je moć obitelji Medici.

Za mladoga Cesarea Borgiu bilo je novo iskustvo živjeti u velikome gradu u kojemu su gotovo svi voljeli svojega vladara. Lorenzo je bio jedan od najbogatijih ljudi na svijetu ali i jedan od najdarežljivijih. Davao je miraz siromašnim djevojkama kako bi se mogle udati. Slikarima i kiparima davao je novac i prostor u kojemu su mogli stvarati. Veliki Michelangelo je u mladosti živio u palači Medici, gdje su se prema njemu ophodili kao prema sinu.

Lorenzo Medici kupovao je knjige iz svih krajeva svijeta i uz veliki trošak davao ih prevesti i umnožiti kako bi se talijanski učenjaci mogli njima služiti. Darovao je zaklade katedrama filozofije i grčkog jezika na talijanskim sveučilištima. Pisao je poeziju koju su hvalili i najžešći kritičari, te skladao glazbu koja se izvodila na velikim karnevalima. Najbolji učenjaci, pjesnici, umjetnici i glazbenici bili su česti gosti u palači Medici.

Kada je Cesare bio njihov gost, iako mu je bilo svega petnaest godina, Lorenzo i ostali muškarci u njegovu društvu odnosili su se prema njemu s profinjenom učtivošću. No najdraža Cesareova sjećanja vezana uz Firencu bile su priče koje je čuo o usponu obitelji Medici, posebno ona koju mu je ispričao Gio o tome kako se njegov otac Lorenzo spasio od strašne urote kada je bio mladić.

U dobi od dvadeset godina, nakon očeve smrti, Lorenzo je došao na čelo obitelji Medici. Već tada je obitelj Medici pružala bankarske usluge papi i nekolicini kraljeva te bila jedna od najmoćnijih financijskih institucija u svijetu, ali Lorenzo je shvatio da mora učvrstiti svoju vlast želi li sačuvati taj položaj.

Činio je to financirajući velike proslave koje su služile da zabave puk. Priređivao je inscenirane bitke na rijeci Arno, financirao glazbene drame na velikome Trgu Santa Croce, bio je pokrovitelj procesija za vrijeme kojih su se nosile svete relikvije iz katedrale, među kojima je bio trn iz Isusove krune, čavao iz njegova križa i djelić koplja koji je rimski vojnik Isusu zabio u bok. Svi dućani u gradu bili su ukrašeni stijegom obitelji Medici, na kojem su bile prikazane tri crvene lopte.

Lorenzo je bio i raskalašen i religiozan. Za vrijeme karnevala, najljepše prostitutke vozile su se na lijepo ukrašenim podijima na kotačima. Na Veliki petak obično se održavao obred križnoga puta, koji je prikazivao Kristov život i smrt. U katedralu su donosili kipove Krista, Djevice Marije i drugih svetaca u prirodnoj veličini, a iz krletki su puštali bijele golubice koje su lebdjele nebom poput anđela. Djevojke iz uglednih obitelji hodale su u povorkama, šepireći se svojom ljepotom, a procesije redovnika upozoravale su narod da pakao postoji.

Lorenzo je možda bio najružniji čovjek u Firenci, ali je zbog duhovitosti i šarma imao mnoge ljubavne avanture. S druge strane, njegov mlađi brat i najbolji prijatelj Giuliano proglašen je najzgodnijim muškarcem na festivalu koji je 1475. priređen u čast njegova dvadeset drugog rođendana. Nije ni čudo što je pobijedio: njegov kostim za tu prigodu izradio je Botticelli, a kacigu Verocchio,⁴² što je stajalo dvadeset tisuća florina. Građani Firence bili su oduševljeni vidjevši kako ružni ali velikodušni Lorenzo grli brata bez trunke ljubomore.

Ali na vrhuncu Lorenzove moći u Firenci, na vrhuncu njegove sreće, obitelj Medici postala je metom strašne zavjere. Nevolje su počele kada je Lorenzo jednom od prethodnih papa odbio dati pozamašan zajam s kojim je ovaj htio kupiti strateški važan grad Imolu u Romagnu. Papa Siksto je pobjesnio zbog toga. I taj je papa bio odan svojoj obitelji; već je sedmorici nećaka dao kardinalske šešire, a grad Imolu želio je dati svojem sinu Girolamu. Kada je Lorenzo odbio zajam, papa se iz osvete okrenuo obitelji Pazzi, najvećim suparnicima obitelji Medici.

Obitelj Pazzi i njihova banka smjesta su dali papi pedeset tisuća dukata, nakon čega su željeli preuzeti još neke bankovne račune papinstva, poglavito onaj koji se ticao rudnika stipse kraj Srebrnog jezera nedaleko od Rima. Ali papa nije pristao, možda zato što mu je Lorenzo poslao skupocjene darove ne bi li se s njime pomirio. No trzavice između Lorenca i pape i dalje su tinjale.

Kada je papa imenovao Francisca Salviatu nadbiskupom Pise, koja je bila pod firentinskom vlašću, prekršio je sporazum po kojem su sva slična imenovanja trebala biti odobrena od strane firentinskih dužnosnika, Lorenzo je zabranio nadbiskupu da preuzme svoju dužnost.

Obitelj Pazzi imala je puno dublje korijene u Firenci i bila je mnogo starija i znamenitija od Medicija, a njihov voda, Jacopo, stariji i staloženiji čovjek, mrzio je mladoga Lorenza.

U nadbiskupu Salviati i Franciscu Pazziju također je gorjela ambicija i mržnja. Njih dvojica uspjeli su upriličiti sastanak s papom Sikstom i uvjeriti ga da mogu zbaciti Medicije s vlasti.

⁴² Verocchio, Andre adi Cioni (1436. - 1488.), firentinski kipar i slikar rane renesanse, učitelj Leonarda da Vincija i Perugina.

Papa je dao svoj pristanak. To je uvjerilo staroga Jacopa Pazzija, okrutnog i podlog čovjeka, da se pridruži uroti. Plan je bio da ubiju Lorenza i njegova brata Giuliana za vrijeme nedjeljne mise. Nakon toga su Pazzijeve pristaše i postrojbe, skrivene iza gradskih zidina, trebale nahrupiti u grad i zauzeti ga.

Kako bi okupili sve u crkvi u isto vrijeme, uredili su da kardinal Raphael Riario, sedamnaestogodišnji sin papina nećaka, koji nije ništa znao o uroti, dođe Lorenzu u posjet. Kao što se očekivalo, Lorenzo je kanio prirediti raskošan banket u čast kardinala, ali prvo je krenuo s njim na jutarnju misu. Pratili su ih dvojica svećenika, Maffei i Stefano, koji su ispod crkvenih ruha skrivali bodeže.

Dogovoreno je da u trenutku kada u sakristiji zazvoni zvono za podizanje hostije, te kada svi vjernici pognu glave, svećenici izvuku bodeže i započnu svoj bezbožni čin. Ali, u crkvi nije bilo Lorenzova brata Giuliana, a urotnicima je naloženo da ih ubiju obojicu. Francisco Pazzi odjurio je do Giulianove kuće da ga požuri u crkvu. Na putu natrag gurkao ga je, kao da se šali, ne bi li se uvjerio da Giuliano ispod odjeće ne nosi oklop.

Lorenzo je u crkvi stajao na krajnjem dijelu oltara. Vidio je kako mu brat Giuliano ulazi u crkvu u pratnji Francisca Pazzija, a zatim čuo kako zvoni zvono u sakristiji. Na svoj užas gledao je kako Francisco vadi bodež i zabija ga u Giulianovo tijelo. U istom trenutku osjetio je kako ga netko grabi za rame. Ukočio se osjetivši kako mu hladan čelik para kožu na vratu. Instinktivno je ustuknuo, zbacio plašt sa sebe i njime odbio udarac bodežom drugog svećenika.

Lorenzo je isukao mač, odbio napad obojice, zatim preskočio ogradu na oltaru i pobjegao prema sporednim vratima. Trojica njegovih prijatelja okupili su se oko njega. Poveo ih je u sakristiju i zatvorio teška vrata. Nakratko je bio na sigurnom.

U međuvremenu su nadbiskup Salviata i ubojica Francisco Pazzi istrčali iz katedrale objavili da su braća Medici mrtva i daje Firenca slobodna, ali građani su se požurili naoružati. Nadbiskupovi vojnici koji su bili na trgu svladani su i pobijeni.

Lorenzo je izašao iz sakristije uz povike odobravanja njegovih prijatelja i pristaša. Prvo se uvjerio da mladi kardinal Riario nije ozlijeđen, ali nije zaustavio smaknuće nadbiskupa i Francisca, koji su obješeni s prozora katedrale.

Dvojica svećenika, Maffei i Stefano, kastrirani su te su im odrubljene glave. Jacopa Pazzija su uhvatili, strgnuli odjeću s njega i objesili ga kraj nadbiskupa. Palača obitelji Pazzi je opljačkana, a svi njezini članovi zauvijek su protjerani iz Firence.

Kada se Cesare nakon tolikih godina vratio u Firencu, umjesto raskošnoga grada u kojem je nekoć vladala pravda, zatekao je sasvim drukčije prilike.

Na prljavim ulicama vladao je nered, a sadržaj kanalizacije prelijevao se posvuda. Uginule, raspadnute životinje ležale su naokolo, a smrad je bio gori nego u Rimu. Bila je istina da se u Firenci pojavila kuga, iako svega nekoliko slučajeva; ipak kao da je i sam duh naroda bio zahvaćen tom bolešću. Dok je Cesare jahao ulicama čuo je žučne svade i vidio žestoke borbe štapovima, dok su mu u ušima umjesto crkvenih zvona odzvanjali ljutiti povici.

Kada se zaustavio kod najuglednijeg svratišta da uzme sobu u kojoj bi se mogao odmoriti dok ne padne mrak, bio je uvjeren da ga vlasnik svratišta nije prepoznao, jer ga je ovaj čak pokušao odbiti, sve dok mu Cesare nije utisnuo zlatni dukat na pohlepni dlan.

Nakon toga gazda je postao vrlo uljudan i uslužan. Odveo je Cesarea do skromno namještene ali vrlo čiste i udobne sobe. S prozora je Cesare mogao vidjeti trg ispred crkve Svetoga Marka i samostan proroka Savonarole. Odlučio je čekati do večeri prije nego što izađe na ulice i pokuša nešto saznati.

Vlasnik svratišta ubrzo se vratio s velikim vrčem vina i pladnjem punim svježeg voća i sira. Cesare se odmarao na krevetu i sanjao...

San ga je uznemirio, bila je to mora u kojoj su se križevi, kaleži, sveta ruha i religiozni predmeti vrtjeli oko njega, malo izvan njegova dosega. Gromovit glas ponad njegove glave naredio mu je da uzme zlatni kalčž, ali kada gaje Cesare dohvatio, uvidio je da u ruci drži kuburu. Iako je pokušao upravljati njome, kubura je pucala sama od sebe. Tada se, kao što biva u snovima, promijenilo okruženje i on se našao na proslavi. Sjedio je nasuprot svom ocu, sestri i njezinu novom zaručniku, kraljeviću Alfonsu. Osmijeh na njegovu licu pretvorio se u grimasu, a zlatna je kubura opalila i raznijela lice ili njegove sestre ili Alfonsa, ali više nije dobro vidio čije.

Kada se moker od znoja Cesare probudio, čuo je glasove i krike građana s trga ispod svoga prozora. Još uvijek potresen, ustao je iz kreveta i pogledao van. Na improviziranoj, drvenoj govornici stajao je propovjednik Savonarola. Započeo je s gorljivom molitvom Gospodinu, dok mu je glas podrhtavao ponesen strašću, nakon čega je otpjevao Hvalu. Građani na trgu glasno su izražavali svoje odobravanje. Uskoro je propovjednik počeo žestoko napadati Rim. "Papa Aleksandar je lažni papa", bogatim, strastvenim glasom uzviknuo je svećenik. "Umovi humanista mogu izvrtati istinu koliko žele i pridavati besmislicama smisao, ali kao što postoji crno i bijelo, tako postoji dobro i zlo pa možemo zaključiti da je sve ono što nije dobro - zlo."

Cesare ga je pomno proučavao. Mršav, asketskoga izgleda, odjeven u smeđe dominikansko ruho s kapuljačom, grubih ali ne i neugodnih crta lica. Dok je govorio odlučno je kimao glavom na kojoj se isticala tonzura i mahao rukama da naglasi svoje stavove. "Ovaj papa ima kurtizane", viknuo je. "Ubija i truje ljude. Kler u Rimu uzdržava dječake priležnike i krade od siromašnih da napuni džepove bogatih. Jede iz zlatnih tanjura i živi na grbači siromaha."

Građani su se i dalje okupljali, a Cesare se iznenadio koliko ga je taj čovjek fascinirao, začarao, kao da je kudilo ljude koje on ne poznaje.

Dok je masa ljudi postajala sve veća začuli su se ljutiti povici, ali kada je svećenik opet progovorio nastupila je takva tišina da se moglo čuti kako s neba pada zvijezda. "Bog s nebesa bacit će vaše duše u vječni pakao, a svi oni koji se klanjaju tim poganskim svećenicima bit će prokleti. Odbacite svoja zemaljska dobra i slijedite put svetoga Dominika."

Netko iz gomile je viknuo: "U samostanu jedete hranu koju vam daruju bogataši! Vaši tanjuri nisu drveni, a stolice su vam obložene plišem. Plešete onako kako vam svira onaj koji plaća!" Savonarola je zadržao i dao svečano obećanje: "Od danas ćemo odbijati sav novac od bogatih. Svećenici San Marka jest će samo ono što im donesu dobri građani Firence. Dovoljan je jedan obrok dnevno. Sva ostala hrana bit će podijeljena sirotinji koja se okuplja svake večeri na trgu. Nitko neće ostati gladan. No time smo se pobrinuli samo za vaša tijela. Zbog očuvanja duše morate se odreći rimskoga pape. On je razbludnik, a njegova kći prostitutka koja liježe s vlastitim ocem i bratom, kao i s pjesnicima."

Cesare je dovoljno vidio. Čim papa za ovo čuje neće samo izopćiti Savonarolu, već će ga optužiti za krivovjerje.

Sam Cesare bio je zbunjen dojmom koji je na njega ostavio Savonarola. Vjerovao je da taj čovjek doista ima viziju, ali i da je lud. Ta, tko bi se žrtvovao na takav način, znajući što ga čeka. Ipak, mislio je, tko zna kakve se sve slike i prizori pričinjaju ljudima. Usprkos takvoj njegovoj logici, znao je da je taj čovjek opasan i da se nešto mora poduzeti, jer bi u protivnome propovjednik mogao utjecati na novu firentinsku Signoriju, pa ako ona zabrani Firenci da se priključi Svetoj ligi, planovi njegova oca o ujedinjenju Romagne mogli bi propasti.

To se nije smjelo dopustiti.

Cesare se brzo odjenuo. Dok se kroz mnoštvo probijao prema trgu, pristupio mu je mršav, blijed mladić, za glavu niži od njega, odjeven u crnu pelerinu. "Kardinale?" prošaptao je. Cesare se okrenuo s rukom na maču skrivenom ispod talara.

No mladić je pognuo glavu iz poštovanja. "Zovem se Niccolo Machiavelli. Morali bismo porazgovarati. U ovome vam trenutku prijeti opasnost na ulicama Firenze. Pođite za mnom, molim vas." Cesareov pogled se smekšao pa ga je Machiavelli primio za ruku i poveo ga u svoj stan dalje od trga.

Lijepo uredene sobe i svi stolovi bili su prepuni knjiga, papiri razbacani po stolicama i podovima. U kaminu je tinjala vatra.

Machiavelli je oslobodio jednu stolicu i ponudio je Cesareu. Cesare se osvrnuo po sobi i, začudo, osjećao se u njoj vrlo ugodno. Machiavelli im je natočio vino i sjeo nasuprot Cesareu. "Prijeti vam opasnost, kardinale", upozorio ga je Machiavelli. "Savonarola vjeruje da mu je povjerena sveta misija. Da bi ona uspjela, papa Borgia mora biti svrgnut, a njegova obitelj uništena."

"Poznati su mi njegovi vjerski prigovori na naš poganski načina života", sarkastično je rekao Cesare.

"Savonarola ima vizije", upozorio je Machiavelli. "Prvo je vidio kako sunce pada s neba, nakon čega je umro Lorenzo Veličanstveni. Zatim kako pravedni mač Gospodnji sa sjevera siječe tiranina, nakon čega je uslijedila francuska invazija. On ima moć nad našim građanima, plaše se za vlastite živote i živote svojih bližnjih, te doista vjeruju da je propovjednik vidovit. On tvrdi da će jedina milost stići s anđelima odjevenim u bijela ruha, nakon što se iskorijeni nemoral, kada će duše dobrih ljudi poštovati riječ Božju i pokaju se."

Cesare je prepoznao u Savonaroli tu iskru istine. Ali nitko ne bi mogao podnijeti vizije kakve je redovnik tvrdio da ima i nastaviti živjeti na svijetu. Jednom, kada je odlučio progovoriti, ako je doista imao vizije, sigurno je mogao predvidjeti vlastitu sudbinu. Cesare nije želio priznati te vizije kao istinite, jer bi poricale slobodnu volju. Ako je sudbina uvijek pobjeđivala, kakva je onda bila uloga čovjeka u svemu tome? Znači, igra je bila namještena, a on u njoj nije želio sudjelovati.

Cesare je nanovo obratio pažnju na Machiavellija: "Papa je već ekskomunicirao tog redovnika. Ukoliko on nastavi podjarivati narod bit će smaknut, jer drugo i ne preostaje Svetomu Ocu želi li ga ušutkati."

Kasno te večeri, u svojoj sobi u svratištu, Cesare je i dalje kroz prozor čuo Savonarolin glas kako čvrsto odzvanja. "Aleksandar Borgia je poganski papa koji se okreće poganskim bogovima Egipta radi nadahnuća! Pliva u poganskim užicima, dok svi mi ostali pravi vjernici grčamo u nevoljama. Svake godine, da bi napunili svoje škrinje s blagom, rimski kardinali nameću teško breme našim građanima. Mi nismo magarci da bismo im služili kao tegleća marva!"

Dok je tonuo u san, Cesare je i dalje čuo redovnikov strastveni glas i riječi prokletstva: "U davna vremena crkva je imala drvene kaleže, ali je krepost njezinih svećenika bila od zlata. U ovo mračno doba, za vladavine ovoga pape i kardinala u Rimu, kaleži su zlatni, ali je njihova krepost drvena!"

Onoga trenutka kada je Aleksandar ušao u udobnu ladanjsku kuću Vannoze Cattanei preplavila su ga sjećanja na sve godine koje su proveli zajedno, na sve događaje koje su zajedno preživjeli. Koliko su samo večeri proveli u blagovaonici osvijetljenoj svijećama, koliko samo toplih ljetnih noći u njezinoj raskošnoj spavaonici na katu, kada bi mu se sva čula probudila od mirisa jasmína koji je dopirao kroz prozor i ispunjavao mračnu prostoriju. Sjetio se osjećaja mira i ljubavi koji su ga tada obuzimali, koliko mu je godio dodir njezine tople kože dok se pripijala uz njega. Upravo u tim noćima potpune ekstaze, kada je osjećao da je njegova vjera u Boga najjača, davao je najodanije prisege da će predano služiti svetoj Majci Crkvi.

Vannozza ga je, kao i uvijek, toplo pozdravila. Papa se, smijući se, obuzet sjećanjima, pomaknuo unatrag da je pogleda s nježnošću i divljenjem. "Ti si jedno od Božjih čuda", rekao je. "Iz godine u godinu postaješ sve ljepša."

Vannozza ga je zagrlila i nasmijala se. "Ali nisam dovoljno mlada za tebe, Rodrigo, nije li tako?"

"Sada sam papa, Ve. Stvari su drukčije nego kada smo bili mlađi", nježno ju je uvjeravao Aleksandar.

"Je li drukčije s La Bellom?" zadirivala ga je. Aleksandrovo lice oblilo je rumenilo, ali mu se Vannozza srdačno nasmijala. "Nemoj biti tako ozbiljan, Rodrigo, ja se samo šalim. Dobro znaš da nisam ogorčena na Giuliju ni na sve one druge žene. Bilo nam je lijepo dok smo bili ljubavnici, a sada kada smo prijatelji još nam je ljepše. Uvijek je teže pronaći pravog prijatelja nego ljubavnika."

Vannozza ga je odvela u knjižnicu i natočila im po pehar vina.

Prvi je progovorio Aleksandar. "I onda, Ve, zašto si me htjela vidjeti? Zar vinogradi i svratišta ne posluju dobro?"

Vannozza je sjela nasuprot papi i ljubazno odgovorila: "Upravo suprotno. Sve posluje odlično. Imam dobar prihod od njih. Gotovo da nema dana a da ne osjetim zahvalnost za tvoju velikodušnost. No znaj, voljela bih te i da mi nisi ništa darovao, a da sam mogla, ja bih tebe bila obasipala darovima."

"Znam, Ve, no što te onda muči i kako ti ja mogu pomoći?" upitao je Aleksandar nježno.

Vannozzine oči sada su bile tamne i ozbiljne. "Radi se o našem sinu, Rigo. O Cesareu. Ti bi konačno morao shvatiti tko je on u stvari."

Aleksandar se namrštio. "Posve jasno shvaćam tko je on. On je najpametniji od sve naše djece i jednoga će dana postati papa. Bit će izabran kada ja umrem, u suprotnom, njegov, a možda i tvoj, život bit će u opasnosti."

Vannozza ga je strpljivo saslušala ali je uporno nastavila: "Cesare ne želi biti papa, Rigo. On čak ne želi biti kardinal. Sigurno to znaš. On je vojnik, ljubavnik, muškarac koji želi živjeti punim životom. Sva bogatstva i ljubavnice koje mu daješ ne ispunjavaju njegovo srce, svi crkveni posjedi i dobra ne čine ga sretnim. On se želi dokazati na bojnome polju s mačem u ruci, Rigo, a ne u Vatikanu s perom i pečatom."

Aleksandar je bio tih i zamišljen. "To ti je on rekao?" upitao je napokon.

Vannozza se nasmiješila i sjela bliže njemu. "Ja sam mu majka. On mi to ne mora reći, ja to znam, kao što bi i ti trebao znati", rekla je.

Iznenada je Aleksandrov izraz lica otvrdnuo. "Kad bih ja doista bio njegov otac, kao što si mu ti majka, možda bi mi onda bilo jasnije..."

Vannozza Cattanei pognula je glavu na trenutak, kao da se moli. Kada ju je opet podigla, oči su joj bile bistre, a glas snažan. "Rigo, ovo ću reći samo jednom, jer ne osjećam potrebu da se opravdam."

Ipak, mislim da imaš pravo znati. Da, istina je da smo Giuliano della Rovere i ja bili ljubavnici prije nego što smo se nas dvoje upoznali, točnije, sve do onoga trenutka kada sam te prvi put ugledala, a moje srce zaigralo. Ne želim vrijeđati tvoju inteligenciju tvrdnjom da sam bila djevica kada smo se upoznali, jer ti dobro znaš da to nije tako. No pod svijetlim pogledom naše Gospe zaklinjem ti se svojom čašću da je Cesare tvoj sin, a ne sin drugoga muškarca."

Aleksandar je zakimao glavom, a pogled mu se smekšao. "Nikada nisam bio u to siguran, Ve, ti to znaš. Uvijek sam sumnjao. Zato nisam bio siguran ni u svoje osjećaje prema njemu ni u njegove prema meni."

Vannozza je primila Aleksandra za ruku. "Prije nismo mogli razgovarati o ovome. Da bih zaštitila i tebe i tvog sina morala sam dopustiti Giulianu da vjeruje daje Cesare njegov sin. No zaklinjem se pred Kristom da je to laž. Učinila sam to da se zaštitim od Giuliana, jer on nema tako dobro i praštajuće srce kao ti. Jedini način da se obranim od njegove osvete bio je da ga uvjerim da je tvoj sin u stvari njegov."

U Aleksandru se odvijala unutarnja borba. "Kako bilo koji od nas dvojice može znati što je istina? Kako možemo zasigurno znati?"

Vannozza je uzela papinu ruku i podigla je ispred njegovih očiju. "Pogledaj svoju ruku, Rigo. Hoću da je dobro proučiš sa svih strana, a onda pogledaj ruku svojega sina. Od trenutka kada je rođen živim u strahu da bi još netko mogao primijetiti ono što je meni tako očito i tada bi sve bilo izgubljeno."

Aleksandar je iznenada shvatio zašto se Giuliano della Rovere tako neprijateljski ponašao prema njemu, shvatio je njegovu ljubomoru i mržnju. Aleksandar je imao sve stoje della Rovere vjerovao da mu po pravu pripada: papinstvo, ljubavnicu, sina.

Nije bila tajna među kardinalima da je della Rovere volio samo jednom i da je Vannozza bila ljubav njegova života. Bio je strahovito ponižen kada ga je ostavila zbog Rodriga Borgie. Sve do tog trenutka u očima je imao iskru radosti, bio uvijek spreman na smijeh. Tek nakon što ga je Vannozza napustila postao je tako ogorčen, ljutit i fanatičan. Njegovu općem nezadovoljstvu doprinosilo je i to što nije imao sina, već tri kćeri. Kako ga je samo Bog iskušavao!

Aleksandar je osjetio veliko olakšanje, jer je tek sada, kada je samome sebi priznao ono što ga je mučilo - da nikad nije bio siguran u vezi s Cesareom, sve vidio jasnije. Da nije tako strastveno volio i poštovao Vannozzu možda bi je i prije pitao i poštedito i sebe i Cesarea velikih patnji. Ali u to vrijeme nije mogao zamisliti život bez nje, mogućnost daje izgubi bila je prevelika, pa je stoga nikad nije pitao.

"Razmislit ću o ovome što si mi rekla o našem sinu", rekao je Aleksandar Vannozzi. "A sa Cesareom ću porazgovarati o onome što želi raditi u životu, ako on ikada više poželi razgovarati sa mnom."

Vannozzin glas bio je pun sućuti kada mu je rekla: "Naš sin Juan je mrtav, Rigo. Bez njega život više nikad neće biti isti, ali naš Cesare je živ i ti ga trebaš da predvodi tvoju vojsku. Ako neće on, tko će? Jofre? Ne, Rigo. To mora biti Cesare, jer on je ratnik. No da bi mogao od njega tražiti da žrtvuje svoj život, moraš ga pomoću svoje ljubavi osloboditi. Neka netko drugi bude papa. Mi smo sretno proživjeli svoje živote."

Kada je Aleksandar ustao i sagnuo se da poljubi Vannozzu u obraz, osjetio je miris njezina parfema, pa kada se okrenuo da ode osjetio je žaljenje.

Vannozza je stajala na vratima i mahala mu smiješeći se. "Pogledaj njegove ruke, Rigo. Umiri samoga sebe."

Istoga dana kada se Cesare vratio iz Firence u Rim odmah se otišao sastati s ocem i Duarteom. Povukli su se u privatnu odaju s tapiserijama, u kojoj se u majstorski izrezbarenim škrinjama čuvala papinska odjeća. Tu se nisu morali pridržavati formalnosti. Aleksandar je zagrlio sina. U njegovu zagrljaju bilo je puno topline, zbog čega se Cesare zabrinuo. Duarte je prvi progovorio. "Kakav si dojam stekao, je li prorok onoliko opasan za nas kao što se priča?" pitao je.

Cesare je sjedio na udobnoj stolici nasuprot Duarteu i ocu. "On je strastveni govornik i građani se okupljaju u velikom broju, kao da je karneval, da čuju njegove propovijedi."

Aleksandar se zainteresirao. "A o čemu govori?"

"O reformama", rekao je Cesare, "i o užicima kojima se prepušta obitelji Borgia. Optužuje nas za sve vrste nedjela i plaši građane da će, ukoliko budu sljedbenici svete rimske Crkve i štovatelji papinstva biti osuđeni na vječno prokletstvo."

Aleksandar je ustao i počeo nervozno šetati prostorijom. "Kakva nesreća što je tako sjajan um opsjednut demonima. Često sam znao uživati u onome što je napisao. Čuo sam da se divi prirodi, da noću, kada je vedro, zna probuditi sve u samostanu i pozvati ih u dvorište da promatraju zvijezde."

Cesare je prekinuo Aleksandra. "Oče, u ovome trenutku on predstavlja opasnost za nas. Uporno zahtijeva drastične promjene. U savezu je s Francuzima. Inzistira da se papinstvo povjeri nekome tko je istinski čestit. Bez sumnje, taj netko bio bi Giuliano della Rovere."

Aleksandar se nakostriješio. Okrenuo se prema Duarteu i rekao: "Oklijevam silom izmamiti priznanje grijeha od čovjeka, pogotovo ako je tako revno služio Crkvi, ali bojim se daje to neizbježno. Duarte, vidi postoji li način da se to brzo riješi, jer je prijeko potrebno uspostaviti red u Firenci prije nego što nastane još veća šteta."

Duarte se naklonio i povukao.

Aleksandar je konačno mogao leći na kauč, a Cesareu je pokazao da sjedne na baršunastu stolicu. Lice mu je bilo spokojno, ali su mu oči imale onaj pronicavi izraz koji nikada nije

pokazivao u javnosti. Obratio se Cesareu gotovo službeno. "Došao je trenutak da mi kažeš što ti leži na srcu. Voliš li svetu Crkvu onoliko koliko je i ja volim? Hoćeš li joj i dalje posvećivati život, kao što sam ga i ja posvetio?"

Razgovor se kretao u smjeru kojemu se Cesare nadao. Namjerno i jasno je pokazao ocu da je on vojnik, a ne svećenik. Dobro je razmislio što će odgovoriti. Papa mu mora u potpunosti vjerovati. Cesare je znao da ga otac ne voli onoliko koliko je volio Juana, ali je također znao da ga u izvjesnoj mjeri voli. Bio je svjestan da se mora čuvati očeve lukavosti, oružja kojim se ovaj služio čak i protiv onih koje je najviše volio ili obožavao. Zbog toga je Cesare bio primoran čuvati svoje najstrašnije tajne.

"Oče," konačno je rekao, "moram priznati da su mi apetiti previše bezbožni da bih služio Crkvi onako kako ti od mene očekuješ, a svakako ne želim osuditi svoju dušu na pakao."

Aleksandar se uspravio na kauču kako bi mogao gledati Cesarea ravno u oči. "Kada sam bio mlad i ja sam bio poput tebe", rekao je. "Nitko nije sanjao da ću postati papa. Ali četrdeset godina sam uporno radio i tako postao bolji čovjek i bolji svećenik. Isto bi se moglo dogoditi i tebi."

"Ja to ne želim", tiho je rekao Cesare.

"Zašto ne?" pitao je Aleksandar. "Ti voliš moć, voliš novac. U ovome svijetu čovjek mora raditi da bi preživio, a s onim čime te obdarila priroda mogao bi uzdići Crkvu na onaj visoki položaj koji joj pripada." Na trenutak je zastao. "Postoji li neki veliki zločin na tvojoj savjesti zbog kojega misliš da ne možeš služiti Crkvi?"

U tom trenutku Cesare je sve shvatio. Njegov otac želio je da on prizna svoju putenu vezu s Lucrezom. No kada bi to učinio, bio je uvjeren da mu otac ne bi nikada oprostio. Iako mu je bilo teško skrivati istinu, Cesare je shvatio da otac želi da mu se laže, ali uvjerljivo.

"Da", rekao je Cesare. "Postoji strašan zločin, ali ako ti ga priznam osudit ćeš me svim srcem."

Aleksandar se nagnuo naprijed. Oči su mu bile neumoljive, prodorne, bez trunke praštanja. U tom trenutku, iako je Cesare bio uvjeren da njegov otac nagađa da je sve te godine on Lucrezijin ljubavnik, nije mogao ne osjetiti zadovoljstvo što ga je uspio nadmudriti.

"Nema toga što Bog ne bi oprostio", rekao je Aleksandar.

Cesare je nastavio tihim glasom, jer je znao kako će njegove riječi djelovati na papu. "Ne vjerujem u Boga. Ne vjerujem u Krista, Djevicu Mariju ni bilo kojeg sveca."

Aleksandar je nakratko izgledao zapanjen, a onda je, pribravši se, rekao: "Mnogi grešnici kažu da ne vjeruju u Boga jer se boje kazne nakon smrti pa pokušavaju negirati istinu. Ima li još nešto?"

Cesare nije mogao suspregnuti osmijeh. "Da. Bludničenje. Ljubav prema moći. Ubojstva, ali samo opasnih neprijatelja. Laganje. No ti to već sve znaš. Nemam više ništa priznati."

Aleksandar je primio Cesarea za ruke i pažljivo ih proučavao. "Slušaj, sine moj. Ljudi gube vjeru kada okrutnost ovoga svijeta postane preteška za njih pa sumnjaju u Boga koji je vječan i koji ih voli. Sumnjaju u njegovu beskrajnu milost. Sumnjaju u svetu Majku Crkvu. No, čovjek mora svojim postupcima održavati vjeru živom. Čak su i sveci bili ljudi od djela. Nemam visoko mišljenje o onim svetim ljudima koji godinama sami sebe tjeraju na pokoru i razmišljaju o tajanstvenim putovima čovječanstva skriveni u svojim samostanima. Oni ne čine ništa za živuću Crkvu, oni joj neće pomoći da opstane na ovome svijetu. Upravo ljudi kao ti i ja moraju ispuniti svoju dužnost. Pa makar..." i tu je Aleksandar zapovjednički podigao prst, "naše duše neko vrijeme morale mirovati u čistilištu. Promisli koliko će samo nerođenih kršćanskih duša zbog nas biti spašeno u stoljećima što slijede, koliko će biti onih koji će naći

spasenje u jakoj svetoj Katoličkoj crkvi. Kada izgovaram svoje molitve, kada ispovijedam svoje grijeha to mi je utjeha za neke strašne stvari koje moram činiti. Nije važno što govore naši humanisti, ti pobornici grčke filozofije, koji smatraju da je čovječanstvo jedino što postoji. Postoji i Svemogući Bog, a on je milostiv i pun razumijevanja. To je naša vjera. A ti moraš vjerovati. Živi sa svojim grijesima, ispovjedi ih ili ih nemoj ispovjediti, ali nikada ne gubi vjeru, jer osim nje ne postoji ništa."

Taj govor nije ni najmanje ganuo Cesarea. Vjera nije mogla riješiti njegove probleme. Morao je ugrabiti vlasti na zemlji, jer će u protivnom njegova glava ukrašavati zidine Rima. Želio je ženu i djecu, znači, morao je imati moć i bogatstvo, a ne se pretvoriti u dio nemoćnog stada. Da bi to postigao, morat će činiti djela zbog kojih će ga očevo Bog natjerati da pati. Zašto bi vjerovao u takvoga Boga? On sam bio je pun života, imao je dvadeset i tri godine. Tako je snažno osjećao okus vina, hrane, žena, da nije mogao vjerovati u vlastitu smrtnost, iako su to drugi dokazali svojom smrću mnogo puta.

No Cesare je pognuo glavu. "Vjerujem u Rim, oče. Dat ću svoj život za njega, ako mi daš sredstva da se za njega borim."

Aleksandar je ponovno uzdahnuo. Nije se više mogao boriti protiv volje svojega sina, jer je shvatio da bi Cesare mogao postati njegovo najjače oruđe.

"Onda dakle, moramo napraviti planove", rekao je. "Proglasit ću te vrhovnim zapovjednikom papinske vojske, a ti ćeš osvojiti odmetnute Papinske Države i postati vojvoda Romagne. Jednoga dana ujedinit ćemo sve velike talijanske gradove, koliko god se to činilo nemogućim: Veneciju, s njezinim ljudima koji žive u vodi poput zmija, Firencu punu lukavih razvratnika, bahatu Bolognu, tako nezahvalnu prema Majci Crkvi. No moramo krenuti od početka. Moraš postati gospodar Romagne, zbog čega se prvo moraš oženiti. Za nekoliko ćemo se dana sastati s kardinalima, pa ćeš im vratiti crveni šešir. Nakon toga ću te proglasiti vrhovnim zapovjednikom. Prihode koje izgubiš od crkvenih dobara, nadoknadit ćeš ratovanjem."

Cesare je pognuo glavu. U znak zahvalnosti pokušao je poljubiti papino, očevo, stopalo, ali činio je to presporo, pa gaje Aleksandar nestrpljivo povukao i rekao: "Voli Crkvu više, Cesare, a svojega oca manje. Pokaži mi svoju pokornost djelima, a ne ovakvim formalnim gestama. Ti si moj sin i ja ti opraštam sve tvoje grijeha, kao što bi svaki pravi otac učinio."

Prvi put nakon dugo vremena Cesare je bio uvjeren da je sam gospodar svoje sudbine. One noći kada je potpisan konačan bračni ugovor između papine kćeri i princa Alfonsa, Aleksandar je razgovarao s Duarteom. "Želim opet čuti Lucreziju kako se smije. Već je predugo ozbiljna", rekao je papa.

Nije mu promaklo koliko je prethodna godina bila teška za njegovu kćer. Nadao se da će se moći iskupiti i tako osigurati njezinu odanost. Znajući da je Alfonso od Aragona na glasu kao najljepši muškarac u Carskome gradu, papa je želio iznenaditi svoju kćer i zahtijevao da Alfonsov dolazak u Rim ostane tajna.

Rano jednoga jutra mladi je Alfonso stigao u grad u društvu svega sedmorice pratilaca. Ostala pedesetorica, koji su putovali s njim iz Napulja ostali su izvan gradskih zidina u Marinu. Alfonsa su dočekali papini izaslanici, odmah ga odveli u Vatikan, pa čim se Aleksandar uvjerio da je Alfonso doista naočit i simpatičan krenuli su na konjima u palaču Santa Maria in Portico.

Lucrezia je stajala na svojem balkonu i tiho pjevušila dok je gledala kako se na ulici djeca igraju lovice. Bio je prekrasan ljetni dan i ona je razmišljala o čovjeku za kojega se trebala udati, jer ju je otac obavijestio da će stići do kraja tjedna. Veselila se susretu s njim, jer je to bio prvi čovjek o kojemu je Cesare tako lijepo govorio.

Iznenada se pojavio Alfonso na konju. Lucrezia je pogledala mladoga kraljevića i srce joj je zakucalo kao samo jednom do tada. Osjetila je slabost u koljenima i pala bi u nesvijest da joj nisu priskočile u pomoć Giulia i neke od dvorskih dama, koje su je došle obavijestiti o Alfonsovu dolasku. No, zakasnile su.

"Slava Gospodinu", rekla je Giulia. "Nije li to najzgodniji muškarac kojega si ikada vidjela?"

Lucrezia je šutjela. U tom trenutku Alfonso je pogledao na balkon i ugledao je pa je i on izgledao kao gromom pogođen, kao da ga je začarao čarobnjak.

Sljedećih šest dana, sve do ceremonije vjenčanja, Lucrezia i Alfonso išli su zajedno na zabave i proveli duge sate u šetnji prirodom. Obilazili su najbolje dućane i najljepše ulice Rima, kasno išli na počinak i rano ustajali.

Lucrezia je, kao nekada kad je bila dijete, otrčala u očeve odaje i veselo ga zagrlila. "Tata, kako da ti zahvalim? Možeš li zamisliti koliko si me usrećio?"

Aleksandrovo srce ponovno se ispunilo radošću. "Želim ti sve što sama sebi želiš... i veća bogatstva nego što možeš zamisliti", rekao joj je.

Vjenčanje je bilo slično Lucrezijinu prvom vjenčanju, uza svu pompu i ceremonijal, no ovaj put ona je dragovoljno izrekla svoj bračni zavjet i jedva primijetila mač vjernosti koji je iznad njezine glave držao španjolski zapovjednik Cervillon.

Te su noći Lucrezia i Alfonso pred papom, jednim kardinalom i Ascaniom Sforzom vrlo rado potvrdili bračni ugovor. Čim im je protokol dopustio mladi se par povukao u Santa Mariju in Portico da zajedno provede iduća tri dana i noći. Ništa im nije bilo potrebno, bili su dovoljni jedno drugome. Prvi put u životu Lucrezia je osjetila slobodu dopuštene ljubavi.

Nakon svadbene svečanosti usamljeni Cesare hodao je svojim odajama u Vatikanu. U glavi mu se vrtjelo od silnih misli i planova koje je imao kada postane vrhovni zapovjednik, no srce mu se pretvorilo u kamen.

Morao se kontrolirati tijekom sestrina vjenčanja, čak je uveličao duhovitu zabavu pojavivši se u kostimu čarobnog jednoroga, mitskog simbola nevinosti i čistoće, u predstavi koja je upriličena na Aleksandrov zahtjev, nakon što je gledao ples koje su pred njim izvele Lucrezia i Sancia. Papa je volio gledati mlade žene u njihovim živopisnim opravama, dok su se vrtjele u brzom ritmu španjolskih plesova kojih se sjećao iz djetinjstva, slušati ubrzano tapkanje njihovih nogu po mramornome podu.

Cesare je previše popio, ali vino mu je pomoglo učiniti tu noć podnošljivom. Sada kad je učinak alkohola oslabio, osjećao se usamljeno i uzrujano.

Lucrezia je toga dana bila ljepša no inače. Njezina vjenčanica tamnocrvene boje bila je optočena draguljima, obrubljena crnim baršunom i ukrašena biserjem, zbog čega je izgledala poput carice. Držanje joj je bilo dostojanstveno, više nije bila dijete. Od njezina prošlog vjenčanja postala je gospodarica svojega doma, rodila je dijete i naučila se s lakoćom kretati u društvu. Sve do toga dana, Cesare gotovo nije primjećivao promjene na sestri. Odjeven u kardinalsko ruho dao joj je svoj blagoslov i poželio joj sve najbolje, ali je osjećao da u njegovu srcu raste ljutnja.

Nekoliko puta nakon ceremonije vjenčanja ulovila je Cesareov pogled i osmjehnula mu se da ga ohrabri. No kako je noć odmicala, bila mu je sve manje dostupna. Svaki put kada bi joj pristupio bila je zauzeta razgovarajući s Alfonsom. Smijala se i očigledno se dobro zabavljala, pa ga dva puta nije niti primijetila. Kada je odlazila iz dvorane da ispuni svoj bračni ugovor nije mu se sjetila reći ni laku noć.

Cesare se tješio da će s vremenom zaboraviti kako se osjećao te noći. Da će jednom, kada skine grimiz i počne živjeti onako kako želi, oženi se i dobije djecu, kada postane vrhovni zapovjednik i bude vodio velike bitke kao što je uvijek sanjao, prestati razmišljati o njoj.

Um ga je pokušao prevariti u tom trenutku. Uvjeravao je samoga sebe da je Luerezijina udaja za Alfonsa tek lukav potez njegova oca da poveže Napulj i Rim, kako bi se Cesare mogao oženiti napuljskom kraljevnom. Znao je da će Rosetta, kraljeva kći, biti dobra prilika. Čuo je da je prilično zgodna i dobre naravi. Jednom, kada utvrdi svoj položaj i dobije posjede i titule u Napulju moći će početi rat protiv namjesnika i lokalnih moćnika i osvojiti ostatak Romagne za papu i obitelj Borgia.

Te je noći pokušao zaspati s vizijama slave u mislima, ali neprestano se budio čeznući za sestrom.

Francis Saluti, isljednik firentinskoga Vijeća desetorice, znao je da mu predstoji najvažniji zadatak u karijeri: ispitivanje mučenjem Girolama Savonarole.

To što je Savonarola bio svećenik, i to važan svećenik, nije ga odvratilo od obavljanja zadatka. Istina da je često slušao njegove propovijedi i njima bio dirnut, ali Savonarola je napao samoga papu i suprotstavio se vladajućem sloju u Firenci. Urotio se s neprijateljima Republike. Zato je morao pred sud. Istina o toj izdaji mora biti iščupana iz njegova tijela.

U posebnoj prostoriji koju su čuvali vojnici, Saluti je dao napatke svojemu osoblju. Raspinjalo je bilo spremno, majstori su provjerili mehanizam: razne kotače, remenje, koloture i utege. Sve je bilo u redu. Malena trbušasta peć već se zažarila, dok su joj iz utrobe virile različite vrste kliješta, i tako zagrijala prostoriju da se Saluti počeo znojiti. Možda se znojio jer je znao da je to bio dan kad će zaslužiti bogatu nagradu.

Saluti se kao profesionalac ponosio svojim poslom, ali nije u njemu uživao. Također nije uživao što je njegova profesija bila službena tajna, koja se čuvala radi njegove vlastite sigurnosti. Firenca je bila grad pun osvetoljubivih ljudi, pa je uvijek išao naoružan kući, a ona je bila okružena kućama mnogobrojnih članova njegove velike obitelji koji bi mu složno priskočili u pomoć ako bi ga netko napao.

Njegov posao bio je vrlo tražen. Godišnja plaća od šezdeset florina bila je dvostruko veća od one koju je dobivao blagajnik firentinske banke, a za svaki posao koji je obavljao za Vijeće, dobivao je dodatnih dvadeset florina.

Saluti je bio odjeven u pripijene svilene čarape i modru, gotovo crnu, košulju. Takva boja za tkanine proizvodila se samo u Firenci. Odjeća te boje pridavala je dostojanstvo njegovoj službi, a nije bila odviše stroga i nije vrijeđala njegov smisao za lijepo. Saluti je, bez obzira na česte želučane smetnje i nesanicu, bio veseo i obziran čovjek. Na sveučilištu je slušao predavanja o Platonu, nije propustio ni jednu Savonarolinu propovijed i redovito je zalazio u atelijere velikih slikara i kipara da se divi njihovim najnovijim radovima. Jedanput je čak bio pozvan u obilazak čarobnih vrtova Lorenza Medicija, dok je II Magnifico još bio živ. Bio je to najveći dan u njegovu životu.

Nikada nije uživao u patnjama svojih žrtava. Vrijeđale su ga takve optužbe. Ipak, nisu ga mučili napadaji grizodušja. Napokon, nepogrešivi papa Inocent izdao je bulu kojom je proglasio torturu neophodnom u borbi protiv hereze. Istina je da su krici njegovih ispitanika kidali srce, istina je da su noći Francis Salutea bile duge, ali on bi uvijek popio bocu vina prije odlaska na počinak i to mu je pomagalo da zaspi.

Ono što ga je doista smetalo bila je neobjašnjiva tvrdoglavost njegovih žrtava. Zašto su odbijali odmah priznati krivnju? Zašto su čekali i činili da svi ostali pate s njima? Zašto su odbijali slušati razum? Pogotovo u Firenci, gdje su ljepota i razum cvali više no igdje, osim možda nekada u drevnoj Ateni.

Bila je šteta, prava šteta, što je Francis Saluti morao biti instrument njihove patnje. Ali, zar nije bila istina, kao što je *Platon rekao, da u životu svakoga čovjeka, bez obzira na to kako dobre bile njegove namjere, postoje ljudi u ovome smrtnom svijetu koji zbog njega pate?*

Što je najvažnije, zakonski dokumenti bili su besprijeekorni. U velikoj Republici Firenci ni jedan građanin nije mogao biti osuđen na mučenje ukoliko nije postojao dokaz njegove krivnje. Dokumente su potpisali odgovorni dužnosnici Signorije, vladajućeg vijeća. Francis ih je pažljivo pročitao mnogo puta. Papa Aleksandar je dao svoje odobrenje i poslao crkvene dostojanstvenike kao službene promatrače. Kolale su glasine da je čak i znameniti kardinal Cesare Borgia tajno bio u Firenci kao promatrač. U tom slučaju nije bilo spasa svetom redovniku. Čovjek koji je morao mučiti u tišini se molio da duša svetog čovjeka brzo napusti ovaj svijet.

Spremnog uma i duše, Francis Saluti čekao je na otvorenim vratima odaje za mučenje poraženog Malja Gospodnjeg, fra Girolama Savonarolu. Konačno su znamenitoga govornika dovukli u prostoriju. Vidjelo se da su ga već tukli, što je razočaralo Salutija. Bila je to uvreda njegovu umijeću.

Saluti i njegovi pomoćnici su poput pravih profesionalaca, što su i bili, privezali Savonarolu na raskinjalno. Ne želeći prepustiti osjetljiv zadatak podređenome, Saluti je osobno okrenuo željezne kotače mehanizma koji je polako čupao udove iz žrtvina tijela. Tijekom cijelog postupka ni Saluti ni Savonarola nisu prozborili ni riječ. To se Salutiju svidjelo. Za njega je ta prostorija bila poput crkve, mjesto za tihu molitvu, nakon koje slijedi ispovijed, a ne mjesto na kojem se vode isprazni razgovori.

Uskoro je Saluti čuo poznato krckanje, kada su se svećenikove podlaktice odvojile od laktova. Stariji firentinski kardinal koji je sjedio u blizini, priblijedio je šokiran jezivim zvukom. "Priznaješ li, Girolamo Savonarola, da je tvoja propovijed bila lažna i krivovjerna te je prkosila našem Gospodinu?" pitao je Saluti. Savonarolino lice bilo je blijedo poput smrti, dok su mu oči kolutale prema nebu kao u svetih mučenika na vjerskim freskama. Ipak, nije odgovorio.

Kardinal je kimnuo Salutiju koji je još jednom okrenuo kotač. U sljedećem trenutku začuo se zvuk cijepanja, popraćen visokim, gotovo životinjskim krikom, kada su kosti i mišići Savonarolinih ruku bili istrgnuti iz ramena.

Saluti je ponovio pitanje. "Priznaješ li, Girolamo Savonarola, da je tvoja propovijed bila lažna i krivovjerna te je prkosila našem Gospodinu?"

Jedva se čulo kada je Savonarola prošaptao: "Priznajem." Bilo je gotovo.

Savonarola je priznao herezu i zapečatio svoju sudbinu. Firentinci nisu prosvjedovali. Nekada su ga obožavali, ali sada im je bilo drago da ga se riješe. Za nekoliko dana Malj (gospodnji) je obješen. Njegovo slomljeno tijelo trzalo se na konopcima dok nije gotovo izdahnuo. Zatim su ga skinuli s vješala i spalili na lomači na trgu ispred crkve Svetoga Marka, odakle je nekada rigao vatru i sumpor, odakle je gotovo uništio papu i otjerao ga u smrt.

Toga radnog jutra papa Aleksandar je razmišljao o svijetu, prevrtljivosti naroda, vjerolomnim obiteljima i o čudnim, sotonskim osjećajima skrivenim u srcu svakoga čovjeka na Zemlji. Ipak, nije očajavao. Kao Kristov namjesnik na Zemlji nikada nije sumnjao u Božji naum, njegova vjera bila je bezgranična. Znao je da je Bog ponajprije milostiv i da prašta svim grešnicima. To je bio temelj njegove vjere. Nikada nije sumnjao daje Bog želio stvoriti sreću i veselje na tome prolaznom svijetu.

Ali papine dužnosti bile su drukčije. Prije svega morao je ojačati svetu Crkvu da bi mogla pronositi riječ Kristovu diljem svijeta, a što je još važnije, preko beskrajna vremena u budućnost. Najveća nesreća za čovječanstvo bila bi kada bi se ušutkao glas Gospodnji.

Njegov sin Cesare pomoći će mu da se to ne dogodi. Premda više neće biti kardinal, nastavit će raditi na ujedinjenju Papinske Države, jer je bio izvanredan vojni strateg i domoljub. Jedino je pitanje bilo, ima li dovoljno snažnu volju da se odupre iskušenju moći? Je li znao što je milosrđe? Jer ako nije, mogao je spasiti duše mnogih, ali izgubiti svoju. Aleksandra je to mučilo.

Ali, pred njim su bile druge odluke, drugi, dosadni administrativni poslovi vezani uz službu. Toga dana trebao je donijeti tri odluke, a samo se oko jedne doista dvoumio. Morao je odlučiti hoće li poštediti život svojem glavnom tajniku, Plandiniju, osuđenom za prodaju papinskih bula. Zatim, treba li kanonizirati pripadnika znamenite i plemenite obitelji. I treće, toga je dana, zajedno sa svojim sinom i Duarteom, trebao raspraviti o planovima i prikupljenim sredstvima koje je doznačio za početak vojnoga pohoda radi ujedinjenja Papinske Države.

Aleksandar je bio formalno, ali jednostavno odjeven, poput pape koji će dijeliti usluge, a ne ih tražiti. Njegova bijela odora bila je obična, obrubljena tek crvenom svilom, glave pokrivene lanenom mitrom. Na ruci samo prsten svetoga Petra, papinski prsten za cjelivanje. Ništa više. Toga dana, da bi opravdao svoje odluke, želio je Crkvu prikazati milosrdnom. Zato se odlučio za prijamnu prostoriju čiji su zidovi bili ukrašeni slikama Djevice Marije, Gospe koja posreduje kod Boga za sve grešnike.

Želio je da Cesare sjedi kraj njega, jer je shvaćao da ima ljudi koje treba podučiti kako da kreposno dijele milost.

Prvo je trebao riješiti sudbinu Stirija Plandinija, svojega najodanijeg pomoćnika u zadnjih dvadeset godina, koji je uhvaćen kako izdaje papinske bule. Cesare ga je dobro poznao, jer je bio na dvoru kada je Cesare bio još dijete.

Plandinija su dovezli u prostoriju u zatvoreničkoj stolici, za koju je bio prikovan lancima i prekriven ogrtačem iz poštovanja prema papinim osjetljivim očima.

Aleksandar je smjesta naredio da se skinu okovi s čovjekovih ruku i da mu se dade čaša vina, jer kada je Plandini pokušao progovoriti mogao je jedino promuklo graktati.

Papa je samilosno progovorio: "Plandini, optužen si i osuđen. Vjerno si me služio tolike godine, ali ti sada ne mogu pomoći. Molio si da te primim i ja te nisam mogao odbiti. Govori."

Stiri Plandini bio je tipični pisar. Oči su mu zbog čitanja bile stisnute, a lice imalo opušten izraz, kao u čovjeka koji se nikada nije bavio lovom niti ratovao. Tijelo mu je bilo tako mršavo da je zauzimalo samo mali dio stolice. Progovorio je slabašnim glasom.

"Sveti Oče," rekao je, "smiluj se mojoj ženi i djeci. Ne dopusti da oni pate zbog mojih grijeha."

"Pobrinut ću se da im se ne dogodi nikakvo zlo. Jesi li priznao imena svih urotnika?" Nadao se da će Plandini reći ime jednoga kardinala, kojemu Aleksandar posebno nije bio sklon.

"Jesam, Sveti Oče", rekao je Plandini. "Kajem se zbog svojega grijeha i preklinjem te u ime Svete Djevice da mi poštediš život. Dopusti mi da živim i da se brinem za svoju obitelj."

Aleksandar se zamislio. Ukoliko mu oprost mogao bi potaknuti i druge da iznevjere njegovo povjerenje. Ali, bilo mu ga je žao. Koliko je samo jutara proveo diktirajući pisma Plandiniju, šaleći se s njime, koliko ga je samo puta upitao za zdravlje njegove djece? Taj čovjek je bio savršen tajnik i pobožan kršćanin.

"Bio si dobro plaćen. Zašto si onda počinio tako težak prijestup?" pitao je papa.

Plandini se uhvatio za glavu dok mu je cijelo tijelo podrhtavalo od jecaja. "Moji sinovi, moji sinovi", ponavljao je. "Mladi su i divlji i ja sam morao platiti njihove dugove. Morao sam ih nekako zadržati uza se, vratiti ih vjeri."

Aleksandar je pogledao Cesarea, ali njegov izraz lica nije odavao ništa. Bilo da je Plandini govorio istinu ili ne, pametno je zborio, jer je papina ljubav prema djeci bila dobro poznata u Rimu. Plandini ga je uspio dirnuti.

Dok je stajao obasjan jarkim sunčanim svjetlom koje se probijalo kroz oslikane prozore, okružen portretima milostive Gospe, Aleksandar je osjetio teret odgovornosti. Toga istog dana taj će čovjek što se nalazi pred njim visjeti na vješalima na trgu, zauvijek gluh i slijep za sva zemaljska zadovoljstva, dok će njegovih pet sinova i tri kćeri biti shrvani tugom. Ostala trojica urotnika svakako moraju umrijeti, čak i ako njega pomiluje. Je li onda pravedno smaknuti i njega?

Aleksandar je skinuo lanenu mitru s glave, jer koliko god da je bila lagana nije mogao više podnositi njezinu težinu. Naredio je papinskim stražarima da oslobode zatvorenika i da mu pomognu da ustane. Tada je vidio Plandinijevo iskrivljeno tijelo i ramena izvrnuta na raspinjalu.

Svladala ga je tuga, ne toliko zbog tog jednog grešnika, već zbog zla koje je postojalo u cijelome svijetu. Prišao je Plandiniju i zagrlio ga. "Sveta Majka milosrđa mi se obratila. Nećeš umrijeti. Dajem ti oprost, ali moraš napustiti Rim i svoju obitelj. Ostatak života provest ćeš daleko odavde, u samostanu, posvetit ćeš svoj život Bogu ne bi li zavrijedio njegovu milost."

Lagano je gurnuo Plandinija natrag u stolicu i dao znak rukom da ga odvezu. Sve će biti u redu; oprost će biti zataškan, ostali urotnici će visjeti, a Crkva i Bog će biti zadovoljeni.

Izenada je osjetio radost koja ga je obuzimala vrlo rijetko; nije ju osjećao čak ni sa svojom djecom, ni sa ženom koju je volio, ni kada je prebrojavao bogatstvo koje je prikupio za križarske pohode. Osjetio je vjeru u svojega Krista, koja je bila tako čista daje sva pompa, sva moć nestala. Činilo mu se daje sav sazdan od svjetla. Dok je taj osjećaj nestajao pitao se hoće li njegov sin Cesare ikada osjetiti ekstazu milosrđa.

Sljedeći molitelj posve je drukčiji svat, pomislio je Aleksandar. S njim će morati biti vrlo oprezan i ne tako blag. Predstojalo mu je naporno cjenkanje, i on nije smio ni u kojem slučaju popustiti. Taj molitelj neće u njemu izazvati ni kaplju milosrđa. Vratio je mitru na glavu. "Da pričekam u predsoblju?" pitao je Cesare, ali papa mu je pokazao rukom da ga slijedi. "Ovo će ti se možda učiniti zanimljivim", rekao je.

Aleksandar je za taj sastanak odabrao drugu prijamnu prostoriju, onu koja nije bila tako praštajuća. Njezini zidovi bili su oslikani portretima papa ratnika, koji su poražavali neprijatelje Crkve mačem i svetom vodom. Mnogobrojne slike prikazivale su svece kojima nekrsti odrubljuju glave, Krista na križu s krunom od trnja, dok je hodnik bio jarkocrvene boje. Bio je to Salon mučenika, više nego pogodan za sljedeći razgovor.

Čovjek kojega su doveli pred papu bio je pripadnik plemenite i bogate venecijanske obitelji Rosamundi. Posjedovao je stotine brodova koji su trgovali diljem svijeta. Poput pravog Venecijanca ljubomorno je tajio koliko je njegovo bogatstvo.

Baldo Rosamundi prešao je sedamdesetu pa je u skladu s godinama bio odjeven u crno i bijelo, ali umjesto puceta imao je drago kamenje. Izgledao je poput čovjeka koji se sprema sklopiti ozbiljan posao, što su njih dvojica činili dok je Aleksandar još bio kardinal.

"Znači, ti smatraš da bi tvoja unuka trebala biti kanonizirana?" veselo ga je pitao Aleksandar. Baldo Rosamundi progovorio je s velikim poštovanjem: "Sveti Oče, to bi bilo krajnje drsko s moje strane. Građani Venecije podnijeli su peticiju da je se proglasi sveticom. Upravo su sveti službenici tvoje Crkve proučili zahtjev i pogurali ga naprijed. Ali shvaćam da samo ti, Sveti Oče, možeš donijeti konačnu odluku."

Aleksandra je o tom slučaju već bio izvijestio biskup Zaštitnik vjere, čija je uloga bila da ispita zahtjeve za kanonizaciju. Slučaj je bio posve običan. Doria Rosamundi bit će proglašena bijelom sveticom, ne crvenom, što znači da će postati svetica na temelju besprijeborna i čestita života, života provedena u siromaštvu, poniznosti, vršenju dobrih djela, s ponekim neuvjerljivim čudom. Svake godine bilo je na stotine takvih zahtjeva. Aleksandar nije volio bijele svece, draži su mu bili oni, koji su za svetu Crkvu umirali kao mučenici - crveni sveci.

Iz dokumentacije se vidjelo daje Doria Rosamundi prezirala lagodan život svoje bogate obitelji. Pomagala je siromašnima, a kako ih u Veneciji nije bilo dovoljno, jer taj grad nije dopuštao čak ni slobodu da čovjek bude siromašan, putovala je po malim sicilijanskim gradovima i okupljala siročad o kojoj se brinula. Bila je kreposna, živjela je u siromaštvu, a što je najvažnije, neustrašivo je pomagala oboljelima od kuge, bolesti koja je stalno napadala stanovništvo. Na kraju je i sama umrla u dobi od dvadeset i pet godina za vrijeme jedne epidemije. Bila je mrtva tek deset godina kada je njezina obitelj pokrenula postupak da je se kanonizira.

Naravno, bilo je i dokaza njezina čudotvorstva. Tijekom posljednje epidemije kuge neke od žrtava bile su proglašene mrtvima i stavljene na gomile leševa za spaljivanje. Ali, nakon što se Doria molila nad njihovim tijelima, nekim čudom su oživjeli.

Nakon njezine smrti izliječeno je nekoliko smrtno bolesnih ljudi za koje su se molili nad njezinim grobom. Nad plavim vodama Mediterana mornari su vidjeli njezino lice kako za vrijeme oluje lebdi iznad njihova broda. I tako je dokument za dokumentom svjedočio o tim čudima. Svi su provjereni i ni jedan nije opovrgnut. Naravno, golemo bogatstvo

Rosamundijevih umnogome je pomoglo da se ta peticija lakše progura kroz sve crkvene instance.

"Tražiš veliku stvar," rekao je Aleksandar, "a moja odgovornost je još veća. Jednom, kada tvoja unuka bude proglašena sveticom, ona automatski odlazi u raj, gdje će sjediti kraj Boga, što znači da se može zauzeti kod njega za sve voljene osobe. Njegine će moći biti u tvojoj crkvi, a hodočasnici će iz cijeloga svijeta dolaziti da ih štiju. Moram donijeti važnu odluku. Ima li nešto što želiš dodati?"

Baldo Rosamundi je s dubokim poštovanjem pognuo glavu. "Svoje vlastito iskustvo", rekao je. "Dok je ona još bila dijete, ja sam dostigao vrhunac svojega bogatstva, ali mi to nije značilo ništa, bilo je bezvrijedno. Doriji je tada bilo svega sedam godina, uočila je moju tugu i preklinjala me da molim Boga za sreću. Poslušao sam je i doista sam postao sretan. Kao dijete nikada nije bila sebična, kao što nije bila sebična ni kao mlada žena. Sa zadovoljstvom sam joj kupovao skupocjeni nakit, ali ga ona nikada nije nosila. Prodala bi ga i davala novac siromašnima. Nakon njezine smrti teško sam se razbolio. Liječnici su mi puštali krv sve dok nisam postao blijed poput duha, ali mi je bilo sve gore. Onda sam jedne noći ugledao njezino lice i ona mi se obratila. Rekla je: Moraš živjeti da bi služio Bogu"

Aleksandar je podigao ruke i s poštovanjem napravio znak križa, a zatim skinuo mitru s glave i savio je na stol između njih. "I jesi li služio Bogu?" htio je znati.

"Ta, znaš da jesam. Izgradio sam tri crkve u Veneciji. Zbog uspomene na unuku pomažem domu za nahočad. Odrekao sam se zemaljskih zadovoljstava koja ne priliče čovjeku mojih godina i pronašao jednu novu ljubav prema Kristu i Blagoslovljenoj Gospi." Na trenutak je ušutio i pogledao papu s dobrotivim osmijehom kojega se Aleksandar dobro sjećao. "Sveti Oče, moraš mi ukazati kako još mogu biti od koristi Crkvi."

Aleksandar se neko vrijeme pravio da napeto razmišlja, a zatim rekao: "Sigurno znaš da je, od kada sam izabran na ovu svetu dužnost, moja najveća želja da započnem još jedan križarski pohod. Želim dovesti kršćansku vojsku u Jeruzalem i nanovo osvojiti Kristov rodni grad."

"Da, da", rekao je gorljivo Rosamundi. "Upotrijebit ću sav svoj utjecaj u Veneciji da dobiješ najbolju flotu brodova. Možeš se osloniti na mene."

Aleksandar je slegnuo ramenima. "Kao što znaš, Venecija je u jako dobrim odnosima s Turskom. Ona ne želi ugroziti svoje trgovačke putove i kolonije dajući bogatu pomoć za križarski pohod svete Crkve. Obojica to dobro shvaćamo. Ono što mi doista treba je zlato da platim vojnike i snabdijem ih svime što im je potrebno. Sveti fond ne obiluje sredstvima. Čak ni s prihodom od jubilarne godine, dodatnim porezom koji sam dobio od klera svih rangova te deset posto poreza od svih kršćana namijenjenim za križarski rat. Od rimskih Židova tražio sam dvadeset posto, ali je sveti fond i dalje pomalo mršav." Nasmijao se i dodao: "Da, možeš biti od koristi."

Baldo Rosamundi zamišljeno je kimnuo glavom, kao da mu je to bilo iznenađenje. Čak se usudio neznatno podići obrve. Zatim je rekao: "Sveti Oče, daj mi ideju što ti je potrebno, a ja ću ti udovoljiti, pa makar morao staviti svoju flotu pod hipoteku."

Aleksandar je već razmislio koju bi svotu mogao izvući od Rosamundija. Kada bi imali sveca u obitelji Rosamundijevima bi bila otvorena vrata svih dvorova u kršćanskome svijetu, što će ih u velikoj mjeri štititi od opasnih neprijatelja. Nije bilo važno što je u povijesti Katoličke crkve bilo već gotovo deset tisuća svetaca; samo ih je stotinjak imalo potvrdu rimskoga pape.

Aleksandar je polako odgovorio. "Tvoja je unuka svakako bila blagoslovljena Svetim Duhom. Kao kršćanki joj se nema što zamjeriti, uveličala je slavu Božjega kraljevstva na zemlji, ali... možda je prošlo premalo vremena od njezine smrti da je se kanonizira. Ima još mnogo drugih kandidata koji čekaju pedeset, pa i sto godina. Ne želim se pre nagliti. To je neopoziv čin."

Baldo Rosamundi, koji je samo trenutak prije samouvjerenom isijavao nadom, kao da se smanjio u svojoj stolici. Gotovo nečujno je prozborio: "Želim se pomoliti pred njezinim moćima prije nego što umrem, a od života mi nije puno ostalo. Želim da ona posreduje za mene na nebu. Ja istinski vjerujem u Krista i doista vjerujem da je moja Doria svetica. Želim je štovati dok sam još na zemlji. Preklinjem te, Sveti Oče, možeš tražiti od mene što god želiš."

U tom je trenutku Aleksandar shvatio da je taj čovjek iskren i da doista vjeruje u ono što zbori, pa je, ponesen kockarskom strašću, zatražio dvostruko veći iznos od onoga kojega je planirao. "Našemu fondu za križarski rat potrebno je petsto tisuća dukata", rekao je. "Tada kršćani mogu zaploviti prema Jeruzalemu."

Baldo Rosamundi poskočio je kao da ga je opržila munja. Na trenutak je prislonio ruke na uši kao da ne želi dalje slušati, ali se pokušavao usredotočiti i dati odgovor. Tada se smirio, a izraz prekrasnoga blaženstva zasjao mu je na licu. "Hvala ti, Sveti Oče", rekao je. "Ali svakako moraš doći u Veneciju i osobno posvetiti njezine moći te obaviti potrebne obrede."

"To mi je i bila namjera", rekao je Aleksandar tiho. "Svetac je puno važniji od bilo kojega pape. A sada ćemo se zajedno pomoliti i zamoliti je da posreduje za nas na nebu."

Cesare se toga jutra probudio s uzbuđenjem koje je iz trena u tren raslo. Već je osjećao promjenu koja se zbivala u njemu. Toga se dana trebao pojaviti pred zborom kardinala koje je papa odabrao da "razmotre" treba li ga osloboditi zavjeta i dopustiti mu da se odrekne zvanja kardinala.

Imenovana je komisija od petnaest članova od kojih su svi bili nazočni osim dvojice. Španjolski kardinal pao je u postelju zbog malarije, a jedan od talijanskih kardinala je pao s konja.

Preostali kardinali prvi put su se suočili s takvim zahtjevom, jer je san većine muškaraca u Italiji bio upravo da postanu kardinali. Biti odabran na tu dužnost značilo je popeti se visoko na hijerarhijskoj ljestvici Crkve te uživati veliki ugled, jer svaki od njih je u budućnosti bio potencijalni papa. Većina nazočnih kardinala posvetila je duge godine napornome radu, molitvi, uz povremeni grijeh, ne bi li dostigla taj položaj, pa su Cesareov zahtjev smatrali zbunjajućim i drskim. Dragovoljno se odreći grimiza bila je uvreda njihovu ponosu.

Članovi komisije ukočeno su sjedili na drvenim, prekrasno izrezbarenim stolicama visokih naslona u Dvorani vjere. Bili su odjeveni u svećane odore, a dugi niz njihovih crvenih šešira izgledao je poput goleme vrpce koja lebdi pred slikom Posljednjeg suda. Njihova lica, maske izobličene nevjericom: ukočena, blijeda i sablasna.

Cesare je ustao da im se obrati. "Stojim tu pred vama kako bih vam objasnio zbog čega molim da mi izađete u susret. Moram priznati da nikada nisam želio biti svećenik. Moj vlastiti otae. Njegova Svetost, Aleksandar VI. s najboljim je namjerama učinio taj izbor umjesto mene. Ipak, to nikada nije bio moj izbor i nikada neće biti moj poziv."

Kardinali su nervozno pogledali jedni druge, iznenađeni njegovom iskrenošću. "Ja želim stati na čelo papinske vojske, braniti Crkvu i Rim. Također se želim oženiti i imati zakonitu djecu.

Uvaženi kolege, budući je to moj istinski poziv i moje najdublje uvjerenje, ponizno vas molim da me oslobodite zavjeta i dopustite da se povučem sa sadašnjega položaja."

Jedan od španjolskih kardinala se pobunio. "Ukoliko vam to dopustimo možemo se dovesti u opasnost. Sto ako kardinal postane kraljević, slobodan sklapati nove saveze, služiti novome kralju, te postane neprijatelj ove Crkve i Španjolske?"

Aleksandar je stajao pred njim miran i nepokolebljiv. Kardinalima je dano do znanja kakve su njegove želje, ali su ga sada svi gledali ne bi li dobili potvrdu za tako tešku odluku. On je progovorio: "Samo za dobrobiti svoje duše moj je sin došao pred vas s ovakvim zahtjevom. Kao što je i sam priznao, njegov istinski poziv je da se oženi i bude vojnik a ne svećenik. Njegovi svjetovni apetiti neprekidno su uzrokovali papinstvu skandale, jer on nije u stanju obuzdati svoje strasti. Moramo se složiti da to ne koristi ni svetoj Majci Crkvi ni Rimu. Također moramo uzeti u obzir da će se nakon njegova povlačenja s mjesta kardinala trideset pet tisuća dukata u zemlji i prihodima vratiti nama. S obzirom na prednosti koje donosi taj čin i stoga što smo se obvezali spašavati duše, moramo odobriti taj njegov zahtjev."

Odluka je bila jednoglasna, čemu je znatno pomogla činjenica što će se mnoga dobra vratiti Crkvi.

Papa Aleksandar kratkom je ceremonijom oslobodio svojega sina zavjeta, dopustio mu da se oženi te mu udijelio poseban papinski blagoslov.

Tako je Cesare Borgia pažljivo položio svoj grimizni plašt i crveni šešir pred zbor kardinala, te se poklonio članovima odbora i Svetome Ocu. Zatim je uzdignute glave išetao na ulice Rima, obasjane zlatnim sunčanim zrakama. Sada više nije bio crkveni, već svjetovni čovjek i njegov novi život mogao je početi.

Nešto kasnije Aleksandra je obuzela tuga jer je gradio svoj život u nadi da će jednoga dana njegov sin Cesare postati papa. Sada kad je Juan mrtav a njemu potreban zapovjednik kojemu bi povjerio vodstvo nad papinskom vojskom, odlučio se pokoriti volji Nebeskoga Oca i prihvatiti sinovu odluku.

Osjetio je kako tone u depresiju, vrlo neobično za čovjeka tako vedre naravi, pa je odlučio da mu je potrebno neko zadovoljstvo koje će mu popraviti raspoloženje i stišati nemir u srcu. Odlučio se za masažu, jer bi ga tjelesna zadovoljstva uvijek razveselila.

Aleksandar je pozvao Duartea i obavijestio ga da će sve hitne poslijepodnevnne sastanke održati u svojem privatnom salonu. Budući da su na neke stvari, koje su njemu donosile zadovoljstvo, mnogi gledali s negodovanjem, rekao je Duarteu da obavijesti osoblje da mu je njegov osobni liječnik iz zdravstvenih razloga propisao dugu poslijepodnevnu masažu.

Bio je u salonu manje od jednoga sata kada se pojavio Duarte i rekao: "Tu je netko tko vas želi vidjeti. Tvrdi da se radi o vrlo važnoj stvari."

Papa je ležao na trbuhu, prekriven samo laganim pamučnim ručnikom te odgovorio ne dižući glavu: "Ah, Duarte, moraš dopustiti ovim mladim ženama da i tebe opuste kada završe sa mnom. Ovo tjera vraga iz tijela i daje novu svjetlost duši."

"Ima i drugih načina koji mi se čine efikasnijima", rekao je Duarte smijući se.

"Tko traži audijenciju?" pitao je Aleksandar.

"Francuski veleposlanik, Georges d'Amboise", odgovorio je Duarte. "Da ga zamolim da pričeka dok se ne odjenete?"

"Reci mu da će, ako je tako važno, morati razgovarati sa mnom ovakvim kakav jesam, jer nemam namjeru prekinuti ovu seansu prije nego što sam planirao", rekao je Aleksandar. "Napokon, Duarte, čak i papa mora imati malo vremena da oda počast hramu svojega tijela. Zar ono nije Božja tvorevina?"

"Teologija mi nije jača strana, Vaša Milosti. Pozvat ću ga da uđe, jer Francuze teško mogu sablazniti tjelesna zadovoljstva."

I tako je francuski veleposlanik Georges d'Ambois zatekao papu kako gol leži na visokome stolu, dok mu dvije zgodne djevojke masiraju leđa i trljaju mišićave noge. U salon ga je uveo Duarte, kojega je sve to jako zabavljalo, ali se ubrzo povukao.

Bez obzira na sav svoj cinizam i veliku profinjenost, Georges d'Ambois bio je zatečen prizorom. Ali lice tog iskusnog diplomata nije odavalo ništa.

"Slobodno govorite, veleposlanice, ove djevojke ne obraćaju pažnju na naš razgovor", rekao je papa.

Ali d'Ambois je odbio. "Kralj je naredio da nitko osim vas, Svetosti, ne smije čuti što vam imam reći", odgovorio je.

Papa Aleksandar nestrpljivo je mahnuo djevojkama neka odu, skliznuo sa stola i ustao. Veleposlanik je pokušao odvratiti pogled.

"D'Ambois, vi Francuzi toliko polazete na tajnovitost, ipak glasine lete kao vjetrom nošene i ništa nam ne promakne. Vaš dvor, kao ni naš, ne može zadržati tajne, ali sada smo sami. Možete govoriti."

Georgesu d'Amboisu bilo je teško pristupiti tako važnom problemu dok je papa nag stajao pred njim, pa je u nastojanju da se sabere stao kašljati i nesuvislo mrmljati.

Aleksandar je pogledao svoje tijelo i nasmijao se. "A priča se da su Francuzi tako slobodni..." rekao je s izvjesnom dozom sarkazma. "Odjenut ću se da prestanete zamuckivati i prijedete na stvar."

Uskoro se papa, odjeven u papinsku odoru, pridružio d'Amboisu u svojoj radnoj sobi. D'Ambois je započeo svoje izlaganje. "Kralj Karlo je mrtav. Nesretnim slučajem udario je glavom o veliku gredu na stropu i odmah izgubio svijest. Bez obzira na sav trud liječnika i cijeloga dvora, nakon nekoliko sati je umro. Nije mu bilo spasa. Njegov rođak, Luj XII. stupio je na prijestolje. Novi kralj poslao me je da vas izvijestim: situacija glede Napulja i Milana se promijenila, jer ih on želi. Smatra da mu po pravu pripadaju."

Aleksandar se na trenutak zamislio i namrštio. "Jesam li ja to dobro shvatio da novi kralj traži oba kraljevstva?"

"Da, Vasa Preuzvišenosti. Tvrdi da mu jedno kraljevstvo pripada po nasljedstvu, a drugo preko kralja Karla. Ali budite uvjereni da ne želi nautiti ni vama ni svetoj Majci Crkvi."

Papa je odglumio iznenađenje. "Stvarno? A kako možemo u to biti sigurni?"

Veleposlanik je položio ruku na srce kao gestu iskrenosti. "Nadao sam se da ćete prihvatiti kraljevu i moju riječ."

Aleksandar je nekoliko trenutaka tiho sjedio zadubljen u misli. "Što vaš kralj želi od mene? Jer, s obzirom na vijesti i uvjeravanja što mi donosite, sigurno od mene treba nešto vrlo značajno..."

"Pa..." rekao je d'Ambois, "on ima želju koju samo Vaša Svetost može ispuniti. Tiče se njegova braka s Jeannom od Francuske. Svetosti, rekao mi je da vam kažem da nije zadovoljan."

"Dragi moj d'Ambois," rekao je Aleksandar kojega je to očigledno zabavljalo, "zar nije zadovoljan u braku s izobličenom i neuglednom kćeri Luja XI.? Kakvo iznenađenje! Baš me razočarao, očekivao sam više od njega. Nije toliko milosrdan kao što sam mislio."

Veleposlanikov glas postao je hladan i služben. Uvrijedila ga je Aleksandrova primjedba. "Ne radi se o njezinoj ljepoti, Sveti Oče, uvjeravam vas. Njihov brak nikada nije konzumiran, a mladi kralj žarko želi nasljednika."

"Ima li na umu drugu ženu?" pitao je Aleksandar naslućujući odgovor.

Veleposlanik je kimnuo. "Želi se oženiti Annom od Bretanje, udovicom njegova pokojnog rođaka Karla VIII."

Papa se dobrodušno nasmijao. "Tako znači", rekao je. "Sada mi postaje jasnije. Želi se oženiti svojom šurjakinjom i traži da Sveti Otac poništi prvi brak. Zauzvrat nudi sporazum kojim će štititi naše zemlje."

D'Amboiseovo tijelo kao da se opustilo od olakšanja. "U biti da, Sveti Oče, premda bih ja to delikatnije rekao..."

Zvonki glas pape Aleksandra odjekivao je dvoranom. "Došli ste mi s ozbiljnim problemom, jer jedna od svetih zapovijedi glasi: Ne poželi ženu brata svojega."

"Ali s vašom dozvolom, Svetosti, čak se i sveta zapovijed može djelomično izmijeniti", promucio je veleposlanik.

Papa se naslonio u stolici i odmarao, a glas mu je postao manje služben. "To je istina, veleposlaniče. Ali prije nego što dadem svoj pristanak ima još nešto što želim osim sigurnosti naših zemalja, jer vaš kralj traži veliku uslugu." D'Ambois je šutio pa je Aleksandar nastavio: "Sigurno znate da se moj sin Cesare Borgia odrekao kardinalskog šešira. Od presudne je važnosti da se što prije oženi. Kći kralja Federiga Napuljskoga, kraljevna Rosetta, čini se prikladnom udavačom i osobom na koju bi veliki utjecaj mogao imati vaš kralj. Slažete li se? Pretpostavljam da možemo računati na njegovu podršku?"

"Učinit ću sve što je u mojoj moći da kralj shvati vaše želje i da vam izađe u susret. Do našeg sljedećeg susreta molim Vašu Svetost da razmotri kraljevu molbu, jer je strpljivo čekao ovaj trenutak."

Papa je lukavo pogledao veleposlanika. "Idite d'Ambois, odnesite Luju moju poruku. Možda će i Francuska i papinstvo moći slaviti, ukoliko doista budu dva vjenčanja."

Cesare je poslao nekoliko poruka Lucreziji u Santa Mariju in Portico kojima ju je molio da se nađu nasamo, ali svaki put mu je odgovorila da ima drugih, hitnijih obveza i da će doći čim uzmogne. U početku se Cesare osjećao zanemarenim, a uskoro se počeo i ljutiti.

Njegova sestra nije mu bila samo ljubavnica, već i najdraža prijateljica. Sada kad se toliko toga u njegovu životu i njegovim planovima mijenjalo, želio je to podijeliti s njom. Ali ona već mjesecima nije činila ništa drugo nego provodila svaku minutu dana i noći sa svojim novim mužem, kraljevićem Alfonsom, priređujući zabave, primajući umjetnike i pjesnike, odlazeći na izlete u prirodu. Njezina palača postala je stjecištem umjetnika i privlačila posjetitelje sa svih strana.

Cesare nije želio zamišljati mladi par dok vodi ljubav, jer je čuo glasine o njezinoj prvoj bračnoj noći. Izgleda da je tada, za razliku od iskustva s Giovannijem Sforzom, bila puna veselja i zanosa.

Sada kad Cesare više nije bio kardinal nije imao puno posla. Kako bi mu vrijeme brže prošlo proučavao je vojnu strategiju i razmišljao kojim bi bračnim savezom mogao najbolje pomoći ocu da proširi papinske teritorije. Želio je o tome razgovarati sa svojom sestrom, čuti njezino mišljenje, ne samo očevo ili njegovih savjetnika, jer tko ga je poznao bolje od nje?

Nesputan kardinalskom odjećom počeo je provoditi dane i noći s kurtizanima u gradu, te se zbog nekoliko nesmotrenih susreta zarazio francuskim osipom. Skupo je platio tu nepromišljenost, jer ga je vlastiti liječnik koristio kao zamorca ne bi li pronašao lijek. Tjerao ga je da tjednima namače čiriće koji su mu prekrivali tijelo svim vrstama ljekovitih trava i vrućim oblozima plovuća. Rezali su ga, ribali i namakali sve dok rane napokon nisu nestale, ostavljajući za sobom mnoštvo malih okruglih ožiljaka, skrivenih ispod odjeće. Zbog toga je njegovu liječniku odano priznanje za pronalazak lijeka.

Čim se Cesare oporavio nanovo je pozvao Lucreziju. Dva dana nije dobio odgovor. Bjesnio je u svojoj spavaonici, odlučan u namjeri da ode do njezine palače i zahtijeva da je vidi, kada je začuo kucanje na vratima tajnog prolaza. Žustro se pridigao na rub kreveta.

Iznenada se pred njim pojavila Lucrezia zračeci srećom i ljepša no ikad. Potrčala je prema njemu, a on je ustao da je poljubi i zagrlji svom svojom zatomljenom strašću, ali njihove su se usne spojile samo na tren prije nego što se ona povukla. Poljubac je bio nježan, zagrljaj pun ljubavi, ali potpuno lišen strasti.

"Zar mi samo to možeš dati sada kad imaš drugoga kojega možeš očaravati?" pitao je Cesare. Okrenuo joj je leđa prije nego što je stigla odgovoriti. Molila ga je da se okrene i da je pogleda, ali je on odbio pa ga je stala moliti. "Cesare, najdraži moj brate, ljubavi moja, molim te nemoj se na mene ljutiti. Sve se u životu mijenja. Sada, kad više nisi kardinal, možda ćeš i ti, poput mene, pronaći ljubav koja će te ispunjavati."

Cesare se opet okrenuo prema njoj. Osjećao je kako ga u grudima steže kao da je progutao kamen. Njegove tamne oči sjale su srdžbom. "Znači, to je sve što osjećaš nakon tolikih godina koje smo proveli zajedno? Za samo nekoliko mjeseci dala si svoje srce drugome? A što je on dao tebi?"

Opet mu je pokušala prići, ovaj put sa suzama u očima. "Ces, on me obasipa nježnošću, pažnjom, ljubavlju. To je ljubav koja ispunjava moje srce i moj život, ali najvažnije od svega, to je ljubav koju ne moram skrivati. Nije zabranjena, već blagoslovljena, a to je nešto što ti i ja nikada ne bismo mogli imati."

"A sva tvoja obećanja da nikoga nećeš voljeti onako kao što voliš mene, zar se sve to tako brzo promijenilo?" podrugljivo je rekao Cesare. "Zar samo zato što si dobila blagoslov možeš sebe u potpunosti predati drugome? Umije li on ljubiti tvoje usne kao što sam ih ja ljubio? Uzvrća li mu tvoje tijelo istim žarom?"

"Za mene nikada neće postojati nitko poput tebe, jer ti si bio moja prva ljubav", rekla je Lucrezia glasom koji je podrhtavao. "S tobom sam prvi put podijelila tajne svojega tijela, svojega srca, svoje najintimnije misli." Napokon joj je dopustio da mu se približi. Rukama mu je obujmila lice, a on se nije udaljio kada ga je pogledala u oči. Nastavila je nježnim ali odlučnim glasom. "Ali, dragi moj Ces, ti si mi brat. Naša ljubav uvijek je bila okaljana grijehom, jer iako ju je Sveti Otac odobrio, Nebeski Otac nikada ne bi. Čovjek ne mora biti kardinal ili papa da bi prepoznao grijeh."

Pokrila je lice rukama kada je on počeo vikati. "Grijev? Naša ljubav grijeh? Nikada to neću prihvatiti. To je bilo jedino stvarno u mojem životu i zabranjujem ti da je obezvrjeđuješ. Živio sam i disao za tebe. Mogao sam podnositi da papa voli Juana više nego mene, mogao sam podnositi da voli tebe više nego mene, jer sam znao da me ti voliš najviše na svijetu. Ali sada, kad ti voliš drugoga više nego mene, kako da se s time pomirim?" Cesare je stao nemirno hodati prostorijom.

Lucrezia je sjela na njegov krevet odmahujući glavom. "Ja ne volim drugoga više nego tebe. Alfonsa volim na drukčiji način. On je moj muž. Ces, tvoj život je tek počeo. Papa će te imenovati vrhovnim zapovjednikom papinske vojske, pred tobom su velike bitke, kao što si oduvijek sanjao. Oženit ćeš se i imati djecu koju ćeš moći priznati kao svoju. Bit ćeš gospodar u svojoj kući. Cesare, brate moj, život je pred tobom, jer si napokon slobodan. Nemoj dopustiti da ja budem uzrok tvoje nesreće, jer ti si mi draži i od samoga Svetog Oca."

On se sagnuo da je poljubi. Bio je to nježan, bratski poljubac... međutim nešto je u njemu u tom trenu otvrdnulo i postalo hladno. Što će on bez nje? Sve do te večeri, kad god bi pomislio na ljubav, pomislio bi na nju, kad god bi pomislio na Boga uvijek je mislio na nju. Sada se bojao da će kad god pomisli na rat, misliti na nju.

Cesare je sljedećih nekoliko tjedana proveo tumarajući vatikanskim hodnicima, odjeven u crno, namrgođen i ljutit, dok je nestrpljivo čekao da započne njegov novi život. Brojio je dane željno iščekujući poziv francuskoga kralja Luja XII. Obuzet nemirom želio je pobjeći iz tako dobro mu poznatog Rima te ostaviti za sobom sve uspomene na sestru i kardinalski život. Tijekom tih tjedana vratile su mu se noćne more pa je nerado odlazio na počinak iz straha da će se probuditi sav u znoju s krikom na usnama. Koliko god se trudio da istjera sestru iz srca i misli, bio je upravo opsjednut njome. Svaki put kada bi sklopio oči da se odmori zamišljao je kako vode ljubav.

Kada ga je papa s velikim zadovoljstvom obavijestio da je Lucrezia ponovno trudna, proveo je cijeli dan jašući okolicom grada, gotovo lud od ljubomore i bijesa. Te noći, dok se nemirno prevrtao u snu, sanjao je da je pred njim buknuo jarkožuti plamen. Iznenada se pojavilo slatko lice njegove sestre, što je on doživio kao znak, simbol njihove ljubavi. Taj plamen ga je prvo grijao, zatim ga spržio i nastavio jarko gorjeti. Te mračne noći zavjetovao se da će uz bika obitelji Borgia nositi taj plamen kao osobni znak. Od toga dana nadalje, u ratu ili miru, plamen njegove ljubavi grijat će njegovu ambiciju.

Kardinal Giuliano della Rovere godinama je bio najžešći neprijatelj pape Aleksandra. Nakon što je poslije propalog pokušaja svrgavanja pape i sklapanja saveza sa zlosretnim Karlom VIII. ponižen i prognan u Francusku, della Rovere je shvatio da mu njegovo svadljivo ponašanje ne donosi ništa osim nevolje. Čovjek poput njega bio je puno zadovoljniji u tijesnim vatikanskim hodnicima prepunim ljudi, gdje je mogao kovati domišljate planove za svoju budućnost i ocijeniti svoj položaj iz razgovora bilo s prijateljem, bilo s neprijateljem. Tamo je iz izraza lica, tona glasa mogao saznati više nego iz svih pisanih sporazuma.

Kada je della Rovere ocijenio da mu njegov stav prema papi ne ide u prilog, hitno je pokušao s njime sklopiti primirje. Prilika mu se ukazala nakon smrti papina sina Juana, kada je Aleksandru napisao pismo sućuti. Papa je zbog svoje tuge i odlučnosti da se promijeni i reformira Crkvu bio ponukan dostojanstveno prihvatiti kardinalovu poruku. Odgovorio mu je s uvažavanjem i pozivom da kardinal della Rovere prihvati mjesto papinskoga poslanika u

Francuskoj. Čak i u trenutku velike žalosti, papa je bio svjestan della Roverine važnosti u Vatikanu, predviđajući da će jednoga dana možda trebati njegovu podršku.

Kada je Cesare napokon primio poziv da posjeti kralja Luja u Chinonu, pred njim su bila dva važna zadatka. Prvo, morao je kralju odnijeti traženu papinsku dozvolu za poništenje braka, a zatim je valjalo uvjeriti princezu Rosettu da se uda za njega.

Prije puta u Francusku Aleksandar ga je pozvao u svoje odaje. Nakon što je zagrlio sina, predao je Cesareu pergament, zapečaćen crvenim papinskim pečatom. "Ovom se ispravom poništava kraljev brak i daje dozvola da se oženi kraljicom Annom od Bretanje. To je vrlo važno, jer ne radi se samo o čovjeku koji želi ljepšu suprugu, već o delikatnome političkom pitanju. Ukoliko se kralj ne bude mogao oženiti Annom, ona će oduzeti Francuzima upravu nad Bretanjom, što bi ozbiljno poremetilo Lujev plan o stvaranju velike Francuske."

"Zar se on ne može jednostavno razvesti od Jeanne ili dokazati da postoje razlozi za poništenje braka?" pitao je Cesare.

Aleksandar se nasmijao. "Slučaj se čini jednostavnim, ali zapravo nije. Premda je Jeanne od Francuske niska i izobličena, krasi je čvrst duh i britka pamet. Našla je više svjedoka koji se zaklinju da su čuli Luja kako javno izjavljuje da ju je prve bračne noći obljubio više od tri puta. S druge strane, on tvrdi daje tada bio mlađi od četrnaest godina, znači maloljetan, ali ne može naći osobu koja bi potvrdila točan datum njegova rođenja."

"Kako ćeš riješiti taj problem", vragolasto je pitao Cesare.

"Ah," uzdahnuo je Aleksandar, "biti papa i biti nepogrešiv pravi je blagoslov. Po svom ću nahodaženju odrediti točan datum njegova rođenja, a svaku suprotnu tvrdnju proglasiti netočnom."

"Ima li još nešto što moram ponijeti u Francusku, ne bih li osigurao dobrodošlicu?" pitao je Cesare.

"Crveni kardinalski šešir za našeg prijatelja Georgesa d'Amboisa", rekao je Aleksandar ozbiljno.

"D'Ambois želi biti kardinal, a vrlo je vješt veleposlanik", rekao je Cesare.

"On to očajnički želi," rekao je papa, "ali samo njegova ljubavnica točno zna zbog čega."

Papa je toplo zagrlio Cesarea. "Bit ću posve izgubljen bez tebe, sine moj. Pobrinuo sam se da te dobro prime. Tamo će te dočekati naš papinski poslanik kardinal della Rovere i štititi od bilo kakve opasnosti. Dao sam mu vrlo jasne naputke da te pažljivo čuva te da se ponaša prema tebi kao prema sinu."

Kada je u listopadu s brojnom svitom Cesare brodom stigao u Marseille dočekao ga je kardinal della Rovere i članovi poslanstva. Cesare je bio odjeven u crni baršun i zlatni brokat, a svaki komad odjeće bio je raskošno ukrašen finim draguljima i briljantima. U šešir obrubljen zlatom bila su zatakuta bijela pera. Čak su i njegovi konji imali srebrne potkove. Zbog njegove opreme papinska riznica bila je opustošena.

Kardinal della Rovere gaje zagrlio i rekao: "Sine moj, ovdje sam da ti osiguram svu udobnost i poštovanje. Možeš biti siguran da ću ispuniti svaku tvoju želju."

Della Rovere je uspio uvjeriti savjet grada Avignona da učine zajam i priredi prijem dostojan visokoga gosta.

Idućega dana Cesare se pojavio u znamenitom francuskom dvorcu u još razmetljivijem izdanju. Preko crnog odijela od baršuna nosio je bijeli prsluk posut biserjem i rubinima. Jahao

je sivog pjegavog pastuha čije su uzde, sedlo i stremen bili optočeni zlatom. Prethodnicu je činilo dvadeset trubača na bijelim konjima odjevenih u grimizne odore, a iza Cesarea su jahali švicarski konjanici u zagasito crvenim i zlatnim papirskim odorama. Slijedilo ih je trideset Cesareovih komornika, mnogobrojni pomoćnici, paževi i druga služinčad, svi raskošno odjeveni. Na kraju povorke bili su glazbenici, žongleri, akrobati, medvjedi, majmuni i sedamdeset mazgi natovarenih Cesareovom raskošnom garderobom te darovima za kralja i članove njegova dvora. Kakav veleban i kićen nastup!

Prije nego što je Cesare napustio Rim, Brandao ga je upozorio da se ne razmeće, objasnivši mu da time neće osobito impresionirati Francuze, ali Cesare je vjerovao da zna bolje. Della Rovere i članovi poslanstva povelili su Cesarea kroz grad, čije su ulice i slavoluci bili bogato urešeni za njegov dolazak. Po kardinalovim napucima svi su se prema papinu sinu ponašali kao prema kraljeviću. Obasuli su ga skupocjenim darovima, a zatim povelili u Gradsku vijećnicu na veliku proslavu.

Della Rovere je na zabavu pozvao mnoštvo prelijepih djevojaka i elegantnih gradskih dama, jer je bilo poznato da Cesare uživa u njihovom društvu. Sljedećih nekoliko dana bilo je ispunjeno raskošnim banketima i izvrsnim kazališnim predstavama, a noći su prolazile u ispijanju finih vina, zabavi i plesu. Tako je bilo tijekom dva mjeseca, u svakome gradu, malom i velikom. Nije bilo sajma na kojem Cesare nije bio, konjske trke na kojoj se nije kladio, kartaške igre u kojoj nije sudjelovao.

Te je jeseni u Francuskoj bilo hladno, puhali su ledeni vjetrovi, šibala tuča, ali u svakome naseljenom mjestu okupilo bi se mnoštvo, jer je Cesareov dolazak izazivao veliku pažnju. Skromnost nikada nije bila jedna od njegovih vrlina. Radoznalost svjetine da vidi papina sina i njihovu pažnju tumačio je kao obožavanje, pa mu je moć udarila u glavu. Postao je arogantan i odveć samouvjeren te je takvim ponašanjem okrenuo protiv sebe i one Francuze koji su mu doista mogli pomoći.

Kada je Cesare napokon stigao do francuskoga dvora u Chinonu, kralj je bio bijesan. Nestrpljivo je očekivao vijesti o poništenju svoga braka, jer nije dobio obavijest je li papa udovoljio njegovoj molbi ili nije. Toga dana Cesarea je pratila golema povorka jahača i dugi niz mazgi natovarenih raskošnim ukrasima. Svaka životinja bila je prekrivena skupocjenom crveno-žutom tkaninom na kojoj se isticao bik obitelji Borgia i Cesareov novi amblem, žuti plamen. Odjeća njegove svite bila je posuta dragim kamenjem, a nekoliko mazgi teglilo je goleme škrinje koje su rasplamsavale maštu građana. Neki su govoriti da sadrže prekrasan nakit za Cesareovu buduću suprugu, a drugi da su u njima svete moći i relikvije za velike blagoslove. Jedino aristokracija nije bila impresionirana. U Italiji bi takvo razmetanje bilo znak ogromnog bogatstva i visokog položaja, dok je u Francuskoj izazivalo prezir.

Sam kralj bio je sklon štedljivosti, a dvor je slijedio njegov primjer. Uskoro su na ulicama Cesarea počeli dočekivati s podsmijehom. Pun sebe, ali bez očeve mudrosti ili sestrina zdravog razuma koji bi ga vratili u stvarnost, nije opazio njihovu reakciju.

Čim je ugledao Cesarea kralj je šapnuo svojem savjetniku: "Ovo je pretjerano", ali je ipak dočekao papina sina s velikim ushitom i morao se svladavati da odmah ne upita je li mu Aleksandar dao dugo očekivanu dozvolu da poništi svoj brak.

Dok je Cesare, u pratnji Georges d'Amboisa, prolazio ispred svečanog odbora za doček i upoznao se s važnijim članovima dvora, kao da se nije obazirao na podsmješljive izraze njihovih lica. Mogli su mu se smijati koliko ih volja, ali njihov kralj se prema njemu morao

odnositi s poštovanjem, jer je Cesare kod sebe imao odluku koja je za njihova kralja bila od presudne važnosti.

Mladi aristokrati, dovoljno lakoumni da se otvoreno rugaju Cesareu, strahovito su se iznenadili kada ih je kralj strogo ukorio. Taj Borgia je očigledno netko do koga je kralju veoma stalo, pomislili su.

Nakon upoznavanja, Cesare, Luj i veleposlanik Georges d'Ambois povukli su se u malu, prekrasno uređenu prostoriju u kraljevim odajama. Zidovi su bili obloženi hrastovinom i žutom svilom. Visoki francuski prozori gledali su na prelijepi vrt s fontanom, na koju su dolijetale šarolike ptice, a njihov milozvučni poj ispunjavao je prostoriju.

"Vi zasigurno shvaćate, dragi prijatelju," uvjeravao je kralj Cesare, "da francuski vojnici koji stupe na talijansko tlo neće ni u kojoj mjeri ugroziti papinsku vlast ni papinske teritorije. Štoviše, ukoliko biste imali bilo kakvih problema prilikom svrgavanja lokalnih moćnika ili namjesnika na teritoriju Romagne, uvjeravam vas da će vam oveći broj iskusnih francuskih jedinica priskočiti u pomoć."

"Hvala vam, Visosti", rekao je Cesare i, zadovoljan kraljevom velikodušnošću, odmah mu svečano uručio službeno papinsko poništenje braka.

Kralj nije mogao sakriti svoje oduševljenje, a kada je Cesare predao voskom zapečaćeni dokument Georgesu d'Amboisu i ovaj ga pročitao, lice mu je zasjalo zbog neočekivane časti što je imenovan kardinalom i prihvaćen kao princ svete Majke Crkve.

Luj je odjednom postao vrlo darežljiv. Zbog papine velikodušnosti odlučio je i službeno obznaniti svoju odluku: Cesareu će dati titulu vojvode od Valentinoisa. Ta je titula donosila sa sobom neke od najljepših dvoraca i najunosnijih posjeda u Francuskoj. Cesare je osjetio veliko olakšanje, jer je previše potrošio na svoju pratnju, a znao je da će morati unajmiti vojsku za pohod na Romagnu. Kraljev dar jamčio mu je da se više nikada neće morati brinuti oko novca.

Njih trojica nazdravili su jedan drugome, a onda je Cesare upitao: "Kako napreduje naš bračni savez?"

Vidjelo se da je Luju nelagodno. "Imamo nekih problema s kraljevnom Rosettom. Premda se nalazi u Francuskoj i jedna je od dvorskih dama moje voljene kraljice Anne, ona nije moja podanica, već kći napuljskoga kralja, španjolskoga podrijetla, znači podanica kuće Aragon. Ona je vrlo samovoljna djevojka i ja joj ne mogu tek tako narediti da se za vas uda."

Cesare se namrštio. "Smijem li ja porazgovarati s gospom, Vaše Veličanstvo?" pitao je.

"Svakako", odgovoriti je kralj. "D'Ambois će to organizirati."

Kasnije toga poslijepodneva Cesare i kraljevna Rosetta sjedili su na kamenoj klupi u vrtu okruženi opojnim mirisom naranči.

Rosetta je bila visoka djevojka i svakako ne najljepša koju je Cesare vidio, ali je imala carsko držanje. Kosa joj je bila čvrsto skupljena na zatiljku, zbog čega je djelovala vrlo strogo. Međutim, njezino je ponašanje bilo otvoreno i ugodno te se nije ustručavala govoriti o njihovu mogućem braku.

Rosetta se blago nasmijala, ali odlučno progovorila: "Ne želim na bilo koji način uvrijediti vojvodu, jer ga do ovoga trenutka nikada nisam vidjela, ali tužna je istina da sam očajnički zaljubljena u jednog bretonskog plemića, zbog čega mi nije preostalo ljubavi ni za koga drugoga."

Cesare ju je pokušao uvjeriti da griješi. "Često očajnička ljubav nije najbolji preduvjet za zajednički život", rekao je.

Rosetta ga je nepokolebljivo pogledala. "Moram biti iskrena s vama, jer smatram da ste vrijedni mogega povjerenja. Vi ste sin pape i njegovo mišljenje, kao i njegova vojska, vrlo su važni momu ocu. Vjerujem, čak toliko važni, da budete li ustrajali, moj otac će me natjerati da se udam za vas. Ja vas preklinjem da to ne činite. Nikada vas ne bih mogla voljeti, jer sam već darovala svoje srce drugome." Oči joj se ispuniše suzama.

Cesare se divio toj djevojci jer se borila za ono u što je vjerovala. Pružio joj je svoj rupčić. "Ni na trenutak vas ne bih želio tjerati na brak. Ako vas moj šarm ne može pokoriti, tada i ne želim da mi budete nevjestom." Nasmijao se. "Ali želim da mi budete prijateljica... i ukoliko ikada dođem pred sud, zamolio bih vas da vi govorite u moju obranu."

Rosetta se s olakšanjem veselo nasmijala. Kraljevna i Cesare ugodno su proveli ostatak poslijepodneva uživajući u međusobnom društvu.

Te večeri Cesare je izvijestio kralja o ishodu razgovora. Luj kao da nije bio iznenađen Rosettinim odgovorom, ali bio je zadovoljan Cesareovom reakcijom.

"Zahvaljujem vam na ljubaznosti i razumijevanju", rekao je kralj.

"Imate li neku kraljevnu koja se još nije zaljubila?" veselo je pitao Cesare.

Posramljen jer nije uspio ispuniti obećanje dano papi, kralj reče: "Htio sam vam ponuditi još jednu titulu, titulu vojvode od Dinoisa, i darovati vam uz ostala imanja još dva od velike važnosti."

Cesare je zahvalno pognuo glavu, a onda je sa sjajem u oku pitao: "Zahvalan sam, naravno, ali hoće li mi to pomoći da pronađem suprugu?"

Vidjelo se da je Luj uzrujan. "Budući da vas je kraljevna Rosetta odbila, uz vaše dopuštenje, smjesta bismo započeli potragu. Temeljito ćemo pretražiti sve francuske kraljevske kuće ne bismo li vam pronašli odgovarajuću kraljevnu."

Cesare je ustao u namjeri da ode. "Produžit ću svoj boravak ovdje", rekao je, "i putovati vašom zemljom sve dok je ne pronađete."

U Rimu papa nije mogao razmišljati ni o čemu drugome nego o sinovoj ženidbi. Pozvao je kardinala Ascanija Sforzu i naložio mu da se vrati u Napulj, te pokuša utjecati na kralja.

Nekoliko tjedana kasnije kardinal se vratio ne uspjevši u svojoj misiji, jer je Rosetta i dalje odbijala Cesarea, a nije pronašao drugu odgovarajuću mladu ženu koja bi pristala. Tijekom svog boravka u Napulju kardinal Sforza saznao je još nešto što ga je zabrinulo. Na jugu se pričalo da Luj XII. planira još jednu invaziju ne bi li preuzeo Milano i Napulj za koje je smatrao da mu pripadaju po nasljedstvu.

"Ako je to istina," rekao je Ascanio Sforza Aleksandru, "što kanite poduzeti u vezi s tim pitanjem?"

Papu je razljutilo što ga Ascanio ispituje na taj način, ali nije bio u stanju ni lagati ni reći istinu. Umjesto toga je odgovorio: "Možda bih nešto i poduzeo da moj sin Cesare nije talac upravo na francuskome dvoru."

"Dobro odjeven, dobro zbrinut, dragovoljan talac", primijetio je kardinal, "koji je sa sobom odnio pune škrinje blaga svete Majke Crkve za vlastite potrebe ili da zavede suprugu kako bi sklopio savez koji bi mogao biti prijetnja samome Rimu."

Papa je pobjesnio pa je povišenim tonom zagrmio: "Dragi moj kardinale, ako se sjećate upravo je vaš brat, II Moro, izazvao prvu francusku invaziju. U ovome slučaju Rim je izdan jer nijedan član obitelji Aragon ne želi ponuditi ženidbeni savez. Ne ostavljaju mi puno izbora."

"Znači istina je da ste se udružili s Francuskom protiv Aragona?" upitao je Ascanio s izvjesnom dozom zadovoljstva.

Aleksandar se s mukom smirio. Ustao je, pokazao rukom na vrata svoje odaje i rekao: "Smjesta odlazite, jer to što ste rekli vrlo je blisko herezi. Predlažem vam da počnete moliti za oprost zbog kleveta koje ste izrekli, ili ću vam dati posljednju pomast i narediti da vas još ove noći bace u tamne vode Tibera."

Kardinal Ascanio Sforza je pobjegao, a zbog papinih žestokih riječi i gromovita glasa brzo je trčao stubama dok mu je srce lupalo u prsima. Jednom se sapleo, brzo ustao i odlučio otići iz Rima u Napulj što je prije moguće.

Tijekom sljedećih nekoliko mjeseci papa se prestao baviti svim papinskim poslovima. Ni na što se nije mogao usredotočiti osim na uspostavljanje novoga saveza. Odbijao je primati veleposlanike koji su stizali iz Venecije, Firence, Milana i Napulja; sve one koji nisu došli njegovu sinu Cesareu ponuditi suprugu.

U Francuskoj je, nakon nekoliko mjeseci, kralj Luj pozvao Cesarea u svoje odaje i sretno mu objavio: "Imam za vas odlične vijesti. Ukoliko se vi i Sveti Otac slažete našao sam vam odličnu udavaču, Charlottu d'Albret, lijepu i inteligentnu ženu, sestru kralja od Navarre."

Cesare je, zadovoljan i s osjećajem olakšanja, smjesta poslao poruku ocu u kojoj ga moli za dozvolu da se oženi i produži svoj boravak u Francuskoj.

Nakon svečane mise u bazilici Svetoga Petra, Aleksandar je bio duboko uznemiren. Dobio je poruku od sina i dok je klečao pred oltarom u bazilici pod budnim okom Gospe pokušavao je donijeti odluku...

Tijekom trideset i pet godina na mjestu papinskog vicekancelara, tijekom šest godina papinstva i tijekom cijeloga svog života, Aleksandar se nikada nije suočio s tako teškom dilemom. Njegov savez sa Španjolskom uvijek mu je davao golemu moć i kao božjem i kao svjetovnom čovjeku. Uspijevao je održavati ravnotežu između velikih sila, Španjolske i Francuske, i osigurati podršku papinstvu u obje države.

Ali nakon Juanove smrti njegova udovica, Maria Enriquez, uvjerala je kraljicu Izabelu, znači i kralja Ferdinanda, da je Cesare Borgia stvarni ubojica svojega brata. Zbog toga ni jedna obitelj kuće Aragon, nijedna obitelj u Španjolskoj, Napulju ili Milanu nije željela dopustiti da im se kći uda za papina sina.

Aleksandar je pretražio sve gradove, razgovarao s mnogobrojnim veleposlanicima i obećavao mnoga dobra i privilegije, ali i dalje nije mogao pronaći odgovarajuću suprugu i čvrsti savez za Cesarea. Znao je da mora, jer bi u suprotnom obitelj Borgia propala.

Bila mu je potrebna podrška za papinstvo, kao i pomoć vojske Napulja i Španjolske, da ujedini zemlje i uguši pobune pohlepnih lokalnih moćnika. Čak je i Lucrezijin brak s Alfonsom Napuljskim, iz kuće Aragon, tajno počivao na namjeri da se osigura ženidbena veza Cesarea i Alfonsove sestre, kraljevine Rosette.

Ali ona je odbila bračnu ponudu, a sinu, kojega je poslao da se oženi španjolskom kraljevnom, nudili su francusku kraljevnju za ženu. Aleksandar se pitao nije li počeo gubiti vlast nad papinstvom.

Skrstio je ruke, pognuo glavu pred veličanstvenim mramornim kipom Gospe i molio za savjet.

"Kao što već zasigurno znaš, Sveta Majko, moj sin Cesare pita smije li oženiti francusku kćer. Njegovo katoličko Veličanstvo Luj XII. ponudio mu je pomoć da zauzme zemlje koje po pravu pripadaju Tvojim Crkvi. Poslat će francuske vojnike da mu pomognu u borbi."

Aleksandar je promišljao što da učini, dvoumio se kakvu odluku da donese. Zar će, ako odobri brak između Cesarea i Charlotte, morati prekinuti veze ne samo sa Španjolskom i Napuljem, već i sa svojom najdražom kćeri? Njezin muž, Alfonso, bio je napuljski kraljević, a savez s Francuskom će bez sumnje uništiti Lucrezijin brak. Ali, što će se dogoditi s njegovom obitelji ako odbije Francusku? Njezin kralj će bez sumnje izvršiti invaziju, dopustio on to ili ne, i postaviti kardinala della Roverea za papu.

Ukoliko Francuzi krenu preko Milana, Aleksandar je bio siguran da će Ludovico pobjeći bez borbe. Što je još važnije, jednom kada Napulj bude primoran latiti se oružja, što će biti s njegovim sinom Jofreom i suprugom mu Sanciom.

Papa je očajnički tražio makar jedan razlog zbog kojega bi izabrao Španjolsku umjesto Francuske i zabranio Cesareu da se oženi Francuskinjom. Ali nakon što je klečao, molio se i satima hodao amo-tamo, Aleksandar nije mogao pronaći razlog. S druge strane, kada bi dobro obučena francuska vojska pomogla Cesareu osvojiti teritorije koje su držali lokalni moćnici i vojskovođe, on bi mogao biti okrunjen za vojvodu Romagne. Obitelj Borgia bi tada bila sigurna, kao i samo papinstvo.

Probdio je cijelu noć gledajući u žmirkave svijeće i moleći se za božansko nadahnuće. Kada je u rane jutarnje sate napustio kapelicu donio je odluku, premda vrlo nevoljko.

Duarte Brandao čekao je papu u njegovim odajama, jer je shvaćao na kakvim se mukama nalazi.

"Duarte, prijatelju," rekao je papa, "o svemu sam dobro razmislio i donio odluku. Treba mi komad pergamenta da napišem odgovor, a zatim napokon položim glavu na jastuk i odmorim se."

Duarte je gledao kako papa sjeda za stol i prvi put mu se učinio umornim i starim. Pružio je papi pero.

Čvrstom rukom Aleksandar je napisao Cesareu kratku poruku: "Najdraži moj sine. Ženidbena prilika odlična. Samo naprijed."

Onoga dana kada se u Francuskoj Cesare Borgia oženio Charlottom d'Albret u svetome gradu Rimu održane su velike svečanosti. Papa je naredio da se priredi veličanstveni vatromet da obasja nebo, a da se ulice osvijetle krijesovima. Ah, kakvo slavlje!

Lucrezia, koja je s Alfonsom bila u svojem domu u Santa Mariji u Porticu uplašeno je gledala kako pred njezinom palačom pale jednu od najvećih vatri. Naravno da se radovala zbog brata jer ga je jako voljela, ali ju je brinulo što će biti s njezinim dragim suprugom, za kojega je ovaj novi politički savez mogao biti koban.

Kada su saznali da je kardinal Ascanio Sforza pobjegao iz grada zajedno s još nekoliko kardinala odanih Napulju, Alfonso se zabrinuo i prestrašio za svoju budućnost.

Zagrlio je Lucreziju dok je gledao kako bukne vatre. "Ukoliko dode do francuske invazije moja će obitelj biti u opasnosti", tiho je rekao. "Moram poći u Napulj i stati na čelo svojih postrojbi. Potreban sam ocu i stricu."

Lucrezia se čvrsto privila uz njega. "Ali Sveti Otac me uvjerava da mi nećemo biti u opasnosti, jer on nikada ne bi dopustio da političke nesuglasice zasmetaju našoj ljubavi."

Alfonso, premda mu je bilo tek osamnaest godina, pogledao je Lucreziju s dubokom tugom. Maknuo joj je kosu s očiju. "I ti u to vjeruješ, slatka moja Lucrezia?"

Te noći, nakon što su vodili ljubav, dugo su ležali budni prije nego što je Lucrezia napokon zaspala. Kada je Alfonso začuo ravnomjeran zvuk njezina disanja, iskrao se iz postelje i oprezno otišao do konjušnice. Zajahao je svojega konja i krenuo na jug u dvorac obitelji Colonna; odande je ujutro trebao poći za Napulj.

Ali papa je poslao papinsku policiju za njim, pa je bio primoran ili ostate u dvorcu ili se vratiti u Rim, jer bi ga u protivnom papini vojnici donijeli natrag. Dan za danom Alfonso je pisao Lucreziji moleći je da mu se pridruži, ali njegova pisma nisu stizala do nje jer su dospijevala u ruke vatikanskih glasnika, a ovi ih nosili papi.

Lucrezia nikada nije bila tako nesretna. Nije shvaćala zašto joj Alfonso, koji joj je očajnički nedostajao, ne piše. Da nije bila šest mjeseci trudna krenula bi za njim u Napulj, ali u tom trenutku nije se usuđivala krenuti na tako naporan put, jer je ranije te godine već izgubila jedno dijete kada je pala s konja. Odlučiti se na takav put značilo je da bi se noću morala iskrasti kraj očevih stražara koji su okruživali palaču.

Cesare je ostao u Francuskoj ne samo dovoljno dugo da se oženi Charlottom, nego i da provede s njom nekoliko mjeseci u malome dvorcu u prekrasnoj dolini Loire.

Charlotte je bila lijepa i pametna kao što je kralj obećao i Cesare je konačno osjetio mir. Iz nje je isijavala osobita spokojnost, pa ga je vođenje ljubavi s njom smirivalo. Ali svakoga dana u njemu se vodila unutarnja borba, jer je njegovo srce i dalje čeznulo za Lucrezicom.

Neko je vrijeme Charlottina prisutnost uspijevala držati pod kontrolom Cesareovu žarku želju za uspjehom, za dokazivanjem, za osvajanjem. Mladi je par provodio dane u šetnji ili veslajući po mirnoj rijeci ili pak čitajući jedno drugome. Jako su se smijali dok je Cesare pokušavao naučiti Charlottu da pliva i lovi ribu.

Jedne večeri Charlotte mu je priznala: "Doista te volim, kao što nisam voljela ni jednoga muškarca."

Usprkos svojem uobičajenom cinizmu Cesare joj je povjerovao, ali njezine riječi nisu mu značile onoliko koliko su trebale. Bilo je to zbunjujuće: premda se trudio da se nanovo zaljubi, kao da mu je nešto stajalo na putu. Dok su provodili noći vodeći ljubav kraj kamina, a zatim držeći jedno drugoga u zagrljaju, Cesare se pitao nije li proklet, kao što je rekla njegova sestra. Je li ga otac doista žrtvovao zmiji te prve noći u Vrtu?

Iste noći kada mu je Charlotte priopćila da je trudna, on je dobio hitnu poruku od pape.

"Smjesta se vrati u Rim da izvršiš svoje dužnosti", pisalo je. "Namjesnici kuju zavjere, a Sforze su pozvali Španjolce u Italiju."

Cesare je objasnio Charlotti da se mora vratiti u Rim i stati na čelo papinske vojske, te krenuti u pohod na teritorije u Romagni, ne bi li uspostavio jaku centralnu papinsku vlast. Sve dok ne učvrsti moć obitelji Borgia tako da ona nadživi i njega i oca, ona i njezina djeca bit će u opasnosti. U međuvremenu, objasnio joj je, ona i dijete koje nosi moraju ostate u Francuskoj.

Na dan Cesareova odlaska Charlotte se pokušala dostojanstveno držati, ali se na kraju sva uplakana grčevito primila za njega dok se penjao na konja. On je sjahao, uzeo je u naručje i osjetio kako drhti. "Draga moja Lottie," rekao je, "poslat ću po tebe i djetesce čim budem mogao. Nemoj se plašiti, jer još se nije rodio Talijan koji mene može ubiti." Nagnuo se i nježno je poljubio.

Zatim je Cesare zajahao svojega rasnog, bijelog bojnog konja i posljednji put mahnuvši Charlotti odjahao kroz vrata dvorca.

Aleksandar nije mogao podnositi Lucrezijine suze. Premda se u javnosti držala vrlo hrabro, svaki put kad su bili sami govorila je malo, a kad bi nešto i rekla bila je službeno uljudna. Čak ni kada je pozvao Giuliju i Adrianu, koje su donijele Lucrezijino prvorodjenče da bude s njom, njezin očaj nije prestao. Gotovo svaku večer sjedili su u tišini. Njemu su nedostajali njihovi veseli razgovori i Lucrezijin entuzijizam. Bio je zabrinut.

Lucrezia je ponovno osjetila koliko je bespomoćna promijeniti svoju sudbinu, pa iako nije krivila oca za savez s Francuskom, shvaćala je potrebu svojega muža da pomogne svojoj obitelji. Ipak, bila je tužna što zbog političkih nesuglasica ona i njezina još nerođena beba moraju biti bez Alfonsa. Situacija se činila nemogućom. Pokušala je razumom umiriti srce, ali srce nije slušalo. Svaki dan se po stotinu puta pitala zašto joj njezin dragi muž ne piše.

Nakon što je nekoliko tjedana Aleksandar gledao očaj svoje kćeri, bio je posve izvan sebe. Smislio je plan za koji je smatrao da može pomoći. Lucrezia je bila pametna i dobrohotna žena, obdarena kao i on kvalitetama vođe. Svakako je naslijedila i njegov šarm, iako on u posljednje vrijeme nije bio vidljiv.

Oduvijek je u njegove velike planove ulazilo i to da joj dade neke teritorije u Romagni, nakon što ih Cesare osvoji, pa je smatrao da bi joj upravljanje posjedom donijelo veliku prednost u budućnosti i skrenulo pažnju s trenutnih nevolja. Njezin nerazboriti muž još uvijek se skrivao u dvorcu obitelji Colonna, tvrdoglavo odbijajući da se vrati u Rim. Nema sumnje da mu je nedostajala supruga, ali kako mjesecima nije od nje dobio poruku, mislio je da ga se odrekla. Papa je bio primoran poslati Cervillona, španjolskog zapovjednika, koji je držao mač nad mladim parom tijekom obreda vjenčanja, neka nagovori napuljskoga kralja da urazumi Alfonsa.

Aleksandar više nije imao živaca za sva ta uzbuđenja. Iako je u svome ljubavnom životu bio sve samo ne strpljiv, vlastiti ljubavni jadi činili su mu se težima od onih koji su imali to dvoje mladih ljudi. Ta sam Bog zna koliko će još ljubavnika svaki od njih imati u životu! Kada bi čovjek jednako patio zbog svake veze, ne bi mu ostalo vremena da radi svoj posao, a kamoli Božji.

Nakon puno razgovora i savjetovanja s Duarteom, Aleksandar je odlučio poslati Lucreziju da vlada zemljom zvanom Nepi, prekrasnim teritorijem koji je oduzeo kardinalu Ascaniju Sforzi kada je ovaj pobjegao u Napulj.

Zbog toga što je Lucrezia bila u visokoj trudnoći, Aleksandar je znao da mora oprezno i dugo putovati. Odlučio joj je dati veliku pratnju i pozlaćenu nosiljku ako joj jahanje postane prenaporno. Poslat će Michelotta da je čuva prvih nekoliko tjedana i da se uvjeri da je taj teritorij bezopasan. Kada stigne u Nepi bit će joj potreban i savjetnik koji će je naučiti kako da vlada.

Papa Aleksandar je znao da će u Crkvi biti onih koji će se usprotiviti jer, napokon, ona je bila žena. Ali Lucrezia je bila stvorena i odgajana da vlada i nije bilo razloga da to umijeće propadne samo zato što nije rođena kao muškarac. Njezinim je venama kolala krv Borgia, pa su te vrline morale biti iskorištene.

Prema najmlađemu sinu Jofreu nije osjećao toliku naklonost, a bio je i prilično ljut na njegovu suprugu Sanci. Naravno, znao je da je to djelomice zbog toga što je bio nezadovoljan njezinim stricem, napuljskim kraljem, čija se kći Rosetta odbila udati za papina sina. Kakva

nevjerojatna arogancija. Kakva drskost! Aleksandar se nije ni na trenutak zavaravao. Znao je da je kralj mogao narediti kćeri da se uda za Cesarea, ali ipak nije. Znači kralj je odbio njegova sina, zaključio je papa.

Sancia, kraljevna iz Napulja kojom se oženio njegov najmlađi sin, oduvijek je bila tvrdoglava, svojevolutna djevojka, koja Jofreu čak nije dala ni nasljednika. Povrh svega bila je i zavodnica. Svima bi bilo puno bolje da je Jofre postao kardinal

Aleksandar je pozvao sedamnaestogodišnjeg Jofrea u svoje odaje. Njegov sin je ušao sa srdačnim osmijehom na dražesnome licu, i iako je jako šepao, nije se žalio.

"Što se dogodilo?" pitao je ravnodušno Aleksandar čak ga i ne zagrlivši.

"Nije ništa, oče", odgovorio je Jofre pognute glave. "Ranjen sam u bedro u mačevanju."

Aleksandar je pokušao zadržati strpljenje, ali ga je tuđa nesposobnost uvijek iritirala.

Jofre je imao plavu kosu i iskren izraz lica. Njegove oči nisu imale onu iskričavu inteligenciju njegove sestre ili mračni lukavi sjaj kakav su imale Juanove, ni žestoku ambiciju koja je izbijala iz Cesareovih očiju. Zapravo, kada je papa pogledao sina u oči, u njima nije vidio ništa i to ga je uzrujalo.

"Želim da odeš sa svojom sestrom u Nepi", rekao je Aleksandar. "Treat će joj zaštita i društvo nekoga do koga joj je stalo. Ona je žena, sama je i tek što nije rodila, pa mora imati kraj sebe muškarca na kojega se može osloniti."

Jofre se nasmijao i kimnuo glavom. "S velikim užitkom, Svetosti", rekao je, "a uživati će i moja žena, jer jako voli Lucreziju, a i promjena sredine će joj goditi."

Aleksandar je pogledao sina da vidi da li će mu se izraz lica promijeniti kada mu zada sljedeći udarac, premda se mogao kladiti da neće. "Ni u jednom trenutku nisam rekao da će te tvoja žena, kako je ti zoveš, pratiti na tome putovanju. Ona ne ide, jer za nju imam druge planove."

"Priopćit ću joj," tupo je rekao Jofre, "ali sam uvjeren da neće biti zadovoljna."

Aleksandar se nasmijao, jer od toga sina drugo nije ni očekivao, i u tom pogledu ga nije razočarao.

Ali isto nije važno i za Sanciu. Tog poslijepodneva, čim je čula novosti razbjesnjela se na Jofrea. "Zar nikada nećeš postati više moj muž, a manje sin svojega oca?" vikala je.

On ju je promatrao zbunjen njezinim riječima. "On nije samo moj otac," branio se Jofre, "već i Sveti Otac. Puno toga je na kocki ako ga ne poslušam."

"Još više će biti ako me natjera da ostanem, a tebe da odeš, Jofre", upozorila je Sancia i sva očajna stala plakati. "Bilo mi je mrsko udati se za tebe, jer su me natjerali, ali sada sam te konačno zavoljela, a ti ipak dopuštaš da nas tvoj otac razdvaja."

Jofre joj se prvi put lukavo nasmijao. "Bilo je trenutaka kada si više nego rado bila razdvojena od mene... to vrijeme si provodila s mojim bratom Juanom."

Sancia se ukočila i prestala plakati. "Ti si bio dijete, a ja usamljena. Juan mi je samo pružao utjehu, ništa više."

Jofre je ostao miran. "Vjerujem da si ga voljela, jer si više od svih plakala na njegovu sprovodu."

"Ne budi naivan, Jofre. Plakala sam jer sam se plašila što će biti sa mnom. Nikad nisam povjerovala da je neznanac ubio tvojega brata."

Jofre se trgnuo. Oči su mu poprimile izraz hladne inteligencije; doimao se višim, njegova ramena širim, a držanje čvršćim. "Znači, želiš reći da znaš tko je ubio mojega dragog brata?" pitao je.

U tom trenutku Sancia je shvatila da se nešto u držanju njezina muža promijenilo. Nije nimalo nalikovao na onoga dječaka kojega je poznavala. Krenula je prema njemu i ispružila ruke da ga zagrlji oko vrata. "Nemoj dopustiti da te pošalje daleko od mene", molila je. "Reci mu da moram biti s tobom."

Jofre ju je pomilovao po kosi i poljubio u nos. "To mu ti možeš reći", odgovorio je Jofre, shvativši da je i nakon toliko vremena još uvijek bio ljut zbog nje i Juana. "Reci mu ono što misliš da trebaš, pa da vidimo hoćeš li ti proći bolje od svih onih koji su se pokušali suprotstaviti volji Svetoga Oca."

Sancia je otišla do papinih odaja i zahtijevala da je primi.

Kada je ušla Aleksandar je sjedio na svojem prijestolju. Bio je loše volje nakon netom završenog razgovora s veleposlanikom iz Venecije.

Sancia je stala pred njega nakon što se neznatno naklonila, ne poljubivši ni u prsten i sveto stopalo. Zbog onoga što se spremao učiniti mogao joj je oprostiti te male znakove omalovažavanja.

Sancia je počela govoriti ne čekajući dopuštenje, jer ona je ipak bila kći i unuka kraljeva. Toga dana je naročito sličila svojem djedu, kralju Ferranteu. Njezina crna kosa bila je spuštена, divlja i neuredna, zelene oči prodorne, a glas optužujući kada je progovorila: "Što ja to čujem? Mene ne šaljete s mojim suprugom i njegovom sestrom u Nepi? Zar trebam ostati u Vatikanu lišena društva onih koje volim?"

Aleksandar je namjerno zijevnuo. "Ti, draga moja, trebaš raditi ono što ti se naredi, ali to ti očito teško pada."

Sancia je, ne mogavši se kontrolirati, udarila nogom o pod. Ovaj put je doista pretjerao. "Jofre je moj muž, a ja sam njegova žena. Moje mjesto je kraj njega, jer njemu dugujem svoju lojalnost."

Papa se stao smijati, ali su mu oči ostale hladne. "Draga moja Sancia, tvoje mjesto je u Napulju, kraj tvojega ludo odvažnog strica, u zemlji one životinje Ferrantea koji je bio tvoj djed. Ukoliko se ne smiriš, poslat ću te tamo iz ovih stopa."

"Ne možete me zastrašiti, Vaša Svetosti," rekla je, "jer ja vjerujem u silu koja je viša od vaše. Ja se molim svojem Bogu."

"Pazi što govoriš, dijete moje," upozorio ju je Aleksandar, "jer te mogu dati objesiti ili spaliti zbog hereze, a onda ćeš morati još duže čekati ponovni susret sa svojim mužem."

Sancia je čvrsto stisnula vilice i bila tako ljuta da se potpuno prestala obazirati na opasnost. "Napравit ću skandal i vi me možete poslati na lomaču ako želite, ali me to neće spriječiti da kažem istinu, jer ništa u Rimu nije onakvo kakvim se čini i istina će izaći na vidjelo."

Kada je Aleksandar ustao izgledao je tako zastrašujuće da je Sancia instinktivno ustuknula. U sljedećem trenutku se sabrala, obuzdala svoj temperament, ali ostala nepokolebljiva. Kada je odbila spustiti pogled, ne prestrašivši se papina svetog pogleda, ovaj se strahovito razljutio. Ako je njegov sin nije mogao ukrotiti, on će. "Sutra ćeš otići u Napulj", rekao je papa. "Sa sobom ćeš ponijeti poruku za kralja. Reci mu, ako on ne želi ništa moje, onda ni ja ne želim ništa njegovo."

Prije nego što je krenula na put s vrlo malom pratnjom i gotovo bez novca, rekla je Jofreu: "Tvoj otac ima više neprijatelja nego što ti misliš. Ovo će se jednoga dana loše završiti. Jedino se molim da budem prisutna da to vidim."

Kralj Luj, odjeven u skupocjeni brokat na kojemu su bile izvezene zlatne pčele, ujahao je u Milano s Cesareom pokraj sebe. Pratili su ih kardinal della Rovere, kardinal d'Ambois, vojvoda od Ferrare, Ercole d'Este i četrdeset tisuća francuskih vojnika.

Ludovico Sforza, II Moro, pao je na prosjački štap unajmljujući vojnike plaćenike koji se nisu mogli mjeriti s iskusnim francuskim vojnicima. Znajući da je poraz blizu, Ludovico je poslao svoja dva sina i brata Ascania u Njemačku pod zaštitu sestrina muža, imperatora Maksimilijana.

Nakon lagane pobjede, francuski kralj Luj bio je proglašen istinskim vojvodom Milana. Zbog pomoći prilikom invazije kralj je bio zahvalan na papinu blagoslovu, kao i na pomoći njegova sina Cesarea. Prilikom inspekcije grada prvo je obišao znameniti dvorac Sforza. Tamo je potražio hrastove škrinje s posebnim bravama koje je izradio Leonardo da Vinci. Šušalo se da su prepune dragulja i zlata. Kada ih je otvorio, kralj je vidio da su prazne. Izgleda da je Ludovico, bježeći, uzeo sa sobom najvrjedniji nakit i preko dvjesto četrdeset tisuća dukata. Ipak, u tvrđavi je preostalo dovoljno dragocjenosti da uvjere Luja koliko je velebna bio Ludovicov dvor, počevši od Sforzinih konjušnica, u kojima su bile fantastične i majstorski izrađene slike plemenitih konja, pa sve do Leonardove freske Posljednja večera u samostanu Santa Maria.

Ipak, kralj se nije obazirao što su njegovi strijelci koristili Leonardov prekrasni glineni kip konja, koji se nalazio na trgu, kao metu za gađanje i potpuno ga uništiti. Kulturni Milanezi smatrali su da su francuski vojnici barbari, jer su u dvorcima pljuvali na pod i opustošili njihove ulice.

Da su svi teritoriji Romagne bili ujedinjeni, možda bi Lujeva najeza tu bila zaustavljena. Ali nisu bili. Aleksandar je znao daje došao pravi trenutak da ih on uzme pod svoju vlast, jer su oni ipak pripadali Papinskoj Državi, i samo zahvaljujući njegovoj velikodušnosti i popustljivosti, pohlepni regionalni moćnici mogli su lako dugo samostalno njima vladati.

Cesare je sada još samo trebao zbaciti nevažne kneževe i osvojiti ostatak teritorija Papinske Države, kako bi ujedinio Italiju i donio slavu i bogatstva njegovoj obitelji i Rimu.

U Nepiju se Lucrezia u potpunosti posvetila svojim administrativnim obvezama. Ustanovila je zakonodavno tijelo i redarstvo koje je trebalo provoditi u djelo zakone i održavati red na ulicama. Kao što je običavao i njezin otac svakog četvrtka kada je bio u Rimu, pozivala je građane u dvorac da iznesu svoje probleme i činila sve što je mogla da ih riješi. Činilo se da je talentirana da vlada pa su je njezini građani zavoljeli.

Za to vrijeme, kada bi čeznula za Alfonsom, Jofre joj je bio velika utjeha, a i ona je bila utjeha njemu. Jofre je očajavao zbog Sancie, koliko god ona ponekad teška bila. Dok je Lucrezia učila kako treba vladati, Jofre je išao u lov i jahao prelijepim krajolicima, pa im je iz dana u dan bivalo sve lakše.

Mjesec dana nakon što je Lucrezia stigla u Nepi, kao nagradu za njezin izvanredni trud, papa je uspio nagovoriti Alfonsa da joj se pridruži, te mladome paru velikodušno darovao grad,

dvorac i zemlju koja je okruživala Nepi. Dvoje mladih ljubavnika bilo je ispunjeno takvom ekstazom što su ponovno zajedno, da ni jedno od njih nije pitalo što papa traži zauzvrat. Aleksandar je pustio da prođe nekoliko tjedana prije nego što im je došao u posjet. Nije im mogao dati više vremena, jer ga nije imao. Drugog dana njegova boravka u Nepiju, tijekom raskošnog obiteljskog ručka, papa je pitao Lucreziju bi li se bila voljna vratiti u Rim i tamo roditi. Bio je vrlo uvjerljiv objašnjavajući da je on već u poodmaklim godinama i da bi ga unuk veoma razveselio. Ispunjena srećom što je opet s mužem i olakšanjem što će opet biti s Giulijom i Adrianom pristala je poći. Budući da su se zakleli jedno drugome da se više nikada neće razdvajati Alfonso je pristao poći s njome.

Lucrezia se vratila u Rim sa svojim mužem Alfonsom i bratom Jofreom. Papa je poslao glazbenike, glumce i žonglere da ih dočekaju na vratima grada.'

Za vrijeme njezine odsutnosti, Lucrecijina palača Santa Maria in l'ortico ukrašena je skupocjenim svilenim draperijama i istančanim tapiserijama. Sam papa je pohitao poželjeti joj dobrodošlicu i pozdraviti je. "Kakav sretan dan", uzviknuo je zagrlivši je. Čak i u tom delikatnom stanju podigao ju je kao da je dijete. "Moja draga kći se vratila, a uskoro će stići i junak osvajač, moj sin Cesare." Bio je toliko uzbuđen daje čak i Jofrea nevoljko zagrlio. Toga dana osjećao se kao da su sve njegove molitve uslišane.

Nedugo nakon toga njegova je sreća postala neizmijerna, dobio je vijesti o Cesareovom osvajanju Milana. Nešto kasnije Lucrezia je rodila zdravoga dječaka kojega su nazvali Rodrigo, u čast njezina oca. Aleksandar je bio tako ushićen da je zbog nesvjestice izazvane niskim tlakom morao provesti cijeli dan u krevetu. Čim se oporavio počeo se pripremati za djetetovo krštenje.

Ucrnom oklopu, jašući na prekrasnom bijelom bojnom konju, Cesare Borgia se sastao sa zapovjednicima svoje vojske pred vratima Bologne. Tu se vojsci švicarskih i njemačkih plaćenika, talijanskih artiljeraca i španjolskih časnika priključio golem kontingent prekaljenih francuskih vojnika.

Kralj je održao obećanje.

Cesareov stjegonoša jahao je iza njega noseći bijeli barjak s grbom na kojem se isticao bik u jurišu obitelji Borgia, dok se njegova vojska od petnaest tisuća vojnika spuštala vijugavom cestom Bologna-Rimini, prema gradovima Imoli i Forliju.

Zlatni bik ugraviran na Cesareovu prsnom oklopu bliještao je na podnevnome suncu. Imao je nov, lagani oklop u kojem se mogao slobodnije kretati, ali koji je ipak štutio vitalne dijelove tijela. Sad se mogao uspješno boriti čak i kada bi bio oboren s konja.

Cesareovi su vojnici nosili teške oklope i jahali snažne konje. Bili su to učinkoviti borilački strojevi koje je bilo teško zaustaviti i zastrašujuće im se suprotstaviti. Pripadnici lake konjice bili su zaštićeni košuljama od mreže i čvrstom suhom kožom, naoružani mačevima i smrtonosnim kopljima.

Pješništvo su činili smioni švicarski vojnici sa zastrašujućim trometarskim kopljima, talijanski konjanici naoružani različitim oružjem i Nijemci sa samostrijelima i malokalibarskim puškama. Najubojitije oružje u cjelokupnome Cesareovu arsenalu bilo je moćno talijansko topništvo zapovjednika Vita Vitellija.

Imola i Fori i oduvijek su bili izvor nevolja u Romagni. Tim teritorijima nekada je vladao Girolamo Riario, neotesan i nasilan nasljednik moćne talijanske obitelji sa sjevera i sin staroga pape Siksta. Girolamo se oženio Caterinom Sforza, nećakinjom milanskoga Ludovica

Sforze dok je još bila dijete. Kada je dvanaest godina kasnije Girolamo ubijen, Caterina više nije bila bespomoćna djevojčica. Umjesto da se povuče u samostan, zajahala je konja i povela vojnike u potjeru za ubojicama svojega muža.

Kada su ih zarobili i doveli pred nju, Caterina je ubojicama, premda su bili aristokrati, odredila žestoku i strašnu kaznu. Odrezala im je genitalije, pa ih vlastoručno položila na lanene maramice i trakama koje je izvukla iz kose zavezala im penise oko vratova, jer je smatrala da pripadaju vrsti koja se više ne smije razmnožavati.

"Ove zemlje su moje", rekla je stojeći nad njima. "Nisam imala nikakvu namjeru postati udovica." Zatim je gledala kako im krv u tankim mlazovima istječe iz tijela sve dok se ubojice nisu ukočile i ohladile. Ah, što bi im tek učinila da je stvarno voljela muža!

Čim se vratila, Caterina je preuzela Imolu i Forli u ime svojega sina Otta Riarija, kumčeta pape Aleksandra. Kada se okolnim gradovima i teritorijima pronio glas o okrutnoj kazni, Caterina je postala poznata ne samo po svojoj ljepoti, već i po svojoj okrutnosti. Ona je doista bila žestoka poput ratnika, ali i ženstvena poput vojvotkinje. Njezino lice pravilnih crta uokvirivala je duga plava kosa, koža joj je bila meka poput sobolova krzna, čime se ponosila. Iako viša od većine muškaraca, bila je prekrasna žena. Puno je vremena provodila sa svojom djecom. Uživala je praviti posebne meleme za svoju besprijekornu blijedu kožu i bjelila za pepeljastoplavu kosu, losione za svoje velike, čvrste grudi koje je često znala pokazivati gotovo obnažene. Ugljenom je laštala svoje pravilne bijele zube, a pričalo se da ima dnevnik u koji zapisuje sve svoje magične čini. Po okolnim je selima bilo dobro poznato da ima senzualne apetite poput bilo kojeg muškarca. Po renesansnim mjerilima bila je prava virago,⁴³ žena vrijedna divljenja zbog svoje hrabrosti i kulture, svjedočanstvo njezina moćnog željeznog intelekta i beskrupulozne volje.

Ponovno se udala, ali i taj muž je ubijen, pa se opet žestoko osvetila. Ovaj put je naredila da ubojicama iščupaju udove iz tijela a ostatke razrežu na komade.

Tri godine kasnije osvojila je Giovannija Medicija i s njime dobila sina. Djetešce su nazvali Bando Neir; bilo je to njezino najdraže dijete. Uživala je što joj je Gio ljubavnik, čak joj je i njegova ružnoća bila privlačna, jer je noću, u bračnoj ložnici bio bolji muškarac od mnogih koje je poznavala. Ali prethodne godine opet je obudovjela. Caterini je sada bilo trideset i šest godina i bila je tako žestoka da su je prozvali Vučica.

Caterina Sforza prezirala je obitelj Borgiu koja ju je izdala nakon što je umro njezin muž Riario, pa im nije imala namjeru dopustiti da preuzmu vlast nad teritorijima kojima su vladali ona i njezin sin Otto Riario. Nekoliko mjeseci ranije primila je papinsku bulu sa zahtjevom da plati neplaćeni porez za svoje teritorije i s optužbom da ne daje desetinu papi i Crkvi. Predviđevši što papa smjera, ona je, putem posebnog glasnika, poslala u Rim cjelokupnu desetinu unaprijed. Aleksandar je svejedno odlučio pripojiti njezine teritorije Romagni, pa se Caterina pripremala za boj.

Njezini doušnici, dobro plaćeni, ali nelojalni, stigli su s izvješćem da Cesare predvodi vojsku kojom namjerava osvojiti njezine gradove. Ona je zauzvrat poslala papi dar, crnu mrtvačku ponjavu s leša čovjeka umrlog od kuge, koju je čvrsto umotala i stavila u šupalj štap. Nadala se da će se Aleksandar razboljeti nakon što otvori dar i odustati od osvajanja, ali su je njezini doušnici pod mukama izdali, te bili smaknuti, a papa spašen.

Cesareov je plan bio da prvo zauzme Imolu, a onda Forli.

⁴³ Virago (viragin, tal.), žena ratnik, muškobanja, žena koja voli zapovijedati.

Dok se papinska vojska približavala Imoli, Cesare je rasporedio svoje postrojbe, prebacio topništvo naprijed, a laganu konjicu i pješništvo postavio kao barijeru. Zatim je odjahao naprijed s posebnim bataljunom naoružanih vojnika.

Pokazalo se da su sve te pripreme bile nepotrebne, jer kada se približio zidinama, gradska vrata su se širom otvorila, a zabrinuta skupina građana pohnula je naprijed. Brže-bolje su se predali ne bi li spasili svoje živote i spriječili da papinska vojska opljačka i opustoši grad.

Caterina Sforza, zbog svoje dobro poznate okrutnosti i žestine, nije bila popularna ni omiljena vladarica. Njezini podanici ne bi imali nikakve koristi da se bore za nju. Prvog dana napada dvojica francuskih kopljanika pronašli su lokalnog stolara kojemu je Caterina nanijela nepravdu i koji je žudio za osvetom. Zamolio je za sastanak s Cesareom. U nadi da će spasiti svoj život, spremno je ukazao na najslabije točke zidina dvorca.

Međutim, unutar grada postojala je malena utvrda, a njezin zapovjednik, Dion Naldi, bio je pravi ratnik. S krova im je viknuo: "Mi ćemo se boriti!"

Cesareova se vojska pripremila izvršiti opsadu.

Talijanski zapovjednik Vito Vitelli pomaknuo je svoje topove na prvu liniju bojišnice, pripremio svoje postrojbe i počeo bez prestanka gađati zidine dvorca. Shvativši kakva im opasnost prijete, Dion Naldi je zatražio primirje i objavio da će predati grad ako im pomoć ne stigne za tri dana.

Znajući da će pregovori spasiti i novac i živote, Cesare se utaborio i tri dana čekao.

Pomoć nije stigla. Naldi, vješt vojnik iz glasovite ratničke obitelji, također je bio ljut na Caterinu pa je položio oružje i raspustio ljude. Borio bi se do posljednjeg daha da je osjećao makar malo odanosti prema svojim vladarima, ali čak i sada, dok je branio njezin dvorac, Caterina Sforza držala je njegovu ženu i djecu kao taoce u tvrđavi u Forliju. Naldi je predao Imolu pod jednim uvjetom: da mu se dopusti da se pridruži Cesareu i papinskoj vojsci kada krenu na Forli.

Tako je Cesare Borgia izvršio prvi cilj svojega pohoda, ne izgubivši ni jednog jedinog vojnika... i ne suočivši se s Caterinom Sforza.

U Forliju se nalazila Caterinina glavna utvrda i upravo se ondje Cesare morao suočiti s Vučicom osobno. Papin sin bio je mlađi i imao puno manje iskustva od okrutne Caterine pa je oprezno prišao gradskim vratima. Ali i ta su se vrata širom otvorila i gomila građana izjurila je van i objavila predaju.

Na vrhu zidina dvorca stajala je Caterina u punom oklopu. Jednom je rukom mahala mačem, dok joj je na drugoj stajao sokol. Uzduž cijeloga krova napetih su lukova čekali njezini strijelci.

Kada je Caterina ugledala kako njezini građani hitaju prema Cesareu, pobješnjela je i povikala svojim vojnicima: "Gađajte građane! Gađajte bijedne kukavice koji napuštaju naš grad!"

Strijele su poletjele poput jata ptica, a njezini podanici počeli padati kraj Cesareovih nogu.

"Bože moj", rekao je Cesare okrenuvši se prema Vitelliju. "Ta žena je luda. Ubija vlastiti narod."

Jedan od njezinih zapovjednika viknuo je s prozora na tornju da se grofica želi sastati s Cesareom Borgiom radi pregovora o mirnoj predaji.

"Prijeđite preko pomičnog mosta!" viknuo je zapovjednik. "Grofica će vas čekati pod natkrivenim prolazom."

Cesare je gledao kako se most polako spušta, a vrata dvorca otvaraju. On i španjolski zapovjednik Porto Diaz upravo su prolazili kroz vrata kada je Cesare pogledao gore kroz široki otvor u drvenom krovu iznad ulaza. Učinilo mu se da točno iznad njihovih glava čuje neko komešanje. Iznenada se okrenuo i uspio na vrijeme vidjeti kako nekolicina Caterininih ljudi diže pomični most. Okrenuo se natrag i vidio kako se pred njima spušta željezna rešetka. Cesare je zgrabio Porta Diaza i viknuo: "Požuri. Klopka!"

Skočio je na veliki koloturnik sa čeličnim zupcima koji je podizao most. Nedostajalo je nekoliko centimetara da ga most zdrobi kada se potpuno zatvorio. U naletu smionosti Cesare se bacio u opkop. Iz desetine samostrijela u vodu su ispaljene teške čelične strijele koje su ga za dlaku promašile, dok je očajnički plivao prema suprotnoj obali.

Tri crnomanjasta švicarska vojnika glasno su psovala Caterinu dok su izvlačili Cesarea iz vode.

Porto Diaz nije bio te sreće. Bio je zarobljen između željezne rešetke i podignutog mosta. Čim je Cesare stupio na čvrsto tlo, Caterina je naredila da se iz otvora na krovu na Diaza prolije kipuće ulje. Cesare je stajao na obali i slušao krikove od kojih se ledila krv u žilama pa se zakleo da će Caterina platiti zbog mučenja tog dobrog zapovjednika.

Cesare je znao da se ona neće predati bez žestoke borbe, pa se povukao u svoj logor da smisli plan. Napokon je, nakon nekoliko sati, smislio iznenađenje kojim bi je mogao natjerati da promijeni mišljenje. U Imoli su zarobili dvoje njezine djece pa ih je doveo na obalu opkopa, gdje su ih iz dvorca mogli vidjeti.

"Caterina, ovdje imam nešto što je tvoje", viknuo je Cesare.

Ona je pogledala dolje u njega, a on je pokazao na njezinu djecu.

"Ako se ovaj dvorac ne preda i smjesta ne prekine mučenje mojeg zapovjednika, zaklat ću ovu djecu pred tvojim očima."

Caterina je poput tamne sjene izronila iz magličastog sumraka, dok je narančasto sunce zalazilo iza njezinih leđa. Počela se raskalašeno smijati, a njezin smijeh je prijeteće odzvanjao. Zatim je podigla suknju do oklopa na grudima, pokazujući slabine.

"Gledaj, kurvin sine", viknula je Cesareu. "Vidiš li ovo? Samo naprijed, ubij ih! Ja imam kalup, mogu napraviti još djece, još puno djece, pa čini ono što moraš."

Caterina je zatim mahnula rukom i Cesare je začuo pljusak. Bezglavo, sprženo tijelo Porta Diaza bačeno je u opkop.

Cesare Borgia, vojvoda od Valentinois i sin pape, naredio je da počne paljba. Topovi Vita Vitellija bez prestanka su pucali po zidinama dvorca.

Kada je pao mrak Dion Naldi prišao je Cesareu i pitao ga: "Hoćete li zapovjediti da ubiju djecu?"

Cesare je izgledao iznenađeno, posve je zaboravio. "To je bila samo prijetnja", požurio se objasniti Naldiju, "i djelovala bi na svaku normalnu majku. Mogli smo sačuvati mnoge živote. Sada će, zbog te lude žene, ti životi biti izgubljeni. Ubojstvo dvoje djece nikako neće pomoći. Odvedite ih odavde."

"Što da radim s njima?" pitao je Naldi.

"Vi ih uzmite", rekao je, "i odgajajte kao da su vaša."

Naldi se sa zahvalnošću nasmijao i pomolivši se prekrizio. Nikako nije mogao shvatiti zašto toga čovjeka zovu čudovištem, kada je žena, koja je držala njegove sinove kao taoce bila puno gora. Sljedećeg jutra, čim se pojavilo sunce, Cesare je nastavio s gađanjem na tvrđavu.

Caterina je i dalje stajala na zidinama i vitlala mačem. Cesare se okrenuo i naredio svojim ljudima da posijeku obližnje drveće i naprave četvrtaste splavi na kojima bi mogli prijeći preko vode.

"Na svaku splav mora stati trideset vojnika", vikao je. "Kada probijemo zid na njima ćemo prevesti naše ljude prijeko."

Kraj nije došao brzo, ali su kamene kugle, koje su ispaljivali Vitellijevi topovi, konačno uspjele probiti zid i Cesare je začuo povik: "Breša! Breša!" Sjeverni zid se počeo rušiti. Francuski zapovjednik poveo je svoje vojnike na splavi koje su već plutale na vodi. Brzo veslaući, sa spremnim oružjem, stigli su na drugu stranu, iskricali se i poslali splavi natrag po nove snage. Više od tristo Cesareovih vojnika jurišalo je na dvorac.

Kada su njegovi vojnici spustili most, Cesare je sa svojim ljudima galopom prešao preko njega i ušao u dvorac vičući: "Napad!"

U tom je trenutku Caterina sa svoje promatračnice na krovu primijetila zalihe streljiva i baruta na sredini tvrđave. Upotrijebila je svu svoju snagu i iščupala goruću baklju sa zidina, pa je bacila na gomilu baruta. Radije će dići sebe i svoj grad u zrak, nego da je zarobi neprijatelj! Eksplozija je zatresla dvorac, uništila mnoge kuće i dućane i ubila više od četiristo građana Forlija, ali Cesare i mnogi njegovi vojnici nisu bili ozlijeđeni. Caterinini vojnici počeli su se spuštati s krovova, tornjeva, balkona i nasipa. Ranjeni i prljavi predali su se; laknulo im je zbog Cesareove pobjede.

Na svoju nesreću Caterina Sforza nije bila ozlijeđena. Zarobio ju je francuski zapovjednik koji ju je kasnije, nakon večere, tijekom kartaške igre prodao Cesareu za trideset tisuća dukata. Caterina Sforza sada je pripadala Cesareu Borgi i on je mogao s njome činiti što mu volja. Nakon večere Cesare se dugo namakao u toploj kupelji, zatim odjenuo crni svileni kućni ogrtač koji su mu donijeli iz prtljage. Glavna spavaća soba dvorca u Forliju nije stradala i on je u njoj ležao na krevetu i razmišljao što da radi s Caterinom.

U tom trenutku ona je bila zaključana u maloj, mračnoj prostoriji u podrumu dvorca. Čuvala su je dvojica Cesareovih najodanijih stražara. Izričito im je naredio da je ni na trenutak ne ispuštaju iz vida.

U ponoć, još uvijek u kućnom ogrtaču, Cesare se spustio u podrum. Prije nego što ju je ugledao čuo je kako viče, vrišti i proklinje. Ušao je u malu, vlažnu prostoriju slabo osvijetljenu jednom svijećom. Caterina je ležala na leđima na metalnom krevetu, dok su joj zapešća i gležnjevi bili čvrsto sapeti za okvir kreveta. Sputana i u lancima Vučica je bijesno zabacivala glavu s jedne strane na drugu.

Cesare je tiho stao pred nju i kada ga je Caterina ugledala prestala je vikati. Podigla je glavu najviše što je mogla i pljunula prema njemu, ali on je ipak bio izvan dometa.

"Draga moja grofice", rekao je Cesare ljubazno. "Mogli ste pošetjeti sebe i svoj narod patnje, da ste sposobni razumno razmišljati."

Okrenula je glavu prema njemu i zagledala se u njega svojim zapanjujuće plavim očima. Zatim joj se prekrasno lice iskrivilo od srdžbe i otrovnim glasom mu je prkosno rekla: "A kako obično mučiš žene, ti kukavičko rimsko govno?"

"Pokazat ću vam", hladno je odgovorio Cesare

Cesare je skinuo ogrtač i popeo se na nju. Polako je ulazio u nju, a zatim silovito gurao naprijed i gore dok je prodirao dublje. Čekao je da čuje njezine krike i psovke, ali ona je šutjela. Jedini zvuk u prostoriji bilo je tiho mrmljanje rimskih stražara koji su stajali nedaleko od njih.

Cesare je nastavio obuzet srdžbom, uranjajući u nju silovito dok se ona iznenada nije počela pomicati u istome ritmu. Podigla je svoje jake bokove i počela gurati prepone prema njemu pa mu se učinilo da joj pruža užitak. Cesare ju je nastavio silovati, siguran u svoju pobjedu nad njome. Kada je završio, njezini su obrazi bili zajapureni, a kosa natopljena znojem.

"Trebala bi mi zahvaliti", rekao je dok se dizao s nje.

Pogledala ga je plamtećim plavim očima. "I to je sve što mi možeš dati?" pitala je.

Cesare je izjurio iz prostorije. Međutim i sljedeće dvije noći Cesare je u ponoć posjetio Caterinu i ponovio isti tihi čin nadvladavanja. Rezultat je bio isti. Nakon što bi sve bilo gotovo, rumenih obraza i tijela skliskog od znoja ona bi ga upitala: "I to je sve što mi možeš pružiti?"

Odlučio je nastaviti sve dok se ona ne preda. Ali treće noći, nekoliko minuta nakon što je Cesare prodro u nju ona je naredila: "Odveži me, jer inače to nije natjecanje."

Caterina je ležala posve gola; nigdje nije mogla sakriti oružje, a njegovi krupni i mišićavi stražari stajali su u prostoriji. Kakva mu je opasnost uopće prijetila? Cesare joj je osobno skinuo lance, a zatim nježno odvezao ruke i noge. Ona mu je zahvalno kimnula i prvi put joj se pogled smekšao. Zatim ju je zajahao. Ona je obavila prvo noge, a zatim i ruke oko njega, gurajući ga dublje u sebe. Primila ga je za kosu, povukla mu glavu unatrag i prešla jezikom preko njegovih usana, zatim ga poljubila i tako mu duboko gurnula jezik u usta daje zadrhtao cijelim tijelom. Ubrzo je začuo Caterinine kratke uzvike zadovoljstva i gotovo poludio od ekstaze. Za nekoliko minuta doveli su jedno drugoga do nevjerojatnog vrhunca.

Sljedećeg dana Caterina je odbila jesti ukoliko joj ne dopuste da se okupa u mirisnoj kupelji. Do kade su je odveli u lancima pa ju je okupala jedna od njezinih dvorskih dama koja je preživjela eksploziju. Caterina se jedino zbog kupanja dizala iz kreveta.

Svake noći, tijekom iduća dva tjedna, Cesare bi dolazio u ponoć i zajahao Caterinu. Nakon nekog vremena bi je razvezao, a ona bi ga zagrlila. Stražari nisu napuštali prostoriju jer Cesare nije mogao biti siguran da mu ona u trenutku strasti ili bijesa ne bi pokušala iskopati oči, ali i on i Caterina su ih ignorirali. Zatim su jedne noći dvoje žestokih ljubavnika počeli razgovarati.

"Moraš priznati da čak i silovanje može biti ugodno", rekao je Cesare.

Caterina se nasmijala i lukavo odgovorila: "Ti doista misliš da si me silovao? Griješiš, rimsko kopile, papin sine. Čim sam te ugledala sa zidina dvorca odlučila sam te ili ubiti ili silovati. Da sam ja zarobila tebe, zavezala bih te upravo ovako kako si ti mene, a onda bih te zajahala. Nije važno, ishod je isti."

Caterina je imala istinski dar za strategiju. Tvrdnjom da je zapravo postupio onako kako je ona htjela, pomakla je težište moći na svoju stranu, i tako ga je Caterina bez oružja uspješno razoružala, jer se Cesare osjećao istovremeno pobjednikom i pobijeđenim.

Onoga dana kada su trebali krenuti u Rim, Caterina je pitala Cesarea: "Hoćeš li me poput zarobljene kraljice u lancima voditi rimskim ulicama, kako bi mi se tvoji građani mogli rugati i vrijeđati me, kao što su nekada činili u antičkome Rimu?"

Cesare se nasmijao. Caterina je toga dana izgledala posebno lijepo, makar je tako dugo vremena provela u tamnici. "To mi nije palo na pamet," rekao je, "ali..."

"Znam da ćeš me dati spaliti na lomači, jer sam pokušala ubiti papu", rekla je Caterina.

"Kakve sam samo budale izabrala za glasnike."

"Papin život je često u opasnosti", rekao je Cesare. "On se rijetko zbog toga vrijeđa, pogotovo ako se pokušaj da mu se naudi osujeti. Ako ipak odluči da te objesi ili spali zbog hereze, uvjerit ću ga da sam te kažnjavao svakoga dana otkad sam te zarobio."

"I on će ti povjerovati?" htjela je znati.

"On će to smatrati silovanjem, što je za njega puno teža kazna od smrti, jer vjeruje da silovanje povređuje dušu, a žene voli onako kako ih ja nikada nisam volio", priznao je Cesare. Caterina se zajedljivo nasmijala. "Čovjek mora vjerovati da duša postoji kako bi mogao vjerovati da se ona može povrijediti."

"Ah, ali papa u to doista vjeruje", rekao je Cesare smijući se. "U međuvremenu, budući da si ipak Sforza, odredio sam da te drže zatočenom u Belvedereu. Bez okova. Taj dvorac mi pripada. Ima prekrasne vrtove i divan pogled na grad. Prema tebi će postupati kao prema počasnoj gošći, ali dobro čuvanoj, naravno."

Cesare je ujahao u grad kao junak osvajač. Veličanstvena procesija kojom se slavila njegova pobjeda bila je jedna od najdramatičnijih koju su građani Rima ikada vidjeli. Svi Cesareovi vojnici, laka konjica i švicarski kopljanici, bili su odjeveni u crno od glave do pete; čak su i teretna kola s prtljagom bila prekrivena crnom tkaninom. Cesare je, u oklopu crnom kao ugljen, jahao na čelu kolone u pratnji četiriju kardinala, čija su purpurna ruha činila prekrasan kontrast. U čast njegove pobjede čak je i bik u napadu obitelji Borgia bio oslikan crvenom bojom na crnome stijegu, umjesto na uobičajenom bijelom. Jašući na sjajnom crnom pastuhu, Cesare se doimao poput dostojanstvenoga crnog kraljevića.

Povorka se probijala kroz gomile natiskanih građana koji su ispunili ulice prema Vatikanu. Cesare je pozdravio oca na španjolskome, te se sagnuo i poljubio papinski prsten i uručio papi ključeve gradova i dvoraca koje je osvojio.

Aleksandar, lica ozarena ponosom, podigao je Cesarea na noge i toplo ga zagrlio pred razdraganim mnoštvom.

Odmah nakon procesije Cesare se ispričao ocu i otišao u svoje odaje u Vatikanu.

Cesare se dramatično promijenio u posljednje vrijeme. Nakon što je napokon shvatio da mu se Francuzi smješkaju jer ga drže budalom, nakon što je bezuspješno pokušao osvojiti Rosettu i konačno uvidio da mu čak i sreću sa suprugom kvari uspomena na vlastitu sestru, zakleo se da će skrivati svoje osjećaje. Od toga dana rijetko se mogao vidjeli osmijeh na njegovu licu, a u očima se nije mogao pročitati bijes koji je osjećao.

O, njegovo jadro lice. Cesare je nedavno pretrpio još jedan jak napad francuskog osipa i ovaj put bolest je izdubila duboke jamice na njegovim obrazima, nosu i čelu, a nekoliko okruglih ožiljaka nikako nije htjelo nestati. Na bojnome polju to nije bilo važno, ali u gradu, na svečanosti ili kada je spavao s kurtizanama, to je bilo pravo prokletstvo. Do svoje dvadeset pete godine Cesare Borgia bio je naviknut da ga hvale i da mu se dive zbog njegova dobrog izgleda; sada se osjećao prikraćenim. Crnom tkaninom prekrivio je sva zrcala u svojim odajama i upozorio sluge da ih nikada ne otkrivaju.

Vratile su mu se noćne more, pa da bi ih izbjegao, spavao je danju te radio cijelu noć. I dalje je provodio mnoge sate jašući okolicom Rima, obavijen tamom.

Više nije mogao izdržati da ne vidi Lucreziju. Bio je tako dugo odsutan. Upravo ga je vizija njezina lica vodila u pobjede.

Prošle su gotovo dvije godine otkako su bili zajedno, pa se pitao je li se promijenila. Zanimalo ga je hoće li ona imati isti učinak na njega nakon toliko vremena, nakon njegove ženidbe s Lottie i njezine udaje za Alfonsa. U Cesareovu srcu tinjala je nada da je Lucreziji muž

dosadio, jer je sada, kada je papa promijenio saveznike, Alfonso zapravo predstavljao opasnost za obitelj Borgia.

Mnoge misli rojile su mu se u glavi dok je čekao da ga uvedu u Lucrezijine odaje. Iako se u svakodnevnom životu krajnje bezobzirno izlagao opasnosti i kao da ga ništa nije brinulo, sada se jako zabrinuo. Što će misliti njegova sestra? Hoće li ga manje voljeti?

Onoga trenutka kad je Lucrezia ugledala brata poletjela mu je u zagrljaj, obavila ruke oko njegova vrata i sakrila lice na njegove grudi. "Bože, koliko si mi nedostajao", rekla je očiju punih suza.

Kada je podigla glavu da ga pogleda nije se zgrozila, već ju je samo obuzela strahovita tuga zbog onoga što ga je zadesilo. Držala je njegovo lice među rukama. "Dragi moj Ces, kako je život nepravedan prema tebi..."

On je zbunjeno pogledao u stranu. Njegovo je srce tuklo kao i prije, kao što nije ni za koga drugoga.

"Dobro izgledaš, Crezia", nježno je rekao, a njegove oči nisu mogle sakriti osjećaje. "Jesi li još uvijek sretna?"

Primila ga je za ruku i povelala do kauča. "Samo bi u raj u moglo biti ljepše", rekla je. "Sa svojom djecom i Alfonsom osjećam takvu sreću kakvu nisam mogla ni slutiti da postoji i živim u strahu da ću se uskoro probuditi iz toga očaravajućeg sna."

Osjetio je da se ukočio. "Posjetio sam maloga Giovannija i primijetio da naš sin više nalikuje tebi nego meni", rekao je. "Odaju ga njegove plave kovrče i svijetle oči."

"Ali ne sasvim", rekla je Lucrezia smijući se. "Ima tvoje usne, tvoj osmijeh i tvoje ruke, poput papirnih." Podigla je njegovu ruku i pokazala mu. "Adriana ga dovodi iz tvojih odaja svaki dan i otkako te nema imala sam zadovoljstvo da ga često vidim. On je pametno i razumno dijete, iako, poput tebe, zna iznenada planuti." Nasmijala se, a on joj je na licu mogao pročitati zadovoljstvo.

"A tvoje dijete?" htio je znati. "Jesi li i njime zadovoljna?"

Ozarena lica, s plavom kosom i uvojcima koji su joj padali na čelo i obraze Lucrezia je potvrdno kimnula. "Rodrigo je još premalen, tko zna kakav će biti, ali lijep je i drag poput svojega oca."

Cesare je oprezno pogledao sestru. "Znači još uvijek si zadovoljna svojim mužem?"

Lucrezia je znala da mora pažljivo odgovoriti. Ukoliko pokuša utješiti brata aluzijom da je nesretna, Alfonso bi mogao ostati bez njezine zaštite, a samim time i bez svoje slobode. Ali ako prizna da previše voli muža, ovaj bi mogao izgubiti čak i više. "Alfonso je dobar i čestit čovjek", rekla je. "Dobar je prema meni i prema djeci."

"Znači, kada bi papa pokušao anulirati taj brak, ti ne bi pristala?" odmjerenim glasom pitao je Cesare.

Lucrezia se namrštila. "Cesare, ako bi papa na to samo pomislio, reci mu da bih radije umrla. Ne želim živjeti na ovome svijetu bez Alfonsa... kao što ne želim živjeti bez tebe."

Kada je Cesare toga dana otišao od nje bio je zbunjen. Teško se mirio s njezinom ljubavlju prema mužu, ali ga je tješilo što je tvrdila da njega i dalje voli.

Te noći dok je ležao u krevetu, u sobi osvjetljenoj samo mjesečinom koja se probijala kroz prozor, prisjećao se kako je izgledala, njezina zamamnog mirisa i onoga što mu je rekla. Razmišljao je o gotovo nevidljivoj grimasi koju je napravila kada gaje ugledala. Čuo je njezin glas ispunjen sažaljenjem kada mu je rekla: "Dragi moj Ces, kako je život nepravedan prema tebi..." U tom trenutku znao je da je ona vidjela ne samo ožiljke na njegovu licu, već i one dublje ožiljke na njegovoj duši. Zakleo se da će odsad nositi masku da pokrije nedaću kojom

ga je Bog kaznio. Zakleo se da će se zaodjenuti tajnovitošću, da će nastaviti ratovati, ali ne više za očeva Boga, već protiv njega.

Mjesec dana nakon Cesareova dolaska u Rim, papa je, kao Kristov namjesnik, stajao ispred prekrasno urešenog oltara bazilike Svetoga Petra odjeven u svoje najraskošnije ruho i predvodio svečanu ceremoniju.

Cesare Borgia, francuski vojvoda od Valentinoisa, stajao je pred njim. Vojvodi su skinuli ogrtač pa mu je papa zaogrnuo plašt gonfaloniera⁴⁴ i vrhovnoga zapovjednika papinske vojske, a na glavu stavio grimizni biret. Na kraju mu je uručio zapovjedničku palicu.

Cesare je kleknuo pred papu i s rukom na Bibliji zakleo se na poslušnost te da nikada neće kovati urote kojima bi mogao nanijeti zlo Svetome Ocu ili njegovim nasljednicima i da čak na mukama ili iz straha za vlastiti život neće odati papine tajne.

Aleksandar ga je blagoslovio Zlatnom ružom⁴⁵ i pjevajućim glasom rekao: "Primi ovu ružu kao simbol radosti, dragi sine, jer si pokazao da posjeduješ plemenitost i hrabrost. Neka te Nebeski Otac blagoslovi i čuva od nesreće!"

Kasnije, tijekom privatnoga sastanka u papinskim odajama, na kojemu je jedini svjedok bio Duarte Brandao, Aleksandar je rekao sinu da mu daruje dodatne teritorije i prihod. "Ovom nagradom želimo ti pokazati koliko cijenimo tvoje pobjede, ali trebamo se dogovoriti o nastavku tvog pohoda. Istina je da su Imola i Forli sada naši, ali Firenza, Pesaro, Camerino, pa čak i Urbino, moraju biti osvojeni. Ti, kao vrhovni zapovjednik, moraš ih pokoriti, moramo njima zavladati i tamo uvesti papinsku vlast, ne bismo li osigurali ujedinjenu Romagnu."

Rekavši to Aleksandar se povukao, jer je imao sastanak sa svojom najdražom kurtizanom.

Jubilej se održavao jednom u dvadeset i pet godina pa je Aleksandar zaključio da će tijekom njegova pontifikata biti samo jedna tako velika svečanost. Budući da je taj događaj donosio golem prihod, jer su hodočasnici iz svih krajeva Europe dolazili u Rim čuti papinu uskrсну propovijed, morali su se dobro pripremiti kako bi se osiguralo punjenje riznice svete Katoličke crkve. Papinstvo je od toga moralo imati najveću korist, jer je novac bio potreban za nastavak vojnoga pohoda.

Papa Aleksandar želio je da jubilej bude raskošan i veleban, kako bi dostojno dočarao veličinu Boga. Zbog toga je imao pune ruke posla. Morao je dati izgraditi nove široke i čiste ulice, po kojima će se voziti kočije. Trebalo je srušiti stračare i izgraditi nove zgrade u kojima bi hodočasnici mogli sigurno i udobno odsjesti.

Aleksandar je pozvao Cesarea u svoje odaje i zatražio od njega da se pobrine za organizaciju cijeloga projekta, jer je bilo i u njegovu interesu da jubilej što bolje u uspije u financijskom smislu.

Cesare je pristao, ali je nakon toga priopćio ocu nemilu vijest. "Saznao sam iz pouzdanih izvora da ti dvojica ljudi u tvojoj službi nisu odani. Prvi je papinski šef ceremonija Johannes Burchard."

"A što si čuo o gospodinu Burchardu?" pitao je Aleksandar.

⁴⁴ Gonfaloniere, od gonfalon (tal.), srednjovjekovna ratna zastava s resama ovješena o koplje oko kojeg su se na poziv seniora okupljali vazali. Gonfalonjer - 1) visoka titula koju dodjeljuje papa, 2) zapovjednik u srednjovjekovnim talijanskim gradskim republikama; zastavnik, stjegonoša.

⁴⁵ Zlatna ruža, papinsko odlikovanje za visoke katoličke ličnosti.

Cesare se nakašljao i rekao: "Čuo sam da ga plaća kardinal della Rovere i da vodi dnevnik ispunjen lažima o našoj obitelji, od kojih su neke vrlo skandalozne."

Aleksandar se lukavo nasmijao. "Već dosta dugo znam za taj dnevnik, ali Burchard mi je veoma dragocjen."

"Dragocjen?" začudio se Cesare.

"Poslove koje obavlja službeno kao tajnik su tričavi. Njegova prava vrijednost je u tome, što sve ono što želim da della Rovere sazna kažem Burchardu. To je izvanredan i efikasan sistem koji me do sada odlično služio", objasnio je Aleksandar.

"Jesi li pročitao taj dnevnik?" htio je znati Cesare.

Aleksandar se grohotom nasmijao. "Jesam, tajno naravno, ima već neko vrijeme. Neki dijelovi su vrlo zanimljivi, jer kada bismo doista bili tako izopačeni kakvim nas on prikazuje, trebali bismo se puno više zabavljati. Neki dijelovi su gotovo besmisleni i pokazuju koliko je glup, neki posve smiješni."

Cesare se namrštio. "Siguran sam da jednog dana della Rovere kani to objaviti kao istiniti dokument tvog papinstva. Zar te to ne brine?"

Aleksandrove bistre oči odavale su mudrost. "Cesare, ima toliko ljudi koji se bave ogovaranjem, a koje plaćaju naši neprijatelji, da još jedan ne čini nikakvu razliku."

"Ipak, mogao bi im stati na kraj", rekao je Cesare.

Papa se zamislio nekoliko minuta prije nego što je odgovorio. "Rim je slobodan grad, sine moj," rekao je, "a ja cijenim slobodu."

Cesare je sumnjičavo pogledao oca. "Zar klevetnici i lasci trebaju ostati na slobodi, oče, dok oni koji vladaju i služe narodu ne mogu ništa učiniti da se obrane? Nitko ne vjeruje u istinu. Da se mene pita ja bih te klevetnike strogo kaznio. Ne bi se tek tako izvukli sa svojim skandaloznim lažima i uvredama."

Papu Aleksandra zabavljao je sinov bijes. *Kao da je papa mogao spriječiti ljude da imaju vlastito mišljenje i da ga zapisuju! Bolje je znati što govore nego da to skrivaju.* "Sloboda nije pravo već povlastica, i u ovome trenutku ja je dajem Burchardu. Možda nastupi trenutak kada ću promijeniti mišljenje, ali mi se za sada ideja slobode sviđa."

Cesare je zatim rekao ocu vijest koja je i njega samoga uznemirila, jer je znao što će to značiti za njegovu sestru. "Čuo sam iz nekoliko vrlo pouzdanih izvora, oče, da se netko u našoj obitelji urotio s neprijateljem da nas uništi."

Aleksandrov izraz lica nije se promijenio. "Ne želiš valjda reći da se radi o tvom jednom bratu Jofreu?"

"Ne, oče", rekao je Cesare. "Naravno da ne. Radi se o nekome bliskom, tko nas dovodi u opasnost. Lucrezijin ljubljani kraljević Alfonso."

Izraz napete pozornosti pojavio se na papinu licu, ali samo na trenutak. "To je pakosna kleveta, Cesare. Siguran sam u to. Ne smijemo ga odmah osuditi, jer ga Crezia jako voli. Ipak, pozabavit ću se time."

U tom trenutku prekinula ih je glasna i radosna glazba koja je dopirala s ulice. Aleksandar je prvi došao do prozora, otvorio jedno krilo i nasmijao se. "Dođi ovamo, Cesare i pogledaj."

Cesare je stao kraj oca i pogledao van. Ugledao je maskirane ljude odjevene u crno kako marširaju. Bilo ih je preko pedeset, a umjesto nosova na njihovim maskama bili su golemi uzdignuti penis.

"Što je to?" začuđeno je upitao Cesare.

Aleksandar, kojega je to zabavljalo, odgovorio je: "Pretpostavljam da je to u tvoju čast, sine moj. Nadam se da nisi pozirao za te maske?"

Tijekom nekoliko sljedećih mjeseci, dok je čekao da započne sljedeća etapa njegova pohoda, Cesare je pisao svojoj supruzi Lottie u Francusku i u tim pismima joj opisivao koliko mu nedostaje i kako će uskoro biti zajedno. Međutim, smatrao je da nije dovoljno sigurno da ona dođe u Rim. Kao da ga je gonila neka neprirodna ambicija i mučilo ono čega se plašio. Premda vrlo snažan, bio je vitak i mišićav. Gonjen svojom natjecateljskom naravi prurušen je obilazio okolna sela i izazivao lokalne prvake u šakanju ili hrvanju te ih uvijek pobjeđivao.

Cesare je, poput mnogih plemenitaša toga vremena, vjerovao u astrologiju, pa je posjetio najpoznatijeg dvorskog astrologa, koji je nakon što je proučio zvijezde i planete zaključio da ga čeka vrlo zabrinjavajuća sudbina. Cesare se nije zabrinuo, jer je bio siguran da može prevariti čak i zvijezde ukoliko bude dovoljno pametan.

Kasnije, dok je ručao sa svojom sestrom, nagnuo se preko stola, primio je za ruku te joj uz osmijeh ispričao što je saznao. "Sada znam da mi u dobi od dvadeset i šest godina prijete opasnost da stradam s oružjem u rukama i od oružja. Zato bi trebala iskoristiti priliku da me voliš dok sam još živ."

Lucrezia ga je ukorila. "Nemoj to govoriti, Ces. Bez tebe smo bespomoćni i ja i djeca. Moraš se čuvati, jer otac računa na tebe onoliko koliko i mi."

Svejedno, tjedan dana kasnije, ne bi li iskušao svoju sudbinu, naredio je da se organizira borba s bikovima u kojoj je šest bikova, jedan za drugim, trebalo biti pušteno u posebno sagrađeni prostor na Piazza San Pietro.

Cesare je ujahao u arenu na svojem najdražem bijelom pastuhu i borio se redom sa svakim bikom samo s laganim kopljem, svojim jedinim oružjem, koje bi zabio tako duboko u životinju da ih je uskoro ubio pet. Šesti je bio golem bik boje ebanovine, mišićav i brži od ostalih, jer je bio na vrhuncu snage. Cesare je zamijenio lagano koplje za dvosjekli mač i opet ujahao u arenu. Upotrijebivši svu svoju snagu, jednim je odlučnim zamahom odrubio biku glavu.

Svakoga dana kao da je imao sve veću potrebu staviti na kušnju svoje vještine i hrabrost, izvodeći gotovo nemoguće smione pothvate. Njegovo zakrabiljeno lice, neustrašivost i tajanstvenost počeli su plašiti građane Rima.

Kada se Duarte Brandao obratio papi, zabrinut zbog Cesareova ponašanja, Aleksandar mu je rekao: "Istina je, njegova je osveta strašna i ne podnosi uvrede, ali inače je moj sin Cesare mladić dobre naravi."

Kraljević Alfonso od Aragona, ponositi sin kraljeva, ponašao se shodno svomu podrijetlu čak i kada bi popio previše vina, kao što je bilo te večeri obasjane mjesečinom. Onoga trenutka kada je završila večera u Vatikanu, na kojoj su bili nazočni papa, Lucrezia i njezina braća, ispričao se da mora otići. Rekao im je da se želi vratiti kući, jer ima nešto obaviti. Poljubio je svoju ženu na odlasku, obećavši da će s nestrpljenjem čekati njezin povratak, kad god se ona poželi vratiti.

Zapravo, bilo mu je vrlo nelagodno sjediti u društvu pape i njegovih sinova jer se tajno sastajao s kardinalom della Rovereom. Već je u dva navrata, della Rovere, ponovno gonjen ambicijom, zatražio Alfonsovu podršku i govorio o opasnosti koja je trenutno prijela mladiću. Della Rovere je poticao mladoga kraljevića da se okrene budućnosti, kad nakon pada

obitelji Borgia s vlasti, on, kardinal, postane papa. Napulj se tada neće morati ničega plašiti, jer će on uzeti krunu francuskome kralju i vratiti je zakonitim vlasnicima. Jednoga dana ona će biti Alfonsova.

Alfonso se strahovito plašio da Aleksandar ne otkrije istinu o tim tajnim sastancima. Otkako se iz dvorca Colonna vratio u Rim, često je znao uloviti Lucrezijinu braću kako ga pomno slijede, i znao je da sumnjaju u njegovu izdaju.

Dok je Alfonso prelazio prazan trg ispred bazilike Svetog Petra činilo mu se da njegovi koraci preglasno odzvanjaju pločnikom. Kada se mjesec sakrio za oblake, trg je iznenada obavila potpuna tama. Alfonso je začuo nekakvo komešanje i brzo se okrenuo da vidi prati li ga iko. Nije vidio ništa. Duboko dišući pokušao je umiriti srce koje je snažno tuklo. Nešto nije bilo u redu. Osjećao je to.

Kada su se oblaci iznenada povukli ugledao je kako iz sjene obližnjih zgrada nekoliko maskiranih muškaraca juri prema njemu. Vitlali su primitivnim uličnim oružjem, scrotijem, kožnatim torbicama ispunjenim komadićima željeza pričvršćenim za kožnati držak. Pokušao se okrenuti i potrčati natrag preko trga, ali su ga trojica napadača zgrabila i srušila na tlo. Zatim su se bacili na njega i stali ga udarati svojim oružjem. Pokušao je rukama zakloniti glavu, okrenuti se na trbuh i tako se zaštititi, no scrotijima su ga nemilosrdno udarali po rukama i nogama, dok je on pokušavao prigušiti jauke boli. Tada ga je jedan od napadača udario scrotijem ravno u hrbat nosa. Alfonso je čuo kako mu pucaju kosti i osjetio da gubi svijest.

Upravo u trenutku kada je jedan od napadača izvukao bodež i rasparao Alfonsa od vrata do trbuha, začuo se povik papinskog stražara. Napadači su se trgnuli i potrčali prema jednoj od ulica koja je vodila s trga.

Stražar se nagnuo nad mladića i pokušao ocijeniti težinu ozljeda. Znao je da mora donijeti brzu odluku. Mogao je odmah pružiti pomoć nesretnom čovjeku ili pojuriti za ološem koji ga je napao. Tada je, na bljedo mjesecini, prepoznao Alfonsa, papina zeta.

Izbezumljeno je počeo zazivati upomoć. Zatim je brzo skinuo svoj plašt i pokušao zaustaviti krvarenje iz goleme rane na mladićevim prsima. Neprestano vičući upomoć, očajni čovjek odnio je Alfonsa u obližnji stožer papinske straže i nježno ga položio na metalni krevet.

Smjesta su pozvali vatikanskoga liječnika, koji se ubrzo našao kraj Alfonsa. Rana, iako velika, na sreću nije bila duboka. Koliko je liječnik mogao zamijetiti, nisu stradali vitalni organi, a brza reakcija stražara spriječila je da kraljević iskrvari.

Vatikanski liječnik, praktičan i iskusan čovjek, hitro se osvrnuo oko sebe i pokazao jednom od stražara da mu doda čuturu s konjakom. Izlio je alkohol na otvorenu ranu, te je zašio. Nažalost nije mogao učiniti ništa da spasi nekoć lijepo mladićevo lice, osim da stavi obloge na smrskani nos i da se pomoli da zacijeli bez veće štete.

Duarte je pozvao Aleksandra od stola i šapnuo inu što se dogodilo.

Papa je naredio da Alfonsa odnesu u njegove privatne odaje i smjeste u krevet u jednu od njegovih soba. Pozvano je šesnaest najboljih stražara da ga čuvaju. Zatim je naložio Duarteu da pošalje hitnu poruku napuljskome kralju s objašnjenjem što se dogodilo njegovu nećaku i s molbom da u Rim pošalje svojeg osobnog liječnika i Sanciu da njeguje brata i utješi Lucreziju.

Aleksandar se bojao priopćiti Lucreziji što se dogodilo, ali je znao da mora. Vrativši se k stolu stao je točno ispred nje. "Na trgu se dogodila nesreća. Nekoliko podmuklih razbojnika napalo je tvojega ljubljenog supruga Alfonsa."

Na Lucrezijinu licu moglo se vidjeti da je užasnuta. Odmah je ustala. "Gdje je on? Je li teško ranjen?"

"Rane su vrlo ozbiljne," rekao je Aleksandar, "ali pomolimo se da nisu i smrtonosne."

Lucrezia se okrenula prema braći. "Ces, Jofre, učinite nešto. Pronađite te hulje, bacite ih u ćeliju i pustite divlje pse da ih rastrgaju." Potrčala je plačući. "Papa, odvedi me k njemu."

Aleksandar ju je smjesta poveo, dok su ih Cesare i Jofre slijedili.

Mladi Alfonso ležao je bez svijesti, tijela pokrivena pamučnom plahtom, dok mu je krv tekla iz rana na licu. Čim ga je Lucrezia ugledala vrisnula je i izgubila svijest. Jofre ju je uspio uhvatiti u naručje i odnijeti do obližnje stolice. Cesareovo lice bilo je prekriveno karnevalskom krinkom, ali je Jofre primijetio po njegovu držanju da nije u onakvom šoku u kakvom se on nalazio. "Brate?" pitao je Jofre. "Tko bi mogao imati razlog za ovaj napad?"

Samo su se užarene Cesareove oči vidjele kroz krinku. "Mali brate, svaki od nas ima više neprijatelja nego što može zamisliti", odgovorio je. Zatim je nevoljko dodao: "Idem vidjeti mogu li što saznati", nakon čega je napustio prostoriju.

Čim je Lucrezia došla k svijesti naredila je slugama da donesu čiste zavoje i toplu vodu. Zatim je pažljivo podigla plahtu da vidi kakve su sve rane nanijeli njezinu ljubljenom, ali kada je ugledala rez od vrata do trbuha pozlilo joj je i morala je brzo opet sjesti.

Jofre je ostao kraj nje pa su zajedno probdjeli noć čekajući da Alfonso otvori oči. Prošla su dva dana prije nego što se on uopće pomaknuo, a u tome vremenu stigli su Sancia i liječnik iz Napulja. Sancia se sva izbezumljena sagnula poljubiti bratovo čelo, ali nije mogla pronaći mjesto koje nije bilo ranjeno pa je podigla njegovu ruku i utisnula cjelov na ozlijeđene i potamnjele prste.

Poljubila je Lucreziju i svojega muža Jofrea, koji čak i u tim groznim okolnostima nije mogao sakriti koliko je sretan što je vidi. Jofreu se Sancia učinila ljepšom no ikad, tamne guste kovrčave kose, obraza rumenih zbog straha za brata, očiju blistavih od suza, pa ju je još više zavolio.

Sjela je kraj Lucrezije i primila je za ruku. "Draga moja sestro", rekla je Sancia. "Kako je grozno što su ti strašni nitkovi ozlijedili našega milog kraljevića. Sad sam ja tu, pa se ti možeš spokojno odmoriti dok se ja brinem za brata."

Lucrezia je bila tako zahvalna što vidi Sanciu daje opet stala plakati. Sancia ju je tješila. "Gdje je Cesare? Je li štogod saznao? Je li uhvatio napadače?"

Lucrezia je bila tako iscrpljena da je samo niječno odmahivala glavom. "Moram se odmoriti," rekla je Sancii, "ali samo nakratko. Zatim ću se vratiti i čekati da se Alfonso probudi, jer želim da prvo ugleda moje lice kada otvori oči."

Ostavila ih je i poslala s Jofreom do Santa Marije in Portico gdje je pozdravila svoju djecu i Adrianu te iscrpljena legla na postelju. Malo prije nego što je utonula u dug san bez snova, sjetila se nečega što ju je uznemirilo.

Njezin brat Cesare. Njegova reakcija kada je čuo vijest ili, bolje rečeno, nedostatak reakcije. Što se događalo pod tom krinkom?

Nekoliko dana kasnije Jofre i Sancia napokon su ostali sami u svojim odajama. Prošlo je već nekoliko dana otkako je ona stigla i on je čeznuo provesti neko vrijeme nasamo s njome, iako je shvaćao njezinu brigu za brata.

Dok se presvlačila za spavanje Jofre joj je prišao i zagrlio je. "Doista si mi nedostajala," rekao je, "i jako mi je žao zbog tragedije koja se dogodila tvojemu bratu."

Sancia je stajala gola pred njime i zagrlila ga oko vrata. U tom rijetkom trenutku nježnosti naslonila je glavu na njegovo rame. "O tvojem bratu bismo morali porazgovarati", blago je rekla Sancia.

Jofre se odmaknuo da joj može vidjeti lice. Bila je zapanjujuće lijepa, a briga za Alfonsa činila je da izgleda nježnije no obično. "Nešto te brine u vezi s Cesareom?" pitao je.

Sancia je legla na krevet i pokazala Jofreu da joj se pridruži. Okrenula se na bok dok se on svlačio. "Brine me puno toga u vezi s Cesareom", rekla je. "Zbog onih bizarnih maski koje nosi u zadnje vrijeme izgleda vrlo zlokobno."

"Nosi ih kako bi sakrio ožiljke od osipa, Sancia", objasnio je Jofre. "Srami se zbog njih."

"Jofre, ne radi se samo o tome", rekla je Sancia. "Otkako se vratio iz Francuske postao je vrlo tajnovit. Promijenio se, osjećam to. Bilo da je opijen vlastitom moći, ili mu je sifilis osim lica napao i mozak, bojim se za sve nas."

"Njegova najveća želja je da zaštiti našu obitelj, učini Rim snažnijim, da ujedini gradove-države da se njima može vladati na odgovarajući način pod paskom Svetoga Oca", rekao je Jofre.

"Nije tajna da ne volim tvojega oca otkad me je otjerao odavde", odlučnim glasom rekla je Sancia. "Da se ne radi o dobrobiti mojega brata ne bih više nikada nogom kročila u Rim. Ukoliko želiš biti sa mnom moraš se vratiti u Napulj, jer ja ovome papi ne vjerujem."

"Još uvijek si na njega ljuta i to s razlogom, ali možda ta mržnja s vremenom splasne", rekao je Jofre.

Sancia je znala da to nije moguće, ali je također shvaćala da se ona i Alfonso nalaze u vrlo opasnom položaju, pa je stoga odlučila šutjeti. Ipak se pitala što Jofre misli o svojem ocu, što se uopće usudi osjećati prema njemu.

On je legao u krevet kraj nje i nalaktio se gledajući je. Ona je opet postala svjesna koliko je on dobrodušno naivan. "Jofre," rekla je dodirnuvši mu rukom obraz, "nikada nisam skrivala da sam te, kada sam se za tebe udala, smatrala premladim i ne odviše pametnim. Otkako sam te počela shvaćati, vidim dobrotu tvoje duše. Znam da umiješ voljeti onako kako nitko u tvojoj obitelji ne umije."

"Crezia zna voljeti", branio ju je Jofre. Sjetio se također s kakvom je lojalnošću njegov brat skrivao njegovu tajnu, te zamalo dodao da i Cesare zna voljeti, ali ipak nije.

"Da, Crezia zna voljeti i to je njezina nesreća, jer će joj srce biti rastrgnuto na komadiće zbog neizmjerne ambicije tvojega oca i brata", rekla je Sancia. "Zar ne vidiš tko su oni zapravo?"

"Otac vjeruje u svoju misiju prema Crkvi," objasnio je Jofre, "a Cesare želi da Rim bude onako veličanstven kao što je bio u vrijeme njegova imenjaka Julia Cezara. On vjeruje daje njegov poziv da vodi svete ratove."

Sancia mu se blago nasmiješila. "Jesi li ikada razmišljao o tome što je tvoj poziv? Je li te itko ikada pitao ili primijetio što ti želiš? Kako se svladavaš da ne mrziš brata koji ti krade očevo divljenje, ili oca koji te jedva primjećuje?"

Jofre je prešao rukom preko glatke maslinaste kože njezinih ramena. Taj dodir mu je donosio veliko zadovoljstvo. "Dok sam rastao sanjao sam o tome da postanem kardinal. Oduvijek. Miris papinih odora, dok me je kao dijete držao u naručju a ja naslanjao glavu na njegovo

rame, ispunjavao me ljubavlju prema Bogu i čežnjom da mu služim. Ali prije nego što sam mogao birati, otac je odlučio kako mogu biti od koristi u Napulju. Morao sam se oženiti tobom. Tako sam zavolio tebe onom ljubavlju koju sam čuvao za Boga."

Tolika odanost prema njoj još više je pojačala njezinu potrebu da mu ukaže koliko su ga oštetili.

"Sveti Otac je često bezočan kada želi nešto postići", rekla je Sancia. "Vidiš li ti tu bezočnost, pod krinkom razboritosti? A Cesareova ambicija graniči s ludilom, zar to ne uviđaš?"

Jofre je zatvorio oči. "Ljubavi moja, ja vidim više nego što ti misliš."

Sancia ga je strastveno poljubila, potom su vodili ljubav. Nakon nekoliko zajedničkih godina on je postao nježan i pažljiv ljubavnik; ona ga je tome podučila. Više od svega želio joj je pružiti zadovoljstvo.

Kasnije su ležali zajedno, pa premda je Jofre šutio, Sancia je osjećala da ga mora upozoriti kako bi zaštitila samu sebe. "Jofre, ljubavi moja, ako je tvoja obitelj pokušala ubiti mojega brata, ili nije učinila ništa da to spriječi, a mene su otjerali odavde iz, političkih razloga, što misliš koliko ćemo još dugo biti sigurni? Koliko će nam još dopustiti da budemo zajedno?"

"Neću dopustiti da nas bilo što razdvoji", prijeteći je rekao Jofre. To nije bila samo izjava ljubavi već obećanje osvete.

Cesare je proveo jutro jašući ulicama Rima i ispitujući građane o napadu na Alfonsa. Je li netko čuo glasine o strancima u gradu? Je li netko vidio nešto što bi pomoglo u potrazi? Kad nije uspio ništa saznati vratio se u Vatikan, gdje gaje Aleksandar podsjetio da se treba sastati s kardinalom Riariom zbog planova za jubilej.

Cesare je ručao s kardinalom na terasi kardinalove palače te mu ponudio novčanu naknadu za predstojeće svečanosti, kao i za čišćenje grada.

Nešto kasnije krenuli su uskom uličicom trgovcu umjetninama koji je prodavao antikvitete. Kardinal Riario imao je krasnu privatnu zbirku, a hvaljeni trgovac umjetninama imao je prekrasnu novu skulpturu koju je kardinal želio pogledati.

Nakon nekoliko minuta zaustavili su se ispred teških, izrezbarenih drvenih vrata i kardinal je pokucao. Razroki starac duge, sijede kose i lukavog osmijeha otvorio im je vrata i pustio ih unutra.

Kardinal ih je predstavio. "Giovanni Costa, doveo sam znamenitog Cesarea Borgiu, vrhovnoga zapovjednika papinske vojske da vidi tvoje kipove."

Gio Costa im je slatkorječivo zaželio dobrodošlicu i ushićeno ih proveo kroz svoj antikvarijat do dvorišta prepunog kipova. Cesare je razgledao pretrpani prostor. Na stolovima i posvuda po prašnjavom tlu ležale su mramorne ruke, noge, nedovršene biste i mramorni kipovi. U udaljenom kutu dvorišta nalazio se predmet prekriven tkaninom.

Cesare je radoznalo pokazao na njega. "Što je tamo?"

Costa ih je poveo do prekrivenog predmeta. Dramatičnim zamahom povukao je tkaninu s kipa. "Ovo je najvjerojatnije najljepša umjetnina koju sam ikada posjedovao."

Cesare je nehotice duboko udahnuo kada je ugledao prekrasno isklesanog Kupidona⁴⁶ od bijeloga mramora. Oči su mu bile poluzatvorene, pune usne dražesno zaobljene, izraz lica kao da sanjari, ali istovremeno ispunjen čežnjom. Kip je bio tako prozračan kao da je isklesan od svjetla, krila tako istančana da se činilo kao da bi taj kerubin mogao u svakom trenutku poletjeti. Ljepota kipa, njegova savršenost, ostavili su Cesarea bez daha.

⁴⁶ Kupidon, u starorimskoj mitologiji bog ljubavi (Amor).

"Kolika mu je cijena?" pitao je Cesare.

Costa je hinio da ga ne želi prodati. "Kada se sazna da ga imam cijena će skočiti nebu pod oblake", rekao je.

Cesare se nasmijao i ponovio: "Koliko tražite za njega sada?" Pomislio je koliko će se Lucreziji svidjeti.

"Današnja cijena, za vas, Eminencijo, je dvije tisuće dukata", odgovorio je.

Prije nego što je Cesare stigao bilo što reći kardinal Riario stade kružiti oko kipa, pipati ga i proučavati. Zatim se okrenuo prema Costi i rekao: "Dragi moj čovječe, ovo nije starina. Čini se da je nedavno isklesano."

"Imate dobro oko, kardinale. Ja nisam ni tvrdio da je staro, ali nije napravljeno ni jučer, već prošle godine. Autor je talentirani mladi umjetnik iz Firence", rekao je Costa.

Kardinal je odmahnuo glavom. "Ne zanimaju me suvremena djela, ne skupljam ih. Pogotovo ne po tako pretjerano visokoj cijeni. Hajde, Cesare. Idemo."

Ali Cesare, očaran, nije želio odustati, već je, bez daljeg savjetovanja i rječkanja izjavio: "Ne zanima me koliko košta i kada je napravljen, moram imati taj kip."

Costa se pravdao: "Meni ne pripada cjelokupna dobit, jer umjetniku i njegovu posredniku moram poslati njihov dio, a i prijevoz je skup..."

Cesare se nasmiješio. "Vaš posao je obavljen, jer već sam rekao da moram imati to djelo, stoga ću vam platiti cijenu koju tražite. Neka bude dvije tisuće..." rekao je i sjetivši se nečega u zadnji tren upitao: "Kako se zove mladi kipar?"

"Buonarroti. Michelangelo Buonarroti. Čini se daje talentiran, zar ne?"

Rimom su opet bujale glasine. Prvo se pričalo da je Cesare pokušao ukloniti još jednoga brata, svojeg šurjaka, ali kada je on to javno porekao, tu glasinu je ubrzo zamijenila druga. Građani su sada pričali da se obitelj Orsini, ljuta jer je Lucrezia upravljala Nepijem, osvetila njezinu mužu, savezniku njihovih neprijatelja Collona.

Ali u vatikanskim odajama bilo je drukčijih briga. Papa je, nakon nekoliko napada izazvanih niskim tlakom vrlo oslabio i bio prikovan za krevet. Lucrezia, koja je bila uz muža tijekom prvih dana oporavka, sada je često prepuštala Sanci da se brine o bratu, dok je ona nje govala oca. Činilo se da je vrlo slab i njezino društvo mu je godilo.

"Reci mi istinu, papa," pitala ga je jednog dana, "ti nemaš ništa s napadom na Alfonsa, zar ne?"

"Slatko moje dijete," odgovorio je Aleksandar pridigavši se u postelji, "ne bih nikada nudio onome koji ti je podario toliko sreće. Upravo sam zbog toga postavio toliku stražu pred vrata njegovih odaja."

Lucrezia se umirila uvjerivši se da njezin otac nije naredio zlo koje je zadesilo njezina muža. Upravo u trenutku dok je papa tješio svoju kćer, dvojica crnomanjastih Napolitanaca, Sancinih poznanika, ušli su u Vatikan i otišli k Alfonsu. Alfonso se oporavljao, toga se dana osjećao prilično dobro, iako je prošlo svega dva tjedna od napada. Mogao je stajati, ali ne i hodati.

Alfonso je toplo pozdravio pridošlice, zatim zamolio sestru da ih na trenutak ostavi same kako bi mogli razgovarati onako kako to čine muškarci kada žene nisu prisutne. Pojasnio je da nije vidio tu dvojicu prijatelja već nekoliko mjeseci, od posljednjeg boravka u Napulju.

Zadovoljna što vidi brata sretnog, Sancia je otišla iz Vatikana posjetiti Lucrezijinu djecu. Nije planirala dugo izbivati, a bila je uvjerena da je on u društvu te dvojice na sigurnome.

U Rimu je taj zlatni dan u kolovozu bio topliji od drugih, a vatikanski vrtovi bili su u punom cvatu. Cesare je polako šetao sam, uživajući u spokoju visokih cedrova, tihom žuboru fontana i veselom cvrkutu ptica. Rijetko je osjećao takav mir. Vrućina mu nije smetala, zapravo, uživao je u njoj. Bilo je to, bez sumnje, zbog njegove španjolske krvi. Duboko se zamislio razmišljajući o vijestima koje je upravo dobio od Don Michelotta, kad je na puteljku ispred sebe ugledao prekrasan egzotični crveni cvijet. Sagnuo se da ga bolje pogleda i u tom trenutku začuo fijuk strijele opasno blizu svoje glave. Strijela se zabila u obližnji cedar.

Nagonski se bacio na tlo kada je proletjela još jedna strijela. Dok je zazivao svoje stražare okrenuo se u stranu da pogleda odakle dolazi napad.

Na balkonu vatikanske palače stajao je njegov šurjak Alfonso, kojega su pridržavala dvojica napolitanskih stražara. Jedan je pripremao svoj samostrijel da može opet gađati, dok je Alfonso ciljao ravno u Cesarea. Njegova strijela zabila se u tlo nekoliko centimetara od Cesareove noge. Cesare je još jednom pozvao svoje stražare vičući: "Izdajnik! Izdajnik! Na balkonu!" Automatski je posegnuo za mačem pitajući se kako da ubije svojega šurjaka prije nego što ovaj njega pogodi strijelom.

Vatikanski stražari su napokon trčali prema njemu vičući i on je vidio kako Alfonso nestaje s balkona. Cesare je izvukao strijelu iz zemlje pokraj sebe, ali onu koja se zabila u cedar nije mogao iščupati. Odmah je odnio strijelu vatikanskome stručnjaku, čovjeku koji se dobro razumio u metale i razne tvari. Ovaj je potvrdio ono što je Cesare sumnjao. Vrh strelice bio je natopljen smrtonosnim otrovom, čak bi i ogrebotina bila kobna.

Cesare je zatim otišao u vatikanske odaje gdje je Lucrezia nježno ispirala muževe rane. Alfonso je nepomično ležao, dok mu se na blijedim, golim prsima još uvijek jasno vidio crveni ožiljak od bodeža. Dvojica muškaraca koji su bili s njim na balkonu pobjegla su jednim od vatikanskih hodnika, ali su im Cesareovi ljudi bili za petama.

Cesare nije ništa rekao svojoj sestri. Alfonso je nervozno pogledavao Cesarea. Nije bio siguran je li ga ovaj prepoznao za vrijeme napada U vrtu. Cesare mu se nasmiješio, zatim se nagnuo prema njemu kao da ga želi ohrabriti i šapnuo mu na uho: "Ono što je započeto u vrijeme objeda bit će dovršeno za večerom."

Zatim se uspravo netremice gledajući u kraljevića i poljubio sestru prije odlaska. Nekoliko sati kasnije u toj istoj sobi u Vatikanu u kojoj se Alfonso oporavljao Lucrezia i Sancia pravile su planove da otputuju u Lucrezijinu palaču u Nepi. Dok bi se Alfonso oporavljao one bi provodile vrijeme s djecom i jedna s drugom, jer su bile razdvojene kada je Sancia bila protjerana u Napulj. Lucrezia je počela veoma cijeniti Sanciu zbog njezina borbenog duha, te su se njih dvije iskreno zavoljele.

Alfonso je zaspao dok su njih dvije sjedile kraj njegove postelje i tiho razgovarale. Odjednom ga je probudilo snažno kucanje na vratima. Kada ih je Lucrezia otvorila iznenadila se ugledavši Don Michelotta.

"Rođače Miguale, što ti tu radiš?" pitala je smiješeći se.

"Došao sam posjetiti tvog muža u vezi s nekim vatikanskim poslom", odgovorio je Michelotto, sjetivši se s nježnošću vremena kada je nosio Lucreziju na ramenima dok je još bila dijete. Poklonio se i upitao: "Mogu li te nešto zamoliti? Otac te želi vidjeti, a ja bih za to vrijeme htio nasamo razgovarati s tvojim mužem."

Lucrezia je oklijevala samo trenutak pa pristala. "Naravno da ću otići do pape, a Sancia će ostati, jer je Alfonso nešto slab večeras."

Michelottovo lice zadržalo je izraz ljubaznosti. Nagnuo se prema Sanci i uz ispriku pojasnio: "Taj razgovor je vrlo povjerljiv."

Alfonso nije rekao ni riječi. Hinio je da spava, nadajući se da će Michelotto otići, jer mu nije želio objašnjavati stoje tog poslijepodneva radio na balkonu.

Lucrezia i Sancia izašle su iz prostorije i krenule put papinih odaja, ali prije no što su stigle do kraja hodnika, Michelotto ih je pozvao da se hitno vrate.

Dotrčale su nazad u sobu i zatekle Alfonsa kako leži na krevetu kao da spava, no koža mu je poprimila plavičastu boju, a tijelo bilo ukočeno i mrtvo.

"Izgleda da je došlo do krvarenja", tiho je objasnio Michelotto, "jer je iznenada prestao disati." Nije spomenuo snažne ruke koje je prije toga obavio oko Alfonsova vrata.

Lucrezia se bacila na muža i slala nekontrolirano plakati, a Sancia cviljeti i vrištali, te se bacila na Michelotta bez prestanka ga udarajući šakama po grudima. Kada je Cesare ušao Sancia se bacila na njega, grebla ga još više vrišćći. "Prokleta kopile! Bezbožni vrazji izrode!" vikala je.

Stala je čupati kosu i uskoro se na podu kraj njezinih nogu stvorila hrpa dugih, tamnih uvojaka. Pojavio se Jofre, prišao joj i stao primati na sebe njezine udarce, sve dok joj nije ponestalo snage i dok nije prestala vrištati. Nakon toga ju je zagrlio i tješio dok nije prestala drhtati. Zatim ju je odveo u njihove odaje.

Tek kada je Cesare pustio Michelotta da ode, Lucrezia je podigla glavu s grudi mrtvoga muža i okrenula se prema Cesareu. Suze su joj tekle niz obraze kada je rekla: "Brate, ovo ti nikada neću oprostiti, jer si mi uzeo dio srca i ono više nikada neće moći voljeti. Nikada neće biti tvoje, jer više nije moje. Čak će i naša djeca ispaštati zbog ovoga."

Htio je doprijeti do nje, objasniti da se Alfonso prvi latio oružja, ali vidjevši njezinu bol, nije mogao progovoriti.

Lucrezia je istrčala iz prostorije i odjurila u očeve odaje. "Oče, moji osjećaji prema tebi više nikada neće biti kao prije", prijetila je. "Unesrećio si me više nego što možeš zamisliti. Ako je netko izvršio taj strašni čin po tvom nalogu trebao si iz ljubavi prema meni bolje razmisliti. Ako je to djelo mojega brata trebao si ga zaustaviti. Neću više nikada voljeti ni jednoga od vas dvojice, jer ste iznevjerili moje povjerenje."

Papa Aleksandar podigao je glavu da je pogleda, dok mu se na licu ocrtavalo iznenađenje. "Crezia, o čemu pričaš? Što se dogodilo?"

Njezine svijetle oči bile su zamagljene tugom. "Iščupao si mi srce iz grudi i prekinuo vezu koja je sklopljena na nebu."

Aleksandar je ustao i polako prišao kćeri, ali se suzdržao da je zagrli, jer je bio siguran da bi ustuknula od njegova dodira. "Moje slatko dijete, nikada nisam želio da se tvom mužu dogodi neko zlo, ali on je pokušao ubiti tvog brata Cesarea. Želio sam ga zaštititi i naredio da ga čuvaju," rekao je Aleksandar, pognuo glavu i dodao, "ali nisam mogao zaustaviti tvog brata da zaštiti samoga sebe."

Lucrezia je vidjela po očevu licu koliko je uzrujan. Pala je na koljena pred njegove noge, prekrila lice rukama i zaplakala. "Papa, pomoz mi da shvatim kakvo je to zlo na ovome svijetu. Kakav je to Bog koji dopušta da se ugasi takva ljubav? Ovo je ludilo! Moj muž je

pokušao ubiti mojega brata, a moj brat je ubio mojega muža? Njihove će duše biti izgubljene u paklu, bit će prokleti. Nikada ih više neću vidjeti. Zbog jednog tragičnog čina izgubila sam ih zauvijek."

Aleksandar je položio ruku na kćerinu glavu i pokušao zaustaviti njezine suze. "Tiho, tiho", ponavljao je. "Bog je milostiv, oprostit će im obojici. U suprotnome ne bi bilo razloga za njegovo postojanje. Jednoga dana, kada se završi ova zemaljska tragedija, svi ćemo opet biti zajedno."

"Ne mogu čekati vječnost da bih bila sretna", krikнула je Lucrezia, ustala i istrčala iz prostorije.

Ovaj put nije bilo dvojbe. Svi su znali da je Cesare odgovoran za ubojstvo. Međutim, vijest o napadu u vrtu se proširila, pa je većina Rimljana smatrala da je njegov postupak opravdan. Uskoro su uhićena dvojica Napolitanaca, priznali su i bili obješeni na trgu.

Ali čim je splasnulo prvi šok, Lucreziju je obuzeo bijes. Ušla je u Cesareove odaje vrišteći da je prvo ubio svojega brata, a sada svojega šurjaka. Aleksandar je pokušao utjecati na Cesarea da se ne naljuti, jer nije želio nesuglasice između njegovo dvoje najdraže djece. Ipak, Cesare je bio zapanjen i ljut, jer je njegova sestra smatrala da je ubio njihova brata Juana. Nije mu nikad palo na pamet da se opravdava pred njom, jer nije mogao pretpostaviti da bi ona mogla posumnjati u njega.

Nakon nekoliko tjedana Aleksandar i Cesare više nisu mogli podnijeti da gledaju uplakanu Lucreziju, ni da budu svjedoci njezine nesreće. Isprva su je izbjegavali, a zatim stali ignorirati. Kada ju je Aleksandar pokušao poslati s djecom natrag u Santa Mariju in Portico, Lucrezia je inzistirala da ode iz Rima u Nepi i povede sa sobom djecu i Sancu. Ocu je rekla da njezin brat Jofre također može poći s njima, ali da drugi brat nije dobrodošao. Malo prije odlaska obavijestila je Aleksandra da više nikada ne želi razgovarati s Cesareom.

U Cesareu se vodila unutarnja borba da ne krene za Lucreziom, jer joj je očajnički želio objasniti. Ipak, bio je svjestan da to neće pomoći. Odlučio je stoga zaokupiti misli pripremanjem za vojni pohod. Prvo je morao poći u Veneciju i uvjeriti se da se neće miješati, premda su Rimini, Faenza i Pesaro bili teritoriji pod njezinom zaštitom.

Nakon više dana provedenih na moru, Cesare je napokon bio nadomak Veneciji. Pred njim se iz nepreglednih tamnih voda, poput mitskoga zmaja, stvorio golem, svjetlucavi grad pastelnih boja izgrađen na stupovima. Ugledao je Trg svetoga Marka i Duždevu palaču.

Iz luke su ga povelu u veličanstvenu maursku palaču nedaleko od kanala Grande gdje ga je dočekalo nekoliko venecijanskih plemića koji su mu zaželjeli dobrodošlicu. Nakon što se udobno smjestio, Cesare je zatražio sastanak s članovima Velikoga vijeća. Objasnio im je papino stajalište i ponudio nagodbu: ako dođe do turske invazije, papinska će vojska braniti Veneciju, zauzvrat Venecija će povući svoju zaštitu Riminija, Faenze i Pesara.

Tijekom raskošne ceremonije, Vijeće je prihvatilo njegovu nagodbu i ogrnulо Cesarea grimiznim plaštem počasnoga građanina. Postao je "venecijanski gospodin".

Dvije godine koje je Lucrezia provela s Alfonsom bile su najsretnije godine njezina života, vrijeme kada je mislila da su se sva obećanja koja joj je otac dao dok je još bila dijete obistinila. Bol koju je osjećala zbog Alfonsove smrti nadilazila je gubitak njegova slatkog osmijeha, bistrih očiju i naočitosti. Nadilazila je njihov zajednički smijeh, čak i gubitak nevinosti, nakon što je prvi put spavala s Cesareom, jer tada je vjerovala ocu, vjerovala u

bratovu ljubav i u nepogrešivost Svetoga Oca. Nakon Alfonsove smrti sve je to za nju prestalo postojati. Osjećala se da ju je i otac napustio, onako kako ju je napustio njezin Bog. Otputovala je u Nepi sa Sancierom, Jofreom, sinovima Giovannijem i Rodrigom i samo pedeset najodanijih dvorana.

Tlamo su, svega godinu dana ranije, ona i Alfonso provodili sate vodeći ljubav, birajući skupocjeno pokućstvo i prekrasne draperije kojima su željeli ukrasiti svoj dvorac, šetali drvoredom visokih, tamnih hrastova i okolnim voćnjacima.

Nepi je bio gradić s malim glavnim trgom i ulicama načičkanim gotičkim kućama, te s nekoliko palača u kojima su živjeli plemenitaši. Bila je tu i crkva, prekrasna crkva sagrađena na mjestu gdje je nekada bio Jupiterov hram. Ona i Alfonso šetali su tim ulicama držeći se za ruke, smijući se zadovoljni osebnjuošću toga grada. Ali sada se Lucreziji Nepi učinio melankoličnim, kao i njezine misli.

Bilo da je sa svojega prozora u dvorcu gledala tamni vulkan Bracciano ili plavičasti Sabinjski planinski lanac, stala bi plakati. U svemu je vidjela Alfonsa.

Jednoga vedrog sunčanog dana Sancia i ona nosile su djecu dok su šetale okolicom grada. Lucrezia se doimala mirnijom nego obično, ali ju je iznenada blejanje ovaca i tugaljiva melodija pastirske frule nanovo bacila u melankoliju.

Bilo je noći, zaklinjala se, pravih noćnih mora, kada bi se okrenula vidjela bi kraj sebe svojega naočitog muža kako leži u postelji, ali kada bi pružila ruku da ga dotakne, jedino što bi osjetila bile su hladne plahte i praznina te je opet bila sama. Tijelo i duša su je boljeli od čežnje za njim. Izgubila je tek i volju za životnim radostima. Svakoga jutra budila se umornija nego što bi prethodne večeri legla i samo su joj djeca mogla izmamiti nekoliko rijetkih osmijeha. Jedino što je učinila prvih mjesec dana u Nepiju bilo je da naruči da se dječacima sašije nešto odjeće, dok ju je već igranje s njima iscrpljivalo.

Sancia je naposljetku čvrsto odlučila pomoći šurjakinji da se oporavi. Potisnula je vlastitu tugu, te se posvetila Lucreziji i njezinoj djeci. Jofre joj je uvelike pomagao, tješio Lucreziju kad god bi plakala, satima se igrao s djecom u dvorcu i po okolnim poljima, čitao im priče i pjevao svake večeri kada bi ih stavio na počinak.

Za to vrijeme Lucrezia je počela preispitivati svoje osjećaje prema ocu, bratu i Bogu.

Cesare je bio u Veneciji više od tjedan dana kada je odlučio da je došlo vrijeme da se vrati u Rim i nastavi svoj pohod. Stoga je večer prije odlaska Cesare večerao s bivšim kolegama sa sveučilišta u Pisi, uživao u dobrom vinu i razgovoru, prisjećao se starih vremena.

Koliko god se Venecija danju činila svijetlom i blještavom, prepunom ljudi, svijetlih palača i pozlaćenih krovova, raskošnih crkava i prekrasnih zaobljenih mostova, noću je djelovala sablasno. Vlaga koja se digla s kanala obavila bi grad gustom maglom u kojoj se je bilo teško snalaziti. Između zgrada i kanala ulice su se pružale poput paukovih nogu i davale dobar zaklon lopovima i huljama koji se nisu usuđivali izlaziti danju.

Dok se Cesare uskom uličicom vraćao u svoju palaču, pažnju mu je privukla zraka svjetla koja se prosula kanalom.

Osvrnuo se oko sebe jer su se negdje otvorila vrata.

Prije nego što se uspio snaći, trojica muškaraca, odjeveni u odrpanu seljačku odjeću pojurila su prema njemu. Kroz izmaglicu je ugledao kako im se sjaje oštrice bodeža.

Hitro se okrenuo i ugledao još jednog čovjeka, čiji se bodež također presijavao u mraku, kako iz suprotnog smjera ide prema njemu.

Cesare se našao u klopci. Nije imao kamo. Ulaz u uličicu i izlaz iz nje zapriječili su muškarci koji su bili spremni baciti se na njega u svakome trenutku.

Instinktivno je skočio na glavu u blatnjavu vodu kanala, koji se nalazio uzduž uličice, prepunu smeća i gradske kanalizacije. Ronio je sve dok mu se nije činilo da će mu prsnuti pluća. Napokon je izronio na drugoj strani kanala.

Odande je vidio još dvojicu ljudi kako s druge strane kanala trče preko uskog, zaobljenog mosta prema mjestu gdje se on nalazio. Osim bodeža nosili su i baklje.

Cesare je još jednom duboko udahnuo pa zaronio. Otplivao je ispod samoga mosta gdje su bile privezane dvije dugačke gondole. Gotovo posve je uronio u vodu između čamaca, moleći se da ga ne spaze.

Napadači su trčali uz rub kanala i uzduž uličica u nastojanju da ga pronađu. Bakljama su osvijetljavali svaki kutak i pukotinu, ali svaki put kada bi se približili Cesareu, on bi zaronio i držao dah koliko god je mogao.

Nakon nekog vremena, koje mu se činilo poput vječnosti, kada ga razbojnici nisu pronašli, okupili su se na mostu upravo iznad njegove glave. Čuo je jednoga kako gundā. "Rimljanina nigdje nema. Kopile se najvjerojatnije utopilo."

"Bolje mu je da se utopio, nego da pliva u tim govnama", odgovorio je drugi čovjek.

"Dovoljno smo tražili", rekao je glas pun autoriteta. "Nero nam je platio da mu prerežemo grkljan, a ne da do svitanja bezuspješno za njim jurimo."

Cesare je slušao kako im odzvanjaju koraci dok su jedan po jedan prelazili preko mosta iznad njegove glave, sve dok nije nastupila tišina.

Zabrinut da su ostavili stražara na obližnjem balkonu ili prozoru Cesare je nastavio tiho plivati uz rub mračne obale maloga kanala do kanala Grande i napokon do doka svoje palače. Noćni stražar, kojega mu je dodijelio dužd, bio je zapanjen ugledavši cijenjena gosta kako se drhtav i smrdljiv izvlači iz vode.

U svojim odajama, nakon tople kupelji, Cesare je odjenuo čisti ogrtač i popio šalicu toploga šerija. Dugo je sjedio izgubljen u mislima. Potom je objavio slugama da će u zoru napustiti grad. Kada stignu na čvrsto tlo Veneta, nastavit će kočijom.

Cesare nije spavao te noći. Dok se sunce dizalo nad lagunom uskočio je u veliku gondolu kojom su upravljala trojica duždjevih ljudi naoružani mačevima i samostrijelima. Upravo su se spremali otploviti, kada je na dok dotrčao krupan čovjek u tamnoj odori.

"Ekscelencijo," rekao je bez daha, "dopustite da vam se predstavim prije nego što odete. Ja sam zapovjednik policije koja je zadužena za ovaj dio grada. Želim vam se ispričati zbog nemila događaja prošle noći. Venecija je puna lopova i bandita koji su spremni okrasti svakog stranca koji ima nesreću da se noću nađe na ulicama."

"Morali biste imati više ljudi na mjestima na kojima ih se može pronaći", sarkastično je rekao Cesare.

"Učinili biste nam veliku uslugu kada biste malo odgodili put i krenuli sa mnom na mjesto napada. Vaša pratnja vas može čekati. Možda bismo mogli ući i u neke od okolnih kuća, pa možda uspijete prepoznati napadače", rekao je zapovjednik.

Cesare se dvoumio. Htio je krenuti na put, ali je isto tako želio saznati tko stoji iza napada na njega. Istraga bi svakako potrajala nekoliko sati, a on je imao previše posla. Netko drugi ga može izvijestiti o napadačima. Morao se smjesta vratiti u Rim.

"Zapovjedniče," odgovorio je Cesare, "u nekoj drugoj prilici rado bih vam pomogao, ali čeka me kočija. Želio bih stići u Ferrau do mraka, jer su ceste jednako opasne kao i vaše ulice. Molim vas da me ispričate."

Krupni policajac se nasmijao i nakrenuo kacigu. "Hoćete li uskoro opet doći u Veneciju, Ekscelencijo?"

"Nadam se da hoću", rekao je Cesare smijući se.

"Možda nam tada pomognete. Pronaći ćete me u policijskoj postaji blizu Rialta. Zovem se Bernardino Nerozzi, ali me svi zovu Nero."

Tijekom dugoga puta prema Rimu, Cesare je razmišljao tko je mogao unajmiti policijskog zapovjednika da ga ubije u Veneciji. Uzaludno se trudio, jer je mogućnosti bilo bezbroj. Da su ga ubili, smješkao se u sebi, bilo bi toliko osumnjičenih, da zločin nikad ne bi bio riješen.

Ipak, pitao se, nije li to bio netko od Aragona, Alfonsovih rođaka, koji su željeli osvetiti njegovu smrt? Ili možda Giovanni Sforza, još uvijek ljut i ponižen zbog rastave i tvrdnje da je impotentan? Možda netko iz obitelji Riario, razljućen zatočeništvom Caterine Sforza? Možda Giuliano della Rovere, koji je mrzio sve Borgie, bez obzira na to koliko se trudio ostaviti dojam civilizirana čovjeka? Svakako je mogao biti i neki od namjesnika iz Faenze, Urbina ili nekoga drugog grada, koji je želio zaustaviti njegov pohod i osujetiti planirane napade. Mogao je biti i bilo tko od stotine ljudi koji su nešto zamjerali njegovu ocu.

U trenutku kada je njegova kočija stigla pred vrata Rima, bio je siguran samo u jedno. Morat će dobro pripaziti, jer bilo je očigledno da netko želi njegovu smrt.

Ako se njezino seksualno buđenje s Cesareom dogodilo u raju, Alfonsova smrt bila je za Lucreziju poput izгона iz raja. Bila je primorana sagledati svoj život i svoju obitelj onakvom kakva je doista bila. Osjećala se odbačenom od svojega oca. Svetoga Oca i Nebeskoga Oca.

Gubitak iluzija bilo je strašno vrijeme, jer je živjela i voljela u nestvarnome, magičnom svijetu, ali tome je došao kraj. Kako je samo patila. Pokušavala se sjetiti kako je sve počelo, ali joj se činilo da je sve oduvijek bilo...

Dok je još bila malo dijete, njezin otac joj je, sjedeći u svojim odajama i držeći je na koljenima, pričao uzbudljive mitove o bogovima Olimpa i Titanima.⁴⁷ A, zar on sam nije bio Zeus, najveći od svih olimpijskih bogova? Njegov glas bio je poput grmljavine, njegove suze bile su kiša, njegov osmijeh sunčana svjetlost koja joj obasjava lice. Zar ona nije bila Atena, kći-božica, koja je iznikla u svojoj prirodnoj veličini iz njegove glave? Ili pak Afrodita, božica ljubavi?

Njezin otac čitao je mašuci rukama, živo opisujući priču o postanku. U njoj je ona bila prekrasna Eva, koju iskušava zmija, kao i kreposna Gospa koja je dala život samoj Dobroti.

U očevu naručju osjećala se sigurnom, u naručju Svetoga Oca osjećala se zaštićenom od zla, zbog čega se nikada nije plašila smrti, jer je bila sigurna da će dospjeti u naručje Nebeskoga Oca. Zar oni nisu bili jedno?

Tek sada, kada je spustila crni veo udovice, tamni veo iluzija podigao se s njezinih očiju.

Kada se sagnula da poljubi hladne, ukočene usne svojega mrtvog muža osjetila je prazninu smrtnika, spoznala da je život patnja i shvatila da će jednoga dana smrt doći po oca, po Cesarea, po nju. Sve do tog trenutka srce joj je govorilo da su besmrtni; sada ih je sve oplakivala.

⁴⁷ Titani, šest divovskih sinova i šest kćeri boga neba Urana i božice Zemlje Geje; živjeli su na nebu i čuvali očevu prijestolje; na majčin nagovor jedan od sinova, Kron, svrgnuo je Urana, a potom je Kronov sin Zeus u strašnoj desetogodišnjoj olimpijskoj borbi dokončao vladavi- nu Titana.

Bilo je noći kada nije mogla spavati, danju je nemirno tumarala svojim odajama bez trenutka odmora, nesposobna pronaći mir. Zavodile su je sjene straha i sumnje. Napokon je osjetila da gubi posljednje tračke vjere. Počela je sumnjati u sve u što je vjerovala i više nije imala čvrsto tlo pod nogama.

"Sto se to događa sa mnom?" pitala je Sanciu nakon što bi danima bila obuzeta strahom i očajem. Onda bi opet danima ležala u postelji, oplakivala Alfonsa, dok bi u njoj rasla tjeskoba za sebe samu.

Sancia je sjedila uz njezino uzglavlje i trljala joj čelo. Ljubila joj obraze. "Postaješ svjesna da si samo pijun u igri svojega oca", objasnila joj je šurjakinja. "Ništa važnija od osvajanja teritorija tvogega brata za boljitak obitelji Borgia. S takvom istinom se nije lako nositi."

"Ali tata nije takav", pokušala se pobuniti Lucrezia. "Uvijek se brinuo za moju sreću."

"Uvijek?" odvrátila je sarkastično Sancia. "Ja tu stranu tvogega oca, Svetoga Oca, nažalost ne vidim. Moraš se oporaviti, postati jaka jer si potrebna svojoj djeci."

"Je li tvoj otac dobar?" pitala je Lucrezia Sanciu. "Ponaša li se prema tebi s poštovanjem?"

Sancia je odmahнула glavom. "Više nije ni dobar ni zao prema meni, jer se nakon francuske invazije razbolio, poludio, neki kažu, ali meni se čini da je nježniji nego prije. Drže ga u tornju obiteljske palače u Napulju, a mi se na smjenu brinemo o njemu. Kad god je prestrašen vrišti Čujem Francusku. Drveće i stijene zazivaju Francusku. Bez obzira na njegovo ludilo, bojim se daje bolji od tvogega oca. Čak ni kada je bio zdrav ja nisam bila cijeli njegov svijet, a ni on moj. On je jednostavno bio moj otac, a moja ljubav prema njemu nije nikada bila tako velika da me učini slabom."

Lucrezia se još više rasplakala, jer je u Sancinim riječima uvidjela istinu koju više nije mogla poricati. Lucrezia se nanovo sakrila među plahte. Pokušavala je shvatiti kako se sve njezin otac promijenio.

Njezin otac je govorio o milostivom i radosnom Bogu, ali je kao Sveti Otac bio posrednik Boga koji kažnjava, često okrutnoga. Srce joj je jače zakucalo kad se usudila pomisliti: "Kako je moguće činiti toliko zla u ime dobra, u ime Boga?"

Tada je konačno počela sumnjati u očevu mudrost. Je li sve čemu ju je učio bilo dobro i ispravno? Je li njezin otac doista bio Kristov namjesnik na Zemlji? Je li njegova volja bila i Božja volja? Bila je uvjerena da je dobar Bog kojega je nosila u srcu posve različit od nemilosrdnoga Boga koji je šaptao njezinu ocu na uho.

Manje od mjesec dana nakon Alfonsove smrti, papa Aleksandar počeo je Lucreziji tražiti novoga muža. Premda se to činilo bezdušnim, bio je odlučan pobrinuti se za njezinu budućnost, jer nije želio da ona u slučaju njegove smrti bude bespomoćna udovica koja će biti primorana jesti iz glinenih, a ne srebrnih tanjura.

Aleksandar je pozvao Duartea u svoje odaje da porazgovaraju o mogućim kandidatima. "Što misliš o Luju de Lignyju?" pitao je Aleksandar. "On je ipak rođak francuskoga kralja."

"Ne vjerujem da će se svidjeti Lucreziji", jednostavno je odgovorio Duarte.

Papa je poslao poruku Lucreziji u Nepi.

Dobio je odgovor: "Neću živjeti u Francuskoj."

Aleksandar je zatim predložio Francisca Orsinija, vojvodu od Gravina.

Lucrezijin odgovor je glasio: "Ne želim se udati."

Kada je papa poslao još jednu poruku u kojoj je pitao za razlog, njezin je odgovor bio jednostavan: "Sve moje muževe zadesila je nesreća pa ne želim još jednoga na savjesti."

Papa je opet pozvao Duartea. "Ona je nemoguća", rekao je. "Svoje glava je i uzrujava me. Neću živjeti vječno, a ukoliko umrem, preostaje samo Cesare da se brine o njoj."

Duarte je rekao: "Čini se da se dobro slaže s Jofreom i Sanciom. Možda joj je potrebno više vremena da se oporavi od svoje tuge. Pozovite je da se vrati u Rim pa ćete onda imati priliku da je uvjerite da pristane na vaše prijedloge. Još je prerano za novoga muža, a i Nepi je predaleko od Rima."

Tjedni su sporo prolazili dok se Lucrezia pokušavala oporaviti od svoje tuge i pronaći razlog da nastavi živjeti. Napokon, dok je jedne noći ležala u postelji i čitala uz svjetlost svijeća, svratio je Jofre i sjeo kraj nje.

Jofreova poput slame plava kosa bila je skrivena ispod kape od zelenoga baršuna, a oči crvene zbog premalo sna. Lucrezia je znala da je molio da se ranije povuče u svoje odaje, pa joj je bilo čudno što je odjeven za izlazak. Prije nego što ga je uspjela išta pitati on je progovorio kao da riječi silom izlaze iz njega.

"Učinio sam stvari zbog kojih se sramim", rekao joj je. "Zbog kojih osuđujem samoga sebe. Ni jedan bog me ne bi tako osudio. Učinio sam stvari zbog kojih bi me i naš otac osudio, premda ja njega tako nikada nisam."

Lucrezia se pridigla u postelji očiju natečenih od plača. "Sto si to učinio, mali brate, da bi te otac mogao osuditi? Jer, od nas četvero, tebi se posvećivalo najmanje pažnje, a ti si najmiliji od sviju."

Jofre ju je pogledao i ona je vidjela kakva se borba u njemu odvija. Toliko je dugo čekao da nekome prizna, a njoj je vjerovao najviše na svijetu. "Ne mogu više nositi taj grijeh na duši, jer ga nosim već predugo", rekao je.

Lucrezia ga je primila za ruku jer je u njegovim očima vidjela takvu zbunjenost i krivnju da joj se njezina nesreća učinila manjom. "Što te to toliko muči?" pitala je.

"Prezret ćeš me kada čuješ istinu," rekao je, "ali ako kažem bilo kome drugome došao bi mi kraj. Ukoliko to ne učinim, bojim se da ću poludjeti ili izgubiti dušu, čega se bojim još više."

Lucrezia je bila zbunjena. "Kakav je to strašni grijeh zbog kojega drhtiš?" htjela je znati. "Možeš mi vjerovati. Zaklinjem se da ti se ništa loše neće dogoditi, jer ono što mi kažeš neće nikada prijeći preko mojih usana."

Jofre je pogledao sestru i počeo mucati. "Nije Cesare ubio našega brata Juana."

Lucrezia mu je brzo prekrila prstima usne. "Ni riječi više, brate. Ne govori riječi koje čujem u svojem srcu, jer poznajem te otkad si bio djeteta u momem naručju. Ali moram te pitati, što te nagnalo na taj očajnički čin?"

Jofre je spustio glavu na sestrine grudi i dopustio joj da ga nježno drži dok je šaptao: "Sancia," rekao je, "jer moja je duša vezana za njezinu neobjašnjivim sponama. Bez nje kao da ne mogu disati."

Lucrezia je pomislila na Alfonsa i shvatila. Zatim se sjetila Cesarea. Na kakvim li je samo on mukama bio. Osjetila je golemu sućut za sve žrtve ljubavi, i u taj čas ljubav joj se učinila podmuklijom od rata.

Cesare nije mogao nastaviti vojni pohod na Romagnu prije no što posjeti svoju sestru. Mora je vidjeti, objasniti joj, zamoliti je za oprost i opet zadobiti njezinu ljubav.

Kada je stigao u Nepi, Sancia ga je pokušala spriječiti da vidi Lucreziju, no on se progurao kraj nje i na silu ušao u sestrine odaje.

Lucrezia je sjedila i svirala tugaljivu melodiju na lutnji. Kada je ugledala Cesarea prsti su joj se ukočili na žicama a pjesma zamrla.

Pritrčao joj je, kleknuo pred nju i spustio glavu na njezina koljena. "Proklinjem dan kada sam se rodio, jer sam ti prouzročio toliku patnju. Proklinjem dan kada sam shvatio da te volim više od života. Želio sam te vidjeti samo na trenutak prije bitke, jer bez tvoje ljubavi ni jedna bitka nema smisla."

Lucrezia je položila ruku na bratovu kestenjastu kosu i milovala je sve dok on nije podigao glavu i pogledao je. Ipak, nije progovorila ni riječi.

"Hoćeš li mi ikad moći oprostiti?" pitao je.

"Kako bih ti mogla ne oprostiti?" odgovorila je.

Oči su mu se ispunile suzama, iako su njezine ostale suhe. "Voliš li me još uvijek više od svega na svijetu?" pitao je.

Duboko je uzdahnula i samo trenutak oklijevala. "Volim te, brate, jer si i ti poput mene više pijun a manje igrač u ovoj igri, zbog čega nas oboje žalim."

Cesare je zbunjen stajao pred njom, ali joj je ipak zahvalio. "Bit će mi lakše voditi bitke i osvajati nove teritorije za Rim nakon što sam te ponovno vidio."

"Čuvaj se", rekla je Lucrezia. "Uistinu ne bih mogla podnijeti još jedan veliki gubitak."

Prije nego što je otišao dopustila mu je da je zagrlji i, unatoč svemu što se dogodilo, osjetila je koliko ju je utješio. "Krećem u pohod da ujedinem papinske države", rekao joj je. "Nadam se da ću do našeg idućeg susreta ostvariti sve što sam obećao."

Lucrezia se nasmiješila. "Ako Bog da, uskoro ćemo se opet oboje vratiti u Rim, ovaj put zauvijek."

Tijekom posljednjih mjeseci u Nepiju, Lucrezia je neprekidno čitala. Čitala je o životima svetaca, proučavala živote junaka i junakinja, izučavala djela velikih filozofa. Ispunila je um svakojakim znanjima i napokon shvatila da mora donijeti jednu jedinu odluku.

Hoće li nastaviti živjeti ili će si oduzeti život?

Ukoliko odluči živjeti pitala se kako će pronaći mir? Shvatila je da, bez obzira na to koliko je puta otac uda iz koristoljublja, više nikada neće voljeti onako kako je voljela Alfonsa.

Premda, ako želi pronaći mir znala je da mora biti u stanju oprostiti onima koji su se o nju ogriješili, jer ako to ne učini, ljutnja koju je nosila u srcu i mislima natjerat će je da mrzi i tako je lišiti slobode.

Tri mjeseca nakon dolaska u Nepi počela je otvarati vrata svoje palače, primati podanike, slušati njihove pritužbe i stvarati način uprave koji će biti od koristi siromašnima, kao i onima koji su nosili zlato. Odlučila je posvetiti sebe, svoj život bespomoćnima, onima koji su patili poput nje. Onima, čija je sudbina bila u rukama nadmoćnijih vladara.

Kada bi uzela vlast koju joj je otac dao i upotrijebila ime Borgia da služi dobru, onako kako je Cesare koristio svoje za rat, možda bi otkrila da je vrijedno živjeti. Poput svetaca koji su svoj život posvetili Bogu, ona će od toga dana nadalje posvetiti svoj život pomaganju drugima i činit će to tako velikodušno i milosrdno da će je, kada nastupi njezin smrtni čas, Bog dočekati s osmijehom.

Upravo u to vrijeme njezin otac je zahtijevao da se Lucrezia vrati u Rim.

Vrativši se u Rim, Cesare je pripremao svoju vojsku. Ovaj put većina vojnika bili su Talijani i Španjolci. Njegovi talijanski pješadinci bili su veoma disciplinirani, nosili su metalne šljemove i grimizno zlatne prsluke na kojima je bio izvezen Cesareov grb. Njegovom vojskom zapovijedali su talentirani španjolski vojskovođe, kao iiskusni condottieri poput Giana Baglionija i Paola Orsinija. Cesare je pažljivo odabrao zapovjednika stožera. Odlučio

se za Vita Vitellija, koji je sa sobom donio dvadeset i jedan izvrstan top. Sveukupno bilo je dvije tisuće i dvjesto vojnika na konjima i četiri tisuće tristo pješadinaca. Dion Naldi, Caterinin bivši zapovjednik, poveo je sa sobom svoje postrojbe da pomognu Cesareu u novome pohodu.

Prvi im je cilj bio Pesaro, kojim je još uvijek vladao Lucrezijin bivši muž Giovanni Sforza. Aleksandar ga je ekskomunicirao kada se otkrilo da pregovara s Turcima protiv papinske vojske.

I tu, kao i u Imoli i Forliju, građani nisu žudjeli žrtvovati svoje živote ili imovinu za svojega surovog vladara. Nekolicina viđenih građana uhitili su Giovannijeva brata Gallija kada su čuli da Cesare kreće na njihov grad. Giovanni, koji se nije želio suočiti s bivšim šurjakom, radije je pobjegao u Veneciju da joj ponudi svoj teritorij.

Cesare je ušao u Pesaro jednoga kišnog dana u pratnji sto pedeset vojnika odjevenih u crveno-žute odore, dok ih je mnoštvo veselo i bučno dočekalo. Građani su se brzo predali i uručili Cesareu ključeve grada. Sada je on bio gospodar Pesara.

Budući da je bitka izbjegnuta, Cesare se pošao smjestiti u zamak Sforza, u iste one odaje u kojima je ranije živjela njegova sestra Lucrezia. Spavao je dvije noći u njezinoj postelji i sanjao je.

Idućega jutra on i Vitelli uspjeli su konfiscirati sedamdeset topova iz oružarnice u Pesaru prije nego što su nastavili pohod. Kada su stigli do Riminija, Cesareovo topništvo imalo je još devedeset topova. Najveća prepreka bile su jake kiše koje su pratile vojsku tijekom dugoga puta duž obalne ceste. Ali prije nego što je Cesare uopće stigao do vrata grada, građani su, čuvši da stiže, dovezli pred njega svoje omražene tlačitelje, braću Pana i Carla Malatestu. Tako se predao još jedan grad.

Cesare je bio sretan zbog svojih pobjeda, ali osvajanje sljedećeg grada pokazalo se veoma teškim i gotovo nemogućim pothvatom. Cilj mu je bila Faenza, kojom je vladao omiljeni Astorre Manfredi. Ne samo što je grad bio moćna tvrđava opasana visokim zidinama s puškarnicama, već su u njemu živjeli hrabri i odani građani. Branilo ga je i najbolje pješaštvo u cijeloj Italiji. Faenza se nije željela predati bez žestoke borbe.

Bitka je počela loše po Cesarea. Vitellijevi su topovi bez prestanka pucali po zidinama utvrde napravivši tek omanju brešu. Nažalost, kada su pokušali jurišati na oštećeno mjesto, Cesareove ljude potukli su lokalni talijanski pješadinci Astorrea Manfredija te su pretrpjeli velike gubitke.

U Cesareovu taboru izbila je svađa između talijanskih zapovjednika plaćenika i njegovih španjolskih zapovjednika koji su se međusobno optuživali za poraz.

S dolaskom zime veoma je zahladnjelo i sve je smrzlo. Vojnici su se počeli žaliti. Gian Baglioni, jedan od Cesareovih znamenitih condottiera razljutio se zbog kritike Španjolaca i poveo svoje ljude kući u Perugiu.

Cesare je znao da sa svim tim teškoćama neće moći dobiti tu bitku zimi; morat će pričekati proljeće. Ostavio je nekoliko jedinica da čuvaju grad, a ostatak vojske poslao u lokalna sela kojih je bilo mnogo na putu za Rimini. Rekao im je da planiraju dug zimski boravak te da na proljeće budu spremni nastaviti boj.

Sam Cesare otišao je u Cesenu grad, kojim je prije vladala obitelj Malatesta, koja je pobjegla čuvši za njegov dolazak, imao je prekrasan dvorac i građane koji su bili poznati diljem Italije po svojoj surovosti u boju, ali i vedrini u svagdašnjem životu. Zauzeo je palaču Malatesta i uživao pozivati građane da razgledaju glamurozne, raskošno uređene prostorije u kojima su uživali i živjeli njihovi bivši vladari, kako bi im pokazao što im je omogućio njihov naporni rad i odricanje.

Za razliku od bivših vladara, Cesare se družio s pukom. Tijekom dana sudjelovao je u turnirima, čak se nadmetao s plemenitašima koji nisu pobjegli iz grada. Uživao je posjećivati njihove svečanosti, plesove i sajmove, a građani Cesene također su uživali, polaskani njegovim društvom.

Na jednom od tih večernjih sajмова Cesare je otkrio veliku dvoranu za nadmetanja u hrvanju. Pod je bio prekriven slamom, a u sredini prostorije podignut je drveni ring u kojem su se mišićavi mladi natjecatelji psujući hrvali, dok im je s tijela curio znoj.

Cesare je gledao po pretrpanoj prostoriji ne bi li pronašao dostojnog natjecatelja. Pokraj ringa je ugledao golemog, ćelavog čovjeka čvrste građe poput kamenog zida. Bio je za glavu viši od Cesarea i dvostruko širi. Kada se Cesare stao raspitivati o njemu, saznao je da je seljak, da se zove Zappitto i da je trenutačno gradski prvak u hrvanju.

Građanin koji je sve to govorio Cesareu brzo je dodao: "Večeras se neće boriti." Cesare je ipak odlučio pristupiti Zappittu. "Dobri moj čovječe," rekao je Cesare, "puno sam čuo o vašoj vještini. Biste li mi učinili čast ove lijepe večeri i borili se sa mnom, jer vi ste ipak gradski prvak?"

Zappitto se nacerio, pokazujući pocrnjele zube. Neće mu biti cijene u gradu nakon što pobijedi papina sina. Pristao je i borba je mogla početi.

Cesare i Zappitto skinuli su ogrtače, košulje i čizme. Cesare je bio mišićav, ali prvak je imao bicepse i nadlaktice dvostruko veće od njegovih. To je bio upravo onakav izazov kakav je Cesare tražio.

Dvojica su muškaraca ušli u ring.

"Dva obaranja", viknuo je sudac, nakon čega je nastupila tišina.

Dvojica muškaraca kružili su jedan oko drugoga nekoliko puta, a onda je krupni čovjek iznenada nasrnuo na Cesarea. Cesare se izmakao i bacio se svom svojom težinom na Zappittove noge. Koristeći se težinom i snagom svojega protivnika Cesare ga je prebacio u zrak i Zappitto je tresnuo na leđa. Dok je prvak u čudu ležao, Cesare mu se bacio na grudi i osvojio jedan bod.

"Jedna pobjeda za izazivača!" viknuo je sudac.

Iznenadena publika nekoliko je trenutaka nepomično sjedila, zatim stala vikati i pljeskati.

Cesare i Zappitto vratili su se svaki na svoju stranu ringa.

Sudac je uzviknuo: "Naprijed!"

Opet su kružili jedan oko drugoga. Ali Zappitto nije bio budala. Ovaj put nije bezglavo jurišao. Nije žurio i kružio je oko protivnika.

Cesare je napao prvi. Omotao je noge oko protivnikovih koljena nastojeći srušiti seljaka. Bilo je to kao da udara u stablo. Ništa se nije dogodilo.

Zappitto, koji se pokrenuo puno brže nego što je Cesare očekivao, uhvatio ga je za nogu i počeo vitlati njime ukруг, sve dok se Cesareu nije zavrtjelo u glavi. Krupni čovjek ga je zatim uhvatio za bedro, podigao ga na svoja ramena i još se brže stao vrtjeti.

Napokon je bacio Cesarea, licem prema dolje, na slamu, skočio na ošamućenog protivnika, okrenuo ga na leđa i priklještio na pod.

Publika je zauralala kada je sudac uzviknuo: "Jedna pobjeda za prvaka!"

Cesareu je trebala minuta-dvije da se pribere. Zatim je bio spreman.

Nakon što je sudac viknuo: "Naprijed!" Cesare je brzo napao.

Htio je zgrabiti Zappittove ruke i prste u zahvat koji je naučio u Genovi. Gurnut će mu prste unatrag, a kada grdosija pokuša odstupiti da izbjegne pritisak, brzo će ispružiti nogu iza Zappittovih koljena i srušiti ga preko svoje noge na leđa.

Imajući to na umu Cesare je uspio zgrabiti seljakove krupne ruke. Svom svojom snagom počeo je gurati Zappittove prste unatrag. Na njegovo iznenađenje bili su kruti poput željeznih cijevi.

Polako, znojeći se od napora, Zappitto je obavio prste oko Cesareove ruke gnječeći mu zglobove. Cesare se svladao da ne vikne i pokušao slobodnom rukom uhvatiti Zappitta oko vrata, no div ga je primio i za tu ruku. Mršteći se, s velikom koncentracijom na licu, Zappitto je počeo gnječiti zglobove na obje Cesareove ruke.

Bol je bila tako snažna da je Cesareu ponestalo daha, ali je u zadnjem trenutku uspio zamahnuti objema nogama i omotati ih oko protivnikova golemog struka. Noge su mu bile mišićave i snažne, pa je Cesare svom svojom snagom pokušao izbiti dah iz Zappitta. Seljak se, uz glasan uzvik, jednostavno cijelom težinom bacio naprijed i Cesare je završio na leđima. Zappitto se hitro bacio na njega.

"Druga pobjeda i meč!" viknuo je sudac.

Kada je podigao Zappittovu ruku u znak pobjede, mnoštvo je razdragano zapljeskalo. Njihov prvak je pobijedio.

Cesare je stisnuo Zappittovu ruku i čestitao mu. "Dobra borba", rekao je. Zatim je zgrabio ogrtač koji je ostavio kraj ringa i izvukao kesu s novcem.

Uz dubok naklon i očaravajući osmijeh predao ju je Zappittu.

Publika je poludjela od veselja. Vikali su i navijali. Ne samo da je novi plemeniti gospodin bio dobar prema njima, već je uživao i u njihovim radostima. Plesao je, hrvao se, a što je najvažnije, znao je dostojanstveno gubiti.

Cesare nije sudjelovao u svečanostima i turnirima samo iz vlastitog zadovoljstva, iako je doista uživao, već zato što mu je cilj bio zadobiti srca ljudi, što bi pomoglo u ujedinjenju cijeloga kraja i donijelo mir svim njegovim podanicima. Ali dobra volja sama po sebi nije bila dovoljna. Cesare je također naredio svojim postrojbama da ne smiju silovati, krasti ili na bilo koji način maltretirati građane osvojenih teritorija.

Zbog toga se Cesare strahovito razljutio kada mu je jednoga hladnog zimskog jutra, tjedan dana nakon borbe sa Zappittom, stražar doveo trojicu pješadinaca u okovima.

Narednik straže, stanoviti Ramiro da Lorca, okorjeli rimski veteran, izjavio je da su ta trojica cijeli dan pili. "Što je najgore, vrhovni zapovjednice," rekao je Ramiro, "provalili su u mesnicu, ukrali dvije kokoši i janjeći but te do krvi pretukli mesareva sina kada ih je pokušao zaustaviti."

Cesare je prišao trojici vojnika koji su se jadno šćućurili na stubama palače. "Jeste li krivi kao što tvrdi narednik?"

Stariji vojnik, kojemu je bilo gotovo trideset godina, progovorio je prijetvornim i preklinjućim tonom: "Vaša Uzvišenosti, samo smo htjeli uzeti malo hrane. Bili smo gladni, Vaša Uzvišenosti..."

Narednik da Lorca ga je prekinuo. "To su gluposti, gospodine. Ovi su ljudi redovito dobivali plaću kao i svi ostali. Nemaju potrebe krasti."

Aleksandar je uvijek govorio Cesareu da čovjek mora donositi odluke kada je vođa. Teške odluke. Pogledao je trojicu vojnika, zatim u mnoštvo koje se okupilo na trgu. "Objesite ih", rekao je.

Uhićenik je nastavio govoriti kao da ga nije čuo: "Bilo je to svega nekoliko kokoši i komad mesa, Vaša Uzvišenosti, ništa ozbiljno."

Cesare mu je prišao. "Nisi me dobro shvatio, čovječe. Ne radi se samo o nekoliko kokoši. Po zapovijedi Svetoga Oca svaki vojnik prima dobru plaću. Zašto? Da ne bi krao i maltretirao mještane pokorenih gradova. Moji vojnici su dobili dosta hrane i udoban smještaj kako ne bi naudili lokalnom stanovništvu. Sve sam to učinio zato da građani pokorenih gradova ne zamrže papinsku vojsku. Ne moraju nas voljeti, ali nadam se da nas makar neće prezirati. Vi, budale, pokvarili ste moj plan i prekršili zapovijed Svetoga Oca."

Te večeri, u sumrak, trojica zarobljenika, vojnici papinske vojske, obješeni su na trgu kao primjer svim ostalim papinskim postrojbama i kao isprika građanima Cesene.

Kasnije, u krčmama i kućama po cijelome gradu i okolnim mjestima mještani su slavili. Svi su se složili da dolaze bolja vremena, jer je novi vladar, Cesare Borgia, bio pravedan.

Kako se približavalo proljeće Cesareove snage pojačane su francuskim kontingentom koji je poslao kralj Luj. Jedan je milanski prijatelj također preporučio umjetnika, inženjera i izumitelja Leonarda da Vinci koji je navodno bio stručnjak u suvremenom ratovanju.

Kada je da Vinci stigao u palaču Malatesta, zatekao je Cesareu kako proučava nacrt utvrde u Faenzi. "Ovi zidovi otresaju kugle ispaljene iz naših topova, kao što bi pas otresao vodu sa sebe. Kako ćemo stvoriti dovoljno široku brešu da omogućimo uspješan napad konjice i pješništva?"

Da Vinci se nasmijao, dok mu je valovita smeđa kosa u dugim obješenim pramenovima gotovo pokrivala lice. "To nije teško. To uopće nije teško, vrhovni zapovjednice."

"Molim vas objasnite, maestro", rekao je Cesare zainteresirano.

"Jednostavno upotrijebite moju pokretnu kulu. Znam, vi mislite, što je tu novo, takve se kule upotrebljavaju već stoljećima, ali bez velike koristi. Ali moja kula se razlikuje od ostalih. Sastoji se od tri odvojena dijela i može se dogurati do utvrde u samoj konačnici napada. Unutra, ljestve vode do pokrivenog dijela, dovoljno velikog da na njega stane trideset vojnika. S prednje strane zaštićeni su drvenom pregradom sa šarkama koja se može spustiti na vrh zidina poput pokretnog mosta preko kojega mogu pretrčati. Kada se s oružjem u rukama bace na neprijatelja, još trideset ljudi može brzo doći na njihovo mjesto u kuli. U roku od tri minute devedeset ljudi može prodrijeti u utvrdu i nasrnuti na neprijatelja. Za deset minuta može ih već biti tristo, jer toliko stane u moju kulu", završio je da Vinci izlaganje ostavši bez daha.

"Maestro, to je genijalno!" uzviknuo je Cesare glasno se i veselo smijući.

"A još genijalnije je to što je nikada nećete morati upotrijebiti."

"Ne shvaćam", začuđeno je rekao Cesare.

Da Vincijevo ozbiljno lice se opustilo. "Vaši nacrti pokazuju da su zidine Faenze visoke oko dvanaest metara. Nekoliko dana prije bitke do neprijatelja treba doći glasina da se spremate upotrijebiti moju novu kulu, po kojoj se može prijeći preko zidova visine četrnaest metara. Možete li to učiniti?"

"Naravno", odgovorio je Cesare. "Svaka krčma na cesti za Rimini puna je ljudi koji će pojuriti u Faenzu s novostima."

"Počnite s podizanjem kule naočigled neprijatelju." Da Vinci je razmotao pergament na kojemu je trodijelni toranj bio prekrasno skiciran. "Ovdje je nacrt", rekao je. Uzduž skice svaki je dio bio opisan jezikom koji Cesare nije mogao razumjeti.

Vidjevši Ccsarcov zbunjeno izraz lica tla Vinci se nasmijao. "To je moj posebni trik da zavarani špijune i plagijatore, jer nikada nisam siguran da mi netko neće ukrasti ideju. Na većini skica pišem tako da se tekst može pročitati samo ako se čita u ogledalu. Tada je tekst posve jasan."

Cesare se nasmijao jer je volio oprezne ljude.

Da Vinci je nastavio: "Znači, vrhovni zapovjedniče, neprijatelj će čuti za strašnu kulu. Gledat će kako je podižete i znat će da nema puno vremena. Kula će biti gotova i njihovi dvanaestmetarski zidovi će biti osvojeni. Sto će oni učiniti? Nadogradit će zidove, naslagat će kamen na kamen po dužini cijele utvrde, sve dok zidine ne budu tri metra više. Ali, bit će to kobna greška. Što su zaboravili? Zidovi više neće biti stabilni, jer temelji moraju biti učvršćeni kako bi izdržali dodatnu težinu. Dok oni to shvate... vaše će topništvo započeti s paljbom."

Cesare je pozvao vojsku iz okolnih mjesta, a njegovi su ljudi u lokalnim krčmama pričali svima koji su htjeli slušati o fantastičnoj novoj kuli Cesarea Borgie.

Kao što je da Vinci predložio, Cesare je zapovjedio svojim ljudima da počnu s podizanjem kule nadomak Faenzi. Njegovi vojnici zauzeli su svoje položaje oko grada i pripremili topove. Cesare je mogao vidjeti kako branitelji užurbano rade; donosili su i slagali golemo kamenje jedno na drugo na zidine utvrde. Cesarea je to zabavljalo pa je odložio napad i dao im još malo vremena.

Zatim je poslao po zapovjednika Vita Vitellija. Stajali su u njegovu šatoru i gledali nesretni grad.

"Evo što želim da učiniš, Vito", rekao je Cesare. "Usmjeri svu paljbu u samo podnožje zida, između ovih dviju kula." Pokazao je na mjesto dovoljno široko da kroz njega prođu njegove postrojbe.

"U podnožje, zapovjedniče?" pitao je Vitelli s nevjericom. "Tamo smo bezuspješno gađali prošle zime. Sada bismo trebali gađati gornji dio zidina. Tako ćemo makar ubiti nekoliko njihovih vojnika svaki put kada pogodimo."

Cesare nije želio da bilo tko sazna tajnu da Vincijeve kule, jer bi kasnije mogao upotrijebiti istu taktiku i na drugim utverdama.

"Vito, samo učini onako kako ti kažem", naložio je Cesare. "Samo pucaj u podnožje."

Zapovjednik topništva izgledao je zbunjeno, ali je pristao. "Kako želiš, Cesare, ali to će biti samo traćenje municije." Naklonio se i otišao.

Cesare je vidio kako Vitelli izdaje zapovijedi, a topnici pomiču topove prema mjestu koje je Cesare pokazao. Zatim su nakrenuli topove da spuste kut pod kojim će gađati.

Cesare je zapovjedio pješastvu i lakoj konjici da se okupe iza topova. I sam je stavio oklop već prije nekoliko sati. Zapovjedio je vojnicima da pripreme sebe i svoje konje, jer su trebali

čekati spremni u sedlu. Čulo se gundanje. Opsada može potrajati mjesecima. Zar će morati do ljeta ostati u sedlu?

Kada se Cesare uvjerio da su postrojbe spremne, dao je Vitelliju znak za početak paljbe.

Kondotjeri su jedan za drugim povikali: "Pali!"

Topovi su zatutnjali, zatim, ponovo nabijeni, zatutnjali opet. Cesare je gledao kako kugle uz tresak pogađaju zidine samo metar ili dva iznad tla. Nesmiljena paljba se nastavila. Dva je puta Vitelli pogledao Cesarea kao da je ovaj poludio. Dva puta mu je Cesare dao znak da nastave pucati kako je naredio.

Iznenada se začula potmula tutnjava. Postajala je sve glasnija, sve dok se svih petnaest metara tog dijela zidina nije urušilo, podižući golem oblak prašine. Mogli su čuti krikove vojnika koji su branili taj dio zidina, onih nekoliko koji su preživjeli.

Cesare je istog trena zapovjedio postrojbama da krenu u napad.

Uz glasno klicanje laka je konjica projurila kroz nastali otvor, a za njom pješništvo. Raspršili su se unutar zidina i napali neprijatelja iznutra.

Cesare je pričekao samo četiri minute. Onda je dao znak oklopljenoj konjici da krene u napad. Pričuvne gradske jedinice pojurile su na mjesto prodora spremne na obranu. Cesareove snage su ih pregazile.

Preneraženi građani Faenze koji su bili na preostalim zidinama napadnuti su s leđa. Pokosili su ih Cesareovi vojnici pogocima iz samostrijela, mačevima i kopljima. U roku od nekoliko minuta jedan faenzanski časnik počeo je vikati: "Predajemo se! Predaja!"

Cesare je vidio kako lokalni vojnici bacaju oružje i dižu ruke uvis. Kimnuo je glavom i dao znak zapovjednicima da zaustave pokolj. Iako je Faenza došla pod papinsku vlast.

Njezinu vladaru, kraljeviću Astorreu Manfrediju, Cesare je zajamčio slobodan prolaz te dopustio da otputuje u Rim. Ovaj je, zadivljen Cesareom i njegovom vojskom, u potrazi za avanturom, zamolio za dozvolu da neko vrijeme ostane, a po mogućnosti postane član Cesareova stožera. Cesare se iznenadio, ali je pristao. Manfrediju je bilo šesnaest godina, ali je bio vrlo inteligentan i zreo mladić. Svidio se Cesareu.

Nakon nekoliko dana odmora Cesare je bio spreman za nastavak pohoda.

Da Vinciju je dao kožnatu kesu nabijenu dukatima i upitao ga ne bi li krenuo zajedno s vojskom. Da Vinci je odmahnuo glavom. "Moram se vratiti umjetnosti, jer dok vrijedni mladi klesar Michelangelo Buonarroti dobiva odlične narudžbe, ja gubim vrijeme na bojnome polju. Neću poreći da je talentiran, ali nema dubinu i istančanost. Moram se vratiti."

Cesare je zajahao svojega bijelog bojnog konja spreman krenuti na sjever te se pozdravio sa da Vincijem. Maestro je pružio Cesareu pergament. "Tu je popis mojih umijeća, principe⁴⁸... slikarstvo, freske, vodovodni sustavi... puno toga. Plaćanje po dogovoru." Nasmijao se i, sjetivši se nečega, dodao: "Ekscelencijo, u Milanu sam naslikao fresku Posljednja večera. Volio bih da je Sveti Otac vidi. Što mislite bi li htio?"

Cesare je kimnuo. "Ja sam je vidio kada sam bio u Milanu. Doista je prekrasna. Sveti Otac obožava sve što je lijepo. Uvjeren sam da će ga zainteresirati." Pažljivo je smotao pergament i stavio ga u džep ogrtača. Zatim je, pozdravivši da Vincija, okrenuo svojega živahnog konja na cestu prema sjeveru.

⁴⁸ Principe (tal.), kraljević, vladar.

Cesare je vodio svoju vojsku na sjever po cesti Rimini-Bologna, put same Bologne. Astorre Manfredi jahao je pokraj njega. Astorre je imao ugodnu narav te volju za naporan rad. Svake je noći večerao s Cesareom i njegovim zapovjednicima i zabavljao ih lascivnim pjesmama seljaka iz Faenze. Nakon večernjeg obroka slušao je Cesareo kako analizira trenutnu situaciju i radi planove za sljedeći dan.

Cesare je trenutno imao ozbiljnih strateških poteškoća. Gotovo daje završio pohod i uveo papinsku vlast u cijeloj Romagni, ali nije bilo izgleda da zauzme Bolognu, jer je ona bila pod francuskom zaštitom. Čak i kada bi mu uspjelo, nije želio izazvati nezadovoljstvo kralja Luja, a i sam papa ne bi odobrio taj napad.

Zapravo, Cesareov cilj nije bila sama Bologna, već dvorac Bolognese, moćna utvrda izvan toga grada. Cesare je imao skriveni adut: obitelj Bentivoglio, koja je vladala Bolognom, znala je da uvaženi Cesare Borgia i njegove postrojbe idu prema njima, ali čak ni Cesareovi zapovjednici nisu znali koji mu je cilj. Bili su zabrinuti zbog njegova plana da napadne Bolognu.

Nakon dosta promišljanja Cesare je lukavo doveo svoju vojsku na samo nekoliko kilometara od gradskih zidina. Vladar Bologne, krupan čovjek po imenu Giovanni Bentivoglio, izjahao je na golemom konju da se sretne s njim. Iza njega je jahao barjaktar noseći njegov barjak, na kojemu se isticala crvena pila na bijelome polju.

Bentivoglio, snažan vođa ali i razuman čovjek, prišao je Cesareu. "Cesare, prijatelju, moramo li ratovati? Ne vjerujem da ćeš dobiti bitku, a čak ako ti i uspije, tvoji će te francuski prijatelji uništiti. Zar ne postoji način da te nagovorim da odustaneš od tog bezumnog pothvata?" Nakon dvadeset minuta napetih pregovora Cesare je odustao od napada na Bolognu, a Bentivoglio mu je zauzvrat pristao predati dvorac Bolognese. Na Cesareovo traženje, kao znak dobre volje, Bologna je također trebala osigurati postrojbe za buduće papinske pohode.

Idućega dana Cesareovi su vojnici zauzeli dvorac Bolognese. Snažne zidine štitiće ih od neprijatelja, golema podzemna skladišta bila su puna streljiva, a časničke odaje neuobičajeno udobne za vojnu utvrdu. Cesare i njegovi zapovjednici bili su zadovoljni.

Te večeri Cesare ih je ugostio raskošnom gozdom, pečenom jaretinom u umaku od smokava i paprike i tamnocrvenog radića preprženog na maslinovom ulju začinjenoj lokalnim začinskim biljkama. Razgovarali su, pjevali i popili dosta crnog vina Frascati. Sve su njegove postrojbe također slavile, dok je Cesare hodao među njima, zahvaljivao im i čestitao na pobjedi. Vojnici su ga voljeli i bili mu isto onako odani kao i mještani gradova koje je osvojio.

Nakon večere, Cesare i njegovi zapovjednici skinuli su odjeću i skočili u vruće sumporne vode dvorca koje su izvirale iz podzemnoga vrela. Napokon opušteni, praćakali su se u toploj, blatnoj vodi koja je pomalo zaudarala na pokvarena jaja.

Kasnije su Cesareovi zapovjednici, jedan za drugim, izašli iz kupališta i isprali se čistom vodom iz obližnjega bunara. Na kraju su, lijeno plutajući na površini vode, ostali samo Cesare i Astorre Manfredi.

Nakon nekoliko trenutaka Cesare je osjetio nečiju ruku na unutarnjoj strani bedra. Kako je bio poprilično pijan, reakcija mu je bila vrlo spora, dok su se nečiji prsti i dalje polako pomicali prema gore, da ga miluju i uzbude.

Iznenada se otriježniviši, Cesare je nježno odgurnuo Astorreovu ruku. "Ja nemam tih sklonosti, Astorre. Nije problem u tebi, jednostavno volim druge stvari."

"Ti ne shvaćaš, Cesare. Ja prema tebi ne osjećam samo želju", rekao je Astorre iskreno, "nego sam u tebe iskreno zaljubljen već neko vrijeme."

Cesare se uspravio u blatnoj vodi i pokušao sabrati misli. "Astorre," rekao je, "ja na tebe gledam kao na prijatelja. Sviđaš mi se i cijenim te, ali ti si se nadao nečemu drugom, zar ne?"

"Da", rekao je Astorre tužno. "Jesam. Zaljubljen sam u tebe kao što je Aleksandar Veliki bio zaljubljen u svojega malog Perzijanca, onako kako je engleski kralj Edward II. volio Piersa Gavestona.⁴⁹ Siguran sam, koliko god to smiješno zvučalo, daje to prava ljubav."

"Astorre," rekao je Cesare nježno ali odlučno, "ja ne mogu biti ono što ti tražiš. Poznajem mnoge dobre ljude koji su vojnici, atlete, čak i kardinale koji imaju takve veze i uživaju u njima. Ali ja nisam jedan od njih, Astorre. To ti ne mogu pružiti. Mogu biti tvoj vjerni prijatelj, ali ništa više."

"Shvaćam, Cesare", rekao je Astorre, ali se iz vode digao smušen i posramljen. "Sutra odlazim u Rim."

"Ne moraš to činiti", reče Cesare. "Ne mislim loše o tebi jer si mi izjavio ljubav."

"Ne, Cesare", reče Astorre. "Ne mogu ostati nakon ovoga. Ili moram prihvatiti to što si rekao, a onda će mi biti vrlo bolno gledati te svaki dan, ili se moram zavaravati da postoji nada. U tom bih se slučaju stalno trudio privući tvoju pažnju dok te ne bih napokon razljutio ili, što je još gore, dok ti se ne bih zgadio. Ne, moram otići."

U zoru sljedećega dana Astorre je stisnuo ruku svakom zapovjedniku. Okrenuo se prema Cesareu, zagrlio ga i šapnuo mu na uho: "Zbogom, prijatelju. Moji će snovi uvijek biti ispunjeni onim što je moglo biti." Nježno mu se nasmiješivši Astorre Manfredi zajahao je svojega konja i krenuo na jug prema Rimu.

Te je večeri Cesare u svojem šatoru razmatrao svoj sljedeći vojni cilj. Kada je shvatio da je ispunio sve zadatke koje mu je otac dao, znao je da je došlo vrijeme da se vrati u Rim.

Međutim, Cesare, kao i njegovi zapovjednici Vito Vitelli i Paolo Orsini, još uvijek su žudjeli za osvajanjima. Uporno su ga nagovarali da napadne Firencu. Vitelli je prezirao Firentince, a Orsini je želio vratiti Medicije, davnašnje saveznike njegove obitelji, na vlast. Cesare je volio i Firencu i Medicije i bio im oduvijek odan. Ipak je oklijevao.

Dok su zlatne zrake jutarnjega sunca prodirale u njegov šator, Cesare je razmatrao svoju odluku. Možda su Vitelli i Orsini bili u pravu. Možda bi mogli osvojiti grad i vratiti njegove prijatelje Medicije na vlast. Ali bez obzira na to koliko mlad i nagao bio, Cesare je znao da je napad na Firencu isto što i napad na Francusku. Bila bi to pretjerano odvažna avantura, jer bi mnogi životi bili izgubljeni, pa čak i kada bi uspio zauzeti grad, Francuzi mu ne bi dopustili da ga zadrži. Napokon je odlučio: umjesto da napadne grad upotrijebit će sličnu strategiju kao i s Bolognom.

Poveo je svoju vojsku na jug u dolinu rijeke Arno te je doveo, kao i u slučaju Bologne, na nekoliko kilometara od gradskih zidina.

Firentinski zapovjednik izjahao je na pregovore, praćen vrlo malim odredom vojnika koji su nosili barjake dok se sunce odražavalo s njihovih oklopa. Cesare je primijetio kako nervozno pogledavaju u smjeru Vitellijevih topova. Bio je siguran da žele izbjeći bitku. Ovaj put Cesare nije tražio dvorac ili utvrdu, već je prihvatio njihovo obećanje da će plaćati oveći godišnji porez i nastaviti pomagati papi u borbi protiv njegovih neprijatelja.

⁴⁹ Piers Gaveston (o. 1284. - 1312.), grof od Cornwalla, favorit i glavni savjetnik engleskoga kralja Edvarda II. (1284. - 1327.), na kojega je imao veliki utjecaj.

To nije bila velika pobjeda. Mediciji nisu vraćeni na vlast. Ipak, ispravno je odlučio. Osim toga, bilo je još mnogo teritorija koje je trebao osvojiti.

Cesare je poveo vojsku na jugozapad prema obalnom gradu Piombinu. Nemoćan da se brani od snažne papinske vojske i taj se grad brzo predao.

Nešto kasnije, još uvijek nemiran, Cesare je šetao dokovima Piombina. U daljini je mogao vidjeti otok Elbu, poznatu po bogatim rudnicima željeza. To je mogao biti idući cilj! Kakav bi divan uspjeh bio zauzeti otok! Kakav dar ocu! Ipak, činilo se, nedostižan cilj, jer Cesare nije imao pomorskoga iskustva.

Upravo je kanio odustati od svojega najnovijeg sna, kada je ugledao trojicu muškaraca kako jašu prema njemu iz smjera Rima. Iznenadio se kada ili je prepoznao: bili su to njegov brat Jofre, Michelotto i Duarte Brandao.

Jofre je krenuo naprijed da ga pozdravi. Cesareu se on učinio nekako krupnijim, starijim. Na sebi je imao zeleni prsluk od baršuna i zeleno-zlatne hlače pripijene uz noge. Ispod zelenog bireta od baršuna rasula mu se plava kosa. Poruka koju mu je donio bila je kratka i jasna, ali izrečena s puno topline u glasu. "Otac ti čestita na sjajnome pohodu. Nestrpljivo očekuje tvoj povratak. Želio je da ti prenesem koliko mu nedostaješ. Zahtijeva da se smjesta vratiš u Rim, jer je tvoja vojna taktika upotrijebljena kraj Bologne i Firence izazvala ogorčenje francuskoga kralja. Cesare, otac upozorava da se tako nešto više nikada ne smije ponoviti."

Cesarea je povrijedilo što je otac izabrao njegova mlađeg brata da mu preda poruku i shvatio da su Brandao i Michelotto bili prisutni u slučaju da on bude tvrdoglav ili neposlušan.

Cesare je zatražio da nasamo razgovara s Duarteom Brandaom. Dok su šetali dokovima, Cesare je pokazao na Elbu koja se nazirala u izmaglici. "Duarte, znaš li koliko su ti rudnici željeza bogati?" pitao je. "Dovoljno bogati da financiraju pohod na cijeli svijet. Želio bih osvojiti taj otok za oca. Bio bi to prekrasan dar za njegov rođendan. Rijetko mi se pruža prilika da ga tako iznenadim. Što uopće čovjek može podariti Svetomu Ocu? U posljednje vrijeme je tako ozbiljan, pa bih ga volio vidjeti kako se od srca smije. Ukoliko ništa ne poduzmemo, otok bi iduće godine mogao potpasti pod francusku zaštitu. Ipak, bez obzira na to koliko mu ga ja želio podariti, trenutno taj izazov nadilazi moje sposobnosti."

Brandao je šutio, zagledan u maglovitu pučinu. Cesare se doimao tako uzbuđenim pri pomisli o sjajnom daru za papu, da je Duarte osjetio potrebu da mu pomogne. Okrenuo se i pogledao u osam đenovskih galiona⁵⁰ usidrenih uz mol. "Mislim da ti mogu pomoći da ispuniš svoju želju, Cesare, naravno, ukoliko su tvoji ljudi spremni. Nekada davno bio sam zapovjednik na brodovima i vodio bitke na moru."

Prvi put u životu Cesare je čuo Duartea da čeznutljivo priča o svojoj prošlosti. Cesare je trenutak oklijevao. Tada je tiho upitao: "U Engleskoj?"

Duarte se ukočio i Cesare je shvatio da se previše drznuo. Zagrlio je starijeg muškarca. "Oprosti," rekao je, "to me se ne tiče. Samo mi pomози da osvojim taj otok."

Osjetio je kako se Duarte opušta. Nekoliko su trenutaka stajali i u tišini gledali preko zaljeva u Elbu. Tada je Duarte rukom pokazao na đenovske brodove. "Cesare, ti stari, nezgrapni brodovi, ukoliko se njima vješto upravlja vrlo su pouzdani. Siguran sam da su branitelji otoka više zabrinuti zbog gusara, nego zbog osvajačkih vojski. Njihova obrana, topovi, žičane mreže i bojni brodovi sigurno su koncentrirani u luci, jer očekuju da ih gusari mogu napasti s

⁵⁰ Galion, vrsta starinskog ratnog i trgovačkog broda, jedrenjaka.

te strane. Mi ćemo pronaći zabačenu plažu na drugome kraju otoka i tamo iskrcati dovoljno tvojih vojnika da zauzmu otok."

"Što je s topovima i kako će konji podnijeti put?"

"Ne baš najbolje, bojim se", odgovorio je Duarte. "Prestrašeni konji će stvarati kaos, gaziti sve pred sobom, a topovi će kliziti i izlijetati kroz trupove naših brodova pa će ovi brzo potonuti. Nećemo uzeti ni jedne ni druge. Pješništvo će biti dovoljno."

Nakon što su dva dana proučavali denovske karte i planirali napad, invazijske snage bile su spremne. Isplovilo je osam galiona, krcatih vojnicima i njihovim zapovjednicima. Veselo su mahali suborcima, konjanicima i topnicima, koji su ostali na doku.

Njihovo veselje kratko je trajalo. Tijekom spore, neugodne plovidbe preko zaljeva i oko otoka mnogima je pozlilo, pa su povraćali na sve strane. Cesare je također osjećao mučninu, ali se grizao za usnicu u očajničkom nastojanju da to sakrije. Michelotto i, začudo, Jofre odlično su podnosili put.

Duarte, posve opušten, zapovjedio je da brodovi pristanu u tihi zaljev s bijelim pijeskom što se ljeskao na suncu. Iza plaže su bili razbacani sivozeleni grmovi i nekoliko kvrgavih maslinovih stabala te puteljak koji je vodio u brda. Nigdje nije bilo žive duše.

Osam galiona doplovilo je gotovo do obale, ali ne previše blizu. Iako je more bilo duboko tek malo više od metra, vojnici su se ustručavali skočiti u njega i pregaziti put do obale. Duarte, svjestan njihova straha, naredio je da na pramac svakoga broda pričvrste dugačko, teško uže i da ga bace u more. Zatim su na svakoj galiji izabrali po jednog vojnika koji dobro pliva i naredili mu da uzme drugi kraj užeta, otpliva s njim na obalu i priveže ga za neku od kvrgavih maslina.

Zatim je Duarte rekao Cesareu da naredi polovici vojnika da pričvrste oružje na leđa. Druga polovica trebala je ostati na brodu sve dok ne ugledaju signal da je grad zauzet.

Gundajući su ga poslušali. Duarte je prvi skočio u more, zgrabio uže sa svojega broda i držao ga visoko iznad glave da ga svi mogu vidjeti, pa je, prebacujući ruke jednu ispred druge, po užetu pregazio do obale.

Cesare ga je slijedio do obale, hvatajući se za uže. Vojnike je to umirilo pa su se jedan za drugim spustili u more grčevito se držeći za zategnuto uže, jer i to je bilo bolje nego ostati na brodu koji se bez prestanka ljuljao.

Kada su se vojnici konačno iskricali i osušili na suncu, Cesare ih je poveo strmom i zavojitom stazom u brda. Nakon sat vremena stigli su na vrh. Odatle su mogli dobro vidjeti grad i luku.

Kao što je Duarte i predvidio, glomazni topovi od lijevanog željeza bili su učvršćeni i upereni na ulaz u luku. Ni sat kasnije s vrha brda nisu vidjeli pomično topništvo, već samo mali odred milicije kako stupa glavnim trgom.

Cesare je u tišini poveo vojnike niz brdsku stazu do ruba grada.

"Juriš! Juriš!" viknuo je Cesare i svi su uz vrisku i s isukanim oružjem potrčali glavnom ulicom do središnjega trga. Brojno nadmoćniji iznenadili su miliciju koja se ubrzo predala.

Prestravljeni građani pojurili su svojim kućama. Cesare je poslao dio vojnika da stavi pod nadzor goleme topove, a drugi dio da zauzmu rudnike željeza, dok je Duarte predvodio odred koji je trebao osvojiti dokove. Potom je Cesare zapovjedio stjegonoši da podigne barjak s bikom u napadu obitelji Borgia i njegov vlastiti plameni stijeg na prazni jarbol na gradskome trgu.

Kada je nervozno izaslanstvo građana stiglo na trg, Cesare im se predstavio, objasnio da je otok prešao pod papinsku vlast i uvjerio ih da se nemaju čega plašiti.

U tom trenutku njegovih osam đenovskih brodova pojavilo se iza rta.

Vojnici su zatim na plaži upalili vatru kao znak daje grad osvojen i da galijske galije bez bojazni smiju uploviti u luku. Uplovili su pod zastavom Borgia, privezali se za dok pa se ostatak vojnika iskrcalo.

Nakon što su pregledali rudnike željeza i odabrali kontingent vojnika koji će čuvati otok, postrojbe su bile spremne za povratak u Piombino. Cesare je naložio vojnicima da se ukrcaju na brodove.

Samo četiri sata nakon iskrcavanja na otok, Cesare Borgia i Duarte Brandao zauzeli su otok Elbu. Zatim su Michelotto, Jofre, Cesare i Duarte krenuli na dugi put u Rim.

Kardinali della Rovere i Ascanio Sforza tajno su se sastali na objedu na kojemu su blagovali ružičasti pršut, pečene crvene paprike s kojih je kapalo maslinovo ulje, začinjene sjajnim komadićima češnjaka i hrskav kruh od bijeloga brašna. Finoga crnog vina bilo je u izobilju, što je pomoglo da im se razvežu jezici.

Prvi je progovorio Ascanio. "Bila je pogreška što sam na posljednjoj konklavi glasovao za Aleksandra. Nije mi lako biti njegovim vicekancelarom, jer, iako su njegove administrativne sposobnosti besprijekorne, kao otac je malo previše revan. Udovoljava svojoj djeci do te mjere da će Crkva, kada bude izabran novi papa, biti u bankrotu. Želja Cesarea Borgie da pokori i ujedini sve zemlje Romagne gotovo je ispraznila papinsku riznicu zbog beskrajnog plaćanja vojske. Ni jedna kraljica, ni vojvotkinja nema tako bogatu garderobu kao taj mladi papin sin."

Kardinal della Rovere se značajno nasmijao. "Dragi moj Ascanio, ne vjerujem da ste prešli sav taj put da raspravljate o papinim grijesima, jer tu nema ničega novog. Sigurno postoji neki drugi, meni još uvijek nepoznat razlog."

Ascanio je slegnuo ramenima. "A što se još može reći? Mojega nećaka Giovannia ponizili su Borgie, a Pesaro sada pripada Cesareu. Moja nećakinja Caterina, prava ratnica, zarobljena je u jednom od Borginih dvoraca, a njezine zemlje su također osvojene. Moj vlastiti brat, Ludovico, zarobljen je. Francuzi su ga bacili u tamnicu, jer oni sada drže Milano. Zadnje što sam saznao je da je Aleksandar sklopio tajni pakt s Francuskom i Španjolskom o podjeli Napulja kako bi Cesare mogao ponijeti i napuljsku krunu. To je strašno!"

"Kakvo rješenje predlažete?" pitao je della Rovere. Očekivao je da će Ascanio prije doći k njemu, ali je u tom trenutku osjećao da mora biti posebno oprezan, jer u vrijeme kada je izdaja bila tako raširena nije bilo naodmet pripaziti. Premda su se sluge zaklele da nemaju oči i uši, della Rovere i Ascanio su znali daje nekoliko dukata moglo gluhima vratiti sluh, a slijepima vid. Za one pogođene siromaštvom, zlato je moglo činiti veća čuda od molitve.

Stoga je Ascanio nastavio šapatom. "Kada Aleksandar više ne bude sjedio na prijestolju kao papa, ima nade da bi naši problemi mogli biti riješeni. Nema sumnje da ćete na sljedećoj konklavi vi biti izabrani."

Della Rovereove tamne oči izgledale su poput crnih proreza na njegovu blijedom i nadutom licu. "Ne vidim ni najmanje naznake da se Aleksandar kani povući. Čujem da mu je zdravlje odlično, a što se tiče bilo koje druge mogućnosti, zna se da mu je sin luđak. Tko bi se usudio nauditi mu?"

Ascanio Sforza stavio je ruku na grudi i iskreno rekao: "Kardinale, nemojte me pogrešno shvatiti. Papa ima neprijatelja koji bi nam bili zahvalni na pomoći. Ima i mlađega sina, koji istinski želi kardinalski šešir. Nikako ne predlažem da učinimo nešto čime bismo mogli ukaljati duše, ili što bi nas moglo dovesti u opasnost", rekao je. "Samo smatram da bismo trebali razmotriti alternativu ovome papinstvu, ni manje ni više."

"Predlažete li da bi se papa trebao iznenada razboljeti? Gutljaj vina možda, ili pokvarenu školjku?" pitao je della Rovere.

Ascanio je progovorio dovoljno glasno da ga sluge čuju: "Nitko ne može znati kada će Nebeski Otac pozvati neko od svoje djece."

Della Rovere je razmislio o onome što mu je Ascanio rekao, pokušavajući se prisjetiti svih neprijatelja obitelji Borgia. "Je li istina da Aleksandar planira sastanak s vojvodom od Ferrare ne bi li predložio novi ženidbeni savez između svoje kćeri i vojvodina sina Alfonsa?"

"Nešto sam našuo," rekao je Ascanio, "ali, ukoliko je to istina, moj nećak, Giovanni sigurno će saznati, jer je odnedavno u Ferrari.

Koliko god se ljudi trudili, ne mogu zauvijek držati jezik za zubima. Ne sumnjam da će Ferrare odbiti bilo kakav savez koji uključuje zloglasnu Lucreziju. Ona je potrošena roba."

Della Rovere je ustao. "Cesare Borgia će osvojiti sve zemlje Romagne i dovesti ih pod vlast pape. Ferrare je posljednji preostali teritorij i čim sklopi savez s Borgiama svi ćemo biti pod njihovom vlašću. Uvjeren sam da bi Aleksandar tu bitku radije dobio milom nego silom. Stoga će inzistirati na tom savezu. Mi moramo učiniti sve da ga spriječimo, jer mora biti zaustavljen."

Kada se cijela obitelj opet našla u Rimu na okupu, Aleksandar je počeo požurivati važne pregovore oko braka njegove kćeri Lucrezije s dvadesetčetverogodišnjim Alfonsom d'Esteom, budućim vojvodom od Ferrare.

Obitelj d'Este bila je najstarija i najuglednija plemićka obitelj u Italiji i svi su mislili da je Aleksandrov najnoviji naum osuđen na propast. Međutim, on je znao da mora uspjeti.

Vojvodstvo Ferrare nalazilo se na strateški važnome mjestu. Stvaralo je tampon zonu između Romagne i Venecijanaca, koji su često bili neprijateljski raspoloženi i nije im se moglo vjerovati. Štoviše, Ferrare je bila dobro naoružana i dobro branjena, te bi bila odličan saveznik.

Ipak, većina Rimljana nije mogla vjerovati da bi aristokratska i moćna obitelj d'Este pristala prepustiti obožavanog nasljednika njihova ponosnog vojvodstva Borgiama, obitelji španjolskih pridošlica, bez obzira na papin prestiž i Cesareovo bogatstvo i vojničku slavu.

Ali Ercole d'Este, Alfonsov otac i vojvoda Ferrare, bio je vrlo realističan te svjestan Cesareove ratničke vještine i agresivnosti. Bez obzira na svu svoju obranu, Ferrare bi teško podnijela napad moćne Cesareove vojske. Ercole nije imao nikakvu garanciju da ih Cesare u sljedećoj godini neće napasti.

Znao je da bi povezivanje s obitelji Borgia moglo pretvoriti mogućeg opasnog neprijatelja u snažnog saveznika protiv Venecije. Uostalom, razmišljao je, papa je ipak bio Kristov Namjesnik na Zemlji i vrhovni poglavar svete Majke Crkve. Ukoliko se sve to uzme u obzir moglo se, makar djelomice, zanemariti podrijetlo i nedostatak kulture obitelji Borgia.

D'Estei, ovisni o Francuzima, silno su željeli ugoditi kralju Luju. Ercole je znao da kralj nastoji po svaku cijenu zadržati papinu naklonost i da odobrava vezu između Alfonsa i Lucrezije, što mu je jasno dao do znanja u nekoliko prethodnih tjedana.

Teški i složeni pregovori trajali su danima. Na kraju, kao i u mnogim sličnim prilikama, postavljeno je pitanje novca.

Duarte Brandao se posljednjega dana pregovora pridružio Aleksandru i Ercoleu d'Esteu koji su se nadali da će napokon sklopiti sporazum. Sva trojica sjedili su u Aleksandrovoj knjižnici. "Sveti Oče", počeo je Ercole. "Primijetio sam da u svojoj prekrasnoj rezidenciji imate samo radove Pinturicchija. Nema ni Botticellija, ni Bellinija⁵¹ ni Giotto? Kakva šteta što nemate djela takvih autora kao što su Perugino⁵² ili Filippo Lippi."⁵³

Aleksandar se nije dao zbuniti. Imao je vlastiti, nepokolebljiv pogled na umjetnost. "Pinturicchio mi se sviđa. Jednoga dana smatrat će ga najvećim od najvećih."

Ercole se pokroviteljski nasmijao. "Bojim se da neće, Svetosti. Vi ste možda jedini čovjek u Italiji koji tako misli."

Duarte je odmah shvatio da su Ercoleove primjedbe jedva prikrivena pregovaračka taktika, način da se istakne veličina i kulturno bogatstvo obitelji d'Este, u usporedbi s prozaičnim ukusom i nedostatkom kulture Borgia.

"Možda ste u pravu, don Ercole", lukavo je odgovorio Duarte. "Gradovi koje smo osvojili ove godine imaju mnoga djela izvrsnih umjetnika koje ste nabrojili. Cesare se ponudio da ih pošalje ovamo, ali Njegova Svetost je odbila. Još uvijek se nadam da ću ga uspjeti uvjeriti u golemu vrijednost tih djela i koliko bi ona uljepšala Vatikan. Baš smo nedavno komentirali da vaš grad, Ferrara, ima najveću i najvredniju zbirku od svijeta, da ne spominjemo bogatstvo u srebru i zlatu."

Ercole je istoga časa problijedio i odmah shvatio kakvu mu, nimalo suptilnu, poruku Duarte šalje. "Pa dobro." rekao je mijenjajući temu. "Možda bismo trebali popričati o mirazu."

"Što ste imali na umu, don Ercole?" pomalo zabrinut upitao je Aleksandar.

"Razmišljao sam o iznosu od tristo tisuća dukata, Svetosti", samozadovoljno je odgovorio Ercole d'Este.

Aleksandar, koji je za početak kanio ponuditi trideset tisuća dukata, zagrcnuo se vinom. "Tristo tisuća dukata je pretjeran iznos", rekao je.

"Ipak, jedini koji mogu prihvatiti bez uvrede", uzvratilo je Ercole. "Jer, moj sin Alfonso je krasan mladi čovjek pred kojim je sjajna budućnost i vrlo je tražen."

Cjenkali su se duže od jednoga sata, iznoseći sve moguće razloge zbog kojih inzistiraju na određenome iznosu. Kada je Aleksandar odbio popustiti, Ercole je zaprijetio da će otići.

Aleksandar je nanovo razmotrio prijedlog i predložio kompromis.

Ercole je odbio pa je Aleksandar zaprijetio da će otići, ali vidjevši iznenađenje na vojvodinu licu, dopustio mu je da ga nagovori da ostane.

Napokon je Ercole prihvatio dvjesto tisuća dukata, za koje je Aleksandar smatrao da su golem miraz, jer je Ercole također ustrajao da se ukine godišnji porez koji je Ferrara plaćala svetoj Crkvi.

I tako su toga dana sklopljene zaruke desetljeća.

⁵¹ Obitej Bellini (Gentile, Giovanni, Jacopo), talijanski slikari, osnivači venecijanske škole renesansnog slikarstva (15. stoljeće).

⁵² Perugino (1445/50. - 1523.), talijanski ranorenesansni slikar umbrijske škole. Učitelj Rafaela.

⁵³ Filippo Lippi (1406. - 1469.), talijanski slikar rane firentinske renesanse.

Jedna od prvih stvari što je Cesare napravio kada se vratio u Rim bila je da se nasamo sastane s ocem ne bi li saznao što je s njegovom zarobljenicom, Caterinom Sforza. Rečeno mu je daje pokušala pobjeći iz Belvederea pa je za kaznu zatvorena u utvrdu Sant'Angelo, neugodno i nezdravo mjesto.

Cesare ju je smjesta pošao posjetiti.

Utvrda Sant'Angelo bila je velika i okrugla s bogato uređenim odajama na gornjim katovima, dok se golemi podrum, koji je činio veći dio utvrde, sastojao od nekoliko velikih tamnica. Cesare je naredio svojim stražarima da dovedu Caterinu na gornji kat u prekrasnu sobu za prijam. Gleala je oko sebe stisnutim očima, jer već neko vrijeme nije vidjela danje svjetlo. Još uvijek je bila lijepa, iako pomalo neuredna zbog vremena provedenog u tamnici.

Cesare ju je toplo pozdravio i naklonio se da joj poljubi ruku. "I tako, draga moja prijateljice," rekao je s osmijehom, "štoje s tvojom pameću? Smjestio sam te u najbolje odaje u Rimu, a ti mi na moju dobrotu uzvraćaš pokušajem bijega? Nisi tako pametna kao što sam mislio."

"Mogao si to predvidjeti", odgovorila je bez emocija.

Cesare je sjeo na kauč presvučen brokatom i ponudio Caterini da i ona sjedne, ali je odbila. "Priznajem, palo mi je na pamet da ćeš pokušati pobjeći," objasnio je Cesare, "ali sam računao da ćeš voditi računa o svojim interesima. Vjerovao sam da ćeš radije biti zatočena u raskoši, nego u bijedi."

"Zatočeništvo u najraskošnijim odajama je poput života u bijedi", hladno je odgovorila.

Cesarea je sve to zabavljalo, jer iako je ona govorila s gorčinom, i dalje ga je privlačila. "Što kaniš dalje?" pitao je. "Uvjeren sam da ne možeš ostatak života provesti u utvrđi Sant'Angelo."

"Kakav mi izbor nudiš?" prkosno je pitala.

"Potpiši isprave kojima se odričeš Imole i Forlija", rekao je Cesare, "i obećaj da ih nećeš pokušati nanovo osvojiti. Kada to učiniš naredit ću da te puste pa si slobodna da pođeš kamo god želiš."

Caterina se lukavo nasmiješila. "Ja mogu potpisati bilo kakav papir koji mi dadeš, ali kako će me to spriječiti da pokušam vratiti svoje teritorije?"

"Neki vladar, manje vrijedan od tebe, možda bi to i učinio," rekao je, "ali teško mi je povjerovati da bi izdala samu sebe i potpisala, ukoliko se s time ne slažeš. Naravno, uvijek postoji mogućnost da ćeš prekršiti obećanje, čak i nakon što ga dadeš, ali tada ćemo moći dokazati na rimskom sudu da smo mi legitimni vladari. Tvoje nepoštenje će nam dodatno ići u prilog."

"I ti stvarno u to vjeruješ?" pitala je dobroćudno se smijući. "Teško mi je u to povjerovati. Ima nešto što mi nisi rekao."

Cesare joj se milo nasmiješio. "Možda je to sentimentalno i ne odveć pametno, ali, istini za volju, mrska mi je pomisao da prekrasno stvorenje zauvijek trune u tamnici. Kakav gubitak."

Caterina se iznenadila kada je shvatila da uživa u njegovu društvu, ali nije dopustila da je ta slabost srca natjera na veliki kompromis. Imala je jednu tajnu, ali hoće li mu je reći? Trebalo joj je vremena da razmisli. "Dođi sutra nanovo, Cesare", rekla je uljudno. "Dopusti mi da razmislim."

Kada se Cesare vratio idućega dana zapovjedio je da još jednom dovedu Caterinu. Iskoristila je sluškinje koje joj je poslao da joj pomognu da se okupa i opere kosu. Iako joj je odjeća i dalje bila otrcana i prljava, primijetio je da se nastojala dotjerati.

Krenuo je prema njoj, a ona, umjesto da ustukne, krene prema njemu. Posegnuo je za njom i povukao je na kauč strastveno je poljubivši. Kada se odmaknula nije je zadržavao silom.

Progovorila je prije Cesarea dok mu je prstima prelazila kroz kestenjaste uvojke. "Učinit ću onako kako mi predlažeš, ali svi će reći da si lud što mi vjeruješ."

Cesare ju je nježno pogledao. "Već to govore. Da se pitalo moje zapovjednike ti bi već odavno plutala Tiberom", rekao je. "Što si odlučila, kamo ćeš poći?"

Zajedno su se uspravili na kauču dok ju je on držao za ruku. "U Firencu. Imola i Forli ne dolaze u obzir, a moji rođaci u Milanu pravi su gnjavatori. Firenca je makar zanimljiv grad. Možda tamo nađem i muža, Bog mu pomogao."

"On će biti pravi srećković", rekao je Cesare sa smiješkom. "Večeras ću poslati isprave, pa već sutra možeš krenuti na put... uz pouzdanu stražu, naravno."

Krenuo je da ode, ali se zaustavio kod vrata i okrenuo prema njoj. "Čuvaj se, Caterina." "I ti", rekla je.

Kada je Cesare otišao iznenadila ju je tuga koju je osjetila. Tog je trenutka bila sigurna da se njih dvoje više nikada neće sresti pa on možda neće saznati da te isprave neće imati vrijednosti, jer je u svojoj utrobi već imala dio njega koji je sama uzela. Njoj će na kraju, kao majci njegova nasljednika, ionako ti teritoriji ponovno pripasti.

Filofila je bio najbolji sastavljač tračerskih pjesmica u cijelome Rimu. Tajno ga je plaćala obitelj Orsini, a uživao je i osobnu zaštitu kardinala Antonia Orsinija. Filofila je izmišljao da su najsvetiji ljudi počinili najgore zločine. Još više je volio pisati o ljudima koji su doista bili pokvareni, jedini preduvjet je bio da su na visokome položaju. Znao je oklevetati čitave gradove: Firenca je bila prsata kurva širokih bokova, grad pun bogatstava i velikih umjetnika, ali siromašan ratnicima. Građani Firence bili su zelenaši, stari prijatelji Turaka, sodomija im nije bila strana. Firenca se, poput prave kurve, priklanjala inozemnim zaštitnicima, umjesto da se pari sa svojim, talijanskim, gradovima.

Venecija je, naravno, bila tajanstven, nemilosrdan grad duždeva, koji bi, da mogu, za trgovinu prodali i krv vlastitih građana, te ih pogublivali ako bi odali strancu koliko dukata stoji svila na Dalekom istoku. Venecija je bila golema zmija koja je vrebala iz velikog kanala, ne bi li ugrabila slastan zalogaj civiliziranoga svijeta koji bi joj donio još veću dobit. Bio je to grad bez umjetnosti i majstora, bez velikih knjiga ili knjižnica, grad potpuno zatvoren humanističkim znanostima. Istovremeno, grad vješt u izdaji, koji bi za glavu skratio i znane i neznane zbog njihovih zločina.

Napulj je bio grad sifilisa, francuske bolesti, a Milano ulizica Francuza, rame uz rame izdajničke, poročne Firence.

Ali upravo je klan Borgia bio taj o kojem je Filofila sastavljao svoje najškakljivije stihove. Opjevao je njihove orgije u Vatikanu, ubojstva u Rimu i drugim gradovima-državama u Italiji. Stih mu je bio bogat, proza savršena kada je opisivao kako je papa Aleksandar pomoću simonije kupio papinstvo ili imao dvadesetero djece. Ili, kako je onemogućio križarski pohod ukravši zadnja sredstva od Petrova novčića⁵⁴ da plati vojnike Cesarea Borgie, proglašivši sina gospodarom Romagne, natjeravši sve Papinske države da mu se povinuju. A sve to zbog čega? Da može uzdržavati svoju obitelj, svoju kopilad, ljubavnice i nastaviti s orgijama. A to nije sve: ne samo da je zgriješio bludno s vlastitom kćeri, već ju je podučio kako da truje njegove bogate neprijatelje iz kolegija kardinala, te više puta trgovao njome radi što boljih

⁵⁴ Petrov novčić - dobrovoljni novčani prilog koji katolici daju Svetoj stolici.

bračnih saveza i čvršćih veza s moćnim talijanskim obiteljima. Jedan brak je poništen, iz drugoga je izašla kao udovica, zahvaljujući vlastitome bratu, Cesareu Borgi.

Filofila je nadmašio samoga sebe pišući upravo o Cesareu Borgi. Do sitnica je opisao kako Cesare uvijek nosi masku da sakrije lice unakaženo gnojnim ranama izazvanim francuskim osipom; kako je prevario i španjolskog i francuskog kralja, istovremeno im izdajući Italiju; kako je i Cesare bludno zgriješio s vlastitom sestrom i šurjakinjom. Jednoga brata pretvorio je u rogonju, a drugoga u leš. Posebno je uživao silovati, a ubojstvo je smatrao istančanom diplomacijom.

Ali kako se dan fantastičnog vjenčanja d'Este približavao, Filofila je usmjerio svoje otrovno pero na Lucreziju. Legla je u krevet s ocem i bratom, prvo sa svakim zasebno, a onda s obojicom u isti krevet. Vodila je ljubav s psima, majmunima, mazgama, a kada ju je sluga ulovio da čini te perverzije, otrovala ga je. Nemoćan da se nosi sa sramotom njezina pohotnog ponašanja, otac ju je prodao u Ferraru kako bi učvrstio vezu sa znamenitom talijanskom obitelji. Da, mislio je Filofila, nadmašio je samoga sebe pišući o Lucreziji.

Sve to učinilo je Filofilu glasovitim. Njegovi su stihovi prepisivani, vješani na rimske zidove, kružili su Firencem, a posebno bili traženi od bogatih Venecijanaca. Filofila se, naravno, nije usuđivao potpisati, ali je crtež dva gavrana koji grakću jedan na drugoga ispod svake pjesme postao njegov zaštitni znak pa su tako ljudi znali.

Jednoga sunčanog poslijepodneva pjesnik se odjenuo i namirisao u namjeri da ode na dvor svojega pokrovitelja, kardinala Orsinija. Kardinal mu je dopustio da se koristi kućicom na teritoriju palače Orsini. Poput svih velikih moćnika, kardinal je radi vlastite sigurnosti volio biti okružen svojim pristašama i rođacima, a Filofila je osim perom vješto baratao i bodežom. Začuvši topot konja i metalno zveckanje oklopa, pogledao je kroz prozor spavaće sobe. Desetak konjanika dojahalo je do njegove kuće i opkolilo je. Svi su na sebi imali lagane oklope, osim vođe, koji je od glave do pete bio odjeven u crno, crni prsluk, crne pripijene hlače, crne rukavice, a na glavi je imao crni biret. Osjetivši blagu mučninu u grlu, Filofila je prepoznao maskiranog čovjeka u crnom, naoružanog mačem i bodežom. Bio je to Cesare Borgia.

Filofila je s olakšanjem primijetio grupu Orsinijevih vojnika kako im se približavaju pješice. Cesare ih je ignorirao i krenuo ravno prema kući. Filofila je izašao da se s njim sretne prvi put u životu.

Pjesniku se Cesare učinio visokim i mišićavim, poput Nijemca. Na licu mu je titrao radostan osmijeh. Izravno se obratio Filofili, pretjerano ljubazno. "Veliki pjesniče," rekao je, "došao sam vam pomoći u pisanju stihova, ali ovdje je to nemoguće pa morate poći sa mnom." Filofila se duboko naklonio. "Gospodaru, moram odbiti. Pozvao me je moj kardinal. Doći ću kada vam opet bude zgodno." Nije mu se sviđalo što je Borgia došao u njegovu kuću, ali se nije usuđivao mašiti za bodež ili mač.

Cesare nije oklijevao. Podigao je Filofilu kao da je načinjen od dronjaka i bacio ga preko svoga konja. Kada je nanovo uzjahao konja udario je Filofilu samo jedanput, što je bilo dovoljno da ga onesvijesti.

Kada je pjesnik otvorio oči na stropu je ugledao grubo tesane grede, a na zidovima glave veprova, medvjeda i goveda. Činilo se da je bio u nekakvoj lovačkoj kući.

Zatim je pogledao na drugi kraj prostorije i ugledao čovjeka kojega je prepoznao. Samo ga je šok spriječio da ne krikne dok mu se utroba grčila od straha: bio je to zloglasni davitelj Don Michelotto. Oštrio je dugački bodež.

Nakon nekoliko trenutaka Filofila se malo okuražio i progovorio. "Moraš znati da će me kardinal Orsini i njegova straža pronaći i nemilosrdno kazniti onoga koji mi naudi."

Michelotto je šutio i nastavio oštriti bodež.

"Pretpostavljam da me kaniš zadaviti", rekao je Filofila drhtavim glasom.

Michelloto kao da je tek sada obratio pažnju na njega. "Ne, gospodine Pjesniče. Nikako. To bi bilo prebrzo, prelagano za tako okrutnog čovjeka." Uz smiješak je nastavio: "Prvo ti namjeravam odrezati jezik, pa uši i nos, zatim genitalije, onda prste, jedan po jedan.

Možda još koješta odrežem. Ili, ako mi se nakon toga sažališ napraviti ću ti uslugu i ubiti te."

Sljedećeg poslijepodneva velika vreća natopljena krvlju prebačena je preko zida u vrt palače Orsini. Kada su kardinalovi stražari pogledali što je u vreći pozlilo im je. Unutra je bilo truplo bez glave i prstiju. Odrezane genitalije, jezik, prsti, nos i uši također su bili u vreći, pažljivo umotani u jednu od Filofilinih pjesama.

O tom se slučaju nije govorilo. Više nije bilo Filofilinih pjesama. Pričalo se da je iz zdravstvenih razloga otišao u toplice u Njemačku.

Tog proljeća Srebrno jezero bilo je prekrasno. Cesare i Lucrezia činili su zgodan par dok su šetali obalom, ona u pelerini s kapuljačom, posutoj draguljima, on sav u crnome baršunu, s biretom obrubljenom perjem i dragim kamenjem. Vratili su se na mjesto na kojem su proveli svoje najsretnije trenutke, jer se nakon njezine skorašnje udaje za Alfonsa d'Estea neće moći tako često vidati.

Cesareova kestenjasta kosa sjajila se na suncu, i usprkos uobičajenoj crnoj maski, osmijeh je odavao koliko je sretan što je sa sestrom.

"Znači, idućeg tjedna postat ćeš d'Este", rekao je Cesare zadirkujući je. "Imat ćeš odgovornost, kao i sreću biti članica otmjene obitelji."

"Ja ću uvijek biti Borgia, Ces", rekla je Lucrezia. "Ovaj put nemaš razloga biti ljubomoran, jer se ne zavaravam da je ovo brak iz ljubavi. Ovaj Alfonso me jednako tako nevoljko uzima za ženu kao i ja njega za muža. Ali, kao što sam ja kći svojega oca, on je sin svog."

Cesare joj se s ljubavlju nasmiješio. "Postala si ljepša kroz svoje nesreće, a ovaj brak će ti omogućiti da radiš mnoge stvari u kojima uživaš. Obitelj d'Este voli umjetnost, voli okupljati pjesnike i kipare. Ferrarom vladaju kultura i humanizam, upravo ono, što tebi život znači. Meni na sreću Ferrara je tik uz moje teritorije u Romagni, a kralj Luj upravlja vojvodom željeznom rukom."

"Hoćeš li se uvjeriti da su Giovanni i Rodrigo dobro kad gotl si u Rimu? Mrsko mije što ću u Ferrari, makar nakratko, biti bez njih. Hoćeš li se, mene radi, brinuti za njih, dati im da osjete tvoje snažne ruke oko sebe, kako bi obojica osjetili da su jednako važni?" upitala je.

"Svakako, jer jedno dijete je više moje, a drugo više tvoje, pa će uvijek imati moju vječnu ljubav", tješio ju je Cesare. "Crezia, da te otac nije povezao s obitelji d'Este, bi li ostatak života provela u koroti, vladajući Nepijem?"

"Dobro sam razmislila o tome prije nego što sam pristala na udaju", odgovorila je Lucrezia.

"Iako znam da me je otac mogao jednostavno natjerati da ga poslušam, da sam se oštro protivila, mogla sam se sakriti u samostan, možda čak postati redovnicom. Međutim, naučila

sam vladati i mislim da ću se u Ferrari snaći. Razmišljala sam i o tebi i o djeci. Samostan nije najbolje mjesto za djecu, a ne mogu zamisliti život bez njih."

Cesare se zaustavio i s divljenjem pogledao sestru. "Zar ne postoji ništa o čemu nisi razmislila? Ništa čemu se ne možeš dostojanstveno i pametno prilagoditi."

Neka tuga je poput sjene prešla njezinim licem. "Ima jedan mali problem za koji još nisam našla rješenje. Premda je beznačajan u odnosu na ostale, čini me pomalo nesretnom."

"Moram li te mučiti da bih izvukao istinu iz tebe," šalio se Cesare, "ili ćeš dragovoljno priznati, kako bih ti mogao pomoći."

Lucrezia je odmahнула glavom. "Novoga muža ne mogu zvati Alfonso a da mi se srce ne stisne kada ga usporedim s prethodnim. Ipak, ne znam kako bih ga zvala."

Cesareove oči veselo su zasjale. "Nema tog problema koji ja ne mogu riješiti, pa možda već imam odgovor na tvoje molitve. Rekla si da je sin svojega oca, Alfonso ga ne možeš zvati, Alfonsino od milja je previše slično, zovi ga Sino. Obrati mu se tako prve bračne noći s puno nježnosti i on će povjerovati da ga tako zoveš od milja."

Lucrezia je nabrala svoj lijepi nosić i glasno se nasmijala. "Da se aristokratski d'Este zove Sino?" Ali što je više o tome razmišljala to joj se više sviđalo.

Došetalu su do kraja staroga mola s kojega su kao djeca lovili ribu i bezbrižno skakali u jezero. Tada je njihov otac sjedio u blizini, gledao ih, štitio, tako da se osjećaju sigurnima. Sada su, nakon toliko godina, sjedili na istom tom molu i promatrali namreškane vodu, koja je blistala poput tisuća briljanata na poslijepodnevnom suncu. Lucrezia se naslonila na brata, a on ju je zagrlio.

"Ces, čula sam što se dogodilo zlosretnome Filofili", rekla je ona tiho ali ozbiljno.

"Da?" primijetio je Cesare jednolično. "Je li te njegova smrt uznemirila? On nije gajio simpatije prema tebi, jer da jest, ne bi bio u stanju pisati onakve podle stihove."

Lucrezia se okrenula i dotakla mu lice. "Znam, Ces", rekla je. "Pretpostavljam da bih ti trebala zahvaliti što me braniš, usprkos Alfonsovoj smrti, jer sam se čak i s tim uspjela pomiriti. Brineš me ti. U posljednje vrijeme ne prezaš od ubojstava. Zar nisi zabrinut za svoju dušu?"

"Ukoliko Bog postoji, onakav kakvim ga dočarava Sveti Otac, on ne smatra da nikada ne smijemo ubiti, jer inače ne bi moglo biti svetih ratova. Pod Ne ubij se misli da ubojstvo koje nije iz dobrih i plemenitih razloga postaje grijeh. Znamo da nije grijeh objesiti ubojicu", objasnio je Cesare.

"Znamo li to doista, Ces?" upitala je. Okrenula se prema njemu da ga gleda dok govori, jer joj je ta tema bila veoma važna. "Zar nije drsko da mi određujemo što je dobar i plemenit razlog? Za nekrste je dobro i plemenito ubijati kršćane, a za kršćane vrijedi suprotno."

Cesare je ponovno zašutio, iznenađen sestrinom primjedbom. "Crezia", rekao je. "Trudim se ne ubijati iz zadovoljstva, već za dobro sviju nas."

Lucrezijine oči napunile su se suzama, ali je nastojala da joj glas ostane čvrst. "Znači li to da će biti još mnogo ubojstava?"

"Naravno da hoće, u ratu, Crezia. Ali, osim u ratu, ponekad moramo oduzimati živote radi većeg dobra kao i za vlastitu sigurnost", rekao je. Zatim joj je ispričao kako je odlučio da objese kradljivce kokoši u Ceseni za vrijeme zadnjega pohoda.

Lucrezia je oklijevala s odgovorom, jer je nije uspio uvjeriti. "Cesare, brine me to što ćeš možda početi koristiti veće dobro kao izgovor da ukloniš sve one koji ti stvaraju poteškoće. A u životu ima mnogo takvih ljudi."

Cesare je stajao i napeto gledao u jezero. "Sreća za sve nas što nisi muškarac, Crezia, jer sumnjama sputavaš samu sebe i to bi te moglo spriječiti u tvojim djelima."

"Sigurna sam da si u pravu, Ces", rekla je Lucrezia zamišljeno, "ali nisam uvjereni da je to loše..." Više nije bila ni tako sigurna da zna prepoznati zlo, pogotovo kada se skrivalo u sjenkama srca onih koje je voljela.

Dok se ružičasti sumrak spuštao na srebrnasto jezero, Lucrezia je uzela brata za ruku i povela ga stazom natrag u kolibu. Nešto kasnije ležali su goli na bijelome sagu ispred ugodne vatre koja je pucketajući plamtjela u kaminu. Cesare se divio punoći sestrih grudi, mekoći njezina trbuha, zapanjen u kakvu se rasnu ženu pretvorila, izazivajući u njemu još veću strast.

Lucrezia je progovorila nježnim glasom punim ljubavi: "Ces, skini tu masku prije nego što me poljubiš. Jer s njom možeš biti bilo tko."

Osmijeh je nestao s njegovih usana i posramljeno je pogledao u tlo. "Neću moći voditi ljubav s tobom ako ti se pogled ispuni sažaljenjem zbog mogega kozičavog lica", rekao je. "Neću moći uživati u našem, možda posljednjem, vođenju ljubavi."

"Kunem se da te neću gledati sa sažaljenjem", rekla je. Stala ga je šakljati. "Možda se čak i nasmijem, a ti ćeš onda prestati s tim besmislenim glupostima, jer volim te otkako sam prvi put otvorila oči, a ti si stajao iznad mene smješajući se. Igrala sam se i kupala s tobom dok smo rasli. Bio si tako zgodan da sam se morala prisiljavati da te ne gledam kako ne bih odala svoje osjećaje. Vidjela sam te slomljena srca, a tuga u tvojim očima mamila je i moje suze. Međutim, nikad nisam mislila loše o tebi ili te manje voljela zbog nekih malih ožiljaka na licu."

Nagnula se preko njega, usnama pritisnula njegove, dok joj je cijelo tijelo podrhtavalo. Kada je ponovno digla glavu pogledala ga je u oči i rekla: "Samo te želim dotaknuti, gledati kako ti se kapci zatvaraju u ekstazi, nježno prijeći prstom preko tvojega nosa, osjetiti tvoje slatke pune usne. Ne želim da išta bude između nas, brate moj, ljubavniče moj, prijatelju moj. Od ove noći sve što je ostalo od moje strasti predajem tebi."

Cesare se uspravio i polako skinuo krinku.

Lucrezia se idućeg tjedna u Rimu, preko opunomoćenika, udala za Alfonsa d'Estu. Uz ugovor o braku on joj je poslao i maleni portret koji je prikazivao visokoga muškarca ugodne vanjštine, ali vrlo rezerviranog. Bio je odjeven u tamnu državničku odoru urešenu mnogobrojnim odlikovanjima i lentama. Ispod dugog, aristokratskog nosa malen brk šakljao je njegovu gornju usnu, ali se on zbog toga nije smiješio. Tamna, valovita kosa uredno mu je uokvirivala lice. Nije mogla zamisliti tog Alfonsa kako voli i strastveno vodi ljubav.

Trebala mu se pridružiti u Ferrari gdje će zajedno živjeti. Pa ipak, u Rimu su se održavale svadbene svečanosti, zabave puno raskošnije i skuplje od onih kada se udavala za Giovannija, pa čak i od onih kada se udavala za svojega voljenog Alfonsa. Proslave su, zapravo, bile raskošnije od bilo čega što su građani ikada vidjeli.

Iako su mnogobrojne plemićke palače bile raskošne, svi su plemenitaši dobili nadoknadu za troškove banketa i zabava. Činilo se da je papa spreman isprazniti vatikansku riznicu u čast sklapanja fantastičnoga braka svoje kćeri. Proglasio je praznik za sve rimske radnike, a tijekom cijelog idućeg tjedna održavali su se svečane povorke, procesije i proslave. Palili su se krijesovi ispred Vatikana, kao i ispred svih većih palača. Najveći krijes bio je ispred Santa Marije in Portico.

Onoga dana kad je potpisan bračni ugovor i papa dao svoj blagoslov, Lucrezia je bila odjevena u zlatnu opravu ukrašenu mnogobrojnim draguljima koje je, čim je ceremonija završila, bacala svjetini ispod balkona. Jedan je dragulj pao na dvorsku ludu pa je ovaj stao trčati ulicama vičući: "Živjela vojvotkinja od Ferrare! Živio papa Aleksandar!"

Cesare je odigrao veliku ulogu na ovom sestrinu vjenčanju, pokazujući svoje jahačko umijeće kao predvodnik ulične povorke u sestrinu čast.

Te večeri, za vrijeme svadbenoga pira za sve članove obitelji i njihove najbliže prijatelje, Lucrezia je počastila oca s nekoliko španjolskih plesova.

Aleksandar je sjedio na prijestolju ozarena lica i pljeskao. Cesare, kojemu su oči sjale kroz proreze karnevalske maske, stajao je iza pape, s njegove desne strane. Jofre je stajao ocu slijeva.

Aleksandar, odjeven u svoju najsvečaniju papinsku odoru, ustao je i polako sišao niz stube i krenuo plesnom dvoranom prema kćeri. Zavladao je tajac, a smijeh zamro.

"Možeš li počastiti oca sljedećim plesom," pitao je Aleksandar, "jer uskoro ćeš biti vrlo daleko."

Lucrezia se poklonila i primila ga za ruku. Okrenuvši se glazbenicima Aleksandar je naložio da počnu svirati, zatim primio kćer u naručje. Divila se koliko je još uvijek snažan, koliko mu je osmijeh blistav, korak lagan ali siguran. Osjećala se kao da je ponovno dijete. Sjetila se kako je znala stati svojim majušnim nožicama u ružičastim satenskim papučicama na očeva stopala i plesati s njime. Tada je voljela oca više od života. Bilo je to čarobno vrijeme za nju, kada je sve bilo moguće, dok još nije shvaćala da život zahtijeva žrtve.

Iznenada je podigla glavu i preko očeva ramena ugledala brata Cesarea kako stoji iza oca. "Dopuštaš li, oče", pitao je.

Aleksandar se okrenuo i pomalo iznenađeno pogledao Cesarea, ali se ubrzo sabrao i rekao: "Naravno, sine moj." Ipak, umjesto da pusti Lucrezijinu ruku i preda je Cesareu, Aleksandar je naložio glazbenicima da sviraju dalje... laganu i veselu melodiju.

Papa je stajao između svoje djece, jednom rukom držeći kćerinu ruku, drugom sinovu i sa širokim osmijehom, glasno se smijući počeo plesati s oboma. S nevjerojatnom energijom počeo se vrtjeti i okretati povlačeći ih za sobom. Lice mu se zažarilo od zanosu.

Svi nazočni su se smijali sve dok nisu ostali bez daha. Bodrili su ih i pljeskali i napokon im se pridružili, dok se cijela prostorija nije ispunila ljudima koji su plesali u divljem zanosu.

Samo je jedan čovjek stajao po strani, jedan koji nije plesao. Iza papina prijestolja stajao je, obuzet mračnim mislima, Aleksandrov mlađi sin, Jofre, visok, tih i ozbiljan i sve ih promatrao.

Malo prije nego što je Lucrezia oputovala u Ferraru, Aleksandar je priredio zabavu na koju su bili pozvani samo muški pripadnici visokoga rimskog društva. Kako hi što bolje proslavio novi savez doveo je plesačice da ih zabavljaju, a dvoranu ispunio kartaškim i kockarskim stolovima.

Aleksandar, Cesare i Jofre sjedili su za glavnim stolom s ostarjelim vojvodom od Ferrare, Ercoleom d'Estom, i dvojicom njegovih mladih nećaka. Mladoženja, Alfonso d'Este, ostao je vladati Ferrarom u očevoj odsutnosti.

Večera je bila prava gozba na kojoj su poslužene svakojake poslastice, a vino kojega je bilo u izobilju pridonijelo je veselju i dobrom raspoloženju gostiju.

Kada su sluge odnijele tanjure, Aleksandrov sin Jofre iznenada je nesigurno ustao i podigao čašu da nazdravi. "Kao dar moje na-uljske obitelji, a u čast moje nove svojte, obitelji d'Este, priredili smo veoma posebnu zabavu... nešto što u Rimu nije viđeno već godinama."

Aleksandar i Cesare bili su iznenađeni tom najavom i smeteni drskošću kojom se Jofre obraćao "svojoj novoj svojti". Pitali su se sa strepnjom što im je to priredio, dok su gosti gledali naokolo u radosnom očekivanju.

Velika izrezbarena vrata iznenada su se otvorila i četvero lakaja ušlo je u prostoriju. Bez riječi su rasuli zlatno kestenje sredinom prostorije. "Bože moj!" pomislio je Cesare pogledavši oca. Prestravljen, shvatio je što slijedi. Viknuo je bratu: "Jofre! Nemoj to činiti", ali bilo je prekasno.

Kada se začuo zvuk truba, Jofre je otvorio još jedna vrata i pustio unutra povorku od dvadeset golih kurtizana, raspuštenih tamnih kosa, nauljene i namirisane kože. Svakoj se na remenu oko struka njihala mala svilena torbica.

Jofre je opijen vinom glasno nastavio. "Pred sobom na podu vidite kestenje od čistog zlata. Ove prekrasne dame sa zadovoljstvom će se sagnuti kako biste ih mogli vidjeti iz drugoga kuta. Ovo će biti nova poslastica... makar za neke od vas."

Gosti su se grohotom smijali, ali Cesare i Aleksandar pokušavali su zaustaviti to raskalašeno razmetanje prije nego što se učini nepopravljiva šteta.

Jofre, koji je ignorirao znakove koje su mu slali otac i brat, nastavio je: "Gospodo, možete zajahati ove kobile kad god želite. Imajte na umu, morate to činiti straga. Za svako uspjele opasivanje vaša dama može uzeti jedan zlatni kesten s poda i staviti ga u svoju torbicu. Naravno, dame smiju zadržati kestenje kao dar za zabavu koju nam pružaju."

Kurtizane su se presavile u struku i počele zavodljivo micati golim stražnjicama prema muškarcima.

Ercole d'Este problijedio je, šokiran tom vulgarnom predstavom.

Ipak, jedan za drugim, rimski plemići dizali su se od stolova i išli prema u struku presavijenim zavodnicama. Neki su, iako ih nisu zajahali, pohotno hvatali žensko meso.

U svojoj mladosti Aleksandar je uživao u takvim zabavama, ali sada je bio obuzet sramom, svjestan da na takvoj proslavi tome nije bilo mjesto. I shvaćao je da je smisao čitave predstave i bila želja da se baci ružno svjetlo na profinjenost, kao i sposobnost rasuđivanja njegove obitelji.

Papa je prišao Ercoleu d'Esti, pokušavajući se ispričati, ali uzalud. Ercole je kimao glavom i u sebi mislio, da nije već sklopljen brak putem posrednika, sve bi otkazao i okušao sreću s Francuzima i Cesareovom vojskom, bez obzira na sve dukate ovoga svijeta. Budući da je već uzeo zlato, jednostavno je izašao iz dvorane mrmljajući: "Prostaci Borgie."

Kasnije te noći Cesare je čuo vijesti koje su ga još više uznemirile. U Tiberu je pronađeno tijelo Astorra Manfredija. Cesare je obećao da mu se ništa neće dogoditi nakon pada Faenze, a sada će mnogi misliti da je pogazio obećanje. Znao je da će ponovno posumnjati u njega. Bilo je onih koji će vjerovati da je opet ubio: uz Michelottovu pomoć svakako je imao način. Ali tko je to učinio i zašto?

Dva dana kasnije na gornjem katu u Vatikanu, u prostoriji zvanoj Pappagallo, papa se pozdravljao sa svojom kćeri. Bez obzira na svu nevolju koju joj je otac prouzročio, bila je tužna što ga napušta. Papa se trudio izgledati veselijim no što je bio, ali kći će mu strahovito nedostajati. "Ako ikada budeš nesretna," rekao joj je, "pošalji mi poruku, a ja ću učiniti sve što mogu da ti pomognem. Nemoj brinuti za djecu, znaš da je Adriana više nego sposobna da se o njima brine."

"Ali, tata," rekla je, "premda sam mnogo naučila o primanju gostiju i gospodarenju, ipak se plašim ići na to novo mjesto gdje znam da mi nitko nije sklon."

"Uskoro će te zavoljeti isto onako kako te i mi volimo", rekao je Aleksandar. "Potrebno je da samo pomisliš na mene i ja ću to znati," nastavio je, "a svaki put kada ja pomislim na tebe i ti ćeš to osjetiti." Poljubio ju je u čelo. "Idi. Nedolično je da papa plače zbog odlaska svojega djeteta."

Aleksandar je gledao kroz prozor kako se Lucrezia sprema otići. Mahnuo joj je i viknuo: "Razvedri se, jer sve što poželiš smatraj već ispunjenim!"

Lucrezia je pošla u Ferraru s pratnjom od tisuću raskošno odjevenih plemenitaša, slugu, glazbenika i zabavljača. Plemenitaši su jahali rasne konje ili se vozili u prekrasnim kočijama. Lucrezia je jahala maloga španjolskog konja s ukrasnom ormom i plaštem, te uzdama i sedlom obrubljenim zlatom. Ostala pratnja jahala je na magarcima ili se vozila u običnim kolima. Neki su išli pješice.

Zaustavljali su se u svim područjima koje je Cesare osvojio kako bi Lucrezia mogla oprati kosu i okupati se. U svakome su gradu djeca odjevena u Cesareove boje, crvenu i žutu, uzbuđeno dočekivala njezinu povorku. Tijekom cijeloga puta sva se svita više puta zaustavljala da prisustvuje sjajnim i vrlo skupim balovima i drugim svečanostima.

Fantastičan put iz Rima u Ferraru trajao je više od mjesec dana, a kese mnogih lokalnih domaćina bile su zbog toga ispražnjene.

Ercole d'Este, vojvoda od Ferrare, bio je poznat po svojoj škrtosti pa je u roku od nekoliko dana poslao većinu Lucrezijine skupe svite natrag u Rim. Morala se izboriti za svakoga slugu i pomoćnika kojega je htjela zadržati na svome novom dvoru u Ferrari.

Kada je većina razočaranih Rimljana i Španjolaca iz Lucrezijine pratnje otišla po vojvodinu nalogu, Ercole je na vrlo dramatičan način pokazao Lucreziji kakav je poredak u Ferrari. Poveo ju je uskim stubištem u odaju blizu vrha dvorca. Tamo joj je pokazao tamno smeđu mrlju na podu i rekao: "Jedan od prethodnih vojvoda odrubio je glavu svojoj ženi i posinku kada je otkrio da su ljubavnici.

Pogledaj dobro, draga moja," cerekao se, "još uvijek se može vidjeti njihova krv."

Lucrezia je zadrhtala gledajući mrlje na podu.

Samo nekoliko mjeseci nakon što je počela živjeti s Alfonsom d'Estom, Lucrezia je zatrudnjela. Stanovnici Ferrare bili su izvan sebe od sreće, jer su molili Boga da se rodi nasljednik. Međutim, zbog vlažnog ljeta, Ferrara je postala pogodno leglo za komarce, prijenosnike malarije, pa se Lucrezia na nesreću razboljela.

Alfonso d'Este poslao je poruku Papi, obavijestivši ga da vojvotkinja od Ferrare, Aleksandrova kći, boluje od groznice, drhtavice i znojenja. Objasnio je da je nedavno zapala u ozbiljan delirij te da bi Aleksandar možda htio poslati svoje liječnike iz Rima.

Aleksandra i Cesarea prestrašila je pomisao da bi mogli ostati bez Lucrezije. Obojica su se bojala da je možda otrovana. Papa je vlastoručno napisao poruku kojom je zahtijevao da je smije liječiti samo liječnik kojega on pošalje.

Te iste noći, Cesare, preodjeven u maurskog seljaka, tamno obojene kože, u plastu s kapuljačom, krenuo je s tim liječnikom bolesnoj Lucreziji.

Ne znajući tko su ljudi koji su iz Rima stigli u Ferraru, Alfonso i Ercole d'Este ostali su u svojim odajama dok je sluga odveo Cesarea i liječnika stubama do Lucrezijine sobe.

Premda je bila letargična i u deliriju, Lucrezia je smjesta prepoznala Cesarea. Koža joj je bila blijeda, gotovo bijela, usne slijepljene i ispucane od vrućice, a trbuh osjetljiv na dodir zbog neprekidnog povraćanja, koje ju je mučilo već dva tjedna. Pokušala je pozdraviti Cesarea, ali joj je glas bio tako hrapav i slab da se ništa nije čulo.

Kada je sluga izašao, Cesare se sagnuo da je poljubi. "Moja kraljevna izgleda malo blijeda večeras", prošaptao je. "Ružičasti sjaj ne krasi tvoje obraze. Je li to možda zbog toga što na ovome mjestu nema ljubavi?"

Lucrezia mu se pokušala nasmijati, pokazati da shvaća njegovu šalu, ali nije mogla čak ni podići ruku da mu dotakne lice.

Bilo je očigledno da joj je stanje kritično. Ipak, Cesare se još više zabrinuo kada je liječnik to potvrdio.

Cesare je otišao do umivaonika, skinuo ogrtač i oprao boju s lica. Zatim je naredio slugi da dovede vojvodu.

Nekoliko trenutaka kasnije stigao je Ercole, očigledno vrlo uzrujan što ga zovu u Lucrezijinu sobu. Odmah je ugledao Cesarea.

"Cesare Borgia!" zgrnuo se Ercole. "Zašto ste vi tu?"

U Cesareovu glasu nije bilo topline. "Došao sam posjetiti sestru. Zar nisam dobrodošao? Postoji li nešto što ne bih trebao vidjeti?"

"Ne, naravno da ne", odgovorio je Ercole nervozno zamuckujući. "Sa... samo sam iznenađen što vas vidim."

"Dragi vojvodo, neću dugo ostati", rekao je Cesare. "Tek toliko da vam predam očevu poruku, kao i moju osobno."

"Da?" rekao je Ercole dok su mu se oči suzile od sumnje i straha.

Cesare je spustio ruku na mač kao da je spreman boriti se sa cijelom Ferrarom. Ipak, glas mu je bio hladan i staložen dok se približavao Ercoleu. "Sveti Otac i ja žarko bismo željeli da se moja sestra oporavi. Ukoliko ona umre, zasigurno ćemo kriviti njezine domaćine i njihov grad. Jesam li dovoljno jasan?"

"Je li ovo prijatna?" pitao je Ercole.

"Vjerujem da ste me shvatili", odgovorio je Cesare mirno, iako je u njemu kipjelo. "Moja sestra ne smije umrijeti, jer ako umre, neće biti jedina."

Cesare i liječnik ostali su nekoliko dana. Konačno su donijeli odluku da se Lucreziji mora pustiti krv, ali je ona to odbila.

"Ne želim da mi iscijede ovo malo preostale krvi", vikala je tresući glavom i udarajući nogama s ono malo snage što joj je preostalo.

Cesare je sjedio uz njezino uzglavlje, grlio je i tješio, preklinjao da bude hrabra. "Moraš živjeti, makar zbog mene," šaptao je, "jer u protivnome, ja nemam razloga za život."

Lucrezia se napokon prestala opirati i sakrila lice na Cesareove grudi da ne gleda što joj rade. Dok joj je Cesare držao nogu, liječnik je napravio nekoliko malih rezova na njezinu članku i na vrhu stopala te pustio onoliko krvi koliko je smatrao da je potrebno za njezino ozdravljenje.

Prije odlaska Cesare je poljubio Lucreziju i obećao da će je uskoro opet posjetiti, jer se preselio u Cesenu, udaljenu samo nekoliko sati jahanja od Ferrare.

Lucrezia nije umrla. Tijekom sljedećih tjedana počela se oporavljati. Ponovno je u tijelu osjećala toplinu, prestalo je prekomjerno znojenje i mogla je duže ostati budna a da ne utone u dubok san bez snova, kao u vrijeme njezinih najcrnijih noći. Premda je njezino dijete rođeno mrtvo, postupno joj se vratilo zdravlje i životna snaga.

Samo u trenucima noćne tišine oplakivala je sitno djetence, jer je shvatila daje tugovanje uzaludno gubljenje vremena, a nesreće u njezinu životu bilo je previše. Ukoliko je željela u najvećoj mjeri iskoristiti to što joj je dano za dobra djela, morala se usredotočiti na ono što je mogla učiniti, a ne na ono što nije mogla promijeniti. Tako je počela živjeti kreposnim životom.

Do prve godišnjice u Ferrari stala je postupno zadobivati ljubav i poštovanje svojih podanika, kao i ljubav čudne i moćne obitelji d'Este s kojom je živjela.

Upravo je stari vojvoda Ercole prvi zamijetio njezinu iznimnu inteligenciju. Kako su mjeseci prolazili počeo je cijeniti njezine savjete više od onih koje je dobivao od vlastitih sinova te joj prepuštati važne državničke odluke i obveze.

Jofre i Sancia čvrsto su spavali u svojim odajama u Vatikanu, kada je bez upozorenja ili objašnjenja ušlo nekoliko papinskih stražara i nju izvukli iz kreveta. Dok se Sancia ritala i vrištala Jofre je vičući protestirao.

"Ovo je nečuveno!" rekao je Jofre jednom od mladih poručnika. "Zna li moj otac za ovo?"

"Upravo je Sveti Otac zapovjedio da to učinimo", priznao je vojnik.

Jofre je požurio u papine odaje, gdje je pronašao Aleksandra kako sjedi za radnim stolom u radnoj sobi. "O čemu se radi, oče?" pitao ga je.

Papa je podigao pogled i ljutito odgovorio: "Mogao bih se pozvati na nedostatak morala u tvoje supruge, prava mustra nema što, ili na tvoju nemoć da obuzdaš njezinu narav. Ali ovaj put se ne radi o osobnoj stvari. Nikako da postignem da dobri napuljski kralj, koji je u savezu s Ferdinandom od Španjolske, shvati važnost francuskih interesa u Napulju. Luj zahtijeva da nešto poduzmem pa da bih mu dokazao svoju privrženost činim ovo."

"Kakve to veze ima sa Sanciom?" pitao je Jofre. "Ona je obična djevojka i ničim nije nautila Francuskoj."

"Jofre, molim te, nemoj se ponašati poput kukavnog eunuha!" nestrpljivo je rekao Aleksandar.

"U pitanju je dobrobit tvojega brata; papinstvo počiva na sposobnosti da podrži saveznike. U ovome trenutku naš najjači saveznik je Francuska."

"Oče," rekao je Jofre sa žarom u očima, "ne mogu to dopustiti, jer Sancia neće moći voljeti čovjeka koji je ne može zaštititi makar od tamnice."

"Ona smije poslati poruku svojem stricu, kralju, i objasniti da joj je potrebna pomoć", rekao je papa.

U tom trenutku Jofre je bio primoran okrenuti glavu, jer se plašio da papa ne vidi mržnju na njegovu licu. "Oče," rekao je Jofre, "još jednom ću te zamoliti, ovaj put kao tvoj sin. Moraš

osloboditi moju ženu, jer će u suprotnom to označiti kraj mogega braka. Ne mogu dopustiti da se to dogodi."

Aleksandar je na trenutak izgledao zbunjeno. O čemu to priča taj sin? Njegova žena, Sancia, stvarala im je mnoge neprilike otkako se prvi put pojavila, a on nije učinio ništa da je obuzda i dovede u red. Odakle samo nalazi drskost i usuđuje se reći svojemu ocu, koji je ujedno i Sveti Otac, kako da upravlja svetom Majkom Crkvom?

Ipak, papa mu je razložno odgovorio glasom lišenim emocija. "Budući da si mi sin, oprostit ću ti ovu bezobraštinu, ali ako mi se još ikada, iz bilo kojeg razloga, obratiš na taj način, naredit ću da ti nabodu glavu na koplje i sam ću se zakleti da si heretik. Jesam li dovoljno jasan?"

Jofre je duboko udahnuo. "Koliko dugo će moja žena biti zatočena?"

"To pitaj napuljskoga kralja", odgovorio je Aleksandar. "Sve ovisi o njemu. Čim odluči predati Luju krunu, tvoja žena će biti oslobođena." Jofre se okrenuo da ode, a papa je dodao: "Od danas nadalje bit ćeš danonoćno pod stražom da ne bi došao u napast da nešto poduzmeš."

"Smijem li je vidjeti?" pitao je Jofre.

Aleksandar kao da se iznenadio. "Kakav bih ja to otac bio kada ne bih dopustio svojemu sinu da vidi vlastitu suprugu?" pitao je. "Zar me smatraš čudovištem?"

Jofre nije mogao zaustaviti suze, jer je te noći izgubio ne samo suprugu već i oca.

Sancia je odvedena u podrum utvrde Sant'Angelo i smještena u samicu. Iz susjednih ćelija mogla je čuti jauke i krike zatočenika, koji su stenjali i dovikivali prostote papinskoj gardi.

Oni koji su je prepoznali stali su joj se rugati, a ostali su se pitali kako se jedna elegantna mlada žena mogla dovesti u takav položaj.

Sancia je bila izvan sebe od bijesa. Ovaj put je pretjerao. Papa, koji ju je već jednom otjerao, sada je zapečatio svoju sudbinu; ona će se pobrinuti, čak iz toga mjesta, da pripomogne njegovu svrgnuću. Neće on više sjediti na prijestolju Svetoga Oca, zaklela se, čak i ako ona bude morala glavom platiti zbog toga. Taj cilj bio je vredniji od svih dukata na ovome svijetu. Kada je Jofre stigao, Sancia je već bila prevrнула krevet i s njega razbacala slamu po podu. Vodu, hranu, pa čak i vino koje su joj donijeli, bacila je na mala, drvena vrata, za koja su se zalijepili komadići njezine večere.

Kada ju je pozdravio Jofre se iznenadio što mu je prišla i zagrlila ga. "Mužu, moraš mi pomoći", rekla mu je. "Ako me voliš, moraš poslati poruku mojoj obitelji. Moj stric mora saznati što me je zadesilo."

"Učinit ću to", rekao je Jofre zagrlivši je i poravnavajući joj kosu. "Učinit ću i puno više, a u međuvremenu ću provoditi onoliko vremena u ćeliji s tobom koliko ti želiš."

Jofre je vratio krevet na mjesto, oboje su sjeli, zagrlio ju je i tješio. "Hoćeš li mi molim te smjesta donijeti papir i pobrinuti se da poruka koju napišem brzo stigne na odredište?" pitala je.

"Hoću," rekao je Jofre, "jer ne bih mogao podnijeti da budem bez tebe."

Sancia se nasmijala i probudila mu nadu.

"Mi smo kao jedno", rekao je. "Ono što čine tebi, kao da su učinili i meni."

"Znam da je mržnja grijeh," rekla je Sancia, "ali zbog mržnje koju osjećam prema tvojemu ocu spremna sam ukaljati dušu grijehom. Nije važno što je on Sveti Otac; u mojim očima on je zao poput najgorega posrnulog anđela."

Jofre ga nije imao želju braniti. "Pisat ću bratu Cesareu", rekao je. "Ne sumnjam da će nam on pomoći čim se vrati."

"Zašto? Ja nisam primijetila tu njegovu dobru stranu", rekla je Sancia.

"Imam svojih razloga", rekao je Jofre. "Moj brat Cesare će shvatiti i siguran sam da će te osloboditi iz ovoga pakla."

Dok ju je ljubio na rastanku držao ju je u naručju duže nego obično. Ona mu je to dopustila.

Ali te noći, nakon što je on otišao, jedan za drugim stražari su ulazili u njezinu ćeliju i silovali je. Strgnuli su joj odjeću, ljubili usne i svojim smrdljivim dahom disali po njoj, prodirali u nju ne obazirući se na njezin otpor. Onoga trenutka kad su je smjestili među prostitutke i lopove više nije bila pod zaštitom pape Borgie pa se nisu plašili kazne.

Kada joj je idućega jutra njezin muž došao u posjet, Sancia je opet bila odjevena i oprana, ali je prestala govoriti. Bez obzira na to što joj Jofre govorio ona to nije primjećivala, a svjetlo koje je nekada jarko sjalo u njezinim iskričavim zelenim očima ugasilo se i one su sada imale blatno sivu boju.

Cesare Borgia napokon je vladao Romagnom. Ali bilo je i drugih gradova koje je trebalo osvojiti kako bi ostvario svoj san o ujedinjenju cijele Italije. Bio je tu Camerino, kojim je upravljala obitelj Varano, te Senigallia gdje su vladali della Rovereovi. Zatim Urbino, gdje je vojvoda bio Guido Feltra. Urbino se činio presnažnim da ga napadne Cesareova vojska, ali taj grad je priječio put prema Jadranskomu moru pa ako se ništa ne učini da se situacija promijeni u korist Borgie, mogao je prekinuti veze s Pesarom i Riminijem.

I tako se nastavio Cesareov pohod...

Prvi mu je cilj bio mali grad-država Camerino. Cesare je skupio vojsku koja je trebala krenuti na sjever iz Rima, a zatim se spojiti s jednim od njegovih španjolskih zapovjednika i njegovim postrojbama koje su ostale u Romagni.

Za uspjeh toga plana bio je prisiljen tražiti od Guida Feltre dozvolu da njegov zapovjednik Vito Vitelli sa svojim topništvom prođe kroz Feltrin Urbino. Svi u Italiji su znali da Feltra ne voli Borgie. Feltra, čiji je ugled condottiera nadilazio njegove vještine i inteligenciju, želio je po svaku cijenu izbjeći izravan sukob pa je dao Cesareu dozvolu, kako bi sakrio svoje prave namjere koje su bile da pomogne Alessiju Varanu u obrani Camerina.

Na vojvodinu nesreću, Cesareovi špijuni otkrili su njegov plan i Vitellijevo snažno topništvo krenulo je na Urbino. Bez najave, Cesareove postrojbe iz Rima i vojska sa sjevera stigle su pred gradska vrata.

Kada je Guido Feltra ugledao cijelu papinsku vojsku i Cesarea, kako u crnom oklopu jaše amo-tamo pred njima na svojem živahnom bojnom konju, odlučio je pobjeći.

Grad se ubrzo predao Cesareu, što je iznenadilo ne samo Italiju, već i cijelu Europu, jer su moćnog vojvodu od Urbina do toga dana smatrali nepobjedivim.

Kao što je i planirao, Cesare je nastavio prema Camerinu. Bez pomoći Guida Feltre i taj se grad uz neznatan otpor ubrzo predao.

Nakon osvajanja Urbina i Camerina činilo se kako Cesarea ništa ne može zaustaviti da nametne svoju volju i papinsku vlast u bilo kojem mjestu ili gradu u Italiji.

U Firenci je toga ljetnog poslijepodneva sunce bilo visoko na nebu; užareni crveni disk isijavao je toplinu nad gradom. Prozori Palazzo della Signoria, što su gledali na trg bili su širom otvoreni, ne bi li u prostoriju ušao svjež zrak, ali jedino što je ulazilo bile su muhe.

Članovi Signorije meškoltali su se i znojili jedva čekajući da se završi naporno zasjedanje kako bi mogli pohitati kućama i tamo pronaći osvježenje u hladnoj kupelji i čaši rashlađena vina.

Najvažnija točka dnevnoga reda bilo je izvješće Niccoloa Machiavellija, posebnog izaslanika u Vatikanu. O tome je možda ovisila budućnost njihova grada.

Sve više ih je brinula situacija u Papinskoj Državi. Za vrijeme prethodnog pohoda Cesare Borgia je ugrozio i samu Firencu, pa su se plašili da se idući put neće moći tako lako izvući.

Machiavelli je ustao da se obrati Signoriji. Bez obzira na vrućinu, na sebi je imao prsluk od svijetlosivoga satena, dok mu je snježnobijela bluza bila suha i svježa.

"Ekscelencije", rekao je dramatičnim, izražajnim tonom. "Svi već znate da je Urbino pao, na iznenađenje samoga vojvode. Neki kažu uz, pomoć izdaje, ali ako je tako, dobio je što je tražio, Guido Feltra je očigledno kovao zavjeru protiv Borgia, ali oni su ga uspjeli prevariti. Čist slučaj frodo onorevole - časne prevare." Machiavelli je hodao amo-tamo pred njima i nastavio.

"U kakvom je položaju Cesare Borgia? Ima golemu, dobro organiziranu vojsku koja mu je odana. U svim mjestima i gradovima koje je osvojio dobro je poznato da ga njegovi vojnici obožavaju. Pokorio je Romagnu, a sada i Urbino. Prestrašio je građane Bologne, a, istini za volju, i nas." Rukom je teatralno pokrio oči ne bi li još više naglasio ozbiljnost onoga što im je htio reći. "Ne možemo računati s time da će mu Francuzi pomrsiti planove. Istina je da su sumnjali u umiješanost Borgia u pobuni u Arezzu te bili veoma nezadovoljni zbog Cesareove prijetnje Bologni i našem velikom gradu. Ali ne zaboravite, Luju je i dalje potrebna papina podrška u vezi sa Španjolskom i Napuljem, a znajući snagu i vještinu Cesareove vojske, ponašanje Francuza posve je logično."

Machiavelli je utišao glas. "Reći ću vam nešto u povjerenju. Cesare je tajno, preodjeven i bez pratnje, posjetio Luju. Stavio se na milost i nemilost francuskome kralju, zamolio ga da mu oprost i zbog Vitellijeve pogrešne avanture u Arezzu i time izgadio sve nesuglasice između Francuske i Vatikana. Ukoliko Cesare opet napadne Bolognu, smatram da će ga kralj podržati. Ukoliko napadne Firencu, Francuzi će se možda umiješati, a možda i neće."

Jedan oznojeni signore, obrva nabranih od brige, ustao je, brišući čelo bijelim lanenim rupčićem. "Drugim riječima, Machiavelli, vi tvrdite da je Cesare Borgia nezaustavljiv i da oni među nama koji imaju sreću i posjeduju vile u brdima, trebaju onamo pobjeći?"

"Ne vjerujem da je situacija tako loša, Ekscelencijo", utješio ga je Machiavelli. "Do sada smo bili u prijateljskim odnosima s Cesareom i on iskreno voli naš grad."

Međutim, ima nešto što ne smijemo zaboraviti, a što bi moglo dovesti do preokreta u ovoj situaciji. Cesare Borgia pokorio je i ponizio mnoge opasne ljude istjeravši ih s njihovih teritorija pa, iako je istina da mu je vojska odana i da ga vojnici obožavaju, nisam toliko uvjeren u njegove kondotjere. To su nepredvidivi i žestoki ljudi, podložni ljubomori i spremni na sve. Plašim se da bi se jednoga dana mogli okrenuti protiv njega i zbaciti ga s vlasti. Vidite li, na svome putu da postane najmoćniji čovjek u Italiji, Cesare Borgia je stekao mnogo moćnih neprijatelja... s kojima nitko od nas ne bi želio imati posla."

Urota je počela dobivati oblike u Magioniju, u dvorcu na teritoriju Orsinijevih. Giovanni Bentivoglio iz Bologne želio je predvoditi urotu. Bio je to krupan, atletski građen čovjek, s valovitom prosijedom kosom i grubim crtama lica, no rado se smijao i vrlo uvjerljivo govorio. Ali, imao je on i mračnu stranu. Prije nego što je stasao u odrasloga muškarca, kao član

banditske skupine ubio je stotinu ljudi. Međutim, promijenio se i postao dobar vladar Bologne, a svi njegovi žestoki i krvoločni nagoni kao da su nestali, sve dok mu Cesare nije zaprijetio i ponizio ga.

Bentivoglio je sazvaio sastanak u svojem dvorcu u Bologni i na njega pozvao niskog i zdepastog Guida Feltru, prognanog i bijesnog vojvodu od Urbina. Feltra je govorio tako tiho da ga se moralo pažljivo slušati, ali mnogi su znali da svaka rečenica Guida Feltre skriva prijetnju.

Uroti su se pridružili glavni kondotjeri Cesareove vojske: Paolo i Franco Orsini, prvi luđak, a drugi ostarjeli rimski prefekt i vojvoda od Gravina koji je stekao slavu nemilosrdnog vojnika tako što je danima nakon pobjede nosio glavu svojega neprijatelja nabodenu na koplje. Orsiniji su uvijek bili spremni sudjelovati u urotama protiv Borgia.

Nije bilo iznenađujuće što su se oni okrenuli protiv Cesarea; od većeg značenja bilo je što su u uroti sudjelovali zapovjednici koji su nekada odano služili Cesareu. Oliver da Fermo i, začuđujuće, Vito Vitelli, dojahali su do dvorca. Vitelli je bio bijesan jer su ga natjerali da vrati Arezzo. Ti ljudi, koji su bili dovoljno bliski Cesareu i znali da su ga njegove vojne strategije dovele u ozbiljnu opasnost, još uvijek su zapovijedali velikim dijelom njegove vojske.

Zajedno su smislili plan. Složili su se da prvo trebaju naći još saveznika. Kada ih pronađu, sastat će se još jedanput da organiziraju postrojbe i, što je još važnije, odluče gdje i kada će napasti Cesarea. Činilo se da su dani Cesarea Borgie odbrojani.

Nesvjestan kakva mu opasnost prijeti, Cesare je sjedio kraj vatre u svojem novom stožeru u Urbinu i uživao u finome portu iz podruma Guida Feltre kada mu je sluga najavio da je iz Firenze dojahao gospodin koji ga želi vidjeti - Signor Niccolo Machiavelli.

Machiavellija su uveli u prostoriju. Kada je zbacio sa sebe dugački sivi plašt, Cesare je primijetio koliko je blijed i umoran, te mu ponudio udobnu stolicu i natočio čašicu porta. "Što dovodi sjajnu zvijezdu firentinske diplomacije usred noći u Urbino?" upitao je s osmijehom ljubazni domaćin.

Machiavellijevo lice odavalo je koliko je zabrinut. "Radi se o vrlo ozbiljnoj stvari, Cesare. Bit ću posve iskren. Od Firenze se traži da se pridruži velikoj uroti protiv vas. Umiješani su neki od vaših najboljih zapovjednika. Imena nekih urotnika neće vas iznenaditi, ali ima jedan u kojega nikada ne biste posumnjali, Ekscelencijo: vaš zapovjednik, kapetan Vito Vitelli." Machiavelli je imenovao ostale koji su se sastali u Magnioniju.

Cesare je bio zaprepašten, ali to nije pokazao.

"Zašto ste mi to ispričali, Niccolo?" pitao je Cesare. "Zar ne bi bilo u interesu Firenze da me se zaustavi?"

"Cesare," odgovorio je Machiavelli, "dugo smo raspravljali o tome. Jesu li urotnici manje opasan vrug od Borgia? Nije bilo lako donijeti odluku i nije bila Signoria ta koja je odlučila, već je sazvan hitan sastanak Vijeća deseterice.

Rekao sam im da ste vrlo razuman čovjek, te da su vaši ciljevi, makar oni koje ne skrivate, razmjerno opravdani. Znam da biste poslušali savjet Francuza da se ne napada Firenca.

S druge strane, nisu svi urotnici razumni ljudi. Paolo Orsini je napola lud. Cijela obitelj Orsini prezire firentinsku vladu, a vaš prijatelj Vito Vitelli jednostavno prezire sam grad. Tko zna zbog čega? Znamo, na primjer, da su Orsini i Vitelli bili ti koji su vas uporno nagovarali da

napadnete Firencu za vrijeme zadnjega pohoda, a da ste vi odbili. Time ste jasno pokazali svoju lojalnost što je za nas bilo presudno.

Ukoliko vas ti ljudi uspiju uništiti, svrgnut će vašega oca pa ćemo dobiti militantnoga papu po njihovu izboru. U tom bi slučaju njihova moć bila kobna po nas. Oni bi, za razliku od vas, bez ustručavanja napali, čak i opljačkali Firencu.

Osim toga, objasnio sam Vijeću da ćete vi ionako doznati za tu urotu, jer ti ljudi ne znaju čuvati tajne, a kada se to dogodi vi ćete ih, uz pomoć vaše nadmoćne taktičke vještine poraziti." Na Machiavellijevu licu zasjao je vragolast osmijeh. "Zato sam im jednostavno rekao: Idemo ga sami upozoriti, možda nam to priskrbi njegovu naklonost."

Cesare se nasmijao i pljesnuo Firentinca po leđima. "Tako mi svega, Machiavelli, nema vam ravna. Vaša iskrenost je zapanjujuća, a cinizam pravi užitak", rekao je.

Premda se nalazio u naizgled nemogućem položaju, Cesare je brzo djelovao. Povukao je svoje odane jedinice iz Urbina i Camerina i rasporedio ih dalje na sjever u dobro branjene utvrde u Romagni.

Zatim je na sve strane poslao izaslanike na konjima koji su danonoćno tražili zamjenu za kondotjere koji su ga izdali. Želio je vješte, nove zapovjednike i iskusne plaćeničke jedinice, po mogućnosti s topovima. Također je želio mobilizirati slavno pješništvo Val di Lamonea, najbolje pješadinice u Italiji, iz područja blizu Faenze, kraja, kojim se dobro i pravedno vladalo otkad gaje Cesare zauzeo. Obratio se čak i Luju tražeći francuske trupe.

U roku od tjedan dana Machiavelli je poslao izvješće Vijeću desetorice. "Ovdje vlada čvrsto uvjerenje", pisao je on, "da će francuski kralj pomoći Borgii ljudstvom, a da će mu papa osigurati novac. Njegovi neprijatelji predugo su odgađali napad što je dovelo Cesarea u prednost. Po mojoj procjeni, sada je već prekasno da se Cesareu Borgi naudi, jer je rasporedio vojsku u sve važnije gradove i dobro opskrbio utvrde."

Urotnici su uskoro i sami uvidjeli isto što i Machiavelli. Urota se počela raspadati.

Bentivoglio se prvi obratio Cesareu, zamolio oprost i zakleo se na lojalnost. Zatim su Orsiniji izrazili spremnost da sklope primirje, ili, ako to drugi urotnici ne žele, da ih prokažu. Samo se Guido Feltra držao podalje.

Napokon se Cesare sastao sa svojim neprijateljima i svima im ponudio velikodušne uvjete primirja: prvo, uvjerio ih je da ih neće kazniti, ali bio je vrlo odlučan u vezi s Camerinom i Urbinom, koje su urotnici zauzeli. Morali su mu ih vratiti. Ipak, uvjerio je Bentivoglija da može zadržati Bolognu, jer je papa na traženje francuskoga kralja s Bentivogliom potpisao ugovor. U zamjenu, Bentivoglio je pristao osigurati koplja, konje i vojnike za sljedeći pohod.

Condottieri Orsini, Vitelli, Gravina i da Fermo vraćeni su na zapovjednička mjesta u Cesareovoj vojsci.

Šest tjedana vladao je mir. Kada je stiglo francusko pojačanje, Cesare ih je uz zahvalu poslao natrag Luju.

Urota je bila okončana.

U Rimu je, bez Cesareova znanja, Aleksandar također činio sve da pomogne sinu. Znao je da ne smije kazniti Franca i Paola Orsinija dok god je kardinal Antonio Orsini živ. Kao patrijarh cijele obitelji kardinal bi se pobrinuo da se izvrši brutalna osveta, a papa nije htio riskirati da izgubi još jednoga sina.

Aleksandar je vrlo prijateljski pozvao kardinala u Vatikan, rekavši Antoniju da razmišlja o tome ne bi li još jednog njegova nećaka imenovao na neku dužnost u Crkvi.

Antonio Orsini prihvatio je poziv u Vatikan s izvjesnom dozom zabrinutosti, premda je glumio poniznost i zahvalnost.

Kada je stigao u papine odaje kardinalu je poslužena obilna večera; mnogobrojne delicije i nekoliko vrsta vina. U dobrom raspoloženju raspravljali su o političkim pitanjima i šalili se oko nekih kurtizana koje su obojica poznavali. Sa strane se činilo kao da uživaju u zajedničkom društvu i slučajni promatrač nije mogao pretpostaviti što se skriva u srcima tih svetih ljudi.

Kardinal, uvijek na oprezu s Borgiama, odbio je piti vino u strahu da je otrovano. Vidjevši da papa jede s tekom i on je činio isto, samo što je zamolio da mu umjesto vina služe vodu, jer je voda bila prozirna i nije mogla skriti zle namjere.

Nakon večere, upravo kada je papa pozvao kardinala da mu se pridruži u radnoj sobi, kardinal Antonio Orsini uhvatio se za trbuh, presavio u stolici i pao na pod, dok su mu oči kolutale poput očiju mučenika na freskama u papinim odajama.

"Nisam pio vino", hrapavo je prošaptao kardinal.

"Ali si jeo crnu sipu", uzvratio je papa.

Te noći papinska straža odnijela je kardinala Orsinija iz Vatikana te je pokopan. Idućega dana, tijekom mise u kapelici, papa se molio za kardinalovu dušu i poslao ga na nebo s blagoslovom.

Aleksandar je zatim poslao svoju stražu da zaplijeni imovinu kardinala Orsinija, uključujući i palaču, jer je Cesareov sve veći pohod trebao dodatna sredstva. Kada je straža stigla u palaču, zatekla je tamo Orsinijevu staru, sjedokosu majku i izbacila je na ulicu.

"Ne mogu bez slugu", vikala je prestrašena, dok je posrtala pokušavajući se uspraviti pomoću štapa. I sluge su izbacili s njom.

U Rimu je te noći sniježilo, vjetar je bio osobito hladan i oštar, ali nitko nije htio pružiti starici utočište u strahu da ne ozlovolje papu.

Dva dana kasnije, papa je u vatikanskoj kapelici odslužio još jednu misu, ovaj put za majku kardinala Orsinija koju je zadesila nesreća. Pronađena je mrtva, sklupčana u veži, sa štapom koji joj se zaledio u skvrčenoj ruci.

U prosincu, na putu za Senigalliju, Cesare se zaustavio u Ceseni da se raspita za njezina namjesnika Ramira da Lorcu koji je postavljen da upravlja gradom, ali do Cesarea su stigle glasine da su građani nezadovoljni.

Najnovije vijesti o Lorcinjoj brutalnosti primorale su Cesarea da sazove saslušanje na gradskome trgu pred mještanima, kako bi se da Lorca mogao obraniti. "Čuo sam da ste iznimno okrutno kažnjavali građane. Je li to istina?" pitao je Cesare.

Da Lorca, crvene razbarušene kose i čvrsto stisnutih mesnatih usana, progovorio je tako visokim glasom, da je zvučao gotovo poput vriska. "Ne mislim da sam bio pretjerano okrutan, Ekscelencijo," rekao je, "jer nitko ne sluša, a malo tko se ponaša onako kako naredim."

"Rekli su mi da ste naredili da bace mladoga paža u vatru na trgu te da ste ga pritiskali nogom dok je živ gorio."

Da Lorca je oklijevao. "Ali imao sam valjan razlog..."
Cesare je ukočeno stajao s rukom na maču. "Moram ga čuti..."
"Taj dječak je bio drzak i... nespretan", objasnio je da Lorca.
"Namjesnice, vaša mi se obrana čini neprimjerenom", odgovorio je Cesare strogo.

Cesare je također čuo da se i Ramiro priključio urotnicima koji su ga htjeli zarobiti. Ipak, zadovoljstvo građana Cesene bilo mu je važnije. Svaka nepotrebna okrutnost mogla je oslabiti vlast Borgia u onim dijelovima Romagne kojima je Cesare vladao, pa je da Lorca morao biti kažnjen.

Po Cesareovoj zapovijedi da Lorca je smjesta bačen u tamnicu utvrde. Cesare je zatim poslao po svojega odanog prijatelja Zappitta, proglasio ga novim namjesnikom Cesene te mu dao kesu punu dukata i detaljne naputke.

Na veliko iznenađenje građana, čim je Cesare napustio grad, Zappitto je pustio nasilnog i okrutnog Ramira da Lorcu iz tamnice. Iako su mještani bili nezadovoljni što je pušten, osjećali su se sretnima, jer su shvatili da je Zappitto namjesnik koji zna što je samilost.

Ali drugoga jutra nakon Božića mnogi su vidjeli kako bezglavo tijelo Ramira da Lorce, privezano za njegova konja, juri gradskom tržnicom, još uvijek odjeveno u jarki crveno-žuti božićni plašt i praznično ruho.

Svi su se složili da je za da Lorcu bila velika nesreća što je pušten iz tamnice.

Cesare se pripremao za napad na Senigalliju, kojom je vladala obitelj della Rovere. Već je odavno kanio osvojiti tu luku na Jadranu pa je naredio svojim lojalnim trupama da krenu prema obali, gdje će im se pridružiti bivši urotnici sa svojim snagama. Odani condottieri i oni koji su se bili urotili protiv njega, bili su sretni što opet skladno surađuju te su obje skupine krenule prema obali, kao što im je zapovjedbno.

Kada su došli nadomak Senigalliji grad se brzo predao. Jedino je Andrea Doria, zapovjednik utvrde, uporno ustrajao da će se predati samo Cesareu.

Dok je Cesare čekao da dođe vrijeme sastanka, zapovjedio je da se njegove najlojalnije jedinice rasporede bliže gradu, a one ostalih zapovjednika na područja dalje od gradskih vrata. Po Cesareovu naređenju, njegovi lojalni zapovjednici sastali su se s malom grupom pješadinaca izvan vrata Senigallije, pripremajući se za prihvaćanje predaje glavne tvrđave. U toj grupi su također bili Paolo i Franco Orsini, Oliver da Fermo i Vito Vitelli.

Slijedeći Cesarea, prošli su kroz gradska vrata da se sastanu sa zapovjednikom Doriom u mjesnoj palači, gdje su trebali dogovoriti uvjete predaje.

Kada su ušli u grad, a golema se vrata za njima zatvorila, Cesare je šaljivo rekao da sumnjičavi Senigalci ne žele riskirati da papinska vojska opljačka grad dok traju pregovori.

Ušli su u malu palaču i za Cesareom pošli u osmerokutnu sobu za prijame boje breskve s četvora vrata, velikim stolom za pregovore i baršunastim stolicama boje breskve.

Dok su iz pehara ispijali vino iz toga kraja koje su im natočili sluge, opuštano su razgovarali. Tu neće biti borbe, pa su bivši urotnici Paolo i Franco Orsini, Oliver da Fermo i Vito Vitelli bili sretni što su opet prihvaćeni, pogotovo što su dio pohoda koji je već na samome početku uspješan.

Cesare je stao na sredinu prostorije. Skinuo je s pojasa mač i predložio zapovjednicima, budući da se radi o mirovnim pregovorima, da se i oni razoružaju prije nego što dođe zapovjednik Doria. Spremno su ga poslušali i predali oružje jednom od Cesareovih

pobočnika. Samo se Vito Vitelli doimao zabrinutim, jer su gradska vrata bila zatvorena, a njihove postrojbe stotine metara udaljene od gradskih zidina.

"Gospodo, sjednite, molim vas", zapovjedio je Cesare. "Senigallia je oduvijek bila važna luka, ali će nakon današnjega dana biti još značajnija. Svi ste zaslužili svoje nagrade pa ćete ih i dobiti. Sada!"

U trenutku kada je izgovorio "Sada", dvadesetak do zuba naoružanih vojnika nahrupilo je u prostoriju sa svih strana. Za manje od minute Paolo i Franco Orsini, Oliver da Fermo i Vito Vitelli bili su čvrsto zavezani za svoje stolice.

Cesare, očiju crnih od žestine reče: "Gospodo, za nagradu dopustite da vam predstavim svojega dobrog prijatelja Don Michelotta."

Michelotto se poklonio i nasmijao. Mrzio je izdajice. Uzeo je garotu⁵⁵ od pobočnika i išao od jednog do drugog nelojalnog zapovjednika daveći ih dok su ostali prestravljeni gledali.

Kada se vratio u Rim Cesarea su toplo dočekali i građani i papa, koji ga je zajedno sa svojom pratnjom čekao na gradskim vratima. Otkako je osvojio Romagnu, Cesare se češće smijao i činio se zadovoljnim sobom, kao što je i otac bio zadovoljan njime te više nije sumnjao da će uskoro cijela Italija biti pod njegovom vladavinom.

U tajnosti su on i papa čak razgovarali o mogućnosti da Cesare preuzme tjaru, ili da ga, u najmanju ruku, okrunu za kralja Romagne. Ali prvo je morao zauzeti Toskanu, što do tog trenutka njegov otac nije dopuštao.

Te večeri, dok se Cesare u svojim odajama odmarao prisjećajući se svojih pobjeda, donijeli su mu kutiju s porukom od Isabelle d'Este, sestre svrgnutoga vojvode od Urbina.

Dok je Cesare boravio u palači njezina brata u Urbinu bio je dobio njezinu poruku kojom ga preklinje da joj vrati dvije prekrasne statue što ih je Cesare zaplijenio zajedno s dvorcem. Jedna je prikazivala Kupidona a druga Veneru. Objasnila mu je da za nju te umjetnine imaju sentimentalnu vrijednost, ne spomenuvši svoju strast prema skupljanju antikviteta.

Budući da je ona sada bila Lucrezijina šurjakinja, ganula ga je njezina molba, pa je zapovjedio svojim vojnicima da joj smjesta odnesu te kipove. U poruci koju je dobio te večeri zahvaljivala mu je na dobroti i poslala uzdarje.

Bila je to velika kutija omotana svilenim vrpčama sa zlatnim mašnjama na vrhu. Kada ju je otvorio, osjetio je uzbuđenje kao nekada dok je bio dijete, kada bi dobio neočekivan dar. Polako je podigao poklopac, zatim pergament i ugledao stotinu najrazličitijih maski. Zlatne karnevalske maske s dragim kamenjem, crvene i žute satenske maske, tajanstvene crne i srebrne maske, maske s licima zmajeva, demona i svetaca.

Cesare se glasno smijao dok je proučavao svaku masku, zatim bi je stavio na lice i dugo se promatrao u zrcalu, uživajući u raznolikosti likova što ih je vidio pred sobom.

Mjesec dana kasnije Cesare i Aleksandar su se sastali u odajama Borgia i čekali da im se pridruži Duarte, koji se upravo vratio iz Firence i Venecije.

Aleksandar je uzbuđeno ispričao Cesareu o planovima za uljepšavanje Vatikana. "Uz puno muke uspio sam nagovoriti umjetnika Michelangela da načini nacrt za potpuno novu baziliku Svetoga Petra. Želim stvoriti nešto prekrasno, što će biti ponos kršćanskoga svijeta."

⁵⁵ Garota, španj., željezna naprava kojom su nekada u Španjolskoj izvršavali smrtnu kaznu davljenjem.

"Ne znam koliko je vješt kao arhitekt, ali Kupidon kojeg sam kupio govori mi da je taj Michelangelo velik umjetnik."

U tom trenutku ušao je Duarte i pozdravio Aleksandra poljubivši papinski prsten.

"I, Duarte, jesi li pronašao razbojнике u Veneciji", pitao je Cesare. "Smatraju li me građani Firence i dalje čudovištem, prepredenim daviteljem nevinih, zbog događaja u Senigalliji?"

"Ne, Cesare, vjeruju da si postupio onako kako si morao, i učinio to vješto i pametno. Bila je to, kako oni kažu, scelleratezzo glorioso, veličanstvena prevara. Ljudi obožavaju osvetu, što dramatičnija, to bolja."

Duarte se uozbiljio i okrenuo Aleksandru. "Vaša Svetosti," rekao je, "u postojećim okolnostima vjerujem da prava opasnost i dalje vreba."

"Što te brine, Duarte? Ozbiljne glasine ili neka zlokobna istina koju si otkrio?" pitao je Aleksandar.

"Urotnici su mrtvi," odgovorio je Duarte, "ali njihove obitelji nisu. Sada su još ljuće i bez sumnje će se pokušati osvetiti." Pogledao je Cesarea. "Ne mogu se mjeriti s tvojom snagom, Cesare, ali ti nikada neće oprostiti. Budući da te papinstvo podržava, i papa je u opasnosti."

Kardinal Giuliano della Rovere nemirno je koračao svojim odajama u Ostiji, bjesneći poput luđaka. Upravo je dobio vijest da je Cesare Borgia osvojio Senigalliju, pa je sada vlast Borgia bila zakon čak i na području koje je nekada pripadalo kardinalovoj obitelji. Ali to nije bilo najgore.

Kada je Cesare otišao u Rim, vojnici koje je ostavio u Senigalliji silovali su, krali i opljačkali cijeli grad. Ni jedna žena nije se uspjela spasiti, čak ni kardinalova draga nećakinja Anna, dijete od svega dvanaest godina.

Kardinalov bijes bio je tako velik da se nije mogao čak ni moliti. Zato se primio pera, i dok je stajao kraj stola, a stopala i noge mu se nekontrolirano trzale, napisao je poruku Ascaniju Sforzi. "Ukoliko ostanemo dosljedni svojoj dobroti," pisao je, "zlo će vladati. Za više dobro Boga i svete Majke Crkve moramo ispraviti nepravde koje su počinjene." Dodao je gdje i kada se trebaju sastati.

Drhtavom rukom držao je pečatni vosak iznad svijeće i gledao kako crvene kapljice polako padaju na presavijeni pergament. Zatim je uzeo svoj pečat i pritisnuo topli vosak glavom mučenoga Krista.

Kardinal della Rovere upravo je htio pozvati glasnika kada ga je presjekla oštra bol u glavi, tako strahovita da ga je bacila na koljena. Rukama je pokrio lice i pognuo glavu. Pokušao je zazvati upomoć, ali je zanijemio zbog onoga što je ugledao pred sobom.

U njegovoj viziji sve je bilo nekako usporeno. Papin barjaktar nosio je bijeli stijeg na kojem je bio izvezen crveni bik obitelji Borgia. Stijeg se slobodno vijorio na vjetru, no njemu naočigled iznenada je pao, a tisuće konja gaje pregazilo, te je ostao poderan i prljav na blatnjavoj zemlji. Kada je kardinal podigao glavu i pogledao oko sebe vizija je nestala. Odmah je shvatio: bik Borgia je ubijen.

Ustao je i naslonio se na stol, potresen vizijom. Kada je osjetio da može čvrsto stajati, ponovno je uzeo pero. Napisao je još nekoliko poruka. Dok ih je pečatio crvenim voskom nad svakom se molio. Jednu poruku je poslao napuljskome kralju, drugu Fortunatu Orsiniju, koji je nakon smrti kardinala Antonija postao novi patrijarh obitelji Orsini. Pisao je i kardinalu

Coronetu u Rim, zatim kardinalu Malavogliji u Veneciju, te Caterini Sforza u Firencu. Zadnja poruka bila je za kraljicu Izabelu u Španjolskoj. Morao je dokrajčiti započeto...

Kao i svih prethodnih tjedana Jofre se spustio niz dugačko, zavojito stubište u podrum utvrde Sant'Angelo, u tamnicu. Prošao je kraj usnule straže koja je iz dana u dan obraćala sve manje pažnje na njega i otišao do male, prljave ćelije u kutu. Tamo je, na jednostavnom krevetu prekrivenom slamom, raščupane i zamršene tamne kose, tiho i mirno poput kipa sjedila Sancia. Oči su mu se napunile suzama dok ju je gledao, a ona kao da ga nije vidjela.

Stražar je otključao vrata i Jofre je ušao u ćeliju. Kada je sjeo pokraj nje i primio je za ruku ona je nije povukla, ali joj je ruka bila mlitava i hladna. "Sancia, Sancia", preklinjao je. "Molim te, nemoj to činiti. Molim te, nemoj me napustiti bez borbe. Poslao sam poruku tvojemu stricu i uvjeren sam da će uskoro doći po tebe. Ja se bojim otići bilo kuda, da se tebi, u mojoj odsutnosti, ne dogodi neko zlo." Sancia je počela tiho pjevušiti, ali nije ništa rekla. Jofre je znao što mora učiniti, ali kako?

Od onoga dana kada je njegov otac bacio Sanciu u tamnicu Jofre je bio pod stalnom stražom, motrili su svaki njegov pokret. Osim kada se spuštao po stubama utvrde Sant'Angelo nije proveo ni jedan trenutak nasamo.

Cesare se upravo vratio u Kim i uvjerio brata da će se uskoro pobrinuti da papa oslobodi Sanciu. Jofre je pogledao svoju ženu i oči su mu se ispunile suzama. Ukoliko se ne požuri ona će osloboditi samu sebe zauvijek, a on to neće moći podnijeti. U tom mu je trenutku pristupio stražar i pozvao ga po imenu. Jofre ga nije prepoznao, premda mu je njegov glas zvučao poznato. Imao je bistre plave oči i gustu tamnu kosu, a bez obzira na debljinu ostavljao je dojam snage. "Ja vas poznajem?" pitao je Jofre. Mladić je potvrdno kimnuo i tek kada je pružio ruku na pozdrav, Jofre ga se sjetio. "Vanni", rekao je zagrlivši ga. "Vanni, kako si uspio doći dovdje, a da te ne uhvate?"

Stražar se nasmijao. "Dobro sam se prerušio, zar ne? Dođi, moramo porazgovarati dok još ima vremena, jer uskoro ga više uopće neće biti." Nekoliko dana kasnije, dok je narančasto sunce zalazilo na magličastom obzorju, dvojica ljudi stajali su ispred velike konjušnice. Obojica su bili odjeveni u kardinalska ruha. Viši je davao naputke četvorici jahača koji su bili maskirani i zaogrnuti crnim plaštevima s kapuljačama. "Učinite točno onako kako vam kažem", rekao je imponantniji kardinal. "Ne smije ostati tragova. Baš nikakvih. S tim se mora završiti jednom za sva vremena."

Četvorica maskiranih pojurili su na konjima preko pješčanih dina do imanja starice zvane Noni. Polako im je krenula u susret, vukući noge, s pletenom košarom u ruci. Jedan jahač se nagnuo prema njoj i progovorio tiho, kao da joj šapće važnu tajnu. Kimnula je, pogledala oko sebe, pa se polako vukući noge vratila u vrt. Ubrzo se pojavila noseći punu šaku tamnih bobica. Ušla je u svoju kolibu, stavila bobice u kožnu kesicu i pružila je jahaču koji je ušao za njom. "Grazie", pristojno je rekao. Zatim je isukao mač i jednim preciznim udarcem raspolovio joj lubanju.

Ubrzo je Nonina koliba gorjela s njezinim mrtvim tijelom unutra. Jahači su se popeli na konje i odjahali preko brda.

Ujutro na dan banketa u čast Cesareovih pobjeda i jedanaeste godišnjice svojega pontifikata Aleksandar se probudio s osjećajem nemira. Cijelu se noć okretao i prevrtao, nije mogao spavati. Kada se uspravio na rubu kreveta, prije no što će ustati, posegnuo je, kao i uvijek, za svojim amuletom kako bi ga protrljao i pomolio se. U prvome trenutku kada je osjetio da nema ničega oko vrata bio je zbunjen. Onda se nasmijao samome sebi. Sigurno je amulet skliznuo na leđa. Nije mogao nestati jer je prije puno godina bio zalemljen za lanac i od tada ni jednom nije ispao. Ipak, toga jutra ga nije mogao nigdje pronaći pa se zabrinuo. Vičući je pozvao sve sluge. Pozvao je Duartea, Cesarea i Jofrea. Iako su detaljno pretražili njegove odaje, amulet nisu pronašli.

"Neću izaći iz svojih odaja", objavio im je prekrizivši ruke na grudima.

Uvjerili su ga da će pretražiti vrtove, katedralu, pa čak i šume, te da neće stati sve dok ne nađu amulet.

Kada ga do večeri nisu pronašli, a kardinal Coroneto poslao poruku da svi čekaju početak slavlja, papa je ipak pristao poći. "Ali, ukoliko se ne pronađe do jutra svi poslovi Crkve bit će obustavljeni", zaprijetio je Aleksandar.

U raskošnome seoskom dvorcu kardinala Coroneta postavili su stolove u prekrasan vrt kraj jezera, gdje je kristalno čista voda iz fontana prskala šarene latice ruža koje su u njima plutale. Kiša je prestala. Na stolovima su bili golemi pladnjevi puni sićušnih denovskih škampa u umaku od mirodija i limuna, divljač u umaku od borovica i slasne palačinke s voćem i medom. Izvrsno su ih zabavljali napuljski pjevač narodnih pjesama i plesači sa Sicilije.

Vina je bilo u izobilju. Sluge su ga nalijevale u velike, sjajne srebrne pehare. Coroneto, strahovito pretio rimski kardinal, podigao je svoj pehar da nazdravi Borgiama, a njegov primjer slijedilo je trideset utjecajnih i bogatih Rimljana.

Aleksandar je privremeno odagnao svoje brige i bio prekrasno raspoložen i vedar te se šalio sa svojim sinovima. Cesare mu je sjedio s jedne strane a Jofre s druge, pa je tijekom gozbe papa zagrlio obojicu sinova i držao ih u toplom zagrljaju. U jednom trenutku Jofre se nagnuo da nešto kaže Cesareu pa mu je nehotice, ili pak namjerno, izbio pehar iz ruke i razlio vino, crveno poput krvi, po zlatnoj svilenj košulji.

Sluga je prišao obrisati proliveno vino ali ga je Cesare nestrpljivo odgurnuo.

Kako je večer odmicala Aleksandar je počeo osjećati strahovit umor i vrućinu. Uskoro je zamolio da ga ispričaju. Cesare se također čudno osjećao, ali bio je više zabrinut za oca koji je bio blijed poput duha i počeo se znojiti.

Aleksandru su pomogli da se vrati u Vatikan u svoje odaje. Već je gorio u groznici i jedva da je mogao govoriti.

Odmah su pozvali njegova liječnika, Michelea Maruzzu.

Nakon što je pregledao papu liječnik je odmahnuo glavom. Zatim se okrenuo prema Cesareu i rekao: "Bojim se da je malarija." Pogledavši Cesarea bolje, dodao je: "Cesare, ni ti baš ne izgledaš najbolje. Smjesta pođi u krevet, a ja ću se ujutro vratiti da vas obidem."

Idućega jutra bilo je jasno da su i otac i sin ozbiljno bolesni. Obojica su imali jaku groznicu.

Doktor Maruzza, koji nije bio siguran radi li se o malariji ili otrovu, odredio je da im se odmah stave pijavice koje je donio sa sobom. Cesare je vidio kako po dnu Maruzzijeve apotekarske posude gmižu tamne, tanke pijavice, poput dugačkih smeđih oživjelih niti.

Doktor Maruzza usredotočeno je nabrao svoje guste, tamne obrve i nježno posegnuo u posudu s malom željeznom hvataljkom te pažljivo izvukao jednu pijavicu. Stavio ju je na mali metalni pladanj, pružio ga prema Cesareu i ponosno objasnio: "Ovo su najbolje pijavice u cijelome Rimu. Nabavljene su po visokoj cijeni u samostanu Svetoga Marka gdje ih brižno uzgajaju."

Cesare se lecnuo kada je gledao kako liječnik stavlja jednu, a zatim i drugu pijavicu na vrat njegova oca. Prva pijavica ubrzo je potamnijela od krvi, dok joj se vlaknasto tijelo počelo skraćivati i debljati. Kada je doktor stavio četvrtu pijavicu, prva je već bila puna do puknuća, okrugla i ljubičasta poput bobice, jednostavno se pustila i pala na čiste svilene plahte.

Cesareu je postajalo sve lošije dok je doktor Maruzza, fasciniran svojim pijavicama i vlastitim umijećem, nastavio. "Moramo ih pustiti da se dobro nahrane. One će isisati lošu krv iz tijela tvogega oca i pomoći mu da se oporavi."

Kada je doktor Maruzza ocijenio da je pušteno dovoljno krvi, skinuo je pijavice i objavio: "Vjerujem da je Njegovoj Svetosti već bolje."

I stvarno, Aleksandrova groznica kao da se smanjila, ali sada je bio hladan, ljepljiv i smrtno blijed.

Maruzza se okrenuo prema Cesareu. "A sada ti, sine moj", rekao je pruživši pijavice prema Cesareu. Ali Cesareu je ta procedura bila odvratna pa je odbio. Ali, što je on znao o modernoj medicini? Uostalom, bilo mu je tako loše da mu više nije bilo ni stalo.

Do večeri, usprkos liječnikovu optimizmu, bilo je očigledno da je Aleksandru sve gore; neki su se plašili da je na samrti.

Gore na katu, u Cesareovim odajama, Duarte ga je obavijestio da je njegova majka Vannoza posjetila papu i da su je vidjeli kako izlazi iz njegove sobe plačući. Došla je posjetiti i Cesarea, ali ga nije htjela buditi.

Cesare je inzistirao da ga odnesu do očeva uzglavlja. Kako nije mogao hodati, odnijeli su ga u nosiljci u zagušljivu bolesničku sobu gdje se iscrpljeno srušio u stolicu pokraj Aleksandrove postelje. Uzeo je očevu ruku i poljubio je.

Papa Aleksandar ležao je na leđima dok su mu u želucu fermentirali otrovi, a pluća bila ispunjena gustom tekućinom pa je teško disao. Povremeno je tonuo u polusan, razum mu se maglio ali bi se na trenutke potpuno razbistrio.

Podigao je pogled i ugledao Cesarea kako sjedi kraj njegova uzglavlja, upalih, blijedih obraza i opuštenih kestenjaste kose bez sjaja. Bio je dirnut brigom koju je vidio na Cesareovu licu.

Pomislio je na svoju djecu. Je li bio dovoljno dobar učitelj svojim sinovima? Ili ih je iskvario i oslabio, namećući im svoju volju kao otac i Sveti Otac?

Čim se to zapitao, grijesi koje je nametnuo svojoj djeci iskrsnuli su mu pred očima, u zasebnim, jasnim slikama i s takvim emocijama kao nikada prije. Odjednom je shvatio. Dobio je odgovor na sva svoja pitanja.

Aleksandar je pogledao Cesarea. "Sine moj, nanio sam ti veliku nepravdu pa te molim za oprost."

Cesare je gledao oca s mješavinom sućuti i opreza. "Kako to misliš, tata?" rekao je tako nježno, da se papa gotovo rasplakao.

"Govorio sam ti da je moć zlo," rekao je Aleksandar nastojeći doći do daha, "ali se plašim da ti to nikada nisam dovoljno dobro objasnio. Samo sam te upozorio, namjesto da te ohrabrim da to bolje shvatiš. Nikada ti nisam objasnio da je jedini valjani razlog za upotrebu moći kada to činiš u službi ljubavi." Začulo se pištanje u njegovu dah.

"Ne shvaćam, tata", rekao je Cesare.

Odjednom je Aleksandar osjetio vrtoglavicu. Ponovno se osjetio mladim - kardinal koji sjedi u svojim odajama i razgovara sa svojim sinovima i kćeri, dok se djetence igra. Učinilo mu se da lakše diše. *"Ako nikoga i ništa ne voliš, zbog moći možeš zastraniti, što je još gore, ugroziti samoga sebe. Moć je opasna i može se okrenuti protiv tebe u bilo kojem trenutku."*

Činilo se da je ponovno utonuo u san u kojem je vidio sina kao papinskoga generala, zamišljao ga kako vodi bitke i pobjeđuje, vidio krvave rane, brutalna ubojstva i pustoš koju je osvajanje izazivalo kod naroda koje je pokorio.

Čuo je kako ga Cesare zove. Čuo je njegov glas kao iz daljine kako ga kao nekada pita: "Zar moć nije vrlina? Zar ona ne pomaže da se spase duše mnogih?"

"Sine moj", mrmljao je Aleksandar. "Moć sama za sebe ne znači ništa. Jalovo dokazivanje nadmoći jednoga čovjeka nad drugim. Tu nema ničega čestitog."

Cesare je uzeo očevu ruku i čvrsto je stegnuo. "Oče, nastavi kasnije, jer ti ovaj napor uzima previše snage."

Aleksandar se nasmijao. U njegovoj mašti bio je to prekrasan osmijeh, ali Cesare je vidio samo grimasu. Udahnuvši onoliko zraka koliko su njegova bolesna pluća mogla izdržati, Aleksandar je nastavio: "Bez ljubavi, moć čini čovjeka bližim zvijerima, nego anđelima." Papina koža je postajala siva, on iz trena u tren sve bljeđi, ali kada su nanovo pozvali doktora Maruzzu, Aleksandar mu je rukom pokazao da ode. "Tvoj posao ovdje je završen", rekao je liječniku. "Imaj poštovanja." Zatim se opet okrenuo prema sinu trudeći se da kapke, koji su se iznenada činili veoma teški, drži otvorenima. "Cesare, sine moj, jesi li ikada volio nekoga puno više nego sebe?" pitao gaje.

"Da, tata", odgovorio je Cesare. "Jesam." "Koga?" htio je znati Aleksandar.

"Svoju sestru", priznao je Cesare pognuvši glavu, očiju sjajnih od suza. Za njega je to bilo poput ispovijedi.

"Lucrezia", tiho je rekao Aleksandar i opet se nasmiješio, jer je to ime u njegovim ušima zazvučalo poput pjesme. "Da," rekao je, "to je bio moj grijeh, tvoje prokletstvo i njezina krepost."

"Prenijet ću joj da je voliš, jer će njezina bol što nije bila s tobom u ovome trenutku biti neizmjerena", rekao je Cesare.

Sva je prijetvornost nestala s njegova lica i Aleksandar je nastavio: "Reci joj da je uvijek bila najdragocjeniji cvijet mogega života, a život bez cvijeća i nije život. Ljepota je potrebnija nego što možemo zamisliti."

Cesare je pogledao oca i prvi put ga vidio onakvim kakav je bio: nesiguran i s manama. Nikada prije nisu tako otvoreno razgovarali, a sada je bilo toliko toga što je htio saznati o tom čovjeku koji je bio njegov otac. "Tata, jesi li ti ikada nekoga volio više od sebe?"

S velikim naporom Aleksandar se prisilio da opet progovori. "O, da, sine, jesam..." rekao je čeznutljivo.

"Koga?" upitao je Cesare, kao što je i otac ranije pitao njega.

"Svoju djecu", odgovorio je Aleksandar. "Svu svoju djecu, ali se bojim da je i to bilo pogrešno. Kao čovjeka koji je blagoslovljen da bude Sveti Otac činio sam to neumjereno. Boga sam trebao voljeti više."

"Tata," rekao je Cesare s uvjerenjem, "kada si pred oltarom dizao zlatni kalež i upirao pogled prema nebu, ispunjavao si srca vjernika, jer su tvoje oči bile ispunjene ljubavlju prema Svevišnjemu."

Aleksandrovo cijelo tijelo je zadrhtalo, počeo je kašljati i gušiti se. "Kada sam visoko držao kalež s crvenim vinom," rekao je glasom punim ironije, "kada sam blagoslovio kruh i pio vino, simbole tijela i krvi Isusove, u svojoj sam glavi zamišljao tijelo i krv svoje djece. Ja sam ih poput Boga, stvorio. I ja sam ih, poput njega, žrtvovao. Kakva oholost. Nikada to nisam shvaćao kao što shvaćam u ovome trenutku." Nasmijao se na tu ironiju, što ga je opet natjeralo na kašalj.

Cesare je pokušao ohrabriti oca, premda se i sam osjećao loše. "Oče, ako ti treba oprost, ja ti ga mogu dati. Ako ti treba moja ljubav, znaj da si je uvijek imao..."
Papa se iznenada nečega sjetio i kao da mu se snaga vratila. "Gdje je tvoj brat Jofre?" pitao je namrštivši se.

Duarte ga je otišao potražiti.

Kada je Jofre stigao, stao je iza brata, podalje od oca. Oči su mu bile hladne i bešćutne, bez trunke tuge.

"Pridi bliže, sine", rekao je Aleksandar. "Primi me za ruku samo načas."

Netko je pomogao pomaknuti Cesarea, i Jofre je nevoljko primio oca za ruku. "Sagni se bliže, sine moj. Pridi", rekao je. "Ima nešto što ti moram reći..."

Jofre je oklijevao, ali se ipak nagnuo bliže. "Bio sam nepravedan prema tebi, sine, i ne sumnjam da jesi moj sin, ali sve do ove noći moje su oči bile zamagljene glupošću."

Jofre je pogledao kroz koprenu koja je prekrivala oči njegovog oca i rekao: "Ne mogu ti oprostiti, oče, jer zbog tebe ne mogu oprostiti samome sebi."

Aleksandar je pogledao najmlađeg sina. "Znam da je prekasno za ovo što ću reći, ali prije nego što umrem važno je da to čuješ od mene. Ti si trebao biti kardinal, jer ti si bio najbolji od svijeta nas."

Jofre je gotovo neprimjetno zatresao glavom. "Oče, ali ti mene uopće ne poznaješ."

Na to se Aleksandar lukavo nasmijao, jer kada su stvari bile tako jasne nije moglo biti pogreške. "Bez Jude, Isus bi ostao stolar, proživio život propovijedajući nešto što bi malo ljudi slušalo i umro u starosti", rekao je smijuljeći se. Iznenada mu se život učinio tako besmislenim.

Ali Jofre je izjurio iz prostorije.

Cesare se vratio do očeva uzglavlja. Držao je oca za ruku sve dok nije osjetio da je postala hladna poput leda.

Aleksandar, koji ju pao u komu, nije čuo tiho kucanje i nije vidio Giuliju Farnese kako zaogrnuća crnim plaštem i s crnim velom ulazi u sobu. Skinula je plašt i veo i okrenula se Cesareu.

"Morala sam doći vidjeti Svetoga Oca još jedanput prije nego što nas napusti", objasnila je, sagnula se i poljubila Aleksandra u čelo.

"Kako si?" pitao ju je Cesare, ali ona nije odgovorila.

Umjesto toga je rekla: "Znaš, ovaj čovjek je bio moj život, bit mojega postojanja. Tijekom mnogih godina imala sam mnoge ljubavnike, uglavnom mladiće, nezrele, nasilne dječake koji žude za slavom, ali bez obzira na sve svoje mane," nastavila je, okrenuvši se prema Aleksandru, "on je bio pravi muškarac."

Dok su joj se oči punile suzama prošaptala je: "Zbogom, ljubavi moja." Uzela je plašt i veo i brzo izašla iz prostorije.

Sat vremena kasnije pozvali su Aleksandrova ispovjednika, koji mu je dao posljednju pomast. Cesare se opet približio ocu.

Aleksandar je osjetio kako ga obuzima neizreciv mir, dok je Cesareov lik polako nestajao iz njegova vidokruga...

Njegov pogled zaustavio se na blistavom licu smrti. Odjednom je bio sav okupan svjetlom, hodao je voćnjakom punim limuna i naranči na Srebrnom jezeru, prebirući zlatnu krunicu. Život je bio tako predivan. Nikada se nije tako dobro osjećao...

Njegovo je tijelo brzo potamnijelo i tako se nadulo da su ga morali silom nagurati u lijes, jer se prelijevalo preko rubova. Poklopac lijesa morali su pribiti čavlima, jer koliko god su se trudili da ga zatvore, on se nanovo otvarao.

I tako je na kraju papa Aleksandar VI. bio veći ne samo od života nego i od smrti.

Iste noći kada je Aleksandar preminuo, naoružane bande počele su harati ulicama Rima, tući i ubijati sve ljude španjolskoga podrijetla, Katalonce, kako su ih zvali, i pljačkati njihove domove.

U svojem dvorcu u Rimu, Cesare, mlađi i snažniji od pape, još uvijek se borio s opasnom bolešću. Već je tjednima bio prikovan za krevet i svim se silama trudio oduprijeti zovu Smrti i oporaviti. Ipak, snaga kao da mu se nije vraćala. Usprkos njegovu odbijanju, po Duarteovu savjetu, doktor Maruzza bio je primoran primijeniti pijavice.

Sljedećih nekoliko dana Cesare je bio preslab da stoji pa nije bio u stanju poduzeti potrebne korake da zaštiti svoju imovinu. Dok su obitelji vladara čije je teritorije osvojio održavale sastanke i sklapale nove saveze, on jedva da je mogao ostati budan. Njegovi neprijatelji pripremali su postrojbe da preuzmu gradove Urbino, Camerino i Senigalliju, a ostali protjerani vladari vratili su se u svoje gradove i dvorce, a Cesare nije mogao učiniti ništa da to spriječi. Čak i kada su se obitelji Colonna i Orsini ujedinile i poslale svoje postrojbe u Rim u nadi da će moći utjecati na izbor novoga pape, Cesare nije mogao ustati iz postelje.

Tijekom godina Cesare i njegov otac razradili su strategije radi zaštite njihove obitelji, imovine, titula i teritorija, koje je trebalo primijeniti jednom kad Aleksandar umre. Međutim, papin je sin bio previše bolestan da bi ih proveo u djelo.

Da je bio zdrav, Cesare bi za tili čas mogao okupiti svoje lojalne postrojbe u Rimu i oko njega. Poduzeo bi sve potrebne korake da njegove utvrde u Romagni budu dobro naoružane i opskrbljene, učvrstio bi svoje saveze. Međutim, u tom je trenutku bio bespomoćan. Zamolio je brata Jofrea da mu pomogne, ali Jofre je odbio jer je bio u dubokoj žalosti, ne zbog oca, već zbog svoje supruge.

Sancia je preminula u tamnici prije nego što su je uspjeli osloboditi.

Cesare je pozvao Duartea i pokušao okupiti vojsku u blizini, ali kolegij kardinala, kojim on više nije mogao upravljati, zahtijevao je da se sve postrojbe odmah povuku iz Rima.

Najvažniji je zadatak bio izbor novoga pape te mu je rečeno da bi strana vojska mogla izazvati smutnju i utjecati na one koji moraju glasovati. Kardinali su se tako ozbiljno postavili glede te odredbe da su ih čak i obitelji Colonna i Orsini poslušale. Uskoro su sve postrojbe bile protjerane iz Rima.

Kolegij kardinala bio je moćna sila, stoga je Cesare poslao glasnike tražeći pomoć od Francuza i Španjolaca, ali zbog dramatično promijenjene situacije te se sile nisu htjele zauzeti za njega. Odlučili su čekati presudu kardinala.

Duarte Brandao često je posjećivao Cesarea i donosio mu ponude njegovih neprijatelja. "Nisu onoliko nemilosrdni koliko bi mogli biti", objasnio je Duarte. "Smiješ zadržati sve svoje osobno bogatstvo, ali gradovi i teritorije koje si zauzeo moraju biti vraćeni prijašnjim vladarima."

Vladari pokorenih gradova nisu bili velikodušni, već oprezni. Cesare je još uvijek bio živ i namjesnici kojima je oduzeo zemlje još uvijek su ga se plašili, jer su mislili da on samo hini da mu je loše ne bi li ih namamio u zamku, kao što je učinio u Senigalliji.

Osim toga, stanovnici gradova u Romagni bili su zadovoljni Cesareovom vladavinom. Bio je pravedniji i velikodušniji od njihovih prijašnjih vladara i u velikoj je mjeri poboljšao njihov život. Ukoliko bi Cesare prihvatio ponudu ovih vladara, smanjila bi se mogućnost da dođe do pobune.

Cesare je odugovlačio s odgovorom, iako je znao da ga samo čudo može spasiti od prihvaćanja ponude. Nije vidio izlaza.

Te se noći prisilio da sjedne za stol. Prvo je napisao pismo Caterini Sforza u Firencu. Ako već mora vratiti osvojene dvorce, ona će svoj dobiti prva. Napisao je ukaz kojim se Imola i Forli smjesta vraćaju Caterini i njezinu sinu Ottu Riariju. Ali ujutro, kada se osjećao nešto bolje, odlučio je spremati pismo i ukaz u ladicu. I on će čekati da vidi što će se dogoditi.

"Papa je mrtav! Papa je mrtav!" čuli su se povici izvikivača koji su jahali ulicama Ferrare. Lucrezia se pospano digla iz postelje i pogledala kroz prozor. Prije nego što se uspjela potpuno razbuditi, kao u snu, Michelotto se pojavio pred njom drhteći od hladnoće. Iz Rima je jahao bez predaha, ali je stigao prekasno.

"Miguele," rekla je Lucrezia, "je li to istina? Je li istina da je tata umro?"

Michelotto nije mogao govoriti, a glava mu je bila pognuta od tuge. Lucreziji se učinilo da se njezini krici mogu čuti u cijeloj Ferrari, premda nije ispustila ni glasa.

"Tko je to učinio?" pitala je, a čak je i njoj samoj njezin glas zvučao čudno miran.

"Malaria, čini se", odgovorio je Michelotto.

"I ti vjeruješ daje to istina?" htjela je znati. "Misli li i Ces tako?"

"Tvoj brat se također razbolio", rekao je. "Za dlaku je izbjegao smrt."

Lucrezia je stala otežano disati. "Moram smjesta k njemu", rekla je i pozvala svoju dvorsku damu. Njezin je otac bio mrtav; bila je potrebna svojem bratu. "Treat će mi odjeća, cipele i crnina", rekla je djevojci.

Michelotto se odlučno usprotivio. "Tvoj brat zahtijeva da te držim što dalje od Rima i opasnosti. Na ulicama vlada nemir, građani pale i pljačkaju. Tamo ne bi bila na sigurnome."

"Miguele, ne možeš me spriječiti da odem k njemu, da vidim svoju djecu, da još jednom vidim papu prije nego što ga spuste u zemlju..."

"Tvoja djeca su odvedena na sigurno, u Nepi", rekao je. "Adriana se još uvijek brine o njima, a Vannoza će im se uskoro pridružiti. Kada se Cesare oporavi, sastat ćete se tamo."

"Ali tata?" rekla je. "Što je s tatom?"

Michelotto nije mogao zamisliti kako bi se Lucrezia osjećala da je vidjela potamnjele posmrtno ostatke svojega oca. Ta ga je slika potresla i utisnula duboku tugu u njegovu dušu, a kako bi tek djelovala na tu nježnu ženu?

"Možeš se moliti za svojega tatu i u Ferrari", rekao je Michelotto. "Bog zna gdje si i on će te čuti."

U tom su trenutku Ercole d'Este i Alfonso ušli u prostoriju, prišli joj i nastojali je utješiti, ali bezuspješno. Razgovarala je s Michelottom, rekla mu da se odmori; a Cesareu se može vratiti idućega dana. Uvjerila ga je da će doći u Nepi kad god to njezin brat bude htio.

Ercole i Michelotto su izašli, a Lucrezia se začudila što je njezin muž ostao. Za cijelo vrijeme njihova braka Alfonso nije provodio vrijeme uživajući u blaženstvu bračnoga života, pa čak ni u druženju s njom, već se radije bavljao sa svojom zbirkom oružja i s kurtizanama. Ona je provodila večeri primajući umjetnike, pjesnike i glazbenike u svome domu, a dane slušajući probleme običnih građana. Ali sada je Alfonso stajao pred njom s izrazom sućuti na licu. "Mogu li vas ikako utješiti, vojvotkinjo?" pitao je. "Ili vam moja nazočnost pričinja još veću tugu?"

Lucrezia nije mogla misliti, ni donijeti bilo kakvu odluku. Nije mogla ni sjediti, ni hodati. Izgubila je svijest i tama je progutala sve misli.

Alfonso ju je uzeo u naručje. Sjeo je na postelju i, dalje je držeći, nježno je ljuljuškao.

"Pričaj mi nešto, Sino", rekla je kada je otvorila oči. "Bilo što, samo da ne mislim o ovome o čemu mislim sada." Još uvijek nije mogla plakati jer su njezine suze bile preduboko zakopane. Alfonso je ostao s njom cijelu noć, a zatim i sve ostale dane i noći dok ju je razdirala tuga.

Izbor novoga pape više se nije smio odgađati. Ipak, Cesare je bio odlučan poraziti Giuliana della Roverea, vječitog neprijatelja obitelji Borgia.

Cesareov je izbor pao na kardinala Georgesa d'Amboisa, kojega su naravno podržavali ostali francuski kardinali. Većina talijanskih kardinala nije željela ni čuti Cesareovo mišljenje i podržavali su della Roverea. Cesare je pokušao uvjeriti španjolske kardinale da podrže d'Amboisa, no oni su imali vlastitoga kandidata. Oni koji su ostali odani Cesareu makar su bili protiv njegova neprijatelja.

Firentinci su voljeli kockanje, a najdraže im je bilo kladiti se tko će biti novi papa. Osim privatnih kladjenja, većina oklada išla je preko firentinskih banaka. Radilo se o golemom iznosu.

Izgledi da d'Ambois pobijedi bili su jedan prema pet. Della Rovere je bolje stajao, njegovi izgledi bili su jedan prema tri. Činilo se da ni jedan drugi kandidat nije ni blizu, jer su njihove šanse bile manje od jedan prema dvadeset. Premda, izbori su uvijek bili nepredvidivi. Puno puta znalo se dogoditi da favorit na početku konklave ostane kardinal i kada se ona okonča.

Ni ova konklava nije bila drukčija. Nakon prvog prebrojavanja glasačkih listića postalo je očigledno da ni d'Ambois ni della Rovere nisu dobili potreban broj glasova.

Nakon još dva kruga bijeli dim konačno se pojavio iz vatikanskog dimnjaka. U neočekivanom obratu, kolegij je izabrao postarijeg i boležljivog kardinala Francesca Piccolominija. Cesareu je ne samo laknulo, već je bio gotovo sretan.

Piccolomini je na svojoj krunidbi uzeo ime papa Pio III⁵⁶. On nije uvijek bio suglasan s Aleksandrom, ali bio je pravedan i blag čovjek. Cesare je znao da će biti pošten prema Borgiama i zaštititi ih koliko god može, sve dok se ta zaštita ne bude kosila s interesima svete

⁵⁶ Pio III., Francesco Todeschini-Piccolomini, nećak pape Pija II. Častan i pobožan čovjek, namjeravao je konačno provesti reformu Crkve i povratiti ugled papinstvu. Pokušao izmiriti Luju XII. i Ferdinanda, koji su se otimali za napuljsko prijestolje.

Majke Crkve. Nekim čudom izbjegnuta je opasnost da na vlast dođe neprijateljski raspoloženi papa.

U tjednima nakon što je Pio izabran Cesareu se postupno vratila snaga. Prvo je počeo hodati svojim odajama, zatim vrtom, da bi napokon jahao svojega bijelog bojnog konja okolicom Rima. Počeo je pripremati strategiju kako bi zadržao teritorije koje je zauzeo u Romagni i nadvladao svoje neprijatelje.

Jednoga dana, kada se vratio kući nakon dugog i energičnog jahanja, zatekao je Duartea Brandaoa kako ga čeka.

Po Duarteovu izrazu lica vidjelo se da je uzrujan. "Ne donosim dobre vijesti, Cesare. Pio III. je mrtav."

Bio je papa svega dvadeset sedam dana.

Cesareovi izgledi bili su loši. Smrću Pija III. mogućnost papinske zaštite i poštenog papinskog odnosa svela se na puku nadu. To su shvatili i Cesareovi neprijatelji te su brzo djelovali. Orsiniji su nagovorili Collone da se ujedine protiv Cesarea.

S nekoliko odanih postrojbi Cesare se povukao u utvrdu Sant'Angelo koja je još uvijek glasila kao neosvojiva tvrđava. Vannozzu je poslao na sigurno, u Nepi, držeći daje njezin život važniji od njezinih svratišta i vinograda.

Kardinala Giuliana della Roverea više ništa nije moglo zaustaviti. Od posljednje konklave on je postao favorit. Nije bilo ni govora o ozbiljnijem suparniku. Kako se približavao dan izbora, u bankama su mu izgledi bili podjednaki, međutim uskoro su još dramatičnije narasli te je postao još veći favorit s jedan prema dva. Cesare je znao da mora prihvatiti poraz i pregrupirati sve svoje snage kako bi što bolje podnio taj strahoviti udarac.

Cesare Borgia sastao se s Giulianom della Rovereom i sklopio pogodbu, prijeteći svojim utjecajem na španjolske i francuske kardinale i snagom utvrde Sant'Angelo ne bi li iznudio kompromis koji je želio.

Cesare se ponudio podržati della Roverea na izborima, pod uvjetom da mu se dopusti da zadrži svoje dvorce i gradove u Romagni. Također je inzistirao da ga se imenuje gonfaloniereom Crkve i vrhovnim zapovjednikom papinske vojske.

Kako bi bio siguran da će kardinal održati svoje obećanje, Cesare je inzistirao da se obznane rezultati pogodbe. Della Rovere je pristao, jer nije želio da bilo što zasmeta njegovom izboru za papu.

S Cesareovom potporom della Rovere je izabran u najbržim izborima ikad održanim, nakon prvog kruga glasovanja, u stvari, čim su se zatvorila vrata konklave.

Kardinal della Rovere je poput Cesarea idealizirao Julia Cezara. Zbog toga je izabrao ime papa Julije II. Bože dragi, koliko je samo čekao na to čudo, koliko je samo vizija imao za reformu svete Majke Crkve.

Premda papa Julije nije bio mlad, još uvijek je fizički bio veoma jak, a sada kad je bio na položaju za koji je smatralo da mu pripada, djelovao je manje mrzovoljno i srdito. Da ironija bude veća, njegov plan glede Papinske Države nije se puno razlikovao od Aleksandrova ili

Cesareova plana da se ujedine svi teritoriji i stave pod središnju vlast. Jedina razlika, naravno, bila je u tome što njegov plan nije predviđao vladavinu Borgia.

Kada je Julije zasjeo na prijestolje nije se mogao odlučiti što da učini s Cesareom. Nije ga brinulo hoće li održati obećanje, to mu nije značilo ništa. Znao je da mora učvrstiti svoju moć i položaj te se zaštititi od neprijatelja.

U tom trenutku plašio se Mletaka gotovo isto koliko i moći Borgia i znao je da Cesare može biti snažan saveznik u borbi protiv mletačke ekspanzije u Romagni. Budući da je znao da mu Cesare može zatrebati, Julije se potrudio da se njihov odnos doima prijateljskim, premda su cijeli život bili neprijatelji.

U isto je vrijeme i Cesare pokušavao učvrstiti svoj položaj. Ostao je u bliskoj vezi sa svim namjesnicima svojih dvoraca i gradova, uvjeravajući ih da je njegov položaj siguran, bez obzira na dugogodišnje neprijateljstvo novoga pape. Kako bi učvrstio svoj položaj, Cesare se obratio svojem prijatelju Machiavelliju, tražeći pomoć Firenze.

Njih su se dvojica sastala jednoga hladnog prosinačkog jutra u vrtovima Belvedere odakle se pružao pogled na zvonike i tornjeve Rima. Šetali su drvoredom visokih cedrova, zatim sjeli na izlisanu kamenu klupu s koje se vidio gotovo cijeli grad. Vjetar je rastjerao dim i prašinu pa su građevine od terakote i mramora izgledale kao da ih je netko izrezao i stavio na pozadinu čistoga, plavog neba.

Dok je Cesare govorio, Machiavelli je primijetio da je uzrujan. Obrazi su mu bili rumeni, a usne ukočene. Mahao je rukama, a dok je govorio, prečesto i preglasno se smijao. Machiavelli se pitao ne drži li ga još uvijek groznica.

"Vidiš li sve ovo, Nicco?" rekao je Cesare pokazujući rukom. "Nekoć je to bio grad obitelji Borgia i bit će opet, obećavam ti. Ponovno zauzeti izgubljene utvrde neće biti teže nego kada sam ih osvajao prvi put. Obraniti one koje sam zadržao neće biti problem. Moji zapovjednici sada su snažni i odani. Narod ih podržava, a ja stvaram novu vojsku u kojoj će biti inozemni plaćenici i pješaštvo iz Val di Lamonea.

Čim u Rimu učvrstim svoj položaj u Romagni, sve što vidiš pred sobom bit će moje. Da, papa Julije bio je moj neprijatelj, ali to je sada prošlost. Javno je izrekao obećanja i dao svetu riječ. Zakleo se građanima, vladi i crkvenim dostojanstvenicima da će me podržati. Ja sam još uvijek gonfaloniere. Razgovarali smo i o povezivanju naših dviju obitelji, o mogućem braku moje kćeri Louise i njegova nećaka Francesca. Nastupio je novi dan, Nicco. Novi dan!"

Kamo je nestao onaj sjajni i realistični zapovjednik kojega je nekada idealizirao, pitao se Machiavelli. Da, morao je priznati, bio je to čovjek kojega je idealizirao. Machiavelli je sebe smatrao Cesareovim prijateljem, ali kada se radilo o službenom izvješću imao je samo jednoga prijatelja - Firencu. Te je večeri jahao štoje brže mogao da stigne u svoj grad prije nego što bude prekasno. Ovaj put je mišljenje koje je iznio Signoriji bilo potpuno drukčije od prethodnih.

Stao je pred njih, u odjeći koja nije bila svježija kao obično, progovorio glasom koji nije imao uobičajenu dramsku notu; u stvari on sam nije bio u svojoj uobičajenoj formi. Tu, u toj maloj privatnoj prostoriji u kojoj se sastajalo glavno vladajuće vijeće, izraz njegova lica bio je turoban. Nije mu se sviđalo ono što ima reći, ali je znao da mora.

"Ekscelencije, bila bi krajnja ludost pružiti potporu Cesareu Borgii. Istina je daje Sveti Otac, papa Julije II., javno obećao da će priznati Cesareu pravo da zadrži osvojeno i proglasiti ga gonfaloniereom. Međutim, Ekscelencije, uvjeren sam da se ovaj papa ne osjeća obveznim izvršiti to obećanje, kao što se ja ne osjećam obveznim izići iz ove prostorije na sjeverna, a ne na južna vrata. On još uvijek prezire Borgie. Izdat će Cesarea; čini mi se da je u sebi već tako odlučio.

Što se tiče samoga Cesarea vidim promjenu koja me plaši. Čovjek koji nikada nije davao ni najmanje naznake o svojim planovima, odjednom svima priča što kani učiniti, ali nikada to neće postići. Malo-pomalo, Ekscelencije, Cesare Borgia tone u grob. Firenca ne smije potonuti s njime."

Machiavelli je bio u pravu. Čim se papa Julije uvjerio da su i mletačka prijetnja i Cesareova snaga preuveličane, požurio se raskinuti sporazum. Zahtijevao je da Cesare smjesta preda sve svoje dvorce. Kada je to obavljeno, papa Julije II., naredio je da se Cesare Borgia uhiti i odvede u Ostiju u pratnji starijeg kardinala i naoružanog stražara kako bi bio siguran da će se njegovo naređenje izvršiti.

Cesare Borgia sam je predao prve dvije utvrde, a zapovjednicima ostalih je napisao poruke u kojima objašnjava da mu je naređeno da vrati utvrde prijašnjim vlasnicima. Nadao se da se oni neće obazirati na te poruke, makar neko vrijeme.

Zatim je zamolio starijega kardinala za dozvolu da otputuje u Napulj koji je bio pod španjolskom upravom. Vjerujući da se Cesare ponaša u skladu s papinim naredbama i da ne može stvarati nevolje dok god nije u Romagni, kardinal ga je otpratio do luke u Ostiji i ukrcao ga na galion za Napulj.

U Napulju je Cesare imao još jedan adut - Gonsalva de Cordobu.

Španjolci su sada bili jedini gospodari Napulja, što im je omogućilo da u cijeloj Italiji imaju veći utjecaj no ikad. Cesare je smjesta zatražio pomoć od Ferdinanda i Izabele, jer je vjerovao da su oni saveznici Borgia. S njihovom potporom, rekao je de Cordobi, on i njegovi odani vojnici mogli su beskrajno dugo braniti njegove utvrde, skupiti dodatne postrojbe i natjerati Julija da mu dade povoljne uvjete i pridržava ih se.

De Cordoba je pristao izložiti španjolskim vladarima njegov slučaj. Na tom, sada španjolskom teritoriju, Cesare se napokon osjećao sigurnim izvan dosega pape Julija. Dok je čekao odgovor od Ferdinanda i Izabele, Cesare je slao poruke svojim preostalim zapovjednicima uporno tražeći da ne predaju svoje utvrde. Počeo je skupljati plaćenike koji bi se mogli boriti rame uz rame sa Španjolcima pod de Cordobinim vodstvom.

Cesare je čekao, a još nije bilo odgovora od španjolskih katoličkih veličanstava. Postao je nemiran, obuzeo gaje strah. Više nije mogao sjediti na mjestu i čekati; morao je nešto poduzeti!

Stoga je Cesare odjahao preko obalnih brežuljaka u blizini Napulja do španjolskog vojnog tabora. Tamo su ga odveli do zapovjednikovih odaja i uveli ga k njemu.

Gonsalvo de Cordoba ustao je od stola prekrivenog kartama i zagrlio ga s osmijehom. "Izgledaš zabrinuto, amigo⁵⁷."

⁵⁷ Amigo (španjolski), prijatelj.

"Si, Gonsalvo, claro,⁵⁸" rekao je Cesare, "jer se borim da zadržim svoje utvrde i da skupim još vojnika, ali mi je potrebna potpora tvojega kralja, a zatim ti i tvoji ljudi."

"Odgovora još nema, Cesare," rekao je de Cordoba, "ali sutra u podne iz Valencije stiže galion. Ako nam se posreći, odgovor će stići s njim."

"Kažeš, nema odgovora. Zar sumnjaš da će mi pomoći?" začuđeno je pitao Cesare.

"Slučaj nije baš tako jednostavan, Cesare. Znaš i sam", odvratio je de Cordoba. "Moji vladari moraju toliko toga uzeti u obzir. Papa je tvoj zakleti neprijatelj, a on je težak i osvetoljubiv čovjek."

"U to nema sumnje", rekao je Cesare, "ali Gonsalvo, Ferdinand i Izabela su davnašnji prijatelji. Upravo je moj otac omogućio da sklope brak. Bio je kum njihovu prvom djetetu, a ti znaš da sam ih i ja oduvijek podupirao..."

De Cordoba je primio Cesarea za ruku. "Smiri se, smiri se, Cesare", rekao je. "Ja sve to znam. Znaju to i moja katolička veličanstva i oni te doista smatraju prijateljem, lojalnim prijateljem. Sutra poslijepodne sigurno ćemo imati njihov odgovor i ako Bog da, dobit ću dozvolu da ti sve svoje snage stavim na raspolaganje."

Cesarea su donekle utješile de Cordobine riječi. "I ja sam siguran da će tako odgovoriti, Gonsalvo, a onda moramo brzo djelovati."

"Naravno", rekao je de Cordoba. "Jedino, ne smijemo privlačiti pozornost prije nego što budemo spremni. Špijuni su posvuda, čak i među radnicima, tu u našem taboru. Moramo se naći na nekom manje javnom mjestu. Znaš li gdje je stari svjetionik na plaži sjeverno odavde?"

"Ne," odgovorio je Cesare, "ali ću ga pronaći."

"Dobro", rekao je zapovjednik. "Sutra ćemo se tamo naći u suton i smisliti strategiju djelovanja."

Iduće večeri, upravo kada je zlatno sunce tonulo za horizont, Cesare je hodao plažom sjeverno od luke, kraj mora blijedog poput kostiju, sve dok nije ugledao svjetionik.

Dok je prilazio, ugledao je de Cordobu kako izlazi iz svjetionika.

"Gonsalvo, kakve su vijesti?" nestrpljivo je viknuo Cesare.

Španjolski zapovjednik stavio je prst na usne ušutkavajući ga. "Tiho, Cesare", rekao je. "Uđi. Moramo biti oprezni."

Krenuo je za Cesareom u svjetionik. Čim je Cesare stupio u mračnu prostoriju zgrabilo ga je četvero ljudi. Brzo su ga razoružali i istom brzinom mu debelim uzetom čvrsto sputali ruke i noge. Zatim su mu strgnuli masku s lica.

"Izdaja, Gonsalvo. Zašto?" pitao je Cesare.

De Cordoba je upalio svijeću i Cesare je vidio da je okružen s desetak do zuba naoružanih španjolskih vojnika.

"To nije izdaja, Cesare", odgovorio je. "Samo slušam naređenja svojega kralja i kraljice. Oni priznaju da ste stari prijatelji, ali se također sjećaju tvojega saveza s Francuskom i svjesni su da je došao kraj moći obitelji Borgia. Sada moć ima papa Julije, a Sveti Otac te ne smatra prijateljem."

"Dios mio!⁵⁹" rekao je Cesare. "Zar su zaboravili da mojim venama teče španjolska krv?"

"Naprotiv, Cesare", rekao je de Cordoba. "Oni te još uvijek smatraju svojim podanikom i zbog toga mi je naređeno da te vratim u Španjolsku. Oni će ti pružiti utočište... u zatvoru u Valenciji. Oprosti, prijatelju, ali ti dobro znaš da su moja katolička veličanstva krajnje pobožna. Uvjereni su da će i Bog i Sveti Otac biti zadovoljni njihovom odlukom." Odlazeći,

⁵⁸ Si, Gonsalvo, claro (španjolski), Da, Gonsalvo, naravno.

⁵⁹ Dios mio (španjolski), Bože moj.

de Cordoba se okrenuo prema Cesareu. "Također moraš znati da te je Juanova udovica, Maria Enriquez, formalno optužila za njegovo ubojstvo, a ona je kraljeva rođakinja."

Cesare se osjećao tako iznevjerenim da nije mogao progovoriti ni riječi.

De Cordoba je izdao kratku zapovijed i Cesarea su, koji se žestoko opirao, bez posebne ceremonije iznijeli van i bacili preko leđa mazge. Zatim je u pratnji de Cordobe i njegovih vojnika prevezen preko mračne plaže i odveden u podnožje planine do španjolskog tabora.

U zoru idućega jutra još uvijek sputanom Cesareu stavili su povez na usta, zavili ga u pokrov i položili u drveni lijes. Lijes su zatvorili i na kolima odvezli u luku te ga ukrcali na španjolski galion koji je trebao krenuti u Valenciju.

Cesare nije mogao disati; u malenom sanduku bilo je premalo mjesta čak i da se pomakne. Svom silom volje pokušavao se oduprijeti panici, jer je bio siguran da bi mogao izgubiti razum ako joj se preda.

De Cordoba je izabrao taj način prijevoza jer nije imao namjeru dopustiti da Napolitanci odani Cesareu saznaju da je uhićen. Znao je da ima više nego dovoljno ljudi da onemoguću pokušaj spašavanja, ali, kako je rekao svom poručniku: "Čemu riskirati? Ovako, bude li u luci špijuna, vidjet će samo lijes jadnog, mrtvog Španjolca, kojega odvoze u domovinu da ga tamo pokopaju."

Kada je, nakon sat vremena, galion bio na pučini, kapetan je napokon zapovjedio da Cesarea izvade iz lijesa te da mu skinu pokrov i povez s usta.

Blijedog, drhtavog i još uvijek sputanog, bacili su u spremište blizu krme.

Spremište je bilo skučeno i prljavo, ali makar je imalo odušak na vratima, što je bilo bolje od zagušljivoga lijesa u kojem je Cesare proveo nekoliko prethodnih sati.

Tijekom putovanja morem Cesarea je jednom dnevno crvljivim keksima i vodom hranio jedan član posade. Obziran i očigledno iskusan mornar, prvo je udario keksima o palubu da istjera crve, a zatim ih lomio i gurao Cesareu u usta.

"Žao mi je što ste vezani," rekao je Cesareu, "ali kapetan je tako naredio. Ostajete vezani sve dok ne stignemo u Valenciju."

Nakon groznog puta, uzburkanog mora, odvratne hrane i skučenog, smrdljivog smještaja, galion je napokon uplovio u Villanueva del Grao. Da ironija bude veća, bila je to ista valencijska luka iz koje je Cesareov prastric Alonso Borgia, kasnije papa Kalist, otplovio iz Španjolske u Italiju prije više od šezdeset godina.

U luci, gdje je vrvjelo ljudima i Ferdinandovim i Izabelinim vojnicima, nije više bilo potrebe skrivati zatočenika.

Još jedanput su Cesarea prebacili preko leđa mazge i povelu ga ulicom pokrivenom kaldrmom uzduž luke u dvorac visokih zidina koji je služio kao zatvor. Ovaj put Cesare se nije opirao.

Gurnuli su ga u malenu ćeliju na vrhu dvorca i u nazočnosti četvorice naoružanih stražara konačno mu skinuli spone na rukama i nogama.

Cesare je ustao trljajući bolna zapešća. Pogledao je oko sebe, vidio prljavi ležaj na podu, zahrđalu posudu za hranu i smrdljivu kablicu za nuždu. Zar će mu to biti dom do kraja života? Ako je tako, vjerojatno neće biti zadugo, jer će ga njegovi pobožni prijatelji, Ferdinand i Izabela, u nastojanju da udovolje novome papi i Juanovoj udovici, zasigurno dati mučiti i na kraju ubiti.

Prolazili su dani, zatim tjedni. Cesare je sjedio na podu ćelije, a kako bi sačuvao prisebnost duha počeo je brojiti stvari: žohare na zidu, upljuvke od muha na stropu, koliko se puta dnevno otvarao maleni prorez na vratima ćelije. Jednom tjedno bilo mu je dopušteno da provede sat vremena na svježem zraku u malome zatvorskom dvorištu. Nedjeljom su mu donosili posudu ustajale vode da se opere.

Zar je to bolje od smrti, pitao se. Nije bio siguran, ali je predosjećao da će ubrzo saznati. Ipak, tjedni su se pretvorili u mjesece, a njegov položaj ostao je nepromijenjen. Bilo je trenutaka kada je bio siguran da je poludio, kada je zaboravljao gdje se nalazi te zamišljao da šeće obalom Srebrnog jezera ili prijateljski raspravlja s ocem. Nastojao je ne misliti na Lucreziju, ali je bilo trenutaka kada mu se činilo da ona stoji u njegovoj ćeliji i miluje ga po kosi, ljubi mu usne i šapće nježne riječi utjehe.

Sada je imao dovoljno vremena da razmišlja o ocu i da ga shvati, da shvati što je pokušavao učiniti a da ga ne osuđuje zbog pogrešaka. Je li njegov otac bio doista tako velik čovjek kakvim se Cesareu činio? Premda je znao da je očeva strategija učvršćivanja veze između njega i Lucrezije bila sjajna, ipak, bio je to neoprostiv čin, jer ih je oboje previše stajao. Ali, zar bi doista radije proživio svoj život ne voleći je na taj način? Nije to mogao zamisliti, premda ga je to spriječilo da bilo koga drugoga iskreno voli. Jadan Alfonso. U kojoj je mjeri Cesareova ljubomora zapravo bila kriva za njegovu smrt? Te noći je plakao, zbog sebe kao i zbog sestrina muža. Sve mu je to probudilo uspomene na njegovu dragu suprugu, Lottie. Ona ga je tako voljela...

Te je noći čvrsto odlučio da će se osloboditi svoje strasti prema Lucreziji i živjeti čestitim životom s Lottie i sa svojom kćeri Louisom. Učinit će to ukoliko uspije umaći usudu koji gaje snašao, ukoliko mu se Nebeski Otac smiluje.

Tada se Cesare sjetio što mu je otac rekao prije puno godina, kada mu je Cesare priznao da ne vjeruje u Boga, Djevicu Mariju i svece. U ušima kao da mu je odzvanjao očev glas: "*Mnogi grešnici kažu da ne vjeruju u Boga jer se boje kazne nakon smrti pa pokušavaju negirati istinu.*" Papa je tada uzeo Cesarea za ruku i gorljivo nastavio: "Slušaj, sine moj, ljudi gube vjeru. Ne mogu se nositi s okrutnostima ovoga svijeta, pa sumnjaju u Boga koji je vječan i koji ih voli, sumnjaju u njegovu bezmjernu milost. Sumnjaju u svetu Majku Crkvu. No čovjek mora svojim postupcima održavati vjeru živom. Čak su i sveci bili ljudi od djela. Nemam visoko mišljenje o onim svetim ljudima koji godinama sami sebe tjeraju na pokoru i razbijaju glavu razmišljajući o tajanstvenim putovima čovječanstva dok su skriveni u svojim samostanima. Oni ne čine niša za živuću Crkvu, oni joj neće pomoći da opstane na ovome svijetu. Upravo ljudi kao što smo ti i ja, moraju izvršiti svoju dužnost. Pa makar", i tu je Aleksandar zapovjednički podigao papinski prst, "naše duše neko vrijeme morale mirovati u čistilištu. Kada izgovaram svoje molitve, kada ispovijedam svoje grijehе, to mi je utjeha za neke strašne stvari koje moram činiti. Nije važno što govore naši humanisti, ti pobornici grčke filozofije, koji smatraju da je čovječanstvo jedino što postoji. Postoji Svemogući Bog, a on je milostiv i pun razumijevanja. To je naša vjera. A ti moraš vjerovati. Živi sa svojim grijesima, ispovjedi ih ili nemoj, ali nikada ne gubi vjeru."

U to vrijeme papin govor Cesareu nije značio ništa. Sada, premda se borio s vjerom, ispovjedio je Bogu sve svoje grijehе. U ono su vrijeme jedine riječi koje je doista čuo bile: "Zapamti, sine, ti si moja najveća uzdanica za budućnost obitelji Borgia."

Jedne noći, poslije ponoći, Cesare je vidio kako se vrata njegove ćelije tiho otvaraju. Očekivao je stražara, kojega su poslali po nekom kasnom zadatku, međutim bio je to Duarte Brandao s namotanim uzetom u rukama.

"Duarte, što za ime Božje tu radiš?" pitao je Cesare dok mu je srce divljački tuklo.

"Spašavam te, prijatelju", odgovorio je Duarte. "Ali požuri. Moramo smjesta odavde."

"Što je sa stražarima?" htio je znati Cesare.

"Dobro su podmićeni, tu sam vještinu savladao davno", rekao je Duarte dok je razmotavao uže.

"Spustit ćemo se po tome?" pitao je Cesare mršteći se. "Izgleda prekratko."

"I jest prekratko", rekao je Duarte smijući se. "Užetom ćemo ih zavarati i zaštititi stražare. Njihov zapovjednik će povjerovati da si tako pobjegao." Duarte je zavezao uže za željezni potporanj na zidu, pa ga prebacio kroz prozor, zatim se okrenuo prema Cesareu. "Mi ćemo puno lakšim putem."

Cesare je slijedio Duartea po zavojitom stubištu dvorca pa van kroz mala vrata sa stražnje strane zgrade. Stražara nije bilo na vidiku. Duarte je otrčao na mjesto gdje je s prozora, prilično iznad tla, visjelo uže. Iz džepa na ogrtaču izvadio je nešto što je sličilo glinenoj bočici.

"Kokošja krv", rekao je. "Razlit ću malo po tlu ispod užeta i u smjeru juga. Mislit će da si se pri skoku ozlijedio i da si šepajući pobjegao onamo, a zapravo ćeš otići na sjever."

Cesare i Duarte prešli su preko polja i popeli se na vrh brijega, gdje su ih čekala dva konja, koja je za uzde držao dječarac.

"Kamo idemo, Duarte?" pitao je Cesare. "Malo je mjesta na kojima ćemo hiti sigurni."

"U pravu si, veoma malo," potvrdio je Duarte, "međutim, još ih ima. Ti ćeš poći u dvorac svojega šurjaka, kralja od Navarre. On te očekuje. Tamo si dobrodošao i bit ćeš na sigurnome."

"A ti, Duarte?" pitao je Cesare. "Kamo ćeš ti poći? U Italiji bi moglo biti pogibeljno, kao i u Španjolskoj nakon ovoga večeras. Francuzima nisi nikada vjerovao, a ni oni tebi, ako ćemo pravo. Kamo onda?"

"Nedaleko odavde, na jednoj plaži čeka me brodica", rekao je Duarte. "Otplovit ću u Englesku."

"U Englesku, Sir Edwarde?" pitao je Cesare uz smiješak.

Duarte ga je iznenađeno pogledao. "Znači, znao si? Cijelo vrijeme?"

"Otac je godinama sumnjao", rekao je Cesare. "Zar te tamo neće dočekati neprijateljski raspoložen kralj? To te može stajati glave."

"Možda, ali Henrik Tudor⁶⁰ je oštrouman, praktičan čovjek koji se trudi oko sebe okupiti sposobne ljude da ga savjetuju i da mu budu na usluzi. Upravo sam nedavno čuo da se raspituje gdje sam. Iz onoga što je rekao jasno se može shvatiti da ću dobiti oprost ako se vratim u njegovu službu, možda me čak vrata na prijašnji položaj, koji je, moram priznati, bio prilično visok. Naravno, možda se radi i o klopci. Ali, ako ćemo iskreno, što mi drugo preostaje?"

"Bojim se, ništa. Ali, Duarte, možeš li ploviti tako daleko sam?"

"Plovio sam ja i dalje, Cesare, a tijekom godina naučio sam uživati u samoći."

Duarte je trenutak šutio. "E pa, prijatelju, postaje kasno", rekao je. "Svatko mora krenuti svojim putem."

⁶⁰ Henrik Tudor (1457. - 1509.), engleski kralj od 1485. do 1509.

Zagrlili su se na vrhu brijega obasjanog jarkom španjolskom mjesecinom. Cesare se odmaknuo. "Duarte, nikada te neću zaboraviti. Neka te dragi Bog čuva na tvome putu i mirno ti more!"

Okrenuo se, skočio u sedlo i odjahao u smjeru Navarre, prije nego što je Duarte mogao vidjeti kako mu suze cure niz obraze.

Svjestan opasnosti da ga španjolska vojska, koja je pretraživala okolna mjesta, može opet zarobiti, Cesare je izbjegavao gradove i jahao samo noću, dok je danju spavao u šumi. Prljav i iscrpljen konačno je stigao u Navarru, na sjevernom vrhu Iberijskog poluotoka.

Cesarea je čekao njegov šurjak, jer je Duarte najavio kralju njegov dolazak. Brzo su ga proveli kroz vrata i odveli u prostranu sobu s pogledom na rijeku.

Nakon što se Cesare okupao i odjenuo u odjeću koju su mu donijeli, po njega je došao vojnik i odveo ga u kraljeve odaje.

Kralj Jean od Navarre, krupan čovjek preplanule puti i podrezane bradice, srdačno ga je zagrlio.

"Mili moj brate, kako mi je drago što vas vidim!" rekao je Jean. "Puno sam čuo o vama, od Charlotte naravno. Ovdje ste dobrodošli. Istina, povremeno imamo manjih okršaja s buntovnim lokalnim moćnicima, ali to neće biti prijatna vašoj sigurnosti i miru. Odmorite se, opustite, uživajte i ostanite koliko god želite. I, za ime Boga, dvorski krojač mora vam sašiti novu odjeću!"

Cesare je bio neizmjerljivo zahvalan tom čovjeku, kojega nikada ranije nije sreo, a koji mu je spasio život. Svakako mu je namjeravao uzvratiti ljubaznost, pogotovo što je svoju dragu Lottie ostavio tako dugo samu u Francuskoj.

"Zahvaljujem vam. Veličanstvo, na vašem velikodušnom gostoprimstvu", rekao je Cesare. "I svakako bih vam želio pomoći u vezi s onim manjim okršajima koje ste spominjali. Imam ratnog iskustva i bio bih počašćen kada biste mi dopustili da ga upotrijebim u vašu korist."

Kralj Jean se nasmijao. "Naravno da možete. Čuo sam za vaše podvige." Isukao je mač i šaljivo dotaknuo njime Cesareovo rame. "Proglašavam vas zapovjednikom kraljevske vojske. Moram vas upozoriti da je prethodni zapovjednik raznesen u komade prošloga tjedna." Kralj se nasmijao, pokazujući blistave bijele zube.

Cesare se dva dana odmarao, jer je bio potpuno iscrpljen. Spavao je dan i noć, ali čim se probudio i odjenuo u novu odjeću i oklop te opasao oružje, otišao je upoznati postrojbe kojima je trebao zapovijedati. Počeo je od konjice i vidio da su to dobro obučeni,iskusni profesionalci kojima se dotada dobro zapovijedalo. U bici će biti izvrsni.

Zatim je Cesare krenuo u provjeru topništva. Imali su dvadeset četiri topa, čista i u relativno dobrom stanju. Topnici, poput konjanika, činili su se prekaljenim borcima. Nisu se mogli mjeriti s postrojbom Vita Vitellija, ali će poslužiti.

Pješaštvo je bilo posve druga priča. Sastojalo se uglavnom od mjesnih seljaka koji su se povremeno javljali u vojnu službu. Imali su puno dobre volje, ali su bili loše opremljeni i obučeni. Kada dođe do nepravilika morat će se osloniti na konjicu i topništvo.

Sljedećih nekoliko tjedana prošlo je mirno. Začudo, to je bilo najsretnije vrijeme kojega se Cesare sjećao, osim možda vremena provedenog sa Charlottom i dana na Srebrnom jezeru.

Barem jednom mu život nije bio u opasnosti. Nije bilo potrebe da kuje spletke i nitko nije kovao spletke protiv njega.

Kralj Jean bio je divan sugovornik koji kao da je bio zahvalan na Cesareovu društvu. Bio je ljubazan i Cesare se nije plašio izdaje. Provodili su praktički svaki dan zajedno u jahanju i lovu i Cesare je počeo osjećati prema Jeanu onakvu naklonost kakvu bi volio da je osjećao prema vlastitoj braći. Svaku večer, nakon večere, sjedili su kraj vatre i raspravljali o knjigama koje su pročitali, o metodama dobrog upravljanja državom, o odgovornostima vođa. Čak su se nadmetali u hrvanju. Premda je Cesare pobijedio, nije to bila prava pobjeda, jer je bio uvjeren da se mišićavi, galantni kralj predao iz naklonosti prema njemu.

Cesare se osjećao sigurnim prvi put u mnogo godina, stoga je rekao kralju: "Vjerujem da je napokon došao čas da pozovem suprugu i dijete da mi se pridruže. Otkako smo razdvojeni dopisujem se s Lottie, šaljem darove njoj i djetetu. Mnogo puta kada sam ih htio pozvati k sebi, iskrsnula bi neka kriza, neka opasnost zbog koje su se i one mogle naći u prevelikoj opasnosti."

Jean, Charlottin brat, a sada i Cesareov, s oduševljenjem se složio. Nazdravili su za njezin dolazak.

U ponoć, u svojim odajama, Cesare je uzeo pero i napisao pismo supruzi, koja se nalazila u dvorcu de la Motte Feuillu u Dauphinu.

"Najdraža moja Lottie,

Napokon vijesti koje sam ti želio odavno poslati. Vjerujem da je došlo vrijeme da mi se pridružiš u Navarri s petite⁶¹ Louise. Jean je, naravno, vjeran prijatelj i ovdje je situacija takva da napokon možemo biti zajedno. Znam da će put biti dug i naporan, ali kada jednom stigneš nećemo se više nikada razdvajati."

Vječno tvoj C.

Cesare je idućega dana poslao pismo po kraljevskom glasniku. Znao je da će proći mjeseci prije nego što mu se Charlotte i dijete pridruže, ali mu se srce pri samoj pomisli ispunilo radošću.

Nekoliko dana kasnije, kada se Cesare pridružio kralju za večerom, Jean je bio neraspoložen i od bijesa je šutio.

"Što te muči, brate?" pitao ga je Cesare.

Kralj je bio tako ljut da je jedva govorio, ali kada je progovorio nije mogao stati. "Grof Louis de Beaumonte mi već mjesecima stvara nevolje. Njegovi ljudi krađu stoku i žito iz naših sela, štoje katastrofalno za seljane. Njegov biskup hini daje na crkvenom zadatku, a zapravo stupa u kontakt s mojim časnicima i nudi im novac i zemlju da me izdaju. Sada je otišao još dalje. Danas su njegovi vojnici do temelja spalili selo, ubili sve muškarce i, naravno, silovali sve žene. To nije bio slučajan ispad nepoznatog pijanca, Cesare. Beaumonte ima skrivene namjere u vezi s velikim dijelom mojega teritorija. Služi se taktikom straha. Zastrašivat će seljane dok me ne iznevjere i podrže njega, ne bi li spasili vlastite živote i imovinu."

Opet je izdaja, poput zmaja iz dubina, podigla svoju glavu. Cesare je to odmah uvidio i uplašio se za Jeana.

Kralj je udario šakom o stol, razlivši svoje vino. "Zaustavit ću ga! Smjesta! Kao vladar Navarre dužan sam zaštititi svoje podanike. Oni ne moraju živjeti u strahu. Sutra ću napasti njegov dvorac u Viani. Protjerat ću ga odande ili ću ga ubiti."

⁶¹ Petite (franc.) malena.

"Ti si kralj", rekao je Cesare. "Ti moraš zapovjediti taj napad, ali ne smiješ ga predvoditi sam. To je preopasna bitka, a ti si previše važan svome narodu da bi se dovodio u opasnost. Istinski sam zahvalan na svemu što si učinio za mene u trenutku kada mi je sudbina okrenula leđa. Molim te, dopusti mi da ja predvodim napad. Činio sam to već mnogo puta i siguran sam da ćemo pobijediti."

Kralj je naposljetku pristao, uvjeren Cesareovom logikom. Te su noći njih dvojica satima proučavali kartu utvrde u Viani planirajući strategije za idući dan.

Cesare se probudio prije zore. Kraljeva vojska je stigla i čekala ga. Njegov konj, živahan riđi pastuh, nestrpljivo je udarao kopitom pokraj glavnih vrata. Vojska je krenula iz dvorca i pod Cesareovim vodstvom uputila se preko polja, uz brda, preko potoka, dok napokon nije stigla pred zidine dvorca Louisa de Beaumonta.

Cesare je proučavao utvrdu. Zidine su bile visoke i dobro osmišljene, ali vidio je on i više i bolje zidine. U usporedbi s Forlijem i Faenzom to nije bio težak zadatak.

Cesare je razmjestio trupe kao toliko puta do tada, zatim stavio na sebe lagani oklop i pripremio se još jednom za borbu. On će osobno predvoditi napad konjice. Uzimajući u obzir stanje pješništva, Cesare je znao da će juriš biti presudan i da bi mogao donijeti pobjedu.

Sjetivši se kako ga je Vito Vitelli učio, Cesare je rasporedio topove cijelom dužinom zidina, zaštitivši ih jedinicama konjice i pješništva. Nakon toga zapovjedio je da u početku pucaju u gornji dio zidina. Tim će manevrom ubiti ili onesposobiti mnoge branitelje i smanjiti opasnost za svoju vojsku. Artiljerijski časnici prenijeli su dalje njegove zapovijedi i paljba je počela.

Sve se dobro odvijalo. Zbog topovske paljbe gornji dijelovi zidina počeli su se osipati i padati na sve strane. Dok su topovi nesmiljeno pucali, Cesare je mogao čuti krikove ranjenih i raznesenih branitelja.

Ali sada, nakon više od jednoga sata, bilo je vrijeme da promijeni taktiku. Cesare je zapovjedio da se svi topovi dovuku na jednu strane utvrde. Zatim da usmjere vatru na jedan dio zidina, ne širi od petnaest metara. Tamo će jurišati moja konjica, pomislio je Cesare.

Taj dvorac ipak nije bio tako dobro izgrađen kao dvorci koje je Cesare napadao u Italiji. Nakon svakog plotuna zidine bi se zaljuljale i Cesare je znao da je kraj blizu.

Zapovjedio je da se konjica pripremi za juriš. Konjički su časnici prenijeli dalje njegovu zapovijed, a svaki je konjanik stavio ubojito koplje pod ruku u položaj za napad. Bili su naoružani i mačevima, pa čak i kada bi ih oborili s konja, bili su moćni protivnici.

Cesare je zajahao svojega bojnog riđana i pripremio koplje. Provjerio je mač i buzdovan sa šiljcima koji je visio sa sedla, spreman za uporabu ako ga obore s konja i ostane bez mača.

Cesare je osjetio kako se u njemu budi borbeni duh. Ali i više od toga. Ovo nije bila samo još jedna osvajačka bitka. Ovaj je kralj bio dobar prema njemu, spasio mu je život, postao mu prijatelj.

Osim toga, Cesare je jako dobro znao na što je spreman žestoki moćnik poput Beaumonta ako ga se u tome ne spriječi. Dugovao je kralju da uništi Louisa de Beaumonta.

Cesare je začuo poznati krik "Breša, breša!" U zidu je nastao veliki, nepravilni otvor kroz koji je konjica nesmetano mogla proći i osvojiti dvorac.

Cesare se, dok mu je srce snažno tuklo, okrenuo prema svojim trupama i vičući zapovjedio juriš na dvorac. Spustivši vizir na kacigi, podbo je konja ravno prema mjestu proboja.

Međutim, dok je jurišao na zidine, odjednom je shvatio da nešto nije u redu. Iza sebe nije čuo topot kopita.

Ne zaustavljajući se, okrenuo se u sedlu.

Iza njega je cijela konjanička jedinica nepomično stajala tamo gdje ju je i ostavio. Užasnut, shvatio je da ni jedan konjanik nije krenuo za njim.

U svakom trenutku pričuvne snage dvorca nagnut će prema breši, a bez konjičkog juriša bit će ih teško ukloniti odatle.

Cesare je usporio konja. Opet se okrenuo prema konjanicima, podignuo vizir i zaurloao: "Juriš, kukavice!"

Ali konjica se nije pomakla.

Cesare je sada shvatio. Te kukavice su kupljene i plaćene da izdaju svojega kralja... njegova prijatelja i spasitelja Jeana od Navarre.

E pa, on ga neće izdati!

Cesare više nije oklijevao. Spustio je vizir, čvrsto uhvatio koplje i pojurio kroz brešu... sam. Posvuda je bilo prašine, vladala je smutnja. Istoga je trena mnoštvo pričuvnika s kopljima i mačevima krenulo na njega. Ujahao je u gomilu i oni su se razbježali pa je kopljem uspio svladati samo dvojicu. Neprijatelj se prerasporedio i ponovno ga opkolio.

Cesare se instinktivno borio s mačem u jednoj, a buzdovanom u drugoj ruci. Jedan za drugim, neprijatelj je padao na tlo, sasječen njegovim mačem ili zgromljen buzdovanom.

Iznenada se Cesareov konj srušio, a on se našao na tlu i otkotrljao na stranu da izbjegne oštrice neprijateljskih kopalja. Skočio je na noge, buzdovana više nije bilo, ali je i dalje sjekao mačem na sve strane.

Ipak, bilo ih je previše - jednostavno previše. Iznenada su bili posvuda, ubadajući i sijekući ga nemilice. Osjetio je oštru bol kada mu se koplje žarilo u pazuhu. Bilo mu je slabo, gubio je krv. Tada je začuo glas, zvuk koji ga je tješio: S oružjem u ruci i od oružja. Pomislio je na Lucreziju. Zatim je pao na tlo i svaka misao je prestala.

Cesare Borgia bio je mrtav.

EPILOG

Cesareu Borgi, koji je nekada bio kardinal, vojvoda i gonfaloniere, u Rimu je odana počast prekrasnim obredom koji su služili njegov brat, kardinal Jofre Borgia, i sam papa Julije. Kasnije je njegov pepeo položen ispod velikog spomenika u crkvi Santa Maria Maggiore. Pričalo se da papa Julije želi Cesarea tamo gdje ga čak i mrtvog može imati na oku.

Ali, Lucrezia Borgia je organizirala da Michelotto ukrade pepeo njezina brata i stavi ga u zlatnu urnu. Michelotto, koji je nekim čudom preživio, jahao je cijelu noć i donio joj urnu u Ferraru.

Sljedećeg dana Lucrezia je u pratnji tristotinjak plemenitaša i vojnika povela pogrebnu povorku na dugi put do Srebrnog jezera.

Duž obale bili su podignuti šatori. Tamo su već uobičajeni pokajnici iz rudnika Tolfa, udaljenog dvadesetak kilometara, kao i ljubavnice nekih crkvenih velikodostojnika ronili pokajničke suze u vodu jezera. Lucrezijini ljudi su ih otjerali.

S brda iznad jezera mogla je vidjeti rimske zvonike što ju je podsjetilo na vrijeme kada je puteno griješila, kada je imala napadaje straha zbog brata i oca zbog stvari koje je znala o njima. Poput mnogih drugih grešnika i ona je dolazila na to jezero da se očisti od grešnih

želja, istinski vjerujući da čarobna voda može sprati njezina iskušenja, jer jezero je bilo na glasu da pruža utjehu i od grešnika čini dobre ljude.

Ali njezin otac, papa, sa svojim lukavim ali vedrim osmijehom, podsjetio ju je da nema ničega goreg od zlotvora koji traži iskupljenje grijeha. Napokon, takva osoba bila je dokazani primjer slabosti karaktera, sklona se poviti kako vjetar puše.

Lucrezia je sjedila u zlatnome šatoru i osjećala kako joj voda jezera donosi mir koji nikada prije nije zapravo iskusila. Njezin otac i brat bili su mrtvi. Njezina budućnost bila je određena. Rodit će još djece, pomoći će u vladanju Ferrarom, bit će pravedna, prije svega milosrdna, do kraja svojega života. Nikada neće dostići oca i brata u njihovim zemaljskim postignućima, ali to nije bilo važno, jer će ona biti onakva kakvi oni nisu nikada bili. S tugom u srcu priznala je da oni nikada nisu bili doista milosrdni. Sjetila se kako je Cesare kaznio rimskoga satiričara Filofilu, koji je napisao besramne stihove o obitelji Borgia. Kakvoga je to sada značenja imalo? Kakvoga zla može biti u riječima? Bi li u njih itko stvarno povjerovao?

Stoga je donijela Cesareov pepeo na Srebrno jezero, kao da bi njegovi zemaljski ostaci mogli doći u napast da opet podlegnu grijehu. Možda je to bila neka vrsta hodočašća da se pokaje za vlastite putene grijeha, jedine grijeha koje je skrivila, a koje više nikada neće ponoviti. Konačno će se iskupiti.

Tada se s ljubavlju prisjetila oca. Kada se ona rodila bio je kardinal svete Crkve, nježan i dobar otac kada je postao papa i Kristov namjesnik. Gori li njegova duša u vječnome paklu zbog njegovih grijeha? Ako je ona mogla osjećati samilost, kako je ne bi mogao osjećati svemogući Bog? Sjetila se tada što joj je otac rekao kada je plakala jer je Cesare ubio njezina muža.

"Bog će im oprostiti obojici, jer inače ne bi bilo razloga za njegovo postojanje. Jednoga dana kada se završi ova naša zemaljska tragedija svi ćemo opet biti zajedno."

U smiraj dana jezero je dobilo srebrnast sjaj. Lucrezia je polako pošla na maleni dok s kojega su kao djeca skakali u vodu. U sebi je mogla čuti Cesareov glas dok je još bila djevojčica: "Ne, Crezia, preplitko je", ili: "Ne brini, ja ću te spasiti." Poslije, kada su odrasli i dosta toga proživjeli, kada su neki njihovi snovi uništeni, čula je njegov glas kako joj obećava: "Ukoliko je to ono što doista želiš, Crezia, pokušat ću ti pomoći." Zatim, kada ga je vidjela posljednji put, njegova molba: "Ako me ikada ubiju, Crezia, ti moraš nastaviti živjeti za mene." Ona je obećala da hoće.

Dok je išla prema kraju doka noć ju je počela obavijati u svjetlucavu tamu. Vidjela je blijedi mjesec kako se diže iznad cedrova. Tada je Lucrezia podigla poklopac s urne i polako rasula Cesareov pepeo u Srebrno jezero.

Kasnije, kada se vratila na obalu, ugledalo ju je nekoliko pokajnika koji su se vraćali preko brda nakon dana provedenog u molitvi i kajanju.

Jedna prelijepa mlada žena okrenula se prema mladiću pokraj sebe i pokazala na Lucreziju. "Tko je ta prekrasna žena?" pitala ga je: "Lucrezia d'Este, dobra i milosrdna vojvotkinja od Ferrare", odgovorio je. "Zar nisi nikada čula za nju?"

Pogovor

Najveće iznenađenje koje sam doživjela kada sam upoznala Marija Puza bilo je što uopće nije bio poput svojih junaka. Mario kojega sam upoznala bio je suprug, otac, ljubavnik, mentor i pravi prijatelj. Bio je dobar i velikodušan, originalan, koliko ljudsko biće može biti, iskren, duhovit i pametan. Sva ona dobrotu, lojalnost, sućut u njegovim knjigama dolazi od njega, ali ne i negativnost. Ona je dolazila iz njegovih noćnih mora, ne iz snova. Bio je sramežljiv, blag, širokogrudan čovjek koji je rijetko osuđivao druge. Dvadeset smo godina zajedno radili, smišljali nove zaplete, zabavljali se.

Mario je bio opčinjen renesansnom Italijom, posebice obitelji Borgia. Zaklinjao se da su oni bili izvorna zločinačka obitelj i da su njihove zgode bile puno podmuclije od svih priča koje je ispričao o mafiji. Vjerovao je da su pape bili prvi donovi, a papa Aleksandar najveći don od svih.

Veći dio godina koje smo proveli zajedno, Mario mi je pričao priče o Borgiama. Njihovi pothvati su ga šokirali i zabavljali, čak je napisao neke zgode u suvremenom duhu kako bi ih mogao smjestiti u neke od svojih knjiga o mafiji.

Jedno od Mariovih najvećih zadovoljstava bila su putovanja, pa smo često putovali. Nakon što smo 1983. posjetili Vatikan, bio je tako očaran Italijom, njezinim izgledom, poviješću, mirisom i hranom da je htio napisati roman o njoj. Već je tada, prije puno godina, počeo pisati knjigu o Borgiama, govoreći o njoj kao "o još jednoj priči o obitelji". Premda je u međuvremenu napisao nekoliko romana, svaki put kada bi zapeo s pisanjem, kada bi imao stvaralačku blokadu ili se osjećao malodušno, vraćao se knjizi o Borgiama i u njoj tražio utočište i nadahnuće.

"Volio bih napisati knjigu od prikupljene građe i da ona zaradi puno novca", rekao mi je jednoga dana dok je ležao na kauču u svojoj radnoj sobi i gledao u strop kao obično.

"Zašto to ne učiniš?" pitala sam ga.

"Bio sam nepriznati pisac sve do svoje četrdeset i osme godine, dušo", rekao je. "Napisao sam dvije knjige koje su kritičari nazvali klasicima i zaradio samo pet tisuća dolara. Tek nakon što sam napisao Kuma mogao sam hraniti svoju obitelj. Predugo sam bio siromašan da bih riskirao s nečim drugačijim ovako kasno u životu."

Nakon što je imao srčani udar 1992. opet sam ga pitala: "Jesi li razmislio o knjizi o Borgiama?"

"Prvo moram napisati još dvije knjige o mafiji, a onda ću biti spreman", odgovorio je.

"Uostalom, još uvijek uživam s tim likovima. Nisam siguran da ih želim pustiti od sebe."

Tijekom vremena koje smo proveli u Malibuu, dok se oporavljao nakon operacije na srcu, kad god se osjećao loše ili mu je bilo potrebno malo rasonode, čitao je knjige o talijanskoj renesansi i pomalo pisao o Borgiama, davao mi da čitam, pa smo o tome raspravljali.

Mario je bio iznimno duhovit čovjek s jedinstvenim pogledom na stvari.

"Lucrezia je bila dobra djevojka", rekao je jednog dana dok smo radili u njegovoj radnoj sobi. Ja sam se nasmijala.

"A ostatak obitelji?" pitala sam ga. "Znači oni su bili zlikovci?"

"Cesare je bio domoljub, koji je želio biti junak. Aleksandar je bio brižan otac, pravi obiteljski čovjek", rekao je. "Poput većine ljudi i oni su učinili neke loše stvari, što ne znači da su bili loši ljudi." Toga smo dana razgovarali o njima i satima se smijali, a kasnije te noći završio je prizor u kojem se Cesare i papa svađaju oko toga hoće li Cesare biti kardinal.

Iz kuće je jedino htio izaći i sastati se s nekim na večeri kada je Bert Fields, istaknuti povjesničar, a ujedno Mariovo odvjetnik i jedan od njegovih najboljih prijatelja dolazio u grad. Svaki put kada bismo s njim izašli bilo to na Istočnoj ili Zapadnoj obali razgovor bi se vraćao na Borgie. I Berta su, poput Marija, zabavljale i uzbuđivale intrige i moć u vrijeme renesanse.

"Kad ćeš završiti knjigu o Borgiama?" Bert bi ga uvijek pitao.

"Radim na tome", odgovorio bi Mario.

"Već je mnogo napisao", govorila sam Bertu. I Bert se doimao zadovoljnim.

Kako je vrijeme prolazilo, Mario bi često zvao Berta i razmjenjivao s njim priče, svašta bi ga pitao i dijelio s njim dojmove. Svaki put kada bi završio razgovor s Bertom, Mario i ja bismo razgovarali o Borgiama, i on je bio uzbuđen što će pisati o dogodovštinama te obitelji.

"Pomoći ću ti da dovršiš knjigu o Borgiama", ponudila sam jednoga dana 1995., nakon što smo proveli posebno zanimljiv dan razgovarajući o prirodi ljubavi, odnosima među ljudima i izdaji.

"Pisat ću sam sve dok ne umrem", rekao mi je smijući se.

"Dobro", rekla sam. "Ali što da onda radim s nedovršenom knjigom?" zvučala sam mirnije nego što sam se osjećala.

Nasmijao se. "Dovrši je", rekao je.

"Ne mogu je dovršiti. Ne sjećam se što si me učio", rekla sam, ne mogavši čak ni zamisliti da živim u svijetu bez njega.

Potapšao me po ramenu i rekao: "Možeš ti to. Znaš cijelu priču. Toliko sam već napisao i već godinama pričamo o tome. Možeš dopuniti tamo gdje nešto nedostaje." Tada mi je dotakao obraz i rekao: "Zaista sam te naučio svemu što znam."

Dva tjedna prije nego što je umro, iako ga je srce izdavalo, Mario je bio potpuno priseban. Jednog dana dok sam sjedila u njegovoj radnoj sobi, a on prekoputa mene za svojim pisaćim stolom, posegnuo je u donju ladicu i izvukao gomilu žutih stranica na linije, ispisanih crvenim flomasterom. Mislila sam da je nešto iz Omerte, ali nije bilo. "Pročitaj to", rekao je i pružio mi papire.

Dok sam čitala počela sam plakati. Bilo je to posljednje poglavlje knjige o Borgiama.

"Dovrši je", rekao je. "Obećaj mi da hoćeš."

I jesam.

Mario Puzo (1920.-1999.) autor je međunarodne uspješnice Kum te koautor scenarija znamenite filmske trilogije snimljene po njegovoj knjizi. Među ostalim autorovim djelima su Posljednji don i Omerta, također objavljene u izdanju Algoritma. Njegova družica, romanopisac Carol Gino autorica je bestselera Priča jedne bolničarke, Rustina priča i Tada se pojavio anđeo. Živi na Long Islandu, New York.